

I.

Karl May

Křížem po Jutrovem?

MEZOPOTAMIJA

MERILO = 1cm = 88 km

КАСПИЈСКО
МОРЈЕ

СРЕДЏЕМСКО
МОРЈЕ

ПЕРЗИЈСКИ
ЗАЛИВ

АРАБСКА
ДУЏАВА

BEIRUT
LIBANON
HAIFA
JERUZLEM
DAMASK
KALBEK

JEZERO WAN
JEZERO URMIA
TIGRIS
YELIN
AMADIJA
KORSABAD
LISAN
NINIVE
MOSUL
BANE
HABI ZAB
SAMMARI
PALMIRA
EUPHRAT
SUKAL
AT SERGAT
SULEJMA
NINJA
JINNA
KEMANSA
RATHA
TEKRIT
HAMI RIN
SIALA
BAGDAD
KERBELA
BASILON
HILLA
DORSIPPA
TIGRIS
BASRA

CIRILOVA KNJIŽNICA XXVIII. ZVEZEK

KRIŽEM PO JUTROVEM

POTOPISI IN POVESTI S SLIKAMI

PRVA KNJIGA

I. JEZERO SMRTI

II. MOJ ROMAN OB NILU

MARIBOR 1928

TISK IN ZALOGA TISKARNE SV. CIRILA V MARIBORU

Po nemškem izvorniku K. Maya.

46780

I.

Mohamedanski misijonar.

»Gospod —!«

»No —?«

»Torej se res nočeš izpreobrniti k veri Mohameda, našega velikega preroka — slava mu! — in res hočeš ostati džaur, nevernik, ki je v očeh vsakega pravovernega mohamedana hujši ko pes, ostudnejši ko podgana, ki žre mrhovino?«

»Da!«

»Veš, gospod, nevernike sicer sovražim in privoščim jim, da bodo prišli po smrti v pekel, tja kjer stanuje hudobni duh, šejtân. Toda tebe bi pa le rad rešil pogube, ki te neizogibno čaka. Dober si, ves drugačen, nego so bili drugi gospodje, ki sem jim dosedaj služil. In zato te bom izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš —!«

Tako je govoril Halef, moj sluga in sprem-ljevalec.

Potoval sem tistikrat po Alžeriji, severno-afriški francoski koloniji, in že par tednov sva se klatila po gorah in soteskah, ki leže med sredozemsko obalo in veliko puščavo Sahâro.

Tistikrat še ni bilo železnic, ki dandanes že križem prepletajo Alžerijo ter ponekod segajo celo prav v osrčje Sahâre. Potovati se je dalo le na konju in prenočevati si moral na prostem ali pa kvečjemu v revnih beduinskih vaseh.

Prehodila sva gorovje Aures in potovala zadnje dni skoraj nepretrgoma po goli puščavi proti jugovzhodu. Tam leži cela vrsta slanih jezer, šott imenovanih, med njimi sloviti, pa tudi zloglasni Džerîd, »Jezero smrti«.

In to jezero sem nameraval obiskati.

Sam človek po tistih krajih težko potuje. Beduin — tako se imenuje arabski govoreči domačin v Orientu — ceni tvojo vrednost in veljavo po tvojem spremstvu. Pa tudi ni varno, še manj pa kratkočasno, če sam potuješ. Končno potrebuješ tudi kažipota, če že ne tudi tolmača.

Zato sem si potoma najel mladega beduina, Halef mu je bilo ime. Za slugo mi je bil, za vodnika, za spremljevalca, pa je s svojo gostobesednostjo obenem tudi skrbel za kratkočasje, kakor kaže razgovor, v katerega me je pravkar zamotal.

Moj Halef je bil posebnejš svoje vrste.

Majhen je bil, da mi je komaj pod pazduho segal, pri tem pa suh in mršav ko treska. Na glavi je nosil ogromen turbân, — pokrivalo iz dolgega, ozkega kosa pisanega platna, ki si ga beduin ovije krog majhne čepice na temenu — oblečen pa je bil v dolgo beduinsko haljo, v burnus, ki je bil svojčas snežnobel, sedaj pa je razkazoval že vse mogoče druge barve, madeže in maroge in mnogo prevelik mu je bil, tako da je skoraj izginil v njem.

Vkljub tej svoji neznatni, nekoliko smešni zunajosti pa je bil moj Halef človek, ki se ni dal ugnati za karsibodi.

Bistroumen je bil in pogumen, naravnost predrzen. Njegova majhna postava je bila izredno gibčna in pri vsej svoji mršavosti je bil vztrajen kakor vsak pravi beduin, ni se ustrašil niti največjih naporov. Ker je poleg tega gladko govoril vsa arabska narečja od Alžerije pa do Nila in povrh še turški, — tistikrat je, vsaj po imenu,

še carigrabski sultan vladal v severni Afriki — mi lahko verjamete, da sem bil prav zadovoljen z njim.

Eno hibo je seve imel, — strasten mohamedan je bil.

Pa ne da bi mene, kristjana, zaradi tega sovražil! Zelo rad me je imel in izpreobrniti me je hotel k »pravi veri Mohamedovi«. In pravkar je bil sredi takega »izpreobračanja«.

Jezdil sem nizkega, poldivjega berberskega žrebca, noge sem skoraj vlekel za seboj. Halef pa se je posadil na staro, mršavo, visokonogo kobilo, vsekakor zato, da bi podprl svojo neznatno postavico. In iz svojih višin je zrl doli name, bengljaj z nogami, — stremenov seve ni imel — krilil s suhimi rokami ter pačil obraz med govorjenjem, da sem se komaj branil smehu.

Ker mu na njegove zadnje besede nisem odgovoril, je koj spet nadaljeval.

»In — ali veš, gospod, kam pridejo neverniki po smrti?«

»Kam?«

»Po smrti pridejo vsi ljudje, pa najsi bodo pravoverni muslimani, kristjani, judje ali karkoli, v barzah.«

»To je nekako spanje med življenjem in smrtjo?«

»Da, gospod! In iz tega spanja jih bodo zbudile trobente, kajti jôm-el-ahhar, sodni dan in konec sveta, bo prišel in vse bo minilo, čisto vse, razen prestola, ki na njem sedi Allâh, in razen božjega duha in knjige življenja, ki so v njej zapisana vsa naša dela, dobra in slaba, in razen peresa, ki z njim angel življenja zapisuje naša dela.«

»In vse drugo praviš bo minilo —?«

»Da!«

»Kaj pa raj in pekel?«

Preden nadaljujem najino versko razpravo in posebej Halefov pouk o veri Mohamedovi, moram še tole povedati.

Mohamed — živel je od l. 570 do l. 632 po Kristusu — je za svojo novo vero vzel mnogo verskih resnic iz krščanstva, iz Starega, pa tudi iz Novega zakona. Pomešal je krščanske resnice s poganskimi nazori svojih rojakov, jih olepšal, da bi ustregel njihovemu nagonu, z bujno, čutno orientalsko domišljijo ter iz te mešanice sestavil »mohamedanski katekizem«, svojo »sveto knjigo« — korân. Zato je mohamedanstvo zelo podobno krščanstvu.

Na moj ugovor je Halef dejal, v zadregi in obotavlja se:

»Gospod, ti si pameten in moder! Koj si opazil, da sem glavno reč pozabil. Zato je zelo škoda, da se nočeš izpreobrniti! Pa prisegam ti pri svoji bradi, da te bom izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš!«

Tako je povedal ter grozeče nagubal svoje nizko čelo v šest — več jih ni šlo na čelo — globokih gub, podjetno potegnil za svoje »brke«, to je, za osem kocin na desni in za devet kocin na levi velikega, orlovskega nosu, živahno zabingljal z nogami po zraku in končno z levico tako krepko posegel svoji mrhi v grive, kot bi uboga žival bila tisti peklenšček, ki mu je nameraval mene iztrgati iz krempljev.

Nepričakovani napad je živalico kruto zdramil iz njenega globokoumnega razmišljanja, šinila je po koncu in se skušala postaviti na zadnje noge, pa spomnila se je na svojo častitljivo starost, ki se ji taki izpadi ne spodobijo več, premislila si je ter se ravnodušno spet spustila v običajno ravnotežje.

Dobri Halef pa je nadaljeval svoj misijonski govor.

»Da, gospod! Raj in pekel, oba morata ostati! Kajti kam bi pa sicer naj po svoji smrti prišli zveličani in pogubljeni?

Da pa pridejo vsak na svoje mesto, morajo črez most, ki se imenuje sirât in ki pelje črez globok prepad ter je tako ozek ko ostrina meča.«

»Eno si še pozabil, dragi moj Halef!«

»Kaj —?«

»Antikrista.«

»Pa res! — Gospod, ti poznaš korân in vse svete knjige! Kako čudno, da se vkljub temu nočeš izpreobrniti k naši pravi veri! Pa brez skrbi bodi! Te bom še že pre naredil v pravega muslimana!

Torej res! Kakor si dejal, pred sodnim dnevom nastopi antikrist. Tako mu pravijo džauri. Mi ga pa imenujemo deddžel.«

»Da.«

»Nato odprejo angeli nad vsakim človekom knjigo življenja. V njej so zapisana vsa njegova dobra in slaba dela. In potem jih denejo na tehtnico in to tehtanje dobrih in slabih del traja nad petdeset tisoč let, ki minejo pravičnim kakor bi trenil, hudobnim pa se zdijo cela večnost. To je hukm, tehtanje in presojanje vseh del.«

»In potem?«

»In potem pride sodba. Tisti, ki so njihova dobra dela težja ko slaba, pridejo v raj, drugi pa pridejo v pekel, — le v tem je razlika, da bodo grešni muslimani samo za nekaj časa v peklju, potem pa pridejo tudi v raj, neverniki pa bodo vekomaj trpeli, pa če so bila sicer njihova dobra dela tudi težja ko slaba dela.

Vidiš torej, gospod, kaj te čaka, če si tudi dober in priden! Toda rešil te bom! Ti moraš z menoj v raj, zato te bom izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš!«

In spet je podjetno pobingljajal s suhimi nogami po zraku, da je staruhasta kobila vsa začudena zmigala z ušesi ter poskusila poškilliti za svojim nemirnim gospodarjem.

»In kaj me v peklju čaka?« sem ga vprašal.

»V peklju —? V peklju, gospod, gori večni ogenj, potoki se pretakajo po njem, ki tak smrad širijo, da pogubljeni vkljub strašni žeji ne morejo iz njih piti, in strahotna drevesa rastejo v peklju, na primer drevo zakûm, ki poganja same glave peklenščekov.«

»Brrrrrr —!«

»Da, gospod, strašno je v peklju! Pa še strašnejše reči ti bom povedal o njem! Poslušaj!

Pekel ima sedem oddelkov. Skoz sedmera vrata se pride vanje. V prvi oddelek pridejo grešni muslimani, tako dolgo ostanejo v njem, da se očistijo. Drugi oddelek je za kristjane odločen, tretji za jude i. t. d., sedmi je najgloblji in najstrašnejši. Vanj pridejo hinavci.

In v vseh teh sedmerih oddelkih vlačijo hudobni duhovi zavržene po ognjenih potokih in z drevesa zakûm morajo glave peklenščekov jesti, ki jim potem trgajo in mesarijo drobovino —.

O gospod, izpreobrne se k preroku, da ti ne bo treba trpeti teh strašnih muk!«

Odkimal sem ter mu resnobno dejal:

»Če odpadem od svoje vere, pridem v naš, krščanski pekcl, ki je prav tako strašen ko vaš mohamedanski!«

»Ne verjemi tega, gospod! O — obljubljam ti pri preroku in pri vseh pravovernih kalifih, da prideš v raj, če se izpreobrneš!

Ali naj ti raj popišem?«

»Da, stori to, dragi moj Halef!«

»Torej! Raj leži gori nad sedmimi nebesi in ima osem vrat. Najprvo prideš k velikemu vod-

njaku, tako velik je, da stotisoč vernikov obenem lahko iz njega pije. Njegova voda je bolj bela ko mleko, in po sami miri in drugih dišavah diši, na njegovem robu stojijo milijoni zlatih kozarcev, ki so posejani z diamanti in dragulji.

Potem prideš v oaze, kjer počivajo verniki na blazinah, pretkanih z zlatimi nitkami. Nesmrtni mladeniči in večno mlade in lepe mladenke jim strežejo. Petje angela Israfila jih razveseljuje in ubrano zvonjenje zvončkov, ki visijo po drevju in ki jih ziblje vetrič, prihajajoč od prestola Allâhovega.

Vsak pravični je šestdeset komolcev dolg in vso večnost je neizpremenljivo vedno trideset let star.

Prerok pa ima najlepšo palačo in v njej raste drevo rajske sreče in njegove veje segajo v stanovanja pravičnih, na njih pa visi vse, kar si pravični poželee. In izpod korenin tega drevesa izvirajo rajske reke, ki se v njih pretaka mleko, vino, kava in strd —!

Ves se je razvnel mali Halef pri popisovanju mohamedanskega raja, ki si ga je njegov prerok, to ste koj na prvi pogled opazili, v bistvu izposodil od krščanstva, pa ga je povrh še okrasil in obdaroval z vsem, kar si le more poželeti čutna orientalska domišljija.

Umolknil je in me pričakovaje gledal, češ, sedaj se boš nedvomno kaj izpreobrnil k Mohamedu —.

Jaz pa sem seve molčal.

»No —?!« je vprašal samozavestno.

»Povem ti odkrito, dobri moj Halef, da nočem biti v raji šestdeset komolcev dolg. In o tistih vaših mladenkah mi kar molči! Jaz namreč sovražim dekleta in vse ženske vobče.«

»Zakaj —?« se je Halef ves začudil.

»Zato, ker pravi prerok Mohamed: »Glas ženske je kakor glas slavčka, toda njen jezik je poln strupa, je gad.

Ali tega še nisi bral v korânu?»

»Bral sem.«

Povesil je glavo. Udaril sem ga z besedami njegovega lastnega preroka.

Precej manj samozavestno je čez nekaj časa vprašal:

»Pa vkljub temu — ali ni naš raj lep? — Saj ti ni treba da gledaš tiste — mladenke!«

»Bom rajši kristjan ostal.«

»Pa saj ni tako težko reči: ‚Ni ga boga razen Allâha in Mohamed je prerok Allâhov!«

«Prav tako ni težko moliti: ‚Oče naš, ki si v nebesih, posvečeno bodi tvoje ime!«

Jezno me je pogledal.

»Vem. Te molitve vas je naučil Jezus, sin Marijin. Očenaš jo imenujete —.

In ti bi me rad izpreobrnil k svoji veri! Toda nikar ne misli, gospod, da bi se jaz kedaj izneveril svojemu preroku!«

Res je, že večkrat sem mu pripovedoval o krščanstvu in mu prigovarjal naj se pokristjani. Vedel sem, da so ti moji poskusi brezuspešni. Pa to je bilo edino sredstvo, ki sem z njim mogel ustaviti njegovo mohamedansko misijonsko gorečnost.

Pomagalo je tudi topot.

»Pusti meni mojo vero,« sem mu dejal, »kakor tudi jaz tebi tvojo pustim!«

Nekaj je godrnjal v svoje »brke«, nato pa odločno zamomljal:

»Pa te bom vkljub temu izpreobrnil, če hočeš ali nočeš! Kar si jaz v glavo vtepem, to se tudi zgodi! Kajti jaz sem hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ!«

Na široko je zamahnil z roko, umolknil in ponosno zrl doli s svoje visokonoge kobile na mojega drobnega berberskega žrebca.

Vsak beduin je ponosen na svoje prednike in ob slovesnih prilikah jih vse imenoma našteje, od očeta nazaj do deda in pradedu in prapradeda in še više gori. Čim več pradedov ima, tem slavnejši je potomec.

Da se pri tem naštevanju vrine včasih kako bolj ali manj nedolžno pretiravanje, to je pri širokopoteznem orientalcu samo po sebi umljivo.

Tudi Halefovi predniki so se mi mestoma zdeli sumljivi. Zato sem previdno vprašal:

»Torej si ti sin« — ben oziroma ibn pomeni sina — »Abu 'l-Abbâsa, sina Dawûda al-Gosarâ?«

»Da!«

»In oba sta bila hadžija?«

Hadži se pri muslimanih imenuje tisti, ki je vsaj enkrat v življenju romal v Mekko, v sveto mesto mohamedansko.

»Kajpada!« je odgovoril ponosno.

»In — tudi ti si pravi hadži?«

»Seveda sem!« je pokimal samozavestno.

»Torej ste bili vsi trije v Mekki in ste videli sveto kaabo?«

»Dawûd al-Gosarâ ni bil v Mekki,« je dejal po hipnem molku.

»Ah! — In vendar ga imenuješ hadžija —?«

»Da! Ker je tudi res hadži bil!

Mlad fant je še bil tistikrat, ko se je na romanje v Mekko podal. Srečno je prepotoval veliko puščavo, pa zbolel je in tovariši so ga morali pustiti med potom v neki oazi.

In tam je zagledal mlado dekle, zaljubil se je in oženil. Tam je tudi umrl. Njegov sin je bil Abu 'l-Abbâs.

Moj praded Dawûd al-Gosarâ je torej res romal v Mekko in zato se po pravici imenuje hadži!»

»Hm —! Naj bo! — Pa njegov sin Abu 'l-Abbâs, ta je pa gotovo bil v Mekki?»

»Ne —.«

»Pa je vkljub temu pravi hadži?»

»Da, gospod! Nastopil je dolgo in težavno pot v Mekko, pa prišel je v ravnino Admar — in tam je moral ostati.«

»Zakaj?»

»Zagledal je mlado dekle in se vanjo zaljubil. Poročil jo je in rodila mu je sina, ki mu je ime Halef Omar in ki ga tu pred seboj vidiš. In potem je umrl.

Moj oče Abu 'l-Abbâs je torej res v Mekko romal in zato se po pravici tudi hadži imenuje!»

»Hm, hm —! Naj bo!

»Pa vsaj ti si že bil v Mekki?»

»Ne še!«

»Pa se imaš vkljub temu za hadžija?»

»Da, gospod! Ko mi je umrla Amareh, moja draga mati, tedaj sem se napotil v Mekko. Potoval sem proti vzhodu in proti zapadu, hodil sem proti poldnevu in proti polnoči, videl sem vse oaze v veliki puščavi in vsa mesta Egipta, v Mekko še sicer nisem prispel, pa bom.

Ali torej nisem res pravi hadži?»

»Hm hm hm —! Kolikor sem čul, se sme samo tisti imenovati hadžija, ki je res v Mekki že bil —.«

»Pravzaprav da —. Toda jaz sem na potu v Mekko!»

»Čisto mogoče! Toda zgodilo se bo, da boš tudi ti kje na svojem potu v Mekko zagledal mlado, lepo dekle, — pa boš pri njej obsedel, tvojemu sinu se bo prav tako zgodilo in sinu tvojega sina

tudi i. t. d., kajti zdi se mi, tak je kismet, usoda, v vašem rodu.

In po sto letih bo tvoj prapravnuk ponosno dejal: „Jaz sem hadži Mustafa ben hadži Ali Asabet ibn hadži Said al-Hamza ben hadži Šahab Tofail ibn hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ' — in nobeden vseh teh sedmerih romarjev Mekke videl ne bo, ker — hm! — ker se bo vsak na potu v Mekko zagledal v lepo mlado dekle in bo pri njej obse del —.«

Moj Halef je bil resnoben človek kakor vsak beduin. Pa na to mojo hudomušnost se je iz vsega srca nasmeljal. In kar je bilo še najlepše, ni mi je vzel za zlo.

Med muslimani je pač mnogo takih, ki se, posebno pred tujci, dajo klicati za hadžije, pa Mekke in kaabe nikdar v življenju videli niso. In ti zamerijo, če dvomiš nad njihovo hadžijsko častjo.

Na srečo moj dobri Halef ni bil tak. Pameten je bil, dobrodušen, mnogo je že bil skupaj z Evropejci in drugoverci, pesebej mene je že precej dobro poznal.

Pomolčal je, me gledal po strani ter nazadnje rekel malodušno:

»Gospod, ali me boš izdal, da še nisem bil v Mekki —?«

»Le tedaj bom govoril o tvojem hadžijskem naslovu, če boš spet začel svojega preroka in njegov raj hvaliti. Sicer pa ti obljubim, da bom molčal o 'hadžiju'«.«

II.

Srečanje v puščavi.

V tem sva zavila s peščene planote v široki, pa precej globoko zarezani wadi Tarfawi. Wadi se imenuje dolina v puščavi, podobna strugi izsušene reke. Nekdaj, v pradavnih dobah, je po takih wadijih res tekkel potok, tudi dandanes se v njih tu pa tam, posebno v dobi dežja, voda nabira. Sicer pa so wadiji suhi, kameniti, in dostop vanje je po strmih, visokih bregovih večkrat precej težaven.

Jezdila sva proti jugovzhodu in wadi Tarfawi, ki prihaja od severovzhoda ter se »izliva« v šott el-Garsa, je križal najino pot. Nisva se mu mogla izogniti, zlezla sva po strmem bregu v dolino ter jezdila nekaj časa po njej.

Veter je navel cele sipine peska s puščave črez rob wadija in posul z njim kamenita tla.

Ob eni teh sipin sem se nenadoma ustavil. Razločna sled je peljala po pesku.

»Sled —!« sem dejal bolj zase ko za spremljevalca.

»Da! Ljudje so tod jezdili,« je malomarno ugotovil Halef.

»Razjahala bova in sled preiskala.«

Začuden me je pogledal.

»Gospod, to je čisto nepotrebno! Ljudje so tod jezdili. To vidiva in to je dovolj. Čemu še sled posebej preiskavati —?«

»Nikdar ni odveč, če človek v divjini ve, koga ima pred seboj.«

»Če boš vse sledi preiskoval, ki jih boš v puščavi našel, še v dveh mesecih ne prideva v Seddado. Kaj naju brigajo ljudje, ki so tod pred nama jezdili —?«

»Potoval sem po daljnih deželah, po divjih krajih, kjer sem tvegati življenje, če nisem natančno vedel, ali je sled, ki sem nanjo zadel, prijateljeva ali sovražnikova.«

»Tod ne bova pač nobenih sovražnikov srečala, gospod!«

»Kdo ve —!«

Stopil sem s konja ter se sklonil nad sledjo.

Trojna je bila, dveh konjev in kamele. Kamela je bila plemenita jezdna žival, to so mi povedali drobni, lični vtisi parkljev. Ena konjskih sledi je bila nekam čudna, po daljšem opazovanju sem našel, da konj šepa. V teh krajih, kjer je dobrih, zdravih konjev v izobilju, je šepav jezdni konj redka prikazen. Zasodil sem, da se njegov jezdec ali sploh ne razume na konje, da torej ni beduin, ali pa da je velik siromak, ki si dobrega konja ne more kupiti.

Halef se je s svoje visoke kobile prizanesljivo smehljal mojemu brskanju po pesku in ko sem bil gotov, me je hudomušno vprašal:

»No, kaj si našel, gospod?«

»Dva konja in kamela so prišli tod mimo.«

»Dva konja in kamela —! Allâh ti blagoslovi tvoje dobre oči! Jaz sem to videl že zdavnaj, pa mi ni bilo treba s konja stopiti in po pesku plaziti!

Ti bi rad veljal za učenjaka, pa počenjaš reči, ki bi se jim pri nas vsak pastir smejal! Kaj ti pa koristi dragoceni zaklad znanja, ki si ga izkopal tamle iz peska?«

»Zaenkrat vsaj vem, da so pred kakimi štirimi urami trije jezdeci tod mimo prišli.«

»In kdo ti da kaj za to modrost —? Vi možje iz Evrope, vi ste pač posebni čudaki!«

Skremžil je obraz v skrajno pomilovalne gube ter se mi prezirljivo režal. Vedel sem, da si v njegovih očeh ne smem nič kaj preveč domišljevati, pa molčal sem, zajahal sem konja in jezdila sva dalje.

Uro ali kaj sva jezdila ob sledi po wadiju, ko zavijeva krog ovinka — in nehote pridrživa konje.

Na peščeni sipini nedaleč stran so čepeli trije orjaški mrharji. Ko so naju zagledali so se hripavo kriče počasi in mogočno dvignili v zrak.

»Glej!« je dejal Halef. »Mrharji! Gotovo je mrhovina blizu!«

»Morebiti je kaka žival poginila,« sem zasodil.

Halefa je gnala radovednost, skokoma je pojezdil naprej, zavil krog sipine, pa se hipoma z glasnim krikom ustavil.

»Mâ šâ 'llâh —! Čudo božje —! Kaj je to —? Gospod, poglej, ali ni tisto človek, kar tamle leži —?«

Pohitel sem za njim.

Res, na pesku je ležalo človeško truplo, mrharji so ga že precej razmesarili. Skočil sem s konja in pokleknil k truplu.

Moški je bil, srednjih let, preje mlad ko star. Obleko je imel beduinsko, roparice so mu jo mestoma raztrgale. Dolgo še ni bil mrtev, to sem koj opazil.

»Allâh kerîm! Usmiljeni Bog! Kaj misliš, gospod, ali je umrl naravne smrti?«

»Ne. Poglej, rano ima na vratu in tule mu je krogla prebila lobanjo! Nekdo ga je ustrelil.«

»Naj Allâh pokonča hudobneža, ki je to storil! Pa — ali ni morebiti v boju padel?«

»Ni videti. Morebiti da je žrtev krvne osvete, kar bi v teh krajih ne bilo nič nenavadnega.

»— na pesku je ležalo človeško truplo, —« (Stran 18.)

Pa preglejva njegovo obleko, njegove žepel!«
Halef mi je pomagal. Toda ničesar nisva našla. Morilci so ga popolnoma izropali. Že sem

hotel vstati, ko zagledam na mrtvečevi roki prstan.

Snel sem ga. Navaden, gladek poročni prstan je bil. Na notranji strani je bilo vrezano:

»E. P. 15 juillet 1830.«

»Kaj si našel?« je vprašal Halef.

»Ta mož ni beduin!«

»Kaj pa?«

»Francoz.«

»Francoz —? Torej kristjan? Na čem pa to spoznaš?«

»Med kristjani je navada, da si pri poroki ženin in nevesta podata prstane, kakršen je tale, in da nanj dasta zapisati svoje ime in dan poroke.«

»In tisto tamle je, praviš, taka stvar?«

»Da.«

»Toda na čem pa spoznaš, da je mrtvec tule Francoz? Saj bi bil lahko tudi Anglež ali pa Nемец!«

»Besede, ki so vrezane v prstan, so francoske.«

»Pa vkljub temu ni treba da je mož Francoz. Lahko da je prstan ukraden!«

»To utegne biti. Ampak — poglej njegovo srajco tule! Take srajce nosijo le Evropejci.«

»Hm —! Naj bo —. Pa kdo bi ga bil umoril?«

»Sled kaže, da so trije jezdili po wadiju. Tale mrtvi Francoz je bil vsekakor eden izmed njih. Njegova dva tovariša sta ga napadla in umorila. Poglej tule pėsek! Ves razkopan je in —.«

Iznenaden sem umolknil.

Nekaj korakov v stran sem v pesku opazil široko krvavo sled, vlekla se je povprek čez wadi in izginila med pečinami.

Pripravil sem puško za strel in stopil za sledjo. Morilca sta se utegnili kje za skalami skrivati.

Nisem prišel daleč, ko se je dvignil izza pečevja mrhar in sfrfotal v zrak.

Med kamenjem je ležala kamela. Mrtva je bila, široka rana ji je zevala v prsih.

Halef je pomilovalno sklenil roke:

»O o o o —! Sivkasta tuareška hedžinka —! In ti morilci, ti lopovi, te pasje duše — ubili so jo!«

Ko je zagledal mrtvega Francoza, se ni prav posebno razburjal. Mrtva hedžinka, plemenita, brzonoga jezdna kamela pa mu je skoraj solze privabila v oči.

Pristni sin puščave!

In kot pristni sin puščave se je tudi nemudoma sklonil k sedlu ter preiskal žepe in torbe. V puščavi je vsak gumb, vsaka nit dragocen zaklad.

Pa nič ni našel. Torbe so bile prazne.

»Vse so pobrali, ti tatinski morilci! Naj cvrejo in se pečejo za to na vso večnost v peklu! Nič, prav nič nama niso pustili! Le tole mrhovino ubogo — in tiste papirje tamle!«

Pogledal sem za njegovim prstom.

Res, nedaleč v stran je ležalo nekaj zmečkanih papirjev.

V takih slučajih je vsaka malenkost važna. Stopil sem in papirje pobral.

Časopisi so bili, hudo zmečkani in raztrgani. Poravnal sem liste in jih sestavil.

Trije Francoski časopisi so bili, eden iz Alžira, eden iz Konstantina in eden iz Guelme.

Ta tri mesta so precej daleč narazen, pa našel sem po daljšem, pazljivem prebiranju, da poleg drugih reči vsi trije časopisi pripovedujejo skoraj z istimi besedami eden in isti dogodek, — umor nekega bogatega francoskega trgovca v Bliidi. Umora so sumili nekega armenskega prekupca, ki pa da je pobegnil. Policija je izdala za njim tiralico. Vsi trije časopisi so morilca natančno in soglasno popisali.

Čemu je nosil umorjeni Francoz, čigar last je nedvomno bila ubita sivkasta hedžinka, časopise za seboj —? Ali ga je zadeva osebno zanimala —? Ali je bil sorodnik trgovca iz Blide —? Morebiti celo morilec?

Ali pa je bil morebiti detektiv, ki je morilca zasledoval —?

Tistikrat še nisem vedel odgovora na vsa ta zamotana vprašanja. Dolgo pozneje šele se je dogodek pojasnil.

Pa shranil sem časopise in tudi prstan sem si nataknil — prav kot bi vedel, da bom te stvari kedaj še rabil — ter se s Halefom vrnil k umorjenemu Francozu. Mrharji so nekaj časa plavali nad njegovim truplom, pa se kmalu spustili k hedžinki.

»In kaj misliš sedaj storiti, gospod?« je vprašal Halef.

»Pokopala ga bova, kaj pa hočeva druga?«

»Kam? V pesek?«

»Ne. Nimava lopat. Položila ga bova tamle med skale in obložila s kamenjem. Vsaj roparice ne bodo mogle do njegovega trupla.«

Halef je nekaj časa molčal, gledal neznanca, pa spet mene, ter končno dejal:

»In — ti res misliš, da je ta človek džaur?«

»Ni džaur, Halef! Kristjan je!«

»Morebiti pa se motiš, gospod! Prav tako je lahko tudi, da je pravoveren musliman!

Dovoli,« je dejal obotavljaje se, »da te nečesa prosim!«

»No —?«

»Položiva ga tako, da bo tudi v grobu še gledal proti Mekki!«

Mohamedani pokopavajo namreč svoje rajne z obrazom obrnjene proti svetemu mestu Mekki. Halefova verska gorečnost je bila nepopustljiva!

Nasmehnil sem se mu ter dejal:

»Prav! Pa bo obenem vsaj tudi proti Jeruzalemu gledal, kjer je živel in trpel njegov Odrešenik.

Torej začniva!«

Položila sva ga med skale ob bregu wadija in zložila vrhu njega piramido iz kamenja. Ob vznožju sem zložil nekaj kamenja v križ in žalostni pokop v tihi samoti puščave je bil končan.

Sklenil sem roke in molil za neznanega rajnega ponesrečenca, nato pa je obrnil Halef oči proti vzhodu, dejal roke na prsi in začel stodvanajsto suro — poglavje — korâna:

»V imenu Allâha usmiljenega in milostljivega! Reci: On je le eden bog. Ne rodi in ni bil rojen. In ni ga, ki bi mu bil enak.«

Pridjal je suri še tele pesniške, res lepe besede:

»Človek ljubi minljivo življenje, za večnost pa se ne briga. Pa Allâh te je poklical in stopil boš pred njega, ki te bo vzbudil k novemu življenju. Naj bo število tvojih grehov majhno, tvojih dobrih del pa kakor peska, na katerem tu v puščavi počivaš!«

Nato se je sklonil, si umil roke v pesku in rekel:

»Nečist sem bil, ker sem se dotaknil mrtvega trupla. Pa umil sem si roke, kakor prerok zapoveduje, in spet sem čist in se smem dotakniti vsega, kar je čisto in sveto —.

Kaj pa bova sedaj počela, gospod?«

»Pohitela bova za morilci in jih najbrž tudi kmalu došla.«

»Ali jih misliš ubiti?«

»Ne. Nisem njihov sodnik. Pa govoril bom z njimi in skušal zvedeti, zakaj so ga umorili. In potem se bo že pokazalo, kaj bo treba storiti.«

»Pametni ljudje tisti morilci gotovo niso, sicer bi ne bili zaklali dragocene hedžinke, ki je več vredna, nego vsi njihovi konji.«

»Morebiti so se bali, da bi je utegnila hedžinka izdati. Taka plemenita žival je daleč naokoli znana —.

Sedaj pa na konje! Tule pelje sled. Dva človeka sta pred nama. Pet ur kvečjemu. Morebiti ju dojdeva jutri še preden prideta v Seddado.«

Vkljub mučni vročini in težavnemu, kamenitemu svetu sva jezdila v skoku kot bi hotela brze gazele dohiteti.

Pogovarjati se v takem naglem diru seve nisva mogla. Molče sva hitela dalje.

Molčati pa gostobesedni, živahni moj Halef ni znal.

»Gospod,« je klical za menoj, »gospod, ali me misliš zapustiti —?«

Obrnil sem se na sedlu.

»Zapustiti —?«

»Da —! Moja kobila ima sicer daljše noge nego tvoj žrebec, pa so zato bolj okorne!«

Res je bila starikava kobila že vsa potna in pene so ji prhale iz gobca.

»Ni misliti da bi počivala! Do noči morava jezditi, sicer nama morilca uideta.«

»Gospod, kdor preveč hiti, ne pride nič dalje nego tisti, ki zmerno in pametno potuje! Kajti —. Allâh akbar — veliki Bog!« se je nenadoma prekinil, »poglej, gospod! Tamle doli —!«

Pred nama je svet padal in spodaj v globeli, kak kilometer daleč, sva zagledala dva človeka. Sedela sta v pesku, ob robu mlake, ki je menda od zadnjega deževja ostala v wadiju. Konja sta v bližini obirala bodeče, suho grmičje.

»To sta tista dva —!«

»Da, gospod, tista dva sta! Vroče jima je bilo, pa sta sedla, da si počijeta.«

»Ali pa da si razdelita plen —!

Nazaj, Halef! Ne smeta naju opaziti. Zapustila bova wadi, jezdila gori v puščavi proti zapadu, pa se vrnila k njima ter se delala kot da sva prišla od šotta el-Garsa.«

»Zakaj?«

»Zaenkrat ne smeta vedeti, da sva našla Francoza.«

Obrnila sva konje v breg, splezala iz wadija ter jezdila kake četrte ure ven v puščavo proti zapadu.

V širokem polkrogu sva se nato vrnila k wadiju. Videti naju nista mogla, ker sta sedela v globeli, pa gotovo sta čula topot konjev.

In res sta že stala s puškami v rokah in naju pričakovala, ko sva prijezdila na rob wadija.

Naredil sem se kot bi nepričakovano srečanje v samotni puščavi tudi mene zelo iznenadilo, ni se mi pa zdelo vredno, da bi bil prijel za puško.

»Es-selâm alêkum!« sem pozdravil in ustavil konja. »Mir z vami« se to pravi in tako se jutrovcji pozdravljajo, seve le muslimani med seboj.

»Alêk!« je zagodel starejši. »Kdo sta?«

Čim krajši je odgovor na tvoj pozdrav, tem manj si dobrodošel. To velja pri nas, pa tudi na Jutrovem. Kratki »alêk« — »s teboj«, mi je povedal dovolj!

Pa vkljub temu sem prijazno odgovoril:

»Miroljubna popotnika sva.«

»Odkod prihajata?«

»Od zapada.«

»Kam potujeta?«

»V Seddado.«

»Katerega rodu sta?«

»Tale,« sem pokazal na Halefa, »je doma v ravnini Admar, jaz pa sem iz rodu Nemsî.

Kdo sta pa vidva?«

»Midva sva iz slavnega rodu Hamalekov.«

»Hamalek —? O, ti so izvrstni jezdec in pogumni v boju! Odkod pa prihajata?«

»Iz Gafse.«

Seveda je lagal. Gafsa leži kakih sto kilometrov severovzhodno od wadija Tarfawi. Od tam nista mogla priti.

Pa potajil sem se in hlinil:

»O —, sta pa že dolgo pot naredila! Kam pa potujeta?«

»K studencu Suwaidi, k prijateljem.«

Kajpada je bila laž, kar je povedal. Pa vljudno sem nadaljeval:

»Ali si smeva malo počiti tule pri vodi?«

»Midva ostaneva do jutri tukaj,« je odgovoril, da se izogne mojemu vprašanju.

»Tudi midva nameravava šele ob jutrišnjem solncu pot nadaljevati. — Vode je dovolj za nas vse. Ali smeva prisesti?«

»Puščava je svobodna —. Marhaba — dobrodošel!«

Videti mu je bilo, da sva mu v resnici vse prej ko dobrodošla.

Pa nisva se zmenila za njegov obraz, spustila sva se v wadi, stopila s konjev in prisedla k vodi.

Prikupljivih, zaupanja vrednih obrazov neznanca pač prav nič nista imela. Starejši, tisti, ki je govoril z menoj, je bil dolg in mršav, da mu je burnus visel na telesu kakor prazen žakelj. Izpod umazanega turbâna me je ostro opazovalo dvoje majhnih bodečih oči, njegova usta so bila ozka in brezbarvna, redke brke je imel, koničasto, suho brado in njegov nos je bil podoben ostremu, upognjenemu kljunu roparskih mrharjev, ki sem jih pravkar pregnal s trupla umorjenega Francoza.

Njegov tovariš je bil mlad, lep človek, pa

njegove oči so bile nemirne, polne neukročene strasti, čelo vkljub mladosti nagubano in lica upadla.

Starejši je govoril arabski z izreko kakor sem jo čul v Mezopotamiji, mlajši je molčal. Sumil sem, da vobče ni Arabec, ampak najbrž Evropejec.

Njuna obleka je bila obnošena, njuna konja sta bila izdelana in slaba, orožje pa sta imela izvrstno.

Naokrog po pesku so ležale različne stvari, ki jih človek v puščavi le redko vidi in ki jih v svojem iznenadenju nad nepričakovanim obiskom najbrž nista imela časa skriti. Svilen žepni robec sem opazil, zlato uro z verižico, krasno izdelan samokres in v usnje vezano knjižico.

Naredil sem se kot bi vseh teh stvari niti ne opazil, vzal iz torbe pest dateljnov in jih začel zauživati ravnodušno in zadovoljno, kakor se spodobi utrujenemu, gladnemu popotniku.

»Kake posle imate v Seddadi?« je vprašal mršavi.

»Nobenih. Potujeva dalje.«

»Kam?«

»Črez šott Džerid in v Fatnasso.«

Oko mu je šinilo k tovarišu. Slabo je znal prikrivati svoje misli. Njegov pogled mi je izdal, da imata isto pot.

»In kaj boš počel v Fatnassi?« je izpraševal dalje.

»To in ono.«

»Svoje črede boš prodal?«

»Ne.«

»Svoje sužnje?«

»Ne.«

»Blago, ki si ga dobil iz notranje Afrike?«

»Ne.«

»Kaj torej —?«

»Nič. Naš rod ne trži s Fatnasso.«

»Si boš morebiti ženo poiskal v Fatnassi?«

Naredil sem se jeznega.

»Ali ne veš, da razžališ moža, če govoriš o njegovi ženi? Si morebiti džaur, da ne poznaš postave pravovernih?«

Res prestrašil se je pri mojih jeznih besedah.

Zasumil sem, da je najbrž v resnici kristjan. Njegov obraz vobče ni bil obraz beduina, take obraze sem videl pri armenskih trgovcih, ki jih je po vsem Jutrovem dovoju in —.

Ah —, ali ni bil armenski trgovec tudi tisti, ki je umoril trgovca v Blidi? Njegov popis sem imel v žepu. Škoda, da ga nisem natančneje pregledal!

Med takim razmišljanjem sem pogledoval po stvareh, ki so ležale naokrog po pesku. Oči so mi obvisle na samokresu.

Na ročaju je bila pritrjena srebrna plošča. Ime je bilo vanjo vrezano.

»Dovoli!« sem dejal ter se obenem že tudi stegnil po orožju.

Na ročaju sem bral:

»Paul Galingré, Marseille.«

Brez dvoma ime lastnika, ne pa tovarne —.

Navidez malomarno sem vprašal:

»Kaj je to?«

»To je samokres.«

»Samokres? Čudno! Kako se pa strelja z njim?«

Pokazal mi je. Pozorno sem ga poslušal, nato pa dejal:

»Ti nisi iz rodu Hamalekov, ampak si — džaur!«

»Zakaj?«

»Vidiš, da sem uganil! Če bi bil pravoveren sin prerokov, bi me bil tamle s tistim samokresom nemudoma ustrelil, ker sem te džaura ime-

noval, kar je največje razžaljenje za pravovernega muslimana!

Sicer pa nosijo takole orožje le džauri, neverniki. Kako bi naj prišel tale samokres v roke sinu Hamalekov? Ti ga je kdo podaril?»

»Ne.«

»Si ga kupil?»

»Ne.«

»Torej zaplenil?»

»Da.«

»Komu?»

»Nekemu Franku.«

»Ki si se z njim boril?»

»Da.«

»Kje?»

»Na bojišču.«

»Na katerem?»

»Pri Gerari.«

»Lažeš!»

Tedaj mu je zmanjkalo potrpežljivosti. Šinil je po koncu in prijel za samokres.

»Kako si dejal? Da lažem —? Ali te naj pobijem na tla kakor —.«

»—kakor onega Franka gori v wadiju Tarfawi?»

Roka mu je omahnila, lice mu je zasinelo. Pa premagal se je še ter grozeče vprašal:

»Kaj hočeš s tem reči?»

Segel sem v žep, izvlekel časopise in poiskal morilčevo ime.

»Reči hočem,« sem nadaljeval, »da čisto gotovo nisi iz rodu Hamalekov. Tvoje ime poznam! Ti si Hamd el-Amazat!»

Preplašen je odskočil in stegnil roke proti meni.

»Odkod me poznaš?»

»Poznam te! To ti naj zadostuje!»

»Ne — ti me ne poznaš! Jaz se ne imenujem tako, jaz sem iz rodu Hamalekov in kdor tega ne verjame, temu poženem kroglo v glavo!«

»In čegave so tele stvari?«

»Moje!«

Pogledal sem žepni robec. Zaznamovan je bil s črkami P. G. Odprl sem uro in našel na pokrovu iste črke.

»Kje si dobil te stvari?«

»Kaj te briga, pusti jih!«

Odprl sem še knjigo. Dnevnik je bil ali kak žepni zapisnik. Na prvi strani sem bral ime Paul Galingré.

»Proč s knjigo, ti rečem!«

Zbil mi jo je iz rok, odletela je v vodo.

Vstal sem, da bi jo pobral, pa oba, starejši in mlajši, sta se postavila pred mene.

Halef je najin prepir na videz malomarno poslušal. Pa dobro sem opazil, da ima puško pripravljeno za strel in prst ob petelinu. Da sem samo le mignil, pa bi počila.

Sklonil sem se, da bi pobral tudi kompas.

»Pusti! To je moja last!« se je zadrl mršavi.

Zgrabil me je za roko, da bi me preplašil.

Mirno in hladno sem mu dejal:

»Le kar sedi spet! Govoriti moram s teboj!«

»Jaz nimam ničesar opraviti s teboj!«

»Pa jaz s teboj! Sedi in poslušaj, če ne, bom streljal!«

Grožnja je pomagala. Sedel je.

Vzel sem svoj samokres v roke in dejal:

»Kakor vidiš, imam tudi jaz tako stvar! Odloži svoj samokres, sicer bi se utegnil moj sprožiti!«

Položil je samokres poleg sebe, pa tako, da mu je bil vsak hip pri roki.

»Ti nisi iz rodu Hamalekov?« sem začel.

»Sem.«

»In tudi iz Gafse nisi prišel!«

»Sem.«

»Kako dolgo že potuješ po wadiju Tarfawi?«

»Kaj to tebe briga!«

»Zelo mnogo! Tamle gori leži truplo Francoza, ki si ga ti umoril!«

Zlobno se je zarežal.

»In če bi ga tudi bil, kaj to tebi mar?«

»Ne mnogo. Le par reči te moram vprašati.«

»Katere?«

»Kdo je bil tisti človek?«

»Ne poznam ga.«

»Zakaj si ga umoril? In njegovo žival še povrh?«

»Ker se mi je tako zljubilo.«

»Ali je bil mohamedan?«

»Ne. Džaur.«

»Vzel si mu njegove stvari?«

»Ali bi mu je naj bil nemara pustil?«

»Ne. Pa dal jih boš meni.«

»Tebi —?«

»Seveda!«

»Ne razumem te!«

»Koj me boš razumel. Umorjeni je bil džaur. Tudi jaz sem džaur in zato bom njegovo smrt maščeval.«

»Torej nameravaš krvno osveto —?«

»Ne. Sicer bi ti že ne bil več živ. V puščavi smo in v puščavi ni druge postave ko postava močnejšega.

Zato ti povem: izroči meni vse kar si vzel umorjenemu!«

Prezirljivo se je nasmel.

»Torej si domišljuješ, da si močnejši izmed naju in da te bom res ubogal?«

»Seveda me boš!«

»Ha —! Sam si vzemi, če moreš!«

Bliskoma je stegnil roko po samokresu, pa že sem mu pomolil svojega pod nos.

»Stoj, sicer dobiš kroglo!«

Umaknil je roko in me negotovo gledal.

»Čemu ti bodo te stvari?« me je vprašal.

»Vrnil je bom njegovim sorodnikom.«

Pomilovalno se mi je smejal.

»Lažeš! Sam bi jih rad obdržal!«

»Ne lažem! Za sebe teh stvari ne potrebujem.«

»In kaj misliš z menoj početi?«

Priznal me je torej za močnejšega —. Za trenutek sem zmagal. Kako bo pozneje, tega seveda nisem vedel.

»Zaenkrat te bom pustil pri miru,« sem mu odgovoril. »Toda glej, da se ne srečava nikdar več!«

Pomišljaj je, pa rekel:

»Praviš, da pojdeš v Seddado?«

»Da.«

»Ali me boš pustil s tovarišem tule v miru oditi k studentu Suwaidi, če ti dam stvari, ki jih zahtevaš?«

»Da.«

»Prisezi!«

»Poštenemu človeku ni treba prisegati. Njegova beseda sama drži dovolj trdno.«

»Tule, vzemi samokres, uro, kompas in robec!«

»Je še kaj imel seboj?«

»Nič druga.«

»Denar —?«

»Ta je moj!«

»Imej ga! Pa mošnjo daj meni, ki je v njej denar bil!«

»Vzemi jo.«

Segel je za pas, izvlekel umetno obšito in z biseri okrašeno mošnjo, izsul denar ter jo dal meni.

»To je vse, kar je imel?«

»Da. Me hočeš preiskati?«

»Ne bo treba.«

»Torej lahko greva?«

»Da.«

Vidno si je oddahnil, ko sva končala. Tudi njegov tovariš je bil vidno vesel, da sta se tako poceni odkupila.

Pobrala sta svoje reči in zajahala konje.

»Es-selâm alêkum!« sta pozdravila odhajaje.

Nisem odgovoril morilcema in pray nič mi nista zamerila. V nekaj trenutkih sta izginila za ovinkom wadija.

Halef ves čas ni zinil besede. Ko sta pa odšla, se je oglasil:

»Gospod —!«

»Kaj?«

»Ali ti smem nekaj povedati?«

»Da.«

»Poznaš ptiča noja?«

»Da.«

»Veš, katero lastnost ima?«

»No?«

»Neumen je, zelo neumen.«

»In —?«

»Oprosti, gospod, pa ti se mi zdiš še hujši ko noj!«

»Oho —! Zakaj?«

»Ker si morilca izpustil.«

»Ali bi ju naj zadržal in vklenil?«

»Zakaj ne —? Da je umorjeni pravoveren musliman, nemudoma bi ju bil lastnoročno k šejtânu poslal. Ker je pa džaur, zadeva mene nič ne briga. Toda ti si kristjan, gospod, — pa pustiš človeka, ki je kristjana umoril, v miru oditi?«

»Ne uideta mi!«

»Saj sta ti že —! Šla bota k studencu Suwaidi in od tam ven v puščavo, kjer ju ne najdeš več!«

»Ne bota!«

»Kako da ne —? Saj sta sama pravila, da pojdeteta k studencu Suwaidi —.«

»Pa sta lagala. V Seddado pojdeteta.«

»Kdo ti je to povedal —?«

»Moje oči.«

»Allâh naj blagoslovi tvoje oči, ki z njimi bereš sledi po pesku!

Tako čudno kakor ti se obnašajo le neverniki! Pa te bom že še izpreobrnil k pravi veri, čisto gotovo! Pače hočeš ali nočeš!«

»Potem se bom pa tudi jaz dal za hadžija klicati, čeprav še nikdar nisem bil v Mekki.«

»Gospod —! Obljubil si mi, da boš molčal!«

»Bom. Pa le, če me ne boš izpreobračal k veri preroka.«

»Ti si moj zapovednik in ubogati te moram —.

Kaj pa bova sedaj?«

»Poskrbela bova predvsem za najino varnost. Tu spodaj v wadiju naju prav lahko zadene krogla —. Prepričal se bom, če sta zlikovca res tudi odšla.«

Zlezal sem na rob wadija.

Res sta jezdila proti jugozapadu. Precej daleč sta že bila.

Halef je prilezel za menoj.

»Tamle jezdita!« se je jezil. »Proti veliki puščavi! Vidiš, da res mislita k studencu Suwaidi!«

»Ko se jima bo zdelo, da sta že dovolj daleč in da ju ne vidiš več, se obrneta na vzhod.«

»Gospod, tvoji možgani so opešali od vročine! Saj vendar vesta, da prideta spet nama v roke, če jezdita v Seddado —!«

»Prepričana sta, da ostaneva do jutra tu doli v wadiju, in mislita, da ju ne bova več došla.«

»Ti le samo ugibaš! Pa zmotil se boš!«

»Misliš? Ali ti nisem že vnaprej povedal, da eden njunih konjev šepa?«

»Da, opazil sem, ko sta odjezdila.«

»Torej mi zaupaj, da bom tudi topot pravo zadel!«

»Toda — zakaj ne greva takoj za njima?«

»Prehitela bi ju, ker bi bila najina pot krajša. Našla bi najine sledi in bi se nama izlahka izognila.«

»Hm, da —! Torej pa pojdiva nazaj k vodi in si počijva, da mine najhujša vročina.«

Splezala sva nazaj v wadi.

Razložil sem odejo po pesku in legel. Pokril sem si lice s koncem turbâna, zaprl oči in skušal zbrati svoje misli krog pravkar doživelih dogodkov.

Toda v pekoči opoldanski vročini je težko zbrati misli —.

Nehote sem zadremal.

III.

Na jezeru.

Pozno popoldne je bilo, ko sem se zbudil. Dobre dve tri ure sem spal.

Pospravila sva in odrinila.

Wadi Tarfawi »teče« proti jugozapadu, Seddada in »Jezero smrti«, h kateremu sva bila namenjena, pa leži vzhodno od wadija.

Zapustila sva ga torej in se obrnila proti jugovzhodu.

Črez dobro uro sva zagledala v pesku sled dveh konjev. Šla je točno od zapada na vzhod.

»No, Halef —! Poznaš tole sled?«

»Mâ šâ 'llâh, gospod, prav si ugibal! Res da gresta v Seddado!«

Razjahal sem in si sled ogledal.

»Pred pol ure sta prišla tod mimo. Jezdiva počasi, sicer naju opazita!«

Solnce je zašlo in kmalu je prisijal mesec iz za popolnoma ravnega obzorja. Svet je precej visel proti vzhodu. Jezdila sva črez nizke peščene griče in kmalu zagledala Seddado pred seboj v mesečini.

»Pojdeva v vas?« je vprašal Halef.

»Ne. Prenočila bova na prostem. Tamle pod oljkami!«

Krenila sva nekoliko v stran in kmalu našla v oljčnem gozdičku primeren prostor za prenočevanje.

Šakali so lajali krog naju in hijene so odurno zavijale v puščavi. Pa vajena sva bila teh glasov, mirno in nemoteno sva spala vso noč.

Drugo jutro sem seve najprvo pogledal za sledjo.

Kako sem se pa začudil, ko sem opazil, da ne pelje v Seddado, ampak zunaj vasi proti jugu.

»Kako da nista šla v vas?« se je čudil tudi Halef.

»Nočeta, da bi ju videli. Slabo vest imata! Morilec mora biti povsod previden.«

»Kam pa sta torej namenjena?«

»Vsekakor v Kris in od tam čez šott. Čez mejo se jima mudi, v Tunis!«

»V Tunis —? Saj smo že v Tunisu! Meja gre čez šott el-Garsa!«

»Najbrž jima to še ni dovolj. Globlje v Tunis bi rada prišla. Francoska kolonijalna policija je tu na meji precej živahna in budna.«

»Toda midva pojdeva v Seddado?«

»Da. Pa le da nakupiva dateljnov in napolniva mehove s svežo vodo. Nato pa pojezdiva koj dalje.«

»Kam?«

»V Kris.«

»V Kris —? Torej res hočeš čez nevarno »Jezero smrti« —?«

»Vsekakor!«

V četrť uri sva se v vasi založila z dateljni in s svežo vodo. Nemudoma sva odpotovala.

»Na levi spodaj se je bleščalo jezero Džerid kakor ogromna skleda raztopljenega svinca. Ves radoveden sem ga ogledoval.

Ob južnovzhodnem vznožju alžerijskega gorovja leži ogromna, nepregledna, valovita puščava, severni del velike Sahâre. Sol in natron pokrivata tla in na najglobljih točkah se nabira voda in tvori močvirja. Ta po večini po leti izginejo,

puščajoč za seboj cele plasti soli, ponekod pa voda zaostaja vse leto v razsežnih slanih jezerih, ki se imenujejo šott. Največji teh šottov so šott Melrir, šott el-Garsa in šott Džerid. Šotti leže nekaj metrov niže ko Sredozemsko morje.

Voda v šottih je vsa gosta od preobilne soli in je zelenkaste barve. Kak meter pod površjem plava v vodi gost, skoraj blatu podoben pesek, ki ga je puščavski veter v tisočletjih nanosil iz puščave.

Globočine tem jezerom seve še niso merili, pa sodi se, da več nego petdeset metrov niso globoka. Na površini je voda večjidel izhlapela in zaostala sol je napravila na jezerih večalimanj trdo skorjo, deset do dvajset centimetrov debelo. Ponekod je ta solna skorja dovolj močna, da nosi ljudi in živali. Puščavski pesek jo pokriva, mestoma pa je gola in se blešči svetlomodro kakor jeklo ali pa svinec. Skorjasta površina ni popolnoma ravna, ampak lahno valovita in grbasta.

Po grebenih teh valov vodijo poti čez jezera, znane le izkušenim vodnikom. Ker so jezera zelo razsežna in bi potovanje okoli njih za potnike in karavane pomenilo velik ovinek in izgubo časa, potujejo pod vodstvom dobrih vodnikov naravnost čez jezera.

Poti so seveda ozke, komaj da merijo par pednjev. Na mestih dobi solna skorja luknje in razpoke, posebno ob dežju, voda stoji na skorji, na drugih mestih krije pesek enakomerno skorjo in vodo, pot se ne pozna več in prav lahko jo popotnik zgreši in zajde v neizogibno smrt.

Potovanje čez jezero Džerid je torej skrajno nevarno. Korak na stran, skorja se uda, popotnik se pogrezne in svinčene globočine se zagrnejo nad njim. Tisoče in tisoče ljudi in kamel je že požrl nevarni šott Džerid.

Pred nekaj desetletji je potovala črezenj karavana z nad tisoč težko obloženimi kamelami. Kamela vodnica je po nesreči stopila na stran, udrlo se ji je in izginila je v gostem slanem močvirju, za njo pa po vrsti vse druge. Vseh tisoč živali je požrl nenasitni Džeríd v par minutah, mirno in nepremično, težko ko svinec, je ležalo jezero nad žrtvami, niti najmanjša izpremema ni kazala, da se je zgodila grozna nesreča. Dogodek je tem laže razumljiv, če se ve, da v karavani stopajo kamele trdo druga za drugo, vsako svoji prednici z vrvjo privezana za rep, in da so te živali vajene, slepo slediti druga drugi.

Zares »jezero smrti« —

Ves radoveden sem ga gledal in bolj ko kedaj se mi je vzbudila želja, da bi se z njim poskusil.

Tudi Halef se je zanimal za nevarni šott.

»Ali ga vidiš, gospod?« mi je dejal, ko sva jezdila proti Krisu ob pobočju nizkega gričevja, ob zadnjih izrastkih hribovja Tarfawi.

»Seveda!« sem potrdil.

»Si že kedaj jezdil črez šott?«

»Ne še.«

»Torej zahvali Allâha, kajti sicer bi gotovo ne bil več med živimi!

In ti torej res hočeš črez nevarni šott?«

»Na vsak način.«

»Bismillâh — v imenu Allâhovem! Naj bo, moj zapovednik si in spremljati te moram, kamorkoli želiš, četudi bi bilo v smrt.

Upam pa, da je moj prijatelj Sadek še med živimi.«

»Zakaj Sadek —?«

»Moj prijatelj Sadek je najslavnejši in najzanesljivejši vodnik črez šott Džeríd. Nikoli še ni stopil niti enega koraka napačno. Sedaj živi s svojim sinom, mladim, pogumnim človekom, v

Krisu in vodi popotnike čez šott. Pozna ga ko nobeden drug in le njemu bi te zaupal, gospod.

Ali pojdeva naravnost v Kris?«

»Kako daleč še imava?«

»Nekaj čez eno uro.«

»Najprvo se sedaj obrneva proti zapadu. Rad bi vedel, ali bova našla sled morilcev.«

»Torej res misliš, da sta šla v Kris?«

»Gotovo! Prenočila sta na prostem kakor midva in trenutno sta že na vsak način pred nama. Čez šott pojdeteta.«

Zapustila sva shojeno pot, ki pelje v Kris, in jezdila na zapad.

Izprva sva srečala vse polno sledi, ki so vsa šla v Kris ali pa nazaj v Seddado. Pa sčasoma jih je zmanjkalo in končno sem zagledal v pesku samotno sled ter se po daljšem preiskovanju prepričal, da sta tod jezdila moja znanca iz wadija Tarfawi.

Šla sva za sledjo blizu do vasi Kris, tam pa se je izgubila v nadelani poti.

Ni bilo dvoma, morilca sta prišla pred nama v Kris ter se pripravljala, da stopita na nevarno skorjo soli.

Halef se je zamislil.

»Gospod,« je dejal, »ali ti smem nekaj povedati?«

»Le povej, Halef!«

»Veš — je le dobro, če človek zna v pesku brati!«

»Veseli me, da si to spoznal.

Pa glej, tamle je Kris! — Kje stanuje tvoj prijatelj?«

»Popeljem te k njemu. Pojdi za menoj!«

Jezdil je okoli vasi, ki seveda ni bila druga ko par koč in šotorov pod zaprašenimi palmami, ter me peljal k skupini mandeljnovih dreves, pod katerimi je stala nizka, široka koč.

Beduin je stopil iz nje in ko je Halefa zagledal, mu je ves vesel hitel naproti.

»Sadek, moj brat, ljubljenec kalifov!«

»Halef, moj prijatelj, izvoljenec preroka!«

Objela sta se in se prijateljski poljubila.

Tedaj šele se je beduin obrnil tudi k meni.

»Odpusti, da sem pozabil nate! — Vstopita, prosim! Moja hiša je vajina hiša!«

Stopila sva za njim.

Sam je bil doma in gostoljubno nama je postregel s sadjem in s hladno, osvežujočo vodo. Potrebna sva bila, saj že par tednov nisva živela druga ko posušene dateljne in slabo, mlačno, prestano vodo.

Posebno Halef je bil odlične volje in čas se mu je zdel primeren, da izpregovori tudi o meni, seve po svoji navadi.

»Tale gospod,« je pravil, »je Karâ ben Nemsî, velik učenjak iz zapadnih dežel. On govori s pticami in bere v pesku. Midva sva že velika, slavna dela in junaške čine izvršila in jaz sem njegov prijatelj in sluga in ga naj izpreobrnem k pravi veri preroka.«

Moj dobri Halef me je nekoč vprašal za moj imenom ter ga po svoje izpremenil. Druga mu ni ostalo v spominu ko ime Karel. Naredil je iz njega Karâ, ki je pa turška beseda in pomeni »črn«. Nato pa je po arabski šegi, ki k imenu pristavlja tudi rod, kratkomalo pridjal še ben Nemsî, iz rodu Nemcev. In to ime mi je ostalo.

Kje in kedaj da sem »govoril s pticami«, tega se pri najboljši volji ne spominjam. Menda me je hotel s to pripombo dobri Halef v isto vrsto postaviti z modrim Salomonom, ki o njem vsaj v mohamedanskem korânu stoji, da je znal s ptiči govoriti.

O »slavnih delih in junaških činih« mi tudi ni bilo ničesar znano. Le tega se spominjam, da

sem nekoč v grmovju obvisel in da se mi je pri tem neslavnem dogodku moj mali berberski žrebec izmuznil iz območja mojih nog ter šel na sprehod, da sva ga dolgo lovila.

Višek Halefovega govora je bila vsekakor trditev, da me »naj izpreobrne k pravi veri pre-roka«.

Za to trditev sem mu moral kar precej dati zaslužen plačilo.

Vprašal sem Sadeka:

»Ali pa tudi ti poznaš polno ime svojega prijatelja Halefa?«

»Seve!«

»Kako se glasi?«

»Ime mu je hadži Halef Omar.«

»To ni res! Ime mu je hadži Halef Omar ben hadži abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ.

Kakor si čul, je najin Halef potomec slavne, pobožne rodovine. Vsi njegovi predniki se imenujejo hadžiji, četudi —.«

»Gospod,« mi je segel Halef v besedo, strah in groza sta se mu zrcalila v obrazu, »gospod, nikar ne govori o zaslugah svojega služabnika —! Saj veš, da te vsikdar z veseljem ubogam —!«

»Upam, Halef, moj dragi!« sem mu pomenljivo dejal. »Ne govori ne o sebi ne o meni, rajši vprašaj svojega prijatelja Sadeka tule, kje je njegov sin!«

»Kako pa veš, gospod, da imam sina?« se je čudil Sadek.

»Halef mi je o njem pripovedoval. Rekel je, da je tvoj sin zelo pogumen junak in veselje svojega očeta.«

»Res —? Halef, Allâh ti povrni, da se spominjaš tistih, ki te ljubijo! Da, moj sin, Omar ben Sadek, je mlad in pogumen, je veselje svojega očeta. Pa ni ga doma. Šel je čez šott v vas Sef-timi. Še danes se vrne.«

»Tudi midva pojdeva čez šott. In ti, Sadek, naju boš vodil!«

»Vidva —?« se je čudil. »Kedaj?«

»Še danes.«

»Kam?«

»V Fatnasso. Kaka je pot?«

»Nevarna, zelo nevarna! Le dve poti peljeta črez, ena iz Tozêra v Fatnasso, druga iz Nefte v Zarzîn. Ti dve sta res varni.

Pot iz Krisa v Fatnasso pa je najslabša in le dva človeka jo res temeljito poznata, jaz in vodnik Arfan Rakedîm, ki je tudi tu v Krisu doma.«

»In tvoj sin —? Ali on ne pozna poti?«

»Pozna jo. Pa sam jê še ni hodil. Dobro pa pozna pot v Seftimi.«

»Pot iz Krisa v Seftimi gre gotovo nekaj časa skupaj s potjo iz Krisa v Fatnasso?«

»Več ko dve tretjini, gospod!«

»Če odpotujemo opoldne, kedaj bomo v Fatnassi?«

»Jutri zarana, če imata dobre konje.«

»Torej se potuje črez šott tudi po noči?«

»Pri mesečini, da. V temnih nočeh pa je treba na jezeru prenočiti, seve le na mestu, kjer je solnata skorja dovolj debela, da nese ves tabor.«

»Prevzameš vodstvo?«

»Da, gospod!«

»Rad bi najprvo šott od blizu videl.«

»Še nisi nikdar potoval črez šott?«

»Ne.«

»Torej pojdi! Videl boš jezero smrti, kraj tolikih nesreč, morje večnega molka, črez katerega te popeljem varno in zanesljivo.«

Stopili smo iz koč in se obrnili na vzhod.

Širok, močvirnat rob obdaje jezero. S težavo smo ga prehodili in šele potem smo prišli do brega šotta.

Vode nisem videl, gosta solna skorja je krila jezero. Zabodel sem nož vanjo in našel, da je 14 centimetrov debela. Dovolj močna je bila, da je mogla nositi srednje težkega človeka. Pesek jo je pokrival, le mestoma se je bleščala, gola in svetlomodra, v opoldanskem solncu.

Še smo ogledovali nevarno, grozeče mirno gladino, ko se je nekdo oglasil za nami:

»Es-selâm alêkum!«

Obrnil sem se.

Za nami je stal vitek, krivonog beduin. Nosu ni imel. Strel mu ga je odbil ali pa mu ga je odjedla kaka bolezen.

»Alêk!« je odgovoril Sadek. »Kak posel je pripeljal mojega prijatelja Arfana sem na obrežje šotta. Popotno obleko si je nadel —. Ali bo spremljal tujce črez jezero?«

»Moj prijatelj Sadek je pravo pogodil! Dva tujca popeljem na ono stran. Koj bodeta tu.«

»Kam pojdete?«

»V Fatnasso.«

Ta mož je bil torej Arfan Rakedîm, tisti drugi vodnik, ki je poleg Sadeka še poznal šott in njegove poti —.

Pokazal je name in na Halefa ter dejal:

»In tale dva tuja gospoda sta tudi namenjena črez jezero?«

»Da.«

»Kam?«

»Tudi v Fatnasso.«

»In ti ju boš vodil?«

»Uganil si.«

»Lahko potujeta kar z menoj. Prihraniš si pot.«

»Moja prijatelja sta in čas tudi imam.«

»O saj vem! Skopuh si in sebičnež! Nič mi ne privoščiš. Vse bogate potnike mi pred nosom poloviš!«

»Nikogar ne lovim! Le tiste vodim čez šott, ki pridejo sami radi k meni.«

»Čemu je šel Omar, tvoj sin, v Seftimi —?«
Kruh mi odjedata, poginil bi naj od lakote! Allâh pa vas bo kaznoval in vam zmešal korake, da boste vsi poginili v jezeru.«

Mogoče da mu je borba za vsakdanji kruh narekovala te sovražne besede. Toda mož mi vobče ni ugajal, bodeče majhne oči je imel, ki niso pomenile nič dobrega. Njemu bi se za nobeno ceno ne zaupal na nevarno pot čez šott —.

Obrnil nam je hrbet in šel dvema jezdecema naproti, ki sta pravkar prispela na breg.

Najina znanca iz wadija Tarfawi sta bila —.

»Gospod,« je vzkliknil Halef. »Ju poznaš?«

»Poznam!«

»Ali ju naj topot pustiva mimo?«

Dvignil je puško, pa prijel sem ga za roko.

»Pusti ju! Ne uideta nam!«

»Kdo sta tista dva?« je vprašal Sadek.

»Morilca,« je odgovoril Halef

»Sta umorila koga od tvojih sorodnikov ali koga iz tvojega rodu?«

»Ne.«

»Je krvna osveta med teboj in med njima?«

»Ne.«

»Torej ju pusti pri miru! Ni vredno, da bi se človek brigal za tuje zadeve!«

Pristni beduin je govoril iz njega. In ko sta šla mimo nas, ju še pogledal ni.

Opazila sta naju in tudi spoznala. Pohitela sta, da sta čim preje prišla ven na jezero. In tam sta nam prezirljivo se smejuje obrnila hrbet.

Vrnili smo se v Sadekovo kočo, počivali do poldneva, se založili z živežem in vodo in se podali na pot.

Potoval sem pred leti po nepoznanih rekah, prehodil na smučeh nepregledne snežne planja-

ve, vsak hip sem bil v smrtni nevarnosti, nikoli pa me ni še obhajalo tako čudno, neznano čustvo ko tisto opoldne, ko sem stopil prvokrat na prevarljivo skorjo šotta.

Ni me bilo strah, nisem se bal, le novo in nepoznano mi je bilo vse. Skorja iz soli — mesto ledu! Nisem se čutil varnega.

Pri vsakem koraku sem poskušal tla, ali so dovolj trdna, da bi me nesla. Mestoma je bila skorja trda, da je zapela pod nogo kakor debelo steklo, in svetila se je kakor motno srebro, po drugod pa je spet imela podobo puhlega, rahlega snega, umazane barve je bila in nobene teže ni vzdržala.

Šele ko sem se navadil na vse te nove, čudne pojave, sem zasedel konja. Vodniku in konju, njegovemu naravnemu nagonu, sem končno bolj zaupal ko samemu sebi.

Malemu berberskemu žrebcu je bilo videti, da ni prvič na tej nevarni poti.

Pogumno in varno je stopical svojo pot, kjer se mu je zdela varna, kjer pa je slutil nevarnost, je položil ušesa nazaj, vohal po tleh, brskal dvo-meče in parkrat celo s kopitom prežkusil tla, preden je stopil nanje.

Vodnik je stopal naprej, jaz sem jezdil za njim, za menoj pa Halef. Nevarna in nezanesljiva pot je vzela našo pozornost popolnoma v zakup, le malo smo govorili.

Črez tri ure smo že bili na jezeru, ko se je Sadek obrnil k meni in dejal:

»Pazi, gospod, sedaj pride najnevarnejši del poti!«

»Zakaj najnevarnejši?«

»Ker pelja na mestih no globokih vodah in ker je komaj za pedenj široka.«

»Ali je skorja dovolj močna?«

»Ne vem, kaka je trenutno. Se pogosto izpreminja.«

»Torej bom razjahal, pride manjša teža na isto mesto.«

»Teга nikar ne, gospod! Tvoj konj stopa varneje nego ti!«

Sadek je bil vodnik in ubogati sem ga moral. Ostal sem na konju. Pa še danes mislim z grozo na tistih deset minut, ki so sedaj prišle, — minute, ki so se mi zdele cela večnost.

Površina šotta je bila na tistem mestu posebno valovita. Vrhovi solnih valov so bili sicer trda varna skorja, doline pa je polnila gosta, s soljo pomešana voda, kaši podobna, ki je bilo v njej treba šele iskati varnega oporišča za nogo. In poleg tega mi je segala voda, čeprav sem sedel na konju, do stegnov. Vsak koraj je moral vodnik najprvo preizkusiti in niti trenutek dalje nego je bilo neobhodno potrebno, ni smela noga na njem počivati, sicer se je koj udrlo.

Strašno je bilo!

Prišli smo na mesto, kjer je bila not kakih dvajset metrov daleč komaj za pedenj široka.

»Pazi gospod, na pragu smrti stojimo!« je vzkliknil vodnik.

Počasi je otipaval pot, obrnil pri tem obraz proti jutru ter molil »Fatho«, — prvo suro:

»V imenu Allâha, usmiljenega in milostljivega! Slava Allâhu, usmiljenemu in milostljive-mu, gospodarju sveta, kralju sodnega dneva! Tebi hočemo služiti, tebe hočemo iskati! Vodi nas po potu pravičnosti, po potu tistih, ki si jim naklonil svojo milost, ne pa tistih ki —.«

Halef je molil za njim. V hipu pa sta oba umolknila —.

Izza bližnjega grebena je počil strel, vodnik je vrgel roke v zrak, zakričal, stopil po strani — in v hipu izginil v gosti, kašnati tekočini.

V takih usodnih trenutkih deluje človeški duh strelovito naglo. V hipu so mu jasne stvari, za katere bi sicer rabil minute ali celo uro, da jih pravilno presodi in premisli.

In tako se je tistikrat zgodilo tudi z menoj.

Ni še zamrl strel in vodnik še ni izginil pod površino, že sem natančno vedel, kaj se je zgodilo.

Morilca sta hotela uničiti priče in tožnike svojega dejanja. Ni jima bilo treba naju ustreliti, dovolj je bilo in še temeljiteje sta svoj namen dosegla, če sta nama vzela vodnika. Brez njega sva morala žalostno poginiti. Za ta svoj načrt sta svojega vodnika tem laže pridobila, ker je našega vodnika sovražil, češ da mu odjeda kruh.

Počakala sta na najnevarnejšem mestu na nas in Sadeka enostavno ustrelila. Nato sta lahko mirno čakala in gledala, kako bova s Halefom utonila.

Da je Sadeka zadela krogla v glavo, to sem dobro opazil vkljub naglici, s katero se je nesrečni dogodek vršil. Ali je šla krogla Sadeku skoz glavo in zadela mojega konja —? Ali pa se je morebiti strela ustrašil —? Ne vem.

Za gotovo vem le to, da je konj v istem hipu vztrepetal, poskočil — in se z zadnjimi nogami udrl.

»Gospod —!« je zakričal v nepopisnem strahu Halef za menoj.

Izgubljen sem bil, če me ni rešilo edino, kar sem v tistem kratkem trenutku storiti mogel —.

Še se je konj pogrezal in se s sprednjimi nogami krčevito lovil za trda tla, in že sem uprl roke na sprednji gumb sedla, vrgel noge kvišku

ter se v velikem polkrogu zakolobaril konju črez glavo. Uboga zvesta žival je pod tem silnim pritiskom seve hipoma izginila pod vodo.

V trenutku ko sem letel po zraku, je čul Bog najvnetejšo molitev mojega življenja. Za tako molitev ni treba ne minut ne sekund, doba, ki jo človek preleti nad življenjem in smrtjo v takem trenutku, ta ne pozna besed in tudi ne časa.

»— vodnik je vrgel roke v zrak —.« (Stran 48.)

Začutil sem tla pod seboj, pa koj se mi je udrlo pod nogami, napol se pogrezajoč sem planil dalje, spet se mi je udrlo, spet sem planil, spodrknilo mi je, stopil sem v brezno, pa spet sem našel trdna tla, v globočine me je vleklo, pa vendar sem prišel vedno dalje, utapljal sem se, pa utonil nisem, nič nisem slišal, nič nisem čutil,

le tam na solnem grebenu sem videl tri moške, dva sta merila s puškami vame.

Končno, — stal sem na trdnih tleh. Solnata skorja je sicer samo bila, pa držala je.

Dva strela sta počila — Bog je hotel da še ostanem živ — na nečem sem se spodtaknil — padel sem — krogle so odžvižgale mimo moje glave.

Puško sem še imel na rami, čudno da je nisem izgubil, pa nisem niti mislil nanjo, kar s pestmi sem se vrgel na zlikovce.

Niso me čakali.

Vodnik je zbežal, starejši, mršavi Armenec je vedel, da je brez vodnika izgubljen, pohitel je za njim.

Pograbil sem mlajšega.

Iztrgal se mi je, skočil sem za njim, trdo sem mu bil za petami.

Strah ga je slepil, mene pa jeza. Nič nisva gledala, kam beživa.

Hipoma je grozno zakričal, koj sem se vrgel nazaj.

Izginil je v solnati kaši in komaj za korak sem bil oddaljen od njegovega groba.

Tedaj je jeknil za menoj prestrašen klic.

»Gospod, pomagaj! Gospod —!«

Obrnil sem se.

Prav na mestu, kjer sem stopil na trdna tla, se je Halef boril za življenje. Udiralo se mu je, pa še se je držal za solno skorjo, ki je bila na tistem mestu na srečo precej močna.

Skočil sem, mu pomolil puško in se vrgel na tla.

»Primi za jermen!«

«Imam ga, gospod! O Allâh illâ 'llâh!«

»Vrzi noge kvišku! Ne morem čisto k tebi! Dobro se primi!«

Z zadnjimi močmi je sunil noge v zrak, krepko sem ga potegnil — na varnem je ležal.

Komaj da si je malo oddahnil, že je pokleknil in molil k svojemu Allâhu šestinšestdeseto suro:

»Vse kar je na nebu in na zemlji, naj hvali Allâha! On kraljuje in njemu gre hvala, kajti on je vsemogočen.«

Halef, musliman, je molil, — jaz, kristjan, pa nisem mogel moliti. Priznam da mi je manjkalo besed.

Tamle je ležala solna površina, mirna, nepremična, vsa blesteča — in vendar je pogoltnila najinega vodnika in oba najina konja!

In pred nama tamle je bežal morilec, dvakratni morilec s svojim vodnikom — in ni bilo dvoma, ušel bo!

Vse je vrelo po meni, dolgo je trajalo, da sem se pomiril.

»Si ranjen, gospod?«

»Ne. Pa človek božji, kako si se rešil —?«

»Skočil sem s konja prav kakor ti. In dalje nič več ne vem. Misliti sem začel šele, ko sem se prijel za skorjo.

Pa kaj pomagaja, da si me rešil —! Izgubljena sva oba!«

»Zakaj?«

»Vodnika nimava več! O Sadek, ti prijatelj mojega srca, tvoj duh naj mi odpusti, da sem kriv tvoje smrti! Pa maščeval te bom, to ti pri-segam pri bradi prerokovi! Maščeval te bom, — če ne poginem na temle jezeru smrti!«

»Ne boš poginil, Halef!«

»Poginila bova oba! Od gladu in od žeje.«

»Dobila bova vodnika.«

»Koga?«

»Omarja, Sadekovega sina.«

»Njega —? Kako naju naj on tu sredi jezera najde?«

»Nisi čul, da je šel v Seftimi ter da se še nocoj vrne?«

»Ne bo naju našel!«

»Bo! Saj je povedal rajni Sadek, da je pot v Seftimi za dve tretjini ista ko v Fatnasso.«

»Gospod, ti mi daješ novo upanje in novo življenje! Da, počakala bova, da pride Omar ben Sadek tod mimo.«

»Zanj je velika sreča, da naju najde. Pot ki je do danes peljala tod čez jezero, se je udrla za nama. Nihče več ne more tukaj črez. Omar bi šel v neizogibno smrt, če bi naju ne našel.«

Sedla sva tesno drug poleg drugega in čakala. Solnce je vroče pripekalo, v par minutah se je najina obleka posušila, debela skorja soli na njej je bila kmalu edino známejne neprijetne in nevarne solne kopeli.

IV.

Turški sodnik.

Da bi ga pomiril, sem Halefu prepričevalno trdil, da bo Omar prišel čez jezero. Sam pa nikakor nisem bil tako za trdnó prepričan.

Omar si je morebiti za tokrat izbral pot okoli jezera, in zaman sva ga čakala —.

Željno, skorajda boječe sva zrla proti vzhodu. Popoldan je minil, solnce je lezlo proti zatonu, še kaki dve uri, pa bo tema. In sama sva bila na zapuščenem, nepoznanem šottu —.

Končno sva po koprnečem čakanju opazila človeka, ki se je od vzhoda sem počali in previdno bližal.

»On je!« je ves vesel vzkliknil Halef, djal dlani pred usta in zaklical:

»Sem k nama, Omar ben Sadek!«

Omar je pospešil korake in kmalu stal pred nama. Spoznal je Halefa.

»Es-selâm alêk, Halef Omar!« je pozdravil.

»Hadži Halef Omar!« je Halef popravil.

»Oprosti! Od veselja, da te vidim, sem pozabil, da si hadži.

Bil si v Krisu pri mojem očetu?«

»Da.«

»Kje je? Sam gotovo nisi šel na šott —. Blizu mora biti.«

»Je blizu —!« je odgovoril Halef slovesno.

»Kje?«

»Omar ben Sadek, pravoverni musliman naj bo močen, kadar ga zadene kismet, — njegova usoda!«

Omar se je prestrašil.

»Govori, Halef! Nesreča se je zgodila —?«

»Da.«

»Kaj je bilo —?«

»Allâh je poklical tvojega očeta k sebi —.«

Nem in nepremičen kakor iz kamena, je stal mladi človek pred nama. Prebledel je in ves prepadel je strmel v Halefa.

Šele po dolgem času se je zgenil.

»Kdo je ta gospod?« je vprašal hripavo in pokazal name.

»Ta je Karâ ben Nemsî. Dva morilca zasledujeva, ki sta pobegnila čez šott. Šla sva k tvojemu očetu, da naju pelje v Fatnasso.«

»In oče je šel z vama?«

»Da. Morilca sta najbrž podkupila svojega vodnika, Arfana Rakedîm, in tamle za grebenom so nas počakali v zasedi. Ustrelila sta tvojega očeta, midva sva se sicer rešila, pa najina konja sta utonila.«

»Kje sta morilca?«

»Eden je utonil, drugi pa je ušel, najbrž v Fatnasso.«

»Torej je pot tukaj pokvarjena?«

»Da! Ne moreš dalje.«

»Kje je utonil oče?«

»Tamle, kakih trideset korakov odtod.«

Mirno je govoril Omar, rezko in kratko, da sem se zelo čudil. Šel je proti kraju nesreče, kakor daleč je bila solna skorja trdna in varna, strmel predse, pa se obrnil na vzhod in rekel:

»Allâh, ti vsemogočni in pravični, čuj me! Mohamed, ti prerok najvišjega, poslušaj me! Vi kalifi, vi mučenci prave vere, čujte me! Jaz Omar ben Sadek se ne bom preje smejal, si ne

bom preje strigel brade, ne bom stopil v mošejo, dokler pekel ne požre morilca mojega očeta. Tako prisegam.«

Besede so me pretresle. Strašne so bile. Maščevanje na življenje in smrt, krvna osveta, kakor jo pozna le brezzakonje divje puščave —

Da je Omarjeva prisega nasprotovala temeljnim načelom krščanstva in da je utegnila biti usodna njemu in mnogim drugim, to sem dobro vedel. Svarilen opomin mi je silil na usta, — pa molčati sem moral. Kruto bi bil žalil Omarja, ne bil bi me razumel, sovraštvo bi bil edini uspeh mojega opomina, če še ne kaj hujšega —

Pripovedoval pa vam bom zgodbo njegove krvne osvete, ki ga je podila po puščavah in mestih Orienta, po morjih in daljnih deželah in ki sem bil vanjo zapleten več ali manj tudi jaz.

Miren in hladen, da sem se mu čudil, je po prisegi sedel k nama ter dejal:

»Pripovedujta!«

Halef je pripovedoval in ko je skončal, je Omar vstal.

»Pojdita!« je povedal, se obrnil in stopil po jezeru, nazaj, odkoder je prišel.

Najnevarnejši del poti je bil za nami, ni se nam bilo več hudega bati. Potovali pa smo še ves večer in vso noč.

Zarana smo prišli na obal in Fatnassa je ležala pred nami.

»Kam pa sedaj?« je vprašal Halef.

»Le z menoj pojdita!« Te besede so bile prve, ki jih je izpregovoril od sinoči.

Šel je naravnost proti koči, ki je ležala na bregu. Star človek je sedel pred njo.

»Es-selâm alêk!« je pozdravil Omar.

»Alêk!« je bil odgovor.

»Ti si Abdullâh el-Hamis, ki sol prodajaš?«

»Da.«

»Si videl Arfana Rakedfma, vodnika iz Krisa?«

»Da. Davi je prišel z nekim tujcem čez jezero.«

»Kaj sta počela?«

»Vodnik si je pri meni počil in šel nato v Bir Rekeb, odkoder se namerava vrniti v Kris. Tujec pa si je pri mojem sinu kupil konja ter vprašal za pot v Kebilli.«

»Hvala ti Abdullâh, oče soli!«

Molče naju je peljal Omar v vas, pojedli smo prgišče dateljnov in popili lonček kozjega mleka, pa se napotili dalje ob jezeru v Kebilli.

Med potom smo povsod poizvedovali za Armencem in res tudi zvedeli povsod, da je pred nami. Popoldne smo prišli v Kebilli.

Kebilli je velika oaza in sedež wekila, namestnika. Tunis še namreč tistikrat ni bila francoska kolonija, ampak je spadala pod turškega sultana v Carigradu, ki pa je v Tunisu vladal le po imenu. Vladar Tunisa, v kolikor so ga svobodni beduini sploh hoteli priznati, je bil tuniški bej. In njegov namestnik je bil wekil oaze Kibilli. Važnost te postojanke boste koj razumeli, če vam povem, da mu je bilo v »varstvo sultanovih pravic« na razpolago dano celih — deset vojakov.

Šli smo najprvo v kavarno, da si počijemo. Omarju pa ni dalo miru. Podal se je na poizvedovanje in se šele čez dobro uro vrnil.

»Videl sem ga,« je poročal.

»Kje?« sem vprašal.

»Pri wekilu.«

»Pri wekilu —?« sem se čudil.

»Da. Njegov gost je. Imenitno je oblečen. Če ga hočete videti, moramo koj k wekilu. Pravkar je čas za sprejeme.«

Zelo zanimivo novico je prinesel! Morilec, ki ga policija išče s tiralico po vseh časopisih, — pa gost sultanovega namestnika!

Omar naju je peljal čez širok, trgu podoben prostor k nizki, kameniti stāvbi. Po jutrovskem običaju ni imela nobenega okna na ulico. Pred vhomom so vežbali wekilovi deseteri vojaki pod poveljstvom korporala, ob zidu je malomarno slonel bobnar.

Vstopili smo v »palačo« namestnikovo, nihče nas ni zadrževal. Črnc, najbrž sluga, nas je v veži vprašal, kaj želimo, ter nas peljal v »selamluk«, v sprejemno dvorano.

Ta »dvorana« je bila prazna nizka soba z golimi stenami. Edino pohišstvo v njej je bila stara, oguljena preproga v kotu. Na njej je sedel, s prekrižanimi nogami seveda, debel človek zalitega obraza ter kadil iz starodavne, umazane perzijske pipe.

»Kaj hočete?« je vprašal.

Njegov glas mi ni ugajal. Tudi ni bilo sile, da bi se mu dal takole neprijazno, skoraj robato nahruti. Evropejec mora v Orientu varovati svoj ugled, če treba, spoštovanje izsiliti, sicer mu utegne slaba presti.

Tudi tegale »namestnika« je bilo treba že koj izpočetka poučiti, kako se mora vesti do tujca. Zato sem ga enako rezko in kratko vprašal:

»Kdo si ti?«

Tako se je zavzel, da so mu ostala usta odprta. Strmel je v mene, pa končno odgovoril:

»Jaz sem wekil!«

»Govoriti moram s tvojim gostom,« sem povedal, »ki je danes ali sinoči prišel k tebi.«

»Kdo si ti?«

»Tule je moj potni list.«

Vzel je papir, pogledal vanj, ga zganil in vtaknil v žep svojih širokih turških hlač.

»In kdo je tale?« je pokazal na Halefa.

»Moj sluga.«

»Kako mu je ime?«

»Imenuje se hadži Halef Omar.«

»In onile?«

»Ta je vodnik iz Krisa, Omar ben Sadek.«

»In kdo si ti?«

»Saj si bral moje ime v potnem listu.«

»Nisem.«

»Kako da ne?«

»Pisan je v znamenjih nevernikov. Kje si ga dobil?«

»Pri francoski vladi v Alžiru.«

»Francoska vlada v Alžiru tukaj v Tunisu ne pomeni nič. Tvoj potni list je toliko vreden ko kos praznega papirja —

Torej vtretje, kdo si?«

»Ime mi je Karâ ben Nemsî,« sem povedal. »Obdržal sem ime, ki mi ga je Halef dal. Moje pravo ime je bilo zanj itak nerazumljivo.«

»Ben Nemsî —? Ne poznam tega rodu. Kje pase svoje črede?«

»Zapadno od Carigrada, proti deželam Francozov in Angležev.«

»Ali je oaza, ki v njej stojijo njihovi šotori, velika? Imajo več oaz?«

»Njihova oaza je tako velika, da stanuje v njej petdeset milijonov ljudi.«

»Allâh akbar — Allâh je velik! On je ustvaril tudi oaze, ki v njih mrgoli ljudi. — In vsi tvoji ljudje verujejo v Allâha?«

»Verujejo v Boga in so kristjani.«

»Kristjani —? Allâh jih pokončaj! Torej si pač tudi ti kristjan?«

»Da.«

»Džaur! In ti se drzneš govoriti z wekilom mesta Kebilli —? Dam ti bastonado, če koj ne poskrbiš, da boš izginil izpred mojih oči!«

»Zakaj? Ali sem se zoper postavo pregrešil?
Ali sem tebe razžalil?«

»Da! Džaur se ne sme predrzniti, da bi stopil pred moje oči!

Torej kako je ime temule tvojemu vodniku?«

»Omar ben Sadek.«

»Dobro. — Omar ben Sadek, kako dolgo že služiš temu džauru?«

»Od sinoči.«

»To ni dolgo. Milostno te bom sodil, samo dvajset jih dobiš na podplate.«

Obrnil se je spet k meni in nadaljeval »preiskavo«.

»In kako je tvojemu slugi ime?«

»Allâh je velik, pa tebi je ustvaril tako majhen spomin, da si niti dvoje imen hkrati ne zapomneš! Moj sluga je, kakor sem ti že povedal, hadži Halef Omar.«

»Ti se drzneš, mene, wekila kebilskega, zasramovati —? Prisodil ti bom primerno kazen za to!

Torej Halef Omar, ti si hadži, pa služiš neverniku? To zasluži podvojeno kazen! Kako dolgo si že pri njem?«

»Pet tednov.«

»Dobiš jih šestdeset na podplate in pet dni strogega posta.

In še enkrat, — kako je tebi ime?«

»Karâ ben Nemsî.«

»Dobro. Karâ ben Nemsî, ti si zagrešil trojni zločin!«

»Kako to, gospod —2«

»Jaz nisem gospod! Nagovoriti me moraš: vaša milost ali pa vaša visokost!

Torej tvoji trije zločini! Prvič si zapeljal dva pravoverni muslimana, da sta služila tebi, neverniku. To da petnajst palic. Drugič, motil si me v mojem počitku, to da spet petnajst palic.

In tretjič, dvomil si nad mojim spominom, to da dvajset palic, — vsega petdeset palic na gole podplate.

In ker imam pravico, da zahtevam plačilo za razsodbo, mi boš oddal in izročil vse, kar imaš na sebi. Te reči so odslej moja last.«

»O visokost! O veliki wekil! Občudujem te! Tvoja pravica je vzvišena, tvoja modrost še vzvišenejša, tvoja milost prevzvišena, tvoja pretkanost pa najvzvišenejša nad vse človeške pojme!

Pa prosim te, plemeniti bej kebilski, daj, pokaži nam svojega gosta, preden jih dobimo odmerjeno število na vznožju naših stopal.«

»Zakaj ga hočeš videti?«

»Zdi se mi, da je moj dober znanec, pa bi se rad veselil ob pogledu na njegov mili obraz.«

»Motiš se! Moj gost ni tvoj znanec. Velik junak je, plemenit sin sultana, strogo pravoveren. Zato ne more biti tvoj znanec, ki si džaur.

Da pa vidi, kako zna sultanov namestnik kaznovati zločince, ga bom poklical. Ne boš se ti veselil njega, le on se bo veselil palic, ki vam jih bom dal naštet!

Sicer je pa vedel, da pridete.«

»Ah! Zanimivo! Odkod je vedel, da pridemo?«

»Šli ste mimo njega, pa ga niste opazili. Prišel je k meni in vas naznanil. Poslal bi bil svoje vojake po vas, da niste sami prišli.«

»Naznanil nas je? Torej zatožil? Radi česa?«

»Bodete že še zvedeli! Čaka vas še hujša kazen nego je ta, ki sem vam jo zasodil!«

Naš obisk pri slavnem wekilu kebilskem je postajal čedalje bolj zanimiv! Pa ne da bi se bil »Njegove Visokosti« le malo bal! Zabaval sem se, izvrstno zabaval in ves radoveden sem bil, kako se bo stvar razvila, posebej še, kako se bo temu »namestniku« in njegovim deseterim junakom

posrečilo, da nam odmerijo naračunano število palic.

Wekil kebilski je bil značilen in poučen zgled turškega uradnika. Morebiti je bil svojčas narednik, v najboljšem slučaju poročnik. In nato so poslali dobrega moža v daljno oazo, mu dali priliko, da je lahko sam zase skrbel, kakor je vedel in znal, ter pozabili nanj. Kajti tuniški bej je že zdavnaj pognal turške vojake iz dežele in beduinski rodovi so bili od sultana v Carigradu le toliko »odvisni«, da jim je vsako leto poslal izgovorjene častne burnuse, sami pa da se zanj vobče nič več zmenili niso. Plače ni dobival wekil seve nobene, živel je od tega, kar je zlepa ali zgrda izsilil iz ljudi, in ker je izsiljevanje pri svobodnih beduinih vedno kočljiva in nevarna reč, mu je tujec, kakor sem bil jaz, nudil zelo ugodno priliko, da si malo »opomore«. Prepričan je bil, da se bom »Njegove Visokosti« zbal in da bo storil z menoj, kar bo hotel.

Na srečo pa sem razmere v tedanji trhli Turčiji prav dobro poznal in posebej še tudi ljudi njegove vrste. Bal se njega in njegovih vojakov prav nič nisem, zanimalo me je pa, ali je njegov gost res mož, ki smo ga iskali. Lahko da se je Omar zmotil. Pa bilo je zelo verjetno, da je pravega videl, saj je wekil povedal, da nas je njegov gost prišel tožit. Slutil sem, kakega zločina da nas je dolžil. Morebiti sta bila z wekilom dobra znanca že od prej in porabil je ugodno priliko, da bi nas s poti spravil.

Vsekakor sem še moral čakati nanj, preden sem temu wekilu pokazal, da si je zbral napačno žrtev za svoje modre »razsodbe«.

V tem je namestnik kebilski tlesknil v roke. Črnc je prišel ter se vrgel predenj na tla kakor pred sultâna. Wekil mu je nekaj zašepetal in črnc je odšel.

Črez precej časa so se odprla vrata in vstopila je vsa namestnikova »vojska«, — deseteri vojaki s svojim korporalom.

Klavrno so izgledali, ti junaki sultânovi. Njihova obleka je bila raztrgana in obšita z vsemi mogočimi krpami, večina jih je bila bosa, puške so nosili, ki so bile za vsako drugo rabo, le za streljanje ne.

Križem so se vrgli pred svojega visokega zapovednika na tla, gledal jih je nekaj časa bojevito, nato pa zapovedal:

»Vstanite!«

Vstali so, korporal je mogočno stopil pred nje ter potegnil velikansko sabljo iz nožnice.

»Pozor!« je zavpil z glasom kot bi poveljeval najmanj polku.

Postavili so se drug poleg drugega v krivuljasto vrsto in držali v rokah puške kakor se je kateremu zljubilo.

»Puške na ramo!« je poveljeval korporal.

Puške so zletele kvišku, butale druga ob drugo, ob zid, ob strop, nazadnje pa vendarle dosepele na zaželjeno mesto.

»Puške v pozdrav!«

Puške so zletele z ram, zadevale druga ob drugo, se zamotale v zmeden klopčič in nazadnje je eni odletela cev. Vojak se je udobno sklonil, pobral cev, jo ogledoval od vseh strani, jo podržal proti oknu ter pogledal skozi njo, kot bi se hotel prepričati, da še ima luknjo, skoz katero se strelja, potegnil iz žepa vrv iz palminih vlaken ter cev previdno in počasi privezal na bat, kamor spada, in je končno z zadovoljnim obrazom spravil svoje orožje »v pozdrav«.

»Tiho in ne zinite besede!«

Desetera usta so se krčevito stisnila in oči so resnobno pomežikale, češ, razumemo, treba se je postaviti pred temile tujci —.

Najrajši bi se bil glasno smejal tem »vojaškimi vajam«. Moja dobra volja je pomagala, da tudi tovariši niso položaja vzeli preveč resno.

Spet so se vrata odprla. Wekilov gost je vstopil.

Bil je naš znanec iz wadija Tarfawi in iz »Jezera smrti« —.

Niti pogleda nam ni privoščil, naravnost k wekilu je šel, sedel na preproge poleg njega in vzel prižgano pipo, ki mu jo je črni sluga prinesel.

Tedaj šele se je ozrl na nas ter nas gledal zaničljivo, da huje ni mogel.

Wekil pa mi dejal:

»Tale je moj gost. Ali si tega hotel videti?«

»Da.«

»Prav si sicer povedal. Res je tvoj znanec, to se pravi, pozna te. Toda tvoj prijatelj ni!«

»Hvala lepa za tako prijateljstvo! Ne želim si ga. — Kako pa mu je ime?«

»Abu en-Nasr se imenuje.«

»To ni res! Imenuje se Hamd el-Amazat.«

»Džaur —! Kako se drzneš, mi laž očitati! Dal ti jih bom še dvajset več naštet!

Res je, da se imenuje Hamd el-Amazat, pa vedi, ti pes neverni, da mi je nekoč v Carigradu rešil življenje, ko sem bil še polkovnik v sultânovi vojski. Grški roparji so me napadli, on pa jih je premagal. In od tistikrat ga imenujemo Abu en-Nasr, očeta zmage, kajti nihče mu ni kos, niti grški roparji ne.«

Nisem se mogel vzdržati, smejal sem se na vse grlo.

»Ti — pa polkovnik v sultânovi vojski —! Pri katerih četah?«

»Pri sultânovi telesni straži, ti sin šakala!«
Stopil sem korak bliže in dvignil roko.

»Le enkrat mi še zini psovko, pa ti dam za-ušnico, da bo jutri tvoj nos minaretu podoben! Ti bi mi bil pravi človek za polkovnika! Kaj takega lahko dopoveduješ tule svojim junakom iz zapuščene oaze Kebilli, — meni pa ne! Si razumel?«

Z neverjetno gibčnostjo je šinil po koncu. Take predrznosti še ni menda doživel. Strmel je vame ko v pošast, nato pa jecljal, ne vem ali od jeze ali od zadrege:

»Človek, povem ti, še general bi bil lahko, da mi ni bilo ljubše mesto wekila tu v oazi Kebilli!«

»Kajpak, ti si cvet junaštva in modrosti! Z roparji si se boril, ki jih je tale tvoj prijatelj s samo besedo ugnal — ker so se najbrž dobro poznali, razumeš!

O tem tvojem gostu pa ti moram tole povedati. Zagrešil je v Alžeriji roparski umor, ubil je v wadiju Tarfawi nekega Francoza, ustrelil na jezeru našega vodnika, očeta tegale mladeniča, sledili smo mu sem v tvojo oazo — pa vidimo, da je prijatelj moža, ki je bil polkovnik v službi sultânovi —!

Dolžim ga trojnega umora in zahtevam, da ga vkleneš v železje in postaviš pred sodbo!«

Tedaj je vstal tudi Abu en-Nasr in vpil:

»Tale človek je džaur. Vina se je napil, pa ne ve kaj govori. Naj se prespi in potem se naj zagovarja za svoje laži!«

To mi je bilo preveč. V hipu sem ga zgrabil, dvignil v zrak in treščil ob tla.

Planil je po koncu in pograbil za nož.

»Ti pes! Dotaknil si se vernega muslimana. Zato moraš poginiti!«

Skočil je v mene. Prestrigel sem ga z eno roko in ga z drugo pestjo udaril po glavi, da se je nezavesten zgrudil.

»Primite ga!« je kričal wekil in kazal na mene.

Pričakoval sem, da se me bodo nemudoma lotili. Pa naredili so stvar drugače.

Korporal je namreč stopil pred četo in zapovedal:

»Puške proč!«

Vsi hkrati so se pripognili, zložili puške po tleh ter se spet postavili v red.

»Des — no!« je zagrmelo novo povelje.

Naredili so pol obrata na desno in stali drug za drugim.

»Vzemite ga na sredino — marš!«

Dvignili so levo nogo, zakorakali po sobi pod korporalovim štetjem »Ena — dve — ena — dve —«, me obkročili in na novo povelje obstali.

»Primite ga!«

Dvajset rok s skupaj sto prsti se je iztegnilo po meni, od spredaj in od zadaj, od desne in od leve, prsti so se zagreblili v moj burnus in me trdno držali.

»Imamo ga, Visokost!« je poročal korporal zmagoslavno,

Prizor je bil smešen in obenem otročji. Smejale sem se. Da bi se branil, mi še na misel ni prišlo.

Med tem se je Abu en-Nasr zbudil iz nezavesti. Oči so mu sršale od jeze in sovraštva.

»Tega človeka boš dal ustreliti!« je naročal wekilu.

»Da, ustrelili ga bomo. Poprej pa ga bom zaslišal, ker sem pravičen sodnik in nikogar ne obsodim, preden ga ne zaslišim.

Torej, Abu en-Nasr, povej svojo obtožbo!«

»Tale džaur je šel s svojim vodnikom in s svojim slugom čez šott. Srečal je našo družbo, napadel mojega tovariša in ga sunil v jezero, da je ubožec utonil.«

»Zakaj je to storil?«

»Iz maščevalnosti.«

»Zakaj se je hotel maščevati?«

»Ubil je v wadiju Tarfawi nekega Francoza. Zasačila sva ga pri tem z mojim tovarišem, hotela sva ga prijeti, pa nama je ušel.«

»Ali prisežeš na tvoje besede?«

»Prisegam pri bradi preroka.«

»To zadostuje!

»Si čul obtožbo?« se je obrnil k meni.

»Da.«

»Kaj praviš na to?«

»Da je skozinskoz zlagana. On je morilec, ne jaz!«

»Prisegel je in ti si džaur! Njemu verjamem, tebi pa ne.«

»Vprašaj mojega slugo. On je bil poleg.«

»Njegovo pričanje ne velja nič, ker služi neverniku. Sklical bom veliki sosvet cele oaze, čuli bodo moje besede in odločili tvojo usodo.«

»Meni nočeš verjeti, ker sem kristjan. In vendar verjameš tudi kristjanu! Tale tvoj gost ni musliman, Armenec je, torej kristjan.«

»Prisegel je pri preroku.«

»To je izdajstvo in greh, ki ga bo Bog kaznoval. Če me nočeš poslušati, se bom pritožil pri starejšinah oaze.«

»Džaur ne more tožiti pravovernega človeka, zapomni si to! In sosvet mu ne more ničesar, ker potuje v senci padišahovi.«

»V senci padišahovi potovati« je turški izraz za poseben potni list z lastnoročnim sultánovim podpisom, ki ga izdaje sultánova kabinetna pisarna le prav odlično priporočenim osebam. Kako je Armenec prišel do takega potnega lista, če ga je vobče imel, tega ne vem.

»Tudi jaz imam tak potni list,« sem odgovoril wekilu, »v tvojem žepu je!«

»Pisan je v znamenjih nevernikov in onesnažil bi se, če bi ga bral.

Tvojo zadevo bomo še danes preiskali. Zaenkrat pa jih dobiš, ti in tvoji tovariši, po podplatih, ker si mene razžalil. Ti petdeset, tvoj sluga šestdeset in vodnik dvajset.

Peljite jih na dvorišče!« je zapovedal vojakom. »Koj pridem za vami.«

»Roke proč!« je poveljeval korporal.

Sto prstov me je mahoma izpustilo.

»Puške v roke!«

Junaki so planili in si obesili puške na rame.

»Obkolite vse tri!«

V hipu so nas vzeli v sredino in šli smo na dvorišče.

Tam je stala klop svoje vrste. Na tako klop so privezali grešnika, ki mu je pravični sodnik prisodil večje ali manjše število palic na podplate ali pa kam drugam.

Taka usoda je čakala tudi nas —.

Ker sem se mirno pustil vojakom peljati na dvorišče, so ostali mirni tudi moji tovariši. Pa videl sem, da so le na moj mig čakali, kedaj bomo začeli.

Nekaj časa smo stali pred tisto klopjo. Wekil in Abu en-Nasr sta prišla. Črni sluga je prinesel preprogo in pipe. Sedla sta, črnc je prižgal pipe in wekil je pokazal name.

»Dajte mu jih petdeset!«

Moj čas je prišel. Treba je bilo začeti, oziroma s komedijo nehati.

»Ali še imaš moj potni list v žepu?« sem vprašal wekila čisto nedolžno.

»Da.«

»Daj mi ga!«

»Ne dobiš ga nikdar več.«

»Zakaj ne?«

»Da se ne bo mogel noben nevernik z njim več onečastiti.«

»Torej me boš res dal batinati?«

»Da.«

»Bomo videli!«

Dvorišče je obdajal od treh strani zid, na četrti strani je stalo poslopje. Izhod je imelo dvorišče samo eden. Sami smo bili, radovednežev ni bilo blizu.

Torej trije proti trinajstim! Wekil seve ni štel mnogo, njegovi »vojaki« tudi ne, le Armenec je utegnil biti nevaren. Orožje so nam pustili. Tako zahteva viteški običaj puščave.

Predvsem se je bilo treba zavarovati pred Armencem.

»Imaš kako vrv?« sem šepnil Omarju.

»Da.«

»Pripravi si jo!« — Halefu pa sem šepnil: »Ti skočiš k vratom pa ne pustiš nikogar ne ven ne noter!«

V tem so se vojaki pripravljali, da me pri- mejo, točno in počasi po poveljih svojega korporala.

Hipoma pa sem šinil med vojaki skozi in k Armencu, mu zasukal roke na hrbet ter mu pokleknil z enim kolenom za tilnik, da se geniti ni mogel.

»Zveži ga!« sem zaklical Omarju.

Naročilo je bilo nepotrebno. Omar je položaj v hipu razumel, skočil kar za menoj in že vezal Armenca. Preden se je prav zavedel, kaj se je zgodilo, je bil že naš ujetnik.

Moj nepričakovani napad je wekila in njegove ljudi tako prevzel, da so z odprtimi ustmi strmeli vame. Pograbil sem gospoda namestnika za vrat, prijel za nož in mu ga nastavil na prsi. Od strahu je pomolil vse štiri od sebe in obsedel ves otrpel, kot bi bil že mrtev.

Tem več življenja pa je prišlo v njegovo »vojsko«.

»Bežite! Bežite! Pomoč, pomoč!« je kričal korporal, vrgel svojo dolgo sabljo od sebe, da ga ni v begu ovirala, ter skočil proti vratom, njegova četa pa za njim.

Toda pri vratih je stal Halef s puško v roki.

»Nazaj!« je zapovedal in dvignil puško k strelu.

Obstali so za trenutek, pa se obrnili in se razkropili po dvorišču in po kotih iskali zavetja.

Tudi Omar je potegnil svoj nož ter s temnim obrazom čakal, da ga porine morilcu svojega očeta v srce.

»Si mrtev?« sem vprašal wekila.

»Ne še. Ali me misliš zaklati?«

»To lahko čisto ti sam odločiš, ti dika in cvet vseh wekilov! Tvoje življenje visi pa na lasu!«

»Kaj pa hočeš da storim, o gospod?«

V.

Roža kebilska.

Preden sem še utegnil odgovoriti, se je odnekod začul jokavi glas ženske.

Obrnil sem se ves začuden, kako da je moglo žensko bitje priti na bojišče, in zagledal majhno, pa debelo, okroglo postavo, ki se je od vhoda sem proti nam — valila v pravem pomenu besede.

»Stoj —! Stoj —!« je kričala v visokem, cvilečem glasu. »Ne ubij ga, moj mož je!«

Torej tale okrogla, debela madama, ki je v svojih obilnih povojih plavala proti nam, je bila milostljiva gospa »namestnica«, soproga slavnega in junaškega kebilskega wekila —! Najbrž je hotela kje izza zamreženih oken harema v miru in z užitkom gledati, kako bomo mi prejeli vsak svoj delež palic, pa je z grozo opazila, da se je zasukala stvar nevarno za njenega dragega moža, in prihitela, da posreduje in reši kar se da —.

»Kdo si ti?« sem jo resnobno vprašal.

»Jaz sem njegova žena.«

»Da, moja žena je, roža kebilska!« je stokal wekil.

»Kako ji je ime?«

»Mersina!« je odgovorila mesto njega.

»Da, Mersina ji je ime,« je odmevalo iz moževih ust.

Torej »roža kebilska« in »Mersina«, to je mir-ta po arabsko! S takim nežnim bitjem je bilo se-ve treba nežno in obzirno postopati!

»Če mi pokažeš zoro svojega lepega obličja, o roža kebilska, bom pa djal roko od njega!« sem povedal vljudno.

Koj se je odgrnil jašmak, pajčolan, od nje-nega obraza.

Obraz si zakrivajo le turške žene, svobodne arabske ženske hodijo odkritega obraza. Mersina je gotovo že dolgo živela tu med Arabci, zato ji ni posebno težko delo, če se je odgrnila. Sicer pa je bila prepričana, da gre za življenje njenega soproga.

Njen obraz je bil brezbarven, brezizrazen in zalit ter tako debel, da so njene oči komaj še gle-dale iz maščobe, njen nos pa je popolnoma izgi-nil. Kakih štirideset let je imela, svoja leta je skušala prikriti s črno pobarvanimi obrvmi in rdeče pobarvanimi ustnicami. Dvoje črnih pik na vsakem licu bi ji naj dale izraz koketnosti in zanimivosti in ko je stegnila roke proti meni, sem opazil, da si je s henno, z orientalskim rde-čilom namazala nohte in prste in kar celo roko.

»Hvala ti, o zarja Džerîda!« sem se ji laskal. »Če mi še obljubiš, da bo gospod namestnik mir-no sedel na svojem prostoru, ti obečam, da se mu ne bo nič hudega zgodilo.«

»Mirno bo sedel, obljubljam ti!«

»Torej se naj zahvali tvoji ljubkosti in lepoti, da ga ne zmečkam kakor figo! Tvoj glas je kakor glas flavte, tvoje oči se svetijo ko solnce, tvoja postava je kakor postava mladenke iz Tisoč in ene noči. Le tebi na ljubo ga izpustim.«

Izpustil sem wekilov vrat, olajšan si je od-dahnil, pa pokorno je obsedel.

Pozorno in radovedno me je ogledovala od pete do glave, pa prijazno dejala:

»Kdo si ti?«

»Karâ ben Nemsi, tujec. Moja domovina leži onstran morja.«

»Ali so vaše žene lepe?«

»So, pa nobena ni tako lepa ko roža kebil-ska!«

Zadovoljno se je nasmehnila in mi pokimala. Videl sem, da sem našel milost v njenih očeh.

»O, Nemsi so zelo modri, zelo pogumni, pa tudi zelo vljudni! To sem že večkrat čula! Dobro došel si nam!

Toda povej mi, zakaj si zvezal tegale moža, zakaj so bežali vojaki in zakaj si hotel umoriti mogočnega kebilškega namestnika?«

»Zvezal sem tega človeka, ker je morilec, vojaki so bežali, ker so se me zbali, wekila pa sem prijel za vrat, ker me je hotel batinati in me v smrt obsoditi, ne da bi prej mojo zadevo preiskal in zasodil mojo pravico.«

»Dobil boš svojo pravico!«

Zazdelo se mi je, da tudi na Jutrovem včasih ženska hlače nosi pri hiši, prav kakor pri nas. Wekil pa se je čutil prikrajšanega v svoji oblasti, zato je poskusil:

»Jaz sem pravičen sodnik in bom —.«

»Ti boš močal!« mu je zapovedala. »Saj veš, da poznam tega človeka! Imenuje se Abu en-Nasr, pa bi se moral Abu el-Ilani, oče laži imenovati. On je kriv, da si prišel v to zapuščeno gnezdo, v trenutku ko se te mislili povišati v poročnika. In kadarkoli te obišče, vsikdar imaš kako škodo. Sovražim ga, sovražim ga in vseeno mi je, če ga tale tujec hoče umoriti. Zaslužil si je!«

»Ne more, ne sme ga umoriti! V senci padišahovi potuje!«

»Drži jezik za zobmi! On potuje v senci padišahovi, tale gospod pa stoji v senci namestnice, to je pod mojim varstvom. In kdor stoji v moji senci, temu tudi vročina tvoje jeze ne more škodovati.

Vstani sedaj in pojdi z menoj!«

Wekil je vstal in se pripravljaj, da stopi za svojo ženo.

To je bilo seve zoper moje načrte.

»Stoj!« sem ga iznova pograbil za vrat. »Nisva še gotova!«

Njegova žena se je obrnila.

»Ali nisi rekel, da ga boš izpustil?« je vprašala.

»Da, pa le pod pogojem, da mirno obsedi na svojem mestu.«

»Saj vendar ne more vso večnost tamle sedeti!«

»Čisto prav govoriš, o roža kebilska! Toda vsaj tako dolgo mora sedeti, da bova opravila.«

»Je že vse opravljeno!«

»Kako to?«

»Ali ti nisem dejala, da si dobrodošel?«

»Res je.«

»Torej si naš gost in lahko ostaneš pri nas dokler se ti zljubi.«

»In Abu en-Nasr, ki si ga imenovala očeta laži?«

»On je tvoj! Stori z njim kar hočeš!«

»Ali je res, wekil?«

»Da.«

»Prisežeš?«

Obotavljal se je, oster pogled gospodarice ga je zadel in krotko je povedal:

»Prisegam!«

»Pri Allâhu in njegovih prerokih?«

»Ali res moram?« je vprašal svojo soprogo.

»Moraš!« je odločno poudarila.

»Prisegam pri Alláhu in pri njegovih prerokih.«

»Torej sedaj sme z menoj?« me je vprašala roža kebilska.

»Da!«

»Povabim te na pečenega koštruna z rižem!«

»Ali imate kako ječo, kamor bi mogel varno spraviti našega ujetnika?«

»Ne. Priveži ga na palmo tamle. Ne bo ti ušel. Naši vojaki ga bodo stražili.«

»Jaz sam ga bom stražil,« se je oglasil Omar. »Ne sme mi uiti! Z življenjem bo plačal smrt mojega očeta. Moj nož bo prav tako oster kakor moje oči.«

Ves ta čas Armenec ni zinil. Ko so ga peljali k palmi in privezali, so se njegove oči sovražno in hudobno zableščale.

Ni bilo po mojem, da ga je hotel Omar umoriti, pa brez moči sem bil. Zob za zob, življenje za življenje — to kruto načelo vlada v divji puščavi, kjer ni pisanih postav in ne policije, da bi kaznovala umor.

Odkrito rečeno, najljubši bi mi bilo, če bi se morilcu posrečilo uiti, čeprav sem vedel, da mi ne bo prizanesel, ako se še kedaj srečava.

Pustil sem ga pod varstvom Omarja na dvorišču in šel s Halefom v sprejemno »dvorano«, odkoder so nas malo prej gnali, da bi nas batinali.

Medpotom me je Halef vprašal:

»Dejal si, da ta človek ni musliman. Ali jeres?«

»Da. Armenski kristjan je, pa se izda muslimana, če se mu zdi potrebno.«

»In ti sodiš, da je hudoben človek?«

»Še celo zelo hudoben človek je.«

»Vidiš, gospod, da so kristjani hudobni ljudje! Izpreobrne se torej k pravi veri, da ne prideš v pekel!«

»Pa boš prišel tudi ti v pekel!«

»Zakaj?«

»Ali nisi pravil, da pridejo v sedmi, v najgloblji pekel vsi hinavci in lažnjivci!«

»To je res. Pa tega se meni ni treba bati!«

»Tudi ti si lažnik in hinavec, moj dragi Halef!«

»Jaz, gospod —? Moj jezik govori le resnico in v mojem srcu ni zlobnosti. Kdor pravi, da sem lažnik, dobi mojo kroglo v glavo.«

»Ti praviš, da si hadži, da si torej v Mekki bil. Pa nisi bil. Torej lažeš! — Ali naj razložim wekilu, kako je s tvojim hadžijstvom?«

»Ne ne, gospod! Tega ne boš storil. Saj veš, da je tvoj sluga hadži Halef Omar najzvestejši človek, ki ga kedaj moreš dobiti!«

»No, pa ne bom — pod enim pogojem, ki ti je dobro znan!«

»Dobro mi je znan in vedno se ga spominjam. Pa vkljub temu se boš izpreobrnil k pravi veri, če hočeš ali nočeš!«

V tem sva vstopila v sprejemno sobo. Wekil naju je čakal. Najprijaznejšega obraza ravno ni kazal.

»Sedi!« me je povabil.

Sedel sem trdo ob njem na preprogo, Halef pa je pripravil pipe, ki jih je črnc postavljal v kot.

»Zakaj si hotel videti obraz moje žene?« je začel.

»Ker je pri nas navada, da pogledamo v obraz vsakemu, ki z njim govorimo.«

»Slabe navade imate! Naše žene se zakrivajo, vaše pa se kažejo na ulicah. Naše žene nosijo obleko, ki je dovolj dolga, vaše pa se oblačijo

tako, da človek ne ve, ali so oblečene ali ne. Ali si naše žene že kedaj videl v vaših mestih? Vaše žene in dekleta pa prihajajo k nam — in kako se tu obnašajo!«

»Wekil, ali si me zato povabil, da me žališ —? Od kedaj je pri vas navada, da se gosta žali? Ne potrebujem tvojega koštruna in ne tvojega riža! Na dvorišče pojdem in —.«

»Effendi, odpusti! Nisem te hotel žaliti. Le svoje misli sem povedal.«

»Kdor noče žaliti, ne sme vsega povedati, kar misli! Blebetav človek je podoben strtemu loncu, ki vse iz njega steče, kar vanj vliješ.«

»Sedi prosim spet, pa mi pripoveduj o Armenu!«

Pripovedoval sem mu o našem srečanju v wadiju Tarfawi in o dogodku na jezeru.

Molče je poslušal, majal z glavo pa dejal:

»Misliš torej, da je on umoril francoskega trgovca v Blidi?«

»Da.«

»Pa nisi bil poleg!«

»Sklepam da je on morilec.«

»Le Allâh sme sklepati! Le on je vseveden. Misli človekove pa so kakor nepokoren konj, ki gre tja, kamor jezdec noče.«

»Le Allâh sme sklepati, praviš, ker je vseveden —? O wekil, tvoji možgani so trudni od preobilnih koštrunov in mastnega riža! Prav zato ker je Allâh vseveden, mu ni treba sklepati, ker itak vse ve! Kdor sklepa, išče resnico, ki je ne ve.«

»Čujem, da si učenjak, ki je bil v visokih šolah. Govoriš v besedah, ki jih nihče ne razume.

In ti misliš, da je umoril tudi neznanca v wadiju Tarfawi?«

»Da.«

»Si bil poleg?«

»Ne.«

»Torej ti je umorjeni povedal?«

»Wekil, tvoji pečeni koštruni bi te poučili, da mrtvi ne govorijo!«

»Effendi, sedaj si pa ti nevljuden! Torej nisi bil pri umoru, mrtvi ti tudi ni povedal, — odkod torej veš, da ga je Abu en-Nasr umoril?«

»Sklepam.«

»Dejal sem ti že, da sme le Allâh sklepati.«

»Našel sem njegovo sled, šel sem za njo in dohitel Armenca. Priznal je umor.«

»Sled še ni dokaz, da ga je res on umoril. In če ti je priznal umor, še tudi to ni noben dokaz. Šaljivec je, pa te je za šalo nekoliko potegnil!«

»Umor ni šala!«

»Pa s teboj se je pošalil! In misliš, da je res on ustrelil Omarjevega očeta?«

»Da.«

»Si bil poleg?«

»Seveda.«

»In si videl, da ga je ustrelil?«

»Kajpak! Tudi hadži Halef Omar lahko priča.«

»No torej ga je res ustrelil. Pa je zarada tega že tudi morilec?«

»Seveda!«

»Effendi, Allah ti naj okrepi razum! Koj boš spoznal, da človek ne sme sklepati!«

»No!«

»Ker si videl, da ga je ustrelil, zato sklepaš, da je morilec?«

»Da.«

»Napačno! Kaj pa če je le bila krvna osveta? Ali pri vas nimate krvne osvete?«

»Ne.«

»Torej pa vedi, da krvna osveta ni umor! Noben sodnik ga ne more obsoditi, le sorodniki mrtvega imajo pravico, da ga zasledujejo.«

»Pa Sadek ga ni razžalil!«

»Morebiti pa njegov rod!«

»Tudi ne! — Poslušaj, wekil! Povedati ti hočem, da tale Abu en-Nasr, ki se pravzaprav imenuje Hamd el-Amazat in ki si je razen tega imena najbrž nadel že tudi druga, da ta človek mene pravzaprav čisto nič ne briga — dokler me pri miru pusti. Umoril je Omarjevega očeta in le Omar ben Sadek ima z njim opraviti.

Uredi torej stvar z Omarjem kakor znaš in moreš! Le za to poskrbi, da me ta »Oče zmage« v življenju več ne sreča, vsaj s slabimi nameni ne! Sicer bom imel tudi jaz posla z njim. In kako jaz take posle uredim, to si pravkar videl na dvorišču!«

»Effendi, tvoja usta se cedijo modrosti! Koj bom govoril z Omarjem. Ti pa si moj gost, dokler se ti poljubi.«

Vstal je in šel na dvorišče. Vedel sem vnaprej, da pri Omarju ne bo nič opravil.

Res se je črez nekaj časa vrnil, s temnim obrazom in redkobeseden. In redkobeseden in nevoljen je bil tudi med večerjo.

Midva, Halef in jaz, pa sva željno in slastno segala po koštrunu, pečenemu na ražnju, in po dušenem rižu, ki se po turško kuskus imenuje, in pravkar mi je wekil rekel, da bo Omar svojo večerjo na dvorišče dobil, ker noče pustiti svojega ujetnika izpred oči, ko zadoni zunaj glasen krik.

»Gospod, na pomoč —!«

Klic je veljal meni. Planil sem ven.

Omar je ležal na tleh v klobčiču wekilovih vojakov in se jih otepal, kar je le mogel. Armenca ni bilo nikjer. Pri izhodu pa je stal črnc, se mi škodoželjno režal ter pravil:

»Proč, gospod! Tamle jezdi —!«

V treh skokih sem bil pred hišo.

Abu en-Nasr je pravkar izginil med zadnjimi palmami. Jezdil je kamelo, izvrstnega dirkača, kar požirala je pot.

Koj sem vse uganil.

Wekil pri Omarju ni ničesar opravil. Pa hotel je svojega prijatelja na vsak način rešiti. Naročil je črncu, naj pripravi kamelo, vojakom pa, naj primejo Omarja, Abu en-Nasra pa odvežejo. Deseteri pogumni junaki wekilovi s korporalom vred so se res lotili Omarja in Armenec nam je ušel.

Pa vojaki so precej drago plačali svoj uspeh. Ko se je klopčič živih bitij končno razvil, je ležalo par težko ranjenih na tleh in tudi drugi so več ali manj krvaveli. Omar se je branil z nožem, kolikor je v ozki gneči mogel.

»Ušel mi je, gospod!« je sopel od jeze in napora.

»Videl sem ga.«

»Kam je šel?«

»V tejle smeri,« sem pokazal.

»Opravi ti, gospod, s temile! Jaz pojdem za njim.«

»Izvrstnega dirkača jezdi!«

»Došel ga bom!«

»Nimaš jezdne živali!«

»Prijatelje imam tu v oazi, dali mi bodo izvrstno kamelo, dateljnov in mehove z vodo. Še preden bo izginil na obzorju, bom na njegovi sledi. Tudi ti boš našel mojo sled, če hočeš z menoj za morilcem.«

Odhitel je.

Halef mi je pomagal rešiti Omarja iz rok vojakov. Ves rdeč je bil od jeze.

»Zakaj ste ga odvezali, vi psi, vi potomci podgan in miši —?«

Gotovo bi še bil nadaljeval svojo prodigo, okrašeno z izbranimi cvetkami gibčnega arab-

skega jezika, da se ni v tistem trenutku gospa namestnica pojavila na bojnem pozorišču.

»Kaj se je zgodilo —?« je poizvedovala.

»Tvoji vojaki so napadli mojega vodnika —,« sem se oglasil.

»Vi zlikovci —! Vi smrkovci —!« je zabavljala, teptala z nogami in molela svoje od henne vse rdeče pesti iz povoja.

»— in so odvezali ujetnika —.«

»Vi lopovi —!« Vi goljufi —!« Zdelo se je, da bo planila nad nje.

»— na povelje wekila,« sem še pridjal.

»Wekila —? O — ta hinavec, ta nepokornež, — ta nebodigatreba, — ta svojeglavnež, — ta izdajalec, — ta —! Moja roka pride nad njega —! In sicer takoj —! Nemudoma —!«

In plameneča od jeze je odjadrala v hišo.

O vse osrečujoče žezlo ženske vlade, ki gospodariš po širnem svetu, na severu in na jugu, na vzhodu in na zapadu —! O dobri wekil, ki živiš in vladaš pod tem vsemogočnim žezlom —! O srečna oaza Kebilli, ki imaš tako odlično gospodarico —!

Halef pa se je namuznil in dejal, polglasno seve:

»On je wekil, ona pa wekila! Mi pa smo v njeni senci in bolje nam je nego v senci padišahovi!

Čast in hvala pa Allâhu, da nisem jaz wekil kebilski.«

MOJ ROMAN OB NILU

I.

Vse za bakšiš —.

Bilo je ob času ko egiptovsko solnce s podvojeno silo žge in pripeka in ko se vsak kdor nima nujnega opravka zunaj, rad skrije pod varno streho, v senco in hlad.

Tudi jaz sem to storil.

Udobno sem se razpoložil po mehkem divanu svoje — najete — sobe, pil duhtečo, pristno kavo iz Mekke, kadił dišeči džebelski tobak — najboljši, ki si ga za pipo tistikrat na Jutrovem mogel dobiti — ter se vdajal razkošnemu brezdelju. Soba je bila mračna, skoraj temna, brez oken, kakršne običajno najdeš v preprostih hišah po Jutrovem, prsteni lonci so stali v kotih, napolnjeni z Nilovo vodo, ter širili prijetno hladno vlago, ker v njih voda hitro izhlapeva, prav nič nisem čutil tiste utrujenosti, ki se človeka v teh vročih krajih opoldne sicer kaj rada loteva.

Le eno me je motilo v mojem kêfu — tako imenujejo v Egiptu in povsod po arabskem Orientu opoldanski počitek — in to so bile tiste znane skokonoge, »zbadljive« živalice, ki jih poznamo sicer tudi pri nas, ki pa jih menda nikjer na svetu ne najdeš v tolikem številu in v taki živahni kakovosti ko v divanih in preprogah bajnega Orienta. Tiste živalice, po domače bolhe imenovane, so bile v sicer udobnem divanu v prav

izdatnem številu navzoče in so se moje uboge kože zelo marljivo lotevale.

Le te nebodijhtreba živalice so me vznemirjale, pravim, sicer pa sem bil s svojim kêfom čisto zadovoljen.

Pravkar sem malo zadremal, ko me zbudi govorjenje zunaj pred vrati.

Halef je bil, moj sluga. In prerekal se je z nekom.

»Kaj —? Kako —? Koga —?« se je oblastno kregal.

»Effendija,« je nekdo boječe odgovoril.

»Effendija —? Z velikim effendijem, slavnim mojstrom in učenjakom hočeš govoriti —?«

»Moram govoriti.«

»Kaj —? Moraš —? Pa prav sedaj, ko uživa svoj kêf? Ali ti je šejtân — bognasvaruj — glavo z Nilovim blatom napolnil, da ne razumeš, kdo je moj effendi, učenjak, hekîm, — hekîm pomeni zdravnika — »človek, ki ga Allâh hrani in krmi z modrostjo in ki zna vse, celo mrtve obujati, če mu le povedo, na kaki bolezni so umrli!«

Ah da, priznati vam moram, moj Halef se je v Egiptu zelo, zelo izpremenil. Poošabil se je, posirovil in pobahavil črez vse meje dostojnosti. In to v širokoustnem Orientu že nekaj pomeni!

Pa pravkar opisanih doživljajih na »Jezeru smrti«, sva potovala iz Tunisa črez Tripolitanijo v Egipt, obiskala Kairo ter se peljala po Nilu navzgor, kakor daleč so mi dopuščala moja skromna denarna sredstva, ter se končno ustavila v nekem neznatnem kraju Gornjega Egipta, da si počijeva.

Medpotom nisva doživela nič posebnega. Le da sem tu pa tam kakemu siromaku, ki je slučajno obolel, pomagal kakor sem vedel in znal s svojo skromno popotno lekarno. Ljudje so v tistih krajih silno nevedni, zdravnikov takrat da-

leč naokoli ni bilo najti, včasih se je zgodilo, da se mi je zdravljenje res posrečilo — in moji redki uspehi so šli od ust do ust, na mah sem bil velik »hekîm«, ki je s šejtânom v zvezi in zna ozdraviti vsako bolezen.

Moji uspehi so Halefu zmešali glavo. Širil je mojo nezasluženo slavo na vse pretege, pretiraval prav po orientalsko in pri tem samodopadljivo računal, da slava gospoda sije tudi na slugo, nadel si je naslov »aga«, gospod, — turška beseda, pomeni človeka v višji službi, ki pa ne zna brati in pisati — ter je nastopal oblastno in robato, kupil si je iz svojih prihrankov pasji bič — pravil je, da pozna Egipt in da brez pasjega biča ob Nilu ni mogoče živeti — ter razkrival lastnosti, ki jih dotedaj pri njem nisem izsledil, pri vsem tem pa je bil še vedno moj najzvestejši in najvdanejši sluga in spremljevalec.

Prepir, ki se je pravkar razvil pred vrati, je bil verna slika njegovega duševnega razpoloženja.

»Allâh blagoslovi tvoje besede,« je pravil spet boječi in proseči glas, »pa jaz moram govoriti s tvojim effendijem, s slavnim hekîmom.«

»Ob tej uri ne!«

»Zelo nujno je! Sicer bi me moj gospod ne bil semkaj poslal.«

»Kdo je tvoj gospod?«

»Moj gospod je Ibrahîm mamûr, ki mu naj Allâh da tisoč let življenja.«

»Ibrahîm mamûr? Kdo pa je ta človek in kdo je njegov oče? Kdo je oče njegovega očeta in oče njegovega deda? Kedaj je bil rojen in kdo so, ki so mu dali ime?«

»Vsega tega ne vem, pa moj gospod je bogat in mogočen, to pove že njegovo ime.«

»Njegovo ime? Kako to misliš?«

»Ibrahim mamûr mu je ime. Mamûr se imenuje predstojnik pokrajine in povem ti, moj gospod je res bil mamûr.«

»Bil —? Torej sedaj ni več?«

»Ne.«

»Mislil sem si da bo tako! Nihče ga ne pozna, tudi jaz, Halef aga, junaški zaščitnik in prijatelj svojega zapovednika, še nikdar nisem čul o njem in ga še nikdar nisem videl.

Spravi se odtod, moj effendi nima časa!«

»Pa mi vendar povej, kaj naj storim, da pridem do njega!«

»Ali ne poznaš tistega srebrnega ključa, ki odpira vrata modrosti?«

»Poznam ga, o veliki aga, in tudi pri sebi ga imam.«

»Torej odpri —!«

Napel sem ušesa in res čul žvenket srebra.

»Eden sam piaster —?« se je jezno zavzel Halef. »Človek, povem ti, ključavnica je zelo velika in tvoj ključ je premajhen!«

»Torej bom vzel večjega.«

Spet je zažvenketal zunaj srebrn denar.

Nisem vedel, ali se naj jezim ali smejem. Tale moj sluga Halef aga je razkrival zelo navihane sposobnosti za vratarja —!

»Tri piastre —? Dobro! Torej vsaj lahko poprašamo, kaj imaš mojemu effendiju sporočiti?«

»Da naj gre z menoj in vzame seboj svoja čarodejna zdravila.«

»Človek, kaj ti pride na misel —! Za revne tri piastre naj pregovorim svojega effendija, da proda svoja zdravila, ki mu jih samo vsako prvo noč mlaja prinese vila rojenica?«

»Ali je to res —?«

»Res je, ker ti jaz to povem, ki sem hadži Halef aga ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Da-

wûd al-Gosarâ! Sam sem videl in če ne verjameš, ti dam poskusiti tule svoj pasji bič!«

»Verjamem, saj verjamem, gospod!«

»Tvoja sreča da verjameš!«

»Dal ti bom še dva piastra.«

»Daj sem! — Kdo pa je bolan v hiši tvojega gospoda?«

»To je skrivnost, ki jo sme zvedeti edinole tvoj effendi.«

»Edinole moj effendi —? Lopov ti! Ali nisem effendi tudi jaz, ki sem vilo videl —? Poberi se domov! Halef aga se ne da sramotiti!«

»Oprosti, gospod! Saj ti bom povedal!«

»Nočem zvedeti! Poberi se!«

»Prosim lepo —!«

»Poberi se, pravim!«

»Ali ti naj dam še eden piaster?«

»Ne vzamem tvojega enega piastra —!«

»Gospod —!«

»— ampak dva!«

»O gospod, tvoje besede se cedijo sladkega medu! Tule, vzemi dva piastra!«

»Lepo! — Torej kdo je bolan?«

»Žena mojega gospoda.«

»Žena tvojega gospoda —?« se je čudil Halef.

»Katera žena?«

»Samo to edino ženo ima.«

»Pa bi naj bil mamûr?«

»Dovolj je bogat, da bi lahko sto žen imel. Pa ljubi samo eno.«

»Kaj ji je?«

»Tega nihče ne ve. Pa njeno telo je bolno in njena duša je še huje bolna.«

»Allâh kerim — Allâh je milostljiv! Toda z ne!

Tule stojim in pasji bič imam v rokah in bi ti ga pomeril po plečih! Pri bradi preroči, tvoja usta govorijo tako modrost kot da ti

je pri vožnji po Nilu pamet v vodo padla! Ali ne veš, kaj uči prerok —? Da ženska nima duše in zato tudi v nebesa ne more! Kako more torej njena duša bolna biti in še huje bolna ko telo —?»

»Tega ne vem. Pa tako so mi povedali.

Ali smem sedaj k effendiju?»

»Ne smeš!«

»Zakaj ne?»

»Moj effendi pozna korân skozinskož in sovrâži ženske. Nikdar se še ni nobene dotaknil. Nobene zemeljske žene ne sme ljubiti, sicer bi vila ne prišla več k njemu.«

Nisem si mogel kaj da ne bi bil vse bolj občudoval Halefove zmožnosti, pa vkljub temu bi mu bil dal najrajši njegov pasji bič poskusiti za njegovo lažnivost.

Sel mu je odgovoril:

»Vedi, gospod, da se mu je ne bo treba dotakniti, niti videl je ne bo. Le skoz gosto mrežo bo z njo govoril.«

»Čudim se tvoji pameti in tvojim modrim besedam! Ali ne vidiš, da je to brezmiselno —? Da ne more samo skoz mrežo govoriti z bolnico.«

»Zakaj?»

»Ker bi zdravje, ki izhaja iz mojega gospoda, obviselo na mreži in bi do bolnice niti ne prišlo. Spravi se domov!«

»Ne smem! Sto jih dobim na podplate, če pridem brez effendija.«

»Torej pa zahvali svojega gospoda, da hoče tako milostno obdarovati stopala tvojih nog! Nočem te prikrajšati za tistih sto! Es-selâm alêk! Naj ti dobro teknejo!«

»Le eno ti naj še omenim, junaški aga! Moj gospod ima v svoji zakladnici več mošenj zlata, nego jih ti prešteti moreš. Zapovedal je, da moraš tudi ti seboj priti, in prejel boš bakšiš, ki bi ti ga sam kralj egiptovski večjega dati ne mogel!«

Končno se je možu vendarle zjasnilo in lotil se je mojega Halefa tam, kjer je vsak orientalec najbolj občutljiv. Ponudil mu je bogat bakšiš, bogato nagrado. In za bakšiš od orientalca vse dobiš!

Tudi moj vratar je koj slišno prijazneje govoril.

»Allâh naj blagoslovi tvoje ustnice, prijatelj!« je dejal. »Toda piaster v pesti mi je ljubši nego deset mošenj v zakladnici tvojega gospoda! In tvoja roka je suha ko puščava ob bregovih Nila!«

»Nikar se ne ustavljaš nagnenju svojega srca, moj dragi brat!«

»Brat —? Človek, pomisli, da si ti suženj, jaz pa sem svoboden beduin, ki iz ljubezni služim svojemu gospodu in ga ščitim! Moje srce ostane zakrknjeno! Kako more polje roditi sad, če pada nanj tako pičila rosa!«

»Tule vzemi še tri kaplje blagodejne rose!«

»Še tri? No dobro! Pogledal bom, ali smem effendija motiti, če mi misli tvoj gospod res tako velik bakšiš podariti.«

»Res je, res!«

»Torej počakaj!«

Pretkan zlikovec, tale moj Halef! Sedaj šele, ko je izsilil pet piastrov in ko mu je cvetel še bogat bakšiš, je zasodil, da sme mene motiti! Ta ka je navada v Orientu! Bakšiš in za vse bakšiš!

Jaz pa sem med dolgim pogovorom ugibal in se čudil, kaj bi utegnilo biti na stvari. Razun beduinov v puščavi drug mohamedan nikomur ne dovoli vstopa v harem, v tisti del svojega stanovanja, ki je za ženske odločen, in svojih žen tudi nikomur ne pokaže. Najbrž, tako sem sodil, je bila bolna kaka postarna ženica, za katere prepoved harema ni tako stroga.

Halef je vstopil.

»Spiš, gospod —?«

»Ne. Kaj je?« sem se delal nevednega.

»Zunaj je neki človek, govoril bi rad s teboj. V čolnu je prišel po Nilu, pa pravi, da moram jaz tudi s teboj.«

Kako zelo se je temu zlikovcu mudilo seboj!
Bakšiš seve!

»Kaj pa želi?«

»Bolan je nekdo.«

»Se zelo mudi?«

»Zelo, gospod! Že umira. Brž moraš iti, če hočeš pregnati smrt!«

Hm —, prej se mu pa ni nič mudilo!

»Naj vstopi.«

Šel je ven in porinil sela v sobo.

Ponižno je vstopil, se priklonil do tal, sezul čevlje in potrpežljivo čakal, da ga nagovorim.

»Stopi bliže!«

»Es-selâm alêk — Allâh naj ti da svoj mir in ti naj odpre uho, da boš blagovolil poslušati ponižno prošnjo svojega najnižjega služabnika.«

»Kdo si?«

»Služabnik sem velikega Ibrahîma mamûrja, ki ima svojo hišo gori ob Nilu.«

»In kaj mi imaš sporočiti?«

»Velika žalost je prišla nad hišo mojega zapovednika. Gizela, cvetka njegovega srca, gineva in vene. Noben zdravnik, noben čarovnik ji ne ve pomagati.

In moj gospod — Allâh naj mu spet razveseli srce! — je čul o tebi in o tvoji slavi in da smrt beži pred teboj. Pošilja me k tebi in ti sporoča: »Odvzemi smrt od moje cvetke, pa bo moja hvaležnost prijetna in dobrodejna kakor bleščeče se zlato!«

Gizela je turško ime in pomeni lepa. Torej ni bila bolna kaka stara ženica, kakor sem ugal.

»Ne vem,« sem dejal, »kje tvoj gospod stanuje. Je daleč odtod?«

»Stanuje ob bregu Nila in ti pošilja čoln. V eni uri si lahko pri njem.«

»Kdo me bo peljal nazaj sem?«

»Jaz.«

»Pojdem. Počakaj me zunaj!«

Pobral je čevlje in ponižno zlezel iz sobe.

Jaz pa sem se preoblekel, vzel svojo popotno lekarno in v par minutah smo vsi trije, Halef, jaz in sel, sedeli v čolnu, ki so ga štirji veslači poganjali po Nilu navzgor.

Jaz sem bil zamišljen, Halef pa je ponosno sedel v čolnu, za pasom so mu tičali s srebrom okovani samokresi starega kova, ki mi jih je nekdo v Kairi podaril, in ostro svetlo bodalo, v roki pa je držal pasji bič, po njegovem mnenju najboljšo sredstvo, da si človek tu ob Nilu zagotovi primerno spoštovanje in ugled.

II.

Črnogorka Zenica.

Vročje je peklo solnce izpod večno jasnega gornjeegiptovskega neba, pa v čolnu, trdo nad vodo, vročine hvalabogu nismo preveč čutili. Molčali smo in nemoteno sem se lahko vdajal užitku, ki ga nudi vožnja po Nilu.

Sanjava, enolična, tiha pokrajina obroblja bledorujavkasto vodovje »svete reke«. Ob bregovih ozek pas rodovitne zemlje, po zimi zelen, sedaj pa ves ožgan od solnca, na poljih, ki jih namaka edinole Nilova voda — druge v Egiptu vobče ni —, dozoreva žito in proso, dura imenovano, tu pa tam moli v nebo vitka palma s svojo zvezdnato krono, od onstran polja pa gleda že mrtva, rumena puščava, ki se polagoma, ponekod pa tudi precej strmo, dviga k robu neizmerne Sahâre na levem bregu, na desnem pa prehaja v nubijsko gorovje.

Na bregu leže sâkije, naprave, ki dvigajo vodo iz Nila na višje ležeča polja, ogromna kolesa z zajemavkami, potrpežljivi osel jih goni ali pa grbasta kamela, fellâh, kmet-najemnik, pa dremlje kje v bližini v senci prašnega grma. Hiš ni videti, tu pa tam stoji revna kočica. Vse prazno, pusto, pa vkljub temu nepozabno po svoji brezkončni, rujavo-rumeni, tihi lepoti ravnih črt, drhtečih pod globoko modrim nebom v vročini opoldanskega solnca.

Sredi puste, kamenite pokrajine, ki tam se ga čisto do Nila, se je dvigal visok zid in izza nje ga je gledala kamenita hiša. Tam je bil Ibrahimov dom.

Pristali smo ob bregu. Opazil sem, da je iz Nila napeljan kanal do obzidja in pod njim najbrž do hiše. Oskrboval je hišo z vodo, da ljudem ni bilo treba k reki hoditi.

Sel nas je peljal ob zidu krog oglov na drugo, od reke proč obrnjeno stran poslopja. V zidu so bila vrata, potrkal je in čakali smo.

Po dolgem času so se vrata odprla in črni obraz Nubijca se nam je zarežal skoz odprtino. Nismo se zmenili za njegove globoke, do tal segajoče poklone, vstopili smo in šli čez dvorišče.

Hiše v Orientu so vse enako zidane. Na zunaj gol, kamenit zid v štirikotu, nobenih oken, ravna streha, ozka vrata. Orientalec skriva svoje razkošno življenje za golimi zunanji stunami.

Za temi stenami pa leži dvorišče, ki vanj položi lastnik hiše vse, kar premore. Tla so marmornata, marmornat studenec mora biti sredi dvorišča in vodomet v njem, zelenje in cvetje krog njega, vsa okna gledajo na dvorišče, vsa vrata se tja odpirajo. Stebričje ga obdaje, hladne, snečne lope, selamluki — sprejemne sobe —, dvorane, spalnice se vrstijo krog dvorišča. Tu preživi orientalec svoj dan v brezdelju in sanjanju, — če ima dovolj denarja.

No, od vse te razkošnosti na dvorišču Ibrahimove hiše nismo mnogo videli. Stene so bile razpadle in zanemarjene, zelenje je nekdam stalo naokoli v velikih lončenih posodah, pa nihče ga ni gojil, ovenelo in porumenelo je, okrogel marmornat basen je sicer stal sredi dvorišča, poln rujave Nilove vode, pa vodomet je umolknil. Nikogar ni bilo videti, tiho je vse bilo in zapuščeno, le jate lastovk so se podile krog oglov in cvrčale

ter vsaj nekoliko življenja dajale mrtvim zidnam. Lesena, zamrežena okna so gledala na dvorišče, nekaj vrat sem videl.

Pa sel je naglo stopal pred nami, nisem imel mnogo časa za opazovanje. Vzel sem Halefu svojo torbico s popotno lekarno, mu namignil, naj počaka na dvorišču, in stopil za vodnikom v sprejemno sobo.

Prostorna, velika je bila, zastrta in zamrežena okna niso puščala mnogo svetlobe, poltemna je bila, pa prijetno hladna. Preproge so ležale po tleh in visele po stenah, po kotih so stale lončene posode z vodo in širile dobrodejen hlad. Lesena pregraja je delila sobo v dva dela, eden je bil določen za služinčad, drugi za gospodarja in za goste.

Ob zadnji, notranji steni je bil vzvišen prostor, liwân, s širokim udobnim divanom, ki je segal od enega kot do drugega — in na njem je sedel mamûr Ibrahîm, posestnik »neštevilnih mošenj zlata«.

Vstal je, ko sem vstopil, pa obstal po jutrovski šegi na mestu.

Na svojih potovanjih nosim vedno jahalne škornje, teh seve nisem mogel sezuti, kakor bi bila to zahtevala orientalska olika, ampak sem s popolno brezbriznostjo stopil po dragocenih preprogah k divanu in sedel poleg Ibrahîma. Služabniki so prinesli neizogibno kavo in še bolj neizogibne pipe, jih nažgali — in stvari so se lahko začele razvijati.

Najprvo sem seveda pogledal po Ibrahîmovi pipi. Vsak poznavalec Orienta ve, da po pipi lahko ceniš, kako »težek« je njen lastnik.

No, po pipi soditi, je bil Ibrahîm res težek na mošnjah zlata. Dolga, iz duhtečega lesa urezana cevka je bila ovita s pozlačeno srebrno žico precejšnje debelosti in je bila vredna najmanj svo-

jih tisoč piastrov. Še dražji pa je bil vivček, izrezljan iz jantara in iz dveh delov sestavljen, ki ju je vezal zlat, z dragimi kameni obložen obroč.

Vkljub dragoceni pipi se meni siromaku prav nič ni zahotelo, da bi se bil sramoval. Saj se ve, da je bogastvo takih egiptovskih mogotcev nabrano iz krvavih srag in žuljev tlačenih fellâhov, kmetov-najemnikov, ki obdelujejo ogromna njihova posestva, pa dobijo za to le boren ječmenov kruh in raztrgano kočo.

Od pipe mi je ušel pogled v njegov obraz.

Kje sem neki že videl tale obraz—? Te lepe, fine, pa v svoji celoti vendar odbijajoče, zlobne poteze —?

Ostro, bodeče, presunljivo so se zagreble njegove majhne, nemirne oči v mene, pa se koj hladno, bi dejal, pomirjene obrnile v stran. Divje, neukročene strasti so zaorale svoje značilne poteze v ta obraz, ljubezen, sovraštvo, maščevalnost, častiželjnost, pohlep po denarju, so dale temu sicer lepemu in pravilnemu obrazu nekaj, kar je koj na prvi pogled poštenega človeka svarilo in odbijalo.

Kje neki sem tega človeka srečal —? Nekje gotovo, to sem čutil. Pa čutil sem tudi, da najino srečanje ni bilo prijetno.

»Es-selâm alêk!« je zadonel njegov pozdrav izza polne, lepe, pa črno pobarvane brade.

Mrzel, brez barve in brez življenja je bil ta glas. Streslo bi človeka ob takem glasu.

»Alêk!« sem odzdravil.

»Naj Allâh rosi balzam na stopinje tvojih nog, naj sladka strd kaplja od tvojih prstov, da bo moje srce olajšano težke svoje boli!«

»Allâh ti naj nakloni svoj mir in mi naj da najti strup, ki greni tvojo srečo!« sem odgovoril.

Niti zdravniku ni dovoljeno, da bi poprašal mohamedana po njegovi ženi. Tako vprašanje bi bila najhujša žalitev.

»Čul sem, da si moder in učen hekim. Katero šolo si obiskoval?«

»Nobene.«

»Nobene —?«

»Nisem šolan zdravnik.«

»Nisi? Torej si čarodejec?«

»Še manj!«

Hladno me je pogledal.

»Meni ti pač ni treba ničesar prikrivati! Vem da čarodejci ne govorijo radi o svoji umetnosti, vem pa tudi, kaj znaš —.

Vseeno mi je, odkod imaš svojo umetnost, da mi le pomagaš. S čim pa preganjaš bolezen, z besedo ali s talismani?«

»Z nikakimi čarodejnimi sredstvi. Moja vera mi prepoveduje čarodejstvo, moj razum pa mi pove, da takih skrivnostnih sredstev ni.«

»Tvoja vera? Ali nisi musliman?«

»Ne. Kristjan sem.«

Umolknil je za hip, pa rekel:

»Tudi to mi je končno vseeno. Zaupam v tebe, zvedel sem, kaj znaš, srečno roko imaš, kot da jo je prerok sam blagoslovil. Našel boš bolezen in pregnal jo boš.«

»Edino Bog je vsemogočen. On sam lahko reši ali pogubi, kogar hoče. Njemu gre hvala in čast.

Toda — govori, če hočeš, da pomagam, kolikor morem in znam!«

Vsekakor ga je neprijetno dirnilo, da bi moral govoriti o skrivnostih svoje hiše, povrh še tujcu in drugovercu, čeprav je vedel, da bo moralo biti. Pa po hipnem molku se je premagal in dejal:

»Ti si torej iz dežel nevernikov, kjer ni sramota, če se govori o njej, ki je hčerka svoje matere«?

Smejal bi se mu bil najrajši, tako čudno je opisoval svojo ženo. Pa sem resnobno odgovoril:

»Praviš, da ti naj pomagam, pa me žališ!«

»S čim?«

»Dejal si pravkar, da je moja domovina dežela nevernikov —!«

»Vi kristjani ste vendar neverniki —!«

»Mi verujemo v enega Boga prav kakor vi. Z isto pravico bi te tudi jaz smel nevernika imenovati. Pa tega ne storim. Kajti pri nas poznamo vljudnost.«

»Molčiva o veri! — Musliman o svoji ženi ne sme govoriti. Ali smem govoriti o ženah v Frankistanu?«

Frankistan imenuje orientalec Evropo. Vsak kdor ni iz Orienta, mu je »Frank«. Izmed evropskih narodov so Arabci z Francozi najprvo prišli v dotiko, že za križarskih vojsk.

»Smeš!« sem mu odgovoril in radovedno čakal, kaj bo povedal.

»Če je žena Franka bolna —,« je začel obnavljaje se in me gledal, kaj bom odgovoril.

Pa mignil sem mu naj nadaljuje.

»Torej če je bolna in noče jesti —.«

»Nič —?«

»Prav ničesar.«

»Dalje!«

»Sijaj njenih oči ugaša in njena polna lica upadajo — utrujena je, krepčilno spanje beži od nje —.«

»Dalje!«

»Sloni po kotih — počasi stopa in vleče noge za seboj — mraz jo stresa — vročina jo kuha —.«

»Čujem. Dalje!«

»Vsakega šuma se prestraši, pri vsakem ropotu se strese — ničesar si ne želi, ničesar ne ljubi — ničesar ne sovraži — vsa se trese —.«

»Le dalje!«

»Prsa ji burno gredo ko mlademu ptiču — ne smeji se — ne joče — nič ne govori — nobene besede ni čuti od nje, ne vesele, ne žalostne — niti vzdihne ne — solnca noče več videti, po noči bedi in se po kotih skriva —.«

Spet me je pogledal in v njegovih očeh je vzplamtel strah, ki je rasel pri vsaki besedi. Ni bilo dvoma, ljubil je bolno osebo z zadnjimi, ugašajočimi silami svoje pokvarjene, strastne duše in nehote mi je izdal skrivnost svojega srca.

»Nisi še pri kraju!« sem ga opozoril.

»Včasi zakriči kot da jo je kdo z bodalom sunil — neprestano nekaj šepče — neko besedo —.«

»Kako besedo?«

»Ime —.«

»Dalje!«

»Kašlja — in pri tem ji kri pordeči blede ustnice —.«

S tako grozo me je gledal kot da pričakuje obsodbo od mene na življenje in smrt.

Nisem več čakal, povedal sem mu obsodbo:

»Umrta bo.«

Obsedel je kakor od strele zadet. Nato pa je planil po koncu, rdeči tarbûš mu je zdrknil z gladko ostrižene glave, pipa mu je padla iz roke, obraz mu je krčevito trepetal.

Strašen je bil. Oči so mu buljile vame, izprva v strahu, nato jezno, končno pa grozeče in maščevalno.

»Džaur —!« je zakričal.

»Kako —?« sem hladno vprašal.

»Džaur si, pravim! Ti se drzneš mi to povedati —? Biča ti dam poskusiti, da zveš, kdo sem

jaz in da smeš samo to storiti, kar ti zapovem jaz.

Če umre, boš umrl tudi ti, če jo pa ozdraviš, pa lahko zahtevaš, kar ti srce poželi.«

Tudi jaz sem vstal, počasi in hladnokrvno, se postavil predenj ter dejal:

»Ali veš, kaj je največja sramota za muslimana?«

»Kaj?«

»Ibrahîm mamûr, poglej, tamle leži tvoj tarbûš! Ali veš, kaj pravi prerok o muslimanu, ki razgali sramoto svoje gole glave?«

V hipu se je sklonil, se pokrilo pa potegnilo botalo, veš rdeč od jeze.

»Umrl boš, džaur!«

»Kedaj?«

»Tako!«

»Kadar bo božja volja, ne pa kadar se bo tebi vzljubilo!«

»Umrl boš! Zmoli svoje molitve!«

»Ibrahîm,« sem mu mirno rekel, »šel sem nad medveda, plaval za vodnim konjem, slon je čul mojo puško govoriti in moja krogla je zadela leva! — Zahvali Allâha, da vkljub svojemu izzivanju še živiš, in prosi ga, naj ti da moč nad tvojo jezo! Ne znaš se premagovati! Pa premagati moraš svojo jezo, sicer boš umrl od moje roke —!«

Te besede so bile zanj huda žalitev. Planil je, da bi me zagrabil — pa koj se je umaknil.

Podržel sem mu pod nos samokres, ki brez njega v teh deželah nikamor ne smeš iti, niti na obisku ga ne smeš odložiti.

Sama sva bila, služabniki so odšli še preden sva govoriti začela, pa nisem se ga bal. S Halefom bi bila izlahka postrelila vse moške, kar jih je bilo v hiši. Pa vedel sem, da do tega niti prišlo ne bo.

Niti hotel nisem tega. Preveč sem zvedel o nesrečni bolnici, zanimal sem se zanjo, pomagati sem ji hotel.

»Streljal boš —?« je srdito vprašal.

«Bom.»

»Tu, — v moji hiši?«

»Siliš me, da se branim.«

»Pes —! Torej je le res, kar sem si mislil.«

»Kaj je res, mamûr Ibrahîm?«

»Da sem te že nekje videl —.«

»Kje?«

»Ne vem.«

»Kedaj?«

»Tudi tega ne vem. Le to vem, da najino srečanje ni bilo prijetno.«

»Prav kakor tudi danes ni! Ne verjamem, da bi se dobro izteklo! Opsoval si me pravkar in povem ti, da ti kratkomalo poženem kroglo v glavo, če me le še enkrat razžališ s kako tako besedo! Zapomni si, kaj pravim, Ibrahîm mamûr!«

»Poklical bom svoje ljudi —!«

»Le! Če hočeš videti njihova mrtva trupla tu v sobi in če se hočeš sam mrtev vleči poleg njih!«

»Oho — saj nisi bog!«

»Pa človek, ki se tebe ne boji! Čuvaj se, da mi ne prideš pod pest!

Sicer pa nočem motiti miru v tvoji hiši. Rajši grem! Selâm!«

Vtaknil sem samokres za pas in se obrnil k vratom.

»Ostani!« je zaklical.

Šel sem dalje.

»Ostani!« je ponovil zapovedujoče.

Pri vratih sem bil. Odprl sem jih.

»Torej pa pogini, pes!«

V hipu sem se obrnil in se še o pravem času umaknil.

Svoje bodalo je vrgel za meno, zgrešilo me je in se zapičilo v lešeno steno.

»Sedaj si moj, lopov!«

S temi besedami sem skočil nadenj, ga pograbil, kakor mi je prišel pod roke, ga dvignil od tal in vrgel ob steno, da je zahreščalo.

Obležal je za par trenutkov, pa se pobral. Njegove oči so bile krvave, žile na sencih napete, ves se je tresel od jeze.

Pa pomolil sem mu spet samokres pod nos in ni se genil.

»Čutil si mojo pest! Ne draži me več!«

»Ti — človek —!«

»Strahopetnež; Opsoval si me, svaril sem te in ti si me zahrbtno napadel!«

»Čarovnik —!«

»Dejal sem ti že, da nisem!«

»Če bi ne bil, bi te bilo zadelo bodalo! In ne bil bi me dvignil od tal ko otroka!«

»Pa dobro! Če sem čarovnik, bi ti tudi tvojo ženo Gizelo ozdravil!«

Namenoma sem povedal njeno ime. Vplivalo je.

»Kdo ti je to ime povedal?«

»Tvoj sel.«

»Nevernik ne sme izreči imena pravoverne žene!«

»Izrekel sem le ime ženske, ki utegne jutri že mrtva biti.«

Nekaj časa me je srepo gledal, nato pa si je zakril obraz z rokami.

»Ali je res, hekîm, da utegne jutri že mrtva biti?«

»Res je.«

»Ni rešitve —?«

»Mogoče!«

»Ne reci tako. Reci da jo boš gotovo rešil! Ali jo hočeš rešiti —? Ako ozdravi, zahtevaj kar hočeš, pa dobiš!«

»Hočem jo rešiti.«

»Torej mi daj svoje zdravilo!«

»Zdravila ti sedaj še ne morem dati!«

»Zakaj ne —?«

»Zdravnik mora bolnico videti, potem ji šele lahko določi zdravilo.«

Odskočil je kot da je gada zagledal.

»Človek, ali si znorel? — Vročina ti je možgane sežgala, da ne veš kaj govoriš! Žena, ki jo je videlo oko tujca, mora umreti!«

»Umrla bo tudi, če je ne vidim. Otipati ji moram žilo, vprašati jo moram to in ono glede njene bolezn. Le Allâh je vseveden!«

»Torej res ne zdraviš, s čarovnijami?«

»Ne.«

»Tudi ne z besedami?«

»Ne.«

»Z molitvijo —?«

»Za bolnike moramo moliti. Pa Bog nam je dal različna sredstva, ki z njimi lahko pomagamo bolnikom. In Njegova volja je, da se teh sredstev poslužujemo.«

»Kaka so ta sredstva?«

»Cvetlice in zelišča, ki je njihov sok zdravilen, potem rudnine, različne prstenine in drugo.«

»So to strupi?«

»Jaz nikogar ne zastrupljam.«

»Lahko prisežeš?«

»Pred vsakim sodnikom.«

»In — praviš da moraš govoriti z njo?«

»Da.«

»Kaj?«

»O njeni bolezn. in o stvareh, ki so važne, da se bolezen spozna.«

»O drugih stvareh ne?«

»Ne.«

»In ti mi boš vsako vprašanje prej povedal, da ti ga dovolim?«

»Dobro!«

»In — tudi njeno roko moraš otipati?«

»Da.«

»Dovolim ti to. Za eno minuto. Ali moraš videti tudi njen obraz?«

»Ni potrebno. Ostane lahko zagrnjen. Toda par korakov mora narediti po sobi.«

»Zakaj?«

»Ker se na hoji marsikaj pozna, iz česar se da na bolezen sklepati.«

»Tudi to ti dovolim. Šel bom po bolnico in ti jo pripeljem semkaj.«

»To ni dovolj!«

»Zakaj ne?«

»Videti moram tudi njeno stanovanje, vse njene sobe.«

»Zakaj?«

»Mnoge bolezni se človeka lotijo le zato, ker nima primerne stanovanja. To pa zna presoditi le zdravnik.«

»Torej hočeš res v moj harem stopiti?«

»Moram.«

»Ti — nevernik?«

»Kristjan!«

»Tega ti ne dovolim!«

»Torej bo umrla. Es-selâm alêk, Ibrahim mamûr!«

Spet sem se obrnil k vratom.

S svojimi zahtevami sem imel čisto posebne namene.

Že iz njegovega pripovedovanja sem uganil, da je Gizela bolj na duši bolana ko na telesu. Slutil sem, da trpi najbrž pod nasiljem tega divjega človeka, ki jo morebiti zoper njeno voljo za-

pira v samotno hišo. Njena usoda me je zanimala, pomagati sem ji hotel, govoriti z njo, kolikor se je dalo, zato sem se delal kot bi mislil na telesno bolezen, posledico slabega, nezdravega stanovanja, in zahteval, da jo moram videti.

Pustil me je do vrat, pa me spet poklical nazaj.

»Stoj, hekîm! Ostani! Videl boš njene sobe.«
Obrnil sem se in šel nazaj.

Zmagal sem. Dosegel sem več nego je kedaj kakemu Evropejcu bilo dovoljeno. Ibrahîmova ljubezen do žene je bila globoka in silna, da mi je toliko dovolil. Seveda sem mu tudi bral na obrazu, da me sovraži, ker se vsiljujem v skrivnosti njegovega harema, in prepričan sem bil, da bo to sovraštvo ostalo, če bi se mi tudi posrečilo, Gizelo ozdraviti, posebej še, ker je kakor jaz tudi sam čutil, da sva že nekje v življenju trčila drug ob drugega.

Odšel je, da osebno uredi vse potrebno za moj obisk v haremu, kajti nihče, niti njegov najzvestejši služabniki, niso smeli vedeti, da je tujec prestopil prag njegovega »svetišča«.

Po dolgem času šele se je vrnil.

Trda odločnost je bila zarisana krog njegovih usten, z neprikritim sovraštvom me je gledal, ko me je poučeval:

»Šel boš k njej —.«

»Obljubil si mi!«

»Videl boš njene sobe —.«

»Seveda!«

»Tudi njo —.«

»Zastrto in povito.«

»Govoril boš z njo —.«

»Moram!«

»Dovoljujem ti mnogo, neizmerno mnogo, effendi! Toda pri vseh radostih raja in pri vseh mukah pekla, — če zineš le besedo, ki ti je ne do-

volim, če le migneš, ne da bi ti jaz dovolil, jo vpričo tebe zabodem! Ti si oborožen, močen si. Zato je moje bodalo pripravljeno za njo, ne za tebe. Tako ti prisegam pri vseh surah korâna in pri vseh kalifih, ki njihov spomin Allâh naj blagoslovi.«

Torej se me je le bal! In si mislil, da bo njegova grožnja bolj vplivala, ko vse njegove bahave besede, naperjene zoper moje življenje.

Sicer pa mi ni niti na misel prišlo, da bi ga le najmanj motil v njegovih pravicah.

Eno pa sem čedalje jasneje opazal. Da namreč njegovo razmerje do Gizele ni bilo popolnoma v redu.

»Lahko grem?« sem vprašal.

»Pojdi!«

Šla sva.

Peljal me je skozi več sob, zanemarjene so bile in zapuščene. Dišalo je po zatohlem.

Nato sva prišla v nekako predsobo in skozi njo v sobico, ki je v njej, po vsem soditi, stanovala Gizela. Pohišstvo in razne drobnarije, ki so ležale naokrog, so pričale, da tu stanuje ženska.

»To so sobe, ki si jih hotel videti. Poglej ali najdeš v njih duha bolezní!« je dejal Ibrahîm posmehljivo.

»In soba tamle poleg —?« sem pokazal na vrata.

»Tam je sedaj bolnica. Tudi tisto sobo boš videl. Pa prej se moram prepričati, ali je solnce njenega obraza zakrito tujcem. Nikar se ne drzni da bi šel za menoj! Čakaj da se vrnem!«

Šel je. Sam sem ostal.

Ozrl sem se naokoli. Vse je bilo urejeno kakor običajno po stanovanjih na Jutrovem; preproge po tleh, po stenah, divani, blazinice v izobilju, mizice po vseh kotih, omarice, lončene posode s hladečo Nilovo vodo, drobnarije.

Kmalu se je vrnil.

»Si pogledal sobo?«

»Da.«

»No —?«

»Ne da se ničesar reči, dokler bolnice nisem videl.«

»Torej pojdi, effendi! Pa še enkrat te svarim —!«

»Ne boj se! Dobro vem, kaj smem in kaj ne!«
Vstopila sva.

Zavita v široke, obilne halje, je slonela ob steni ženska, obraz je imela gosto zastrt. Nisem druga videl od nje, ko drobne nogice, ki so tičale v svilenih čeveljčkih.

Stavil sem ji svoja vprašanja, tako zmerna so bila, da je bil Ibrahîm popolnoma zadovoljen z njimi. Naročil sem ji, da je stopila par korakov po sobi, in nazadnje sem jo zaprosil še za roko.

In skoraj bi se bil na ves glas nasmejal. Roka je bila namreč tako popolnoma povita z debelim suknom, da se niti ni dalo spoznati, kje so prsti, kaj šele da bi žilo otipal.

»Mamûr,« sem dejal, »tile povoji morajo proč!«

»Zakaj?«

»Ker sicer ne morem žile otipati.«

»Odstrani povoje!« ji je naročil.

Odvezala jih je in prikazala se je drobna roka, ozek, kot list tenek zlat prstan z biserom jo je krasil.

Ibrahîm me je z napeto pozornostjo opazoval.

Položil sem prste na žilico in se sklonil globoko nad roko, kot da bi hotel poslušati utripanje žilice — in nisem se varal.

Rahlo rahlo, skoraj neslišno je zavelo skozi pajčolan:

»Reši Zenico!«

»Si gotov?« je vprašal Ibrahim in naglo stopil bliže.

»Da.«

»Kaj ji je?«

»Hudo, težko bolezen ima, najtežjo ki se more človeka lotiti, pa — rešil jo bom.«

Zadnje tri besede sem poudaril in jih govoril bolj k njej ko k njemu.

»Kako se bolezen imenuje?«

»Tuje ime ima, ki ga le zdravniki razumejo.«

»Kako dolgo bo trajalo, da bo ozdravela?«

»Ozdravi lahko prav kmalu, lahko pa tudi da se bolezen dolgo vleče — kakor me bode te pač ubogali.«

»Kaj te naj ubogamo?«

»Predvsem ji moraš moja zdravila redno dajati.«

»To bom storil.«

»Sama mora biti in vsakršnega razburjenja jo moraš varovati.«

»Dobro.«

»Vsak dan bom moral z njo govoriti.«

»Ti —? Čemu —?«

»Da vidim, kako moja zdravila delujejo in da ji po potrebi nova odredim.«

»Saj ti lahko jaz povem, kako ji je.«

»Ti ne znaš presojudati stanja bolezní.«

»Kaj boš govoril z njo?«

»Le to kar mi dovoliš.«

»In kje?«

»Tu, v tejle sobi, prav kakor danes.«

»Koliko dni bo to trajalo?«

»Če me ubogaš, bo v petih dneh — rešena.«

»Daj ji zdravilo!«

»Nimam ga pri sebi. Spodaj na dvorišču je, moj sluga ga ima.«

»Pojdi!«

Obrnil sem se k bolnici, da bi se s to kretnjo poslovil od nje.

Dvignila je pod haljo roke kakor proseče in šepnila:

»Z Bogom!«

Koj je šinil Ibrahîm okoli.

»Molči!« se je zadrl. »Ne govori, če te nihče ne vpraša!«

»Ibrahîm mamûr!« sem dejal resno, »ali ti nisem dejal, da je ne smeš razburjati? Tako se vendar ne govori z bolnico, ki je na pragu smrti!«

»Torej naj predvsem sama skrbi, da se ji ne bo treba razburjati! Saj ve, da ne sme govoriti! — Pojdi!«

Vrnila sva se v sprejemno sobo in poslal sem po Halefa.

Vzel sem nekaj pomirjajočih zdravil iz lekarne, dal Ibrahîmu navodila in se poslovil.

»Kedaj prideš jutri?«

»Ob isti uri.«

»Poslal ti bom čoln. Kaj sem ti za današnji obisk dolžen?«

»Nič. Ko bo ozdravela, mi daj kar hočeš.«

Segel je vkljub temu v žep, vzal svojo bogato okrašeno in tudi težko mošnjo ter dal Halefu par zlatov.

»Tule, vzemi ti!«

Halef aga je vzal denar kot bi bila za Ibrahîma posebna milost, da mu sme kaj podariti, ga vtaknil v žep in dejal:

»Ibrahîm mamûr, tvoja roka je odprta, moja pa tudi, kajti prerok pravi, da je odprta roka prva stopnja k bivališču zveličanih. Allâh s teboj in tudi z menoj!«

Ibrahîm naju je pospremil črez dvorišče do vrat. Posloвила sva se.

Ko sva bila sama, je Halef segel v žep, da si natančneje ogleda svoj bakšiš.

»Trije zlati, gospod! Prerok naj blagoslovi tega mamûrja in naj podaljša bolezen njegovi ženi!«

»Hadži Halef Omar —!«

»Gospod, ali mi ne privoščiš par zlatov?«

»Privoščim ti jih! Pa še bolj privoščim bolnici zdravje!«

»Kolikokrat jo boš še obiskal?«

»Morebiti petkrat še.«

»Petkrat po tri zlati, to je petnajst zlatov. Ko ozdravi, morebiti še enkrat toliko, — bi bilo trideset zlatov! Poizvedoval bom, če ni morebiti tod ob Nilu še več takih bolnih žensk —.«

III.

Neugnani zaročenec.

Sedla sva v čoln, naglo je šlo po Nilu navzdol in v pol uri sva bila doma.

Ob bregu je ležala jadrnica, dahabije imenovana, kakršne običajno prevažajo blago in tudi potnike po Nilu. Jadra so bila povita in kapitan je po pobožnem mohamedanskem običaju klical svoje ljudi k molitvi.

Bil sem že mimo jadrnice, pa kapitanov glas mi je ustavil nogo. Znan se mi je zdel.

Kje sem ga neki čul —?

Da —! V Tripolitanijski je bilo, na potu iz Tunisa v Egipt! Na obisku je bil pri svojem sinu v Kufari, srečali smo se in skupaj smo potovali v Egipt —!

Stari kapitan Hassan je bil, moj dobri prijatelj! Gotovo ga bo veselilo, če se mu oglasim.

Počakal sem, da so zmolili, in mu zaklical: »Hassan Reisân, stari prijatelj, halo!«

Koj je pogledal njegov bradati, pošteni obraz črez pregrajo.

»Kdo je —? O — Allâh je velik —! Ali ni tole moj sin Karâ ben Nemsî —?«

»Da, on je, stari Hassan!«

»Pridi sem gori, moj sin, da te objamem!«

Zlezal sem na krov in prav prisrčno sva se pozdravila.

»Kaj pa počenjaš tod?« me je vprašal, ko me je izpustil iz svojih krepkih rok.

»Počivamo od dolgega pota. In ti —?«

»Prijadral sem pravkar iz Dongole, iz Sudâna, kjer sem naložil senesovega perja. Jadrnica je dobila luknjo, pa jo moramo zamašiti.«

»Kako dolgo ostaneš?«

»Jutri še. Kje stanuješ?«

»V vasi. Tamle v tisti hiši.«

»Si dobro shranjen?«

»Pri občinskem predstojniku stanujem, zelo sem zadovoljen. Nocoj me obiščeš, kajne, Hassan?«

»Pridem, če se ti niso vse tvoje pipe strle.«

»Samo eno imam in ta bo še cela. Si moraš že svojo s seboj prinesiti. Pa postregel ti bom s pristnim džebelskim tobakom, z najboljšim, ki ga je kedaj tvoja pipa videla!«

»Dobro, pa pridem. — Ostaneš še dolgo tu?«

»Ne. V Kairo bi se rad vrnil.«

»Pelji se z menoj!«

Neka misel mi je šinila v glavo.

»Hassan,« sem dejal, »imenoval si me prijatelja —!«

»Moj prijatelj si! Kar hočeš, zahtevaj, pa ti dam in storim, če le morem!«

»Za veliko reč bi te prosil —.«

»Če mi je le mogoča!«

»Je.«

»Kaj je? Že vnaprej ti jo obljubim.«

»Zvečer jo zveš pri kavi, ko prideš k meni.«

Pridem in —. Toda, moj sin, pozabil sem, — za nocoj sem že povabljen.«

»Kam?«

»V hišo, kjer ti stanuješ.«

»K predstojniku —?«

»Ne. K nekemu effendiju iz Carigrada, ki se je dva dni z menoj vozil in je v tej vasi izstopil.

Najel si je stanovanje prav v isti hiši, pri občinskem predstojniku, kjer tudi ti stanuješ.«

»Kaj pa je, tisti tvoj gospod?«

»Ne vem. Mi ni povedal.«

»Torej ne prideš k meni?«

»Pridem. Pa pozneje. Najprvo moram k njemu.«

Poslovil sem se, dela je še imel.

Doma sem legel na divan, da si počijem in preživela dogodke malo premislim.

Pa nisem dolgo ležal. Hišni gospodar se je oglasil.

»Effendi,« je začel po običajnem pozdravu, nekaj te moram prositi —.«

»No, kaj je?«

»Neki tuj effendi je prišel in me prosil za stanovanje. Dal sem mu ga.«

»Kam si ga nastanil?«

»Tu gori nad teboj.«

»Prav nič me ne bo motil. Ti si hišni gospodar, pa lahko storiš, kar hočeš!«

»Toda ti moraš ves dan mnogo misliti, novi effendi pa ima slugo, ki — ki ves dan poje in žvižga —.«

»Če me bo motil, mu bom že prepovedal žvižganje in petje. Ne bojte se zame!«

Skrbni gospodar je odšel in iznova sem legel počivat. Pa spet je bil moj počitek le kratek.

Nekdo je prišel, se ustavil zunaj na dvorišču in si začel požvižgavati, izpočetka rahlo, pa vse močnejše, nazadnje pa si je zapel.

Že koj pri prvih glasovih njegove pesmi sem šinil po konci.

Pesem mi je bila znana in pel jo je v mojem maternem jeziku. Tu, v Gornjem Egiptu, kjer so daleč naokoli živeli sami arabski in turški govoreči ljudje —!

Počakal sem, da je odpel, skočil k vratom in jih odprl, da vidim pevca.

Zunaj je stal človek, po turško oblečen, v širokih modrih hlačah, v modrem suknjiču in s tarbûšem na glavi.

»Ti ugaja?« me je vprašal, ko me je zagledal, seve po arabsko.

»Zelo! Odkod jo pa imaš.«

»Sam sem jo naredil.«

»Beži! Pesem poznam! V moji domovini jo pojejo.«

»Kaj —? Kako —? V kateri domovini —? Ali nisi ti tisti slavni arabski hekîm, ki tod okoli čudeže dela in čarovnije uganja —?«

»Kaj še! Pošten človek sem! Iz Nemčije doma. In vi,« sem nadaljeval nemški, »vi ste najbrž tudi od tam?«

In tako sva se spoznala.

Mož je bil odnekod iz Prusije, doma mu ni več ugajalo, pa je šel po svetu. Zdaj je bil tu zdaj tam, živel je, kakor je nanese, po poklicu je bil brivec, po značaju pa lahkoživ, kakor sem se pozneje prepričal, in precej zanikern človek, ki bi ga za nobeno ceno ne bil zamenjal s svojim Halefom, čeprav je bil moj ožji rojak.

Trenutno je bil sluga pri nekem carigrajskem veletrgovcu in je z njim potoval po Egiptu. Tisti je bil, ki si je nad menoj stanovanje najel.

Ker je bil moj sosed in sta se tudi s Hassanom, mojim kapitanom poznala, sem se zanj nekoliko zanimal ter začel slugo izpraševati.

»Kako pa je vašemu gospodu ime? In kaj počenjata tu ob Nilu?«

»Ime mu je Isla ben Maflei in strašno denarja ima ta človek! Kaj pa pravzaprav počenja tu ob Nilu, tega ne vem. Zdi se da nekaj išče.«

»Išče —? Kaj?«

»Neko dekle.«

»Dekle —? Čudno!«

»Pa bo res, kolikor sem opazil.«

»Kako da jo tu v Egiptu išče?«

»Iz njegovih krajev je doma. Črnogorka je, če se prav ne motim, ji je Zenica ime.«

»Kako —? Zenica —?«

»Da.«

»Gotovo —?«

»Mislim vsaj. Sliko ima, gleda jo in —.

Čujte, pravkar me kliče! K njemu moram.

Pa na svidenje!«

Nisem več počival in dremal, to se razume samo po sebi!

Čuden in muhast je včasi slučaj!

Danes sem našel nesrečno mlado žensko, ki jo je bogvedi kaka usoda pripeljala sem v Gornji Egipt — in isti dan naletim na človeka, ki jo išče gorindol ob Nilu —!

Živo me je zanimala usoda obeh človekov, ki me je z njima slučaj tako nepričakovano seznanil, posebno pa usoda Zenice. Nisem še sicer vedel, kako je prišla Ibrahîmu v roke, pa slutil sem, da ne na pošten način. Sumil sem zločin.

Misel, da bi jo rešil, mi je vse bolj dozorevala. Že ko sem jo danes prvokrat videl, se mi je zamislila in sklenil sem, da ji bom kakorkoli pomagal. Snoval sem načrte in ugibal na vse strani. Da sem danes srečal kapitana Hassana in njegovo jadrnico, to je bilo za moje naklepe zelo ugodno.

Na mojo veliko nevoljo so me v razmišljanju prišli motiti fellâhi z različnimi svojimi boleznimi. Celo uro so čepeli pri meni, preden sem pravzaprav zvedel, kaj jim je, in ko sem jih obdaroval s kroglicami in praški, so spet sedeli celi dolgi čas, preden se jim je zljubilo oditi.

Proti večeru je prišel mimo mojih vrat kapitan Hassan. Spoznal sem ga na njegovih drsa-

jočih korakih. Šel je na obisk gori k carigrabskemu trgovcu.

Črez kake pol ure pa je prišel k meni. Halef nama je postregel s kavo in tobakom.

»Si jadrnico že popravil?« sem ga vprašal.

»Še ne. Danes smo komaj luknjo zadelali in vodo izčrpali. Saj je jutri tudi še dan!«

»In kedaj misliš odpotovati?«

»Pojutrišnjem.«

»Me vzameš seboj?«

»Zelo bi se veselil, če bi hotel z menoj potovati!«

»In — če bi še koga seboj pripeljal?«

»Dovolj prostora je na jadrnici. Kdo pa bi bil?«

»Neka ženska.«

»Ženska —? Si si sužnjo kupil?«

»Ne. Žena je nekoga drugega.«

»Ki tudi pojde z nami?«

»Ne.«

»Ti jo je podaril?«

»Ne. Vzel mu jo bom.«

»Allâh kerîm — dobri Bog! Vzel mu jo boš —? Brez njegovega vedenja —?«

»No —?«

»To je ugrabitev, zločin, ki je na njem smrtna kazen —! Ali se ti je zmešalo v možganih, da se podajaš v pogubo?«

»Ne. Vsa zadeva je še zelo dvomljiva. — Vem da si moj prijatelj in da znaš molčati. Vse ti bom povedal.«

»Odpri zatvornice svojega srca, moj sin! Poslušam!«

Pripovedoval sem mu svoj današnji doživljaj. Pozorno me je poslušal.

Ko sem končal, pa je nemudoma vstal in dejal:

»Vstani, moj sin, vzemi svojo pipo in pojdi z menoj!«

»Kam?«

»To boš že videl.«

Slutil sem, kaj namerava. Šel sem za njim.

Peljal me je gori k carigrajskemu trgovcu. Sluga ni bilo doma, pokašljala sva in vstopila.

Moj novi sosed je bil še mlad, kakih 26 let je štel. Njegova dragocena pipa mi je na prvi mah povedala, da ima res »strašno denarja«, kakor je vedel povedati njegov sluga. Zanimiv, prikupljiv človek je bil, ugajal mi je na prvi pogled.

Stari Hassan je začel:

»Tale gospod je veletrgovec Isla ben Maflei iz Carigrada, tale pa je moj prijatelj Karâ ben Nemsi.«

»Dobrodošla sta mi! Sedita!« naju je povabil.

Ves radoveden naju je gledal. Slutil je najbrž, da ima kapitan kaj čisto posebnega na srcu, sicer bi me ne bil kar tako nenapovedanega pripeljal.

»Ali mi boš storil malo uslugo, Isla ben Maflei?« je začel kapitan.

»Rad! Le povej, kaj želiš!«

»Povej temule effendiju zgodbo, ki si jo pripovedoval meni!«

»Hassan Reisân, obljubil si mi, da boš molčal. Pa si izdal mojo tajnost!«

»Vprašaj tule mojega prijatelaj, če sem le besedico črhnil o njej!«

»Čemu pa si ga torej sem gori pripeljal in zahtevaš, naj mu jaz povem, kar nosim skrito v svojem srcu?«

»Dejal si mi, da naj imam med potom oči odprte, posebno v pristaniščih, kjer prenočujemo, in naj poprašujem za tistim, kar si izgubil. In jaz sem odprl oči in tudi ušesa, pa sem ti pripe-

ljal tega človeka, ki ti bo morebiti vedel kaj povedati.«

Isla je šinil po koncu in vrgel pipo proč.

»Res —? Ti bi mi vedel kaj povedati —?«

»Moj prijatelj Hassan,« sem odgovoril, »mi ni besedice zinil o tvoji zadevi, zato tudi ne vem, o čem naj govorim. Povej mi, za kaj gre!«

»Effendi, ako veš, kar želim zvedeti, te bom obdaroval, kakor te noben paša ne more obdarovati!«

»Nobenih daril ne zahtevam. Govori!«

»Dekle iščem, ki ji je ime Zenica.«

»In jaz poznam osebo, ki se Zenica imenuje.«

»Kje — kje —? Effendi, brž brž povej!«

»Ali bi mi jo hotel prej nekoliko popisati?«

»O — lepa je ko roža in krasna ko jutranja zarja. Duhti ko rezeda in njen glas je kakor petje rajskih mladenk. Njeni lasje so kakor najdražja svila, njene nogice —.«

Segel sem mu v besedo.

»Tvoj popis je seveda jako navdušen, pa meni nič ne koristi. Stvarnih, treznih podatkov potrebujem! Od kedaj pa jo vobče pogrešaš?«

»Dva meseca že.«

»Ali nima pri sebi ali na sebi kako stvar, ki bi jo po njej mogel spoznati?«

»Kaj bi naj to bilo, effendi?«

»Recimo prstan, verižica —.«

»Prstan, prstan, da! Dal sem ji zlat prstan, tenek ko papir, in lep biser je vanj vdelan.«

»Da. Videl sem ga.«

»Kje, effendi —? O, povej, — brž povej! Kedaj si ga videl?«

»Danes. Pred par urami.«

»Kje —?«

»Tu blizu. Kako uro odtod.«

Mladi mož je pokleknil pred mene in mi položil roke na ráme.

»Res —? Se ne varaš —?«

»Res je in ne varam se.«

»Pojdi torej! Koj morava k njej!«

»To ni mogoče.«

»Mora biti! Tisoč piastrov ti dam, dva, tri tisoč, če me popelješ k njej!«

»In če mi jih stotisoč daš, te danes ne morem k njej peljati.«

»Kedaj pa —? Jutri? Jutri navsezgodaj?«

»Vzemi svojo pipo, sedi in nažgi si jo! Kdor prenašlo hodi, prepozno pride. Pomenili se bomo.«

»Ne morem, effendi! Moja duša drhti —.«

»Nažgi si pipo!«

»Nimam časa. Jaz —.«

»Pa dobro. Če nimaš časa za miren, stvaren pogovor, pa grem —.«

»Ostani, effendi! Vse bom storil, kar želiš!«
Sedel je, si nadeval pipo, vzal žareč ogelj in si jo prižgal.

»Takole. Sedaj sem pripravljen. Začni torej prosim!« je dejal in me napeto gledal.

»Danes opoldne je poslal po mene neki bogat Egipčan, žena mu je zbolela —.«

»Njegova žena —?«

»Tako mi je sporočil.«

»Si šel?«

»Šel sem.«

»Kdo je tisti bogati Egipčan?«

»Ibrahîm mamûr se imenuje, gori ob Nilu stanuje, trdo ob bregu, v napol razpadli hiši.«

»Ki jo obdaja visok zid —?«

»Da.«

»Kdo bi si bil mislil! Vsa mesta in vasi, vsa taborišča ob Nilu sem preiskal, da bi pa v tisti stari hiši kdo stanoval, tega pa nisem verjel.

Ali je res njegova žena —?«

»Ne vem. Pa ne verjamem.«

»In bolna da je, praviš —?«

»Zelo.«

»Pri Allâhu, če se ji kaj pripeti, plačal bo drago —! Katero bolezen pa ima?«

»Na duši, na srcu je bolna, bolj ko na telesu. Sovraži ga, proč si želi od njega in umrla bo, če ne bo kmalu prosta.«

»Sama ti je to povedala, kajne? On gotovo ne!«

»Ne. Sam sem opazil.«

»Ti si jo videl?«

»Da.«

»Jo skrivaj poslušal —?«

»Ne. Bil sem v haremu, sam Ibrahîm me je tja peljal, da vidim bolnico.«

»On sam —? Ni mogoče —!«

»Ljubi jo —.«

»Allâh ga kaznuj!«

»— pa se boji, da bi umrla. Zato me je pustil k njej.«

»Si tudi govoril z njo?«

»Da. Pa le to, kar je Ibrahîm dovolil. Toda našla je priliko, da mi je šepnila: »Reši Zenico!« Tako ji je torej ime, čeprav jo on Gizele imenuje.«

»In kaj si ji odgovoril?«

»Da jo bom rešil.«

»Effendi, ljubim te! Moje življenje je tvoja last! Ukradel jo je, siloma odpeljal. Po prevari jo je dobil v roke —.

Pojdiva, effendi! Vsaj hišo moram videti, kjer je ujeta.«

»Ti le ostani! Jutri pojdem spet k njej in —.«

»S teboj pojdem —!«

»Nikakor ne! — Ali pozna prstan, ki ga imaš tamle na roki?«

»Zelo dobro ga pozna.«

»Mi ga zaupaš za par ur?«

»Prav rad. Pa čemu?«

»Jutri bom govoril z njo in poskrbel, da bo prstan opazila.«

»Effendi, to je izvrstna misel! Koj bo razumela, da sem blizu jaz. Toda kaj potem —?«

»Povej predvsem, kar mi imaš povedati!«

»Vse boš zvedel, effendi! Naša trgovina je ena največjih v Carigradu, jaz sem edini sin svojega očeta. On dela v trgovini, jaz pa potujem po naših trgovskih poslih. Med drugim sem prišel tudi v Skader. Tam sem videl Zenico, vozila se je s prijateljico po jezeru.

Zenica je Črnogorka, tudi doma je v Črni gori. V Skader je hodila le na obisk k prijateljici.

Pred dvema mesecema pa pridem v Skader in izvem, da sta izginila prijateljica in njen mož — pa da je izginila tudi Zenica!«

»Kam je izginila?«

»Nihče ni vedel povedati.«

»Niti stariši ne?«

»Ne. Njen oče, črnogorski junak, ki ga kratkomalo Očka imenujejo, je zapustil svojo Črno goro in šel po širnem svetu iskat svojega ljubega otroka. Jaz sem pa moral v Egipt po trgovskih poslih.

Nekega dne sem na Nilu srečal parnik, vozil je v Gornji Egipt. Ko je privozila naša jadrnica mimo parnika, je nekdo na krovu parnika zaklical moje ime. Pogledal sem — Zenica je bila, obraz je imela odgrnjen. Poleg nje je stal visok, lep moški temnega obraza. Koj ji je djal pajčolan na obraz — in dalje nič več nisem videl. In od tistega dne sem izgubil njeno sled.«

»Torej ne veš natančno, ali je prostovoljno zapustila svojo domovino ali prisiljena?«

»Prostovoljno gotovo ne!«

»Si spoznal moža, ki je poleg nje stal?«

»Ne.«

»Čudno! — Morebiti si se pa zmotil! Morebiti pa da je bila kaka druga ženska, ki je Zenici podobna?«

»Ali bi tedaj vedela za moje ime? In zakaj bi tujka proseče dvignila roke proti meni —?«

»To je res.«

»Effendi, obljubil si ji, da jo boš rešil —?«

»Da.«

»Boš svojo obljubo izpolnil?«

»Bom, če je res tvoja Zenica.«

»Ne dovoliš, da bi šel s teboj. Kako boš torej spoznal, da je prava?«

»Tvoj prstan mi bo pomagal.«

»In kako jo misliš iz hiše dobiti?«

»Povedal bom tebi, kako jo boš rešil.«

»In jaz jo bom dobil iz hiše, to ti jamčim!«

»In potem —? Hassan, prijatelj, ali jo vzameš ti na krov?«

»Vzamem jo, čeprav ne vem, kdo in kaj je mož, ki mu jo mislite odpeljati.«

»Ime mu je Ibrahîm in za mamûrja se ima.«

»Če je res mamûr, predstojnik pokrajine, nam lahko slaba prede. Tak mamûr ima moči dovolj, da nas uniči!« je pravil Hassan resnobno. »Ugrabitev se kaznuje s smrtjo. Prijatelj, jutri boš moral biti zelo previden!«

Jaz seveda nisem toliko na nevarnost mislil. Mikal me je le doživljaj. Seveda pa sem sklenil, da ne ganem niti s prstom, če bi imel Ibrahîm res kake pravice do mlade Črnogorke.

Še dolgo v večer smo govorili in razpravljali o pohodu na Ibrahîmovo hišo, pozno smo šli spat. Prepričan sem, da Isla tisto noč ni zatisnil očesa.

IV.

Beg iz harema.

Pozno sem se zbudil drugo jutro in še dalje bi bil spal, da me ni zdramilo petje »pruskega brivca«.

Poklical sem ga k sebi, se z njim nekaj časa razgovarjal, nato pa šel na obisk k prijatelju Hassanu. Opoldne je prišel po mene Ibrahimov čoln.

Halef je že ves čas skrbno čakal nanj.

»Effendi,« je dejal, »ali pojdem s teboj?«

Odkimal sem in dejal s ponarejeno resnobo:

»Danes te pa ne potrebujem.«

»Kako —?« se je zavzel. »Ne potrebuješ —?«

»Ne.«

»Kaj če se ti pripeti nesreča —!«

»Kaka neki?«

»V vodo bi padel —.«

»Bom pa plaval.«

»Ali pa bi te Ibrahim napadel. Vidi se mu, da ti ni poseben prijatelj.«

»Saj mi ne moreš pomagati, če me napade!«

»Ne —? Gospod, Halef aga je mož, ki se nanj lahko vsikdar zaneseš!«

»Torej pa pojdi!«

Seveda mu je šlo predvsem za obilni bakšiš.

Potovali smo prav kakor prejšnji dan. Le da sem topot strogo pazil na vsako malenkost, ki bi nam pri reševanju Zenice utegnila koristiti.

Na dvorišču sem opazil par dolgih, močnih drogov. Dobro sem si je zapomnil. Vrata so se zapirala z lesenim zapahom od znotraj, natančno sem si jih ogledal. Psov nisem videl in čolnar mi je pravil, da stanuje v hiši razen Ibrahîma, bolnice in njene strežnice še enajst fellâhov. Ibrahîm da spi vedno na divanu v selamluku.

Topot me je vidno prijazneje sprejel.

»Dobrodošel, effendi!« me je pozdravil. »Ti si imeniten zdravnik!«

»Tako —?«

»Že sinoči je spet jedla —.«

»Da —?«

»In s služabnico je govorila —.«

»Prijazno —?«

»Prijazno in mnogo!«

»To je dobro znamenje. Morebiti bo že prej ko v petih dneh zdrava.«

»In davi si je celo pela —!«

»Res? To je še bolje. — Ali je že dolgo tvoja žena?«

Koj se mu je obraz stemnil.

»Zdravniki nevernikov so zelo radovedni!«

»Le vedoželjni. Toda njihova vedoželjnost je že marsikateremu bolniku življenje rešila, ki bi mu vaši hekîmi ne vedeli pomoči.«

»Moraš res vedeti, kar si vprašal?«

»Da.«

»Dekle je še, pa moja last je.«

»Torej jo bom gotovo rešil.«

Speč sva šla v sobo, kjer sem prejšnji dan čakal. Tudi topot sem moral čakati, da je pogledal, ali je bolnica zadostno zagrnjena in povita v svoje halje.

Ozrl sem se naokoli.

Oken v našem pomenu besede ni imela soba, le majhne odprtine, ki je skozi nje prihajala svetloba. Zamrežene so bile. Lesene mreže so bile ta-

ko pritrjene, da so se dale sneti, treba je bilo le odstraniti lesen klin.

Naglo sem potegnil enega teh klinov iz mreže in ga skrtil za okvirjem. Sedaj se je dala mreža odprti tudi od zunaj, če bi bilo treba.

Komaj sem bil gotov, že je prišel Ibrahîm. Za njim je vstopila Zenica.

Popraševal sem jo kakor prejšnji dan. Pri tem sem se navidez zamišljen in raztresen igral s prstanom Isle in ga kakor slučajno pustil pasti.

Potočil se je Zenici pod noge in naglo se je sklonila za njim ter ga pobrala.

Seveda je koj pristopil Ibrahîm ter ji ga vzel, pa toliko časa ga je le imela v rokah, da ga je spoznala.

Vztrepetala je, roka ji je nehote šinila k srcu. In to mi je bilo dovolj. Več se zaenkrat tu ni dalo storiti.

Ibrahîm me je vprašal, kako sodim o bolnici.

»Bog je vsemogočen,« sem dejal diplomatično. »On pošilja svojim ljubim pomoč, prej nego se je nadejajo. Če je Njegova volja, bo bolnica jutri že rešena. In nocojšnjo noč se ji bo bistveno na bolje obrnilo.

Naj jemlje zdravilo, ki ga ji bom poslal, pa naj zaupljivo čaka, da spet pridem.«

Topot si Zenica ni upala ničesar reči. Poklonil sem se in odšel.

V sprejemni sobi je čakal Halef z lekarno. Dal sem ji sladkorne vode in Halef je dobil še večji bakšiš ko prejšnji dan.

Vrnila sva se domov.

Kapitan in Isla sta naju že čakala.

»Si jo videl?« me je nestrpno poprašal Isla.

»Da.«

»Je spoznala prstan?«

»Seveda!«

»Torej ve, da sem blizu.«

»Sluti vsaj. In če je moje besede prav umela, tudi ve, da jo bomo nočoj rešili.«

»Pa kako —?«

»Hassan, si gotov z jadrnico?«

»Do večera bom gotov.«

»Nas vzameš seboj do Kaire?«

»Da.«

»Torej poslušajte! Skoz vrata ne moremo na dvorišče in v hišo, ker se odznotraj zaklepajo. Zid je previsok. Pa bi nas tudi utegnili opaziti, posebno še, ker ne vemo, če ni morebiti kdo na dvorišču v trenutku ko prilezemo čez zid.

Treba je iti po drugi poti. Isla, ali znaš plavati?«

»Da.«

»Torej dobro! Iz Nila je napeljan kanal pod zidom in pod dvoriščem do basena, ki je nekako sredi dvorišča. O polnoči pojdemo h kanalu, ti plavaš po njem do basena, nam odpreš vrata, drogov je dovolj na dvorišču, enega pristavimo k oknu njene sobe in ti splezaš gori. Okno sem že danes odznotraj odprl.«

»In potem —?«

»Drugo se bo našlo samo po sebi. Vsekakor bodemo prej potopili Ibrahîmov čoln in Hassan mora jadrnico pripraviti za odhod.«

Posvetovanje je bilo pri kraju, šli smo, da se pripravimo za odhod. Halef je pospravil najine stvari, znosila sva jih na krov jadrnice in tam smo vsi skupaj počakali na noč. Jadrnica je bila popravljena in pripravljena za na pot, treba jo je bilo le odvezati.

Uro pred polnočjo smo stopili v čoln jadrnice, Halef in moj brivec iz Prusije sta veslala in naglo je šlo navzgor, nevarnemu podjetju naproti.

Noč je bila lepa, kakršne so le tu doli na globokem jugu mogoče. Velike, sijajne južne zvezde so nam sijale na pot, tiho in neslišno je tekla sveta reka mimo, mir je bil krog nas, mirno pa je bilo tudi moje srce in moji živci, čeprav mi morebiti ne verjamete.

Nevarnega dela smo se lotili, lahko je šlo enemu ali drugemu za življenje. Pa meni vsaj srce niti za las ni hitreje udarjalo. Zdrav človek se razburja le pred nevarnostjo, v nevarnosti sami negotovost in nemir navadno mineta, vsa pozornost se obrne na zunaj in človek napeto misli in dela in nima več časa za strah in za pomisleke.

Morebiti bi bili Zenico rešili tudi, če bi bili Ibrahîma tožili radi nasilja. Toda ta pot je bila negotova. Kdo ve, kake zveze je vse imel Ibrahîm pri sodiščih in kaka sredstva bi bil uporabil, da dokaže svoje pravice do Črnogorke. Šele od nje same smo lahko zvedeli, kako stvari stoje. In zato smo jo morali prej odpeljati.

Temne zidine Ibrahîmove hiše so se pojavile na bregu. Naša ura je prišla.

Pristali smo nekoliko niže ob reki navzdol in najprvo sem šel sam na suho na poizvedovanje

Vse je bilo tiho, živa duša se ni genila zunaj zida in tudi na dvorišču je bilo vse mirno. Ob kanalu je ležal Ibrahîmov čoln. Stopil sem vanj in ga spravil poleg našega.

»Tule je njegov čoln,« sem dejal Halefu. »Peljita ga ob reki navzdol, naložita s kamenjem, pa ga potopita. Vesla vzamemo mi.

Kmalu se vrnita, odvežita naš čoln in bodita vsak trenutek pripravljena, da v hipu lahko odrinemo.

Isla ben Maflei, ti pa pojdi z menoj!«

Splazila sva se h kanalu. Vrgel sem kamen vanj, ni bil globok. Njegova voda je bila umazano rjava, prav nič vabljava za ponočno kopel.

Isla se je slekel in stopil v kanal. Do brade mu je segala voda.

»Bo šlo?« sem ga vprašal.

»Plavati bom moral. Pa toliko blata je na dnu, da mi do kolen sega.«

»Torej pojdeš?«

»Da. Prinesi mi obleko k vhodu. Hajdi!«

Dvignil je noge, stegnil roke in izginil pod zidom.

Počakal sem. Utegnil je zadeti na kako zapreko in se vrniti.

In res, nisem se motil.

Pravkar sem mislil oditi, ko se prikaže spet izpod zida.

»Vračaš se —?«

»Ne morem dalje.«

»Zakaj ne?«

»Effendi,« je dejal žalostno, »Zenice ne bomo mogli rešiti —.«

»Kako da ne?«

»Zid je previsok —.«

»Saj ne mislimo plezati črezenj —.«

»In kanal je zaprt —.«

»Zaprt —?«

»Da —.«

»S čim —? Kje —?«

»Z leseno mrežo.«

»Zakaj je pa nisi odstranil?«

»Premočna je —.«

»Kje je približno mreža?«

»Menda trdo ob hiši.«

»Pojdem in pogledam. Obleči se, pa vzemi mojo obleko in me počakaj tukaj!«

Slekel sem gornjo obleko in zlezel v vodo. Plaval sem na hrbtu in kmalu sem bil globoko v

kanalu. Vso pot je bil pokrit s kamenitimi ploščami.

Ni bilo dolgo, pa sem zadel ob mrežo. Iz močnih lesenih drogov je bila narejena in z železnimi spojkami k zidu kanala pritrjena. Najbrž so jo napravili, da bi podgane in druge živali ne mogle v basen in na dvorišče.

Poskusil sem, močna je bila, cele hkrati nisem mogel odtrgati.

Prijel sem za eden sam drog, uprl kolena desno in levo ob steno kanala, potegnil z vso močjo — in drog se je zlomil. V dveh minutah sem izruval še štiri druge in pot je bila odprta.

Ali se naj vrnem in pošljem Islo? Ne! Izguba časa bi bila! Prišel sem do sem, moker sem bil, krajevne razmere sem bolje poznal nego Isla, — sam pojdem dalje.

Sodil sem, da sem približno pod dvoriščem, ko se kanal mahoma zoži. Bil sem trdo ob basenu. Kanal je bil le še ozka cev, napolnjena z vodo. Če sem hotel dalje, sem moral plavati pod vodo.

To je bilo seve naporno in skrajno nevarno. Kaj če je bila v kanalu še ena taka mreža? Kaj če bi mi zmanjkalo sape? Lahko tudi, da je bil kdo na dvorišču, pa bi me opazil, ko bi pomolil glavo iz vode!

Pa prepodil sem vse take pomisleke, globoko šel po sapo in se potopil.

Naglo sem plaval dalje, že mi je primanjkovalo sape, ko res zadenem na novo zapreko.

Celi ozki kanal je zapiralo pločevinato sito, močno in trdno vdelano v stene —.

Resnično, strah se me je lotil —.

Nazaj nisem več mogel. Preden bi prišel na zrak, bi se zadušil. Sito pa je bilo močno, brez orodja ga nisem mogel predreti, se je zdelo.

Le dvoje je bilo mogoče: ali bom ulomil sito, — ali pa se zadušil.

Uprl sem se ob pločevino. Zaman —. In kaj mi je pomagalo, če bi bil tudi predrl sito, ako ni bil takoj onstran basen in sveži zrak. Le za sekundo sem še imel sape —.

Spet sem uprl pleča ob sito, vso svojo moč sem položil vanje. Pljuče mi je hotelo razgnati, telo se mi je krčevito stresalo, divje mi je udarjalo srce, zavest me je zapuščala, vsak hip bo prišel konec —.

Še eden, zadnji, silni napor, življenje se bori s smrtjo, mišice se napnejo v zadnji, strašni borbi — o Bog, pomagaj! — nekaj zamolklo zahrešči — sito se je vdalo, popustilo, celega sem iztrgal iz stene — sunek me vrže kvišku, sveži zrak mi plane v pljuče —.

V dolgem dolgem požirku sem ga potegnil vase, v hipu se mi je spet vrnilo življenje, pa koj sem se spet potopil. Utegnil je kdo biti na dvorišču, videl bi me bil, kajti prav sredi basena sem pomolil glavo iz vode.

Splaval sem pod vodo k robu, previdno dvignil glavo iz vode in pogledal krog sebe.

Meseca ni bilo, pa zvezde so dajale dovolj svetlobe, da sem razločno videl po vsem dvorišču.

Nikogar ni bilo blizu. Zlezal sem iz vode.

Mislil sem se splaziti k zidu, ko čujem rahlo škrtanje.

Pogledal sem kvišku.

Gori na desni je bila zamrežena odprtina, ki sem jo prejšnji dan odznotraj odprl. Poleg nje je bilo zamreženo okno Zeničine sobe, ki v njo nisem smel stopiti. Najbrž njena spalnica. Mreža je bila napol odprta.

Ali je Zenica bedela in me pričakovala? Ali me je videla, ko sem iz vode prilezel, pa se je umaknila, ker me ni spoznala?

Splazil sem se pod okno, djal dlani krog ust in rahlo zaklical:

»Zenica!«

Mreža na oknu se je odprla in temna glavica se je prikazala.

»Kdo si?« je šepnila.

»Zdravnik, ki je bil pri tebi.«

»Prišel si da me rešiš?«

»Da. Razumela si moje besede, pa si čakala name?«

»Da. Si sam?«

»Isla ben Maflei čaka zunaj.«

»Ah —! Ubil ga bo!«

»Kdo?«

»Ibrahîm. Nikdar ne spi po noči, bedi in straži. In v sobi poleg mene leži moja strežnica. Jaz —, stoj! Poslušaj —! Oh, beži, beži! Brž!«

Pri vratih, ki so peljala v sprejemno sobo, je zaropotalo. Mreža gori na oknu se je zaprla in jaz sem skočil k basenu. Le v njem sem se mogel skriti.

Previdno, da ni voda zavalovala, sem zlezel v basen.

Komaj sem bil v vodi, že je prišel Ibrahîm na dvorišče. Ležal sem pod vodo ob robu basena, le usta sem mohl iz vode. Ni me mogel videti.

Počasi je stopal po dvorišču in krog oglov, čul sem ga da je šel tudi k vratom, ki so peljala na prosto. Ker ni nič sumljivega opazil, se je spet vrnil v hišo.

Počakal sem nekaj časa, pa spet zlezel iz vode, smuknil k vratom in jih odprl. Pravkar sem mislil pohiteti krog ogla, ko mi pride Isla naproti.

»Hvala Bogu, effendi! Torej se ti je posre-
čilo?«

»Da. Pa boril sem se s smrtjo. Daj mi obleko!«

Ves moker sem seve bil, curljalo je od mene.
Pa kaj za to! Oblekel sem suknjo in dejal:

»Govoril sem z Zenico.«

»Res, effendi?«

»Bedi in nas čaka.«

»O, brž, brž! Pojdiva!«

»Počakaj še!«

Šel sem na dvorišče, poiskal močen drog, ki
sem si ga že prejšnji dan zapomnil, ga zanesel
pod okno in stopil po Islo.

Okno je bilo spet odprto.

»Zenica, zvezda moja, moja —!« je vzkliknil
Isla polglasno.

Sunil sem ga in mu zapovedal:

»Molči! Sedaj ni čas za ljubavne pogovore.
Le jaz bom govoril, kolikor bo treba.«

Obrnil sem se k oknu:

»Si pripravljena?«

»O — da!«

»Skozi sobe ne moreš?«

»Ne.«

»Torej skozi okno!«

»Da. Tamle za tistimi lesenimi stebri je
lestva!«

»Stopim po njo. Potrpi malo!«

Našel sem lestvo. Dovolj trdna je bila.

Prislonil sem jo k zidu in Isla je zlezl po
njej. Jaz pa sem šel za ogel in pazil, da nas kdo
ne iznenadi.

Dolgo je trajalo. Končno je vendarle prišla
po lestvi, Isla jo je podpiral.

Ko sta pa prišla na zadnji klin, je najbrž
eden izmed njiju nerodno stopil, lestva se je pre-
vrgla in z glasnim ropotom padla po tleh.

»Bežita! — Brž —! K čolnu!« sem jima zaklical.

Pohitela sta črez dvorišče in k vratom. Koraki so se čuli iz hiše. Ibrahîm je planil na dvorišče.

Kriti sem moral beguncema pot, zato sem skočil za njima, pa ne prenašlo. Skrbel sem, da me je Ibrahîm opazil.

Res me je koj zagledal, videl pa je tudi lestvo na tleh in odprto okno.

»Roparji, morilci, tatovi —!« je kričal, da ga je morala vsa hiša slišati. »Primito jih. Hitro, semkaj, vi možje, vi ljudje, vi sužnji, hitro! Pomoč!«

Planil je za menoj.

Ker na Jutrovem ne poznajo postelj po naših pojmi in spijo oblečeni na divanu, je bilo seve koj vse na nogah.

Pri vratih sem pogledal nazaj.

Ibrahîm je bil trdo za menoj, komaj deset korakov sva bila narazen. In po dvorišču je letelo že par fellâhov.

Šinil sem skozi vrata in ven na prosto.

Na desni ob zidu sta hitela Isla in Zenica proti Nilu, obrnil sem se torej na levo. Ibrahîm se je dal premotiti. Videl je le mene in skočil za menoj.

Zdirjal sem krog ogla proti reki, na zgornji strani hiše. Naš čoln je bil na spodnji strani.

»Stoj, lopov! Sicer ustrelim!« je kričal Ibrahîm za menoj.

Torej je le vzel orožje seboj —.

Seve nisem obstal. Le smer sem izpremenil pri vsakem skoku. Če me je krogla zadela, sem bil mrtev, ali pa ranjen in prejkoslej bi prišel Ibrahîmu v pest.

Strel je počil.

Meril je v teku, povrh je bila tema in jaz sem križem skakal. Ni me zadel. Krogla je odžvižgala mimo mene. Pa naredil sem se kot da sem zadet, vrgel sem se na tla.

Zdirjal je mimo mene. Opazil je čoln in begunca.

Koj za njim sem šinil po koncu, s par dolgimi skoki sem ga došel, ga zgrabil za vrat in podrl na tla.

Pa že so bili fellâhi trdo za menoj, nisem se smel več muditi pri njem. Pohitel sem k reki in stopil v čoln. Halef je odrinil od brega in predno so prihiteli prvi zasledovalci do vode, smo bili že sredi reke.

V tem se je Ibrahîm pobral od tal. Koj je razumel položaj.

»Nazaj!« je zaklical svojim ljudem. »K našemu čolnu!«

Vsi so planili h kanalu, kjer so imeli čoln privezan, Ibrahîm je bil med prvimi.

Čolna seve ni bilo —.

Divje je besnel na bregu, mi pa smo brzeli po sredi reke naglo navzdol. Halef in brivec sta veslala, tudi jaz sem pomagal in Isla.

Molčali smo. Ni nam bilo do besedi.

V.

Črez Nilove brzine.

Dolgo smo se mudili, danilo se je.

V daljavi smo videli na bregu Ibrahîma in njegove ljudi. Letali so sem in tja in krilili z rokami.

Pa še nekaj druga smo opazili.

Izza bregov Nila se je pojavilo jadro. Bledordeče ga je osvitljevala zarja.

»Sandal!« je dejal Halef.

Da, sandal je bil, ena tistih dolgih, brzih jadrnic, ki na Nilu celo parnik prehitijo.

»Ustavil bo sandal, šel na krov in nas dohitel!« je ugibal Isla.

»Upajmo, da je navadna trgovska ladja, ne pa policijska jadrnica. Ne bodo mu ugodili!« sem dvomil.

»Če ponudi kapitanu denar, se ne bo branil!«

»Vsekakor nas ne bo tako lahko dohitel. Preden sandal pristane, preden se s kapitanom pogodita, bo minilo precej časa. Razen tega se mora Ibrahîm založiti z vsem potrebnim, preden gre na krov za tako dolgo pot. Saj ne ve, koliko časa bo zasledovanje trajalo.«

Jadro se je skrilo za bregom, naglo smo vozili in v pol uri smo bili vštric Hassanove ladje.

Stari kapitan je slonel ob pregraji.

»Le kar na krov!« nam je zaklical. »Stopnice so spuščene doli!«

Šli smo na krov, čoln so privezali, razvili jadra, ladja se je obrnila in kmalu smo s polnimi jadri pluli naglo navzdol.

Stopil sem h kapitanu.

»Kako je bilo?« me je vprašal.

»Jako dobro. Pripovedoval ti bom vse. Pa povej mi prej, ali more dober sandal tvojo jadrnico dohiteti?«

»Nas zasledujejo?«

»Ne verjamem. Pa mogoče je vsekakor.«

»Moja jadrnica je zelo nagla, pa dober sandal bi jo morebiti le dohitel.«

»Upajmo, da niso za nami.«

Povedal sem mu naše doživljaje, nato pa šel da se preoblečem.

Kaki dve uri sta minili, ko sem med bregovi spet opazil vrhove jader. Kmalu nato se je prikazala na reki tudi ladja.

Sandal je bil, ki smo ga že davi opazili.

»Vidiš jadrnico?« sem vprašal kapitana.

»Čudno vprašanje!« je zagodel. Star reis sem, pa ne bi opazil jadra, ki plove za menoj —!

»Ali je vladna jadrnica?«

»Ne.«

»Na čem jo spoznaš?«

»Dobro poznam tistile sandal.«

»Hm —!«

»Halid ben Mustafa je njen lastnik.«

»Ga poznaš?«

»Zelo dobro. Ni moj prijatelj.«

»Zakaj ne?«

»Pošten človek ne more biti prijatelj z lopovom.«

»Hm —! Nekaj slutim —.«

»Kaj?«

»Da je Ibrahîm na krovu.«

»Videli bomo.«

»Kaj boš storil, če te sandal pozove?«

»Hm —! Počakal ga bom. Taka je postava —.«

»In če jaz ne dovolim —.«

»Kaj ti pomaga —! Jaz sem kapitan in moram biti postavi pokoren —.«

»In jaz sem kapitan svoje lastne volje —.«

Isla je pristopil.

»Effendi, ti si moj prijatelj,« je pravil, »najboljši, ki sem ga kedaj imel. Ali ti naj pripovedujem, kako je prišla Zenica Ibrahîmu v roke?«

»Rad bi slišal tvojo povest, pa trenutno smo preveč razburjeni —.«

»Zakaj neki?«

Ni še opazil sandala.

»Poglej!« sem mu dejal.

Obrnil se je, zagledal sandal in rekel:

»Misliš da je Ibrahîm na krovu?«

»Ne vem, pa mogoče je, ker je kapitan lopov, ki se je izlahka dal podkupiti.«

»Lopov —? Kako to —?«

»Hassan pravi da je.«

»Res je,« je potrdil kapitan. »Poznam ga. In tudi njegovo jadrnico. Spoznal bi jo, če bi še bila trikrat bolj oddaljena. Vsa zakrpana jadra ima.«

»Kaj bomo storili?« je vprašal Isla.

»Predvsem moramo vedeti, ali je Ibrahîm na krovu.«

»In če je —?«

»Ga ne pustimo blizu.«

Hassan je meril z očmi brzino sandala in lastne jadrnice, pa rekel:

»Vse bliže nam prihaja. Še eno jadro bom razobesil.«

Vkljub temu nam je prihajal sandal bliže in bliže. Kmalu je bil komaj za ladijsko dolžino oddaljen. Opazili smo Ibrahîma. Na krovu je stal.

»Tamle je!« je kazal Isla.

»Kje?«

»Na sprednjem krovu.«

»Tisti —? Hm —! Karâ ben Nemsî, kaj naj storimo —? Nagovoril nas bo in odgovoriti mu moramo.«

»Kdo mora po postavi odgovarjati?«

»Jaz, ki sem lastnik jadrnice.«

»Pazi, Hassan Reisân, kaj ti povem. Ali mi daš odtod do Kaire svojo jadrnico v najem?«

Debelo me je nekaj časa gledal, pa koj razumel, kaj nameravam.

»Da!« je odgovoril.

»Torej sem jaz gospodar na ladji?«

»Da.«

»In ti si moj kapitan in moraš ubogati, kar ti naročim?«

»Da.«

»In nisi za ničesar odgovoren?«

»Ne.«

»Dobro. Pokliči svoje ljudi!«

Prišli so in reis Hassan jim je rekel:

»Možje, povem vam, da je tale effendi Karâ ben Nemsî najel našo jadrnico odtod do Kaire. Ali razumete?«

»Razumemo.«

»Razumete torej tudi, da jaz nisem več gospodar na tej ladji?«

»Razumemo.«

»Pojdite torej vsak na svoj prostor. Vedite pa, da sem še vedno vaš kapitan. Tako mi je naročil effendi.«

»Razumemo.«

Odšli so, vsi začudeni nad nenavadnim sporočilom.

V tem je priplul sandal vstric naše jadrnice.

Njegov kapitan, dolg, suh človek s čapljinim peresom za tarbûšem, je stopil k pregraji in nam zaklical:

»Hoj, jadrnica, kdo je tam kapitan?«

Odgovoril sem:

»Kapitan Hassan.«

»Hassan Reisân?«

»Da.«

»Lepo. Poznam ga!« je odgovoril škodoželjno. »Neko žensko imate na krovu?«

»Da.«

»Dajte jo sem!«

»Halid ben Mustafa, ti si znorel!«

»Bomo videli —! Prišli bomo po njo!«

»Branili se bomo!«

»Kako neki?«

»Koj ti pokažem. Pazi na pero, ki ga imaš za tarbûšem!«

Dvignil sem puško, pomeril in ustrelil. Pero je zletelo na krov.

Niti največja nesreča bi častivrednega sina Mustafovega ne bila tako preplašila ko moj nenadni strel. Šinil je v zrak ko žoga, se prijel za glavo, kričal in planil za jambor.

»Poglej, tako znam streljati! — Če se tvoj sandal nemudoma ne oddalji, ti ne bom samo peresa s tarbûša ustrelil, ampak tudi dušo iz telesa! In dobro pomni, kaj sem povedal!«

Moja grožnja je v hipu učinkovala.

Skočil je h krmilu, ga iztrgal krmarju iz rok in obrnil sandal proč od nas. V dveh minutah so bili že tako daleč, da jih moja krogla ni mogla več zadeti.

»Za trenutek smo varni,« sem dejal.

»Blizu nam ne bodo več prišli,« je menil Hassan, »pa iz oči nas ne bodo pustili. In če kje pristanemo, bodo nam oblasti naščuvali na vrat. Teh se nam seveda ni treba bati. — Pa nečesa druga se bojim!«

»Česa?«

»Tegale —!«

Že nekaj časa smo opažali, da hitijo valovi sicer počasnega Nila z vso večjo brzino navzdol. Bregovi so se zožili, skalnate stene so se nam približale od desne in leve.

Pripluli smo v Nilove brzice ali pragove, v nevarne ožine polne skal in čeri, ki črez nje Nil hruje in grmi peneč in kadeč se, da ga ni več poznati. Le ozka ozka vodna pot pelje skozi čeri in malokdaj pride jadrnica čisto srečno in varno črez te pragove. Sedem jih je na vsem Gornjem

»S strašno silo grmijo valovi črez skale —.« (Stran 140.)

Nilu od Hartûma do Assuana, mnogo se je že storilo da bi se olajšal promet črez pragove, pa nevaren je še vklub temu vedno.

V takih nevarnih trenutkih mora seve umolkniti vsak prepir in vso pozornost morajo ljudje osredotočiti na nevarnost.

Kapitanov glas je zadonel črez krov:

»Pazite, možje, šellâl prihaja, brzice! Pridite, da molimo sveto fatho.«

In začeli so v zboru prvo suro korâna.

Marsikateri katoličan bi se lahko zgledoval na globokovernih mohamedanih, poldivjih in neizobraženih, ki se ob vsaki priliki spomnijo svojega Allâha, v sreči in v nesreči! Kako radi pa mi pozabimo na svojega — pravega! — Boga!

»Sedaj pa, vi mladeniči, vi junaki, pojdite na svoja mesta! Brzice so nas prijele.«

Delo na Nilovi jadrnici ne gre tako mirno in točno izpod rok, ko na kakem evropskem parniku.

Vroča južna kri polje Arabcem po žilah in jih tira v trenutkih velike nevarnosti iz razbrzdanega veselja v skrajni obup in spet nazaj v divjo radost. Vse kriči, vpije, tuli, joče in preklinja, ko preti nevarnost, ko je mimo, pa vriskajo, žvižgajo, pojejo in se smejejo kakor otroci.

Pri tem pa delajo na vse kriplje, kapitan skače od enega do drugega, podžiga svoje ljudi, jih hvali, krega in opominja, psuje in blagruje — vse v besedah, ki jih je v toliki cvetoči izbiri zmožen le bogati arabski jezik, in ki je med njimi najpogostejša »junak« in »pes« —.

Hassan se je dobro preskrbel z ljudmi za brzice in si najel nadomestnega moštva. Po dva sta bila pri vsakem veslu in trije piloti pri krmilu, ki so poznali vsak pedenj vode na brzicah.

Sedaj smo bili sredi njih.

S strašno silo grmijo valovi čez skale in čeri, da ni slišati skoraj več kapitanovega glasu, pljuska na krov, butajo ob ladjo, da ječi in poka v vseh sklepih, vesla so nerabna, krmilo ne uboga več, sama sebi prepuščena drvi jadrnica čez peneče se valovje.

Temne, začrnele skale stopijo tesno skupaj, le ozka vrata puščajo, za silo komaj toliko široka, da more ladja skozi. Mogočni, široki Nil, stisnjen v to ozko pot, hrumi v silnem curku

skozi in se izliva spodaj v kotlino, ki je čez in čez posuta z ostrimi skalami.

Z vrtoglavo naglico šinemo v vrata. Sedaj smo v ožini. Stene so nam tako blizu, da bi jih lahko prijeli. Vodovje nas prime in kot bi nas hotel v zrak pognati, tako nas vrže ozki, stisnjeni curek skozi vrata.

V kotlini smo. Krog nas kuha, brizga, šumi, hrumi, tuli. In spet nas pograbi z nepremagljivo silo in vleče navzdol med ostre čeri —.

»Allâh kerîm — Bog je usmiljen!« jekne Hassanov glas, da ga vsi slišijo. »Allâh illâ 'llâh, k veslom, k veslom, vi mladeniči, vi možje, vi junaki, vi tigri, vi panterji, vi levi —! Smrt, smrt je pred vami! Ali je ne vidite —? Delajte, napnite se, vi psi, vi strahopetci, vi lopovi, veslajte, vi pridni, vi dobri, vi junaki, vi neprekosljivi, vi izkušeni, vi izvoljeni —!«

V škarje nas žene, trdo pred nami se odpirajo, v hipu nas zdrobijo. Skale so tako ostre, jadrnica drvi tako naglo, da nobeno bruno ne bo ostalo celo, če le malo kam zadenemo —.

»O Allâh, pomagaj! Na levo, na levo, vi psi, vi mrharji, vi podganarji, vi crkovinarji! Na levo, na levo s krmilom, vi pridni, vi junaki, vi očetje vseh junakov!

Mâ šâ 'l-llâh! Čudo božje —!«

Ladja je ubogala nadčloveškim naporom, mimo smo! Čez par trenutkov smo spet v mirni vodi in vse pade na kolena, da glasno zahvali Allâha za rešitev.

Tedaj pa pridrči za nami kakor iz topa ustreljeno. Sandal prihaja, pustili smo ga zadaj in isto nevarno pot mora, ki smo jo mi pravkar prevozili.

S strašno naglico nam prihaja vse bliže, dohite! nas bo. Pot je ozka, komaj se mu izognemo.

Krov ob krovu šine mimo.

Ob jamboru pa sloni Ibrahîm mamûr, nekaj drži skrivaj za hrbtom.

Tedaj sune dolgo arabsko puško k licu — v hipu se vržem na tla — krogla odžvižga črez mene in sandal je že daleč naprej —.

Vse je videlo hudobni napad, pa nihče nima časa da bi se jezil. Spet nas pograbi vodovje in tira v celo polje čeri in skal.

Tedaj nekdo strašno zakriči pred nami.

Sandal je butnil ob skalo. Veslarji so brž dvignili vesla iz vode, le malo oškodovan šine dalje.

Pa sunek je vrgel nekoga s krova. V vodi visi, obupno se oklepa skale.

Pograbim vrv, skočim k pregraji in mu jo vržem.

Prime se, — potegnemo — na krov ga spravimo.

Ibrahîm mamûr je bil —.

Komaj da se je otresel vode, že plane s stisnjenimi pestmi nad mene.

»Ti pes — vlomilec — goliuf!«

Hladnokrvno sem ga čakal. Osupnil je in obstal sredi pota.

»Ibrahîm mamûr, obnašaj se vljudno! Nisi doma! Le besedo še zini, ki mi ne ugaja, pa te dam k jamboru privezati in bičati!«

Bič je najhujša žalitev za svobodnega Arabca, grožnja z bičem pa nič manjša. Ibrahîm se je zganil, pa se koj premagal.

»Mojo ženo imaš na krovu!«

»Ne.«

»Nočeš priznati!«

»Priznam le, da imam žensko na krovu. Pa ni tvoja žena, — zaročenka je tegale mladega moža!«

Ibrahîm je pogledal Islo, ki je stal blizu nje-ga, pa planil h kajuti.

Tam pa ga je ustavil Halef.

»Ibrahîm mamûr, jaz sem hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs, tule sta moja dva samokresa — in to ti povem, da ti poženem kroglo v glavo, če se le ganeš, kamor mojemu gospodu ni prav!«

Mali Halef je kazal obraz, ki mu je bilo videti, da misli resnico s svojimi besedami.

Ibrahîm se je obrnil k meni in se zadržal:

»Torej pa vas zatožim pred sodiščem koj ko pristanete in izkrcate moštvo.«

»Stori to! Do tedaj pa si gost na naši jadrnici, dokler boš miren.«

Brzice smo prestali in bil je čas, da se pobri-
gamo za našo zadevo.

»Povej nam,« sem dejal Isli, »kako je prišla Zenica temu človeku v roke!«

»Poklical jo bom, da vam sama pripoveduje.«

»Ne. Bolje je, da ostane v kajuti. Ibrahîm bi se preveč razburil, če bi jo videl.

Povej nam predvsem, ali je mohamedanka ali kristjanka.«

»Kristjanka je.«

»Katerega izpovedanja?«

»Pravoslavna je.«

»Ali sta se poročila?«

»Ne. Kupil jo je.«

»Ni mogoče —!«

»Da. Videl jo je v Skadru in ji rekel, da jo ljubi in da naj ga poroči. Smejala se mu je seve.

Šel je k njenemu očetu v Črno goro in mu ponudil mnogo denarja za hčer, pa oče ga je vrgel iz hiše. Tedaj je podkupil očeta prijateljice, h kateri je Zenica večkrat na obisk prihajala, in pogodila sta se.«

»Kako?«

»Tisti človek jo je izdal za svojo sužnjo, jo je prodal Ibrahîmu in mu dal tudi pismeno potrdilo o kupčiji.«

»Aha, zato je tista njena prijateljica s svojim očetom vred tako nenadoma izginila —!«

»Da, zato. — Ibrahîm se je odpeljal z njo na otok Ciper, poznejê pa v Egipt. Drugo vam je znano.«

»Kako se pa imenuje tisti človek, ki mu jo je prodal?«

»Barûd el-Amazat.«

»Barûd el-Amazat —? Amazat — to ime sem že čul nekje —. Kje neki? Ali je tisti človek Turčin?«

»Ne. Armenec je.«

O — tedaj sem se spomnil!

Tisti Armenec, ki sem gâ srečal v wadiju Tarfawi, na šottu in ki nam je ušel v oazi Kebilli, tudi tisti je bil »Amazat«, Hamd el-Amazat!

Ali sta bila oba ena in ista oseba —? Ne! Ni se ujemalo s časom.

»Ne veš,« sem vprašal Islo, »ali ima Barûd el-Amazat brata?«

»Ne vem. Zenica tudi ne ve. Popraševal sem jo natančno po tej rodbini.«

Tedaj se je oglasil moj rojak, brivec iz Prusije:

»Gospod, nekaj bi vam rad povedal.«

»Povejte!«

»Kako je ime tistemu egiptovskemu zapeljivcu in lopovu?«

»Ibrahîm mamûr.«

»Tako —? Hm, hm, torej mamûr pravi da je, predstojnik pokrajine?«

»Da, tako se vsaj da imenovati.«

»Nikar se ne dajte nalagati! Poznam tega človeka! Bolje nego on mene!«

»Res —? In kaj je torej?«

»Videl sem ga prvikrat prav v trenutku, ko so ga batinali, in ker je bila ta bastonada prva, ki sem jo v življenju videl, sem se za moža zanimal.«

»No in kaj si zvedel o njem?«

»Bil je ataše pri perzijskem poslaništvu in je izdal neko uradno tajnost, ali vsaj nekako tako je bilo. Obsodili so ga v smrt, pa ker je imel visoke zaščitnike, so ga pomilostili. Odslovili so ga in mu dali bastonado. Piše se pa Dawûd Arafim.«

Tako je pripovedoval brivec, meni pa je na mah šinilo v glavo, kje da sem tega človeka že videl.

V Ispahanu v Perziji je bilo. Ujetega in na kamelo privezanega so ga peljali v Carigrad. Potoval sem nekaj časa s tisto karavano, videla sva se, pa nikakor ne v prijetnih okolščinah. Tudi on se me je še spominjal.

»Hvala lepa za to, kar ste nam povedali,« sem dejal brivcu, »koristilo nam bo, pa obdržite stvar zaenkrat še zase!«

Nisem se ga več bal, če bi nas tudi šel tožit. In neprestano mi je hodila po glavi misel, da sta si bila z Barûd el-Amazatom dobra znanca že preden je Zenico kupil od njega. Ibrahîm je bil odstavljen uradnik — v Egiptu je nastopal kot mamûr — mnogo denarja je imel — kdor je poznal gnile razmere v takratni Turčiji, je lahko marsikaj ugibal in sklepal iz tega.

In da sem pravilno ugibal, to se je dolgo dolgo pozneje res pokazalo.

Brivčevih razkritij seve nikomur nisem povedal, da ne bi kje Ibrahîm zvedel, kako dobro poznamo njegov temno preteklost.

Kmalu nato smo pristali. Hassan je moral izkrcati pomožno moštvo, ki si ga je najel za črez brzice.

»Ostanemo dalje časa ob bregu?« sem ga vprašal.

»Ne. Koj spet odjadramo, brž ko najeti ljudje krov zapustijo.«

»Zakaj?«

»Da se izognemo policiji.«

»In kaj bo z Ibrahîmom?«

»Na suho pojde z ljudmi vred.«

»Ne bojim se policije.«

»Ti si tujec, tvoj konzul te ščiti. Tebi torej ne morejo ničesar. Toda mi —

Ah —! Poglej!«

Od brega je tedaj odrinil čoln, poln ljudi. Kawwâsi so bili — turška policija.

»Sedaj pa ne boš smel odriniti —!«

»Ti si gospodar na jadrnici. Zapovej —!«

»Ne. Rad bi se malo seznanil s tukajšnjo policijo.«

Čoln je pristal ob jadrnici, policisti so prišli na krov.

Nedvomno je nas zatožilo moštvo sandala, pristal je precej časa pred nami. Res smo pozneje zvedeli, da je sloki reis Halid ben Mustafa koj urnih korakov bežal k sodniku, povedal, da je Ibrahîm mamûr med potom utonil ter se o meni, neverniku, vlomilcu, roparju, morilcu in bogvedi kaj še vse, tako krepko in izrazito pritožil, da bi moral biti pravzaprav čisto srečen, če so me mislili samo obesiti.

O velevažni iznajdbi aktov, uradnih dopisov in drugih birokratičnih sredstev tistikrat v tistih deželah seve še pojma niso imeli, zato so postopali v sodnih in kazenskih zadevah zelo nakratko in naglo.

»Kdo je kapitan ladje?« je vprašal poveljnik kawwâsov.

»Jaz,« je odgovoril Hassan.

»Kako ti je ime?«

»Hassan el-Reisân.«

»Ali imaš na krovu nekega effendija, hekfîma, nevernika?«

»Tule stoji!«

»In na krovu je tudi neka ženska z imenom Gizela?«

»V kajuti je.«

»Dobro. Vi vsi ste naši ujetniki. Z nami pojedete. Ladjo bodo stražili naši ljudje.«

In šli smo.

Zenico so posadili v nosilnico, mi drugi pa smo korakali peš. In staro in mlado, vsa vas je drla za nami. Moj brivec pa si je med potom požvižgoval poskočno koračnico iz domačih gajev.

Policijski ravnatelj je že sedel s svojim tajnikom pripravljen ter čakal na nas, ko smo vstopili.

Nosil je znake bimbašija, majorja, pa ni imel podobe, da je preveč bojevit ali pa duhovit. Moštvo sandala mu je seve povedalo, da je Ibrahîm utonil, zato se je prijetno iznenaden začudil, ko ga je uzrl med nami. Silno spoštljivo ga je gledal, vse drugače ko nas druge lopove.

Razdelili so nas v dva tabora. Na eni strani je stal Ibrahîm z moštvom sandala in s svojimi dvema, tremi služabniki, ki si jih je v naglici seboj vzela, na drugi pa so stali ljudje z naše jadrnice; Zenica, Isla, jaz, Halef in brivec iz Prusije.

»Zapoveš pipo, effendi?« je spoštljivo vprašal policijski ravnatelj Ibrahîma.

»Daj prinesiti!«

Prinesli so mu pipo in preprogo, na katero je tudi koj počenil po turško.

Nato se je začela razprava.

»Visokost, povej mi svoje blagoslovljeno ime!«

»Jaz sem Ibrahîm mamûr.«

»Torej si mamûr. Mamûr v kateri pokrajini?«

»V pokrajini en-Nassar.«

»Ti si tožitelj. Govori, prosim, jaz pa bom poslušal in sodil.«

»Obtožujem tegale džaura, ki je hekîm, da mi je ugrabil ženo. Obtožujem človeka, ki poleg njega stoji, da je pri tem sodeloval. Obtožujem kapitana jadrnice, da je pri ugrabljenju pomagal. Koliko so tega zločina sokrivi drugi, ki tam stojijo, to boš ti dognal, o bimbaši!«

»Pripoveduj, kako se je dogodek vršil!«

Ibrahîm je povedal.

Ko je končal, so zaslišali še priče in konec je bil ta, da so mene povrh obtožili še poizkušenege umora nad reisom sandala, gospodom Halid ben Mustafom.

Bimbašijeve oči so sršale bliske, ko se je obrnil k meni.

»Džaur, kako ti je ime?«

»Karâ ben Nemsî.«

»Odkod si?«

»Iz Nemčije.«

»Kje leži ta pedenj zemlje?«

»Pedenj? Hm, bimbaši, zdi se mi, da si v zemljepisju precej neveden!«

»Pseto! Kako se drzneš —!«

»Ne samo da si neveden, tudi od tegale takozvanega mamûrja Ibrahîma se daš nalagati!«

»Še enó tako besedo, pa te dam za ušesa na steno pribiti.«

»Še več ti jih bom povedal! Tale Ibrahîm pravi, da je mamûr v pokrajini en-Nassar. Mamûrji so samo v Egiptu —.«

»Ali en-Nassar ni v Egiptu, pes? Sam sem bil tam, poznam Ibrahîma ko lastnega brata, ko samega sebe.«

»Lažeš!«

»Pribijte ga k steni!«

Potegnil sem samokres iz pasa, tudi Halef je zel v roke svoji dve pištoli.

»Bimbaši, naj ti bo povedano, da bom ustrelil vsakega, ki se me bo dotaknil, potem pa še tebe! Lažeš, pravim! En-Nassar je neznatna oazica v Tripolitaniji. Tam ni nobenega mamûrja, le ubog šeih živi tam, dobro ga poznam.

Lahko bi se še šalil s teboj in pogovarjal, pa ni vredno. Le tole te vprašam. Kako da pustiš tožitelje stati, obtoženec, zločinec, pa sme sedeti poleg tebe in celo pipo se mu dal prinesiti —?»

Ves zavzet me je gledal.

»Kako to misliš, džaur?«

»Nikar me ne žali s tisto psovko, to ti povem! Imam potni list in posebej še priporočilo podkralja egiptovskega. Tale moj tovariš je iz Carigrada, ima tudi potni list in potuje v senci padišahovi.«

»Pokažite papirje!«

Dali smo jih mu. Prebral jih je in nam jih vrnil. V zadregi je bil, to se mu je videlo.

»Govori dalje!«

Iz teh besed sem seve koj razumel, da si ne ve več pomagati. Rekel sem:

»Policijski ravnatelj si, bimbaši povrh, pa ne poznaš svojih predpisov. Če dobiš v roke pismo od padišaha, si ga moraš, preden ga bereš, djati na čelo, na oči in na usta, se prikloniti in tudi vsem navzočim zapovedati, da se priklonijo kot bi sam padišah navzoč bil. Povedal bom podkralju v Kairi in velikemu vezirju v Carigradu, kako spoštuješ svoje predstojnike!«

Kaj takega dobri bimbaši še ni doživel. Gledal me je, izbuljil oči, odprl usta, pa besede ni zinil.

Nadaljeval sem:

»Vprašal si me, kako mislim svoje besede. Povedal ti bom. Jaz sem tožitelj, pa moram stati. Tale človek pa je obtoženec, pa sedi poleg tebe in kadi —!»

»Kdo ga toži?«

»Jaz in moji tovariši.«

Ibrahîm me je gledal, rekel pa ni nič.

»Česa ga obdolžuješ?«

»Ugrabitve, — istega zločina, ki ga on mene dolži.«

Ibrahîm se je vznemiril. Bimbaši pa je rekel:

»Govori!«

»Pomilujem te, bimbaši, da moraš tako žalost doživeti!«

»Kako žalost?«

»Da boš moral obsoditi človeka, ki ga poznaš ko lastnega brata, ko samega sebe. Sam si celo bil v en-Nassaru in čisto natančno veš, da je mamûr.

Povem ti pa, da ga tudi jaz dobro poznam. Ime mu je Dawûd Arafim, uradnik je bil v Perziji, pa so ga odstavili in celo bastonado je dobil.«

Tedaj je vstal Ibrahîm.

»Pes —!» se je zadrhl nad menoj, bimbašiju pa je rekel: »Tale človek je znorel!«

»Bimbaši, poslušaj me in sodi!«

»Govori!«

»Tole dekle je kristjanka, svobodna Črnogorka. On pa jo je ugrabil in s silo odpeljal v Egipt. Tale moj prijatelj je njen zaročenec, prišel je po njo v Egipt in si jo je vzel.

Nas poznaš, bral si naše potne listi. Njega ne poznaš. Povem ti, on je kriv ugrabitve, še več, goljuf je! Zahtevaj, da ti pokaže svoje izkaznice, ali pa pojdem pred višjega sodnika in te zatožim, kako krivično opravljaš svojo službo!

Obdolžil si me, da sem hotel umoriti kapitana Halid ben Mustafo. Vprašaj tule moje tovariše! Preden sem streljal, sem povedal, da mu bom čapljino pero odstrelil s tarbûša. In to sem tudi storil. Tale človek, ki se mamûrja imenuje, pa je v resnici name streljal. Vsi so videli.

Obtožujem ga! Sodi!»

Dobri bimbaši je bil v strašni zadregi. Prav dobro je čutil, da je pravica na moji strani, toda svojih besed ni mogel preklicati. Storil je, kar je le v Egiptu mogoče.

»Naženite ljudi!« je zapovedal kawwâsom. »Domov naj gredo! Preudaril bom zadevo in popoldne bom razsodil. Vi vsi pa ste moji ujetniki medtem.«

Kawwâsi so s palicami spodili radovedno »občinstvo«, Ibrahîma in moštvo sandala so ujete odpeljali, ne vem kam, nazadnje pa še tudi nas.

Postavili so nas na dvorišče, par kawwâsov je stražilo pri vhodu, sicer pa se nihče ni zmenil za nas.

Čez četrto ure pa je izginilo tudi tistih par kawwâov izpred vhoda. Sami smo ostali.

Vedel sem kaj hoče slavni policijski ravnatelj in bimbaši —.

Stopil sem k Isli, ki je z Zenico sedel pri vodnjaku.

»Misliš da bomo pravdo dobili?«

»Ničesar ne mislim. Vse prepuščam tebi!«

»In če pravdo dobimo, kaj počnemo z Ibrahîmom?«

»Nič. Poznam te ljudi. Ibrahîm je dal bimbašiju denarja ali pa katerega svojih dragocenih prstanov — in bimbaši ga bo izpustil.«

»Mu želiš smrt? Ali naj ga damo v smrt obsoditi?«

»Ne. Našel sem svojo Zenico in več si nič ne želim.«

»In kako misli tvoja zaročenka?«

»Effendi,« je odgovorila Zenica, »nesrečna sem bila, sedaj pa sem vsa srečna. Nanj pa vobče ne mislim več.«

Zadovoljen sem bil. Vprašal sem le še Hasana za njegovo mnenje.

Ta pa mi je gladko in krepko povedal, da je zadovoljen, če teh ljudi vobče nikdar več ne vidi.

Pomirjen sem šel na poizvedbo.

Stopil sem skozi glavni vhod in ven na ulico. Prazna je ležala v opoldanski vročini, žive duše ni bilo nikjer —.

Razumel sem gospoda turškega policijskega ravnatelja. Ponudil nam je priliko, da mu »uide-mo«, da si sami poiščemo svobodo, ki nam je on ni smel in ni mogel dati, da ne bi škodoval svojemu ugledu —.

Vrnil sem se na dvorišče, povedal svojim ljudem, kako stvari stoje in — odšli smo.

Nihče nam ni branil .

Tudi našo jadrnico so kawwâsi medtem zapustili. Prijatelj senesovega perja bi si ga bil mirno lahko nabavil, kolikor bi želel —.

Tudi sandal je izginil. Najbrž je dolgi Halid ben Mustafa še prej razumel sodnika nego mi.

In Ibrahîm, ki se je dal klicati za mamûrja —?

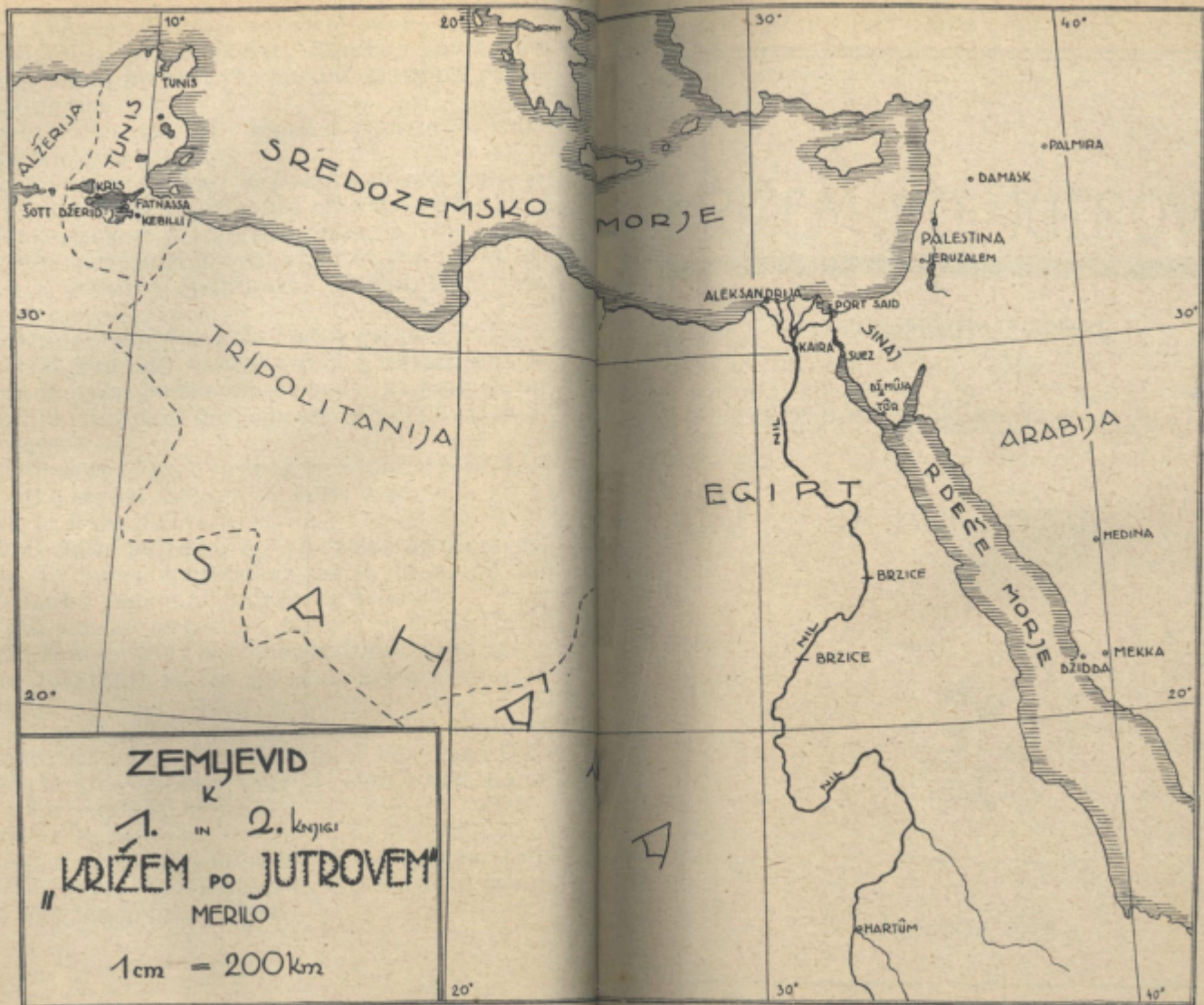
Vsekakor bi bili radi vedeli, kje tiči. Kajti da bo gledal za nami, morebiti nam celo sledil, to je bilo več ko verjetno. Vsaj jaz sem slutil, da se bova v življenju še srečala.

In sva se res —.

Jadrnica je dvignila sidra in odplula po Nilu navzdol, slavni Kairi naproti. S seboj pa je nosila srečne, zadovoljne ljudi.

ZEMJEVID

K

1. in 2. knjigi

KRIZEM PO JUTROVEM

MERILO

1cm = 200km

CIRILOVA KNJIŽNICA XXX. ZVEZEK

KRIŽEM PO JUTROVEM

PO NEMŠKEM IZVIRNIKU

POTOPISI IN POVESTI S SLIKAMI

DRUGA KNJIGA

MARIBOR 1928

TISK IN ZALOGA TISKARNE SV. CIRILA V MARIBORU

Kako sem v Mekko romal

ako sem v Moskve poznal

I.

Na Rdečem morju.

»In Gospod je rekel Mozesu: ‚Dvigni svojo palico in stegni roko nad morje in razdeli ga, da bodo šli Izraelovi sinovi po suhem sredi morja. Jaz pa bom zakrknil srca Egipčanom, da bodo udarili za vami. In proslavil se bom nad faraonom in nad njegovo vojsko, nad njegovimi vozovi in konjiki. In zvedeli bodo Egipčani, da sem jaz Gospod.‘

In vzdignil se je angel Gospodov, ki je šel pred vojsko Izraelovo, in je šel za njo. In z njim je oblačni steber zapustil svoje mesto in se postavil za Izraelci, med tabor Egipčanov in tabor Izraelcev. Bil je temen oblak Egipčanom in je razsvetljeval noč Izraelcem, tako da se vso noč niso mogli drug drugemu približati.

Ko pa je Mozes stegnil roko nad morjem, je Gospod odvzel morje s silnim vzhodnikom, ki je pihal vso noč, in je napravil po morju suha tla in voda se je razdelila. Izraelci pa so šli sredi morja po suhem, kajti voda je stala kakor zid na desni in na levi.

In Egipčani so se pognali za njimi, vsi faraonovi konji, vozovi in konjiki po sredi morja.

In ob jutranji straži je pogledal Gospod na vojsko Egipčanov iz ognjenega in oblačnega stebra. In je napravil zmedo v vojski Egipčanov in naredil, da so se vozovom kolesa izmaknila in da so s težavo vozili. In Egipčani so klicali: ‚Bežimo pred Izraelom, kajti Gospod se bori zanje proti nam!‘

Gospod pa je rekel Mozesu: „Stegni roko nad morjem, da se vode povrnejo nad Egipčane, nad njihove vozove in konjike!“

Tedaj je stegnil Mozes roko proti morju in vrnilo se je ob jutranjem svitu na svoje navadno mesto.

In vode so pridrle ter zagrnile vozove in konjico vse vojske faraonove, ki je šla za Izraelci v morje, ni preostal izmed njih niti eden ne.

Sinovi Izraelovi pa so šli sredi morja po suhem in vode so stale kakor zid na desni in na levi.

Tako je otel Gospod tisti dan Izraela iz rok Egipčanov in Izrael je videl mrtve na bregu morja. In spoznal je Izrael preveliko moč, ki jo je Gospod pokazal nad Egipčani, in balo se je ljudstvo Gospoda in verovalo je v Gospoda in v Mozesa, služabnika njegovega.«

Na te besede sv. Pisma (2 Moz 14, 16—31) sem mislil, ko sem ustavil kamelo na bregu Rdečega morja.

Častitljivi, ljubi spomini so se mi vzbujali.

Kolikokrat sem kot otrok slonel na kolenih svoje dobre, ljube babice in zamaknjen poslušal starodavne zgodbe o Mozesu, kako je ovce pasel na Sinaju, kako se mu je Bog prikazal v gorečem grmu in mu naročil, naj reši njegovo ljudstvo iz sužnosti Egipčanov, o šibah, ki jih je Bog poslal na faraona in nad njegovo ljudstvo in kako je Mozes peljal ljudstvo iz Egipta in čez Rdeče morje, kako so pridrveli Egipčani za njimi in kako jih je Bog potopil v Rdečem morju.

In nato so potovali po puščavi ter se ustavili pod goro Sinaj in tam jim je dal Bog deset zapovedi. In dobra babica mi je sklepalala ročice in me učila: »Veruj v enega samega Boga —!«

Zdavnaj je že šla v večnost po plačilo, meni pa se je končno izpolnila vroča želja, da sem stal na svetem mestu, kjer je Bog storil mogočen čudež svojemu ljudstvu.

In še ena želja bi se mi naj v kratkem izpolnila, — v par dneh sem upal da bom gledal goro, kjer je Bog med gromom in bliskom govoril: »Veruj —!« Da bom gledal goro Sinaj, se približal kraju, ki je o njem Gospod povedal: »Sezuj čevlje, kajti kraj, na katerem stojiš, je svet —!«

Sveto spoštovanje, pobožen strah objame človeka, ko stoji na mestu, ki nam o njem sv. Pismo pripoveduje, da je tam počivala noga Najvišjega, delovala roka Vsemogočnega. Bolj ko vsaka pridiga, bolj ko še tako temeljito poglobljanje v svete knjige, potrди obisk na tistih krajih vero v srcu vernega človeka, omehča srce tudi brezvernemu skeptiku.

Zamišljen sem gledal blesteče se valove Rdečega morja in zrl v daljavo, kjer so se onstran morja v meglenih orisih očrtavali vrhovi sinajskega gorovja, zobčasti, strmi džebel Serbâl, masivni džebel Mûsâ — Mozesova gora, svetopisemski Sinaj — in cela vrsta sivkastih kamenitih vrhov. Tja sem si želel priti, sinajsko gorovje sem nameraval prepotovati —.

Še dolgo bi bil tako zamišljen strmel v daljave in vzbujal svetopisemske spomine, da me ni zdramil glas mojega Halefa.

»Hamdulillâh, hvâlabogu, konec je puščave! Gospod, tule je vode dovolj! Stopi s kamele, pa se osveži s hladno kopelo, kakor bom nemudoma storil tudi jaz!«

Tedaj je pristopil eden izmed obeh beduinov, ki sta nama bila za kažipota, svareče dvignil roko in dejal:

»Ne stori tega, effendi!«

»Zakaj ne?«

»Ker tukaj prebiva angel smrti. Kdor se tukaj v morje poda, bo takoj umrl, ali pa bo vzel s seboj kal smrti. Vsaka kaplja tega morja je ena solza stotisočerih ljudi faraonovih, ki so tu utonili, ker so hoteli pobiti Mozesa in njegovo ljudstvo. Vsaki ladji se tod mimo mudi, kajti Allâh je ta kraj preklel.«

»Torej tukaj res nobena ladja ne pristane?«

»Ne.«

»Jaz pa sem tukaj mislil čakati na kako jadrnico, ki bi me na krov vzela.«

»Torej misliš v Suez potovati? Poslušaj! Midva te na naših kamelah prej pripeljeva v Suez ko ladja!«

»Ne mislim iti v Suez ampak v Tôr.«

»Tedaj seve moraš na ladjo čakati. Pa tu nobene ne boš dobil!

Če dovoliš, te peljeva nekaj dalje proti jugu, kjer ni več duhov in kjer tudi ladje pristajajo.«

»Koliko je do tja?«

»Ne čisto trikrat tisti čas, ki mu Franki ura pravijo.«

»Torej pa pojdimo!«

V pojasnilo bodi povedano, da sem se v Kairi poslovil od svojih prijateljev. Isla ben Maflei in Zenica sta potovala domov, kapitan Hassan pa je s svojo jadrnico ostal v Bûlâku pri Kairi.

K Rdečemu morju nisem hotel potovati po običajni poti severno od mokattamskega gorovja. Ta pot je precej obljudena in ne nudi nobenih zanimivosti.

Poiskal sem si dva beduina za kažipota in se napotil čez hribovje južnovzhodno od Kaire naravnost k morju. Tam sem upal da dobim obrežno ladjo, ki bi me prepeljala čez Rdeče morje v Tôr, v majhno pristanišče na sinajskem polotoku.

Iz Tôra sem mislil potovati v sinajsko gorovje, k samostanu sv. Katarine in na goro Sinaj.

Toda človek obrača, Bog pa obrne.

Zgodilo se je z menoj vse drugače. Na Sinaj sploh nisem prišel, pač pa v Mekko.

Pa naj vam pripovedujem po vrsti!

Po kakih treh urah jezdenja smo zavili doli k morju v majhen zaliv. In tam je ležala zasidrana jadrnica.

Tiste vrste je bila, ki jo na Rdečem morju sam-bûk imenujejo. Kakih dvajset metrov je bila dolga

in pet metrov široka. Razen vesel je imela dvoje trikotnih jader in na zadnjem krovu kajuto iz desek zbito.

Vožnja po Rdečem morju je posebno za jadrnice precej nevarna radi čeri in podvodnih skal, katerih je ob obalah Rdečega morja vse polno. Po noči ne vozijo, ampak si poiščejo varno zavetje v kakem zalivu, katerih je zlasti na zapadni obali precej.

Tudi sambûk spodaj v zalivu je to storil.

Ležal je zasidran ob bregu in še z vrvjo privezan, moštvo je krov zapustilo ter sedelo in ležalo ob studentcu, ki se je stekal v zaliv.

Mož, ki je dostojanstveno in samozavestno sedel na preprogi nekaj v stran od drugih mornarjev, tisti je bil najbrž kapitan ali pa lastnik ladje. Ni bil Arabec, Turčin je bil, to mu je bilo koj videti. Tudi na sambûku je visela sultânova zastava in moštvo je nosilo turško obleko.

Nobeden se ni genil, ko smo prišli blizu.

Jezdil sem trdo k dostojanstvenemu Turčinu, položil roko na prsi in pozdravil nalašč v arabskem, ne v turškem jeziku.

»Es-selâm alêk, mir s teboj! Ali si ti kapitan tele ladje?«

Ponosno je dvignil oči, me dolgo in podrobno ogledoval, nazadnje pa rekel:

»Sem!«

»Kam si namenjen?«

»Sem in tja.«

»Kaj si naložil?«

»Razno.«

»Vzameš tudi potnike na krov?«

»Ne vem.«

Ti odgovori že niso bili več malobesedni, ampak naravnost nevljudni.

Odmajal sem z glavo in dejal sočutno:

»Ti si eden izmed nesrečnežev, ki jih korân priporoča usmiljenju vernikov!«

Pol jezno pol začudeno me je pogledal.

»Nesrečnež da sem —? Zakaj —?«

»Allâh je podaril sicer tvojemu jeziku dar govora, toda tvoja duša je nema. Obrni se proti Mekki in prosi Allâha, da vrne tvoji duši dar govornice, ker sicer ne boš mogel v raj!«

Prezirno se je nasmehnil, položil roko na pas, kjer sta tičala dva ogromna samokresa starega kova, ter dejal:

»Molk je več vreden ko blebetanje. Ti si čenča, nadcarinar Mûrâd Ibrahim pa rajši molči.«

»Nadcarinar —? Hm, torej si velik gospod in vsekakor tudi slaven. Pa vkljub temu mi boš odgovoril na moja vprašanja.«

»Groziš mi —? Vidim da se nisem zmotil. Ti si Džehein?«

Arabci iz rodu Džeheinov so znani tihotapci in roparji na Rdečem morju. Zato torej je bil gospod nadcarinar tako nevljuden in robat —!

»Ti se bojiš Džeheinov?«

»Bojim —? Mûrâd Ibrahim se nikogar ne boji!«

Samozavestno je gledal, pa nekaj je bilo v njegovem obrazu, kar mi je le vzbujalo dvome nad njegovim pogumom.

»In če bi bil jaz res Džehein —?« sem vprašal.

»Bi se tudi tebe ne bal.«

»Seveda ne! Dvanajst mornarjev imaš na razpolago in osem pomočnikov, mi pa smo le štirje!

Toda jaz nisem iz rodu Džeheinov, vobče nisem Arabec, ampak Evropejec.«

»Evropejec —? Pa si oblečen za beduina in govoriš arabski —?«

»Je to prepovedano —?«

»Ne. Kaj pa si? Vsi Franki so vrtnarji ali pa so trgovci. Torej si tudi ti nekaj takega.«

»Nisem ne eno ne drugo.«

»Kaj pa počenjaš?«

»Pišem.«

»Pišeš —? Torej si pisar —? O jej o jej! Pa sem te imel za junaškega beduina —! Kaj je pisar? Pisar ni nikak mož, pisar je človek, ki peresa žre in tinto pije, pisar nima krvi, nima srca, nima poguma, nima —.«

»Stoj —!« je tedaj zaklical moj Halef. »Mûrâd Ibrahim, ali vidiš, kaj imam tule v roki?«

Zdrknil je s kamele in se s svojim pasjim bičem postavil pred Turčina.

Ta je nasršil obrvi, pa je odgovoril:

»Bič.«

»Dobro! Jaz sem hadži Halef Omar ben hadži Abbu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ. Tale effendi pa je Karâ ben Nemsî in se nikogar ne boji. Prepotovala sva veliko Sahâro in ves Egipt ter izvršila mnoga junaška dela, po vseh kavarnah in trgih se o naju govori in če se drzneš ziniti le besedico, ki bi mojemu effendiju ne ugajala, boš okusil moj bič, pa če si tudi nadcarinar in imaš dvajset ljudi pri sebi!«

Halefova grožnja je čudovito delovala.

Beduina, najina spremljevalca, sta v bledem strahu nad njegovo predrznostjo za par korakov odskočila, mornarji in vojaki Mûrâdovi so planili na noge in zgrabili za puške in sam Mûrâd Ibrahim je šinil po koncu ter prijel za samokres.

Toda Halef ga je prehitel in mu že držal samokres na prsi.

Nadcarinar je povetil orožje in boječe zaklical:

»Primate ga!«

Pa dobri Mûrâdovi ljudje so sicer grozeče pogledovali, toda lotiti se ga si nobeden ni upal.

»Ali veš, kaj se pravi, nadcarinarju z bičem groziti —?« se je hudoval Turčin.

»Seveda vem,« je pogumno dejal Halef. »Nadcarinarju z bičem groziti se pravi, mu biča tudi dati, če se drzne nespoštljivo govoriti z mojim effendijem. Ti si Turčin, suženj padišahov, jaz pa sem svoboden beduin!«

Tedaj sem zlezal tudi jaz s kamele, vzel svoj potni list iz žepa ter dejal:

»Mûrâd İbrahim, prepričal si se, da se te ne bojimo! Zelo si se pregrešil, ker si žalil effendija, ki potuje v senci padišahovi!«

»V senci padišaha, mojega gospoda, ki ga naj Allâh blagoslovi —? Katerega effendija misliš?«

»Mene.«

»Tebe —? Ti, ki si džaur —?«

»Ne žali me!«

»Ti si nevernik, ki o njem korân pravi, da ne smemo z njim prijateljstva sklepati, ker nas zapeljujejo in nam hudo žele! Kako more torej nevernik potovati pod varstvom padišaha, ki je branitelj vseh pravih vernikov —?«

»Tule beri! Poprej pa ponižno in spoštljivo počasti pisanje svojega najvišjega gospoda!«

Vzel je pismo, si ga djâl na čelo, na oči in na prsi, se priklonil do tal in bral.

Nato mi ga je vrnil in rekel:

»Zakaj mi nisi že koj izpočetka povedal, da si varovanec sultânov! Ne bil bi te žalil z džaurom, čeprav si nevernik! Dobro si mi došel, effendi!

Odkod pa prihajaš?«

»Iz Kaire.«

»In kam potuješ?«

»Tja onstran v Tôr.«

»In potem?«

»K samostanu pod Sinajem.«

»Torej moraš čez vodo.«

»Da. Kam pojdeš odtod?«

»Tudi v Tôr.«

»Me vzameš s seboj?«

»Če dobro plačaš!«

»Koliko zahtevaš?«

»Za vas vse štiri in za kamele?«

»Le zame in za mojega slugo hadžija Halefa. Beduina se s kamelami vrneti v Kairo.«

»Boš plačal v denarju?«

»Seveda. Blaga nimam.«

»Hrano tudi želiš?«

»Ne. Le vodo.«

»Torej plačaš zase dvesto piastrov, za slugo pa stošestdeset.«

V obraz sem se mu smejal dobremu nadcarinarju.

Za dve osebi in za kratko vožnjo, ki bi v najslabšem slučaju pod drugi dan trajala, je zahteval tristošestdeset piastrov, dobrih tisoč dinarjev —!

»Eden dan potrebuješ do zaliva Najazât, kjer prenočiš, kajne?«

»Da.«

»In drugi dan opoldne smo v Tôru?«

»Da. Čemu poprašuješ?«

»Ker ti za to kratko vožnjo ne bom dal tristošestdeset piastrov!«

»Torej boš ostal tu in čakal na drugega, ki bo morebiti še dražji!«

»Ne bom tu ostal in tudi drugega ne bom čakal, ki bi bil še dražji ko ti, ampak kar s teboj se bom peljal!«

»Če plačaš, kar zahtevam.«

»Poslušaj! Tale dva beduina sta mi posodila svoje živali in sta me peš iz Kaire do sem spremljala, vse to za štirideset piastrov. In romarji v Mekko se peljejo za deset piastrov čez morje!

Dam ti zase in za slugo trideset piastrov. To je dovolj!«

»Torej pa ostaneš na suhem! Moj sambûk ni nikaka tovorna ladja, ampak je last padišahova. Davek moram pobirati in nobenih potnikov ne smem na krov jemati.«

»Toda če plačajo tristošestdeset piastrov, tedaj smeš —!

Prav zato ker je tvoj sambûk last padišahova, me boš moral na krov vzeti! Poglej tule v priporočilno

pismo! Tu stoji, da se mora potniku vsakršna pomoč nuditi, celo brez plačila!

Si razumel —! Zasebniku bi moral plačati, ti pa si uradnik sultánov! Dam ti prostovoljno trideset piastrov, če jih hočeš, dobro, če ne, me boš pa za- stonj prepeljal.«

V začato sem ga spravil. Začel je barantati. Po dolgem prerekanju mi je končno udaril v roko:

»Pa naj bo! Pod varstvom padišahovim potuješ, vzal te bom za trideset piastrov s seboj. Daj mi je!«

»Plačal bom, ko pridem v Tôr.«

»Strašno si skop!«

»Skop ne, pač pa previden —!

Dovoli da grem na krov! Prenočil bom na ladji.«

Izplačal sem beduina in jima dal še bakšiš po vrhu. Vkljub pozni uri sta se koj napotila domov.

Nato pa sva šla s Halefom na krov.

Na Jutrovem, posebno v puščavi, je po dne zelo vroče, po noči pa precej hladno, skoraj mrzlo, ker ka- menje hitro izžari solnčno toploto. Kdor potuje po puščavi, se po noči stisne h kameli ali pa h konju, da se greje.

Jezdne živali nisem več imel, šotora vobče ne, in ker je bil ob vodi nočni hlad še občutljivejši ko na suhem, sem se utaboril v kotu za kajuto na zadnjem delu krova.

»Gospod,« je dejal Halef, »ali nisem prav storil, da sem temu nadcarinarju bič pokazal?«

»Ne bom te grajal.«

»Ampak zakaj poveš vsakemu človeku, da si nevernik —?«

»Svoje vere se človek nikdar ne sme sramovati, Halef!«

»Seveda ne! Toda ti si na najboljšem potu, da se kmalu izpreobrneš k pravi veri! Glej tule je Rdeče morje, kakor ga imenujete v Evropi! Ob tem morju leže sveta mesta Medína in Mekka, mesta prerokova. Obiskal ju bom. In ti —?«

Stavil mi je vprašanje, ki je mene samega že par dni sem nadlegovalo.

Kristjanu je prepovedano, stopiti v Mekko in Medino. Če ga spoznajo, ga kratkomalo obsodijo na smrt, ako ga razjarjeni, fanatični muslimani že prej ne ubijejo.

Tako stoji v knjigah.

Toda — ali je res tako hudo? Ali je treba javno povedati, da si kristjan? Ali ni razločka med časom ko prihajajo v Mekko velike karavane romarjev in privre verski fanatizem do vrhunca, — pa med mirnim časom, ko ni toliko tujcev v svetem mestu.

Kolikokrat sem bral, da je nemohamedanu strogo prepovedano stopiti v mohamedansko mošejo, v molilnico —! Pa sem pozneje sam obiskal najrazličnejše mošeje, ne da bi se mi bilo le količkaj zgodilo! Ali ni bilo morebiti z Mekko tudi tako —!

Nisem verjel da bi bil kratek čas, par ur trajajoč obisk v »sveti« Mekki res tako smrtno nevaren —.

Turčin Mûrâd Ibrahim me je imel za Džeheina. Verjetno je bilo, da bi se morebiti tudi drugi dali premotiti —.

In vendar se nisem mogel odločiti.

»Ne vem še, kaj bom storil,« sem odgovoril Halefu.

»Šel boš z menoj v Mekko, gospod! Poprej pa boš v Džiddi« — Džidda je pristanišče za Mekko, ki leži globlje v Arabiji — »sprejel pravo vero!«

»Ne, tega ne bom storil!«

Na bregu je zadonel klic. Kapitan je vabil svoje ljudi k večerni molitvi.

»Effendi,« je dejal Halef, »solnce zahaja. Dovolj da tudi jaz molim!«

Pokleknil je, se obrnil proti Mekki in molil. Njegov glas se je pomešal z glasovi Turčinov, ki so molili na obali.

Niso še končali, ko je zapel od morja sem drug glas. Iz za skal je prihajal, ki so proti severu zapirale pogled.

V globokem basu je pel svojo molitev in Allâhovo ime je vsakikrat za pet glasov povzdignil.

Poznal sem to pevajočo molitev. Tako molijo tuleči derviši.

Majhen, komaj dva metra dolg in dober meter širok splav se je prikazal iz za ogla pečin. Človek je klečal na njem, dvostransko veslo je sukal in v taktu k veslanju pel svojo molitev. Krog rdečega turbûša je nosil bel turbân, bela je bila tudi vsa njegova obleka.

Bil je član kadirije, fakîrske bratovščine, ki ji pripadajo večinoma ribiči in mornarji.

Tudi mohamedani so si namreč, seve po zgledu naših cerkvenih redov in bratovščin, omislili celo vrsto »redov«. Derviši, ki je imenujejo »tuleče«, so taki mohamedanski redovniki, in »sveta kadirija« je ena njihovih številnih bratovščin. Fakîrje je imenujejo, kar pomeni berače.

Ko je prišlec zagledal naš sambûk, je za hip osupnil. Nato pa je zaklical:

»Lâ ilâha illa 'l-lâhu!«

Te besede so veroizpoved mohamedanov. Pomenijo pa 'Ni ga boga razen Allâha'.

»Illa 'l-lâhu!« so ponovili mornarji.

Zaveslal je proti nam, pristal ob sambûku in zlezal na krov. Razen mene in Halefa je bil na krovu samo še krmar.

Nanj se je obrnil derviš.

»Allâh te čuvaj!« ga je pozdravil,

»Mene in tebe!« mu je krmar odgovoril.

»Kako se počutiš?«

»Dobro kakor ti.«

»Čigav je sambûk?«

»Njegovega Veličanstva padišaha last je, ki je ljubljenec Allâhâh.«

»In kdo je njegov kapitan?«

»Naš effendi, nadcarinar Mûrâd Ibrahim.«

»In kaj ste naložili?«

»Ne vozimo tovorov. Carino pobiramo, ki jo je zapovedal veliki šerif mekkanski.«

Šerif pomeni plemenitaša. Šerife imenujejo potomce Mohamedove. Najodličnejši je mekkanski šerif, čuvar svetega mesta.

»In verniki so obilo darovali?«

»Nobeden ni zaostal, kajti kdor miloščino daje, temu Allâh dvakrat povrne.«

»Kam pojdete jutri?«

»V Tôr.«

»Pa jutri ne pridete do Tôra!«

»Prenočili bomo v zalivu Najazât. Kam pa ti?«

»V Džiddo.«

»Na temle splavu —?«

»Da. Zaobljubil sem se, da bom na kolenih v Mekko potoval.«

»Toda pomisli na čeri, na podvodne skale, na viharje, na morske volkove —!«

»Allâh je moja moč, on me bo čuval.

Kdo pa sta onale dva?«

»Neki dža —, Frank, sem hotel reči, s svojim služabnikom.«

»Nevernik —? Kam potuje?«

»Tudi v Tôr.«

»Dovoli da pojem par dateljnov na krovu! Potem pa moram dalje.«

»Ali nočeš pri nas ostati čez noč?«

»Dalje moram.«

»Nevarno je!«

»Pravovernemu se ni treba ničesar bati. Tek njegovega življenja je zapisan v knjigi Allâhovi.«

Sedel je in si vzel iz žaklja pest dateljnov.

Slonel sem za kajuto na pregraji in navidez ves zamišljen zrl čez krov. Precej korakov sta bila oddaljena, prepričana sta bila, da se ne menim zanju.

Zato je derviš nadaljeval:

»Frank je —? Bogat —?«

»Ne.«

»Odkod veš da ni?«

»Komaj deseti del tega kar smo zahtevali, je plačal za prevoz. Toda v senci padišahovi potuje.«

»Torej je gotovo imeniten mož. Ima mnogo prtljage?«

»Nobene. Pač pa je zelo dobro oborožen.«

»Najbrž nosi orožje le iz bahavosti.

Pa gotov sem z večerjo. Zahvali svojega gospoda, da je ubogemu fakirju gostoljubnost izkazal!«

Kmalu nato je spet klečal na splavu, zaveslal in pel v taktu udarcev svoj ‚Lâ ilâha —‘.

Mož se mi je zdel skrajno sumljiv.

Zakaj je šel na krov in ne na suho, kjer je bilo več ljudi? Zakaj se je tako podrobno zanimal za mene, za nevernika, ali sem bogat, ali imam prtljago —? In dobro sem opazil, kako ostro je ves čas motril krov.

Nisem se ga bal, pa mož mi ni ugajal. Prisegel bi bil, da ni derviš.

Ko ga s prostim očesom nisem več videl, sem vzel daljnogled.

Res —!

Ni več klečal, čeprav se je »zaobljubil«, da bo na kolenih v Mekko romal. Udobno je sedel in tudi proti jugu, proti Mekki ni več veslal, ampak proti Sinaju!

Halef je stal poleg mene in me gledal. Trudil se je, da bi uganil moje misli.

»Ali ga še vidiš, gospod?«

»Da.«

»Mož misli da ga ne vidiva več, pa se je obrnil proti celini.«

»Res je. Iz česa sklepaš to?«

»Le Allâh je vseveden. Toda Halef ima bistre oči!«

»In kaj so te oči videle —?«

»Da ta človek ni ne derviš né fakir.«

»Oho —!«

»Res, gospod! Od kedaj pa molijo derviši ka-
dirije molitve tulečih dervišev —?«

»To je res. Pa zakaj se je izdal za fakirja, če ni
fakir —?«

»To je treba uganiti, gospod. Dejal je, da se bo
vozil tudi po noči. Zakaj pa se je obrnil na suho —?«

Krmar je tedaj pristopil in umolknila sva.

»Kje boš spal, effendi?« je vprašal.

»V kajuti vsekakor.«

»To ni mogoče!«

»Zakaj ne?«

»Tam je shranjen denar, davek za šerifa.«

»Torej pripravi preproge, bova pa na krovu
spala.«

»Dobiš jih, effendi. — Kaj bi storil, če bi sovraž-
niki napadli ladjo?«

»Kaki sovražniki —?«

»Roparji.«

»Tukaj na Rdečem morju —?«

»Rod Džeheinov stanuje tod blizu. Najzloglas-
nejši roparji in tatovi so in nobena ladja ni varna pred
njimi.«

»Toda vaš kapitan Mûrâd Ibrahim je vendar ju-
nak, ki se nikogar ne boji, niti Džeheinov ne!«

»Junak je, pa kaj premore on, kaj premoremo mi
vsi zoper Abu Seifa, zoper 'Očeta sablje', ki je ne-
varnejši in strašnejši nego lev v puščavi in volk v
morju!«

»Abu Seif —? Ne poznam tega človeka. Nikdar
še nisem čul o njem.«

»Ker si tujec. Ob času paše spravijo Dželheini
svoje črede na otoke in pustijo le par moških pri njih
za pastirje. Vsi druŕi pa gredo na rop in na tatvino.
Ladje napadajo in izropajo, ali pa vzamejo ljudi s se-
boj ter zahtevajo zanje težko odkupnino. In Abu Seif
je njihov poveljnik.«

»In kaj stori vlada?«

»Katera vlada —?«

»Vi ste vendar v sultânovi službi in pod njegovim varstvom!«

»Njegova moč ne sega do Džeheinov. Svobodni Arabci so in šerif mekkanski je njihov zaščitnik.«

»Torej si pa sami pomagajte!«

»Effendi, ti govoriš kakor more govoriti le Frank, ki razmer ne pozna! Kdo bo ujel Abu Seifa in ga ubil —!«

»Človek je kakor vsak drugi!«

»Pa je s šejtânom v zvezi! Nevidnega se naredi, po zraku leta, pod morjem plava, nobena sablja, noben nož, nobena krogla ga ne zadene in njegova sablja je začarana, skoz vsak zid prodre, skozi vsaka vrata, in z enim zamahom preseka sto in še več sovražnikom telo in dušo narazen!«

»Rad bi videl tega človeka!«

»Nikar si tega ne želi, effendi! Šejtân mu vse pove in prepričan bodi da bo prišel!

Pa grem da ti prinesem preproge. Preden zaspiš, pa moli k svojemu Bogu, da te obvaruje nesreč in nevarnosti, ki ti pretijo!«

»Hvala za nasvet! Sicer pa itak vsak večer molim.«

Prinesel nama je odeje, zavila sva se vanje in vsa utrujena od jezdenja kmalu zaspala.

II.

Gusar Abu Seif.

Drugo jutro smo dvignili sidro in odjadrali proti jugu.

Kake tričetrť ure smo bili na potu, ko zagledam čoln, ki je veslal v smeri z nami. Ko smo prišli bliže, smo zapazili v čolnu dva moška in dve gosto zagrnjeni ženski.

Eden moških je vstal in dal znamenje, da bi rad z nami govoril.

Naš krmar je spustil jadro, sambûk je zavozil počasneje in mož v čolnu je zaklical:

»Kam plovete?«

»V Tôr.«

»Mi tudi. Nas vzamete s seboj?«

»Plačate?«

»Radi!«

»Pridite na krov!«

Sambûk se je ustavil in novi gostje so prišli na krov. Čoln so privezali k sambûku.

Nato smo odpluli dalje.

Nadcarinar je stopil v kajuto, najbrž da bi pripravil ženskama prostor. Kmalu nato sta ju spremljevalca pripeljala za njim.

Šli so mimo mene. Orientalcu korân strogo prepoveduje gledati po ženskah. Meni Evropejcu se seve ni bilo treba ravno proč obrniti in več začuden sem — navohal čisto poseben duh, ki se je za ženskama vlek, vonj, ki ni bil prav nič podoben duhtečemu

parfumu, kakršnega v prav izdatni meri rabijo orientalske ženske in ki ga navohaš še deset korakov za njimi.

Duhtele so, te ženske, toda po — kamelah in po tobaku. Vsak kdor pozna Orient, pozna tudi ta presunljivi vonj, ki se kakor rep vleče za pravim prebivalcem puščave.

Čudil sem se. Pa končno — morebiti sta nar dni jezdili kamele in kamelji duh jima je ostal v obleki.

Njuna spremljevalca sta se zatopila v pogovor z nadcarinarjem in s krmarjem. Nato pa se je eden njiju tudi mene skušal lotiti.

»Čujem da si Frank, effendi?«

»Da.«

»Torej si tujec tod?«

»Da.«

»Ali imate pri vas tudi padišaha?«

»Da.«

»In paše?«

»Da.«

»Ti si gotovo tudi kak tak paša?«

»Ne.«

»Pa slaven mož?«

»Hm —! Zelo slaven.«

»Znaš pisati?«

»Jako lepo.«

»In streljati?«

»Še lepše.«

»In v Tôr potuješ?«

»Da.«

»Še dalje na jug?«

»Da.«

»Si znan z Angleži?«

»Da.«

»Imaš prijatelje med njimi?«

»Da.«

»Jako dobro! Si močen?«

»Strašno! Ti naj pokažem?«

»Ne, effendi!«

»Pa ti bom le, kajti tvoja radovednost je hujša nego jo more pošten človek prenesti. Poberi se, pa mi ne pridi več!«

Prijel sem ga, ga obrnil v pravo smer ter mu dal sunek, da je kakor iz topa ustreljen zletel po krovu in ga nazadnje pozdravil s trebuhom.

Pa v hipu je bil spet na nogah.

»Gorje tebi!« je kričal. »Razžalil si pravovernega muslimana! Umreti moraš!«

Izdrl je handžar in planil nad mene, njegov tovariš pa za njim.

Brž sem vzel Halefu pasji bič, da bi z njim pozdravil napadalca.

V tistem hipu pa so se odprla vrata kajute, ena obeh žensk je stopila na prag in molče dvignila roko.

Kakor ukopana sta se Arabca ustavila in se tiho pobrala v stran. Toda njuni pogledi so mi povedali, da si nismo prijatelji.

Turčini so malomarno gledali ves prizor. In če bi bil tudi kateri mrtev obležal, ne zmenili bi se mnogo. Kismet, usoda njegova!

Mene je radovednost obeh vsiljivcev naravnost ujezila. Obenem pa so se mi njuna vprašanja zdela naravnost sumljiva.

Čemu je mož hotel vedeti, ali sem paša, ali sem slaven človek, ali znam pisati, streljati, ali sem močen —? Čemu je hotel vedeti, ali imam prijatelje med Angleži? ,Jako dobro' je dejal, ko sem mu potrdil —.

Orientaliec ne gorovi rad, najmanj pa s tujcem, o katerem ne ve druga ko da je džaur —.

Ali ni imel s svojimi vprašanji posebnih namenov —? In katere —?

Govoril je z menoj kakor predstojnik s podložnim, kratko, skoraj robato, oblastno —. Najbolj čudno pa je bilo, da je na en sam mig ženske tiho ubogal —! Na Jutrovem stoji ženska globoko pod moškimi in v javnosti vobče nič ne velja —.

Vsa zadeva je bila zelo zelo sumljiva —!

Iz mojih ugibanj me je zbudil Halef, ki je ves čas stal poleg mene in prizor opazoval.

»Gospod, si videl?« mi je šepnil.

»Kaj?«

»Brado —!«

»Brado —? Kako brado —?«

»Ki jo tista ženska nosi —.«

»Ženska —? Ali ima brado?«

»Ni bila dvakrat zastrta, le enkrat, pa sem opazil njeno brado.«

»Brke?«

»Polno brado nosi! Ni ženska —! Moški je! Ali naj povem kapitanu?«

»Povej! Pa tako da ne bo nihče drug slišal.«

Šel je.

Gotovo se ni motil. Ostre oči je imel in opazovati je znal.

Jaz pa sem dalje ugibal, od obiska dervišovega pa do ženske z brado in do radovednih vprašanj —.

Videl sem, kako je Halef kapitanu pripovedoval. Ta pa se je smejal in odmajeval z glavo, nakar mu je Halef jezno hrbet obrnil in prišel k meni.

»Gospod, tale nadcarinar je tako neumen, da še celo mene za neumnega ima!«

»Kako to?«

»Tebe pa še za bolj neumnega ko mene!«

»Aaa —!«

»Da! Pravi da ženska nima brade in da se moški nikdar za žensko ne bo oblekel —.

Gospod, kaj misliš o teh ženskah, ki brado nosijo? Džeheina sta, kaj?«

»Slutim.«

»Treba bo oči odpreti, gospod!«

»To je tudi vse kar moreva zaenkrat storiti.

Pa prikrivati morava najino nezaupnost in pozornost! Ne govori mnogo z menoj, bodi bolj sam

zase, pa ostani vedno blizu mene, da si lahko vsak trenutek priskočiva na pomoč. Opazujejo naju!«

Šel je nekaj korakov v stran, jaz pa sem sedel in pisal svoj dnevnik. Pri tem pa sem neprestano opazoval kajuto in krov. Zdelo se mi je, kot da se bo vsak hip nekaj nepričakovanegega, neprijetnega zgodilo.

Pa nič se ni zgodilo, ves dan smo se vozili in na večer smo pristali na obali sinajskega polotoka.

Zasidrali smo se v majhnem zalivu ob hribovju Najazât.

Obal je bila ozka, komaj par korakov široka, strme stene so se dvigale skoraj neposredno iz morja. Zaliv je bil varen pred vetrom, pa kakor nalašč pripravljen za zasedo. Med skalami se je mirno lahko skrilo par tucatov ljudi in čakalo na nas.

Kaj rad bi bil šel in si obrežje malo ogledal, pa tema se je naredila še preden smo mirno ležali na sidru.

Mornarji so šli na suho in zanetili velik ogenj. Kmalu so odmevale skale od njihove večerne molitve.

Ostal sem na krovu in s Halefom sva se domenila, da bova menjaje se čula vso noč. Par mornarjev je prišlo na krov za stražo in »ženski« sta stopili iz kajute, da si v svežem zraku oddahneta. Gosto sta bili zastrti, to sem opazil pri svitu zvezd. Kmalu sta se spet vrnila v kajuto.

Halef je ležal kakih pet korakov v stran od mene. O polnoči sem ga zbudil.

»Si spal?« sem mu šepnil.

»Da, gospod! Sedaj pa ti spi!«

»Se smem zanesti na tebe?«

»Ko na samega sebe!«

»Ampak pazi dobro! Glej da ne zaspíš! In pri najmanjšem sumljivem šumu me zbudi!«

»Bom, gospod!«

Zavil sem se v odeje ter skušal zaspiti.

Pa ni šlo. Štel sem do sto, — zaman. Poskušal sem razna druga sredstva, končno se me je loteval

spanec, — ko se mi zazdi da čujem rahel, nenavaden glas.

Dvignil sem glavo in pogledal k Halefu.

Sedel je, sklonjen naprej kot bi napeto poslušal. Gotovo se tudi njemu ni zdelo vse prav.

Nenavadnega, drsajočega glasu ni bilo več čuti, pa ko sem položil uho na desko krova, sem ga spet razločno slišal.

»Ali čuješ kaj, Halef?« sem mu šepnil.

»Da, gospod! Kaj je to?«

»Ne vem.«

»Jaz tudi ne. Čuj!«

Tedaj je bilo slišati rahlo pljuskanje od zadnjega krova sem.

Na bregu je ogenj že davno ugasnil.

»Halef, pazi na mojo obleko in na puške! Šel bom da vidim, kaj je.«

Lahko da bi me bili iz kajute opazili, zato sem odložil puške, turbân in beli haik — beduinsko vrhnjo obleko —, legel na tla ter se s skrajno previdnostjo plazil proti zadnjemu krovu. Omeniti moram, da sva tisto noč spala na sprednjem krovu. Tja naju je preselil kapitan, da ne bi motila »žensk« v kajuti.

Naše straže so seveda mirno spale. Priplazil sem se do skrajne leve strani krova. Tam je slonela nekaka lestva, prišlo se je po njej na streho kajute in h krmilu.

Lezel sem po njej, rahlo in neslišno ko mačka. Posrečilo se mi je, prišel sem na streho, nihče se ni oglasil.

Lezel sem še dalje, do skrajnega kota krova in — v hipu sem razumel skrivnostni, drsajoči glas.

Čoln, ki sta se v njem pripeljali dozdevni ženski, je bil pritegnjen trdo ob steno ladje, tako da je ležal točno pod oknom kajute.

In iz tega okna so prav tedaj po vrvi spuščali neko majhno pa precej težko reč, vrv se je drgnila ob robu okna in dajala tisti rahli, drsajoči glas, ki me

je zbudil iz prve dremavosti. Spodaj v čolnu pa so stali trije moški, odvezali so težki predmet, ki so jim ga tovariši spustili iz okna kajute, ter čakali da dobijo po isti poti nadaljne pošiljatve.

Stvar je bila čisto jasna!

Premeteni tatovi so se lotili nadcarinarjevega zaklada, ki je bil shranjen v kajuti, davčnega denarja, ki ga je nabiral, »ženske« v kajuti pa so —.

Moje razmišljanje je v hipu prekinil krik z brega.

»Pozor —! Izdani smo —!«

Strel je počil, krogla je udarila trdo ob meni v desko, drugi je počil, tretji, krogle so žvižgale sicer mimo mene, pa nisem se jim smel dalje izopostavljati.

Videl sem le še, da so spodaj vrv presekali in s čolnom odrinili, nato sem skočil s kajute na krov.

Obenem so se odprla vrata kajute, deset moških je planilo nad mene.

Odkod so se vzeli, ne vem. »Ženski« sta se med tem nedvomno prelevili v bradate Arabce, drugi pa so najbrž priplezali iz čolna, utrgali par desek v steni kajute ter zlezli vanjo.

Za ramišljanje ni bilo časa. Zaklical sem Halefu in že so me trije prijeli krog pasu, da nisem mogel do samokresov in do noža, trije so skočili nad Halefa in trije so me grabili za pesti, s katerimi sem se edino še mogel braniti.

Na bregu so pokale puške, donele kletvice in klici na pomoč, vmes pa je poveljeval globok bas, ki sem ga koj spoznal. Dervišev glas je bil, tistega, ki je »po kolenih v Mekko romal« —.

»Ta je Frank! Ne ubijte ga! Živega dobite!« je sopel v gneči krog mene eden.

Skušal sem se iztrgati. Zaman —! Šest proti enemu —!

Strel je počil blizu mene.

»Na pomoč, gospod! Ranjem sem!« je klical Halef.

Z vso silo sem se pognal in potegnil svoje napadalce par korakov za seboj.

»Omotite ga!« je nekdo zaklical.

Še tesneje so me pograbili, par težkih udarcev sem dobil po glavi, vrgli so me na tla.

Po ušesih mi je hrumelo celo morje valov, vmes sem čul strele in krike, nato mi je bilo kot da mi veže roke in noge in me vlečejo nekam v stran.

In nato sem izgubil zavest.

Ko sem se, ne vem kedaj, spet zbudil, me je bolela glava in dolgo je trajalo, da sem se spomnil na zadnje dogodke.

Krog mene je bila trda tema, pa na šumenju valov ob stenah ječe sem spoznal, da ležim na dnu ladje, ki naglo vozi. Roke in noge sem imel trdo zvezane, da se geniti nisem mogel, in podgane so lahko brez skrbi preiskovale mojo osebnost.

Dolgo dolgo ni bilo čuti žive duše.

Končno so se približali koraki, videl nisem nikogar, pa nekdo mi je odvzel vezi in mi dejal:

»Vstani in pojdi z nama!«

Peljala sta me iz spodnjega prostora skozi poltemni medkrov na vrh.

Med potom sem preiskal svoje žepe in v svoje veselje našel, da mi razen orožja ničesar niso vzeli.

Ozrl sem se po krovu.

Vozili smo se na majhni, ozki jadrnici, dvoje trikotnih in eno štirikotno jadro je imela. Oprema je pričala, da je kapitan izvrsten mornar, hladnokrven in pogumen, sicer bi si ne upal s tako ladjo v te viharne, na čereh in plitvinah bogate vode.

Opazil sem na krovu tudi top, ki pa je bil za zaboji, sodi in culami tako dobro zakrit, da ga z druge ladje ni bilo mogoče opaziti.

Moštva je bilo trikrat več nego ga je jadrnica potrebovala, sami od solnca ožgani ljudje, s celimi zalogami samokresov, nožev in drugega orožja za pasom.

Na zadnjem krovu je sedel človek v košatih rdečih hlačah, z zelenim turbânom na glavi in v

modrem dolgem kuftânu. Vrhu kuftâna je nosil bogato z zlatom obšit suknjič in krog pasu je imel ovit svilen šal, za katerim je tičalo polno samokresov, nožev in dragocen handžar. Njegovi ročaji so bili obloženi z dragulji in obiti s srebrom.

Koj sem ga spoznal, — derviš je bil.

Poleg njega je stal Arabec, tisti ki sem ga prejšnji dan pa sambûku sunil.

Čuvaja sta me postavila pred ta dva moža in stopila na stran. Arabec me je gledal zloбно in maščevalno, derviš pa prezirljivo.

»Veš, kdo sem jaz?« me je vprašal derviš.

»Ne vem, pa mislim si.«

»No, kdo sem?«

»Abu Seif.«

»Da, jaz sem Abu Seif. Poklekni pred mene, džaur!«

»Mi še na misel ne pride! Ali ne stoji v korânu, da smemo le pred Allâhom koleno pripogniti?«

»Za tebe to ne velja! Ti si nevernik. Zapovem ti, da poklekneš in me ponižno počastiš!«

»Ne vem še, ali si zaslužiš, da te počastim. In če bi tudi zaslužil, bi te počastil na drug način.«

»Džaur, poklekni, ali pa ti odbijem glavo!«

Vstal je in prijel za handžar.

Stopil sem za korak bliže, pripravljen, da ga pri prvi sovražni kretnji sunem pod rebra, mu izbijem sabljo iz roke in ga dvignem v zrak.

»Glavo —?« sem dejal. »Torej nisi Abu Seif, ampak rabelj!«

»Jaz sem Abu Seif in kar rečem, to tudi storim. Na kolena, ali pa ti položim glavo pod noge!«

»Pazi rajši na svojo glavo!«

»Džaur!«

»Bojazljivec!«

»Kaj —?« je siknil. »Bojazljivca se me drzneš imenovati —?«

»Da! Le po noči si si upal napasti sambûk, v ženske si preoblekel svoje ogleduhe in s sabljo mi groziš, ko je polno tvojih ljudi krog tebe! Da stojiš sam pred menoj, bi drugače govoril!«

»Jaz sem Abu Seif in deset ljudi tvojega kova mi ni kos!«

»Izvrstno —! Tako govori, kdor se svojega nasprotnika boji!«

»Boji —! Ha ha ha ha —! Pa mi pripelji tucat svojih ljudi in videl boš, kako se bojim nasprotnikov!«

»Jih ni treba tucat! Eden sam bo dovolj!«

»Ali misliš s tem enim morebiti samega sebe?«

»Tvoj ujetnik sem. Ne dovolil bi mi, da se merim s teboj!«

»Zakaj pa ne?«

»Ker se me bojiš. Ti ubijaš le z besedami, ne pa s sabljo!«

Mislil sem da se bo še huje ujezil, pa zmotil sem se.

Hladno in grozeče mirno je vzel tovarišu handžar in ga dal meni.

»Tule, vzemi pa se brani! Povem ti pa, da boš pri tretjem udarcu mrtev!«

Vzel sem sabljo.

Abu Seif, »Oče sablje«, je bil, kar je že njegov priimek napovedoval, po orientalskih pojmih gotovo izvrsten mečeborec, pa vedel sem, da so orientalski vobče slabi mečevalci in slabi strelci. Sicer še nisem z nobenim križal meča in nisem bil vajen handžara, ki mi ga je stisnil v pest, težek je bil proti koncu, pa pretenek in slab pri ročaju, torej ravno narobe z našimi sabljami. Pa vseeno me je mikalo, da bi mu dal poskusiti nadkriljujočo umetnost evropskega mečevanja.

Vse moštvo se je zbralo krog naju in v vseh obrazih sem bral prepričanje, da sem izgubljen in da bom po tretjem udarcu mrtev.

Tako naglo in nerodno me je naskočil, da se niti postaviti nisem imel časa. Prestrigel sem njegov prvi

udarec in poskusil zvijačo, ubranil se je je. Nato je on poskusil z zvijačo, ki pa sem jo izlahka odbil.

Drugi moj udarec ga je zadel v živo.

Ni bil moj namen da bi ga ranil, pa tako neroden je bil, da se niti najnavadnejših napadov ni znal ubraniti.

Kri ga je razdražila.

Pozabil je na vso previdnost, stopil nazaj in divje naskočil.

Trdo sem prijel za handžar, prestrigel njegov udar s krepkim protiudarom — in handžar mu je zletel iz roke ter črez krov v morje.

Gledalci so kriknili, jaz pa sem stopil nazaj in povsil handžar.

Kakor okamenel me je gledal.

»Abu Seif, ti si izvrsten mečeborec!«

Moje besede so mu vrnile življenje.

Pričakoval sem divji izbruh jeze. Mesto tega pa je zavzet zaklical:

»Človek — nevernik, ti si Abu Seifa premagal —!«

»Ni bilo težko! Tvoje borenje ni pravilno in premišljeno! Moj drugi udarec te je zadel v kri, moj tretji te je razorožil. Do tretjega udarca pravzaprav niti prišel nisem. In tvoj tretji udarec bi mi naj bil življenje vzel —!

Tule je handžar, v tvojih rokah sem!«

Moj seveda zelo tvegani priziv na njegovo velikuščnost je imel popoln uspeh.

»Da, v mojih rokah si, moj ujetnik si. Toda svojo usodo imaš v svojih lastnih rokah!«

»Kako to?«

»Če storiš, kar bom zahteval, boš kmalu spet prost!«

»Kaj naj storim?«

»Boril se boš z menoj —.«

»Da —?«

- »In me učil, kako je treba po pravilih sukati meč —.«
- »Da —?«
- »Dokler si na jadrnici, se ne boš pokazal nobenemu tujcu —.«
- »Da —.«
- »In boš takoj krov zapustil, če bo prišla tuja ladja blizu —.«
- »Da —.«
- »In s svojim služabnikom ne boš besedice izpregovoril —.«
- »Kje je moj služabnik?«
- »Tu na ladji.«
- »Zvezan?«
- »Ne. Bolan je.«
- »Ranjen —?«
- »Na roki. Tudi nogo si je zlomil, ne more vstati.«
- »Torej ti ne morem obljubiti, kar zahtevaš. Moj služabnik je moj prijatelj, pobrigati se moram zanj in to mi moraš dovoliti.«
- »Ne dovolim ti. Pa obljubim ti, da bom lepo skrbel zanj.«
- »To mi ne zadostuje. Zlomil si je nogo, treba mu jo je obvezati in uravnati. In tu na krovu tega pač nihče ne zna —.«
- »Jaz se razumem na to. Povezal sem mu rano in mu djal nogo v deščice. Nima bolečin in zadovoljen je z menoj.«
- »Zvedeti moram to iz njegovih lastnih ust.«
- »Zagotavljam te pri Allâhu in pri njegovem pre-roku, da je poskrbljeno zanj prav tako dobro, kakor če bi bil ti sam poskrbel zanj! Če mi ne obljubiš, da ne boš govoril z njim, bom skrbel, da ne prideta skupaj.
- Pa še več zahtevam od tebe!«
- »Zahtevaj!«
- »Kristjan si. Čuval se boš, da ne prideš v dotik z mojimi ljudmi in da se ne bodo onečistili.«

»Dobro!«

»Priatelj je imaš med Angleži —?«

»Da.«

»Vplivne osebe?«

»Precej.«

»Odkupili te bodo —?«

Tako torej —! Ni mi hotel življenja vzeti, le denar je hotel imeti zame —!

»Koliko pa zahtevaš zame?«

»Nimaš mnogo denarja pri sebi. Sam se torej ne moreš odkupiti.«

Torej me je le preiskal —! Tisto kar sem imel všito v rokav svoje suknje, tistega seve ni našel. Bi bilo najbrž tudi premalo.

Odgovoril sem mu:

»Siromak sem. Nimam denarja.«

»Verjamem ti, čeprav je tvoje orožje izvrstno in imaš stvari pri sebi, katerih niti ne razumem. Pa imeniten si —!«

»A —!«

»In slaven!«

»O —!«

»Sam si to povedal, tule mojemu tovarišu —!«

»Šalil sem se.«

»Ne, resnico si imel! Kdor je tako močen in zna meč sukati kakor ti, tak ne more biti manj ko odličen častnik, ki bo zanj njegov sultân gotovo rad plačal dobro odkupnino!«

»Moj kralj ti ne bo dal denarja zame! Zastonj me bo zahteval nazaj.«

»Ne poznam ga, tvojega kralja. Kako bi me torej naj prisilil, da te mu izročim?«

»Storil bo to po svojem poslaniku v Carigradu.«

»Tudi njega ne poznam —.«

»Sicer pa potujem pod varstvom padišahovim in imam potni list, ki nosi njegov lastnoročni podpis —.«

Nasmejal se je.

»Tukaj ne pomeni padišah prav nič! Tu zapoveduje le veliki šerif mekkanski in jaz sem močnejši nego sta šerif in padišah skupaj —!

Sicer pa se ne bom pogajal ne s tvojim kraljem ne s tvojim poslanikom.«

»S kom pa?«

»Z Angleži.«

»Zakaj?«

»Da te zamenjajo.«

»Za koga?«

»Za mojega brata, ki ga imajo ujetega. Napadli so njegovo barko in ga ujetega peljali v Aden. Umoriti ga hočejo, pa zamenjali ga bodo za tebe!«

»Utegneš se zmotiti! Jaz nisem Anglež. Ne bodo zamenjali tvojega brata zame —!«

»Torej boš pa umrl! Napisal jim boš pismo, poslal jim ga bom. Če boš dobro napisal, te bodo zamenjali, če pa slabo, — si pa sam kriv svoje smrti.

Premisli stvar! Časa imaš dovolj!«

»Koliko?«

»Tole morje je nevarno. Pa vkljub temu bom poskusil in tudi po noči vozil. Pod ugodnim vetrom smo v štirih dneh v Džiddi. Od Džidde pa do kraja, kjer lahko skrijem svoje ladjo in odpošljem sela v Aden, je še tudi štiri dni.

Torej imaš še dober teden časa.

»Dobro. Pisal bom pismo.«

»Ali mi obljubiš, da ne boš bega poskusil?«

»Tega ti ne morem obljubiti.«

Dolgo mi je resno gledal v obraz.

»Nisem verjel, da so tudi med neverniki pošteni ljudje —! Torej mi boš skušal uiti —!«

»Pri prvi priliki —!«

»Torej se tudi ne bova borila. Lahko bi me ubil, skočil v vodo in se rešil. Znaš plavati?«

»Da.«

»Pomisli, da je v teh vodah polno morskih volkov! Požrli bi te —!«

»Vem.«

»Strogo te bom zastražil. Tale moj tovariš se ne bo genil od tebe. Razžalil si ga, ostro bo pazil na tebe, dokler ne boš svoboden ali pa mrtev.«

»In kaj bo z mojim služabnikom?«

»Nič se mu ne bo zgodilo. Sicer se je hudo pregrešil, ker je stopil k neverniku v službo, pa ker ni ne Turčin ne džaur, mu bom dal svobodo obenem s teboj — ali pa po tvoji smrti.

Sedaj še lahko ostaneš na krovu. Pa ko bo tvoj čuvaj zahteval, moraš takoj pod krov v svojo celico.«

In s temi besedami sem bil milostno odpuščen.

Stopil sem krovu na sprehod in ko sem se utrudil, sem sedel. Moj stražnik mi je bil neprestano za petami, kakih šest korakov za menoj.

Sicer pa se nihče ni brigal za mene. Molče so mi prinesli vodo, dateljne in riž. In če se je približala kaka ladja, sem moral pod krov, dokler ni bila mimo.

Zvečer pa so me zaprli v temno celico na dnu ladje in Arabec je ležal pred vrata.

III.

V Džiddi.

Tako sem preživel tri dni.

Zame me ni skrbelo, le za Halefa sem se bal. Kdo ve, kako so ga obvezali. Orientalec ni vaje snage, kaj, če bi se mu rana ognojila! Hudo mi je delo, da nisem mogel k njemu. Še znamenja mu nisem mogel dati, vsak tak poskus bi bil najin že itak težaven položaj še poslabšal.

Vreme je bilo lepo, veter ugoden. Naglo smo jadrali, ves čas trdo ob zapadni obali Arabije. Prve dni je bila še gorata in strma, potem pa je prešla v peščeno, nizko ravnino, — bližali smo se Džiddi, pristanišču Mekke.

Tisti dan proti večeru smo opazili na severnem obzorju majhno koprenasto meglo. Abu Seif jo je zabrižen ogledoval. Šlutil sem, da se nam bliža vihar.

Ko se je zmračilo, so me gnali pod krov. Soparno in vroče je bilo spodaj, bolj ko druge noči, in vročina je rastla vse huje. Nisem mogel zaspati, nemiren sem bil. Še o polnoči sem bedel.

In tedaj je nekje v daljavi vstalo votlo bučanje, grmenje in bobnenje, silen vihar je privršal in pograbil jadrnico. Zazibala se je, čutil sem, kako se je prednji del globoko nagnil in da so valovi pljusknili čez krov. Pa koj se je spet dvignila in s podvojeno brzino šinila dalje. Lesovje je stokalo in ječalo v vseh sklepih, jambori so pokali v zagozdah, mornarji so letali po krovu, kričali in molili, vzdihovali in kleli

Vmes pa so donela glasna, preišljena povelja kapitanova. »Oče sablje«, to sem opazil, ni bil samo izvrsten mečeborec, vsaj po orientalskih pojmi, ampak tudi pogumen, hladnokrven mornar. In hladnokrvnosti mu je v teh vodah res treba bilo.

Računal sem, da smo blizu rtiča Hâtiba, ki leži kakih sto kilometrov severno od Džidde. Morje je tam polno koraljšč in skalnatih čeri, ki so še po dne ob mirnemu vremenu silno nevarne. Med rtičem Hâtiba in celino štrlita iz morja dve ostri čeri, skozi to ožino mora voziti vsaka jadrnica in preden se spustijo skozi njo, molijo mornarji k Allâhu za srečno vožnjo. Še po dne je prehod tvegan.

S strašno naglico je gnal vihar jadrnico proti nevarnemu mestu. Pristati ni bilo mogoče, ladja bi se bila ob obrežju gotovo razbila. Ali bomo prišli skozi?

Vstal sem. Pa kaj mi je pomagalo —?

Vrata so bila zaklenjena in če bi se ladja razbila, bi utonil, nihče bi se ne zmenil zame, vsak bi hotel rešiti samega sebe.

In Halef —!

Tedaj se mi je v kljub bobnenju viharja in ropota gori na krovu zazdelo, da čujem zunaj pred vrati šum. Stopil sem bliže in poslušal.

Res —!

Nekdo je prihajal, tipal naokoli in odrival zapah. Vrata so se odprla.

»Gospod!«

»Kdo je?«

»Hamdulillâh, gospod! Hvala Allâhu, da sem koj našel prava vrata! Ali ne poznaš več glasu svojega zvestega sluga, gospod?«

»Halef —? Ni mogoče —! Halef ne more biti! Saj ne more hoditi —!«

»Zakaj ne?«

»Ranjen je in nogo si je zlomil.«

»Ranjen sem, to je res, gospod! Pa le na roki in čisto malo. Toda noge si čisto nič nisem zlomil.«

»Torej me je Abu Seif nalagal —!«

»Ne, ni te nalagal! Le jaz sem ga prevaril. Naredil sem se kot da sem si res nogo zlomil. Potajil sem se, da bi mogel svojemu dobremu gospodu pomagati. Povezal mi je nogo in tri dni sem nosil deščice in ležal spodaj v tisti temni luknji. Po noči pa sem si jih odvezal in šel po ladji na poizvedovanje.«

»Priden si, Halef! Ne bom ti tega pozabil!«

»In različne zanimivosti sem zvedel.«

»No —!«

»Prisluškoval sem in čul, da bo Abu Seif nekaj pred Džiddo pristal. Romal bo v Mekko in tam molil za brata, za tistega, ki so ga Angleži ujeli in ki bi ga naj ti zamenjal. Nekaj njegovih ljudi pojde z njim.«

»Hm —! To je dobra vest. Morebiti se nama posreči, da med tem uideva.«

»Bomo videli. Jutri pojde. Tudi to sem zvedel, da so vse tvoje reči, tudi tvoje puške, v njegovi kajuti.«

»Ali prideš jutri večer spet, če bi se nama to noč ne posrečilo uiti?«

»Pridem, gospod!«

»Pa nevarno je, Halef!«

»Nocoj ni nevarno. Taka tema je, da me nihče ni opazil. Povrh so vsi zaposleni z jadrnico in nimajo časa, da bi se za naju brigali. Jutri pa bo Allâh pomagal!«

»Ali te rana boli?«

»Ne.«

»Kaj se je zgodilo s sambûkom? Pobili so me na tla, onesvestil sem se, pa ne vem, kak je bil konec boja.«

»Sambûk so izropali. Abu Seif je pobral ves denar iz nadcarinarjeve kajute, ljudi pa so povezali in pustili na krovu. Le naju so vzeli s seboj, tebe predvsem zato, da te izmenjajo za Abu Seifovega brata.«

»Kako si to zvedel?«

»Prisluškoval sem, ko so se pogovarjali. Saj veš, da sem se takih umetnosti od tebe naučil in da vem, kako koristne so, če je človek v nevarnosti.«

»In kje je ležala Abu Seifova jadrnica tisto noč?«

»Čisto blizu sambûka je ležala za skalami na sidru in čakala na nas. Saj je tisti laži-derviš vse lepo poizvedel od mornarjev, kam mislimo pluti.

Pa lahko noč, gospod!«

»Lahko noč, dobri Halef!«

Zlezal je ven, zapahnil vrata in spravil tudi zásovo spet na njeno mesto. Tako tiho je odlezel, da sem ga komaj čul.

Čisto pozabil sem na vihar med Halefovim obiskom. Minil je prav tako naglo kakor je prišel. Morje je bilo še sicer zelo nemirno in ladja se je močno zibala, pa zrak je bil miren, tulenje in bučanje viharja je minilo. Nevarnosti za jadrnico hvala-bogu ni bilo nebene več.

Sicer pa se nisem več bal ne zase ne za Halefa. Njegova rana ni bila nevarna in če bi se bila jadrnica tudi ponesrečila, Halef bi bil prišel po mene.

Mirno sem zaspal.

Prebudil sem se, ker so se vrata odprla.

Ladja je ležala mirno in zunaj je stal moj čuval.

»Ali hočeš na zrak?« me je vprašal.

»Da.«

»Pa le do poldneva smeš ostati gori.«

Šel sem na krov.

Morje je bilo mirno, nobenega sledu ni bilo več videti o silnem viharju. Ležali smo v ozkem, globoko v celino zarezanem zalivu. Jadra so sneli in tudi jambore položili po krovu, seve zato da ladje ni bilo videti ne z morja ne z obrežja, ki je bilo pa sicer popolnoma pusto in golo.

Do poldneva sem ostal na krovu. Nič posebnega nisem opazil.

Tedaj pa me je dal Abu Seif poklicati k sebi.

V kajuti je bil. Najprvo sem z zadovoljstvom zagledal svoje orožje na steni. Na tleh je ležalo več usnjatih žakličev, najbrž je bil smodnik v njih. V kotu je stal zaboj, ki ga je Abu Seif koj zaprl, ko sem vstopil. Videl pa sem, da je poln platnenih vrečic. Gotovo je bil v njem denar, ki ga je pobral s sambûka.

»Govoriti moram s teboj!« mi je dejal.

»Govori!«

»Ali mi še vedno nočeš obljubiti, da ne boš poskusil bega?«

»Ne morem lagati in zato ti odkrito povem, da bom ušel koj ko se mi ponudi ugodna prilika.«

»Ugodna prilika se ti ne bo nikoli ponudila! Pa siliš me, da te strožje zavarujem nego mi je ljubo.

Odšel bom. Dva dni me ne bo nazaj. Med tem časom ne boš smel iz svoje celice. In tudi roke ti bom dal zvezati.«

»Trd si!«

»Da. Pa sam si si kriv!«

»Vdati se moram.«

»Pojdi sedaj! Pomni pa, da sem dal strogo naročilo tvojemu čuvaju in da te bo ustrelil, če se boš le količkaj sumljivo obnašal.

Žal mi je, da moram biti trd s teboj. Če bi bil pravoveren musliman, bi te prosil, da si moj prijatelj. Džaur si, pa ne sovražim in ne preziram te. Verjel bi ti, če bi mi obljubil, da ne boš ušel. Pa nočeš mi obljubiti, zato si si sam kriv svoje usode!

Pojdi sedaj spet pod krov!«

Peljali so me pod krov in me zaklenili.

Skrajno neprijetno je bilo ležati z zvezanimi rokami v vročem, zatohlem medkrovju, pa vdati sem se moral. Čuvaj, tisti ki sem ga sunil po krovu, se je hotel še posebej maščevati in mi ves popoldan ni prinesel ne jedi ne pijače.

Upal sem na Halefa in čakal na noč, napeto in željno kakor malokedaj v življenju.

Tema je bila krog mene. Čas je lezel po polževo. Čul sem, da so molili el-asr, popoldansko molitev, nato el-mogreb, molitev ob solnčnem zatonu, minil je el-išâ, večerna molitev, in potem je bilo dolgo vse tiho.

Polnoč je menda že minila, ko sem čul pred vrati rahel šum.

Napeto sem poslušal, pa nič več ni bilo čuti. Oglasiti se nisem smel. Mogoče da je bil čuvaj, mogoče da tudi samo podgana.

Nekaj časa je bilo vse tiho. Nato so prišli koraki k vratom in čul sem tisto rahlo šuštenje, ki nastane, če razprostreš in pogrneš po tleh preprogo.

Kaj je to pomenilo —?

Up mi je upadel. Druga ni bilo mogoče ko da je prišel čuvaj in legel pred vrata, kakor vsako noč.

Torej z begom ne bo nič —! Kajti če Halef sedajle pride, se bo —.

Pa čuj —! Kaj je bilo to —?

Le oster posluh, vajen sprejemati tudi najrahljše vtise, je mogel zaznati, kako je tiho tiho lezel zapah iz vrat. In koj nato sem čul, kako je nekaj butnilo ob tla, kakor če bi kdo hotel vstati, pa ne more. Čul sem zadušeno stokanje in ječanje — in potem se je zunaj oglasilo:

»Gospod, pridi! Imam ga!«

Halefov glas je bil.

»Koga imaš?« sem vprašal.

»I no, čuvaja —.«

»Ne morem ti pomagati. Zvezane roke imam.«

»Si tudi k steni privezan?«

»Ne. Ven k tebi že lahko pridem.«

»Torej le brž pridi! Vrata so odprta.«

Zlezal sem ven in tipal krog sebe.

Čuvaj je ležal na tleh in se krčevito stresal. Na njem je klečal Halef in ga tiščal za vrat.

»Sezi mu za pas, gospod! Morebiti ima nož pri sebi.«

Poiskal sem nož.

»Ima ga. Čakaj, koj ti pridem na pomoč!« sem mu dejal.

Vkljub trdo zvezanim rokam sem potegnil čuvaju nož izza pasu, ga prijel med zobe in si razžagal vezi.

»Ali se ti je posrečilo, gospod?«

»Da. Roke imam proste. Hvalabogu da se še ni zadušil!«

»Zakaj ne? Ni ga škoda! Zaslužil si je!«

»Halef, ne smeš brez potrebe ubijati! Zvezala ga bova, mu zamašila usta in ga položila v mojo ječo.«

»Stokal bo skoz nos in naju izdal!«

»Ne bo! Vzameva mu turbân in mu zavijeva vanj obraz.

Sedaj pa malo popusti prste, da bo šel po sapo. Takole —! Sedaj pa brž zamašek v usta! Tule je njegov pas, zveživa mu roke in noge —! Spusti vrat in primi ga za noge, da ne bo brcal! Takole —!

Sedaj je dobro shranjen! V celico z njim! Naj še sam okusi njene vrline!«

Srečno sva opravila, odahnila sva si. Prosta sva bila in res veliko smolo bi morala imeti, da bi naju spet prijeli.

»Kaj pa sedaj, gospod?«

»Kako si vse to opravil, dobri Halef?«

»Oo, čisto enostavno! Zlezal sem iz svoje luknje in poslušal tu in tam.«

»Če bi te bili našli —!«

»Niso me stražili. Saj so prepričani, da se ne morem geniti iz luknje! Prisluškoval sem in čul, da je Abu Seif odpotoval z dvanajstimi možmi. Zaenkrat v Džiddo. Mnogo denarja je vzел s seboj, da ga pokloni velikemu šerifu mekkanskemu.

Potem sem čul, da bo tvoj čuvaj spal tule pred vrati. Sovraži te, ker si ga vrgel po krovu. In že

zdavnaj bi te bil umoril, da se ni bal Abu Seifa, ki te spoštuje.

Če sem torej hotel k tebi, sem ga moral prehiteti. Čisto tiho sem lezel čez krov. Nihče me ni opazil. Naučil si me tega v puščavi! In najprvo sem seveda odrinil zapah, da bi mi ti mogel priti na pomoč, kajti če sem ga držal za vrat, bi ti ne mogel odpreti.

In komaj da sem se skrila v temi, tam poleg vrat, že je prišel.«

»Torej ti si bil tisti —? Čul sem te.«

»Ko je legel, sem ga zgrabil za vrat. In nato sem poklical tebe.«

»Hvala ti, Halef! Dobro si naredil! In kako je gori na krovu?«

»Zelo dobro! Ko sem lezel po krovu, so se pripravljali, da pokade svoj opij. Poveljnik je odšel, lahko si dovolijo tak prepovedan užitek.«

»Dobro! Varna sva! Poberi Arabcu orožje, boljše je nego tvoje.

Sedaj pa pojdiva! Jaz bom lezel naprej.«

Ko sva lezla po stopnicah, sem se moral nehote nasmehniti na račun velikega šerifa.

Abu Seif mu je nesel denar, ki mu ga je pravkar ugrabil, — davek, ki ga je zanj pobiral nadcarinar Mûrâd Ibrahim! In gotovo niti vsega ne —! Levji delež si je gusar Abu Seif gotovo za sebe obdržal.

Pomolil sem glavo na krov.

V nos mi je udaril močen duh po opiju. Mornarji so ležali po krovu, ni bilo videti, ali že spe ali pa nepremično pričakujejo sladkih sanj, ki jih povzroča opojni opij.

Pot h kapitanovi kajuti je bila prosta.

Lezla sva trdo po tleh in srečno prilezla k vratom. Ključavnice ni bilo. V Orientu so ključavnice redke. Tudi tečaji niso mogli škripati, ker jih ni bilo.

Vrata so enostavno visela na dveh koščekih usnja, pribitih zgoraj in spodaj na podboje in na vrata.

Odprl sem vrata, kolikor je bilo treba da sva brez težave mogla zlezti v kajuto, in jih koj spet zaprl za nama.

V kajuti sem se čutil varnega kot da sem doma v svoji sobi. Tamle so visele moje puške in drugo orožje in pet korakov v stran je bil rob ladje, — en sam korak, pa sva bila na suhem. Uro, kompas in denar mi je Abu Seif pustil v žepih.

»Kaj naj vzamem s seboj?« je vprašal Halef podjetno.

»Eno tistih odej tamle v kotu. Potrebujeva jo. Tudi jaz si bom eno vzela.«

»Druga nič —?«

»Ne.«

»Ooo —! Čul sem, da ima 'Oče sablje' mnogo denarja tule v svoji kajuti —!«

»Denar je tamle v zaboju. Ne bova ga vzela. Ni najin.«

»Kaj, gospod —? Da ne boš vzela denarja —? Pustil ga boš temle roparjem —? In midva ga tako zelo nujno potrebujeva!«

»Ti bi kradel —? Ne! Nisva tatova!«

»Kaj —? Jaz, — hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ — pa tat? Če bi mi to kdo drug očital —! Ali mi nisi zapovedal, naj si vzamem orožje Arabca, ki sedaj leži spodaj v celici —? Ali mi nisi pravkar zapovedal, naj si vzamem eno tistih odej tamle —?«

»To ni tatvina. Gusarji so nama vzeli odeje in tebi tudi orožje. Pravico torej imava do odškodnine. Denarja pa nama niso vzeli.«

»Pač gospod! Meni so ga vzeli.«

»Koliko? Ali si ga mnogo imel?«

»Ali mi nisi dajal vsakih štirinajst dni po tri tolarje Marije Terezije? Vse sem še imel. Vzeli so mi je. In tudi jaz si bom vzela, kar je moje.«

Stopil je k zaboju.

Kaj sem hotel —! Ali bi naj bil branil? Oropali so ga in bila sva v razmerah, ki so dovoljevale, da sva si smela sama poiskati odškodnino. Prisiliti Abu Seifa nisva mogla, naj nama vrne, kar nama je vzel. Jaz pa sem bil prereven, da bi bil mogel svojemu služabniku vrniti iz lastnega žepa, kar je izgubil. In če bi se bila še dalje prepirala, bi bila izgubljala čas in h koncu bi naju utegnili še najti.

Zadovoljil sem se torej z ugovorom:

»Zaboj bo zaklenjen, ne boš ga mogel odpreti.«

Poskusil je in dejal:

»Pa res! Zaklenjen je in ključa ni nikjer! Toda odprl bom zaboj vkljub temu!«

»Ne! Tega ne boš storil! Če ulomiš, bo zaropotalo in naju izdalo —!«

»Gospod, prav govoriš! Ne bom več dobil svojih tolarjev —! Pojdiva —!«

Tako žalostno je povedal zadnje besed, da se mi je v srce zasmilil.

Noben Arabec ne bi pustil denarja, to sem vedel. Le Halef je bil tega zmožen. Zaradi mene, ki me je rad imel, in pa ker je seme krščanskih načel, ki sem mu jih ob vsaki priliki pridigoval, vkljub vsemu že vendarle pogñnalo korenine v njegovim dobrem srcu.

Zato sem mu obljubil:

»Halef, dobil boš svoje tolarje od mene še enkrat, pri prvi priliki, ko jih bom imel!«

»Res, gospod —?«

»Da.«

»Torej pa pojdiva!«

Pustila sva zaboj z denarjem, zlezla iz kajute in neopažena prilezla na ladjin rob. Pa ladja je bila za precej večji skok oddaljena od obrežja nego sem si mislil.

»Ali boš mogel skočiti tako daleč?« sem ga vprašal v skrbeh.

Vedel sem, da je dober skakalec, toda za zalet na krovu ni bilo prostora.

»Pazi, gospod!«

Stopil je na pregrajo, počenil, se sunil — in že je bil na bregu.

Skočil sem za njim.

»El-hamdu lillâh, gospod! Prosta sva! Ampak kam pa sedaj —?«

»V Džiddo pojdeva.«

»Ali veš za pot?«

»Seveda ne vem.«

»Ali imaš zemljevid, ki bi ti pot kazal?«

»Tudi ne. Pa ne potrebujeva zemljevida. Zvezde nama bodo kazale pot. Proti jugu morava. Abu Seif se je peš napotil v Džiddo. Torej ne more biti daleč.

Pa poglejva najprvo po najinem orožju!«

Zlezla sva za bližnje grmovje.

Moji dve puški sta bili še nabasani. Naibrž si Abu Seif z revolverjem in s kratko Henryjevo repetirko ni vedel pomagati ter se je pač silno čudil težki dvocevki-medvedarici. Arabec je vaju svoje dolge lahke puške, novejših puškinih sistemov ne pozna, še dandanes najdeš pri Arabcih strelno orožje najstarejšega ustroja.

Pogledala sva še po ladji in vlekla na uho, ali niso morebiti najinega bega opazili.

Pa vse je bilo mirno in odšla sva, puščajoč za seboj jadrnico, ki nama je skorajda postala usodna.

Držala sva se proti jugu in hodila kolikor mogoče trdo ob obrežju. Kar je bilo seveda zelo zamudno, ker je morje na mnogih mestih segalo z globokimi zalivi daleč v celino. Povrh je bilo obrežje gosto obraščeno z bodičastim kaktičjem in z aloo. Le s težavo sva prodirala dalje.

Končno se je zdanilo in laže sva si iskala pot med bodičjem, tudi vijugaste ožine sva tu pa tam presekala, ker sva videla daleč naprej po obrežju.

Krog osmih zjutraj sva zagledala v daljavi minarete in obzidje nekega mesta. Tudi ljudi sva srečavala. Načgovorila seve nisva nikogar.

»Ali bova vprašala, če je tisto tamle že Džidda, gospod?« je vprašal Halef.

»Ne. Ni treba. Tamle je prav gotovo Džidda.«

»In kaj bova v Džiddi počela?«

»Jaz si bom najprvo mesto ogledal.«

»Jaz tudi. Ali veš, gospod, da je v Džiddi pokopana Eva, mati vseh ljudi?«

Seveda je pristna mohamedanska bajka, kar je Halef povedal. V bližnji in daljni okolici Mekke, h kateri spada tudi Džidda, je vse polno takih »svetih« krajev, kjer so živeli ali pa so pokopani, seve le po nauku mohamedanskih učencikov, svetopisemski ljudje.

Da se ne bi spet prepiral s Halefom, in pa ker sem res vedel za to bajko, sem odgovoril:

»Čul sem o tem.«

»Ali si že tudi čul, da jo je Adam sam tukaj pokopal in jo nato štirideset dni objokoval in štirideset noči? In potem je šel na otok Selan Dib, tam je umrl in tam je tudi pokopan. Selan Dib je otok, ki o njem le pravoverni muslimani vedo.«

Na te bajke pa nisem mogel molčati. Odgovoril sem:

»Motiš se, Halef! Otok se imenuje po svojih prebivalcih Sinhala Dvipa, kar je po indijsko. Iz tega ste vi Arabci naredili vaš Selan Dib. Sinhala Dvipa se pa pravi 'Levji otrok'. Last Angležev je, torej vsi ljudje dobro vedo zanj, tudi kristjani. Celo jaz sem bil že dvakrat na tem otoku.«

Zavzet me je gledal.

»Naši učenci pa nam pravijo, da mora vsak nevernik umreti, ki stopi na Adamov otok —!«

»Hm —! Poglej me, ali sem jaz že mrtev —?«

»Nisi. Pa ti si ljubljeneec Allâhova, če prav še nisi sprejel prave vere.«

»Tudi ti se daš klicati za hadžija, če prav še nisi bil v Mekki.«

»Gospod —!«

»No, pa pustiva to! Povedati ti hočem nekaj drugega, da boš spoznal, kaki so vaši učeniški.«

Pravkar si se prepričal, da ni treba umreti neverniku, ki je stopil na Adamov otok. Je še več takih primerov. Kajne, vsak nevernik mora umreti, ki stopi v sveto mesto, v Mekko ali pa v Medino? Tako učijo vaši učeniški?«

»Da.«

»In vendar je bilo že precej kristjanov v Mekki, pa nobeden teh še ni umrl!«

»Res —? To ni mogoče! Čuvajti svetišča bi ga spoznali in obsodili v smrt!«

Obnašali so se kot da so mohamedani.«

»Torej so morali tudi naš jezik govoriti in naše svete obrede so poznali.«

»Govorili so arabski in dobro so poznali obrede, ki so predpisani za obisk svetega mesta.«

Skrbeče in boječe me je pogledal.

»Gospod, tudi ti govoriš arabski in poznaš naše obrede. Ali hočeš tudi ti v Mekko —?«

»Ali bi me vzel s seboj?«

»Ne, gospod! Če bi to zagrešil, bi se pekel v najglobljem peklju!«

»Bi me izdal, če bi me zagledal v Mekki?«

»Gospod, nikar me tako zelo ne žalosti! Izdati bi te moral! Pa bi te vendar ne mogel! Ne mogel bi več živeti —!«

Videti mu je bilo, da govori iz srca. Njegova ljubezen do mene in njegova pravovernost sta borili hud boj za prvenstvo. Res je bil žalosten.

Nisem ga smel več mučiti. Dejal sem:

»Halef, ali me imaš rad?«

»Rajši ko samega sebe! Verjemi mi!«

»Verjamem ti! Kako dolgo še hočeš z menoj potovati?«

»Kakor dolgo hočeš. Pojdem s teboj, kakor daleč zemlja sega, če tudi si kristjan. Pa jaz vem, da se boš še izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš!«

»Tako more govoriti le tisti, ki je že hadži!«

»O gospod, kmalu bom res hadži. Tamle je Džidda, obiskal bom grob Eve, naše prve matere. In potem pojdem v Mekko. Opravil bom vse obrede, ki so za hadž, za romanje predpisani. Ali boš medtem v Džiddi čakal name?«

»Kako dolgo misliš v Mekki ostati?«

»Sedem dni.«

»Našel me boš v Džiddi. Toda povej mi, ali je tvoj hadž veljaven, čeprav ga ne opraviš v mesecu romanja?«

»Veljaven je. Pa glej, tamle so mestna vrata! Kako se neki imenujejo?«

»Tisto so skoraj gotovo severna vrata, medinska. Halef, ali mi boš izpolnil eno željo?«

»Bom, gospod! Saj vem da ne boš zahteval od mene ničesar, kar bi ne smel storiti!«

»Ne povej nobenemu človeku, da sem kristjan!«

»Ubogal te bom!«

»Obnašaj se prav kakor da bi bil jaz tudi mohamedan!«

»Da! Pa tudi jaz te moram nečesa prositi!«

»Govori!«

»V Mekki si moram predpisano romarsko obleko kupiti in mnogo miloščine dajati —.«

»Ne skrbi se! Še danes ti bom dal obljubljene tolarje.«

»Tolarjev najbrž tukaj ne bom mogel rabiti, ker so kovani v deželi nevernikov.«

»Torej ti bom dal isto vsoto v piastrih.«

»Ali jih imaš?«

»Še ne. Pa kupim si jih pri menjavcu.«

»Hvala lepa, gospod! Ali bo dovolj, da bi šel lahko tudi v Medino?«

»Mislim da bo, če boš štedil. Sicer pa te potovanje v Medino ne bo nič stalo.«

»Zakaj ne?«

»S teboj pojdem.«

»V Medino, gospod —? je vprašal dvomeče.

»Da. Ali je Medina nevernikom tudi prepovedana?«

»Do Medine smeš potovati. V mesto samo pa ne smeš stopiti.«

»Čakal bom zunaj mestnih vrat na tebe.«

»To je lepo, gospod! Tako pojde!«

»Torej sva se pogodila?«

»Da. In kam pojdeš potem?«

»Najprvo v Medâin Šâliha.«

»Gospod, ali hočeš res umreti —? Ali ne veš, da je to mesto kraj duhov, ki nobenega živega človeka ne puste blizu sebe?«

»Mene bodo morali pustiti. Zanimiv, skrivnosten kraj je. Čudne reči se o njem pripovedujejo. Videti ga moram.«

»Ne boš ga videl. Duhovi nama bodo pot zaprli. Pa jaz te ne bom zapustil in če bi moral tudi umreti s teboj. Potem bom pa res pravi hadži, ki so mu nebesa odprta.

In kam pojdeš potem?«

»Na Sinaj, v Jeruzalem in v Carigrad, ali pa v Basro in v Bagdâd.«

»In jaz pojdem s teboj!«

»Seveda!«

V tem sva prišla do mestnih vrat.

Ob obzidju stojijo kočje iz palmovih vej in iz slame, revni delavci in še revnejši »trgovci s kurivom in zelenjavo« stanujejo v njih.

Eden takih ljudi, raztrgan ko najslabši naših beračev, me je nagovoril.

»Kako je, effendi? Si zdrav? Kako gredo tvoji posli?«

Obstal sem. Na Jutrovem mora imeti človek vedno čas za vljuden pozdrav.

»Hvala ti, ljubljenec Allâhovi! Zdrav sem, dobro mi je in izvrstno se počutim. Tudi nad svojimi posli se ne morem pritoževati. Kako pa je tebi, o sin junaka, in kako gredo tvoji posli, o potomec najvernejšega rodu muslimanov?«

Nosil je na licih po tri in na sencih po dve brazgotini. Ta znamenja vrežejo štiri dni po rojstvu vsakemu otroku, ki je v Džiddi doma, in brazgotine mu ostanejo vse življenje. To »pravico« imajo le rodovi, ki stanujejo v Džiddi. Kajti Džidda je »sveto mesto«, čeprav ga v novejšem času tudi kristjani smejo obiskovati.

»Tvoje besede so kakor cvetlice«, je odgovoril mož na moj pozdrav, »in duhte kakor hčerke raja. Dobro mi je in zadovoljen sem. Zadovoljen sem tudi s svojim poslom, ki bi tudi tebi koristil!«

»Kak posel pa imaš?«

»Tri osle imam. Moji sinovi so oslarji in jaz jim pomagam.«

»Ali so doma, tisti tvoji oslički?«

»Da, gospod! Ali ti naj dva priženem?«

»Koliko pa ti moram plačati?«

»Kam pa jezdiš?«

»Tujec sem v Džiddi in stanovanje si moram poiskati.«

Gledal me je nekaj časa čisto posebno.

Tujec — pa peš, to je bila vsekakor nenavadna prikazen v deželi, kjer še najrevnejši človek zmore vsaj enega oslička.

»Gospod,« je dejal, »ali hočeš tudi ti tja kamor sem peljal tvoje brate —?«

»Katere brate?«

»Sinoči je prišlo trinajst moških peš, prav kakor ti. Peljal sem jih v han.«

Da so ti ljudje bili Abu Seif in njegovi spremljevalci, to sem seve takoj uganil. Zato sem odgovoril:

»Tisti ljudje niso moji bratje. Nočem v hanu stanovati, tudi ne v gostilni. Zasebno sobo bi rad.«

»Koliko sreča! Vem za hišo, kjer dobiš sobo, ki je celo za kraljeviča prelepa!«

»Koliko zahtevaš, če na tvojih osličkih pojezdiva do tiste tvoje kraljevske sobe?«

»Dva piastra.«

»Dobro! Pripelji živali!«

Dostojanstveno je odkorakal in kmalu privlekel izza raztrgane ograje dva osla. Tako majhna sta bila, da bi se mi bila prav lahko med nogami izmuznila.

»Ta dva naju pa ne bodeta mogla nositi, dobri mož!« sem se smejal.

»Effendi, eden sam bi nesel nas vse tri!«

Seveda je pretiraval, pa moj osliček se prav nič ni pritoževal, da sem mu pretežek, ko sem ga zajezdil. Nemudoma je živahno stopical z menoj skozi mestna vrata.

Tam pa se je nenadoma pojavila zapreka.

»Tut!« se je oglasil hreščoč glas po turško. »Stoj in plačaj!«

V napol razpadlem zidu na desni je bila štiro-oglatna luknja, iz te luknje je molela turbánasta glava, na robu te glave so čepela strašanska očala in v teh očalih je bilo eno samo steklo. Izpod očali je molel v svet ogromen nos in pod tem nosom, nekoliko v stran, je zijala velika odprtina, ki je iz nje najbrž prišel gori omenjeni zapovedovalni glas.

»Kdo je ta?« sem vprašal oslarja.

»Ta mož je mestni vratar. Davek pobira za padišaha.«

Spravil sem osla trdo pod odprtino in vzel iz žepa svoj potni list.

»Kaj si dejal da hočeš?« sem vprašal.

»Denar!«

»Tule!«

Pomolil sem padišahov pečat pod tisto oko, ki ni bilo zavarovano s steklom.

»Oprostite, Vaša milost«!

Odprtina pod nosom se je zaprla, obraz je izginil iz luknje, in koj nato je planil mršav človek izza zidovja in izginil med razvalinami. Staro obnošeno janičarsko obleko je nosil, široke modre hlače, rdeče nogavice, zelen suknjič in na glavi belo čepico.

Tak je bil padišahov davkar, vratar svetega mesta Džidde.

»V senci padišahovi potuješ. Nič ti ni treba plačati«, je razlagal oslar. »Razžalil te je, pa se boji, da bi ga dal batinati.«

Jezdili smo dalje in prijezdili čez pet minut pred hišo, ki je imela štiri zamrežena okna na ulico, kar je redkost na Jutrovem.

»Tule je tista hiša!« je razlagal oslar.

»Čigava je?«

»Nekega zlatarja. Naročil mi je, naj mu poiščem goste.«

»Bo doma?«

»Da.«

»Lahko se vrneš! Tule imaš še bakšiš!«

Zahvaljujoč in klanjajoč se je oslar odšel s svojimi osli. S Halefom pa sva stopila v hišo. Črncem naju je sprejel in peljal h gospodarju na vrt.

Povedal sem mu svojo željo in koj nama je pokazal celo vrsto praznih sob.

Najel sem dve za teden dni in plačal vnaprej. Najemnina je bila precejšna, zato pa me tudi ni nadlegoval z radovednimi vprašanji. Povedal sem mu svoje ime, tisto, ki mi ga je dal Halef, in zadovoljen je bil.

Popoldne sem si šel mesto ogledovat.

Džidda pomeni »Obrežno mesto«, pristanišče je za Mekko, ki leži približno sto kilometrov vzhodno od Džidde v notranjosti Arabije. Od treh strani obdaja mesto visoko, močno obzidje s stolpi. Na zunaj je obzidje zavarovano še z globokim jarkom. Dohod od morja čuva močna trdnjava. Trojna vrata ima me-

sto, medinska — severna —, jemenska — južna —, in mekkanska — vzhodna — vrata. Mekkanska vrata so najlepša, dva okrogla stolpa jih branita, stolpe, vrata in zide krona okusno preslegasto delo v klasičnem arabskem slogu.

Na zunaj naredi mesto s svojimi izredno visokimi belimi hišami še precej dober vtis. Od blizu seve je stvar drugačna.

Ulice so ozke, netlakane in neizmerno prašne, hiše so res čudno visoke in vitke, po pet, šest in še več nadstropij imajo, pravi arabski neboderi. Zidane so iz sivkastega arabskega apnenca, ki je pa le z blatom vezan, zato visijo večinoma vse hiše že po strani in nehote se bojiš, da se ne bo katera vsak hip zrušila na tebe. Ker tudi nič ne popravljajo, naredi Džidda vtis zanemarjenega, razpadajočega mesta, ki bo danes ali jutri v razvalinah.

Eno posebnost imajo te hiše. Skoraj vse imajo okna na ulico, kar je posebnost v Orientu. Prava orientalska hiša kaže na ulico le gole stene in se odpira na dvor. Vse hiše imajo lepe balkone v arabskem slogu. Evropskih hiš v Džiddi ni, tudi nobenega evropskega hotela ne.

Bazâr, središče obrti in trgovine, je izredno velik. Saj je Džidda trgovsko mesto. Živahen je in pester. Orientalce vseh barv in krojev srečaš na njem in iz vseh dežel, največ seve Arabcev iz notranjosti, beduinov, vitke, mršave postave zagorelih lic in koščenih obrazov ter divjih oči. Rumene Egipčane srečaš, temne Nubijce, črne Abesince, beduine in Bagdâda, iz Sirije in iz Palestine. Vmes pa neizogibne Žide, ki so že od davnih stoletij sem naseljeni v Džiddi in okolici in ki jih je že Mohamed zaman preganjal.

Nekdaj je bila Džidda kristjanom strogo prepovedana. Dandanes se te prepovedi ne drže več tako strogo. Evropske velevlasti imajo v Džiddi svoje konzulate,, nekaj Evropejcev, trgovcev, je stalno na-

seljenih v Džiddi, tu pa tam srečaš tudi kakega turista, angleške častnike in vojake, pomorščake iz kake trgovske ali bojne ladje. Da v Džiddi ne manjka turških vojakov, je razumljivo.

Največja znamenitost Džidde — za mohamedane seve le — je »Evin grob«.

Na vzhodni strani mesta leži, zunaj v puščavi, ki se začne kar za mestnim obzidjem. Nizek zid obdaje nekako pokopališče, sredi njega leži napol razpadla mošeja, dolga šestdeset metrov. In pod njo — tako pravijo mohamedani — počiva Eva. Dolžina mošeje — pravijo — odgovarja dolgosti njenega trupla. Potemtakem je bila mati vseh ljudi že precej postavna osebnost —.

Džidda je пристanišče za Mekko, ne samo trgovsko, tudi za potniški promet. Romarji, ki vsako leto potujejo v Mekko na »svete kraje«, iz zapadnega Orienta, iz Egipta, Tripolitanije, Tunizije, Alžerije in Maroka, pa tudi mohamedani iz Indije in južne Mezopotamije, vsi se izkrcavajo v Džiddi. V mesecu romanja jih kar gomazi in vrvi po Džiddi. Zato je v Džiddi vedno polno neizogibnih spremljevalcev teh romarskih karavan, beračev, pa tudi neki drugi spremljevalec se često oglašča — kužne bolezni, ki jih romarji navadno iz Indije prinesejo s seboj. In že večkrat se je zgodilo, da se je raznesla kuža iz Džidde tudi v Evropo po evropskih parnikih, ki pristajajo v Džiddi. Zato je dandanes Džidda sedež stroge mednarodne zdravstvene policije, ki preišče vsak parnik, preden nadaljuje svojo pot po Rdečem morju proti Sueškemu prekopu in v Evropo.

Stopal sem po mestu, moje misli pa niso bile v Džiddi, ampak v Mekki.

Blizu sem bil svetemu mestu mohamedanskemu, tako blizu kakor še nikdar poprej. In kdo ve, če še pridem kedaj tako blizu. Radovednost, zanimanje in — priznati moram — nemalo tudi prirojena želja po drznih nevarnih doživljajih, vse to me je vleklo v

mesto, o katerem sem toliko bral in ki je bilo kristjanom prepovedano pod smrtno kaznijo. Mikala me je Mekka, silno mikala —.

Toda kako naj pridem v sveto mesto —? In kaj bi rekel Halef, goreči mohamedan, pa obenem moj vdani spremljevalec —?

Razmišljal sem o raznih možnostih, kako bi stvar uredil, in se nadoma znašel ob morju, na južnem koncu pristanišča.

Obrežje je bilo prazno. Ob opoldanski vročini orientalec rad malo podremlje v hladni senci. Meni pa je prav radi vročine bližina morja dobro dela. Šel sem niže doli k obrežju.

Tedaj začujem za oglom neke hiše glasno prerekanje.

Dva človeka sta se prepirala. Eden je kričal v arabščini in obkladal drugega s pestrimi cvetkami tega gibčnega jezika, drugi pa je enako glasno odgovarjal v — res, da, v pravilni, gladki nemščini, ki jo je od časa do časa zabeljeval z nemškimi in francoskimi grižljaji.

Kmalu sem tudi razumel, zakaj jima gre.

Oni drugi — gladka nemščina ga je izdajala za mojega ožjega rojaka — si je privoščil v opoldanski vročini urico vožnje po morju in si najel čoln. Arabski ni znal, le angleški in francoski poleg nemščine, čolnar pa je bil trd Arabec in ni znal druga ko arabski. Najbrž je dobri Nemec pozabil na glavno pravilo vsega Orienta, ko si je najel čoln, da se namreč moraš z orientalcem vnaprej pogoditi, preden ga najmeš za kak posel. In sedaj sta se prepirala, ker je Arabec preveč zahteval. Povrh pa moj rojak arabski ni razumel, kar je pretkanemu čolnarju dajalo še več poguma. Takih prizorov, da je orientalec tujca izkoristil in odrl kolikor je le mogel, sem doživel že dovolj. Človeku, ki je vaju Orienta, se to ne more pripetiti, neizkušeni tujec pa nasede skoraj vsakikrat.

Nekaj časa sem poslušal prerekanje, nato pa sem stopil krog ogla.

Dolg, suh in zarjavel Arabec je stal pred rejenim človekom srednje postave, polnih lic, oblečen po evropsko, mu z najizrazitejšimi kretnjami, kar jih le zmore orientalec, krilil pod nosom ter mu dopovedoval po arabsko, da si je zaslužil za eno uro vožnje po morju svoj »one pound«, eden angleški funt. Nemec mu je kratko pa osorno odgovarjal v svojih treh jezikih, da tega ne bo plačal in da se bo pritožil pri svojem konzulu.

Pozdravil sem dostojanstveno in vprašal Arabca:

»Kaj ti je storil Frank, da tako kričiš nad njim, o plemeniti sin Džidde?«

Koj se je čolnar lotil mene.

»Celo uro sem ga vozil po morju, na koncu vožnje pa mi noče plačati, kar zahtevam za svoj trud.«

»Za koliko sta se pogodila?«

»Nič se nisva pogodila, pa sto piastrov sem zaslužil. Tule poglej moje žulje, ki sem jih dobil pri veslanju!«

»Če se nista pogodila, potem ima tudi Frank pravico, določiti plačilo! Koliko pa ti ponuja?«

»Dvajset piastrov,« je odgovoril Arabec, precej osupel nad mojo salomonsko modrostjo.

»Vzemi tistih dvajset piastrov in nagovoril ga bom, da ti da še deset piastrov bakšiša. Je skupaj trideset piastrov. To je več ko dovolj za eno uro veslanja. Če pa nočeš, ne boš nič dobil in še kaznovan boš radi izsiljevanja, ker te bo zatožil svojemu konzulu.«

»Dajte mu trideset piastrov,« sem se po nemško obrnil k rojaku, »in če jih noče vzeti, jih položite predenj v pesek, pa pojdite z menoj!«

Zavzet me je gledal.

»Arabec, ki govori nemški —?«

»Ne. Nemec, ki govori za silo tudi arabski. Predstavil se vam bom med potom. Sedaj mu dajte tistih

trideset piastrov, pa ga pustite! Vzel jih bo. Poznam te ljudi!«

In res jih je vzel. Konzulata se — vsaj taki ljudje — boje, še bolj pa turškega kâdija, sodnika, kateremu pridejo v roke, če se konzul pri turški oblasti potegne za svoje ljudi. Kregal se je še in zatrjeval, da nikdar več ne bo vozil nevarnih Frankov po morju, kar seve prav nič resno ni mislil, spravil denar in jadrno odveslal.

»Za bodoče pa si vzemite dober nauk, da se je treba s takimi ljudmi vselej pogoditi vnaprej!« sem dejal rojaku. »Pa dovolite da se vam predstavim!«

Povedal sem mu svoje ime in zvedel tudi za njegovo. Pisal se je Albani, po poklicu je bil trgovec nekje v Indiji. Vračal se je v domovino v Trst.

»Lahko si mislite, kako sem se začudil, ko me je pristen Arabec — saj se prav nič ne razlikujete od pravega sina puščave! — nagovoril v gladki nemščini! Kaj pa pravzaprav delate tukaj v Džiddi?«

»Nič. In vi?«

»Nič. Ali si hočeva drug drugemu pomagati?«

»Seveda, če vam je prav.«

»Razume se samo po sebi!«

»Ste že dolgo v Džiddi?«

»Že štiri dni. Pa bom imel kmalu dovolj, posebno po današnjem dogodku!«

»Take doživljaje mora človek v Orientu mirno vzeti v zakup! Tolažite se, da ste za eno izkušnjo bogatejši!

Kje pa stanujete?«

»Najel sem si sobo pri nekem Turku. In vi?«

»Tudi jaz stanujem zasebno. Pred par urami sem prišel v Džiddo.«

»Šele —? Odkod? Videti vam je, da ste marsikaj doživeli! Pripovedovati mi morate! Ali vas smem k sebi povabiti?«

»Prosim! Za kedaj?«

»Kar sedajle pojdite z menoj! Ni daleč.«

Šla sva črez pristanišče in po par ulicah ter se ustavila pred enonadstropno hišo.

»Tule v pritličju na desni je moja soba,« je dejal, me peljal v vežo in odprl vrata na desno.

Oguljen divan, par shojenih preprog po tleh in v kotu dva kovčega, to je bilo vse pohištvo.

»Tole je moje stanovanje. Dobro došli! Nisem sijajno opremljen, kakor vidite. Pa ljubša mi je tale sobica ko pa — oprostite! — nesnažen arabski hotel. Za tujca je še pač slabo preskrbljeno zaenkrat tu v Džiddi.

Pa sedite, prosim! In dovolite, da vam postrežem! Z najboljšim, kar imam.«

Stopil je h kovčegu in začel izkladati.

»Tule je škatla sardin — že iz Bombaya jo nosim s seboj —, tule škatla marmelade, načeta je že, pa v tej suhi vročini se ne more pokvariti, tule kos belega kruha, na parniku sem si ga prihranil, trd je že, pa nič ne de, dobre zobe imate, kakor vidim. Tule je moj samovar, skuham vam kavo, čaj, kar želite. Vse znam. Na potovanju se človek nauči tudi kuhanja. Tule je steklenica pristnega starega konjaka, — vode ni dobro tod piti, vina nimajo in — ah — piva še manj. In tole je — uganite, kaj!«

»Čokolada —?« sem dejal, ko sem pogledal po podolgasti rjavi škatli.

»Kaj še! Cigare —! Pristne holandske! V Bombay kupljene! Kadite?«

»Seveda! Kar mi pride pod roko. Žal, da so v puščavi holandske cigare silno redke!«

»Verjamem! Enajst jih imam. Vi deset — izstradani ste! — jaz eno!«

»Ali pa narobe! In kaj imate tamle v tisti pločevinasti škatli?«

»Uganite!«

Držal mi je škatlo pod nos.

»Sir —!«

»Da! Ni težko uganiti, kajne! Diši že. Pa nič ne de. Je tudi redkost.

»Sedaj pa izvolite! Poslužite se! Miza ponuja, bi dejali pri nas. Tukaj seve te lepe besede ne veljajo. Na tleh vam moram postreči. Saj veste, taka je tod navada!«

Med jedjo sva si pripovedovala najine dogodivščine.

Gostoljubni Albani je imel precej burno preteklost za seboj. Njegov oče je bil po rodu Bavarec in po poklicu čevljar. Naselil se je v Trstu, kjer so živeli že njegovi predniki. Sin Martin se je učil trgovine in je šel po svetu, ko se mu je oče vdručič oženil.

Prišel je v London, odtam v Egipt in nazadnje v Indijo. V Bombayu je zbolel. Seznanil se je z upravnikom bolnice in mu pomagal v knjigovodstvu. Po njegovem priporočilu je dobil službo prvega knjigovodje pri nekem trgovcu. Ko je ta umrl, je vzel njegovo vdovo za ženo in sam vodil trgovske posle, bolj ali manj uspešno. Ni mu šlo slabo. Pa ko mu je žena umrla, je zahrepenel po domu.

»In sedaj potujem domov. Počasi. Od mesta do mesta. Denar imam, četudi ne preveč. Ogledujem si arabski Orient. Bil sem v Maskatu, Bagdâdu, Adenu in sedaj sem tukaj. Pomudil se bom še v Suezu, v Port Saidu in v Egiptu. Potem pa bom mislim sit potepanja.«

»Kedaj odpotujete iz Džidde?«

»Koj ko dobim ugodno parobrodno zvezo s Suezom. In vi —?«

»Hm —! Ne vem. Moj sluga bi rad v Mekko romal, mohamedan je, in še strasten povrh. Počakal bom nanj tu v Džididi. Teden dni morebiti.«

»To me veseli. Bova vsaj še večkrat skupaj!«

»Tudi mene bo veselilo. Pa za kaka dva dni vas bom moral vendar samega pustiti!«

»Zakaj?«

»Tudi jaz bi rad v Mekko poromal.«

»Vi —! V Mekko —? Mekka je vendar kristjanom prepovedana. Vsaj čul sem tako.«

»Seveda. Toda — ali mi je videti, da sem Evropejec?«

»Ne! Pristen pravi beduin ste! Ali govorite tudi arabski?«

»Precej. Vsaj vsakdanje reči znam povedati.«

»Pa — ali veste, kako se mora romar obnašati na svetih mestih?«

»Tudi to vem. Razume se pa, da bi ne smel mohamedanov v vsem posnemati. Če bi hotoma ali vedoma opravil vse njihove obrede in molil k Allâhu in k preroku, bi zagrešil izdajstvo zoper svojo vero.«

»Pa saj bi lahko v srcu drugače mislili!«

»Vseeno. Cerkev prepoveduje udeležbo pri obredih drugovercev.«

»Toda vi bi potovali v Mekko v imenu vede. To bi vas opravičilo.«

»Mislim da ne. Sicer pa nisem znanstvenik. Potoval bi v Mekko samo da bi jo videl in da bi svojim ljudem vedel kaj o njej povedati.

Mislim pa da se da v Mekko potovati ne da bi se človek pri tem pregrešil zoper svojo vero, to je, pravim, ne da bi mu bilo treba dobesedno »romati« v Mekko.«

»To ne bo lahko mogoče!«

»Zakaj ne? Ali mislite, da potujejo v Mekko samo romarji?«

»Hm —! Seveda hodijo tudi trgovci v Mekko. Pa ti gotovo tudi obišejejo svete kraje in molijo na njih!«

»Teško da jih kdo nadzoruje!

Poslušajte! Odtod do Mekke je približno sto kilometrov. Pot je slaba, hribovita in skalnata. Računam da je šestnajst ur peš, osem ur za dobro kamelo. S prvovrstno hedžinko pridem v štirih urah. Nastanil bi se v kakem hanu, dostojanstveno in počasi bi stopal po ulicah, si ogledal mesto in svetišče, v par urah sem vse videl. Nihče me ne pozna, vsak

bi mislil, da sem mohamedan, beduin, ki je po opravkih prišel v mesto. Nemoteno bi se lahko vrnil.«

»To se čuje zelo lepo in ni videti nevarno. Pa tvegano je vsekakor zelo. Bral sem, da se sme kristjan kvečjemu za deset kilometrov približati mestu.«

»Niso več tako strogi. Svojtčas je bila še Džidda kristjanom prepovedana. Dandanes se nihče več ne zmeni zanje!

Na potu iz Džidde v Mekko je enajst hanov. Mirno si upam stopiti v vse do predzadnjega in povsod bom povedal, da sem kristjan. Časi so se izpremenili! Dandanes se zadovoljijo, da kristjanov naravnost v mesto ne puste. Vsekakor bom poskusil.«

Tako sem se razvnel in vmislil v stvar, da sem nazadnje res za trdno sklenil obiskati Mekko za vsako ceno.

S to mislijo sem se vrnil domov, z njo sem zaspal in z njo se drugo jutro zbudil.

Halef mi je prinesel kavo.

»Gospod,« me je takoj vprašal, »kdaj smem v Mekko?«

Že prejšnji dan sem mu vrnil tolarje, ki so mu jih vzeli gusarji, imel je torej denarja za na pot dovolj in le še mojega dovoljenja je čakal.

»Ali si že videl vso Džiddo?«

»Ne še. Pa kmalu bom.«

»Kako misliš potovati? Z delilom?«

»Ne. Preveč stane. Čakal bom na večjo družbo romarjev, si najel kamelo in se jim pridružil.«

»Lahko torej odpotuješ, kadar hočeš.«

Delil je vodnik, uradnik, ki romarje-tujce vodi v Mekko in skrbi, da opravijo romanje po predpisih. Romarji ga morajo za njegov trud seve plačati.

Pa še drug posel opravljajo ti delili.

Med romarji je namreč mnogo deklet in nemoženih žensk. Tem pa je vstop v svete kraje prepovedan. Za primerno odškodnino se tak delil oženi

s samsko romarico, jo spremlja v Mekko in se po dokončanem romanju v Džiddi spet razporoči z njo.

Halef je odšel, pa se koj spet vrnil z navihanim obrazom.

»Gospod,« je rekel, »neki človek je zunaj, debel in rdečega lica, oblečen kakor so Franki oblečeni. Ne razumem ga, kaj hoče, pa menda bi rad s teboj govoril. Ali mu naj rečem, da te ni doma —?«

Koj sem vedel, kaj pomenijo Halefove besede in njegov nabrisani obraz. Bakšiš je hotel izsiliti iz mojega dobrega Albanija —.

»Le reci mu, da sem doma, Halef!« sem mu naročil. »In ne bodi tako pohlepen po bakšišu! Saj si pravkar od mene dobil denar!«

»Gospod!« je užaljeno dejal, »prav nič nisem pohlepen po bakšišu! Le ne vem, ali bi ne bilo bolje, če bi te ta človek ne obiskal. Morebiti pa on hoče denarja od tebe —!«

»Ne skrbi se! Poznam ga! Moj dober prijatelj je!«

»Naj se zgodi tvoja volja! Pa zunaj pri vratih bom čakal in če te bo nadlegoval, — saj veš, gospod, da je tvoj Halef vedno pripravljen, take neljube ljudi odpraviti!«

Albanij je vstopil.

»Mislil sem, da ste že v Mekko odpotovali, tako dolgo ni bilo nazaj tegale vašega sluga!«

»Psssst! Moj sluga ne sme ničesar vedeti o Mekki!«

»No pa oprostite!

Ali veste, s kako prošnjo prihajam k vam?«

»Morebiti da vam postrežem kakor vi meni sinoči? Mi je jako žal! Utegnil bi vam postreči z različno municijo, nikakor pa ne s takim izbranim jedilnim listom, kakor je bil vaš.«

»Malenkost, tista moja večerja! Pa res, prošnjo imam na srcu in vesel bi bil, če bi mi jo izpolnili —!«

»Kar na dan z njo!«

»Niste mi sicer sinoči mnogo pripovedovali o

sebi, pa po tem, kar sem čul, slutim, da ste dober jezdec.«

»Da. Znam tudi nekoliko jezdit.«

»Le konja? Morebiti tudi kamelo?«

»Jezdim konja, kamelo, osla, kakor pride.«

»Jaz pa še nikdar nisem sedel na kameli! Čul pa sem davi, da ima tod nekje v bližini neki kamelar svoj hlev in da po ceni posojuje živali. In zbudila se mi je želja, da bi se takole malo beduina poigral —.«

»Aha —! Na sprehod bi radi jezdili, kajne?«

»To je tisto, kar bi rad!«

»Dobili bode te morsko bolezen —!«

»Nič ne de!«

»— bolezen, ki zanjo še nobenega zdravila ne poznajo —!«

»Jo bom že prebolel. Potujem tule že štirinajst dni ob obali Rdečega morja, pa še na kameli nisem sedel —! To je vendar sramota —!

Torej, ali vas smem povabiti s seboj?«

»Z veseljem pojdem! Časa imam dovolj. Kam pa pojezdiva?«

»Vseeno. Morebiti takole malo okrog Džidde.«

»Prav! Kdo bo pa poskrbel živali, vi ali jaz?«

»Jaz seve. Ali pojde tudi vaš sluga z nama?«

»Kakor želite! Sicer pa človek v teh deželah nikdar ne ve, kaj se mu utegne pripetiti. Takle sluga tod pravzaprav nikdar ni nepotreben.«

»Torej pojde z nama.«

»Kedaj odpotujeva?«

»Črez uro.«

»Dobro. Pa dovolite, da vas na nekaj opozorim! Preden zajezdite to žival, si dobro oglejte sedlo in odejo! Taka previdnost je zelo koristna, ker se sicer utegneta seznaniti z neljubimi in zelo neprijetnimi gosti —.«

»Ali mislite —?«

»Seveda mislim tisto —! Pač pa imajo tisti gostje hvalevredno in tolažljivo navado, da se bolj ali

manj trdovratno drže svojih arabskih gospodarjev in da nevernega džaura vsaj ne preplavijo s svojimi ljubeznivostmi. Najbrž jim ne dišimo tako dobro kakor domačini.

Vsekakor pa storite tole. Če najdete v sedlu ali pa v odeji te ljube goste, vzemite lastno odejo, pa jo po sprehodu nesite k peku, da vam jo v vroči peči za par piastrov razkuži.«

»Dobro. Vzameva puške s seboj?«

»Seveda! Jaz na primer moram biti zelo previden, ker lahko vsak hip tod kje naletim na svoje sovražnike.«

»Vi —?«

»Da, jaz. Bil sem ujetnik gusarjev in šele včeraj sem jim ušel. Njihov kapitan je na potu v Mekko in prav lahko je mogoče, da se nahaja še v Džiddi.«

»To je pa silno zanimivo! Tisti gusarski kapitan — ali je Arabec?«

»Da. Niti pare ni vredno moje življenje, če se kje srečava.«

»In besedice mi niste o tem povedali —!«

»Čemu? Ne govorim rad o svojih doživljajih, rajši pišem o njih. Sicer pa vam odkrito in ne da bi se hvalil povem, da se mi o mojih doživljajih ne zdi vredno govoriti. Vajen sem jih, ker na vsak korak kaj doživim.«

»Doživite —? Res —? Jaz pa ničesar ne doživim! To je čudno —! Pa bi tako rad kaj doživell!«

»Nič ne doživite? Ker ne morete ničesar doživeti! Kdor potuje s polno mošnjo in težkim kovčegom na udobnem parniku ter se drži mest in hotelov in si ne upa v deželo in po puščavi — tak seve ne bo nič posebnega doživel, razen da ga opehari nosač ali pa plačilni natakak.«

Pa poskusite potovati z malo denarjem, zamenjajte polni kovčeg s puško in s torbo za naboje, udobni parnik in železnico pa s konjem in s kamelo, hotel in udobno sobo s prenočiščem pod milim ne-

bom, iščite si sami pot po puščavi in po gorovju in če ste lačni, poiščite si gostoljubno taborišče beduiov, — pa boste doživeli dan na dan stvari, ki se vam o njih na parniku in v hotelski sobi na mehki postelji še sanjati ne more!

Ne zamerite, da govorim precej odkrito! Pa novinec ste, v kratkem boste sedli prvič v življenju na »ladjo puščave«, primeren uvod k temu za vas zares izrednemu dogodku je potreben, — kajti kdo ve, če naju ne čaka zunaj kje v puščavi doživljaj, ki bo odločilen za naju oba. Ali staviva —?»

»Prav nič vam ne zamerim! In še hvaležen vam bom, če res doživim kaj posebnega! Ali res mislite, da bo kaj?«

»Kdo ve če ne! Pa pojdite sedaj in naročite kamele! Da ne bomo jezdili po največji opoldanski vročini!«

»Pojdem. Pa glejte, da bomo kaj doživeli!«

»Storil bom, kar bo mogoče!« sem se nasmejal.

Črez slabo uro sva vstopila s Halefom v Albanijevo sobo. Čakal naju je — do zob oborožen. Vzel je torej moje besede zelo resno.

»Pojdite!« je hitel. »Kamelar že čaka. Ali bomo morebiti prej še malo pojužinali?«

»Kaj še! Kar pojdimo!«

»Torej pa si vzemimo vsaj kaj za pod zobe s seboj! Tule sem nabasal polno torbo s konzervami —.«

»Le kar proč s tem! Radi bi kaj doživeli, pa se natovorite z živili, kot bi hoteli celo karavano z njimi oskrbovati!

Če bomo lačni, si poiščemo beduinsko taborišče. Tam dobimo dateljne, moko, vodo, kozje mleko in morebiti tudi čekir.«

»Čekir —? Kaj je to?«

»Čekir je kolač, narejen iz praženih in semletih kobilic.«

»Brrrrr —!«

»Nič brrrrr! Izvrstna jed! Če vam ne povem, še vedeli ne bode, kaj jeste! Tako dobro je, da se bode kar oblizovali! Ali ne veste, kdo je jedel kobilice?«

»Vem. Neki svetopisemski mož je bil, Janez Krstnik ali kaj.«

»Da! In še zelo svet mož je bil! Ali imate odejo?«

»Tule je!«

»Dobro! Za koliko časa ste najeli živali?«

»Za ves dan.«

»Ali pojde kamelar z nami?«

»Ne.«

»Zelo dobro! Ste sicer morali založiti varščino, zato pa smo ves dan nemoteni in sami zase. Pojdimo! Kamelarjev hlev je bil v bližini.

Kamelar ni bil Arabec, Turek je bil, to sem koj opazil. Na dvorišču so stale pripravljene tri živali, pa take da bi se človek razjokal nad njimi.

»Kje je tvoj hlev?« sem vprašal kamelarja.

»Tamle!« je pokazal k zidu, ki je delil dvorišče na dva dela.

»Odpri!«

»Zakaj?«

»Ker hočem videti, ali imaš še več kamel.«

»Imam.«

»Pokaži mi jih!«

Nekoliko se me je vendarle bal. Odprl je vrata — in glej, osem najlepših in najboljših hedžink je ležalo še v hlevu!

Ogledal sem si jih od blizu.

»Kamelar,« sem dejal, »povej mi, koliko si računal temule plemenitemu effendiju za onele tri kamele zunaj na dvorišču?«

»Petsto piastrov za vse tri in za ves dan.«

»In za tako nečuveno visoko ceno si nam upaš ponuditi takole tovarno živino —?! Poglej, skozi nje se vidi, tako so suhe! Vse krvave na gležnjih in na kolenih! In njihove grbe —! O kamelar, saj nimajo

nič grb —! Pravkar so prišle z dolgega potovanja, vse izdelane so in shujšane, še sedla ne morejo nositi, kaj šele da bi ljudi —! In kaka so sedla! Poglej, človek, kaj pa koraca tule po sedlu —!

Brž, požuri se, pa nam daj druge kamele, druga sedla in druge odeje!«

Pol nezaupno pol jezno me je gledal.

»Kdo pa si ti, da si upaš meni takole zapovedovati —?«

»Poglej sem! Ali poznaš tule moj potni list? Ali veš, kaj to pomeni? Da potujem v senci padišahovi? Ali naj pripovedujem padišahu, da si goljuf in da mučiš svoje živali?

Brž, osedlaj mi tiste tri hedžinke tamle, tisti dve rjavi na desni in onole sivo v kotu, sicer bo pel korobač —!«

Svoboden beduin bi na take besede prijel za nož ali pa za samokres. Toda naš kamelar je bil Turek, podanik padišahov.

Jadrno je skočil, da izpolni moje povelje in v najkrajšem času so klečale pred nami tri najboljše njegove hedžinke s snažnimi dobrimi sedli.

Obrnil sem se k Halefu.

»Pokaži, Halef, temule effendiju, kako se kamela zajezdi!«

Pokazal mu je. Nato sem stopil kameli, ki je bila odločena za Albanija, na sprednje skrčene noge. Kamela mora namreč, kadar jo nakladajo ali pa zajezdijo, »poklekniti«, to je, s pod se sključenimi nogami leči na trebuh.

»Pazite, gospod Albani, kaj vam sedaj povem!« sem pravil rojaku. »Kakor hitro ste v sedlu, šine kamela kvišku, in sicer najprvo spredaj, in sunek vas vrže nazaj. Nato se dvigne na zadnje noge in vas sune naprej. Ako torej nočete, da vas vrže iz sedla, morate vsak sunek prestriči. Najprvo se morate nagniti daleč naprej, nato pa koj daleč nazaj.«

»Bom poskusil.«

Prijel je za sedlo in zlezel vanj.

V hipu se je dvignila žival, čeprav sem ji stal na sprednjih nogah. Dobrega Albanija je vrglo nazaj, pa trdno se je držal za sedlo in ni padel.

Koj nato pa je kamela vstala na zadnje noge, mož se je pozabil vreči nazaj z gornjim telesom, krčevito se je še vedno oklepal sedla z rokami — sunek ga je vrgel naprej, zletel je iz sedla in kameli čez glavo ter se zavalil v pesek.

»Predrta reč!« Stvar pa res ni tako enostavna!« je zagodel, ko se je pobiral od tal in si drgnil hrbet. »Pa na kamelo moram, naj stane, kar hoče! Dajte, napravite, da bo spet pokleknila!«

»Rrrrrrrrrre —!«

Na ta klic so kamele naučene da pokleknejo.

Koj se je Albanijeva hedžinska spet zložila na tla in zlezel je v sedlo. In topot se je obdržal v njem, čeprav ga je sunek močno vrgel nazaj in naprej.

Pa še nečesa nam je manjkalo.

»Kamelar,« sem zaklical, »ali znaš jezdit kamelo?«

»Da« je začuden odgovoril.

»In tudi voditi?«

»Da!«

»Ne znaš! Ker niti ne veš, da mora vsak jezdec tudi palico imeti, s katero kamelo vodi!«

»Oprosti, effendi! Koj jih dam prinesti.«

Mignil je hlapcu in kmalu smo imeli vsak svojo palico.

Zajezdil sem kamelo še tudi jaz.

Na tenkonogih hedžinkah smo se postavili seve čisto drugače kakor pa če bi bili jezdili mršave in oguljene tovarne kamele. Živali so bile res lepe, posebno moja je bila plemenita žival, svetle dlake mišje barve, vitkih, skočnih nog, z drobno glavo na tenkem vratu, velikih, živih, radovednih oči, — vse znamenja plemenite krvi. Sedla so bila okrašena s pisanimi

preprogami in čopki in odeje so bile tako velike, da so pokrivala skoraj celo žival.

Odjezdili smo na ulico.

»Kam?« sem vprašal Albanija.

»Določite sami! Izročam se vašemu vodstvu!«

»Dobro! Torej skozi medinska vrata!«

Namenoma sem vodil svojo karavano po stranskih ulicah. Gospod Albani v svoji evropski obleki sredi dveh »beduinov« je vzbujal pozornost. Po nekaterih ovinkih smo srečno prišli ven iz mesta.

V koraku smo jezdili mimo predmestnih koč in že smo bili v puščavi. Mesta v Arabiji in tudi drugod po Orientu navadno niso obdana z vrtovi, saj primanjkuje vode. Puščava sega brez vsakega prehoda trdo do prvih mestnih hiš in puščavski pesek sili v predmestne ulice.

Pokrajinska slika takih mest je torej vse drugo ko pestra, — sivo zidovje v sivem puščavskem pesku, enoličnost v barvi, enoličnost v črtah. Vkljub temu pa se ne more taki pokrajinski sliki odrekati trpki čar samote in divje romantičnosti. Midva s Halefom sva bila takih puščavskih slik že vajena, Albani pa se je pakrat obrnil v sedlu in glasno občudoval to odbijajočo lepoto.

Seve le dokler smo jezdili v koraku. Ko pa so kamele začutile pod seboj pesek puščave in zavohale svobodni puščavski zrak, so same koj izpremenile počasni korak v zmeren dir, kakršnega so vajene na svojih potih po puščavi.

In ta kamelji dir je čisto nekaj posebnega.

Kamela namreč ne stopi kakor na primer konj z desno prednjo in z levo zadnjo nogo naprej in nato z levo prednjo in desno zadnjo, ampak obenem z obema levima nogama in nato z obema desnima. Obenem pa se poganja tudi naprej.

Zato se ziblje in guga jezdec na levo in na desno pri vsakem koraku svoje živali, obenem pa tudi naprej in nazaj. In to zibanje in guganje povzroča, vsaj

pri novincu, čuden in neprijeten občutek v želodcu, ki je na las podoben zloglasni morski bolezn. Ne diši ti ničesar, ves svet se ti gabi, zdi se ti, da se ti bo želodec preobrnil in nič druga si ne želiš, ko da bi vsaj za par minut mir imel.

Gospod Albani se je izpočetka smejal, veselo se je zibal na desno in levo, naprej in nazaj ter poskušal biti dovtipen. Pa nemudoma ga je veselost minila.

Nalahno sem udaril svojo žival po gobcu. Šinila je po koncu in koj nato planila v skok, da je pesek letel na vse strani. Halefova in Albanijeva kamela sta jo seve posnemali in v hipu smo brzeli po puščavi, da se je kadilo za nami.

Ubogi Albani se je krčevito oklepal sedla, sunkoma odskakoval na desno in levo, naprej in nazaj, lovil sapo in zahteval, naj se ustavimo.

Pa smejal sem se mu. Doživljajev si je želel, enega vsaj sem mu preskrbel, lahko bo pripovedoval doma svojim znancem, kako je prvokrat kamelo jezdil.

Sicer pa se mu ničesar ni moglo zgoditi. Halef je jezdil trdo poleg njega in pazil nanj.

IV.

Kako se je Halef oženil.

Kako uro smo jezdili.

Puščava je bila izprva valovita, pa se je nato raztegnila v nepregledno peščeno ravan. Gospod Albani se je polagoma udomačil na gugajočem se sedlu, vsaj kričal in zabavljaj ni več.

Tedaj se je pojavil v daljavi pred nami jezdec. Nekaj kilometrov je bil oddaljen, ko sem ga prvič zagledal, pa izvrstno žival je jezdil, naravnost pozirala je daljavo. V par minutah je bil pri nas.

Oblečen je bil v bel, snažen burnus, kakor ga nosijo le premožnejši beduini. Kapuco je imel pokrito globoko v obraz. Njegova kamela je bila več vredna ko naše vse tri skupaj.

»Selâm!« je pozdravil kratko in si odgrnil kapuco.

»Alêk!« sem odgovoril. »Kam pelje tvoja pot po puščavi?«

Neznančev glas je donel mehko kakor glas ženske, njegova roka je bila sicer rjavo ožgana, pa majhna in nežna in ko si je odgrnil kapuco, sem zrl v gladek obraz, dvoje velikih rjavih oči me je radovedno gledalo.

Neznanec je bil ženska.

»Moja pot pelje vsepovsod,« je odgovorila. »Kam pa tvoja gre?«

»Prihajam iz Džidde, izjezdil bi rad svojo kamelo, nato pa se vrnem v mesto.«

Obraz se ji je zatemnil in nezaupno me je gledala.

»Torej stanuješ v Mekki?«

»Ne. Tujec sem.«

»Si romar?«

Kaj bi naj odgovoril? Hotel sem sicer veljati za mohamedana v teh krajih, kjer je za kristjana le včasih lahko nevarno. Pa naravnost me je vprašala, nisem se hotel zlagati.

»Ne. Nisem hadži.«

»Tujec si v Džiddi, in vendar nisi prišel sem da potuješ v Mekko! Ali si že bil v Mekki, ali pa nisi pravoveren mohamedan!«

»Nisem še bil v Mekki in moja vera ni vaša vera.«

»Si žid?«

»Ne, kristjan sem.«

»In tale dva?«

»Tale moj prijatelj je kristjan kakor jaz,« sem pokazal na Albanija, »in onile, moj sluga in spremljevalec, je pa mohamedan, ki bo te dni romal v Mekko.«

Koj se ji je obraz zjasnil. Obrnila se je k Halefu.

»Kje si doma, tujec?«

»Na zapadu, daleč tam za veliko puščavo.«

»Si oženjen?«

Halef je naredil smešno čuden obraz. Tudi meni se je zdelo vprašanje zelo čudno. Noben orientalec ne govori v družbi o takih rečeh.

»Ne,« je odgovoril.

»Ti si torej sluga in spremljevalec tegale effendija?«

»Njegov spremljevalec in prijatelj sem.«

»Gospod, pojdi z menoj!« se je obrnila k meni.

»Kam?«

»Ali si radoveden? Se bojiš ženske?«

»Prav nič! Pojdimo!«

Obrnila je kamelo in jezdila nazaj, točno po svoji

lastni sledi. Jezdil sem poleg nje, Halef in Albani pa par korakov za nama.

Neznanka ni bila več mlada. Puščavsko solnce ji je ožgalo lica, naponi in pomanjkanje so ji zaorali v obraz gube, pa videti ji je bilo, da je bila kedaj lepa.

Po kaj je prišla sem v puščavo —? Zakaj je jezdila proti Džiddi in nas tujce povabila s seboj nazaj? Zakaj se je razveselila, ko je čula, da je Halef še samec in da hoče romati v Mekko? In ni nam povedala, kam nas pelje —!

Nisem je razumel.

Na rami ji je visela dolga arabska puška, za pasom ji je tičal jatagan in ob sedlu je imela pritrjeno kopje, ki je v rokah izurjenega metalca lahko nevarno orožje.

Kaj je pomenila ta oborožena ženska —?

Menda sem jo preveč radovedno ogledoval.

Vprašala me je:

»Zakaj me tvoje oči tako ostro opazujejo?«

»Oprosti, če so te moje oči žalile! Nisem vaju, v tvoji domovini srečati ženske v taki opremi.«

»Oboroženo žensko? Ki ubija? Zakaj bi ženska tega ne smela —?«

»Kaj pa pravi korân k temu?«

Prezirljivo je zamahnila z roko.

»Korân je knjiga, tule pa je moje orožje, moja puška, moj jatagan in moje kopje! Kaj ceniš više, knjige ali orožje?«

»Na orožje zaupam. Verujem pa v sveto knjigo kristjanov.«

»Tiste svete knjige kristjanov ne poznam. Tvoje orožje pa vidim.«

Te besede so pomenile poklon. Arabec je vaju soditi tujca po orožju.

Nadaljevala je:

»Kdo je ubil več sovražnikov, ti ali tvoj prijatelj?«

Ne vem, ali je dobri gospod Albani že mnogo

škode naredil s svojim orožjem. Izognil pa sem se njenemu vprašanju in odgovoril:

»O tem še pa nisem govoril z njim.«

»Kolikokrat si že opravil krvno osveto?«

»Še nikoli. Vera mi prepoveduje ubijati in se maščevati nad sovražnikom. Krivico, ki mi jo je storil, pa kaznuje postava.«

»In če bi te sedajle Abu Seif srečal in te hotel ubiti?«

»Bi se branil in mu tudi življenje vzel. V silobranu je to dovoljeno.

Pa imenovala si 'Očeta sablje'. Ali ga poznaš?«

»Poznam ga. Tudi ti ga poznaš, kakor čujem. Ali so ti o njem pripovedovali?«

»Pripovedovali so mi o njem. Pa tudi videl sem ga.«

Sunkoma se je obrnila k meni.

»Videl —? Kje —? Kedaj —?«

»Pred par dnevi zadnjikrat.«

»Kje —?«

»Na njegovi jadrnici. Njegov ujetnik sem bil, včeraj zjutraj sem mu ušel.«

»Kje leži njegova jadrnica?«

Pokazal sem ji približno smer, kjer je ležala skrita Abu Seifova jadrnica.

»Tamle gori je skrita v nekem zalivu.«

»In Abu Seif je na ladji —?«

»Ne. V Mekki je, nesel je velikemu šerifu denar.«

»Šerifa ni v Mekki, v Taifu je.

Izredno novico si mi prinesel! Pojdi!«

Hitreje je posnala hedžinko, molče smo jezdili dalje.

Čez kake četrte ure se je obrnila na desno med nizko, valovito gričevje. V kotlinasti dolini je stalo nekaj šotorov.

Pokazala je nanje.

»Tamle stanujejo.«

»Kdo?«

»Moji ljudje iz rodu Ateibov.«

»Kolikor sem čul, stanuje rod Ateibov v el-Zalali in v wadiju Nobejât.«

»Prav so ti povedali! Toda pojdi! Vse boš zvedel.«

Pred šotori je ležalo kakih trideset kamel in nekaj konj. Tropa mršavih in sršavih psov se je z divjim lajanjem zapodila v nas. Beduini so prihiteli iz šotorov s puškami v rokah.

»Počakajte tu!« je naročila naša spremljevalka.

Spravila je kamelo na kolena, razjahala in stopila k ljudem.

»Gospod,« je vprašal Halef, ki ni čul najinega pogovora, »katerega rodu so tile ljudje?«

»Ateibi so.«

»Čul sem o njih. Najpogumnejši so, kar jih biva tod blizu po puščavi, in nobena karavana ni varna pred njihovimi krogami. V smrtnem sovraštvu žive z Džeheini, h katerim spada tudi Abu Seif.

Kaj hoče ta ženska od nas?«

»Še ne vem.«

»Zvedeli bomo. Pa bodi previden, gospod! Ne zaupaj jim! Izobčeni in prokleti so!«

»Kako to veš?«

»Ali ne veš, da beduini, ki prebivajo v bližini Mekke, pobirajo vosek, ki kaplja od sveč v mekkan-skem svetišču, in pepel svetega lesa, ki ga tam se-žigajo, in prah s praга svetišča ter si s tem drgnejo in mažejo čelo? Tile beduini pa nimajo ničesar na čelu. Ne smejo torej v Mekko in h kaabi. Izobčeni so.«

»Zakaj bi neki bili izobčeni?«

»To utegnemo še zvedeti.«

Naša spremljevalka je med tem govorila s svojimi ljudmi. Eden izmed njih se nam je približal, častitljiv, sivolas mož.

»Alláh blagoslovi vaš prihod! Razjahajte in stopite v naše šotore! Naši gostje stel!«

Te besede so pomirile mojo nezaupnost. Ni se

nam bilo ničesar bati. Če te beduin imenuje »mu-sâfir«, popotnika, gosta, si varen.

Zlezli smo s kamel in peljali so nas v enega šotorov. Posedli smo po preprogah in gostili so nas z mlekom, dateljni in podpepelniki. H koncu so prinesli vsakemu še pipo.

Pogovor se je začel.

Krog dvajset beduinov je bilo v šotoru. Starec, ki nas je pozdravil, nas je nagovoril.

»Jaz sem šejh in moram s teboj govoriti, effendi! Vljudnost sicer prepoveduje, goste nadlegovati v prasanji, pa vendar te moram nekatere reči vprašati. Ali dovoliš?«

»Dovolim.«

»Ti si kristjan?«

»Da, kristjan sem.«

»Po kaj si prišel v deželo pravovernih?«

»Spoznal bi rad deželo in njene prebivalce.«

Zelo dvomeče me je pogledal.

»In ko si spoznal deželo in ljudi, kaj storiš potem?«

»Potem se vrnem domov.«

»Allâh je velik in nameni kristjanov so nerazumljivi. Ti si moj gost in verjamem ti.

In tale je tvoj sluga?«

Pokazal je na Halefa.

»Moj spremljevalec in prijatelj je.«

»Moje ime je Mâlek. Govoril si s hčerko šejha Mâleka. Povedala mi je, da hoče tvoj sluga v Mekko romati.«

»Resnico ti je povedala.«

»In počakal boš, da se vrne?«

»Da.«

»Kje?«

»Teža še ne vem.«

»Tujec si, pa naš jezik govoriš. Ali veš, kaj je delil?«

»Vem. Delil je vodnik, ki vodi romarje na sveta mesta v Mekko. Plačan je za to.«

»Tako je. Pa delil opravlja še tudi drug posel.

Neomženim ženskam je prepovedano, obiskati sveto mesto. Če hoče torej na primer dekle obiskati Mekko, gre v Džiddo in se omoži z delilom. Ta pelje svojo ženo v Mekko, opravi z njo vse obrede in se vrne z njo v Džiddo, tam se spet loči od nje. Dekle ostane devica in delil dobi za svoj trud plačano.«

»Tudi to vem.«

Radoveden sem bil, kaj pomeni šejhovo razlaganje. V kaki zvezi bi naj bilo Halefovo romanje s poslom delila?

In koj sem zvedel, kajti brez vsakršnih ovinkov me je šejh prosil:

»Dovoli svojemu slugi, da prevzame za čas svojega romanja posel delila!«

»Čemu —?« sem vprašal iznenaden.

»Povedal ti bom, če mi prej dovoliš.«

»Ne vem, ali smem. Delil je uradnik, nastavljen od oblasti —.«

»Kdo more svobodnemu beduinu prepovedati, da bi se ne smel oženiti za čas svojega romanja v Mekko?«

»To je res. Rad mu dovolim, če je vobče moje dovoljenje potrebno. Halef je svoboden mož. Vprašati moraš pač predvsem njega samega!«

Halefov obraz je bil nad vse zanimiv. Osuplost, zbežanost, negotovost, nevolja in obenem radovednost, — vse to se je zrcalilo v njem.

»Ali hočeš?« ga je vprašal šejh.

»Ali smem prej dekleta videti?« je vprašal Halef.

Šejh se je nasmehnil.

»Čemu jo hočeš videti? Naj je stara ali pa mlada, lepa ali pa grda, to je pač vseeno! Saj jo boš po dokončanem romanju moral spet odpustiti!«

»Ali so hčerke svobodnih beduinov kakor hčerke Turkov, ki ne smejo odkriti obraza?«

»Hčerke svobodnih beduinov ne zakrivajo obraza. Videl boš dekle.«

Na njegov migljaj je eden beduinov odšel iz šotora. Črez par minut se je vrnil z dekletom. Da je hčerka naše spremljevalke, to ji je bilo na prvi pogled videti. Zelo podobni sta si bili.

»Tale je! Poglej si jo!« je dejal šejh.

Halef se je dovoljenja prav izdatno poslužil.

Dekle je bilo morebiti petnajst let staro, pa že popolnoma dorastlo, kar ni nič nenavadnega za te kraje. Njene črne, žive oči so radovedno pogledovale po mojem malem junaku.

Ni treba omeniti, da je Halefu njegova bodoča nevesta že koj na prvi pogled kar na vso moč ugajala.

»Kako ti je ime?« jo je vprašal.

»Hanne,« je odgovorila.

»Tvoje oči se svetijo kakor luna, tvoja lica žarijo kakor roža, tvoje ustnice plamenijo kakor granatno jabolko in tvoje obrvi so senčnate kakor listje duhteče akacije. Jaz sem Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ in če morem, ti bom tvojo željo izpolnil.«

Tudi mojemu dobremu Halefu so se svetile oči, pa ne samo kakor luna, ampak kakor solnce, in njegova usta so sipala bujno cvetje.

O Halef —! Morebiti stojiš na robu istega prepada, ki so vanj zdrknili pobožni hadžijski nameni tvojega očeta, tvojega deda in tvojega pradedu, — prepade ljubezni in zakonske zveze!

Dekle so odpeljali in šejh je vprašal Halefa:

»Kako si se odločil?« —

»Vprašaj mojega gospoda! Če mi ne odsvetuje, ti bom željo izpolnil.«

»Tvoj gospod je že povedal, da ti dovoli.«

»Tako je!« sem dejal. »Pa povej mi, šejh, zakaj

mora dekle v Mekko in zakaj ji ne poiščeš delila v Džiddi?»

»Ali poznaš Ahmed Izzet pašo?»

»Velikega šerifa mekkanskega in guvernerja?»

»Da. Moraš ga poznati. Vsak tujec, ki pride v Džiddo, se mu predstavi in ga prosi za varstvo.»

»Torej stanuje v Džiddi? Nisem bil pri njem. Ne potrebujem njegove pomoči.»

»Kristjan si sicer in tujec, pa videti ti je, da se znaš sam braniti. Mekkanski guverner torej ne stanuje v Mekki, kamor spada, ampak v Džiddi, ker je Džidda pristanišče za mekkanske romarje in ker v Džiddi več zasluži. Vsak, ki pride v Džiddo, mu mora plačati, tudi gusarji in tihotapci mu morajo plačati 'davek'. In zato stanuje v Džiddi.

Pravil si, da si videl Abu Seifa. Je res?»

»Da. Videl sem ga.»

»No, ta gusar je dober prijatelj Izzet paše!»

»Ni mogoče —!»

»Zakaj ne? Kaj več nese, ubiti roparja, ali pa ga pustiti živeti in deliti z njim rop —?

Pa da ti povem, kako je prišlo, da ne smemo v Mekko in tudi ne v Džiddo!

Abu Seif je iz rodu Džeheinov, mi pa iz rodu Ateibov. Oba roda se smrtno sovražita. In vkljub temu se je Abu Seif priplazil v naš tabor in mi ugrabil hčer. Prisilil jo je, da je postala njegova žena. Pa ušla mu je in prišla z otrokom nazaj k meni. Videl si obe. Moja hči te je srečala zunaj v puščavi, njena hčerka je bila pravkar sedajle tu v šotoru.

In od tistega časa ga iščem. Obračunati moram z njim.

Nekoč sem ga našel. V palači Izzet paše je bilo. Pa skrtil mi ga je in mu pomagal ulti, jaz pa sem zaman čakal nanj zunaj pri vratih.

Nekoč me je naš vrhovni šejh poslal v Mekko z darovi za kaabo. Spet sem videl Abu Seifa. Prišel je molit na sveto mesto. Sovraštvo me je preslepilo,

planil sem nanj, nisem pomislil, da je pri kaabi vsak prepir najstrožje prepovedan. Nisem ga hotel ubiti, le prisiliti sem ga hotel, da bi šel z menoj ven iz mesta. Tam sem se hotel z njim boriti. Branil se je, njegovi ljudje so mu pomagali. Čuvaji kaabe so prihiteli, nas pograbili, njemu pa pustili da je ušel.

In za kazen so nam prepovedali obisk svetih mest. Ves rod Ateibov so prekleli. Izobčiti je moral naš rod, da se reši prekletstva.

In tako smo izobčeni. Ne smemo ne v Mekko ne v Medino ne v Džiddo ne v katero drugo sveto mesto —.

Pa maščeval se bom. In potem bom zapustil to deželo —.

Ti si bil Abu Seifov ujetnik?«

»Da.«

»Pripoveduj!«

Povedal sem mu na kratko svoje doživljaje z gusarjem. Nato me je vprašal:

»Ali veš točno za kraj, kjer je Abu Seifova jadrnica skrita?«

»Še po noči bi ga našel.«

»Ali nas boš peljal tja?«

»Maščevati se hočeš in mornarje ubiti?«

»Da.«

»Torej ti ne morem ustreči. Moja vera mi maščevanje prepoveduje.

»Torej se ne smeš maščevati?«

»Ne. Krščanstvo nam zapoveduje, da moramo tudi sovražnike ljubiti. Le oblast ima pravico kaznovati. Jaz pa nisem sodnik.«

»Tvoja vera je lepa, pa mi nismo kristjani in si bomo sami poiskali maščevanje, kajti sodnik — Izzet paša — čuva krivca.

Povedal si mi, kje leži jadrnica. Našel jo bom tudi brez tvoje pomoči. Le to mi obljubi, da Džeheinov ne boš svaril!«

»Ne bom jih. Prav nič se mi ne ljubi, da bi jim še enkrat v pest prišel.«

»Torej smo se sporazumeli. Kedaj potuje Halef v Mekko?«

»Jutri, če dovoliš, gospod,« je odgovoril Halef mesto mene.

»Lahko jutri odpotuješ.«

»Torej pa naj kar pri nas ostane,« je prosil šejh. »Ko bo potovanje pri kraju, ti ga pripeljemo do Mekke, kakor daleč se ji pač smemo približati.«

Tedaj mi je prišlo nekaj na misel.

»Ali smem z vami potovati in pri vas počakati nanj?« sem prosil.

Vsi so bili veseli moje želje.

»Effendi,« je dejal šejh, »vidimo, da ne zaničuješ izobčenih. Dobrodošel si nam! Ostani pri nas! Pomagal nam boš zvečer poroko sklepati in svatbo obhajati.«

»To ni mogoče. Moram se vrniti v Džiddo. Najel sem sobo in moj gospod mora vedeti, kje da sem.«

»Torej te bomo pospremili do mestnih vrat. V mesto samo ne smemo. Tudi Džidda je sveto mesto in vstop vanj nam je prepovedan. Kedaj odideš?«

»Tako. Čisto kratko se pomudim.

Ali naj pripeljem kâdija ali pa mullâha s seboj, da opravi poročne obrede?«

»Ne potrebujem ne kâdija ne mulâlha. Šejh sem in kar se sklene v moji navzočnosti in z mojim dovoljenjem, ima moč in veljavo. Pa papir ali pa pergament lahko prineseš s seboj, do bomo pogodbo napisali. Pečat in vosek imam.«

Pripravili so kamele in odjezdili smo.

Deset nas je bilo, mi trije, šejh in njegova hči ter pet beduinov. Nismo potovali po poti, po kateri smo prišli, bolj na desno, na sever smo se držali, k morju.

Nisem ugovarjal, čeprav sem slutil, kaj šejh namerava. Naglo smo jezdili, da je pesek prhal kamelam izpod nog. Tudi gospod Albani nas je brez

posebnih težav dohajal, čudovito naglo se je privadil kameli.

Črez nekaj časa se je šejh ustavil in pokazal proti severu.

»Ali veš, kaj je tamle, effendi?«

»Kaj?«

»Zaliv, ki v njem leži Abu Seifova jadrnica. Ali sem prav uganil?«

»Misliš si lahko, da si uganil. Mene pa ne smeš vprašati.«

Uganil je seve, pa je tudi uvaževal moje razloge in molčal. Tiho smo jezdili dalje.

Koj nato sem opazil na obzorju dve majhni točki, ki sta se premikali in sicer kakor se nam je zdelo prav v smeri proti omenjenemu zalivu.

Dva pešca sta bila, dobro sem ju videl v daljnogledu.

Pešec v puščavi, daleč od bivališč, je nenavaden pojav in skoraj vsikdar sumljiv.

In koj sem tudi zasumil, da sta Abu Seifova človeka. Zelo verjetno je bilo, da je moštvo jadrnice poslalo Abu Seifu vest o najinem begu. Pešca sta bila najbrž sela. Vračala sta se iz Mekke.

Tudi Mâlek ju je spoznal. Ostro ju je opazoval, se obrnil k svojim ljudem in jim nekaj naročil. Koj so trije odjezdili nazaj, koder smo prišli.

Razumel sem ga.

Hotel je Džeheine dobiti žive v roke. Zato jima je moral zastaviti pot k jadrnici, pa tako da tega nista opazila. Poslal je torej svoje ljudi na videz nazaj in jim naročil, naj se vrnejo v polkrogu proti severu, ko jih ne bodeta mogla več videti, in naj zasedejo pot k morju.

Mi drugi smo mirno jezdili dalje. Mâlek me je vprašal:

»Effendi, ali hočeš tukaj na nas čakati, ali pojeziš sam v mesto? Počakamo te tukaj, da se vrneš, ko opraviš svoje posle.«

»Ti bi rad z onimale dvema govoril? Ostal bom pri tebi.«

»Morebiti sta Džeheina —!«

»Tudi jaz mislim da sta. Tvoji trije možje, ki si jih pravkar odposlal, jima bodo zastavili pot k jadrnici.

Jezdi ti poševno in v smeri proti njima, midva s Halefom pa pojezdiva naravnost proti mestu, da nam ne uideta nazaj v Džiddo.«

»Tvoj nasvet je dober. Ubogal te bom.«

Obrnil se je na desno proti severu. Mignil sem Albaniju, naj jezdi z njim. To zanj ni bilo težko, ker je šejh jezdil počasi.

Midva s Halefom pa sva se pognala v najhujši dir in ko sva bila v isti črti s peščema, sva zavila za njima.

Tedaj sta končno opazila našo namero.

Obstala sta. Za seboj sta imela Halefa in mene, iz puščave sem je prihajal Mâlek. Edino pot naprej se jima je zdela še prosta.

S podvojeno naglico sta hitela dalje.

Pa nista prišla daleč. Mâlekovi ljudje so se pojavili pred njima.

Na take daljave nas sicer nista mogla spoznati, pa nedvomno sta zasumila, da smo sovražniki. Spustila sta se v tek, da bi ušla zasedi.

Ena možnost vsaj se jima je nudila.

Oborožena sta bila. Če sta se ločila, smo se morali deliti tudi mi in za pešca, ki je dober strelec in ki zna mirno, hladnokrvno meriti, ni pretežko, se iznebiti po vrsti posameznih jezdecev, ki v naglem diru prihajajo nad njega.

Pa na to nista prišla. Ali pa jima je manjkalo poguma. Ostala sta skupaj in v par minutah smo ju obkolili.

Koj sem ju spoznal. Res sta bila mornarja z Abu Seifove jadrnice.

»Odkod prihajata?« ju je vprašal šejh.

»Iz Džidde,« je odgovoril eden.

»Kam gresta?«

»Ven v puščavo, gomoljik iskat.«

»Gomoljik iskat —? Kje pa imata živali in košare?«

»Najprvo bova pogledala, če rastejo tod gobe. Potem se vrneva po košare.«

»Katerega rodu sta?«

»Iz Džidde sva.«

Kako predrzno sta lagala! Saj sta mene vendar morala poznati in lahko sta si mislila, da ju poznam tudi jaz!

Tudi Halefa je razjezila njuna predrznost. Zrhljal je bič za pasom in dejal:

»Ali mislita, da sva moj effendi in jaz oslepela, odkar smo se zadnjikrat videli? Lopova sta in lažnjivca! Džeheina sta, Abu Seifova človeka! Če ne priznata takoj, vaju bo tale bič naučil resnico govoriti!«

»Kaj tebe briga, kdo sva!«

Skočil sem s kamele ne da bi jo pustil poklekniti, vzal Halefu bič in rekel:

»Ne bodita smešna! Čujta, kaj vama povem! Kar imajo tile možje iz rodu Ateibov z vama, to mene nič ne briga. Toda na par vprašanj mi bodeta odgovorila! Ako odgovorita po pravici in odkrito, se vama mene ni treba bati. Ako pa ne, vaju bom s temle bičem zaznamoval, da se nikdar več ne smeta prikazati pred svobodnimi ljudmi!«

Z bičem svobodnemu beduinu groziti, to je zanj največja žalitev. Koj sta prijela za orožje.

»Zabodeva te, še preden boš bič dvignil!«

»Kaj še! Najbrž še ne vesta, kako nagel in silen je v roki Franka bič iz nosorogove kože. Vseka kakor jatagan, težko pade kakor kladivo in hitrejši je ko krogla. Ali ne vidita, da več ko pol tucata pušk meri na vaju? Pustita orožje lepo za pasom in pokorno odgovarajta!

Poslali so vaju k Abu Seifu?«

»Da,« sta odgovorila obotavljaje se, ko sta videla da ni izhoda in rešitve.

»Da mu poročata o mojem begu?«

»Da.«

»Kje sta ga našla?«

»V Mekki.«

»Kako da sta tako naglo prišla v Mekko in nazaj?«

»Najela sva si v Džiddi kamele.«

»Koliko časa ostane Abu Seif v Mekki?«

»Čisto kratko. Šel bo v Taif k velikemu šerifu.«

»Dovolj. Opravil sem z vama.«

»Gospod, ali hočeš tale dva gusarja pustiti, da nama uideta? Ustrelil ju bom, da ne bodeta mogla nikomur več škodovati.«

»Dal sem jima besedo, držal jo bom in tudi ti jo boš držal! Pojdi!«

Odšel sem in Halef z menoj.

Gospod Albani je še ostal. Vzel je v eno roko puško, v drugo pa svojo dolgo sabljo, ki jo je ne vem zakaj tudi nosil s seboj, in nagubančil čelo. Pa prepričan sem bil, da bo njegova bojevitost zelo pohlevna, če bo res prišlo do boja.

Res je čisto mirno ostal v sedlu, ko so Mâlekovi ljudje poskakali s kamel in napadli Džeheina. Po kratkem, na srečo čisto nekrvavem boju so ju položili na tla in zvezali. Dva Ateiba sta si privezala vsak po enega na kamelo in odjezdila nazaj v tabor.

Mi drugi smo nadaljevali pot proti mestu.

»Pustil si ju živa!« je godel Halef. »Pa bodeta kljub temu morala umreti!«

»To ni moja stvar, Halef, pa tudi ne tvoja! Pomisli, da se boš nocoj oženil! In ženin mora biti spravljiv in blag!«

»Gospod,« je mahoma izpremenil Halef predmet pogovora, »ali bi ti tudi bil za delila takemu dekletu, če bi bil mohamedan?«

»Zakaj pa ne?«

»Gospod, ti si kristjan, Frank, in s teboj se sme o takih rečeh govoriti —. Kaj misliš, gospod, o ljubezni?«

»Kaj mislim o ljubezni? Hm —! Ljubezen je nezrelo jabolko in kdor vanj ugrizne, dobi grižo.«

»O gospod —! Da moreš primerjati ljubezen z nezrelim jabolkom in grižo —! Allâh naj ti razsvetli razum in naj ti ogreje srce! Ali ne veš —? Pridna žena je kakor pipa iz jasmína, ki nikoli ne ugasne, je kakor tobačni mehur, ki je vedno poln. In ljubezen do mladega dekleta je — je — je — je kakor turbân na plešasti glavi in kakor solnce na nebu puščave —!«

»Da! In kogar žarki tega solnca ožgejo, ta dobi solnčarico! In meni se zelo zelo zdi, Halef, ti jo že imaš! Allâh ti pomagaj!«

»Gospod, vem da se nočeš nikdar ženiti. Jaz pa sem ženin in zato je moje srce odprto kakor nos, ki pije duhteči vonj cvetlice zato je —.«

Kdo ve, kake lepe podobe bi mi bil zaljubljeni Halef še vse naslikal o svoji nevesti in o svoji ljubezni, da ni prijezdil Mâlek s svojimi ljudmi. Umolkniti je moral, pred mohamedanom se ne sme govoriti o ženski.

Tiho smo jezdili proti Džiddi.

Nekaj kilometrov pred mestom se je šejh ustavil. Dvoje praznih hedžink je imel s seboj za naju.

»Tu bom počakal, effendi,« je dejal. »Koliko časa bo minilo, da se vrneš?«

»Vrnem se, preden bo solnce naredilo pot, tako dolgo kakor je tvoja sulica,« sem odgovoril v arabškem slogu. Ure namreč nobeden beduin nima in tudi evropske razdelitve dneva v »ure« ne pozna.

»Pa ne boš pozabil papirja?«

»Ne bom. Tudi črnilo in pero bom prinesel.«

»Stori to! Kameli sta pripravljene, da jezditá z nami nazaj v tabor. Allâh te naj čuva! Na svidenjel!«

Ateibi so zlezli s kamel, počenili v ozke sence poleg njih, s Halefom pa sva odjezdila v mesto.

»No —!« sem dejal gospodu Albaniju. »Ali sem držal besedo?«

»Katero?«

»Tisto o doživljaju. Ali ga nismo doživeli?«

»Seveda smo ga! Pa še kakega —! Skoraj bi bilo prišlo do boja in krvi! Kar pripravil sem se, da posežem vmes.«

»Da! Prav junaško ste se držali! Videti vam je, da ni varno z vami črešenj zobati!

Pa kako vam je jezdenje delo?«

»Hm —! Izpočetka mi je trda predla! Pa navadil sem se in h koncu je šlo čisto dobro, kajne? Pa to vam povem, ljubši ko kamela mi je vendarle še dober, mehek divan!

In vi pojedete s temile ljudmi, ste dejali? Torej se ne vidiva več?«

»Najbrž ne, kar pravite da odpotujete s prvim ugodnim parnikom. Pa tolikokrat sem že doživel, da sem se z dobrimi znanci nepričakovano spet srečal, in skoraj nič ne dvomim, da se bova tudi midva spet kje kedaj srečala.«

In res sva se srečala.

Topot pa sva se prisrčno poslovila kakor se spodobi med dobrimi znanci in rojaki, ki se znajdejo v daljnem svetu.

S Halefom pa sva odjezdila na moje stanovanje, uredila najine malenkosti, si najela dva oslička ter se vrnila k čakajočim beduinom.

Na potu nazaj v tabor smo bili vsi precej redkobesedni. Najbolj pa šejhova hči. Besedice ni zinila, pa v njenih očeh je plamenel nevaren ogenj in če je pogledala proti severu, kjer je ležala Abu Seifova ladja, ji je desnica šinila k ročaju jatagana ali pa k puški, ki jo je imela na sedlu pred seboj.

Ko smo prišli blizu tabora, je prijezdil Halef na mojo stran.

»Gospod,« je začel, »kake so ženitvanjske navade v tvoji deželi? Ali mora ženin nevesto obdariti?«

»Taka navada je pri nas, pa tudi pri vas, kakor veš.«

»Da, vem. Toda Hanne bo le za nekaj dni moja žena, pa ne vem, ali bi naj kaj dal.«

»Darilo je v vsakem slučaju dobrodošlo. In vsak ga rad sprejme.«

»Pa — kaj ji naj dam? Siromak sem in na poroko vobče nisem pripravljen.

Ali misliš, da bi ji dal svojo škatlo za šibice —?«

Kupil si je namreč v Kairi lično škatlico šibic. Šibice je seve že davno porabil, škatlico pa je shranil. Dragocena je bila zanj, ker je za puščavskega beduina vobče vsaka reč dragocena, ki pride iz Evrope, pa tudi ker jo je pretirano drago plačal. In ljubezen mu je rodila junaški sklep, da bi ta svoj zaklad daroval svoji nevesti —.

Težko sem se vzdržal smeha. Halef, Halef, kam si zabredel —!

Pa resnobno sem dejal:

»Daj ji jo!«

»Dobro! Dobila jo bo! Pa — ali mi bo škatlico tudi vrnila, ko se bova ločila —?«

»Seveda jo bo obdržala.«

»Allâh kerim! Usmiljeni Bog! Torej bi naj za vse čase izgubil svojo dragoceno lastnino —?

Kaj naj storim, gospod?«

»Če ti je škatlica tako zelo dragocena, pa ji daj kaj druga!«

»Kaj pa —? Nimam nič! Saj ji vendar ne morem dati svojega turbâna ali puške ali bič iz kože nosorogove —!«

»Ji pa nič ne daj!«

Ves zabrižen je odmajal z glavo.

»To ne gre, gospod! Moja nevesta je in obdarovati jo moram. Kaj bodo njeni rojaki Ateibi rekli, —

kaj si bodo o tebi mislili, če se tvoj sluga ženi, pa svoji nevesti nobenega darila ne pokloni —!»

O ta zlikovec —!

Saj sem koj izpočetka slutil, kam meri s svojimi diplomatičnimi besedami! In najmočnejši razlog si je seve prihranil za nazadnje —, poziv na mojo čast!

Odgovoril sem mu:

»El-hamdu lillâh, hvalabogu, Halef, da ti je razsvetlil razum! Toda meni se godi prav tako kakor tebi! Tudi jaz ne morem tvoji nevesti pokloniti svojega haika, tudi ne svoje suknje in ne svojih pušk.«

»Allâh je pravičen in usmiljen, effendi! Vsako darilo poplača s stoterimi obresti.

Ali nimaš tamle na kameli tudi neki usnjati žakljíč in v njem raznovrstne reči, ki bi vzradostile vsako nevesto?»

»In če bi ti dal katero tistih raznovrstnih reči, ali bi jo dobil nazaj, ko se boš ločil od Hanne?»

»Jo moraš pač nazaj zahtevati!«

»Take navade Franki nimajo. Toda ker mi obljubljaš stotere obresti, bom pa o priliki pogledal v tisti usnjati žakljíč, morebiti pa najdem kako reč, ki bi bila za tebe in za tvojo nevesto.«

Tedaj se je Halef ves vzradoščen dvignil v sedlu in mi zapel tale slavospev:

»Effendi, ti si najmodrejši in najboljši izmed vseh effendijev, kar jih je Allâh ustvaril! Tvoja dobrotljivost je širša ko velika puščava Sahâra, tvoja ljubezen daljša ko Nil. Tvoj oče je najslavnejši in oče tvojega očeta je bil najslovitejši med vsemi ljudmi v kraljestvu tvoje domovine! Tvoja mati je bila najlepša izmed vseh rož in mati tvoje matere je bila najljubkejša cvetlica v vrtovih Frankistana. Tvoji sinovi bodo številni kakor zvezde na nebu in tvoje hčere številne kakor pesek ob morju in otroci tvojih otrok brezštevilni kakor kaplje v morju —!»

Sreča moja, da smo v tistem trenutku prijezdili v tabor. Sicer bi me bil hvaležni Halef še oženil z

vsemi hčerkami Samojedov, Tunguzov, Eskimov in Papuanov —.

Žaklič, ki ga je omenil, sem pa res imel in v njem so bile res »raznovrstne reči, ki bi vzradostile vsako nevesto«. Beduinko seve le.

Ko sva se namreč z Isla ben Maflejem v Kairi ločila, si hvaležni veletrgovec ni dal ubraniti in mi je napolnil žepe z različnimi drobnarijami, ki se dajo dobro porabiti za darila beduinom. Same stvari so bile, ki ne rabijo mnogo prostora in ki nimajo posebne vrednosti, ki so pa pri prebivalcih puščave največja redkost in dragocenost.

Med našim obiskom v Džiddi so izpraznili enega izmed šotorov in ga pripravili za mene. Ko sem si v njem uredil stan, sem poiskal med darili Isle medaljon s steklenim pokrovom, pod katerim je poskakoval in se pačil droben, črn vragič, ako si pritisnil na skrit gumb. Medaljon je visel na verižici iz navadnih brušenih steklenih biserov, ki so se lesketali v vseh barvah na solncu. Vsa reč bi stala morebiti par frankov v Parizu, tu v puščavi pa je imela neizmerno vrednost.

Pokazal sem medaljon Halefu.

Pogledal ga je in ves prestrašen odskočil.

»Mâ šâ 'llâh! Čudo božje! To je ja šejtân, ki nas naj Allâh pred njim obvaruje —! Lâ ilâha illa 'l-lâhu wa-Muhammadun rasûlu 'l-llâhi! Varuj nas Allâh pred trikrat kamenjanim šejtânom, kajti ne njemu, le tebi hočem služiti!«

Ves iz sebe je bil pobožni mohamedan Halef! In v svetem strahu pred šejtânom, ki se ga vsak pravoverni mohamedan silno boji, je molil najkrepkejšo zarotovanje, ki mu ga je nudila prerokova knjiga.

»Ampak Halef —! Saj ti nič ne more! Saj je trdo zakljenjen pod steklom!«

»Pa — ali ne more ven —?«

»Ne more!«

»Res ne —? Ali mi moreš to pri svoji bradi priseči?«

»Zagotavljam te pri svoji bradi!«

»Torej pa ga pokaži, gospod! Ampak če se mu posreči uiti, je po meni, gospod! In moja duša pride nad tebe in nad tvoje očete in dede in pradede —!«

Previdno je prijel verižico s konci prstov, položil medaljon na tla, pokleknil poleg in si ogledoval vragiča.

»Wallâhi — billâhi — tallâhi —! Res je šejtân —! Poglej ga, kako zija, kako steguje jezik —! Kako zavija oči —! Kako miga z rogovi —! Kako suče rep in grozi s kremplji in udarja s kopiti —! Jâ jazik, o nesreča, če bi razbil omarico —!«

»Tega ne more, Halef! Saj je vendar le samo podoba, umetno narejena podoba!«

»Podoba, ki jo je človek naredil —? Effendi, ti bi me rad prevaril! Da bi mi dal poguma!

Kdo more šejtâna narediti —! Noben človek, noben vernik! Noben kristjan in tudi ne žid —! Ti si največji učenjak, najpogumnejši junak, kar jih zemlja nosi! Kajti ti si premagal šejtâna in si ga zaprl v tole drobno omarico! El-hamdu lillâh, hvala Allâhu, sedaj bo imel svet mir pred njim in pred njegovimi duhovi in vsi nasledniki prerokov se bodo veselili in radovali nad mukami, ki jih trpi tule v omarici!

Zakaj si mi pokazal tegale šejtâna, effendi?«

»Podaril ga boš svoji nevesti.«

»Svo — ji ne — ve — sti —?! Jaz —?! Tole verižico, tole omarico —? Ki je dragocenejša nego vsi dijantanti v prestolu velikega mogula —?! Kdor bo imel tole verižico in omarico, bo najslavnejši izmed vseh sinov in hčera prerokovih ljudi!

Ali jo hočeš res podariti —?«

»Seveda!«

»Torej pa mi skaži še eno milost, gospod, in dovoli, da si dar pridržim zase! Bom dekletu le rajši svojo škatlo podaril!«

»Ne, Halef! Dal ji boš verižico in šejtâna! Zapovem ti!«

»Torej te moram ubogati!

Pa kje si to dragocenost imel skrito in one druge, preden si jih dejal v tisti usnjeni žakljici?«

»Od Kaire sem je pot nevarna in zato sem nosil vse te reči shranjene v hlačah.«

»Gospod, tvoja modrost in previdnost je še večja nego zvijačnost šejtâna, ki si ga prisilil, da je moral prebivati v tvojih hlačah!

Ampak — kedaj pa naj podarim Hanni tole dragocenost?«

»Koj ko bo tvoja žena.«

»Torej bo najslavnejša med vsemi hčerami Arabije in vsi rodovi si bodo pripovedovali, da ima šejtâna ujetega!

Gospod, ali smem še druge tvoje dragocenosti videti —?«

Na srečo je stopil tedaj šejhov sel v šotor in prosil, naj prideva s Halefom k njemu.

V šejhovem šotoru sva našla zbrane vse Ateibe.

»Effendi, si prinesel papir?«

»Da.«

»Ali bi napisal pogodbo?«

»Da, ako želiš.«

»Torej lahko začnemo!« je pogledal Halefa.

Halef je prikimal.

Koj je vstal eden Ateibov in začel:

»Kako je tvoje polno ime?«

»Imenujem se Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ.«

»Katera je tvoja domovina?«

»Moja domovina je Garbi, dežela, kjer solnce zahaja za veliko puščavo.«

»Katerega rodu si?«

»Oče mojega očeta, ki ju naj oba Allâh blagoslovi, je stanoval z rodovoma Selim in 'bu Seba na gorovju Šur Šum.«

Govornik, najbrž sorodnik nevestin, se je obrnil k šejhu.

»Vsi te poznamo, o junaški, o modri, o pravični šejh! Ti si hadži Mâlek Iffandi ibn Ahmed Hadid el-Aîni ben Abu 'l-Alî el-Bessâmi Abu Šahab Abd el-Atif el-Hanifi, šejh junaškega rodu Ateibov.

Tale mož tu je junak iz rodov Selim in 'bu Seba, ki stanujeta na nebotičnih gorah, Šur Šum imenovanih. Ime mu je Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ, prijatelj je velikega effendija iz Frankistana, ki smo ga za gosta sprejeli v naše šotore.

Hčerko imaš, njeno ime je Hanne, njeni lasje so kakor svila, njena koža kakor olje in njene čednosti so čiste in bele kakor sneg, ki na gorah leži.

Halef Omar jo hoče za ženo.

Povej, o šejh, kar imaš k temu povedati!«

Šejh Mâlek si jo dostojanstveno gladil dolgo brado, pomolčal in odgovoril:

»Govoril si, moj sin. Sedi sedaj in poslušaj tudi moje besede!

Tale Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawâd al-Gosarâ je junak, čigar slava je že pred leti prodrla do naših šotorov. Njegova roka je nepremagljiva, njegova noža je urna kakor noža gazele, njegovo oko je oko orla, kadar meče sulico, jo vrže več sto metrov daleč, njegov pogled je nezmotljiv in njegov handžar je videl kri že premnogih sovražnikov. Učil se je korâna in v zboru starejšin je najmodrejši in najizkušenejši. Razen tega si ga je tale silni bej iz Frankistana izbral za svojega prijatelja.

Čemu bi mu naj branil svojo hčer, če je voljen izpolniti moje pogoje?«

»Katere pogoje mu staviš, o šejh?« je vprašal prvi govornik.

»Dekle je hčerka mogočnega šejha. Zato je ne more dobiti za navadno ceno.

Zahtevam od njega kobilu, pet jezdnih kamel, deset tovornih kamel in petdeset ovc.«

Pri teh besedah je ubogi Halef skremžil obraz kot da je vseh tistih petdeset ovc, deset tovornih in pet jezdnih kamel obenem s kobilu pravkar s kožo in dlako vred moral pogoltniti.

Kje naj bi dobil vse te živali —?

Na njegovo srečo je šejh koj nadaljeval:

»Zato pa jaz dam svoji hčerki doto, namreč kobilu, pet jezdnih in deset tovornih kamel in petdeset ovc. Modri ste in koj ste uvideli, da ob takih izvrstnih pogojih ne bo treba darov zamenjavati.

Zahtevam pa še, da nastopi jutri ob jutranji molitvi romanje v Mekko in da mora ženo vzeti s seboj. Opravila bodeta svete obrede in se koj vrnila. Žena mora ostati devica in koj po vrnitvi se mora ločiti od nje. Za svoj trud dobi kamelo in žakelj dateljnov.

Ako pa bi s svojo ženo ne ravnal kakor s tujko, ne dobi nič in bo kaznovan s smrtjo.

Vsi ste priče mojih besed!«

Prvi govornik se je spet obrnil k Halefu.

»Čul si. Kaj odgovarjaš?«

Videti je bilo Halefu, da mu ena izmed pogodbenih točk nič prav ne ugaja. Tista namreč o ločitvi.

Pa premagal se je, pomolčal ter se uklonil trenutnemu položaju.

Odgovoril je:

»Sprejemem pogoje.«

»Torej pa napiši pogodbo, effendi!« me je prosil šejh. »Napiši jo pa dvakrat, enkrat zame, enkrat zanj!«

Napisal sem pogodbo in jo prebral.

Šejh je bil zadovoljen. Natopil je voska na papirje in nanj pritisnil glavo svojega bodala.

Halef in šejh sta se podpisala in poroka je bila gotova.

Tudi beduini slavijo poroko s svečano gostijo. Ker pa je bila Halefova poroka le navidezna, je bila gostija seve tudi zelo preprosta.

Zaklali so koštruna in ga celega pekli na ražnju. Medtem so uprizorili beduini bojno igro, streljali pa niso, iz razlogov, ki so bili umljivi.

Ko je zašlo solnce, se je začela pojedina. Le moški so se je udeležili. Kar je njim ostalo, so dobile ženske.

Pri tej priliki je prišla na spregled — tedaj šele! — tudi Hanne. In takrat je vstal Halef in ji izročil gori opisano darilo.

Prizor pa, ki se je tedaj odigral, tega vam ne morem opisati —.

Premikajoči se vragič v medaljonu je bil čudež, ki je presegal vse meje njihovega pojmovanja. Zaman sem jim razlagal, da je narejen. Niso mi verjeli, češ saj je šejtân živ.

Mene so slavili za največjega čarovnika in junaka vsega sveta, konec pa je bil ta, da uboga Hanne darila vobče dobila ni. Kajti ujeti šejtân je bil tako neprecenljivo dragocen, da je bil takega darila le edini šejh dovolj vreden in da ga je le on smel shraniti. Seveda ga je vzel šele ko sem mu svečano zagotovil, da se šejtânu nikdar ne bo posrečilo uiti —.

Polnoč je že bila, ko sem se spravil spat v svoj šotor. Halef je spal pri meni.

Nekaj časa je bilo tiho. Nato pa se je oglasil:

»Gospod, ali moram vse vestno izpolniti in se vsega držati, kar si napisal?«

»Seveda! Saj si obljubil!«

Spet je bilo nekaj časa tiho in nato se je malo-dušno oglasil:

»Ali bi ti tudi dal svojo ženo nazaj —?«

»Ne.«

»Pa si vendar dejal, da moram vse pogoje izpolniti —!«

»Seveda jih moraš! Pa če bi si jaz ženo vzel, bi ne obljubil, da jo bom spet nazaj dal!«

»O gospod, zakaj mi nisi rekel, naj jaz tudi tako storim —!«

»Ali si otrok, Halef, da potrebuješ nauka? In kako naj kristjan mohamedana poučuje o zakonu in poroki?

Meni se zelo zdi, Halef, ti bi rad Hanno obdržal —!«

»Uganil si, gospod! Seveda bi jo —!«

»Torej hočeš mene zapustiti —?«

»Tebe, gospod —! Ooooo —!«

Ves v zadregi je nekaj časa pokašljeval, odgovora pa mi ni dal.

Le nerazumljivo mrmranje sem še čul in par globokih vzdihov. Nemirno se je premetaval z ene strani na drugo.

Hud boj je borila njegova ljubezen do dekleta z udanostjo do mene —.

Prepustil sem ga njegovi usodi in kmalu zaspal.

V.

V Mekki.

Tako trdno sem spal, da me je zbudil šele topot kopit. Vstal sem in stopil iz šotora.

Na vzhodu se je prikazovala zarja. Pa tudi na zapadu, zunaj ob morju, je žarelo. Nekje je gorelo in koj sem zaslutil, kaj se je zgodilo.

Moje slutnje je potrdilo živahno življenje, ki je tedaj zavrvelo v taboru.

Ateibi so se vračali odnekod. Njihove kamele so bile bogato obložene z najrazličnejšim blagom. Nekatere stvari sem koj spoznal.

Tudi šejhova hči je prišla z ljudmi, njena obleka je bila s krvjo oškropljena.

Mâlek me je pozdravil, pokazal ven k morju na žareče nebo in dejal:

»Effendi, glej, našli smo jadrnico! Spali so, ko smo planili nad nje, in sedaj so zbrani k psom, k svojim očetom!«

»Pomoril si jih in jadrnico oropal —?«

»Oropal —! Kaj hočeš s tem reči? Ali ni lastnina premaġanih plen zmaġovalcev —? Kdo nam more braniti, da bi si ne vzeli, kar je naše —?«

»Denar, ki ga je Abu Seif vzel nadcarinarju, je last šerifova!«

»Šerifova, ki nas je izobčil —? Tudi če bi bila njegova, bi mu ga Abu Seif nikdar ne bil dal —!

Pa — ali res misliš, da je tisti denar davek za šerifa? Abu Seif te je nalagal!

In potem je prišla na vrsto že dolgo zaželjena delitev plena.

Ker me plen ni zanimal in ker pri delitvi nisem imel nobenega posla, sem zapustil tabor in stopil po kotlini.

Na eni strani se mi je zdelo da bi se dalo priti po stenah na rob kotline. Poskusil sem, šlo je. Noč je sicer že bila, pa zvezde so mi svetile na pot.

Čez četrte ure sem bil na vrhu.

Razsežen pogled po puščavi se mi je odprl. Proti jugu je ležalo golo, kamenito hribovje in nad njim je visel bled sijaj, kakor ga je po noči videti nad velikimi mesti.

Tam doli je ležala Mekka —!

Pod menoj v kotlini so se glasno prepirali za plen. Ostal sem gori, ni se mi ljubilo med beduine.

Ko se mi je zdelo, da morajo biti že gotovi, sem zlezal nazaj v tabor.

Šejh me je sprejel z besedami:

»Effendi, zakaj nisi pri nas ostal? Delili smo plen. Tudi ti moraš dobiti svoj delež od vsega, kar smo našli na ladji.«

»Jaz —?« sem dejal začuden. »Zakaj? Motiš se! Nisem bil poleg pri pohodu na jadrnico in zato tudi nimam nobene pravice do kakega deleža.«

»Nisi bil poleg, res, pa — ali bi bili našli ladjo in Džeheine če bi tebe ne bili srečali? Ti si bil naš kažipot in zato imaš pravico do svojega deleža!«

»Pa nočem ničesar imeti!«

»Gospod, premalo poznam tvojo vero in tudi nočem zabavljati čez njo, ker si moj gost. To pa rečem da ni prava vera, če ti prepoveduje vzeti pre-maganemu sovražniku plen. Džeheini so mrtvi, ladja je zgorela, — ali bi naj vse tele stvari, ki so za nas tako silno koristne, ali bi naj je pustil na ladji —? Ali bi je naj sežgali, uničili —?«

»Ne bova se prepirala o tem! Ne vzamem si pa ničesar. Sam obdrži vse kar ste naplenili!«

»Ne bom, effendi! Dovolj pa, da dam tvoj delež Halefu, četudi je sicer svoj delež že prejel.«

»Daj mu!«

Mali Halef se je cedil hvaležnosti. Dobil je nekaj orožja in obleke ter povrh še žakljih srebrnega denarja. Ni mi dal prej miru, izračunati sem mu moral, koliko je dobil, samo da sem bil priča, kako »bogata« človek da je na mah moj spremljevalec in sluga. Res je dobil celih osemsto piastrov, ta vsota je zadostovala, da je bil ves srečen.

»S tem denarjem lahko petkrat plačaš stroške svojega romaja v Mekko,« mu je dejal šejh.

»Kedaj pa naj odpotujem v sveto mesto?«

»Jutri predpoldnem.«

»Nikdar še nisem bil v Mekki. Rad bi točno še enkrat zvedel, kaj vse moram storiti na svetih mestih.«

»Ali ti naj razložim najvažnejše predpise?«

»Stori to!«

»Torej poslušaj!

Koj ko pride romar v Mekko, se mora nemudoma podati v el-harâm, v svetišče. Jezdi torej skozi mesto in naravnost k veliki mošaji. Tam oddaj kamelo čuvaju. Vedno jih dovolj postopa okrog. Tam boš gotovo tudi našel vodnika, ki te bo vodil na svete kraje in ti sproti povedal, kaj moraš storiti. Le da se moraš prej z njim pogoditi, sicer te bo ogoľjufal.

Ko zagledaš kaabo, se vržeš na tla, dvakrat zaporedoma. V zahvalo da si srečno prišel v sveto mesto, moliš pri tem molitve, ki so za ta obred predpisane in ki jih gotovo znaš.

Nato greš k prižnici in si sezuješ čevlje. Čevlji ostanejo pred prižnico, posebni čuvaji pazijo nanje. V rokah jih ne smeš nositi. V drugih mošajah je sicer to dovoljeno, pri kaabi pa ne.

Nato začneš tawâf, sedemkratni obhod kroga svete kaabe.«

»V kateri smeri?«

»Na desno, tako da ti bo kaaba vedno na levi. Prve trikrat moraš teči krog kaabe.«

»Zakaj?«

»V spomin na preroka. Nekoč — ko je še živel — se je raznesel glas, da je nevarno zbolel. Da bi ovrigel te govorice, je trikrat tekel krog kaabe.

Druge štiri obhode pa narediš v počasnem koraku. Spet moliš predpisane molitve, ki jih poznaš. Vsakokrat ko prideš okoli, poljubiš sveti kamen, ki je vložen v južni ogel svete kaabe. Po zadnjem obhodu poklekneš pred vrata kaabe, pritisneš nanje prsi in prosiš Allâha odpuščanja.«

»In potem sem gotov?«

»Še ne. Obiskati moraš še jamo, kjer sta Abraham in Izak apno kopala, ko sta kaabo zidala, in počastiti moraš še tudi kamen, na katerem je Abraham stal, ko je kaabo zidal.

Nato obišeš še sveti studenec zemzem, moliš pri njem in se napiješ vode kolikor ti diši. Dal ti bom par steklenic, napolnil mi jih boš in mi prinesel vode. Izvrstno sredstvo je za vse bolezni, dušne in telesne.«

»S tem sem opravil pri kaabi. In kaj naj storim potem?«

»Obiskati moraš še Safo in Merwo, dva griča zunaj mesta. Na griču Safa stoje trije oboki. Tam se ustaviš, se obrneš proti Mekki, dvigneš roke k nebu in prosiš Allâha za pomoč na poti.

Šeststo korakov dalje je višina Merwa. Na potu stoje štirje kameniti stebri, mimo njih moraš skokoma teči. Na Merwi opraviš spet predpisane molitve. Pot iz Safe v Merwo moraš šestkrat opraviti.«

»In potem sem gotov?«

»Še ne. Moraš se še dati ostriči in Omro moraš obiskati, ki je za toliko oddaljena od Mekke, kakor mi sedaj.

Ko si vse to opravil, si gotov in se lahko vrneš. V mesecu velikega romanja mora pravoverni sebe mnogo več obredov opraviti in potrebuje zanje mno-

go časa, ker je na tisoče romarjev v Mekki in je treba dolgo čakati, da se vsi uvrste. Ti pa si sam in ne potuješ v mesecu romanja. V dveh dneh si vse opravil in si že spet lahko pri nas.«

Pozorno sem poslušal tudi jaz šejhov pouk. Utegnil je kdaj tudi meni koristiti.

Šejh je dajal Halefu še podrobna navodila glede Hanne, ki pa mene niso posebno zanimala. Zato sem šel rajši spat.

Ko je po dolgem času končno prišel tudi Halef, je previdno začel:

»Gospod —! Ali spiš —?«

»Ne še. Kaj je?«

»Skrbi me, kdo ti bo stregel medtem, ko bom jaz v Mekko šel.«

»Sam si bom stregel. Ali mi hočeš storiti majhno uslugo?«

»Da, gospod! Saj veš, da za tebe vse rad storim, kar le morem in smem!«

»Prinesel boš za šejha vode iz studenca zemzem. Prinesi jo tudi za mene steklenico!«

»Gospod —! Vse zahtevaj od mene, le tega ne —! Od studenca zemzem smejo le verniki piti. Če bi ti prinesel te vode, bi me prav ničesar ne moglo rešiti večnega pekla!«

Te besede je govoril s tako krepko odločnostjo, da si nisem upal več vanj siliti.

Črez nekaj časa je spet vprašal:

»Ali si nočeš sam iti po sveto vodo v Mekko?«

»Če pa ne smem!«

»Smeš, če se prej izpreobrneš k pravi veri!«

»Tega ne bom storil. Sedaj pa zaspiva, Halef!«

Drugo jutro je dostojanstveno, kakor se spodobi za zakonskega moža, odjezdil ob strani svoje Hanne proti Mekki. Šejh ga je še poučil, naj povsod pove, da prihaja iz daljnih dežel, in naj za nobeno ceno ne izda, da je njegova žena iz rodu Ateibov.

Z njim je nekaj časa jezdil eden beduinov z naročilom, da straži pot iz Mekke v Džiddo. Tudi pri vходу v sotesko smo postavili stražo.

Prvi dan je minil mirno in brez posebnih dogodkov.

Drugo jutro pa sem prosil šejha, da smem pojezditi na sprehod po bližnji okolici. Dal mi je kamelo in me prosil, naj bom previden, da ne izdam taborišča.

Upal sem, da bom sam, pa hči šejhova je prišla k meni, ko sem stopal na kamelo, in vprašala:

»Effendi, ali smem s teboj?«

»Seveda!« sem odgovoril nekoliko začuden.

Ko sva prišla iz soteske, sem nehote obrnil kamelo proti Mekki.

Mislil sem, da me bo spremljevalka posvarila, pa niti besedice ni rekla.

Čez kake četrte ure je zajezdila proti desni in mi dejala:

»Pojdi z menoj, effendi!«

»Kam?«

»Rada bi videla, ali je naša straža na svojem mestu.«

Čez dobrih pet minut sva ga zagledala. Sedel je na majhni višini in pozorno gledal proti jugu.

»Ni treba da bi naju videl! Pojdi, gospod, peljala te bom, kamor si želiš!«

Kaj je mislila s tem?

Obrnila se je na levo in se mi nasmehnila. Pogrnala je kamelo v skok in se ustavila šele v ozki dolinici.

Razjahala je in sedla.

»Sedi k meni, pa se kaj pomeniva!«

Vse bolj zagonetna se mi je zdela. Pa ubogal sem in prisedel.

»Ti misliš, da je tvoja vera edino prava, effendi?« je začela.

»Prepričan sem o tem!«

»Jaz tudi!« je odgovorila mirno.

»Ti tudi —?« sem se začudil. Prvikrat v življenju sem čul tako veroizpoved iz ust mohamedana.

»Da, effendi! Tudi jaz sem prepričana, da je tvoja vera edino prava!«

»Zakaj? Odkod veš to?«

»Sama od sebe.

Prva dva človeka sta živela v raju. Tam so vsa bitja živela v miru med seboj. Nihče ni nikomur nič žalega storil. Taka je bila Allâhova volja in tako bi naj še dandanes ljudje živeli v miru in ljubezni med seboj.

In za to je tista vera prava, ki tako uči —.

Tako pa uči vera kristjanov —!«

»Ali poznaš njene nauke?« sem vprašal po kratkem molku, čudeč se njenim izvajanjem.

»Ne poznam jih. Le star Turek mi je nekoč pripovedoval o njih. Pravil je, da molite: ‚Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo našim dolžnikom‘. Ali ne?«

»Da.«

»In da stoji v vaši sveti knjigi zapisano: ‚Bog je ljubezen in kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu in Bog v njem‘. Povej mi, ali ni tako zapisano?«

»Je.«

»Torej je vaša vera prava!

Ali sme kristjan ugrabiti dekle?«

»Ne. Hudo bi grešil, če bi to storil.«

»Poglej, da je vaša vera boljša nego naša! Po vaši veri bi me Abu Seif ne bil smel ugrabiti, bi me ne bil smel prisiliti, da postanem njegova žena. In — ali poznaš zgodovino te dežele?«

»Da.«

»Torej veš, kako so Turki in Egipčani divjali zoper nas, četudi smo iste vere z njimi. Skrunili so naše žene, morili naše očete in jih nabadali na kole, jih sežigali, jih mučili, pobijali naše otroke —!

Sovražim to vero! Pa pri njej moram ostati.«

»Zakaj bi morala pri njej ostati? Vsak čas jo lahko —.«

»Molčil!« me je neprijazno prekinila. »Povem ti svoje misli, tvojih naukov pa nočem poslušati!

Vem, kaj bom storila! Maščevala se bom, maščevala nad vsemi, ki so me žalili, kruto žalili —.«

»In vendar praviš, da je vera ljubezni edino prava —!«

»Da! Toda — ali naj samo jaz ljubim in odpuščam —?

Celo zato, da ne smem v sveto mesto, tudi za to se bom maščevala! Ugani kako!«

»Povej!«

»Že dolgo si skrivoma želiš priti v sveto mesto!«
Iznenadem sem jo pogledal.

»Odkod več to —?«

»Vem. Povej, če ni res!«

»Seveda si želim Mekko videti.«

»Zelo nevarno je. Pa maščevati se hočem in zato sem te pripeljala semkaj.

Ali bi opravil tudi vse predpisane obrede, če bi prišel v mesto?«

»Rad bi se temu izognil.«

»Nočeš žaliti svoje vere. Prav je to!

Pojdi v Mekko! Odtod je čisto blizu! Onstran hriba. Počakam te tukaj.«

Čudne besede —! Maščevati se je hotela nad Mekko in nad svojo vero, pa mi je prigovarjala, naj obiščem prepovedano mesto —!

Prelepa prilika za misijonarja —! Dobro delo bi storil, dušo bi rešil —! Seveda bi k temu bilo treba časa in potrpežljivosti. Vsega tega pa jaz popotni človek nisem imel.

»Kje leži Mekka?« sem vprašal.

»Če greš na onile hrib, vidiš mesto pred seboj.«

»Ali bi naj šel peš? Zakaj bi ne smel jezdit?«

»Če v mesto prijezdiš, te bodo imeli za romarja in bodo pazili na tebe. Če pa prideš peš, bo vsak

mislil, da si iz mesta in da si šel le na sprehod. Nihče se ne bo zmenil za tebe.«

»In ti boš čakala na mene?«

»Da.«

»Kako dolgo?«

»Čas, ki ga Franki štiri ure imenujejo.«

»To je zelo malo!«

»Pomisli, da te utegnejo spoznati, če se predolgo mudiš! Enkrat stopi po ulicah in kaabo si površno oglej, pa se koj vrni!«

Prav je govorila! Je bilo le dobro, da sem se zanesel na ugodno priliko!

Vstal sem.

Pokazala je na moje orožje in zmajala z glavo.

»S temle ne smeš v Mekko! Sicer si popolnoma podoben beduinu, pa noben beduin nima takega orožja! Pusti svoje puške pri meni in vzemi mojo!«

Za trenutek me je obšla nezaupnost. Pa prav tako hitro sem jo tudi premagal. Res nisem imel razloga, da bi bil kaj sumil za njenimi besedami.

Dal sem ji puške, vzel njeno in stopil po bregu.

Ko sem prišel na vrh, je ležala Mekka pred menoj, pol ure oddaljena, v kotlini med golim skalnatim hribovjem.

El-harâm, glavno svetišče, leži v južnem delu mesta. Tja sem se najprvo napotil.

Bilo mi je pri srcu kakor vojaku, ki je bil že sicer v ognju, pa samo v manjših praskah, in ki prvokrat čuje grmenje velike bitke.

Pa nič se ni zgodilo. Nemoteno sem prišel v mesto.

Kakor za Džiddo tako so tudi za Mekko značilne njene po šest in več nadstropij visoke hiše. Prostora je malo v ozki, skalnati dolini mekkanski, zato je razumljivo, da silijo s stavbami v zrak. Tudi ulice so ozke in stisnjene. Stavbeno gradivo je izključno samo sivi mekkanski granit iz bližnjega hri-

»Kmalu sem stal pred mogočnim štirikotom, ki se imenuje »el-harâme« — —

bovja. Visoki, sivi mekkanski »neboderi« naredijo prav imeniten vtis.

Notranjega mesta seve nisem mnogo videl.

Prišel sem iz hribovja, ki obdaje mesto na severu, in skrbeti sem moral, da čimprej najdem svetišče, ki leži v južnem delu mesta. Tudi se nisem smel preveč ozirati okoli, saj sem bil »domačin«.

Predpoldnem je bilo in živahno življenje je vrvelo po ulicah. Prišel sem mimo hanov, bazârov in brivcev, katerih je vse polno v Mekki — vsak romar si mora dati glavo obriti —, previdno sem se izogibal večjih, odprtih prostorov in pazil na visoke minarete, ki obdajajo svetišče, da nisem izgubil smeri. Kolikor pa sem mesto videl, je čisto bodobno drugim orientalskim mestom. Ulice so ozke, nesnažne, polne ljudi, kamel, oslov, krika in vpitja. Le hiše imajo kakor v Džiddi tudi tukaj okna na ulico. Gornja nadstropja imajo ponekod po vsej dolžini senčnate lope s stebričjem.

Kmalu sem stal pred mogočnim štirikotom, ki se imenuje »el-harâm«, svetišče.

Mekkansko svetišče, glavno svetišče vsega mohamedanskega sveta, ni pokrita mošeja, kakršne stoje po drugod v mohamedanskih mestih. Odprt prostor je, brez vsake strehe, velik štirikot, ki meri morebiti dvesto metrov v dolžini in stošestdest metrov v širini. Visok zid iz opeke ga obdaje, sedem vitkih minaretov ga krasi. Devetnajst vrat vodi v notranjščino, vedno so odprta.

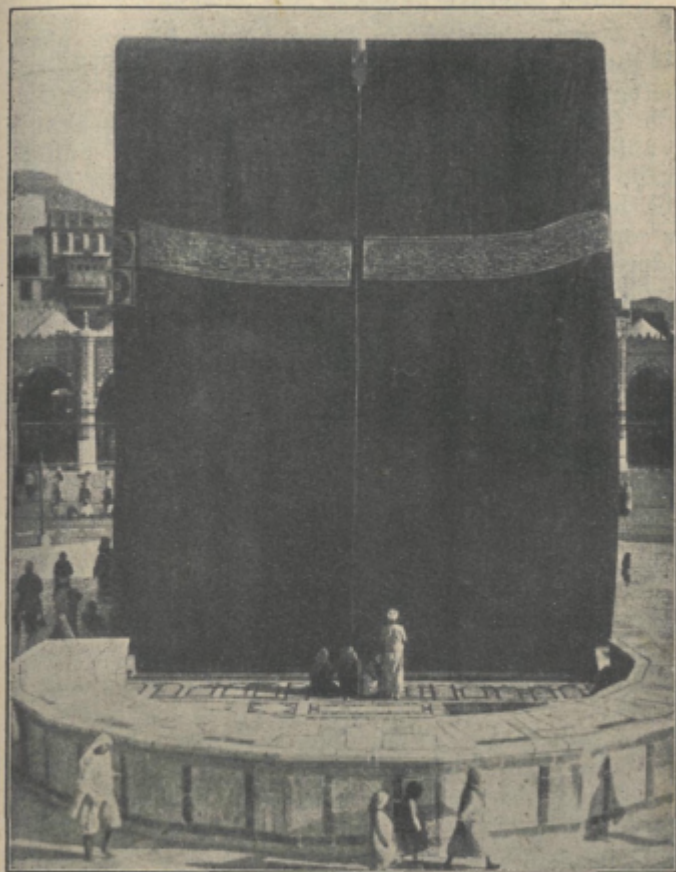
Vstopil sem.

Razsežen, raven, deloma tlakan prostor je ležal pred menoj, vitko stebričje iz marmorja in porfirja ga obdaje od vseh štirih strani. Stebre vežejo koničasti arabski loki v modri, rdeči in rumeni barvi.

Na sredi štirikota pa stoji »sveta kaaba«, — »središče zemlje« kakor pravijo, vsekakor pa središče in najsvetejši kraj vsega mohamedanskega sveta. Proti kaabi se obračajo mohamedani vsega sveta pet-

krat dnevno, ko molijo klečeč na molivnih preprogah svoje molitve, h kaabi potovati in kaabo videti

»Stavba ima obliko kocke — —«

vsaj enkrat v življenju, to je najsrčnejša želja vsakega pravovernega mohamedana — in za tiste, ki

tako potovanje zmorejo, tudi verska dolžnost, katero je Mohamed sam predpisal.

Kaka je sveta kaaba?

Stavba ima obliko kocke, kar že ime pove. Kaaba namreč pomeni po arabsko kocko. Približno petnajst metrov meri vsaka stran, višina pa bo kakih dvajset metrov. Zidana je iz sirovo obsekanih granitnih skal. S srebrom vložena vrata v svetišče ležijo na vzhodni strani. Skoraj meter visoko so od tal, lesene stopnice peljejo k njim. Pa le malokedaj je romarjem odprta. Pravijo pa, da za bogato nagrado odprejo čuvarji svete kaabe romarjem ta vrata kadarkoli —.

In notranjost svete kaabe?

Kaaba je prazna kakor vsa svetišča mohamedanov. Edino zlate svetiljke visijo na zlatih verižicah od stropa, stene so zašgrnjene z rdečimi zastori, tla so marmornata.

To je vse. Kakor Judje tako si tudi mohamedani ne smejo delati podob svojega boga. Edino posvečeni, pa prazni prostor naj jih spominja na nevidnega Allâha.

Kaaba je večji del leta zašgrnjena z ogromnim črnim zastorom, »kiswa«, oblačilo, ga imenujejo. Vsako leto daruje Egipt po eno tako kiswo, v slovesnem sprevodu jo nese romarska karavana v Mekko.

Kaabo, tako pripoveduje mohamedanska legenda, je pozidal Adam sam, po zgledu tiste kaabe, ki jo je videl v nebesih. Vesoljni potop je kaabo sicer razdril, pa Abraham jo je spet pozidal in Izmael, njegov sin in praded vseh Arabcev, mu je pomagal.

Na južnem oglu tega svetišča, poldruhi meter od tal, je vdelan v steno kaabe »črni kamen«. Skozi odprtino v kiswi se ga vidi, ves oblizan in oglajen je od poljubov milijonov romarjev. Poleg kaabe mohamedani ta črni kamen najbolj častijo. »Padel« je,

pravijo, z Adamom vred iz raja in Abraham ga je našel in vložil v kaabo, ko jo je zidal.

Krog kaabe je več makâmov, svetih mest, kjer morajo romarji moliti: na vzhodni strani makâm Ibrahim, na južni grob Hagare in njenega sina Izmaela, različne prižnice itd.

Severovzhodno od kaabe pa je sveti studenec zemzem. Globok je, v čebrih vlačijo čuvaji romarjem vodo iz njega. Njegova voda ima grenek, slan okus po natronu, niti posebno hladna ni, za mohamedane pa je »rajska reka, bela ko mleko in lepša ko rubinasto vino« —.

Češčenje kaabe je vpeljal Mohamed. Pa že davno pred njim so poganski beduinski rodovi mekkanski častili v Mekki svoje bogove in tudi »črni kamen«, ki seve ni nič druga ko aerolit, kos meteorja, ki je torej res »padel iz neba«.

Mohamed je razdril poganske oltarje, postavil svetišče po svojem okusu, obdržal tudi črni kamen in zapovedal, da morajo na tem mestu njegovi verniki častiti Allâha. Da bi dal svetemu mestu še večji sijaj, ga je okrasil s spomini Adama, Abrahama in Izmaela, ki si jih je mirno vse izposodil iz Starega zakona.

Počasnih, svečanih korakov sem stopal po senčnatem stebričju, opazoval to in ono, vmes pa najskrbneje pazil na svojo bližnjo okolico, vsak hip pripravljen, da me kdo spozna.

Ni bilo mnogo ljudi v svetišču, pa saj tudi ni bil dhu 'l-hiddže, mesec romanja. Nekaj romarjev je molilo pri kaabi, še več pa jih je postopalo naokoli. Nosači so letali sem in tja, med stebričjem so hvalili prodajalci svoje pomaranče, slaščice in hladilne pijače vseh vrst, javni pisarji, katere najdeš po vseh orientalskih mestih, so čepeli v senci in čakali na »nepismene« ljudi.

Stopil sem ven na prazni prostor, sezul pri prižnici čevlje in šel h kaabi. Obredov seve nisem opra-

vil. Saj jih tudi mnogi drugi niso, ki so postopali naokrog. Dovolj mi je bilo, da sem svetišče površno videl.

Še studenec zezem sem moral videti, pa sem bil gotov.

Ko sem stopal proti njemu, sem slučajno pogledal skozi stebriče in opazil zunaj pri vratih jezdeca, ki je pravkar prispel. Kamela, čudovito lepa, plemenita žival, je pokleknila in jezdec, s hrbtom obrnjen proti meni, je zlezl iz sedla in naročeval blizu stoječemu čuvaju, naj pazi na žival. Vse to sem videl, ko sem šel k studencu.

Pod streho studenca je sedel postaren mekkanec sredi kupa ličnih bakrenih vrčkov.

»Selâm alêk!« sem pozdravil v svoji najboljši arabščini. »Kaj stane ena takale tvoja kulla?«

»Dva piastra.«

»Allâh naj blagoslovi tvoje sinove in sinove tvojih sinov, kajti tvoje cene so nizke in tvoje kulle so lepe! Tule ti dvam piastra in tule si vzamem enega tvojih vrčkov!«

Vzel sem vrček in stopil k studencu.

Na vodo sem moral čakati, da je prišla vrsta na mene. Bilo je precej ljudi pri studencu.

Ko sem vodo dobil, sem vrček zamašil in ga vtaknil za pas. Dal sem čuvaju majhen bakšiš, se obrnil — in stal komaj deset korakov oddaljen od Abu Seifa.

Smrtna groza mi je šinila po vseh udih, čeprav se ne ustrašim kmalu kake reči. Pa na srečo mi udje niso otrpnili.

Kaj sedaj —?

V takih trenutkih misli in dela človek čudovito naglo in pod pritiskom naravnega nagona večinoma tudi pravilno.

Ne da bi bil ravno bežal iz svetišča. Pa s svojimi najdaljšimi koraki sem stopal med stebričem h kra-

ju, kjer je ležala Abu Seifova kamela. Edina ta me je mogla rešiti.

Čevljev seve nisem mogel več pobrati, predaleč je bilo do njih, ni bilo več časa. Že sem čul za seboj Abu Seifov glas:

»Džaur —! Džaur —! Oskrunil je svetišče —!
Primate ga, o vi čuvarji svetišča —!«

Besede so učinkovale silovito.

Nisem imel časa, da bi se bil obrnil. Pa čul sem za seboj kakor bučanje viharja, kakor grmenje vodo-pada, topot stoglave črede bivolov.

Šinil sem med stebričje in že sem stal pred hedžinko. Na srečo ni imela zvezanih nog.

Udaril sem s pestjo čuvaja po glavi da se je zvrnil po tleh, in v hipu sem bil v sedlu ter potegnul revolver.

Toda — ali bo žival ubogala —?

»Eeee — oooo — aaaa —!«

Hvalabogu!

Na dobro znani klic se je hedžinka, dobro šolana žival, sunkoma dvignila, še udarec z roko po nosu — in kakor veter je planila po ulici.

Streli so prasketali za menoj, pa nobeden me ni zadel. Krik in vik je donel po ulicah, ljudje so leteli vkup, nisem se ozrl, nisem se brigal, ali sem koga prevrgel ali pohodil, — le ven, ven iz mesta!

Da je bila kamela ena tistih trmastih živali, ki jih je tolikokrat najti, — izgubljen bi bil.

V par minutah sem bil zunaj mesta in po hribu navzgor. Šele na pol poti v vrh sem se obrnil.

Spodaj je vse gomazelo jezdecev, ki so hiteli za menoj. Seveda je vsak skočil v najbližnji han ali pa hlev in se vrgel na prvo žival, ki mu je prišla pod roko.

Kam naj bežim —?

K šejhovi hčeri? Izdal bi jo —! Vendar sem moral k njej, da jo posvarim.

Z neprestanimi klici in udarci sem priganjal hed-

žinko. Do skrajnih moči se je napenjala. Neprekosljiva žival je bila.

Gori na višini sem se še enkrat obrnil.

Le eden sam jezdec je še hitel za menoj. Abu Seif je bil. Slučajno je pač našel konja, ki je bil izvrsten.

Zdirjal sem navzdol po pobočju.

Šejhova hči me je opazila. Nedvomno je koj uganila, kaj se je zgodilo, ko me je videla prihajati s toliko naglico in na kameli, ki je prej nisem imel. Koj je skočila na kamelo in prijela mojo prazno žival za vajeti.

»Kdo te je spoznal?« mi je zaklicala, ko sva prišla bliže skupaj.

»Abu Seif.«

»Allâh akbar! Ali je za teboj —?«

»Precej blizu mi je.«

»In drugi?«

»Zaostali so.«

»Pusti mene in jezdi sam v ravni črti čez hribovje!«

»Zakaj?«

»Videl boš.«

V diru sva zamenjala puške in Mâlekova hči se je skrila za skale.

Uganil sem, zakaj. Hotela je spraviti Abu Seifa med sebe in med mene in ga živega dobiti v roke.

Kmalu se je pojavil na prvi višini.

Zadržal sem nekoliko kamelo in res se je še z večjo naglico pognal za menoj. Ko sem plezal po drugem hribu navzgor, je dirjal po pobočju prvega navzdol in čez dolinico. Ni videl na sledovih, da sva dva.

Ko sem bil na drugem hribu, so se vrhu prvega prikazali še nekateri drugi jezdec, obenem pa je tudi šejhova hči prišla izza skal in se spustila za Abu Seifom.

Njena namera se ji je popolnoma posrečila. Abu

Seif je bil med njo in med menoj. Ker je moja prazna kamela tekla trdo za njo, si je Abu Seif, če se je slučajno ozrl, lahko mislil, da ima enega mojih zasledovalcev za seboj.

Za mene ni bilo nobene nevarnosti več in ker so se tudi zasledovalci vrh prvega hriba drug za drugim obrnili nazaj, uvidevajoč najbrž, da je lov brezuspešen, sem lahko vso svojo pozornost posvetil Abu Seifu in pazil, da nama ni ušel.

Iskal sem torej pot iz gričevja ven v odprto puščavo, pa v nasprotni smeri z našim taborom, da ga ne bi izdal. Obenem sem jezdil vse bolj počasi, da bi mi prišel Abu Seif bliže.

Čez dobre tri četrt ure sem bil na ravnini. Abu Seif se mi je približal na streljaj, pazil sem da mi ni prišel preblizu, kar ni bilo težko, ker arabske puške ne nesejo daleč. Kmalu nato je prijezdila tudi šejhova hči na ravnino.

Tedaj se je pa vrh zadnjega griča pojavil še eden jezdec. Izvrstno kamelo je jezdil, vidno nam je prihajal bliže. Njegova žival je daleč prekašala Abu Seifovega konja.

Že sem se bal, ne toliko za sebe, ko za šejhovo hčer, kateri je bil novi sovražnik za hrbtom. Tedaj pa sem opazil ves začuden, da je novi jezdec krenil na stran kot bi nas hotel v polkrogu prehiteti.

Obstal sem in ga ostro opazoval.

Ali je bilo mogoče —?

Onile mali jezdec na bežeči hedžinki je bil za las podoben mojemu Halefu —!

Kako je prišel do take izvrstne živali —? In kako je prišel nam v hrbet —?

Še enkrat sem se ustavil in ga pozorno gledal.

Seveda je bil Halef in nihče drug! Dajal nam je znamenja, da bi ga spoznali, in krilil z rokami po zraku kot bi hotel lastovke loviti.

Tedaj sem mirno obstal in pripravil puško. Abu Seif mi je bil čisto blizu.

»Rrrrrrrre —! Stoj, Oče sablje! Sicer ti pošljem kroglo!«

»Obstal bi naj, ti pes!« je kričal. »Živega te bom ujel in vlekel v Mekko, ti skrunilec svetišča!«

Nisem mogel drugače, pomeril sem in ustrelil. Meril sem konju v prsi.

Prevrigel se je, parkrat se je še prekotalil, pa je mrtev obležal.

Čakal sem, da se bo Abu Seif izkopal izpod konja in vstal. Pa se ni genil.

Previdno sem jezdil bliže. Nisem mu zaupal. Mogoče da je bil res mrtev ali omoten, lahko pa tudi da se je le delal mrtvega. Obenem z menoj je prišla tudi šejhova hči bliže.

Z zaprtimi očmi je ležal Abu Seif v pesku nepremičen.

»Effendi, tvoja krogla me je prehitela!« je tožila šejhova hči.

»Meril sem le na njegovega konja, ne nanj. Zlomil si je vrat in je mrtev. Ali pa je omoten od padca. Morebiti pa se samo dela mrtvega! Pogledal bom.«

Razjahal sem in ga preiskal.

Nobene rane ni bilo videti. Če ni dobil kake notranje poškodbe, je bil le omoten.

Mâlekova hči je potegnila svoj jatagan.

»Kaj misliš storiti?«

»Glavo mu bom vzela!«

»Tega ne boš storila! Tudi jaz imam pravico do njega!«

»Moja pravica je starejša!«

»Moja pa večja! Jaz sem ga podrl na tla!«

»Po postavah puščave imaš res pravico do njega. Ali ga boš ubil?«

»Kaj boš storila, če ga ne ubijem?«

»Odrečeš se svoji pravici in moja stopi v veljavo!«

»Torej se ji ne bom odrekel.«

»Potem pa ga vzamemo s seboj in starejšine naj odločijo, kaj se naj zgodi z njim.«

Tedaj je prihitel tudi Halef.

»Mâ šâ 'llâh! Gospod, kaj si storil —«

»Kako pa ti prideš sem?«

»Hitel sem za teboj!«

»Vidim. Govori jasneje!«

»Gospod, ti veš da imam mnogo denarja. Čemu bi ga naj nosil po žepih, da ga kje izgubim ali pa da mi ga kdo ukrade? Kamelo sem si hotel kupiti in šel sem k trgovcu, ki ima hlev na južnem koncu mesta. Hanne je bila pri meni.

Ko si ogledujeva kamele, — med njimi je bila tale najlepša, pa tako draga, da bi si jo mogel le kak paša ali emir kupiti — čujem mahoma silen vrišč in krik na ulici. S trgovcem skočiva ven in zveva, da je neki džaur oskrunil svetišče in ušel.

Seveda sem koj mislil na tebe, gospod. In res sem te trenutek pozneje videl, kako si hitel po hribu navzgor. Vse je vrelo v hlev, vsak je hotel kamelo, da bi te zasledoval.

Jaz sem jadrno zajahal tole hedžinko, naročil Hanni, naj se vrne v tabor in naj pove šejhu, kaj se je zgodilo. Sunil sem trgovca, ki mi živali ni hotel kar brez denarja prepustiti, in planil za teboj. Seveda da bi te pomagal ujeti.

Vsi so zaostali. In sedaj sem tu in imam tebe in hedžinko.«

»Hedžinka ni tvoja, Halef!«

»O tem govoriva pozneje, gospod! Zasledovalci so še vedno za nami. Ne smemo se muditi!

Kaj pa storimo s temle očetom sablje in laži?«

»Privezali ga bomo na onole mojo kamelo in ga vzeli s seboj. Se bo že zavedel.«

»In kam bežimo?«

»Vem za skrit kraj,« je dejala Mâlekova hči. »Tudi ti veš zanj, Halef. Oče ti ga je povedal za slučaj, da bi ne mogel več tabora najti, kajne?«

»Misliš tisto votlino?«

»Da. Hanne bi te bila peljala k njej. Znana je le šejhu, meni, Hanni in par našim ljudem. Pojdita, pomagajta mi ujetnika zvezati!«

Šest krepkih rok je prijelo težkega Abu Seifa in kmalu je bil trdno privezan na kamelo, katero sem jaz prej jezdil iz tabora. Vse kar je imel Abu Seif pri sebi, je vzela šejhova hči.

Nato smo zajahali tudi mi in odjezdili proti jugovzhodu.

Potoma sem moral poslušati Halefove očitke.

»Gospod,« mi je pravil, »ali ti nisem dejal, da noben nevernik ne sme stopiti v svetišče —? In ti si bil v Mekki —! Skoraj bi te bili dobili! Za življenje ti je šlo!«

»Skoraj, da! Pa zapomni si, Halef, da skoraj še nikoli ni ujel zajca! V Mekki sem pa le bil! Zakaj mi pa nisi hotel prinesiti vode iz studenca zemzem!«

»Ker nisem smel.«

»Poglej, sem si jo pa sam prinesel!«

»Ti si bil pri studencu —?«

»Poglej, tole je pristna voda iz studenca zemzem!«

»Allâh kerim, Bog je velik, gospod! Izpreobrnil te je k pravi veri in te celo za pravega hadžija naredil! Džaur ne sme v Mekko, kdor pa ima pravo vodo iz studenca zemzem, ta je hadži in torej tudi pravi musliman! Ali ti nisem vedno pravil, da se boš še izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš!«

To je bila drzna logika! Pa dosegla je svoj namen. Potolažila je muslimansko vest mojemu dobremu Halefu. Zato sem se le nasmejal, ugovarjal pa mu nisem.

Okolica Mekke je izredno bogata na vodi in kjerkoli je studenec, tam je tudi naselbina ali pa vsaj začasno taborišče.

Naselbin in taborišč pa smo se morali izogibati, zato smo vkljub opoldanski vročini jezdili brez po-

čitka in prenehka. Šele pozno popoldne smo se ustavili sredi razklanega skalovja.

Med mogočnimi skalami in po ostrem kamenju nas je peljala šejhova hči do ozkega vhoda med dvema stenama. Komaj da se je kamela mogla splaziti skozi.

»Tule je votlina,« je dejala. »Tudi živali bodo prišle skozi, pa sedla jim moramo sneti.«

»In tukaj bomo ostali?«

»Da. In počakali da pride šejh.«

»Kedaj pride?«

»Ne vem. Pa prišel bo gotovo. Hanne mu je sporočila, kaj se je zgodilo. Če kateri Ateibov ne more v tabor, ga najdemo gotovo tukaj v votlini.

Razjahajta in pojdita za menoj!«

Abu Seif se je medtem zavedel, pa še vedno je ležal z zaprtimi očmi in niti glasu ni dal od sebe. Njega smo najprvo zanesli v votlino. Ozki vhod se je kmalu razširil v kotel, v katerem je bilo prostora za štirideset ljudi z živalmi vred. V kotu pod steno je izviral studenec in se koj spet izgubil med kamenjem. Kotlina je bila kakor nalašč ustvarjena za skrivališče.

Ko smo spravili v varnost ujetnika in kamele, smo poiskali zunaj med skalami šopaste rattam trave, ki gori tudi sveža prav dobro. Nabrali smo si je precejšno zalogo, pa le za noč. Po dnevi nismo smeli kuriti, dim bi nas bil izdal.

Da bi nas zasledovalci našli, na to še misliti ni bilo treba. Sledov na skalnatih tleh nismo zapustili skoraj nobenih in vhod je bil tako skrit, da ga je bilo nemogoče najti.

Ko sem preiskal žepe in torbice Abu Seifove kamele, sem ves iznenaden našel precej denarja v njih. Kaj bom z njim, tega še trenutno nisem vedel, ker je bila usoda Abu Seifova še čisto negotova.

Utrujeni smo bili, živali in mi, ujetnik je bil trdno povezan, brez skrbi smo si lahko privoščili počitek. Seveda pa sva si s Halefom razdelila stražo.

Proti jutru sem stražil jaz.

Zazdelo se mi je, da čujem sumljiv šum kot da bi kdo stopal po kamenju.

Pogledal sem previdno skozi vhod in opazil človeka, ki se je oprezno bližal. Bil je eden Ateibov.

»Hvala Allâhu, da sem te našel, gospod!« me je pozdravil. »Šejh me pošilja, naj pogledam, ali ste tukaj. Ni se mi treba vrniti. Če me ne bo nazaj, je to znamenje, da sem te našel.«

»Kdo misliš da je pri meni?«

»Tvoj sluga Halef, šejhova hči in morebiti celo tudi Abu Seif, ujet in zvezan seve.«

»Kako moreš vse to vedeti?«

»Gospod, to ni težko uganiti! Hanne je sama prišla z obema kamelama v tabor in pripovedovala, da si bil v Mekki in da si moral bežati. Šejhova hči je jezdila s teboj in te gotovo ni zapustila, čeprav si se zelo pregrešil. Halef je hitel za teboj, to nam je povedala Hanne, in v hribovju so zasledovalci našli ubitega Abu Seifovega konja, njega samega pa ne. Torej more biti le pri vas. Seveda smo le mi to uganili, zasledovalci pa ne.«

»Kedaj pride šejh?«

»Morebiti že čez kako uro.«

»Vstopi!«

Šel je z menoj in koj legel spat. Ujetnika še pogledal ni.

Čez uro je res prišel šejh s svojimi ljudmi. Razjahali so in znosili vsa bremena v skrivališče.

Mislil sem, da mi bo šejh kaj očital. Pa njegove prve besede so bile:

»Si dobil Džeheina?«

»Da.«

»Je tukaj?«

»Živ in zdrav.«

»Torej ga bomo sodili.«

Poldne je že bilo, ko smo tabor uredili. Nato so se pripravili, da bi sodili ujetnika. Tedaj me je Halef

poklical na stran in me zapletel v nujen in zanimiv pogovor.

»Gospod, dovoli, da te nekaj vprašam!«

»Le kar začni!«

»Kajne, saj veš, kaj si napisal o meni in o Hanni?«

»Vse še vem.«

»Kedaj se moram razporočiti?«

»Koj ko bo romanje pri kraju.«

»Pa še ni!«

»Česa še manjka?«

»Nič. Bil sem v Mekki in opravil sem vse obrede.

Naglo je šlo.

Pa rad bi svojo ženo obdržal in zato mi je prišlo na misel, da je k pravemu romanju potreben še tudi obisk v Medini.«

»To je res. Kaj pa pravi Hanne?«

»Gospod, ljubi me! Verjemi mi! Sama mi je povedala —!«

»In ti jo tudi ljubiš?«

»Zelo! Ali ni zapisano, da je Allâh Adamu vzel rebro in iz nje naredil Evo. Pod rebrom pa je srce in zato bo moško srce vedno pri ženi.«

»Hm —! Kaj bo pa šejh rekel —?«

»Hm —! To je prav tisto, kar me skrbi —!«

»Drugih skrbi nimaš?«

»Ne.«

»In jaz —? Kaj bom pa jaz rekel —?«

»Ti? O, ti mi boš dovolil, da ostanem oženjen. Ne bom te zapustil, dokler me le hočeš pri sebi imeti!«

»Pa tvoja žena vendar ne more z nama potovati —!«

»Tudi ne bo! Pustil jo bom pri njenih ljudeh, dokler se ne vrnem.«

»Halef, to bi bila žrtev, ki je ne morem od vaju zahtevati!

Pa ker se imata rada, boš pač moral storiti, kar ti je mogoče, da jo obdržiš. Morebiti se pa da šejh naprositi, da ti jo pusti —?«

»Gospod, ne dam je več nazaj, pa če bi moral pobegniti z njo! Hanne ve, da sem jaz hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ —! Do konca sveta pojde z menoj!«

In s temi ponosnimi besedami je dostojanstveno odkorakal.

Starejšine so medtem posedli v krogu in položili Abu Seifa v sredino. Povabili so tudi mene. Prisedel sem k šejhu Mâleku.

Šejh je začel:

»Effendi, dejal si, tako sem čul, da imaš pravico do tega človeka. Vem da govoriš resnico. Ga odstopiš nam? Ali pa rajši z nami glasuješ o njegovi usodi?«

»Glasoval bom z vami. Tudi Halef bo glasoval, kajti tudi on ima pravico do njega.«

»Torej pa odvezemite ujetniku vezi!«

Odvezali so mu vezi, pa nepremičen je obležal, kakor bi bil mrtev.

»Abu Seif, vstani pred starejšinami našega rodu in zagovarjaj se!«

Obležal je in ni se genil. Niti oči ni odprl.

»Ne zna ali pa ne moreč več govoriti! Sami vidite, možje, da je tako! Čemu torej naj z njim še govorimo? Dobro ve, kaj je zagrešil in mi vsi tudi vemo. Čemu torej še besed?«

Pravim, da mora umreti in njegovo truplo bomo vrgli šakalom, hijenam in mrharjem v jed. Kdor soglašaja z menoj, naj se oglasi!«

Vsi so soglašali. Samo jaz sem hotel ugovarjati, pa zgodilo se je, česar nihče ni pričakoval.

Ujetnik se je hipoma dvignil, šinil med starejšinami in planil k vhodu.

V prvem trenutku iznenadenja ni nihče zinil niti se genil. Ko pa je Abu Seif izginil med skalami, so seve kriče planili po koncu in vse je drlo za njim.

Le jaz sem mirno obsedel.

Težke grehe je imel na vesti in po postavah

Le šerif ima pravico pobirati davek in te svoje pravice nikdar ne bo kakemu Turku odstopil! Tisti Turek, ki se ti je predstavil za nadcarinarja, je bil ali tihotapec ali pa carinik v službi egiptovskega paše, ki ga naj Allâh ubije!»

»Sovražiš ga?»

»Kateri svoboden Arabec bi ga ne sovražil —? Ali nisi čul o grozodejstvih, ki jih je tod počenjal?

Denar je moj, pa najsi je pašev ali šerifov!

Pa dan prihaja! Pripravi se! Oditi moramo! Tukaj ne smemo ostati!»

»Kje se boš utaboril?»

»Šli bomo na kraj, odkoder lahko opazujem pot med Mekko in Džiddo. Abu Seif mi ne sme uiti!»

»Pa si tudi pomislil na nevarnosti, ki ti groze?»

»Ali misliš, da se Ateibi nevarnosti bojijo —?»

»Vem da ne. Pa tudi najpogumnejši junak mora biti obenem tudi previden.

Če dobiš Abu Seifa v pest in ga ubiješ, moraš deželo nemudoma zapustiti. In utegne se potem zgoditi, da izgubiš otroka svoje hčere, ki bo ob tistem času v Mekki!»

»Povedal bom Halefu, kje da nas najde. Hanne mora v Mekko, preden ta kraj zapustim. Edina je med nami, ki še ni bila v Mekki in pozneje morebiti ne bo več prilike za romarje. Zato že tako dolgo iščem delila.»

»In potem? Kam nameravaš potem potovati?»

»Odšli bomo čez puščavo na vzhod, proti Maskatu. Od tam pošljemo morebiti sela k rodu Šamarov ali pa Obeidov in prosimo, da nas sprejmejo za svoje.»

Zdaniilo se je.

Ko se je prikazalo solnce, so beduini poklekneli in molili, — še krvavi od pravkar opravljenega posla. Koj nato so podrli šotore, jih naložili živalim in mala karavana je odrinila.

Šele tedaj sem videl, koliko blaga so si Ateibi

naropali. Prej revni, da so imeli komaj najpotrebnejše reči, so na mah obogateli. Zato so bili tudi izredno veseli.

Jaz pa sem bil zamišljen in slabe volje.

Očital sem si, da sem kriv umora in ropa, ker sem jim pokazal, kje jadrnica leži. Seveda tistikrat nisem vedel, kaj nameravajo, tudi sicer se nisem na noben način udeležil njihovega dejanja, pa vendar mi je bila vest nekoliko nemirna. Morebiti bi bil lahko previdnejši v govorjenju.

Pa tudi Mekka mi ni dala miru.

Tamle je ležalo, sveto, prepovedano mesto! Bližu, tako blizu kakor še nikdar! Ali naj grem mimo —? Ali naj tvegam obisk —?

Z vso silo me je vleklo k njej.

Pa tudi težki pomisleki so mi vstajali. Kaj sem imel od tega, če se mi je posrečilo —? Da sem lahko rekel: »V Mekki sem bil —!« Druga pa nič! Novega, neznanega mi mesto ni nič nudilo. Poznal sem ga po popisih in po slikah ter po pripovedovanju prav dobro.

Če pa bi me spoznali —?

Smrti sem bil zapisan, pa še kaki smrti —!

Pa vse to pretehtavanje razlogov za in proti in vse razmišljanje ni nič pomagalo. Ni me pomirilo, ni mi dalo dozoreti pravega sklepa. Končno sem sklenil, da se bom ravnal po prilikah. To je bilo moje načelo v takih slučajih in vsikdar sem še dobro vozil.

Da bi se izognil vsakemu neljubemu srečanju, je napravil šejh ovinek. Ves dan smo potovali, trdo do večera, nobenega počitka ni dovolil.

Končno smo prispeli v ozko sotesko, obdano od strmih granitnih sten. Nekaj časa smo jezdili po njej, pa prišli v kamenito kotlinasto dolino, iz katere na videz ni bilo izhoda.

Tam smo se ustavili. Možje so postavili šotore in žene so zanetile. Večerja je bila obilna in različna, seveda vsa iz Abu Seifove kuhinje.

puščave je zapadel smrti. Vkljub temu bi ne bil mogel glasovati zoper njega, vsaj za to kaznen ne.

Na srečo je sam vzel svojo usodo v svoje roke. Morebiti se mu je posrečilo uiti. Tedaj seve nismo smeli niti ure dalje ostati v skrivališču.

Dolgo sem sam sedel. Prvi se je vrnil šejh. Star je že bil in zaostajal je za drugimi.

»Zakaj nisi pohitel za njim, effendi?« me je vprašal.

»Toliko tvojih pogumnih mož je skočilo za njim, da bi bila moja pomoč gotovo čisto nepotrebna.

Ali ga bodo dobili?«

»Ne vem. Izvrsten tekač je in ko smo prišli pred vhod, ga že ni bilo nikjer več. Če ga ne dobimo, moramo takoj odtod, sicer pride nad nas.«

Tudi drugi so se vračali, polagoma in posamič.

Čez nekaj časa je prišel Halef, nazadnje pa šejhova hči. Nosnice so se ji tresle od jeze.

Po kratkem posvetovanju so dognali, da ga nihče ni videl. Splošno iznenadenje, ko je skočil po koncu, in pa ozki izhod, skozi katerega je vedno le eden mogel za njim, to dvoje mu je pomagalo, da nam je ušel. Kamenita tla zunaj pa niso puščala sledov.

»Čujte, možje,« je izpregovoril šejh, »kaj bomo storili? Ali nemudoma zapustimo tabor, ali pa ga gremo iskat? Če v krogu preiščemo okolico, je mogoče da ga najdemo.«

»Ne bomo odšli, iskali ga bomo!« je odločno povedala šejhova hči.

Vsi so bili za to.

»Torej pa vzemite živali in pojdite z menoj! Kdor mi prinese Abu Seifa, živega ali mrtvega, ta dobi bogato nagrado!«

In tedaj je stopil Halef naprej in povedal:

»Nagrado dobim jaz. Zunaj leži mrtev ,Oče sablje!«

Vse se je čudilo.

»Kje si ga našel?« je vprašal šejh.

»Vedi, o šejh, da je moj gospod mojster v borbi in da zna poiskati vsako sled. Učil me je brati sledove v pesku, v travi, na zemlji in na skali, učil me je, kako je treba preudarjati pri zasledovanju begunca.

Jaz sem prvi skočil za Abu Seifom. Pa ko sem prišel ven, ga že ni bilo več nikjer. Pohitel sem na levo gori, na desno doli, nikjer ga ni bilo videti. Začel sem preudarjati in prišlo mi je na misel, ali se ni morebiti v svoji pretkanosti koj kje pri vhodu skrila za skalami.

Pogledal sem za skalo in našel sem ga. In po kratkem boju se mu je moj nož tiho zabodel v hudo srce. Pokazal vam bom, kje leži »Oče sablje«.

Glasni vzkliki so pozdravljali Halefovo junaštvo in zvitost. Vse je hitelo ven, da vidi mrtvega Abu Seifa. Le jaz sem spet ostal sam v votlini.

Vsi veseli so se vrnili.

»Kako plačilo zahtevaš?« je vprašal šejh junaškega malega Halefa.

»Gospod, iz daljne dežele prihajam, nikdar več se najbrž ne bom vrnil domov. Ako sem vreden, me sprejmite za svojega!«

»Ateib hočeš biti —? Kaj pa tvoj gospod k temu pravi?«

»On —? O, on je s tem zadovoljen. Kajne, gospod?«

»Da!« sem odgovoril. »Tudi jaz prosim da ga sprejmete!«

»Kar se mene tiče,« je odgovoril šejh, »jaz bi te takoj sprejel. Toda poprašati moram tudi svoje ljudi. Posinovljenje je važna zadeva, ki je zanjo treba mnogo časa!

Ali imaš sorodnike kje tod blizu?«

»Ne.«

»Ali imaš s kom krvno osveto?«

»Ne.«

»Si sunnit ali šiit?«

»Sunnit sem.«

»Res nimaš še žene in ne otrok?«

»Ne.«

»No, torej lahko koj sedemo k posvetovanju.«

»Pa se obenem posvetujte še o nečem drugem!«

»O čem?«

»Gospod,« se je obrnil Halef k meni, »ali bi govoril ti mesto mene —?«

Vstal sem, se postavil sredi zborovalcev, si nadel kolikor mogoče dostojanstven obraz ter začel svoj govor.

»Čuj, o šejh, moje besede in Allâh naj ti odpre srce, da najdejo ugodno pot k dobrotljivosti tvoje duše!

Jaz sem Karâ ben Nemsî, emîr med učenjaki in junaki Frankistana. Prišel sem v Afriko in tudi v to deželo, da vidim kraje in ljudi in da izvršim velika dela. Potreboval sem spremljevalca, ki zna vse jezike vzhoda, ki je pameten in moder in ki se ne ustraši ne leva ne človeka.

In našel sem tegale moža. Imenuje se hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ. Ves čas sem bil z njim nad vse zadovoljen. Močen je ko bivol, zvest ko ovčar, pretkan ko podlasica in nagel ko gazela. Borila sva se nad brezdnom šotta, udrlo se nama je in vendar sva se rešila. Premağala vsa divje živali puščave in gorovja, kljubovala sva strupenemu vetru sammûmu, do mej Nubije sva prodrla in osvobodila sva mlado dekle, cvetlico vseh cvetlic, iz krempljev njenega mučilca. In nato sva prišla v Arabijo in kaj vse sva tu storila, to že sami veste.

Potem je romal v Mekko s Hanno, tvojo vnučkinjo. Njegova žena je postala in podpisal je pogodbo, da se bo po dokončanem romanju spet razporočil z njo.

Pa Allâh je zvezal njuna srca, vzljubila stâ se in nočeta več narazen.

Ti si hadži Mâlek Iffandi ibn Ahmed Hadid el-

Aini ben Abu 'l-Âli el-Bessâmi Abu Šahab Abd el-Atif el-Hanifi, modri in junaški Ńejh tehle sinov rodu Ateibov. Razsoden si in spoznal boŃ, da nerad pustim takega spremljevalca kakor je tale moj Halef. Źelim pa, da je sreĉen po svojem srcu.

Zato te prosim, da ga sprejmeŃ v rod Ateibov in da raztrgaŃ pogodbo, po kateri se je zavezal, da bo dal Hanno spet nazaj.

Vem da mi boŃ mojo proŃnjo usliŃal. In ko se vrnem v svojo domovino, bom Ńiril slavo tvojo in tvojih junaŃkih Ateibov po vsem Ńirnem zapadu.

Govoril sem. Sallâm!«

Vse me je pozorno posluŃalo. Mâlek pa je odgovoril:

»Effendi, vem da si slaven emir, ĉeprav je tvoje ime kratko ko noŃeva konica. Ńel si v daljne deŃele kakor sultân, ki hoĉe nepoznan vrŃiti velika dela, in Ńe otroci tvojih otrok bodo pripovedovali o tvojih junaŃtvih.

In tale hadŃi Halef Omar je kakor tvoj vezir, njegovo Ńivljenje je last sultânova. PriŃla sta v naŃe Ńotore in nam izkazala veliko ĉast.

Ljubimo teba in njega — in zdruŃili bomo naŃe glasove in ga sprejeli za svojega. Govoril bom tudi s Hanno, njegovo Ńeno, in ĉe hoĉe ostati pri njem, bom raztrgal pogodbo, kakor si prosil. Kajti on je velik junak in ubil je Abu Seifa, morilca in roparja.

Sedaj pa dovoli da pripravimo pojedino in da proslavimo smrt naŃega zakletega sovraŃnika. Nato pa se bomo dostojno posvetovali o zadevi, katero si predloŃil.

Ti si naŃ prijatelj in naŃ brat, ĉeprav si druge vere.

Govoril sem. Sallâm, effendi!«

CIRILOVA KNJIŽNICA XXXI. ZVEZEK

KRIŽEM PO JUTROVEM

POTOPISI IN POVESTI S SLIKAMI

TRETJA KNJIGA

PRI ŠAMMARIH

MARIBOR 1929

TISK IN ZALOGA TISKARNE SV. CIRILA V MARIBORU

PO NEMŠKEM IZVIRNIKU

K. MAYA

PRI ŠAMMARIH

I.

Sir David Lindsay.

V Maskatu sva se našla.

Takole je prišlo.

Zunaj Maskata, par dni hoda v puščavo, so taborili Ateibi, katerim sem se po svojem romanju v Mekko pridružil. Šejh Málek je svojo namero izvršil, zapustil je bližino Mekke in potoval čez arabsko puščavo na vzhod k perzijskemu zalivu.

Bližina Maskata me je mikala in šel sem si mesto ogledovat.

Kmalu sem bil gotov.

Maskat leži ob izhodu Perzijskega zaliva v Indijsko morje, je važno pristanišče za zvezo z Indijo, v šestnajstem stoletju je bil portugiška last. Še dandanes stoje mogočne portugiške utrdbe na skalnatih gričih, ki mesto obdajajo, tudi portugiške cerkve v značilnem renesanškem slogu še stojijo. Ulice so snažne, hiše vse iz kamna in opeke. Dandanes je Maskat turška last in sedež turškega imâma.

Nič izrednega ni bilo videti in sedel sem v kavarno, da se umaknem silni opoldanski vročini, ki je žgoče odsevala od strmih apnenih sten, sredi katerih mesto leži. Naročil sem si duhtečo hladilno pijačo, ki jo kešre imenujejo, ker jo varijo iz lupin kavinega zrna, in se vdal razmišljanju o dobljenih vtisih ter delal načrte za svoja nadaljna potovanja.

Nameraval sem obiskati Bagdád, razvaline Babilona, severno Mezopotamijo, Mósul in Ninive ter čez Malo Azijo potovati v Carigrad in domov. Od Ateibov, tako sem računal, se mi bo treba kmalu ločiti. Nameravali so ostati v puščavi pri Maskatu in se pogajati s Šammari ali pa s kakim drugim rodом, da jih sprejme med svoje.

V mojem razmišljanju me je kmalu zmotil čuden človek, ki se je pojavil v odprtih vratih. Ker je bila njegova zunanost taka, da je vsekakor zanimanja vredna, naj vam jo popišem.

Visok, sivoškatlasi cilindar mu je tičal na dolgi, koščeni, popolnoma goli glavi, izpod njega je gledal dolg, koščen, popolnoma gol obraz, neskončno velika usta z ozkimi tenkimi ustnicami so zastavljala pot ostremu, koščenemu nosu, ki je sicer že itak dovolj silil v ospredje, pa je vkljub temu še kazal očitno namero, da bi se rad podaljšal če mogoče še čez brado. Iz širokega, belega in najskrbneje likanega trdega ovratnika je molel gol, dolg in suh vrat. Niže doli je visela sivoškatalasta ovratnica, sivoškatalasi suknič je zakrival koščena ramena in ozke prsi, sivoškatalaste hlačnice so plahutale krog dolgih, suhih nog, sivoškatalaste usnjate golenice so zakrivale suha, koščena bedra in noge so tičale v sivih čevljih.

V desnici je nosil sivoškatalasi prišlec orodje, ki je bilo motiki podobno, pa ni bilo motika, v levici pa dvocevni samokres.

Pogledal je po prostoru, malo pomislil, pa s hreščečim glasom po turško zapovedal:

»Vermin kahve! — Prinesite kave!«

Sedel je na sanijje, kar je široka, okrogla bakrena plošča, ki služi sicer za mizo v teh krajih, ki jo je pa sivoškatalasi mož najbrž smatral za stol, in kahvedži mu je prinesel kave.

Sivoškatalasi je vzel skodelico, povobil vanjo dolgi nos, povohal, izlil kavo ven na ulico, skodelico pa postavil poleg sebe na tla.

»Vermin tütün! — Prinesite tobaka!« je iznova zahreščal po turško.

Spet je prišel kahvedži in prinesel že prižgan čibûk. Sivoškatlasti je potegnil dim, ga spustil skož nos, pljunil in vrgel čibûk na tla poleg skodelice.

»Vermin —.«

Obtičal je. Turška beseda za njegovo željo mu ni hotela priti v spomin, arabski pa najbrž znal ni.

Premišljeval je nekaj časa, pa kratkomalo zahreščal:

»Vermin roastbeef!«

Kahvedži ga je vprašaje gledal.

»Roastbeef —!« je ponavljal sivoškatlasti s poudarkom in mu z usti in z vsemi desetimi prsti kazal, da bi rad jedel.

»Kebab!« sem razložil kahvedžiju.

Kebab so za oreh veliki koščeki mesa, ki je nataknejo na palčico in opečejo na žerjavici.

Koj je kahvedži izginil za vrati, da pripravi zaželjeno jed.

Sivoškatlasti pa je pozorno pogledal po meni, ki me do tedaj niti opazil ni ali pa me ni smatral za vrednega, da bi se zame zanimal.

»Arabec —?« me je vprašal.

»Ne.«

»Turek—?«

»Ne.«

Tenke, redke obrvi so se vzbočile v radoveden obok.

»Anglež —?«

»Ne. Nemec.«

»Nemec? Kaj delate tu?«

»Kavo pijem.«

»Very well! Jako dobro! Kaj ste?«

»Pisatelj.«

»A —! Hm —! In kaj hočete najti tukaj v Maskatu?«

»Ogledujem ga.«

»In potem —?«

»Še ne vem.«

»Imate denar?«

»Hm —! Da.«

»Vaše ime —?«

Povedal sem mu ga.

Usta so se mu odprla v širok, pravilen štirikot, da je bilo lepo videti dve vrsti dolgih, močnih in velikih rumenih zob, tenke obrvi so se še više vzbočile v napeti radovednosti in nos je pomigal kot bi se hotel skloniti niže doli k štirikotni odprtini in pozvedeti njeno mnenje.

Iz žepa je sivoškatalasti potegnil zapisnik, listal po njem, pa nemudoma skočil na noge, snel sivoškatalasti cilinder s plešaste glave in se mi priklonil.

»Dobrodošli, sir! Poznam vas!«

Začudil sem se.

»Mene —?«

»Yes! Da —! Zelo dobro —!«

»Odkod, če smem vprašati?«

»Po svojem prijatelju, gospodu Johnu Raffley, članu kluba popotnikov v Londonu.«

»Res —? Raffleya poznate —? Kod hodi sedaj?«

»Potuje —. Tod — tam —. Ne vem, kje. Bili ste z njim na otoku Ceylonu —?«

»Seveda.«

»Ste slone lovili —.«

»Da.«

»Nato na morju —?«

»Da.«

»Imate čas?«

»Hm —! Čemu vprašate?«

»Bral sem o Babilonu, o Ninivah —. O izkopinah —. Bi šel tja —, tudi izkopaval —. Krilate bibe —. Jih britanskemu muzeju poslal —. Se proslavil —. Ne znam arabski — spremljevalca potrebujem!

Pojdite z menoj! Plačam —. Zelo dobro plačam —!«

»Ali vas smem vprašati za vaše ime?«

»Lindsay, David Lindsay —. Brez naslova —. Ne potrebujem naslova! Recite enostavno Lindsay!«

»Torej res nameravate potovati po Tigrisu navzgor?«

»Yes! Imam parnik. Peljal se bom po Tigrisu —, izstopil —. Parnik naj čaka ali pa se naj vrne nazaj

»— po vsej sili je hotel najti kakega ‚krilatega bika‘ — —«
(Str. 10.)

v Bagdâd —. Kupim kamelo ali pa konja —. Potovati hočem, izkopavati, britanskemu muzeju poslati, pripovedovati —.

Pojdite z menoj —!«

»Hm —! Najrajši potujem sam.«

»Seveda! Lahko me pustite, kadar hočete —! Plačam, vse plačam —! Dobro, zelo dobro! Pojdite!«

»Kdo še pojde z vami?«

»Kolikor jih hočete —! Pa najbolje sama z dvema služabnikoma —!«

»Kedaj odpotujete?«

»Pojutrišnjem — jutri — danes — takoj —. Kadar vi želite —!«

Ponudba je bila za mene zelo ugodna in mi je prišla ravno o pravem času. Nisem dolgo pomišljal, koj sva se pogodila. Le eno sem si izgovoril, da namreč smem iti svoja pota, kadar in kjerkoli bom hotel.

Peljal me je v pristanišče in mi pokazal svoj parnik, ličen, droben stroj, pa močen in priročen. Kmalu sem spoznal, da si nisem mogel izbrati boljšega tovariša.

Doživljajev si je želel, na lov je hotel iti na leve, medvede in vse mogoče druge zverine, izkopavati je hotel v Babilonu in Ninivah in po vsej sili je hotel najti kakega »krilatega bika«, enega tistih mogočnih, iz kamna izklesanih kipov, ki so v davnih dobah krasili vhode v palače in templje Babiloncev in Asircev. Proslaviti se je hotel, britanskemu muzeju v London je hotel poslati svoje najdbe.

Čudak je bil, pa prijeten človek. Še vse drugačne čudake sem srečal na svojih potovanjih.

K Ateibom nazaj me seve ni več pustil. Poslala sva sela po moje reči in obvestil sem Halefa, kam potujem.

Črez par dni se je sel vrnil in prinesel novico, da bo Halef v kratkem odpotoval z odposlanstvom Ateibov k Šammarom, arabskemu rodu v gornji Mezopotamiji, da se z njimi pogodi o združitvi obeh rodov. Poslal mi je tudi pozdrave in mi sporočil, da je čisto srečen, da mi bo poslal mojo hedžinko in da me bo že znal najti.

Novica o Halefovem poslanstvu me je razveselila. Bila mi je dokaz, da šejh Mâlek mojemu Halefu za-

upa in da ga ima rad. Kar sem mu seve iz srca privoščil.

Koj nato sva z Angležem odpotovala iz Maskata.

Vozila sva se po Perzijskem zalivu navzgor in po Šatt el-Arabu, kakor se imenujeta združeni reki Eufkrat in Tigris. Oglledala sva si Basro in nadaljevala pot po Tigrisu do Bagdâda, kjer se pa nisva dolgo mudila. Prihranila sva si mesto in bližnje razvaline Babilona za pozneje, plula više proti severu in se ustavila šele onstran ožine el-Fatha, ki si jo je Tigris izkopal skozi gorovje Hamrin.

Drugo jutro sva nameravala poslati parnik nazaj v Bagdâd, midva pa bi se sama s služabnikoma napotila dalje, iskat doživljajev in krilatih bikov.

Pristali smo nad mestom, kjer se Zâb el-asfal, Mali Zâb, izliva v Tigris. Obrežje je gosto obraščeno z bambusom, mestoma je močvirno.

Noč se je naredila, pa vkljub temu je sir Lindsay silil, da še isti večer spravimo na obal konje, šotore in vse kar sva nameravala vzeti s seboj na najin pohod k asirskim razvalinam.

Ni mi bilo za to. Obrežje se mi ni zdelo varno za taborenje, rajši bi bil ostal na krovu, kjer smo bili popolnoma varni. Pa sir Lindsay je bil včasi trmast.

»Bolje, da nocoj to delo pustimo, sir!« sem svaril.

»Zakaj?«

»Jutri pri belem dnevu imamo časa dovolj!«

»Tudi po noči se da opraviti! Plačam, vse plačam!«

»Pa smo na krovu varnejši, zlasti konji so na varnem!«

»Se konjski tatovi potepajo tod, roparji, morilci —?«

»Beduinom tod ni zaupati! Povrh še nismo pripravljene na vse različne možnosti —!«

»Jim ne bomo zaupali! Se bomo pripravili —! Imamo puške! Postrelimo tatove —!«

Ni se dal pregovoriti.

Šele pozno v noč smo bili s taborom gotovi. Postavili smo šotore in znosili vanje najine reči. Konje smo privezali med šotori in reko. Moštvo je ostalo na parniku, Angleževa služabnika pa sta šla na suho.

Večerjali smo in legli spat. Stražo smo si seve razdelili. Jaz sem imel prvo, drugo in tretjo sta prevzela oba služabnika, sir Lindsay pa četrto, jutranjo.

Vzel sem puško, šel h konjem in sedel v travo. Lepa noč je bila, prava pomladanska južna noč, svetla in mehka, kakor jo pozna le Orient.

Par korakov niže spodaj je šumel Tigris, valil svoje brze valove ter pripovedoval otožno zgodbo o davnih časih in sijajnih dobah Aššurja, ko so ob njegovih bregovih še cvetela mogočna, razkošna mesta, Ninive, Aššur, Kale, Nimrud in nešteta druga, ko so silni kralji, Sanherib, Asarhaddon, razni Salmanasarji, Tiglatpilesarji in drugi gospodovali nad deželo, tedaj rodovitno in bogato, gosto obljudeno, ko so njihove bojovite vojske korakale ob njegovih bregovih na bojne pohode v Palestino in v daljni Egipt.

Pa puščava in pustinja še širi, kjer so zelenela tistikrat rodovitna, brezmejna polja, mesta so se zrušila v prah, prsteni griči, telli, so edina priča njihove slave in njihovega sijaja, mogočni Asirci, strah Izraela in faraonov, so izginili, revni ostanke še životarijo po kurdijskih gorah, nova ljudstva so se naselila ob bregovih bežečega Tigrisa in spet izginila, beduini posedajo dediščino mogočnega Aššurja in pasejo svoje črede po pustinjah in gričih, ki skrivajo njegova mesta.

Strašno se je uresničila prerokba Zofonijeva (Zof 2, 13—15):

»Strašen bo Gospod — iztegnil bo roko proti severu ter uničil Asirijo in Ninive bo izpremenil v samoto, suho kakor puščava. In ležale bodo sredi mesta črede — in pelikani in ježi bodo nočevali na glavah njihovih stebrov, veter bo ječal v oknih, razvaline bodo na pragih, ker odtrgani so cedrovi ob-

ložki. To je tisto veselo mesto, ki je živelo brez skrbi, ki je govorilo v svojem srcu: „Jaz sem in nobenega ni razen mene!“

Kako se je izpremenilo v puščavo, v bivališče divjih živali! In vsak, ki gre mimo, ga izžvižgava in maha z roko nad njim.«

Naglo so mi minule ure in ko je bila moja straža mimo, sem zbudil Lindsayevega služabnika ter ga poučil o njegovih dolžnostih. Bill mu je bilo ime, Irec je bil in zelo se mi je zdelo, da je moč njegovih mišic tridesetkrat večja nego moč njegovih možganov. Navihano se je režal mojemu pouku, vzel puško in zakorakal ob šotorih gorindol.

Legel sem spat.

Zbudil sem se, ker me je nekdo tresel za ramo.

Ko sem odprl oči, sem najprvo zagledal nad seboj sivoškatalasti cilindar Lindsayevega, njegov dolgi nos, njegova brezkončno široka usta, odprta v pravilnem štirikotu, in druge sivoškatalaste dele njegove obleke. Niti v puščavi se ni hotel ločiti od svojega sivoškatalastega kroja.

»Sir, vstanite —!« me je klical.

Skočil sem na noge.

»Ali se je kaj zgodilo?«

»Hm —! Da!«

»Kaj?«

»Neprijetno —!«

»Kaj vendar?«

»Konji so proč —!«

»Konji —? So se odtrgali?«

»Ne vem.«

»Ali ste jih še videli, ko ste stražo prevzeli?«

»Yes!«

»Pa kako da so med vašo stražo izginili? Saj ste vendar stražili —?«

»Yes!«

»Kje —?«

»Tamle!«

Pokazal je na tell, na grič, ki je ležal precej daleč proč od tabora.

»Tam —? Kako morete tam zunaj na straži stati —?«

»Mislil sem, da so razvaline, pa sem šel tja —. Izkopavat, krilate bike iskat —.«

»In med tem ko ste iskali svoje krilate bike, so izginili konji —?«

»Yes!«

Stopil sem iz šotora in preiskal kole, na katerih so bili konji privezani.

Seveda se je zgodilo, kar sem si koj mislil —!

Vrvi so še visele na kolih, pa prerezane so bile!

»Konji se niso odtrgali«, sem dejal Lindsayu, ki je prišel za menoj, »ukradli so nam jih —!«

Usta so se mu raztegnila v še širši štirikot, ves obraz se mu je smejal v zadovoljstvu.

»Yes! Kdo —?«

»Kdo —! I, konjski tatovi!«

Še huje se je režal od zadovoljstva.

»Very well —! Zelo dobro —! Tatovi —! Kje so —? Kako se pišejo —?«

»Mar vem jaz!«

»Jaz tudi ne —. Jako lepo! Izvrstno —! Doživljaj!«

»Niti ura ni minila, kar so bili tukaj. Počakajmo še par minut, pa bova videla njihovo sled!«

»Lepo —! Izvrstno —! Bomo brali sledove —, udarili za njimi —, jih pobili —! Imenitna zabava —! Dobro jo plačam, prav dobro —!«

Mel si je roke in odšel v šotor, da se pripravi za lov na konjske tatove —.

Kmalu se je toliko zdanilo, da sem mogel razbrati sledove.

Šest ljudi je bilo, od zapada sem so prišli, čakali v trstičju in ko je sir Lindsay šel iskat svoje krilate bike, so nam enostavno pobrali konje in odjezdili.

Poročal sem Lindsayu, kaj sem našel.

»Šest jih je —?« se je veselil in si mel roke. »In koliko bo nas?«

»Midva sama. Služabnika morata ostati pri šotorih in parnik mora čakati na naju. Moštva ne sme va vzeti s seboj.«

»Yes! Koj naročim, pa pojdeva!«

»Ste dober pešec? Ali pa naj rajši vzamem Billa s seboj?«

»Billa —? Kaj še! Čemu sem pa prišel sem —?! Doživljajev hočem —! Izvrsten pešec sem —, kakor jelen letim!«

Dal je svojim ljudem potrebna navodila, djal skrivnostno motiko, ki ni bila motika, na ramo, vzel puško in šla sva.

Tatove sva morala dohiteti še preden so utegnili priti v svoj tabor ali pa se združiti s kako večjo četo. Zato sem stopal kar so le noge dale, in dolge, sivoškattlaste Angleževe noge so bile vedno trdo za menoj. Res je bil dober pešec in prav zabavno je bilo, hiteti takole z njim čez ravan.

Pomlad je bila. Ob tem letnem času gornja Mezopotamija, vsaj tista med Eufratom in Tigrisom, ozeleni, kar dokazuje, da zemlja ni nerodovitna puščava, ampak da bi ob primernem namakanju rodila in še precej bogato rodila. In je tudi res rodila ob času, ko so Asirci tod vladali in ko so njihovi kanali prepletali deželo.

Dandanes ozeleni pustinja samo ob času pomladanskega deževja. Sklenjenih travnikov seve ne vidiš, trava raste šopoma, med šopi pa leži gola rjava zemlja. Bujno cvetje nama je oprášilo hlače, da so kazale vse mogoče pisane barve.

Sled se je v visoki travi prav dobro videla. Peljala naju je na zapad do hudournika, ki je valil svoje od deževja umazane valove jugovzhodno proti Tigrisu.

Na bregu so bila tla razkopana od konjskih kopit in dalje ob potoku sem naštel sledove desetih konj mesto dosedanjih šest. Ob potoku so torej imeli skrite svoje konje, dva od družbe sta hodila peš od našega taborišča pa do sem.

Sir Lindsay je skremžil obraz v nezadovoljne gube.

»Preklicana reč —! Ujedel bi se od jeze —!«

»Zakaj?«

»Ušli nama bodo —!«

»Kako to?«

»Vseh šest ima sedaj konje, midva pa peš letava za njimi —!«

»Nepotrebna skrb! Došla je bova, če le vi vzdržite! Človek ne sme samo gledati sledove, ampak tudi sklepati!«

»Hm —! Pa sklepajte —!«

»Ali so nas tile tatovi samo slučajno našli?«

»Hm —!«

»Morebiti, morebiti pa tudi ne! Meni se zdi, da so po suhem sledili našemu parniku in ga opazovali. Torej so prišli od juga.

Če trenutno njihova sled kaže proti jugu, mi to le pravi, da si s tujimi, plašnimi konji niso upali čez hudournik. Jezdili so le tako dolgo proti zapadu, da so našli plitvino ali pa kako drugo primerno mesto, tam so hudournik prebredli in se koj spet obrnili na jug, odkoder so prišli.«

»Torej so naredili ovinek?«

»Da. In ta ovinek lahko midva presekava, če prebredeva potok in se obrneva naravnost na jug, mesto da bi šla za sledjo na zapad. Niže spodaj prideva nazaj na njihovo sled ali pa že kar tatove srečava.«

»Jako lepo —! Zelo lepo —!«

Koj se je začel slačiti.

»Ampak, sir, ali znate plavati?«

»Yes!«

»Stvar ni čisto enostavna! Priti morava črez, pa obleke si ne smeva zmočiti. Napravite si iz obleke turbân krog glave! Takole!«

Zvil sem si obleko v votlo culo in si jo privezal na glavo. Za Lindsaya je bila stvar nekoliko težja, pa končno je tudi on spravil svoje škatlaste hlače v nekako culo in šla sva v vođo.

Hudournik je močno drl, pa prišla sva čisto dobro črez. Na drugem bregu sva se spet oblekla. Sir Lindsay ni bil samo izvrstne tekač, ampak tudi izvrsten plavač.

Obrnila sva se na jug. Pa o sledovih ni bilo nobenega sledu —.

Na desni je ležalo par nizkih gričev na ravnini. Pojdiva na tistele griče, pa se razglejva po ravnini! Morebiti jih zagledava!«

Šla sva.

Toda razgled je bil sicer lep in razsežen, tatov pa ni bilo videti nikjer. Kakor daleč je segalo oko, povsod je ležala sama prazna, nema pustinja —.

»Nič —! Nobene žive duše —! Preklicana reč —!« je godel Lindsay.

»Hm —! Tudi jaz ničesar ne vidim!«

»In če ste se zmotili —! He, kaj potem —?«

»Potem še imava vedno dovolj časa, da se vrneva k hudourniku in greva za sledjo. Meni še nihče ni nekaznovan konja ukradel in tudi topot se ne vrnem, dokler vseh štirih konj ne dobim nazaj.«

»Tudi jaz ne —!«

»Ne! Vi morate nazaj k parniku, k svoji lastnini!«

»Lastnini —? Malenkost —! Če mi jo ukradejo, kupim drugo —. Glavna reč je doživljaj —! Plačam, vse plačam —! Jako dobro plačam —!«

»Čakajte —! Ali se ne premiče tamle zunaj na obzorju nekaj živega —?«

»Kje?«

»Tamle!«

Pokazal sem mu.

Odprl je usta in oči na široko in se mogočno razkoračil, dolgi, koničasti nos je segel v daljavo, nosnice so zatrepetale, zdelo se je kot da tudi njegovo vohalo hoče sodelovati pri zasledovanju tatov, oziroma, da je obdarovano s kakim šestim čutom.

In res je pomagalo.

»Vidim —!« je zadovoljno ugotovil.

»Bližajo se nam!«

»Da! Če so naši tatovi, jih postrelim, vse postrelim —!«

»Sir, ne pozabite, da so tatovi tudi ljudje —!«

»Pa tatovi so —! Umreti morajo, na vsak način umreti —!«

»Potem mi je pa žal, ampak ločiti se bova morala —!«

»Ločiti —? Zakaj —?«

»Svojo kožo branim, če me kdo napade, brez velike sile pa ne ubijam ljudi. Pomislite, sir, da ste angleški gentleman!«

»Well —! Gentleman —! Yes! Ne bom moril —! Pustil je bom, naj gredo kamor hočejo, le konje jim bom vzel —!«

»Res se zdi, da so naši ljudje!«

»Yes, deset točk —!« Naši ljudje —!«

»Štiri pešci in šest jezdecev!«

»Hm —! Znete sklepati —! Dobro ste pogodili —! Izvrsten človek —! Ostanite pri meni, dobro plačam, zelo dobro —!«

»Znete streljati?«

»Hm —! Yes!«

»Torej pojdite! Skriti se morava, sicer naju opazijo!

Spodaj ob reki jima nastaviva past. Pojdiva še kakih deset minut dalje proti jugu, tam stopa gričevje trdo k bregu hudournika, tam jima pripraviva zasedo. Ne morejo nama uiti!«

Naglo sva stekla po griču navzdol in k potoku. Bambusovo trsičje je rastlo ob bregu, vznožje griča

pa je bilo polno bodičastih mimoz. Skrivališč je bilo dovolj.

»In sedaj —?« je vprašal Anglež.

»Skrijte se tule v trstiču in počakajte, da pridejo mimo! Niže spodaj pa se bom jaz skrtil med mimoze. Ko bodo med nama, stopiva pred nje.

Pomnite tudi, da bom streljal le jaz sam, ker se znam bolje ravnati po okoliščinah. Vi streljajte le, če vam izrecno naročim ali pa če bi bilo vaše življenje v nevarnosti.«

»Well —! Krasen doživljaj!«

Zlezel je v trstiče in tudi jaz sem si poiskal primeren prostor.

Ni minilo mnogo časa, pa so zatopotala kopita.

Prišli so —. Brezskrbno, v raztresenem krdelu, niti ozrli se niso.

Za njihovim hrbtom je stopil sir Lindsay iz trstiča.

Tedaj sem jim tudi jaz stopil na pot. Medvedarico sem pustil viseti na ramenu, le lahko Henryjevo repetirko sem vzel v roke.

V hipu so se ustavili.

»Selâm alêkum!« sem pozdravil.

Miroljubni, prijazni pozdrav jih je osupnil.

»Alêk!« je odgovoril eden. »Kaj delaš tu?«

»Čakam na svoje brate, ki mi bodo pomagali.«

»Kake pomoči pa potrebuješ?«

»Glej, peš moram hoditi, konja nimam! Kako naj pridem čez puščavo? Štiri prazne konje imaš. Ali bi mi prodal vsaj enega?«

»Ne prodam teh konj.«

»Čujem, da si ljubljenec Allâhov. Konj mi samo zato nočeš prodati, ker ti tvoje dobrotljivo srce vleva, da mi daš enega zastonj.«

»Allâh ti naj ozdravi razum! Tudi zastonj ne dam konja.«

»O ti vzor vse dobrotljivosti! Veselje raja boš kedaj užival, kajti ne samo enega, ampak vse štiri tiste konje mi misliš dati zastonj.«

»Allâh kerim! Tale človek je znorel —! Prav čisto znorel!«

»Pomisli, dragi brat in prijatelj, da si blaznež sam vzame, kar mu ljudje nočejo prostovoljno dati!

Obrni se! Morebiti pa boš onemu tamle dal, kar meni nočeš!«

Tedaj seve so rāzumeli položaj. Zgrabili so za sulice in jih pripravili za sunek.

»Kaj hočeta?« me je vprašal prvi.

»Naše konje, ki ste jih nama davi ukradli.«

»Človek, ti si pa zares nor! Če bi ti bili davi konje ukradli, kako bi nas bil mogel že sedajle peš dohiteti —?«

»Ali misliš da ne —? Tile konji, to veste dobro, so last Frankov, ki so pripluli po Tigrisu navzgor. Kako si morete domišljevati, da si bodo Franki kar meni nič tebi nič pustili konje krasti? Ali ne veste, da so mnogo mnogo pametnejši nego vi vsi skupaj?

Vedel sem, da ste radi hudournika naredili ovinek, plaval sem črez in vas prehitel. Dali ste se premotiti.

Nočem vaše krvi, le svoje konje hočem. Prosim, vrnite mi je prostovoljno! Potem lahko greste kamor hočete!«

Zakrohotal se je.

»Dva sta! Nas pa je šest —!«

»Dobro! Pa vsak stori kar hoče.«

»S potil!«

Usmeril je sulico, s perjem okovano, v sunek ter se zagnal v mene.

Dvignil sem puško, strel je počil, jezdec in konj sta se valjala na tleh. Ni minula minuta, pa sem še petkrat pomeril in ustrelil. Vsi njihovi konji so padli, le naši so ostali.

Prestrašen je spustil beduin vrvi, na katere jih je imel privezane. Skočila sva, izkoristila splošno zmedo, zahajala in odjezdila.

Za nama so besneli Arabci. Nisva se zmenila zanje, spravila sva jermene pri konjih v red in smeje se hitela dalje.

»Sijajno —! Krasen doživljaj —! Sto funtov vreden —!« se je smejal sir Lindsay. »Onih šest, midva sama, oni so nama vzeli štiri konje, midva njim šest —! Krasno, sijajno!«

»Sreča najina, da je šlo gladko, sir! Če bi se bili naši konji splašili, bi ne bilo šlo tako gladko in prav lahko bi bila dobila par lukenj v kožo!«

»Jezdiva naravnost domov ali po ovinku?«

»Naravnost. Dobro pozna naše konje, ni se nama bati hudournika. Gladko bova prišla črez.«

Brez posebnih težav sva prispela v par urah v tabor. Kmalu nato je parnik odplul po Tigrisu navzdol proti Bagdâdu. Sama sva ostala na pustinji.

Sir Lindsay je hotel vzeti s seboj na pot cele kupe prtljage in živil. Pa pregovoril sem ga.

Kdor hoče z uspehom in res tudi z užitkom potovati po takih deželah, se mora znati omejiti na to, kar mu dežela sama nudi in jezdec si ne sme nikdar več naložiti nego more žival nositi. Sicer pa sva bila bogato založeno z municijo in kar je bilo glavno, sir Lindsay je imel denarja s seboj za leto dni.

»Sama sva ob Tigrisu«, je pravil. »Koj začniva iskati krilate bike —«

Dobri sir Lindsay je gotovo mnogo bral o izkopinah pri Kujundžiku, Korsabadu, Nimrudu in po drugod, ki so se z njimi pred par leti proslavili Layard, Rawlinson, Smith in drugi Angleži. Tudi sam se je hotel udejestviti na tem polju in po njihovem zgledu poslati svoje najdbe britanskemu muzeju v London ter se proslaviti.

Seveda mu je razen denarja in tiste motike manjkalo vsega, česar je treba za tako delo.

»Sedaj —?« sem ugovarjal. »Ne pojde tako naglo!«

»Zakaj ne? Saj imam motiko —!«

»Hm —! Tista vaša motika —! S tisto pač ne bodete mnogo opravili! Za izkopavanje je treba še vse drugega orodja! In tudi delavcev! Ali mislite, da leže krilati biki kar pod površjem —? Cele gore prsti je treba zvoziti v stran, preden se pride do takih starin!

Sicer pa mora imeti dovoljenje od vlade, kdor hoče tod kopati!«

»Od vlade —? Od katere?«

»Od turške.«

»Turške —? Zakaj neki —? Ali so bile Ninive turško mesto —?«

»Seveda ne. Tistikrat Turkov še ni bilo tod. Pa dandanes je dežela turška last, četudi carigrabski sultân v teh krajih nima posebno mnogo govoriti.

Pravi gospodarji dežele so arabski rodovi, ki tod svoje črede pasejo, in kdor hoče izkopavati, se mora prej pogoditi z njimi, sicer ni varen življenjeja. Ali vsaj nadlego mu delajo in motijo ga pri delu. Saj sem vam svetoval, da vzemite s seboj darila za arabske šejhe!«

»Tiste svilene obleke —?«

»Svileni burnusi in drugo tako slično blago je tod zelo zaželeno. In ni ga težko nositi s seboj, ker ne zaleže mnogo.«

»Well! Torej se bomo pa pogodili s šejhi. Pa takoj in nemudoma, ali ne —?«

Vedel sem vnaprej, da ne bo nič z njegovimi krilatimi biki in drugimi izkopinami. Mož je bil navdušen, pa premalo izkušen. Toda zaman bi mu bil to dopovedoval.

Zato sem odgovoril:

»Dobro! Pa se pogodiva! Katerega izmed številnih tukajšnjih rodov pa naj najprvo obiščeva?«

»Svetujte!«

»Najmogočnejši rod tod okoli je rod Šammarov. Ta pa ima svoje pašnike više gori ob gorovju Sindžâr in na desnem bregu reke Tartar.«

»Kako daleč je gorovje Sindžâr odtod?«

»Za celo stopinjo zemljepisne širine.«

»Lepa širina —! Ali še drugi Arabci prebivajo tod?«

»Obeidi, Abu Salmâni, Abu Ferhâni in drugi. Točno se ne da povedati, kje je najti katerega teh rodov, ker so neprestano na potu. Če so popasli eno pustinja, pa poderejo šotore in ženejo črede drugam. Razen tega žive ti rodovi v neprestanem medsebojnem sovraštvu, poboji, krvne ósvete, roparski napadi, maščevanja itd. so na dnevnem redu. Zato se drug drugega ogibljejo, kar je tudi vzrok, da nimajo stalnih bivališč.«

»Zanimivo življenje —! Polno doživljajev! Našla bova razvaline, izkopavala bova —! Sijajno, izvrstno! Dobro plačam, prav dobro!«

»Najbolje je, če jezdiva naravnost ven v pustinja in vprašava prvega beduina za njegovim šejhom.«

»Dobro, zelo dobro —! Koj odidiva in poprašajva!«

»Lahko bi danes še ostala tukaj —.«

»Ostala —? Še ne izkopavala —? Ne! Koj poderiva šotore in odjezdiva!«

Vdal sem se. Sicer pa je bilo bolje, če sva odšla. Kraj ni bil varen, lahko tudi da bi bili kaznovani konjski tatovi prišli nazaj. Podrla sva torej šotore, služabnika sta je naložila na svoje konje in odšli smo na zapad, ven v pustinja.

Potovanje po cvetoči, brezkončni ravnini je bilo zelo lepo. Pri vsakem koraku se je dvignil oblaček pisanega cvetnega prahu konjem izpod nog in dišalo je ko v cvetličarni. Niti slavne severnoameriške prerije se ne dajo primerjati z mezopotanskimi pustinjami. Seveda so lepe le v spomladi. V vročem poletju

izgine vsa krasota in zelena, cvetoča pustinja se izpremeni v rujavo, ožgano, pusto puščavo.

In srečo sva imela tisti dan.

Nisva še jezdila za uro daleč, ko nama pridrve trije beduini naproti. Iskre arabske konje so jezdili, beli burnusi so vihrali za njimi, z glasnim krikom so se zagnali proti nama, dolge, z nojevimi peresi okrašene sulice so držali pripravljene za sunek. Krasen prizor!

»Tulijo —! Ali naju bodo nabodli —?« je skrbeče popraševal Anglež.

»Kaj še! To je le pozdrav. Kdor se tega pozdrava zboji in pokaže strah, tega imajo za strahopetneža.«

»Dobro! Torej pokažimo, da smo junaki!«

Res ni trenil, ko je eden beduinov pridrvel nad njega in mu z ostro sulico meril naravnost na prsi. Šele ko mu je bil že skoraj za meter blizu, je vrgel konja na stran in se obrnil.

»Selâm alêkum! Kam potujete?« je vprašal eden.

»Katerega rodu si?« sem ga nagovoril.

»Iz rodu Haddedinov, ki so del velikega naroda Šammarov.«

»Kako je vašemu šejhu ime?«

»Naš šejh je Mohammed Emin.«

»Je daleč odtod?«

»Spremljali te bomo, če hočeš k njemu.«

Obrnili so se in jezdili smo z njimi.

Mi štirje, Anglež, jaz in oba služabnika, smo mirno in dostojanstveno jezdili na sredi, beduini pa so gonili svoje konje krož nas in nam razkazovali svoje jahalne umetnosti. V najhujšem diru znajo ustaviti konja, da obstoji kakor ukopan, to je njihova glavna točka pri takih dirkah. Seveda pri tem konj zelo trpi in se rad pokvari.

Meni tako brezmiselno mučenje ni ugajalo, Anglež pa je bil ves navdušen.

»Krasno —!« je vzkliknil. »Hm —, tega pa ne znam! Zlomil bi si vrat.«

Kaj pa so pravili tile ljudje?«

»Pozdravili so nas in vprašali, kam jezdimo. Pospremili naju bodo k svojemu šejhu, Mohammed Emin se imenuje in je glavni šejh rodu Haddedinov.«

»So pogumni ljudje?«

»Vsak beduin se tod da za junaka klicati in si tudi domišlja da je. V nekem oziru je tudi res junak. In ni čuda. Ženske opravljajo vse delo, moški pa jahajo, kadijo, se pretepajo s sosedi, čenčijo in lenarijo.«

»Sijajno življenje —! Imenitno —! Bi bil za šejha —. Izkopaval bi, krilate bike našel in v London poslal —! Yes! Hm —!«

Pustinja je oživela, bližali smo se taboru Haddedinov. Ni še bil urejen, posamezne gruče so še prihajale, ko smo prišli med nje.

Tak beduinski rod na potovanju nudi nad vse zanimiv in pester prizor. Življenje mezopotamskih beduinov se bistveno razlikuje od življenja njihovih sorodnikov v velikih puščavah Arabije in Sahâre. Saj je tudi mezopotamska pustinja čisto nekaj druga ko velika Sahâra in njene majhne oaze. Podobna je, vsaj spomladi, ogromni pisani preprogi samih cvetlic, nikjer ni videti peščenih sipin, nikjer ne zajdeš v posušene, žejne in razklane wadije, vroči, strupeni sammûm ne piha po teh ravninah, vsa pustinja diha življenje in tudi na ljudeh ni videti tiste značilne puščavske otožnosti, kateri se ne more nihče ubraniti v puščavah onstran Nila.

Zajezdili smo med večtisočglave črede ovc, kamel, goved, oslov, mul in konj. Kamor je neslo oko, na desno in levo, naprej in nazaj, povsod je valovalo morje potujočih in pasočih se čred. Dolge vrste volov in oslov so prišle mimo, živali obložene s šotori, preprogami in ogromnimi kotli ter drugo kuhinjsko posodo. In vrhu teh gorâ vsega mogočega »pohištva« so sedeli starci in starke, ki niso mogli več peš ali jež za drugimi. Otroke so nabasali v žaklje in jih obesili

oslom in volom na hrbet. In da je ta tovor ostal v ravnotežju, so živali na drugi strani obesili drug žakelj, iz katerega so meketaje gledali kozlički in jagnjeta —.

Dekleta so prihajala, oblečena v dolgo, ozko beduinsko srajco, matere z otroki na hrbtu, dečki, ki so gonili jagnjeta, kamelarji, ki so na vajetih peljali plemenite konje, največje bogastvo rodu, jezdec, ki so dirjali po pustinji in gonili skupaj neubogljivo živino, — zares nad vse zanimiv pogled!

V prav čudnih pripravah so potovale imenitne ženske osebnosti, žene šejhove in poglavarjev rodu.

Dva do pet metrov dolga droga pritrdijo kameli počez čez hrbet, enega pred grbo, drugega za njo. Konce upognejo in zvežejo. Na ta okvir razpnejo vrvi in preproge, čopki, réšice in pisani traki visijo od njih. In na ta pod pritrdijo nekak šotor, po koncu stoječe droge, povlečene z raznobarnim blagom in platnom. V tem šotoru, okrašenem spet s trakovi in čopki, sedi »dama«.

Vsa naprava je s kamelo vred dobrih pet metrov visoka, se giblje in ziblje pri jezdenju na vse strani in je na daljavo s svojim na desno in levo daleč ven segajočim počeznim okvirjem podobna ogromnemu metulju, ki plahuta s peruti.

Seveda nas je vse gledalo, ko smo prijezdili med nje. Mene menda manj, ker sem bil oblečen kakor vsak beduin, pač pa sivoškatalasto, dolgo in suho prikazen, mojega spremljevalca in njegova dva služabnika. Beduin v svoji slikoviti narodni noši bi menda manj pozornosti vzbudil, če bi se pojavil na ulici evropskega mesta, ko pa sir Lindsay s svojim škatalastim krojem v taboru mezopotamske pustinje.

Peljali so nas pred velik šotor, cela vrsta sulic je tičala v tleh pred njim. Šejhov šotor je bil. Krog njega so stali že tudi drugi šotori, še več pa so jih postavljali.

Arabca sta razjahala in stopila v šotor.

Koj nato se je pojavil pri vhodu mož, pristen beduinski šejh, že priletel, pa še vedno čvrst in gibčen. Dolga siva brada mu je segala daleč na prsi, njegove temne oči so nas ostro, neprijazno gledale.

Dvignil je roko na srce in pozdravil:

»Sallâm!«

Tako pozdravlja zagrizen mohamedan nevernika. Le med seboj se mohamedani pozdravljajo s »Selâm alêk!«.

Odgovoril sem:

»Alêk!«

Pozorno me je gledal šejh in vprašal:

»Si pravoveren musliman? Nisi džaur?«

»Od kedaj pa je v navadi«, sem ugovarjal, »da sprejema sin plemenitega rodu Šammarov svoje goste s takimi besedami —? Ali ne pravi korân: ‚Nahrani tujca, napoji ga, daj mu počitek v svojem šotoru, ne vprašaj ga, odkod in kam!‘ —?«

Allâh naj ti odpusti, da sprejemaš svoje goste kakor kak turški kawwâs!«

Dvignil je roko kakor bi se hotel braniti pred mojim očitkom.

»Šammarom in Haddedinom je vsakdo dobrodošel, le lažnivec in izdajalec ne!«

Pomenljivo je pri tem pogledal po Angležu.

»Koga misliš s tem?« sem vprašal.

»Može, ki prihajajo iz dežele Frankov in hujskajo môsulskega pašo zoper sinove puščave. Čemu potrebuje Anglija konzula v Môsulu?«

»Tile trije možje«, sem pokazal na Angleže, »niso od konzulata. Trudni popotniki smo in druga si ne želimo, ko požirek vode in pest dateljnov za naše konje.«

»Če niste od konzulata, dobite, kar želite. Vstopite, dobrodošli ste!«

Privezali smo konje k sulicam in vstopili.

Dali so nam kameljega mleka in tenkih, trdih, napol sežganih podpepelnikov, — kar je kazalo, da nas šejh ne smatra za svoje goste.

Med jedjo nas je temno, skoraj sovražno gledal in besedice ni znil. Nedvomno je imel slabe izkušnje s tujci in Evropejci posebej, da nas je tako nezaupno, da ne rečem sovražno sprejel. Pa videti mu je bilo, da je radoveden, da bi bil rad kaj več zvedel o nas in o naših razmerah.

Sir Lindsay se je ozrl po šotoru in me vprašal:

»Hud je, kaj ne?«

»Zdi se.«

»Gleda kot bi nas hotel pojesti! Kaj je rekel?«

»Pozdravil nas je, kakor pozdravljajo nevernike.

Nismo še njegovi gostje in previdni moramo biti!«

»Nismo njegovi gostje —? Saj jemo in pijemo v njegovem šotoru —!«

»Ni nam ponudil kruha lastnoročno in soli vobče ne. Vidi, da ste Anglež. Najbrž sovraži Angleže.«

»Zakaj?«

»Še ne vem.«

»Vprašajte ga!«

»Bi bilo zelo nevljudno po tukajšnjih pravilih dostojnosti.

Mislim pa, da bomo že še zvedeli.«

Gotovi smo bili s »prigrizkom«. Vstal sem.

»Dal si nam jesti in piti, Mohammed Emin, hvala ti! Slavili bomo tvojo gostoljubnost povsod kamor pridemo. Allâh naj blagoslovi tebe in tvoje ljudi!«

Hotel sem oditi. Tega ni pričakoval.

»Zakaj hočete oditi? Ostanite in počijte si!«

»Šli bomo. Solnce tvoje milosti ne sije nad nami.«

»Varni ste v mojem šotoru!«

»Misliš? Ne verjamem, da bi bil tujec varen v šotoru Šammarov!«

Roka mu je šinila za pas k bodalu.

»Ali me hočeš žaliti?«

»Ne! Povedal sem ti le, kako mislim. Šotor Šammarov ni varen niti za gosta, kaj šele za tistega, ki ni bil sprejet, kakor se sprejme gosta.«

»Ali te naj zabodem? Kedaj je še Šammar prelomil gostoljubnost?«

»Prelomil jo je! Ne samo tujcu, celo lastnemu rojaku!«

Hudo žalitev sem mu vrgel v obraz. Pa čemu bi naj bil vljuden s človekom, ki nas je sprejel kot da smo berači?

Nadaljeval sem:

»Ne boš me zabodel, šejh! Kajti resnico sem povedal in moje bodalo bi tebe prej zadelo ko tvoje mene!«

»Dokaži!«

»Povedal ti bom zgodbo. Poslušaj!

Nekdaj je živel velik, mogočen rod. Več plemen je štel. Vladal ga je slaven, pogumen šejh, v njegovem srcu pa je prebivala zvijačnost in hinavščina.

Njegovi ljudje so bili z njim nezadovoljni in so ga zapustili. Izbrali so si za šejha poglavarja sorodnega plemena.

Tedaj je poslal šejh glas poglavarju in ga povabil na razgovor. Poglavar pa ni prišel. Nato je poslal šejh lastnega sina k njemu. Ta je bil pogumen, pravičen in pošten. Rekel je poglavarju: »Pojdi z menoj! Prisegam ti pri Allâhu, da boš varen v šotoru mojega očeta! S svojim življenjem jamčim za tebe!«

Poglavar je odgovoril: »Ne šel bi k tvojemu očetu in če bi mi tudi tisočkrat prisegel, da se mi ne bo nič žalega zgodilo. Tebi pa verjamem. In da ti pokažem, kako ti zaupam, pojdem s teboj brez spremstva.«

Sedla sta na konje in odjezdila.

Ko sta stopila v šejhov šotor, sta našla v njem vse polno oboroženih. Poglavar je moral sestti poleg šejha in ta mu je ponudil kruha z lastno roko in tudi soli ter ga imenoval svojega gosta.

Po obedu pa so planili nad njega. Šejhov sin ga je hotel braniti, pa prijeli so tudi njega. Šejhov stric je vrgel poglavarja na tla in mu odrezal glavo kakor živali —.

Sin si je raztrgal obleko in očital očetu izdajstvo, pa bežati je moral, sicer bi bili še njega umorili.

Ali poznaš to zgodbo, šejh Mohammed Emin?«

»Ne poznam je. Kaj takega se ne more zgoditi!«

»Zgodilo se je, in sicer v tvojem lastnem rodu! Poglavarju je bilo ime Nedžris, sinu Ferhân, šejh pa je bil slavni šejh Sofûk iz rodu Šammarov.«

V zadregi je bil.

»Odkod poznaš ta imena? Nisi Šammar, ne Obeid, ne Abu Salmân —. Jezik zapadnih Arabcev govoriš in tvoje orožje ni orožje Arabcev iz el-Džezire. Kje si izvedel za to zgodbo?«

»Sramota rodu se zve daleč naokoli, prav kakor tudi njegova slava.

Ti veš da sem povedal resnično zgodbo. Kako ti torej naj zaupam? Haddedini so pleme Šammarov. Nisi nam ponudil gostoljubnosti. Šli bomo.«

Dvignil je roko kot bi hotel ugovarjati.

»Hadži si, pa potuješ v družbi džaurrov!«

»Od kod veš, da sem hadži?«

»Hamâil nosiš na vratu.

Prost si. Tile neverniki pa bodo plačali džizijo.«

Hamâil je pozlačena škatlica, ki se v njej shranjuje korân, navadno rokopis v lični drobni obliki. Nosi se na vratu. Le hadžiji ga smejo nositi. Džizije pa je davek, ki ga mora plačati vsak tujec šejhu, skozi čigar ozemlje potuje.

»Ničesar ne bodo plačali, ker potujejo pod mojim varstvom.«

»Ne potrebujejo tvojega varstva, ker so pod varstvom angleškega konzula, ki ga naj Allâh kaznuje!«

»Je tvoj sovražnik?«

»Moj sovražnik je. Pregovoril je môsulskega namestnika, da je vrgel v ječo mojega sina, nahujskal

je rodove Obeidov, Abu Hammedov in Džovârov zoper nas, kradejo nam naše črede in združili se bodo, da uničijo mene in moj rod.«

»Pokličí tudi ti druge rodove na pomoč! Rod Šammarov je velik!«

»Ne morejo priti! Môsulski namestnik pripravlja vojsko in hoče napasti njihove pašnike ob Sindžâru. Sam si moram pomagati. Allâh me naj varuje vsega hudega!«

»Mohammed Emin, čul sem, da so Obeidi, Abu Hammedi in Džovâri roparji in tatovi. Ne ljubim jih. Prijatelj sem Šammarov. Šammari so najplemenitejši in najpogumnejši Arabci, kar jih poznam. Želim ti, da preмагаš vse svoje sovražnike!«

Nisem se mu hotel prilizovati ali se mu ponujati s svojimi besedami. Govoril sem mu le po svojem prepričanju.

To je bilo menda tudi čuti iz mojega glasu. Šejhu se je obraz za spoznanje razjasnil.

»Res si prijatelj Šammarov?«

»Da! Zelo obžalujem, da tujci hujskajo rodove Šammarov drugega na drugega in da je njihova moč radi nesloge oslABLJENA.«

»Oslabljena —? Allâh je velik in še so Šammari močni dovolj, da se morejo braniti!

Pa kdo ti je pripovedoval o nas?«

»Že dolgo vas poznam. Bral sem o vas in tudi čul. Najnovejše vesti pa sem zvedel o vas pri Ateibih v Arabiji.«

»Kako —?« se je zavzel. »Pri Ateibih si bil —?«

»Da.«

»Številni so in mogočni, pa prokletstvo leži na njih.«

»Šejha Mâleka misliš, ki je izobčen?«

Skočil je po koncu.

»Mâ šâ 'llâh! Mâleka poznaš, ki je moj prijatelj in brat —?«

»Poznam njega in njegove ljudi.«

»Kje sta se srečala?«

»Našel sem ga blizu Džidde in sem z njim potoval čez arabsko puščavo do Maskata.«

»Poznaš torej vse njegove ljudi?«

»Vse.«

»Tudi — oprosti da govorim o ženski, pa ona je moški, ni ženska — tudi Amšo, Mâlekovo hčer?«

»Tudi njo. Abu Seifova žena je bila, pa maščevala se je nad njim.«

»Torej je izvršila svojo prisego?«

»Da. Abu Seif je mrtev. Hadži Halef Omar, moj sluga, ga je zabodel. Za plačilo je dobil Hanno, Amšino hčerko, za ženo.«

»Tvoj sluga —? Torej nisi navaden bojevnik?«

»Sin sem rodu Nemsii in potujem po svetu, da vršim velika dela.«

»O, sedaj razumem! Ti si kakor slavni sultân Harûn ar-Rašid. Veliki šejh si, emir, in iščeš boj in doživljajev. Tvoj sluga je ubil mogočnega ‚Očeta sablje‘, ti si pa njegov gospod in si še večji junak ko tvoj sluga.

In kje je sedaj tvoj sluga hadži Halef Omar?«

Seveda mi ni prišlo na misel, da bi ugovarjal šejhovemu slavonspevu. Njegovo visoko mnenje o moji skromni osebnosti nam je vsem utegnilo še zelo koristiti.

Odgovoril sem:

»Morebiti ga boš kmalu videl. Šejh Mâlek ga pošilja k Šammarom, da se z njimi pogodi o združitvi obeh rodov.«

»Dobrodošli mi bodo, zelo dobrodošli! Pripoveduj mi o njih, emir, pripoveduj!«

Spet je sedel. Tudi jaz sem sedel in mu pripovedoval, kako smo se sešli z Ateibi in kaj vse sem pri njih doživel. Seveda sem povedal le toliko, kolikor se mi je zdelo potrebno.

Ko sem skončal, mi je podal roko.

»Odpusti, emir! Nisem tega vedel! Tele Angleže imaš s seboj in Angleži so moji sovražniki. Pa odslej ste vsi moji gostje!

Dovoli, da grem in naročim obed!«

Sedaj ko mi je podal roko, smo bili res njegovi gostje.

Segel sem pod obleko po vrček z vodo iz studenca zemzem in dejal:

»Naročil boš obed pri bint umm?«

Bint umm pomeni materino hčer in je pravzaprav edini naslov, pod katerim se sme z Arabcem govoriti o njegovi ženi.

»Da!« je odgovoril.

»Torej jo pozdravi v mojem imenu in jo blagoslovi s par kapljicami tele svete vode! Iz studenca zemzem sem jo zajel. Allâh bodi s teboj!«

»Gospod, ti si junak in tudi pobožen mož! Pojdi in blagoslovi jih sam! Žene Šammarov se ne bojijo pokazati obraza pred tujcem.«

Čul sem že, da žene in dekleta Šammarov niso prijateljice pajčolana. Tudi med potom v tabor smo že srečali nezakrite ženske. Zato se nisem posebno začudil šejhovim besedam. Le da mi je že toliko zaupal in me peljal v lastni harem, to je bilo ne navadno.

Vstal je in mi namignil, naj grem z njim.

Nisva imela daleč.

Foleg njegovega šatora je stal drug, enako velik. Vstopila sva. Pet žensk je bilo v šatoru, tri arabske in dve črni. Ti sta bili najbrž sužnji, Arabkinje pa šejhove žene.

Dve sta mleli ječmen na preprostih žrmljih — dva ploščnata kamena, eden vrh drugega —, tretja pa je sedela malo više in nadzorovala delo. Ta je bila najbrž šejhova prva, prava žena, drugi dve pa postranski ženi. Mnogoženstvo je Mohamed svojim vernikom dovolil.

V kotu so stali žaklji z rižem, dateljni, kavo, ječmenom in fižolom, pokriti so bili z dragocenimi preprogami. Na tem vzvišenem »prestolu« je sedela gospodarica. Mlada je še bila, vitka, črnih, svetlih oči, pravih potez in bele kože. Ustnice si je pobarvala rdeče, obrvi pa črno in tako, da so se nad nosekom stikale. Na čelu in na licih se je »olepšala« z obličji, na golih rokah in gležnjih je bila tetovirana s temno-rdečimi pikicami, v ušesih in nosnicah je nosila velike, zlate obroče, okrašene z dragulji. Mislim, da so jo pač pri jedi zelo ovirali. Pa videl tega nisem. Krog vratu so ji visele težke ogrlice iz biserov, koral in draguljev, vrednih celo premoženje, in povrh je še nosila srebrne in zlate obročke na rokah, na zapestju in na zanožju. Drugi dve ženi nista bili tako bogato okrašeni.

»Selâm alêkum!« jih je pozdravil šejh. »Prišel sem vam junaka iz rodu Nemsî, velik svetnik je in blagoslovil vas bo s sveto vodu iz studenca zemzem.«

Koj so vse ženske padle na obraz, tudi gospodarica. Vzel sem par kapljic vode na dlan in jih izlil nad njimi.

»Vzemite te kapljice, o ve cvetlice pustinje! Allâh naj vam podeli ljubkosti in veselja, da boste razveseljevale srce svojega gospodarja!«

Nato so vstale in vsaka mi je v zahvalo stisnila roko, prav kakor je pri nas v Evropi v navadi. Šejh pa je naročil:

»Pohitite in pripravite obed, kakršen se spodobi za takega velikega in odličnega junaka! Povabil bom še druge goste, da bo šotor poln in da se bodo vsi veselili časti, ki me je danes doletela.«

Vrnila sva se v njegov šotor. Jaz sem vstopil, šejh pa se je še pomudil zunaj in dajal naročila svojim ljudem.

»Kje ste bili?« me je vprašal sir Lindsay ves radoveden.

»Pri ženskah.«

»Pri ženskah —?«

»Da, pri ženskah.«

»Ni mogoče —!«

»Čisto mogoče.«

»Se jih sme pogledati —?«

»Zakaj ne?«

»Hm —! Imenitno —! Ostanem tukaj! Si bom tudi ženske ogledoval —! Yes!«

»Hm —! Kakor bo kazalo, veste, sir! Mene na primer imajo za pobožnega, svetega moža. Prinesel sem jim vode iz studenca zemzem, ki ima po njihovem mnenju čudodelno moč.«

Ah —! Hm —! Preklicana reč! Nimam zemzema —!«

»Bi vam tudi nič ne pomagal, tisti zemzem! Saj ne znate arabski!«

»No ja —! Torej že ne bom videl žensk —!

Pa — krilati biki! So tod blizu?«

»Ne. Pa mislim, da jih ne bo treba hoditi daleč iskat.«

»Vprašajte! Treba najti razvaline! Krilate bike! Jesti pa je bilo za psa —!«

»Dobimo boljše! Koj nam bodo postregli s pristnim arabskim dinnerjem!«

»Dinner —? Ah —! Pa šejh ni kazal da bi nam hotel posebno postreči!«

»Je izpremenil svoje mnenje o nas. Znan sem z nekimi njegovimi prijatelji, govorila sva o njih in pridobil sem si njegovo zaupanje. Njegovi gostje bomo.

Pa recite služabnikoma, naj gresta ven! Njegovi veljaki bi utegnili biti užaljeni, če bi morali z njima pri eni mizi sedeti.«

Šejh je vstopil in kmalu za njim so prišli povabljeni.

Poln šotor se jih je nabral. Po starosti in prvenstvu so počenili v krog, šejh pa je sedel med mene in Angleža. Sužnje so nosile jedila in Arabci so stregli.

Najprvo so položili pred nas velik kos usnja, okrašenega na robu z résicami in traki, sufra ga imenujejo. Mize in stolov seve ne poznajo, sufra nadomestuje mizo, sedijo, oziroma čepijo pa na tleh.

Nato so nam postregli s črno kavo. Za začetek je dobil vsak le eno skodelico. In potem so začeli nositi jedila.

Najprvo so prišle kumare s kislim mlekom, osoljene in poprane, zelo okusna in hladilna jed. Pred šejha so postavili velik lonec, iz katerega so gledale tri steklenice. V dveh je bil araki, žganje iz dateljnov, v eni dišeča voda, s katero nas je šejh po vsaki jedi poškopil.

Za tem so postavili pred nas ogromno skledo sladke, hladilne smetane. Samn ji pravijo, Arabci jo radi jedo in tudi pijejo pred jedjo in po njej in ob vsaki drugi priliki.

Košarice z dateljni so me posebno razveselile. Vseh vrst jih je bilo: okusna, ploščnata šalabijje z drobnim jedrom in duhteča redka adžwa, ki nikdar ne pride v Evropo na trg, kajti prerok je dejal o njej: »Kdor v postu zaužije dnevno šest ali sedem adžwa, temu se ni treba bati ne strupa ne čara«, sladko hilwo sem zagledal, zeleno džuzairijje, el-birni, el-sajhâni so bile zastopane. Za manj odlične goste so prinesli balah, dateljne, ki jih na veji sušijo, dželebi in hlâja. Tudi kelladât eš-Šâm smo dobili, »sirske ogrlice«, dateljne, ki jih pokropijo z vrelo vodo, da ostanejo lepo rumeni, in jih nanizajo na vrvice ter posušijo na solncu.

Za dateljni so prinesli fine rezance, kunâfa, s sladkorjem in orehi potrošene.

In nato je dvignil šejh roko in zaklical:

»Bismillâh! V imenu božjem!«

Obed se je začel.

Šejh je sezal s prsti v razne lonce, sklede in košare in je stlačil najprvo meni, potem pa Angležu v usta to, kar je smatral za najboljše.

Jaz bi bil najrajši sam sezal po jedeh, pa nisem se smel zameriti. Sir Lindsay pa je, dobivši prvo pest rezancev v usta, naredil znani pravilni štirikot, ki ga ni prej zaprl, ko da sem mu rekel:

»Jejte, sir, sicer razžalite šejha do smrti!«

Zaklopnil je svoj štirikot, pogoltnil rezance in dejal, seve angleški:

»Brrrrrr —! Saj imam vendar mizni pribor s seboj v žepu —!«

»Pustite ga v žepu! Če človek potuje se mora prilagoditi šegam tujine!«

»Strašno —!«

»Kaj pravi?« me je vprašal šejh.

»Ves vzhičen je nad tvojo dobrotljivostjo!«

»O, ljubim vas!«

In sešel je v kislo mleko s kumarami in jih prilepil častivrednemu gospodu Lindsayu lepo porcijo pod dolgi nos.

Tako odlično počaščeni gospod Lindsay je sopel in hlatal za zrakom ter buljil oči, nato pa skušal z jezikom spraviti darove šejhove dobrotljivosti v odprtino, ki se po pravici imenuje preddvor prebavnih organov.

»Strašno —!« je tarnal. »Res moram tole mirno prenašati?«

»Ni pomoči!«

»Niti braniti se ne smem?«

»Ne! Pa maščujete se lahko.«

»Kako?«

»Napravite takole! Poglejte!«

Sešel sem v rezance in jih vtaknil šejhu prilično količino v usta.

Ni jih še spravil po goltancu, že je zajel sir Lindsay sladke smetane in mu je nesel polno peščico.

In česar nisem pričakoval, to se je zgodilo.

Šejh, musliman, je vzel od nevernika ponujeno jed —. Seveda se je najbrž pozneje tekom dneva

»očistil« tega muslimanskega »greha« z molitvami, umivanjem in postom.

Tako naju je šejh počaščeval. Jaz pa sem na enak način počaščeval druge goste in jim s polnimi rokami delil dobrote bogato obložene mize. Zelo srečni so bili nad tolikim odlikovanjem in rade volje so mi ponujali usta. Ni minulo pol ure, pa so bili lonci prazni in tudi sklede in košare. Prav nič ni ostalo.

Tedaj je šejh zaploskal.

Prinesli so predenj veliko skledo, okrašeno z napisi in risbami, polno riža, pomešanega s kosci koštrunovine in politega z razpuščenim maslom. Dobili smo še močno gosto juho z drobno narezanim koštrunovim mesom, kebab, na palico nanizane in na žerjavici pečene košččke mesa, še kuhano meso, vkuhana jabolka in kutine ter končno rahat, slaščice.

Oddahnil sem si, češ, sedaj bo že vendar enkrat konec —.

Pa iznova je zaploskal šejh in prinesli so glavno jed, — celega koštruna, na ražnju pečenega.

Nisem mogel več.

»El-hamdu lillâh!« sem torej zaklical, vtaknil prste v posodo za vodo in si je posušil na burnusu.

Tako pove pri Arabcih olikan gost, da ne bo več jedel. Da bi koga pri jedi silili, kakor pri nas, take navade orientalec ne pozna. Kdor je povedal svoj »el-hamdu lillâh«, temu enostavno nič več ne ponudijo.

Sir Lindsay je čarobno moč teh besed ves vesel opazil.

»El-hamidilah!« je koj zaklical, šinil z rokami v lonec vode — in si jih je ves v zadregi ogledoval.

Šejh je videl, česa mu manjka, in mu je ponudil svoj haik.

»Povej svojemu prijatelju,« mi je dejal, »naj si obriše roke v moji obleki. Angleži pač ne razumejo mnogo o snagi, ker niti obleke nimajo, da bi si vanje roke obrisali!«

Povedal sem Angležu prvi del šejhovitih besed, drugi del pa zamolčal. Sir Lindsay se je ponujenega haika prav izdatno poslužil.

H koncu smo še pili araki, močno, duhteče žganje, narejeno iz dateljnov in drugih južnih sadežev, nato še črno kavo in nazadnje smo dobili pipe in tobak.

S tem je bila pojedina pri kraju. Pogovor se je začel.

II.

Vranec „Rîh“.

Slutil sem že nekaj časa sem, da šejh svoje slavnostne, razkošne pojedine ni priredil edinole na čast »junaškemu, pobožnemu emirju« in na čast neverniku, sinu osovraženega angleškega naroda. Pričakoval sem, da bo prej ali slej prišel s svojimi pravimi nameni na dan.

In nisem se zmotil.

Ko smo si prižgali pipe in pokadili molče in svečano par dimov duhtečega perzijskega tumbaka, je šejh Mohammed Emin vstal, si dostojanstveno pogladil častitljivo dolgo brado in začel:

»Poslušajte me, o možje iz rodu Haddedin el-Šammar! Tale naš gost je slaven emir in pobožen hadži iz rodu Nemsi, ime mu je —«

»Hadži Karâ ben Nemsi,« sem mu pomagal.

»Da. Torej hadži Karâ ben Nemsi je njegovo ime. Največji junak svoje domovine je in najmodrejši tâlib, učenjak, svojega rodu. S seboj nosi vodo svetega studenca zemzem in potuje po vseh deželah, da vrši slavna in junaška dela. Slaven bojevnik je in njegova dela so znana po vseh šotorih in bojiščih.

Možje, bojevniki rodu Haddedinov! Naši sovražniki se zbirajo, ugonobiti nas hočejo! Pomoči potrebujemo! Ali se vam ne zdi, da nam je sam Allâh poslal v naše šotore tegale slavnega in silnega junaka —?

Dajmo, vprašajmo ga, ali nam hoče pomagati v boju zoper naše sovražnike?»

Takole —! Sedaj sem pa vedel, po čem je koštrunova pečenka!

Šejhovo vprašanje je bilo seveda meni namenjeno. Vse oči so bile obrnjene v mene, vse je pričakovalo, kaj bom odgovoril.

Nekaj sem moral reči. Pa kaj —?

Zadeva je bila kočljiva. Kočljiva tembolj, ker je za temi sovražnostmi tičala turška vlada in morebiti tudi angleški konzul v Môsulu. Za mene tujca, ki sem potoval »v senci padišahovi«, bi vmešavanje v te spore ali pa še celo dejanska udeležba v prid vladi nasprotni stranki utegnila povzročiti neprijetne posledice.

Diplomatično sem torej odgovoril:

»Borim se za pravico in za poštenost ter zoper vsako krivico in laž. Na razpolago sem vam.

Toda obvezal sem se, da popeljem tegale moža, svojega prijatelja, tja, kamor si želi priti. In to svojo obvezo moram izpolniti.«

»In kam ga moraš peljati?« me je vprašal šejh.

»To vam moram razložiti.

Tudi tale moj prijatelj je velik tâlib v svoji domovini. In prišel je v te kraje, da jih pregleda in da poišče sledove in spomine velikih narodov, ki so pred mnogimi mnogimi tisoči leti tod živeli in si zidali palače, templje in mesta. Narodi so izginili, njihova mesta in njihove palače pa ležijo zakopane pod zemljo. Toda dajo se izkopati. In kdor jih izkoplje, vidi na njih, kako so ljudje pred več tisoči leti živeli, kako so mislili, kaj so delali.

In to hoče tale moj prijatelj, slavni tâlib in učnjak. Kopati hoče, iskati v zemlji stare spomenike, znamenja in napise, podobe in —«

»— in zlato, da ga odnese s seboj!« mi je segel v besedo šejh.

»Nikakor ne!« sem mu odgovoril. »Bogat je, eden najbogatejših v svoji domovini. Dovolj ima zlata in srebra, ni mu ga treba izkopavati v vaši deželi. Le spomenike išče, napise in podobe, bral je bo in pisal o njih. Vse drugo pa bo prepustil prebivalcem te dežele.«

»In kaj naj ti počneš pri tem poslu?«

»Popeljem ga naj na kraje, kjer se take reči najdejo.«

»K temu tebe ne potrebuje! Radi tega še vedno lahko greš z nami v boj. Mi sami mu bomo pokazali dovolj takih mest. Saj jih je vsa dežela polna.«

»Je zelo lepo, da mu hočete pomagati! Pa moj prijatelj ne zna arabski, vi pa ne njegovega jezika. Z nikomer bi se ne mogel sporazumeti, če mene ne bo poleg.«

»Torej pa naj tudi on prej gre z nami v boj zoper naše sovražnike in potem mu bomo pokazali mesta, kjer bo našel dovolj napisov in podob!«

Sir Lindsay je opazil, da govorimo o njem.

»Kaj pravi?« me je vprašal.

»Poprošuje, kaj iščete v njegovi deželi.«

»Ste mu povedali, sir?«

»Da.«

»No —?«

»Nočejo me več pri vas pustiti.«

»Ampak —?«

»— da bi šel z njimi na vojsko. Za velikega junaka me imajo.«

»Hm —! Kje bom našel krilate bike?«

»Sami vam jih bodo pokazali.«

»Ah —! Pa ne razumem jih, teh ljudi!«

»Povedal sem jim.«

»In —?«

»Dejali so, da pojdite z njimi na vojsko zoper neke rodove, ki jih hočejo napasti. Za nagrado vam bodo pokazali razvalin, kolikor jih hočete videti.«

»Well! Pojdem z njimi!«

»To ni mogoče!«

»Zakaj ne?«

»V neprilike bi zašla oba. Kaj naju brigajo njihovi sporil!«

»Nič! Pa prav zato lahko greva, kamor hočeva!«

»Si je treba zelo premisliti —!«

»Vas je strah?«

»Ne.«

»Mislim sem si. Torej pojdiva! Povejte jim!«

»Premislili si še bode!«

»Prav nič!«

Obrnil se je v stran in to je bilo pri njem znamenje, da je rekel zadnjo besedo. Trmast je bil, kar si je namislil, to je moralo biti.

Dejal sem torej šejhu:

»Povedal sem prej, da se borim za pravico in za poštenost. Ali je vaša zadeva pravična?«

»Ti naj pripovedujem?«

»Stori to!«

»Si čul o rodu Džeheš?«

»Da. Roparski rod je. Veže se z Abu Salmâni in z drugimi sličnimi nepoštenimi rodovi, pa napada sosedo in ropa in krade.«

»Prav si poučen. Tudi nas so napadli in nam pokradli številne črede. Pa udrli smo za njimi in jim vse spet vzeli.

Tedaj pa nas je šejh Džehešov tožil pri mutasarrifu, pri namestniku v Môsulu, in ga še podkupil povrh.

Mutasarrif je poslal k meni in mi dal povedati, naj pridem z zastopniki rodu k njemu v Môsul. Ker sem pa dobil rano v boju z Džeheši in nisem mogel sam v Môsul, sem poslal sina v spremstvu petnajstih mož k njemu.

Prelomil je besedo in vrgel mojega sina in njegovo spremstvo v ječo. Še danes ne vemo, kje so.«

»Si poizvedoval za njimi?«

»Da. Pa brez uspeha. Nobeden mojih ljudi se ne sme v Môsulu pokazati.

Vsi rodovi Šammarov so bili seve ogorčeni nad mutasarrifom. Ubili so par njegovih ljudi. Za kazen zbira vojsko zoper nje in obenem je nahujskal Obeide, Abu Hammede in Džoware zoper mene, da ne morem pomagati bratskim rodovom. In Obeidi, Abu Hammedi in Džowâri niti niso njegovi podaniki, ampak spadajo pod Bagdâd.«

»Kje taborijo tvoji sovražniki?«

»Se šele pripravljajo.«

»Zakaj se ne združiš z drugimi rodovi Šammarov?«

»Kje bi našli pašo za naše črede?«

»Res je! Deliti se hočete, mutasarrifa in njegovo vojsko zvabiti v puščavo in ga pobiti.«

»Da. Namestnik in njegova vojska nam ne morejo nič. Drugo pa je z rodovi, katere hujska zoper nas. Ti so Arabci, beduini. Ne smemo jih pustiti blizu naših čred.«

»Koliko bojnikov šteje tvoj rod?«

»Tisoč ensto.«

»In kako močen je sovražnik?«

»Več nego trikrat močnejši je.«

»Koliko časa potrebuješ, da zbereš svoje ljudi?«

»Eden dan.«

»Kje taborijo Obeidi?«

»Ob spodnjem teku Malega Zâba.«

»In Abu Hammedi?«

»Blizo ožine el-Fatha, tam kjer prodre Tigris skozi gorovje Hamrin.«

»Na katerem bregu?«

»Na obeh.«

»In Džowâri?«

»Med hribovjem Hamrin in na desnem bregu Tigrisa.«

»Si razposlal oglednike?«

»Ne.«

»Bi bil moral!«

»Ne gre! Šammare dobro poznajo. Vsak bi bil izgubljen, ki bi se prikazal pri njih.

Ampak —.«

Umolknil je in me zamišljeno in pozorno gledal.

Nadaljeval je:

»Emir, si zares prijatelj Mâleka Ateiba —?«

»Da.«

»In tudi naš prijatelj?«

»Da.«

»Pojdi, nekaj ti bom pokazal!«

Šel je ven, vsi smo šli za njim, tudi Anglež.

Med obedom so postavili poleg šejhovega šotora drug majhen šotor za Angleževa služabnika in opazil sem, da so tudi njima obilno postregli.

Zunaj taborišča so bili privezani šejhovi konji. K njim nas je peljal.

Vsi so bili krasne, plemenite živali. Dva pa sta me naravnost očarala. Eden je bil belec, kobila, najlepši konj, ki sem ga kedaj videl. Ušesa so bila dolga, tenka in prozorna, nosnice visoke, polne in temno-rdeče, griva in rep kakor svila.

»Krasna žival!« sem vzkliknil.

»Reci ‚Mâ šâ 'llâh!‘, me je prosil šejh.

Arabci so glede konj precej praznoverni. Če komu konj posebno ugaja, mora reči ‚Mâ šâ 'llâh‘, sicer bi se zameril.

»Mâ šâ 'llâh!« sem rekel.

»Mi verjameš, da sem na tej kobili gonil divjega osla v gorovju Sindžâr, dokler se ni mrtev zgrudil?«

»Ni mogoče!«

»Pri Allâhu, res je! Vsi vi mi lahko potrdite!« se je obrnil k svojim ljudem.

»Potrjujemo!« so vzkliknili kakor z enim glasom.

»Od te kobile me more ločiti le smrt,« je pravil šejh.

»Kateri ti še ugaja?«

»Tale žrebec! Poglej, kako enakomerno so vzraščeni njegovi udje, kako plemenito se nosi in kako čudovita je njegova barva, črn je ko noč!«

»To še ni vse! Tale vranec ima tri najvažnejše čednosti najboljšega konja!«

»Katere?«

»Brzonog je, pogumen je, dolgo sapo ima.«

»Na čem spoznaš to?«

»Dlaka se mu kodra na hrbtu, to kaže da je brzonog, kodra se mu griva pri korenini, to kaže da ima dolgo sapo, in kodra se mu sredi čela, to pomeni ponos, ognjevitost, pogum. Nikdar ne bo zapustil svojega gospodarja, skozi tisoč sovražnikov ga bo nesel.

Ali si že imel kedaj takega konja?«

»Da.«

»Ah —! Torej si bogat človek!«

»Nič me ni stal. Mustang je bil.«

»Kaj je to, mustang?«

»Divji konj, ki si ga moraš šele uloviti in ukrotiti.«

»Ali bi kupil tegale vranca, če bi imel denar in če — če bi vobče bil naprodaj?«

»Tako ga kupim!«

»Lahko si ga zaslužiš!«

»Ah —! Ni mogoče —!«

»Da! Dobiš ga v dar!«

»S kakimi pogoji?«

»Če nam zanesljivo poizveš, kje in kedaj se bodo zbrali Obeidi, Abu Hammedi in Džowâri.«

Skoraj da bi bil na ves glas zavriskal in poskočil! Cena je bila visoka. Vranec pa je bil še mnogo več vreden!

Nisem dolgo pomišljal. Vprašal sem:

»Do kedaj ti moram prinesiti poročilo?«

»Ko boš vse izvedel.«

»In kedaj dobim vranca?«

»Ko se vrneš.«

»Prav! Ne morem vnaprej zahtevati plačila, oziroma nagrade za svoj trud. Pa brez vranca tudi najbrž dane naloge ne bom mogel izvršiti!«

»Zakaj ne?«

»Ker je pri takem poizvedovanju končno lahko vse na tem, ali ima jezdec pod seboj konja, ki se nanj more popolnoma zanesti.«

Nekaj časa je molčal in gledal v tla.

»Ali veš da si pri takem poizvedovalnem pohodu lahko ob konja —!«

»Vem! Kakršen je pač jezdec! Pa če jezdim tegale vranca, ga ni človeka, ki bi me prehitel!«

»Dobro jezdiš?«

»Ne jezdim kakor vi. Moral bi si vranca šele privaditi.«

»Torej te prekašamo!«

»Prekašate —? Ste dobri strelci?«

»V diru pogodimo goloba na šotoru!«

»Dobro! Posodi mi vranca in pošlji deset mož za menoj. Ne bom jezdil za tisoč sulic daleč, pa smejo streljati name, kolikor hočejo! Ne bodo me ujeli, pa tudi ne zadeli!«

»Šališ se, emir!«

»Nikakor ne! Za res mislim!«

»In če te primem za besedo —?«

»Dobro!«

Oči so se iskriale Arabcem od veselja. Gotovo je bil vsak izmed njih izvrsten strelc in vsak si je želel, da bi šejh mojo ponudbo sprejel in da bi se mogli pokazati.

Šejh pa je molčal in gledal v tla. Ni se mogel odločiti.

»Vem, o šejh!« sem mu dejal, »kake misli te vznemirjajo. Pa poglej tule! Ali se loči mož-bojevnik od takegale orožja?«

»Nikdar!«

Vzel sem svoje orožje in ga položil šejhu pred noge.

»Glej, tule pred tvoje noge ti ga polagam v zastavo in jamstvo, da nisem prišel konj krast. In če ti to še ni dovolj, pa ti naj jamči še moja častna beseda in tule moj prijatelj!«

Pomirjen se je nasmehnil.

»Pa naj bo! Torej deset mož?«

»Da. Lahko jih je tudi dvanajst ali petnajst.«

»In streljati smejo na tebe?«

»Da. Če me ustrelijo, jim ne more nihče nič očitati. Izberi svoje najboljše jezdece in strelce!«

»Predrzen si, emir!«

»Tako misliš ti!«

»Le za teboj smejo jezdit?«

»Lahko jezdiyo kakor in kamor hočejo.«

»Allâh kerim! Že sedaj si mrtev človek!«

»Toda v hipu, ko obstojim na temle mestu, je igra pri kraju!«

»Dobro! Sam si določil pogoje! Tudi jaz bom jezdit svojo kobilo, da bom lepše videl zanimivi lov!«

»Dovoli mi pa, da prej vranca poskusim!«

»Dobro!«

Sedel sem in medtem ko je šejh zbiral ljudi, ki bi me naj lovili, sem nekoliko pojezdil in se kmalu prepričal, da se smem na vranca popolnoma zanesti.

Razjahal sem in snel sedlo. Vranec je čutil, da se pripravlja nekaj posebnega, oči so se mu svetile, griva mu je vstajala in vitke nogice so mu igrale kakor plesalki, ki poskuša, ali so tla plesne dvorane dovolj gladka za valček in polko. Djal sem mu okrog vratu jermen in mu privezal zanko na podprsnico.

»Sedlo si mu snel —?« se je čudil šejh. »In čemu ti bo tale zanka?«

»Koj boš videl! Ali si izbral svoje ljudi?«

»Da. Tule jih je deset.«

Bili so že v sedlu. Tudi vsi drugi, kar jih je bilo blizu, so sedeli na konjih. Vse je bilo seve silno radovedno na lov na »slavnega emirja«.

»Torej pa začnimo!

Ali vidite tamle oni šotor, ki sam stoji, kakih šeststo korakov bo odtod?«

»Vidimo.«

»Koj ko prijezdim do njega, lahko streljate name! Ni mi treba pustiti niti za korak predstva.«

Skočil sem na konja. Kakor puščica je šinil v dir. Pravi užitek je bil, dirjati takole z njim po planoti! Sijajen konj je bil!

Arabci so prhnili za menoj. Pa niti polovice pota do šotora še nisem napravil in že so bili za dobrih petdeset korakov zadaj.

Tedaj sem se sklonil konju na vrat ter neopazeno vtaknil roko v vratni jermen, nogo pa v prsno zanko. Malo pred šotorom sem se obrnil.

Vseh deset je imelo puške pripravljene za strel. Čakali so trenutka, ko bom prijezdil do šotora.

Še par korakov, pa sem bil pri šotoru.

V trenutku sem obrnil vranca v pravem kotu na levo. Do tedaj so mi bili Arabci za hrbtom, sedaj sem jih imel na svoji levici, lahko sem opazoval vsako njihovo kretnjo.

Res je eden ustavil konja, v diru in s tisto mojstrsko točnostjo, ki jo zna le Arabec. Stal je ko iz bronca vlit spomenik.

Pomeril je, strel je počil.

»Allâh illâ 'llâh! Jâ Allâhi — wallâhi — tallâhi!« je donelo za menoj.

Vsi so seve mislili, da sem zadet, ker me niso več videli.

Jaz pa sem se, viseč že prej na vratnem jermenu in na prsni zanki, vrgel na desno stran konja, na tisto, ki je bila od zasledovalcev proč obrnjena, in visel zakrit za njegovim truplom. Seveda me nihče ni videl —.

Pogledal sem pod vratom vrančevim za zasledovalci. Nihče ni več meril.

Koj sem se spet zravnal in sedel na konja, ga obrnil nazaj na desno stran in dirjal dalje.

»Allâh akbar —! Mâ šâ 'illâh —! Allâhi — walâhi — tallâhi —!« je bučalo za mojim hrbtom.

Niso razumeli, ti dobri ljudje, kako je mogoče, da sem divjem diru zopet prišel na konja, ki sem malo prej zadet padel na tla —.

Skokoma so planili za menoj in dvignili puške. Spet sem obrnil vranca na levo, se vrgel na njegovo desno stran in jezdil v ostrem kotu mimo njih. Sedaj so seveda najbrž že slutili, kje tičim, pa streljati niso smeli, ker bi bili konja zadeli.

Tako smo loveč se in skrivajoč se jezdili parkrat krog tabora. Tak lov je navidezno nevaren, pa na takem izvrstnem konju je igrača. Nazadnje sem, viseč ob strani, šinil sredi med zasledovalci skozi in na mesto, kjer se je lov začel.

Ko sem razjahal, ni kazal vranec niti sledu potu ali penjenja. Niti z zlatom bi ga ne odtehtal!

Drug za drugim so se vračali tudi Arabci. Pet strelcev je padlo, nobeden me ni zadel.

Šejh me je pograbil za roko.

»Hamdulillâh —! Da le nisi ranjen! Bal sem se za tebe! Ni ga v vsem rodu Šammarov jezdeca, ki bi bil tebi enak!«

»Motiš se! Prav mnogo jih je v rodu Šammarov, ki so boljši jezdecji nego jaz, le da do danes nobeden ni vedel, da se more jezdec skriti v diru za konjem. Če me ni zadela nobena krogla in me nobeden tvojih ljudi ni dohitel, gre zasluĝa za to le tvojemu konju!

Pa — dovoli, da vloge zamenjamo!«

»Kako misliš?«

»Vsi pogoji naj ostanejo kakor prvič, le da smem vzeti topot puško s seboj in da smem streljati na tvoje ljudi, ki me bodo zasledovali.«

»Allâh kerim —! se je prestrašil, »Allâh naj nas varuje take nesreče! Ti bi vse s konjev postreljal!«

»Torej sedaj verjameš, da se mi ni treba bati ne Obeidov, ne Abu Hammedov, ne Džowârov, če jezdim tvojega konja?«

»Emir, verjamem ti!«

Videti mu je bilo, da se bori sam s seboj in zoper poslednje pomisleke. Pa po kratkem molku je dejal:

»Ti si hadži Karâ ben Nemsî, prijatelj mojega prijatelja in brata Mâleka. Vzemi vranca in jezdi proti vzhodu! Če mi ne prineseš nobenih vesti o mojih sovražnikih, ostane vranec moj, če pa mi prineseš zadovoljujoče novice, je tvoj! Potem ti bom povedal tudi njegovo skrivnost.«

Vsak arabski jezdni konj, če je le količkaj boljši ko srednje vrste, ima svojo skrivnost, to je, naučen je na tajno znamenje, na katero napne svoje moči do skrajne, divje naglice in se ne ustavi prej, da ali pade mrtev na tla ali pa da ga ustavi jezdec. Tega tajnega znamenja ne razodene lastnik nikomur, niti svojemu najboljšemu prijatelju ne, niti očetu ne, ne bratu ne ženi, in uporabi ga le če mu preti res smrtna nevarnost.

»Šele tedaj?« sem dejal. »Ali se ne utegne zgoditi, da me more rešiti le skrivnost tvojega konja?«

»Res je! Pa vranec še ni tvoj!«

»Pa bo!« sem vzkliknil prepričano. »In če ne bo, pojde njegova skrivnost z menoj v grob. Nihče je nikdar ne bo zvedel!«

»Torej pa pojdi!«

Peljal me je na stran in mi šepetaje govoril:

»Če hočeš, da bo vranec letel kakor sokol v višavah, mu deni roko nalahno med ušesa in zakličî glasno besedico ‚Rih!‘«

»Rih —? To pomeni veter.«

»Da, veter. Tako je tudi vrancu ime. Pa še hitrejši je ko veter. Nagel je ko vihar!«

»Hvala, šejh! Izvršil bom, kar si naročil, tako izvršil, ko da sem sin Haddedinov ali pa šejh Mohammed Emin sam!

Kedaj naj odidem?«

»Jutri zarana, če ti je ljubo!«

»Katero vrsto dateljnov mu daješ?«

»Navajen je na balahât. Ni treba seve da bi te moral poučiti, kako je treba ravnati s takim plemenitim konjem —!«

»Ne!«

»Prenoči nocoj ob njegovem truplu in povej mu stoto sûro v nozdrvi, tisto, ki govori o dirjajočih konjih, pa te bo ljubil in te ubogal do poslednjega vzdih!

Znaš stoto sûro?«

»Znam!«

»Povej jo!«

Res ga je zelo skrbelo za konja, pa tudi za mene. Povedal sem sûro. Glasi se takole.

»V imenu Allâha, usmiljenega, milostljivega! Pri konjih bežečih, hrkajočih v teku in kresajočih iskre in napadajočih rano in dvigajočih prah s kopiti in prodirajočih sovraga, — zares, človek je svojemu Gospodu nehvaležen in zares on se tega dobro zaveda. Zares, človek prehudo hrepeni po bogastvu. Ali ne ve, da ko bo odkrito kar je v grobovih in razodeto kar je v srcih, da bo Gospod tisti dan o njih vse vedel?«

Povedati moramo bravcem, da je prevod zelo dobeseden in da so šle prav radi tega v izgubo dovršene ritmične lepote izvirnika, ki slišno posnemajo topot konjev. Stota sûra je ena prvih, ki jih je Mohammed spesnil, in ena najlepših.

»Res, znaš jo!« je dejal šejh. »Stoinkrat sem jo šepetal Rihu v uho, po noči ležeč trdno ob njem. Stori tudi ti tako! Spoznal te bo, da si njegov gospodar, in ljubil te bo.

Sedaj pa pojdiva v šotor!«

Sir Lindsay je dotodaj molče opazoval. Seveda ni ničesar razumel in radovednost ga je silno gnala.

»Zakaj so streljali na vas?«

- »Pokazati sem jim hotel, kako se znam po indijansko skriti za bežečim konjem.«
- »Krasno! Sijajen vranec!«
- »Ali veste, čegav je?«
- »Šejhov!«
- »Nel!«
- »Ampak —?«
- »Moj!«
- »Kaj še!«
- »Moj! Res!«
- »Gospod, moje ime je David Lindsay in jaz si ne dam ničesar natvezti! Zapomnite si!«
- »Dobro! Torej bom pa tudi vse drugo za sebe obdržal!«
- »Kaj?«
- »Da vas moram jutri zarana zapustiti.«
- »Zakaj?«
- »Na poizvedovanje pojdem. Znano vam je že, da se plete vojska. Poizvedel bi naj, kje se bodo zbrali sovražniki in kedaj. In za plačilo dobim vranca.«
- »Srečen človek! Pojdem z vami! Bom tudi poslušal in poizvedoval!«
- »Ne morete!«
- »Zakaj ne?«
- »Nič bi mi ne koristili, le v škodo bi mi bili. Vaša obleka na primer!«
- »Malenkost —! Oblečem se za beduina —!«
- »— ne da bi znali besedice arabski —!«
- »Pa res —! Ni mogoče —! Kako dolgo izostanete?«
- »Ne vem. Par dni. Doli čez Mali Zâb moram in ta je precej daleč odtod.«
- »Slaba pot —! Hudobni ljudje —!«
- »Bom že pazil!«
- »Ostanem doma, če mi storite uslugo!«
- »Katero?«
- »Ne poizvedujte samo za beduini —.«
- »Ampak tudi —?«

»— za razvalinami! Moram izkopavati —! Krilate bike najti —! V London v britanski muzej poslati —!«

»Bom poizvedoval! Gotovo!«

»Well! Konec! Vstopiva!«

Posedli smo in prebili dan v pripovedovanju pravljič, ki jih Arabec zelo rad posluša. Tudi godbo in petje smo imeli. Igrali so samo na dvoje vrste glasbil: neke vrste citre, rabâbe jih imenujejo, samo eno struno imajo, in na tabl, na boben, ki je v primeri s slabotnimi, enoličnimi glasovi rabâbe neznosno ropotal in bobnel.

Nato smo molili in šli spat.

Anglež je spal v šejhovem šotoru, jaz pa sem šel ven k vrancu in mu legel med noge.

Ali se mu res govoril stoto sũro v nozdrvi?

Seveda sem mu jo! Pa ne morebiti ker sem praznoveren, ampak iz zgolj naravnih razlogov.

Vranec je bil tega vajen po svojem prejšnjem gospodarju Ker sem jaz s to navado nadaljeval, je prenesel svojo ljubezen in zvestobo tudi na mene in ker sem pri govorjenju dihal trdo ob njegovih nozdrvih, se je navadil na vonj svojega novega gospodarja.

Vso noč sem ležal med njegovimi nogami, trdo ob njegovem truplu. In dobro sem spal.

Ko se je danilo, se je odprl šejhov šotor in ven je stopil sin Lindsay.

»Ste spali, sir?« me je vprašal zaspano.

»Da.«

»Jaz nič!«

»Kako da ne?«

»Je bilo zelo živahno v šotoru —!«

»Vaši tovariši —?«

»Ne.«

»Kdo pa?«

»Različni drugi gostje —!«

Smejal sem se.

»Na take goste, dragi sir Lindsay, se je treba tukaj na Jutrovem slejkoprej navaditi!«

»Se nikdar ne bom! Pa tudi nisem mogel spati, ker sem neprestano mislil na vas!«

»Zakaj?«

»Odšli bi bili brez slovesa —!«

»Na vsak način bi se bil od vas poslovil!«

»Bi bilo morebiti prepozno!«

»Zakaj?«

»Mnogokaj vas moram še vprašati —!«

»Torej le kar vprašajte!«

Že prejšnje dneve sem mu moral to in ono arabsko besedo povedati. Topot je hotel svoj pouk še temeljiteje opraviti.

Vzel je iz žepa zapisnik.

»Dal si bom pokazati razvaline«, je pravil. »Moral bom govoriti arabski. Povejte mi par besed!

Kaj se pravi prijatelj?«

»Sâhib ali pa habib.«

»Dobro. Sovražnik?«

»Aduww ali pa dušman.«

»Treba bo to in ono plačati. Kaj se pravi dolar?«

»Rijâl ifrandži.«

»Denarnica?«

»Kis.«

»Izkopaval bom. Kaj se pravi kamen?«

»Hadžar je kamenje, hadžare pa posamezen kamen.«

Tako me je izpraševal, par sto besed sem mu moral povedati, vse je zapisal.

V tem se je zdramil tabor. Poklicali so me k šejhu na zajutrek.

Med zajutrkom smo se še posvetovali o tem in onem in potem sem se poslovil, sedel na vranca ter odpotoval.

Sklenil sem, da najprvo obiščem rod Džowârov.

Najkrajša pot k njim je bila ob wadiju Tartar, ki teče skoraj vzporedno ob Tigrisu.

Pa ob Tartaru so utegnili prav ob tistem času Obeidi pasti svoje črede in tem sem se hotel zaenkrat še izogniti.

Jezdil sem torej zapadno ob Tartaru proti jugu, tako da bi bil par kilometrov severno od mesta Tekrit prišel k Tigrisu. Tam sem upal, da gotovo najdem Džowâre.

Z živili sem bil preskrbljen, ni mi bilo treba streljati divjačine. Vode za konja nisem potreboval, sočne trave je bilo dovolj na pustinji. Druge skrbi torej nisem imel ko da sem se izogibal vsakemu sumljivemu srečanju in da sem se držal smeri proti Tekritu. Kompas in daljnogled sta mi pri tem pomagala. Vsakega človeka sem na brezkončni ravnini videl v daljnogledu že od daleč, mnogo prej nego je mogel videti mene.

Dan je minil brez dogodkov in na večer sem legel ob samotni skali k počitku.

Preden sem zaspal, mi je prišlo na misel, ali bi ne bilo bolje, če bi vobče koj naravnost v Tekrit jezdil. Tam bi utegnil brez posebnih težav marsikaj zvedeti, kar bi nam koristilo. Res sem sklenil, da drugo jutro izpremenim smer in se obrnem globlje proti jugu.

Pa sklepa nisem izvršil. Prišlo je čisto drugače.

Trdo sem spal in šele svareče prhanje vrančevo me je zbudilo.

Skočil sem na noge in zagledal pet jezdecev, ki so prihajali od severa naravnost proti meni. Bežati se mi ni zdelo vredno, četudi bi me bil vranec v par minutah odnesel dovolj daleč, da bi mi ne mogli škodovati.

Mirno sem torej sedel na konja, vzel malomarno puško v roke in čakal.

V diru so prijezdili in se ustavili trdo pred menoj. Na obrazih jim ni bilo videti niti najmanjše sovražnosti. Zaenkrat se mi torej ni bilo treba ničesar bati.

»Selâm alêk!« je pozdravil eden njih.

»Alêk!« sem odgovoril.

»Ali si tukaj prenočil?«

»Da.«

»Ali nimaš šotorâ, da bi pod njim svoje ude položil k počitku?«

»Ne. Allâh je svoje darove zelo različno razdelil. Enemu je dal šotor za streho, drugemu pa nebo.«

»Pa ti bi lahko imel šotor! Konja imaš, ki je več vreden ko par sto šotorov!«

»Moj konj je vse, kar imam.«

»Ga prodaš?«

»Ne.«

»Gotovo nisi daleč odtod doma.«

»Zakaj ne?«

»Vranec je še čisto svež.«

»Pa vendar stanuje moj rod mnogo mnogo dni hoda odtod, daleč na zapadu, onstran svetih mest.«

»Kako se imenuje tvoj rod?«

»Ulâd Nemsî.«

»Da! Na zapadu pravijo ‚ulâd‘ mesto ‚benî‘ ali ‚abu‘, kakor pravimo mi.

Zakaj hodiš tako daleč od doma?«

»Obiskal sem Mekko in sedaj hočem še videti mesta in taborišča, ki ležijo tu na meji Perzije, da bom lahko svojim ljudem doma tudi o teh krajih pripovedoval.«

»Kam si danes namenjen?«

»Na vzhod bom potoval, kamor me bo Allâh peljal.«

»Torej pojdi z nami!«

»Kje ste doma?«

»Nad hribovjem Harnin, tam se pasejo naše črede na bregu in na otokih Tigrisa.«

Hm —! Ali so bili ti ljudje morebiti iz rodu Džowârov? Saj so Džowâri stanovali ob hribovju Harnin.

Izpraševali so mene, ni torej bilo nevljudno, če sem tudi jaz nje izpraševal.

»Katerega rodu so tiste črede?«

»Rodu Abu Mohammed.«

»Ali prebivajo še tudi drugi rodovi v bližini?«

»Da. Niže doli ob Tigrisu stanujejo Alabeidi, ki plačujejo davek šejhu harninskemu, više gori pa Džowâri.«

»Komu pa Džowâri plačujejo davek?«

»Vidim da si prišel od daleč! Džowâri nikomur ne plačujejo davka. Sami si ga vzamejo. Tatovi so in roparji, naše črede noben dan niso varne pred njimi.

Pojdi z nami, če se hočeš zoper nje boriti!«

»Ste v boju z njimi?«

»Da. Zvezali smo se z Alabeidi zoper nje. Če se hočeš učiti junaških del, pridi se jih k nam učiti!

Pa kako da si spal na Levjem griču?«

»Ne poznam kraja. Utrujen sem bil, pa sem legel.«

»Allâh kerim —! Ljubljenec Allâhovi si, sicer bi te bil raztrgal davitelj naših čred! Noben Arabec se ne pomudi tukaj niti za uro ne, kajti pri tem griču se zbirajo levi!«

»Levi —? Tod ob Tigrisu —?«

»Da. Tod je levov dovolj. Više gori ob Tigrisu žive le še leopardi.

Pojdeš z nami?«

»Če bom vaš gost.«

»Naš gost si! Podajmo si roke in menjajmo dateljne!«

Segli smo si v roke in od vsakega sem dobil datelj, ki sem ga z dlani pojedel. Tudi jaz sem dal vsakemu datelj, ki ga je z dlani pojedel.

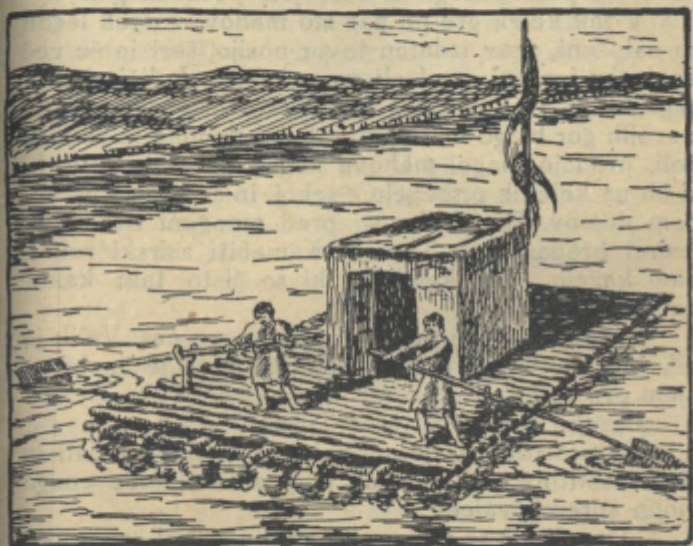
Nato smo odjezdili proti jugovzhodu. Prebredli smo reko Tartar, ki je spomladi polna vode, po leti pa prazen, suh wadi.

Moji spremljevalci so bili pošteni beduini brez hinavstva in zahrbtnosti, to sem koj opazil tekom po-

govora. Vračali so se z gostije od bližnjega prijateljskega rodu, polni hvale so bili nad gostoljubnostjo prijateljev in nad veselo gostijo.

Svet je polagoma lezel kvišku in prehajal v hribovje, z vrha pa naglo padal v Tigrisovo dolino. Z roba doline je bil lep razgled. Na desni spodaj so ležale razvaline Eski-Tekrita, niže doli je ležal sedanji Tekrit, na levi se je dvigal džebel Harnin, pred nami pa je zelenela Tigrisova dolina.

Kelek — — je sestavljen iz napihnenih kozjih mehov. Počezni tramovi je vežejo — —» (Str. 60.)

V pol uri smo bili pri reki. Široka je skoraj poldrugi kilometer, dolg, ozek, gosto z zelenjem obraščen otok jo deli v dva rokava. Na otoku sem opazil taborišče.

»Saj pojdeš z nami? Dobrodošel gost boš našemu šejhu!«

»Kako pa pridemo čez reko?«

»Koj boš videl! Opazili so nas. Pojdimo više gori, tam bo pristal kelek.«

Kelek je splav, kakršne rabijo na Tigrisu že od asirskih časov sem. Že Herodot pripoveduje o njih.

Sestavljen je iz napihnjenih kozjih mehov. Počezni tramovi je vežejo in nanje so položene deske. Tramovi in deske so povezane z vrbjem. Kelek ima dvoje vesel, jermeni vesel so iz bambusovega trstičja, na dvoje precepanega in z vrbjem povezanega.

V tak kelek gre po par sto mehov, v dveh legah so naloženi, prav izdaten tovor nosijo, šest in še več konjev z jezdeci vred ali pa primerno količino drugega blaga. In dolgo pot zdržijo. Kurdi vozijo z njimi s svojih gor blago in živino v daljni Bagdâd in še niže doli, prodajo blago, mehove in les, zajahajo osle, ki si jih na kelekih pripeljejo s seboj, in se vrnejo po suhem domov. Prav tako so pred mnogimi tisoči leti Asirci brodarili po Tigrisu. Kameniti asirski reliefi nam kažejo slike kelekov, ki so čisto taki kakor dandanes.

In tak kelek je prišel čez reko po nas. Velik je bil, šest in še več konjev z ljudmi vred je imelo na njem prostora.

Gladko smo prišli čez Tigris.

Trop otrok nas je sprejel, psi so nas nalajali in star, častitljiv Arabec nas je pozdravil, oče enega mojih spremljevalcev.

»Dovoli, da te peljem k našemu šejhu!« se je ponudil tisti, ki me je vabil s seboj.

Še več ljudi se nam je približalo med potom, pa spoštljivo so ostali za nami in nobeden me ni nadlegoval z vprašanji. Občudovaje pa so gledali mojega vranca.

Nismo šli daleč.

Pred prostorno kočjo smo obstali, narejeno iz vrbinih debel in z bambusovimi trstikami krito. Tla so bila z rogoznicco pogrnjena.

Močen, velik človek je vstal, ko smo vstopili. Pravkar je brusil svoj dolgi nož na kamenu.

»Selâm alêk!« sem pozdravil.

»Alêk!« je odgovoril in me bistro gledal.

»Dovoli, o šejh, da ti pripeljem tegale moža!« me je predstavil moj spremljevalec. »Odličen bojevnik je in nisem si upal, mu ponuditi svoj šotor.«

»Kogar mi ti pripelješ, mi je vsak dobrodošel!« je odgovoril šejh.

Beduin je odšel in šejh mi je ponudil roko.

»Sedi, tujec! Utrujen si in lačen. Počil si boš in se okrepcal! Dovoli pa, da poprej pogledam po tvojem konju!«

Tak je pristen Arabec! Najprvo konj, potem šele človek!

Ko je spet vstopil, mu je bilo na obrazu videti, da mu je vranec vzbudil prav posebno spoštovanje do mene. Arabec sodi človeka po njegovem konju.

»Mâ šâ 'llâh —! Plemenito žival imaš! Allâh ti jo obvaruj! Poznam ga, tega vranca!«

Hm —!

Ni mi bilo posebno prijetno, vkljub časti, ki mi jo je prinašal plemeniti vranec —! Če je bil Mohammed Eminov vranec tođ tako dobro znan, mi je utegnîl še lepe sitnosti povzročati! Prav lahko je izdal vse moje namere!

Ali pa tudi ne —.

»Odkod ga poznaš?« sem vprašal šejha.

»Najboljši konj Haddedinov je.«

»Poznaš Haddedine?«

»Vse rodove poznam. Tebe pa ne poznam.«

»Poznaš šejha Haddedinov?«

»Mohammeda Emîna?«

»Da. On me je poslal.«

»Kam?«

»K tebi!«

»On da te je k meni poslal —?«

»Pravzaprav ne. Vendar prihajam tudi k tebi!«

»Počij si najprej! Potem boš govoril.«

»Nisem utrujen in kar ti imam povedati, je tako nujno in važno, da bi ti najrajši takoj povedal.«

»Govori!«

»Čul sem, da so Džowâri tvoji sovražniki —.«

»Moji sovražniki so!« je odgovoril in obraz se mu je stemnil.

»Tudi moji sovražniki so in sovražniki Hadde-dinov.«

»Vem.«

»Pa veš tudi, da so se Džowâri zvezali z Abu Hammedi in Obeïdi in da nameravajo Haddedine napasti?«

»Vem.«

»Pravili so mi, da si se zvezal z Alabeïdi in da hočeš napasti Džowâre —.«

»Da.«

»Prihajam k tebi, da se o tej zadevi pomeniva.«

»Torej pa ponavljam: Dobrodošel si mi!

Pa pokrepčaj se in počij si ter počakaj, da zberem starejšine!«

Za slabo uro je sedelo osem mož krog šejha in mene. S slastjo so si rezali ogromne grizljaje s pečenega koštruna, ki ga je šejh dal med tem pripraviti. Starejšine Abu Mohammedov so bili.

Pripovedoval sem jim, kako sem prišel k Hadde-dinom in kako me je šejh Mohammed Emin izbral za sela.

»Kaj nam svetuješ?« me je vprašal šejh.

»Nič. Vaše glave so osivele, jaz pa sem še mlad. Ne spodobi se, da bi v zboru starejšin mlad človek nasvete dajal.«

»Iz tvojih besed govori modrost. Mlad si še, pa tvoj razum je star in izkušen, sicer bi te Mohammed Emin ne bil izbral za svojega odposlanca. Poslušali te bomo, se posvetovali in se odločili.«

»Koliko mož šteje tvoj rod?«

»Devetsto.«

»In rod Alabeidov?«

»Osemsto.«

»Torej skupaj tisočsedemsto mož. Ravno polovico tega, kar je sovražnikov.«

»Koliko mož imajo Haddedini?«

»Tisočensto. Pa na številu ni toliko, važnejše so druge okoliščine.

Ali vam je znano, kedaj se mislijo Džowâri združiti z Abu Hammedi?«

»Na dan po prihodnjem jôm el-džum'a.«

To je bilo prihodnjo soboto. Vprašal sem:

»Ali veš to natančno?«

»Med Džowâri imamo zaveznika, ki nas o vsem obvešča.«

»Kje se bodo zbrali?«

»Pri razvalinah Han Harnin.«

»In potem?«

»Potem se oba rodova združita z Obeidi.«

»Kje?«

»Med vrtincem Kelâb in hribovjem Kanûta.«

»Kedaj?«

»Tretji dan po prihodnjem jôm el-džum'a.«

To je bilo po našem v nedeljo. Nadaljeval sem:

»Izredno dobro si poučen! Kam pa se nato obrnejo?«

»Potem bodo šli naravnost nad Haddedine.«

»In kaj mislite storiti vi?«

»Napadli bomo med tem njihov tabor, kjer bodo ostale le žene in otroci, in jim bomo odvedli njihove črede.«

»Ali bo to pametno?«

»Vzeli si bomo, kar so nam ukradli.«

»Čisto prav! Toda Haddedinov je le tisočensto, sovražnikov pa tritisoč. Zmagali bodo, se vrgli na vas in vam vzeli, kar ste jim zaplenili, pa še vaše črede povrh!

Povej, če ne govorim prav —!«

»Prav govoriš! Mislili smo, da pridejo Hadde-
dinom drugi rodovi Šammarov na pomoč.«

»Te namerava napasti môsulski namestnik.«

»Kaj nam svetuješ? Ali bi ne bilo bolje, sovražne
rodove posamič napasti?«

»Premagali bi enega in si nakopali druga dva na
vrat —!

Vse tri je treba napasti obenem! In sicer tam,
kjer se bodo zbrali, torej pri vrtincu Kelâb.

Če vam je prav, vam pride Mohammed Emin s
svojimi ljudmi na pomoč. Tisti dan, ko bodo vsi trije
rodovi zbrani, torej tretji dan po prihodnjem jôm el-
džum'a, se vrže nanje s hribovja Kanûta, vi pa jih na-
padete od juga in jih vržete v reko.«

Po daljšem posvetovanju so moj predlog sprejeli.

Posvetovali smo se še o podrobnostih. Zboro-
vanje je trajalo ves popoldan, šele na večer smo bili
gotovi.

Ostal sem torej tisto noč pri šejhu Abu Mo-
hammedov. Drugo jutro pa so me na vse zgodaj pre-
peljali črez reko in odjezdil sem na zapad proti domu.

Moja naloga je bila rešena.

Pa tako lahko in nepričakovano naglo sem jo re-
šil, da me je bilo kar sram, za tak neznamenit trud vzeti
v dar dragocenega vranca. Nisem si ga zaslužil. Ne-
kaj sem še moral storiti, sicer ga nisem bil vreden —.

Pa kaj —?

Res! Prišlo mi je na misel, ali bi ne bilo dobro, če
bi si že koj tudi bojišče ob hribovju Kanûta nekoliko
ogledal in si na licu mesta napravil podroben načrt
za napad.

Ta misel mi ni več dala miru.

Pustil sem torej reko Tartar na levi in se obrnil
proti severu, proti hribovju Hamrin, ki poteka od
severozapada proti jugovzhodu.

Solnce se je bližalo zatonu, ko sta se pojavila na
zapadnem obzorju dva jezdeca.

Ali se jima naj umaknem —? Dvema? Ne!

Naglo sta jezdila. Ko sta me opazila, sta za hip obstala, pa prišla bliže.

Obstal sem in ju čakal.

Dva krepko zrastle beduina sta bila. Ustavila sta se pred menoj in eden me je vprašal:

»Kdo si ti?«

Oči sò mu poželjivo visele na vrancu.

»Tujec«, sem odgovoril suho in kratko, kakor se je spodobilo na njegovo nevljudno in robato vprašanje, kakršnega med Arabci še nisem čul.

»Odkod prihajaš?«

»Od zapada, kakor vidiš!«

»Kam greš?«

»Kamor me pelje kismet.«

»Pojdi z nama! Najin gost boš!«

»Hvala! Imam dobrega prijatelja, pri katerem bom za gosta in ki mi bo preskrbel za prenočišče.«

»Koga?«

»Allâha.«

Skrajno neprevidno sem se obnašal. Sinočišnji uspehi so mi stopili v glavo.

In koj je že tudi prišla kazen za mojo ošabnost.

Nisem se še prav obrnil in že je segel eden beduinov za pas in v hipu mi je njegov bat priletel v glavo s tako silo, da sem koj s konja zdrknil.

Nisem bil dolgo v omotici, pa roparja sta me medtem vendarle že zvezala.

»Es-selâm alêk!« me je posmehljivo pozdravil eden. »Prej ti nisva bila dovolj vljudna, zato ti najina gostoljubnost ni ugajala!

Kdo si?«

Seveda nisem odgovoril.

»Kdo si?« je ponovil osorneje in me sunil z nogo.

Spet sem molčal.

»Pusti ga!« je pravil drugi. »Allâh bo že še čudež naredil in mu usta odprl. Bo jezdil ali pojde peš?«

»Peš bo šel!«

Zrahljaja sta mi jermene na nogah, me privezala mojemu vrancu za strémen, ga vzela za vajeti — in v skoku je šlo proti vzhodu.

Vkljub svojemu izvrstnemu vrancu sem moral peš letati in še ujetnik sem bil povrh —.

Pa sem se hvalil šejhu Mohammedu Eminu, da me nihče ne more ujeti na takem konju —!

Prevzetija —!

Svet se je dvignil, prišli smo v hribovje.

Po ozkih skalnatih dolinah sta me vlačila, stemnilo se je in nič prav prijetno ni bilo stopati za naglima jezdecima po nepoznanem kamenitem potu.

Končno so se nekje med hribovjem zasvetili ognji.

Prišli smo mimo šotorov in obstali.

Mlad človek je prišel iz šotora, pogledala sva se — in spoznala sva se.

»Allâh illâ 'llâh —! Kdo je ta človek —?« je vprašal.

»Ujela sva ga zunaj v pustinji. Tujec je. Ne bomo si nakopali krvne osvete radi njega. Glej, kakega konja ima!«

Mladi beduin je stopil bliže in zavzet zaklical:

»Allâh akbar —! Teга konja pa dobro poznam! Ta vranec je Mohammed Eminov!

Koj peljite teга človeka k mojemu očetu! Zaslisiati ga moramo. Jaz skličem medtem druge.«

»Kam deneva konja?«

»Pred šejhovim prostorom ostane.«

»In njegovo orožje?«

»Zanesite ga v šotor!«

Pol ure pozneje sem stal v zboru starejšin, ki pa so bili — moji sodniki. Molčanje bi mi ne bilo nič koristilo, sklenil sem, da bom odgovarjal.

»Me poznaš?« je vprašal najstarejši.

»Ne.«

»Veš, kje si?«

»Ne.«

»Poznaš tegale mladega junaka?«

»Da.«

»Kje si ga videl?«

»V wadiju Džehennem. Ukradel mi je štiri konje, šel sem za njim, pa sem mu jih spet vzel.«

»Ne laži!«

»Kdo si ti, da se drzneš tako z menoj govoriti?«

»Jaz sem Sidâr ben Hûli, šejh rodu Abu Ham-medov!«

»Sidâr ben Hûli, šejh konjskih tatov!«

»Molči, človeče! Tale mlad junak je moj sin!«

»Lahko si ponosen nanj, o šejh!«

»Molči, ti ponavljam! Sicer utegneš svojo pre-drznost še obžalovati!

Kdo je konjski tat, če ne ti! Kajti čigav je konj, ki si na njem jezdil po pustinji?«

»Moj!«

»Ne laži!«

»Sidâr ben Hûli, zahvali Allâha, da imam zvezane roke! Da nisem zvezan, nikdar več bi me ne imenoval lažnika!«

»Še močnejše ga zvežite!«

»Kdo se bo drznil, dotakniti se mene, ki imam pri sebi vodo od svetega studenca zemzem?«

»Res! Vidim, da si hadži. Hamâil imaš na vratu! Pa imaš res tudi vodo od svetega studenca zemzem pri sebi?«

»Da.«

»Daj nam je!«

»Ne.«

»Zakaj ne?«

»Dam jo le prijateljem.«

»Ali nismo tvoji prijatelji?«

»Ne.«

»Misliš, da smo tvoji sovražniki?«

»Hm —! Mislim —? Vidim!«

»Nismo! Nič žalega ti nismo storili!« Le vranca hočemo vrniti lastniku.«

»Lastnik sem jaz!«

»Hadži si in vodo od svetega studenca zemzem imaš pri sebi, pa vendar govoriš neresnico!

Poznam tega vranca! Čisto natančno ga poznam! Kako ti je prišel v roke?«

»Šejh Mohammed Emin mi ga je podaril.«

»Lažeš! Noben Arabec ne bo dal od sebe takega konja!«

»Povedal sem ti že, zahvali Allâha, da imam zvezane roke!«

»Zakaj ti ga je podaril?«

»To je njegova stvar in moja. Vas pa nič ne briga!«

»Nisi preveč vljuden hadži! Veliko uslugo si moral storiti šejhu Haddedinov, da ti je tako darilo poklonil!

Ne bom te več izpraševal o tem. Kedaj si odšel iz tabora Haddedinov?«

»Predvčerajšnjim zjutraj.«

»Kje pasejo svoje črede?«

»Ne vem. Črede Arabcev se ne pasejo vedno na istem mestu.«

»Ali bi nas peljal k njim?«

»Ne.«

»In kje si bil včeraj?«

»Tu in tam.«

»Dobro! Nočeš nam odgovarjati! Sam si kriv tega, kar bomo s teboj storili! Odpeljite ga!«

Spravili so me v majhen, nizek šotor in me privezali h kolu. Ob desni in levi sta me stražila beduina, ki sta po noči menjaje se spala.

Zaspal sem.

Zelo nemirne sanje sem sanjal.

Nisem ležal več ob Tigrisu v taboru Abu Hammedov, ampak v oazi Sahâre. Stražni ognji so goreli, lagmi, dateljnovno žganje, je romalo od roke do roke in pravljice so šle od ust do ust.

Tedaj pa se je oglasil tisti bobneči grom, ki ga nihče ne pozabi, kdor ga je le enkrat čul, grom levjega rjojenja —.

Asad bej, davitelj čred, je prihajal, da si vzame svojo večerjo. Bliže in bliže se je čul njegov glas —.

Zbudil sem se.

Ali sem sanjal —?

Poleg mene sta ležala beduina, čul sem, kako je eden molil sveto fatho, prvo sūro.

Spet je zagrmel lev —.

Niso bile sanje, res je bilo —.

Lev je krožil ob taboru.

»Spita —?« sem vprašal.

»Ne.«

»Čujeta leva?«

»Da. Nocoj je tretjič, da si je prišel po večerjo.«

»Ubijte ga!«

»Kdo ga bo ubil, silnega, strašnega, gospodarja smrti —!«

»Strahopetci! Ali pride tudi v tabor?«

»Ne. Sicer bi ne stali moške zunaj pred šotori, da lepše čujejo njegov glas.«

»Je šejh pri njih?«

»Da.«

»Pojdi k njemu, pa mu povej, da bom ustrelil leva, če mi da mojo puško!«

»Si znorel —?«

»Prav nič! Pojdi!«

»Misliš za res —?«

»Da! Brž! Poberi se!«

Ves razburjen sem bil. Lovska strast mi je šinila v ude. Vezi bi bil raztrgal.

Za par minut se je vrnil beduin. Snel mi je vezi.

»Pojdi!« mi je rekel.

Zunaj pred šotori so stali »junaški beduini«, vse polno jih je bilo, puške so imeli v rokah, pa nobeden si ni upal stopiti ven pred tabor.

»Govoriti želiš z menoj. Kaj bi rad?« me je vprašal šejh.

»Dovoli mi, da ustrelim leva!«

»Ti sam ga ne moreš! Dvajset naših ljudi ni dovolj, da ga dobimo, pa še bi jih mnogo ranil!«

»Sam ga bom dobil! Ni prvi, ki ga bom ustrelil!«

»Resnico govoriš?«

»Da.«

»Če ga res hočeš ustreliti, ti tega seve ne bomo branili. Toda pomni — Allâh daje življenje in on ga tudi vzame. Naša smrt je zapisana v knjigi življenja.«

»Torej pa mi daj puško!«

»Katero?«

»Tisto težko. In tudi nož.«

»Prinesite mu orožje!« je zapovedal šejh.

Dobri šejh si je najbrž mislil, da sem itak smrti zapisan in da se bo zadeva čisto lepo sama po sebi rešila, ker bo on podedoval mojega vranca in moje orožje —

Meni pa je šlo za lovsko zabavo, za svobodo in za vranca. In vse troje sem izlahka dobil, če sem imel le svojo puško v rokah.

Prinesli so mi jo in tudi nož.

»Ali bi mi odvezal roke, o šejh?«

»Res misliš samo na leva streljati —?«

»Da.«

»Prisezi! Hadži si. Prisezi pri sveti vodi zemzem, ki jo imaš pri sebi!«

»Prisegam!«

»Odvežite mu roke!«

Prost sem bil —!

Drugo orožje je ležalo v šejhovem šotoru in pred šotorom je stal moj vranec. Ničesar več se nisem bal.

Bilo je ob uri, ko se lev najrajši plazi krog čred, malo pred jutranjo zoro. Tema je še bila.

Potipal sem za pas, če še imam vrečico z naboji, pa sem stopil ven pred tabor.

Ko so se mi oči navadile na temo, sem opazil čredo kamel in ovc, v strahu so se tiščale v gost klopčič. Psov ni bilo nikjer, zbežali so in se poskrili po šotorih.

Legel sem na tla ter lezel počasi in previdno dalje. Vedel sem, da bom leva prej ovohal ko pa videl.

Tedaj — zdelo se mi je, da se zemlja trese pod menoj — je spet zabobnelo njegovo grmeče rjojenje in trenutek pozneje sem čul zamolkel padec, kot da je težko truplo priletelo na tla, nato stokanje, pokanje in hreščanje kosti — in tamle, komaj dvajset korakov pred menoj, je plamenelo dvoje žarečih krogel, dobro sem poznal tiste zelenkaste, nemirne lučice —.

Dvignil sem puško, pomeril, kolikor se je dalo v temi meriti, in sprožil.

Grozen glas je pretrgal nočno tihoto, strel in blisk sta izdala levu sovražnika. Pa tudi jaz sem dobro videl leva, na hrbtu kamele je ležal in ji lomil z zobmi vratne kosti.

Ali sem ga zadel —?

Nekaj velikega, temnega, je priletelo po zraku in padlo komaj tri korake pred menoj na tla. Spet so zaplamele zelenkaste lučice. Skok je bil slabo preračunan ali pa je bila žival le zadeta.

V hipu sem bil na kolenu, pomeril sem in sprožil drugi, zadnji naboj. Pa nisem meril sredi med oči, ampak naravnost v oko. Naglo sem spustil puško in pograbil za nož.

Pa lev ni planil več. Krogla, ustreljena iz tolike bližine, ga je naravnost podrla na hrbet. Vkljub temu sem radi varnosti odskočil, vložil nove naboje in čakal.

Tiho je bilo naokrog. Tudi v taboru se ni genil niti najrahljši dih. Vsi so pač mislili, sedajle mrcvari lev predrznega tujca —.

Ko se je medtem vsaj toliko zdanilo, da sem za silo videl leva, sem stopil bliže.

Mrtev je bil. Koj sem se ga lotil, da mu vzamem kožo. Vedel sem, da s tem poslom ne smem dolgo odlagati. Tudi Sidâr ben Hûli si je utegnil poželeti leveve kože —. In prav nič me ni bila volja, da bi prepustil bojazljivim beduinom svoj dragoceni lovski plen.

Pri odiranju sem si seve bolj s tipanjem pomagal ko z gledanjem, pa ko se je naredil dan, sem bil srečno gotov.

Vrgel sem si kožo črez pleča in se vrnil v tabor.

Tabor ni bil velik, to sem šele sedaj po dnevi videl. Štel je le par rodbin rodu Abu Hammedov, drugi so taborili po drugod.

Vse je sedelo pred šotori, moški, ženske, otroci, vsi so čakali, da lev odide in da pojdejo gledat mrtvega tujca —. In ko so me zagledali živega, so zagnali krik in vrišč, da so mi ušesa zvenela. Allâha so klicali in preroka v vseh mogočih imenih in glasovih in sto rok se je poželjivo stegovalo po mojem plenu.

»Torej si ga ubil —?« je vzkliknil šejh. »Res —? Sam —?«

»Sam.«

»Šejtân ti je pomagal —!«

»Bo šejtân hadžiju pomagal?«

»Ne. Pa čar imaš, tisti ti je pomagal!«

»Seveda ga imam!«

»Kak je?«

»Tule poglej!«

Podržal sem mu puško pod nos.

»To ni!« je majal z glavo. Nočeš nam ga pokazati —! Kje leži lev?«

»Zunaj pred šotori na desni. Pojdi si ponj!«

Skoraj vsi so hiteli ven. To sem hotel.

»Čegava je koža?« je vprašal šejh s poželjivimi očmi.

»O tem se pomenimo v tvojem šotoru. Vstopite!«

Kakih deset mož je ostalo pri šejhu. Vsi so stopili v šotor.

Na kolu je viselo moje orožje, z dvema korakoma sem bil pri njem. Pobral sem ga, vrgel medvedarico črez ramo in vzel repetirko v roko. Koža me je močno ovirala, težka je bila, pa poskusiti je bilo treba. S par koraki sem bil spet pri vhodu. Vse je šlo po bliskovo.

»Sidâr ben Hûli, obljubil sem ti, da bom s tole puško le na leva streljal —.«

»Da —!«

»Na kaj pa da bom streljal s tole lažjo puško, o tem se pa nismo prav nič pogodili —!«

»Nazaj jo daj!«

»Moja je in moja bo ostala!«

»Ušel bo —! Držite ga!«

Dvignil sem puško.

»Stoj! Kdor se gane, bo mrtev! Se leva nisem bal, se tudi vas ne bom!

Sidâr ben Hûli, lepa ti hvala za tvojo gostoljubnost! Na svidenje!«

Stopil sem ven, zajahal vranca, vzel kožo predse in odjezdil. Nihče si ni upal iz šotora.

Šele ko sem bil zunaj tabora, je vstal za menoj krik in vik. Vse je letelo h konjem. Jezdil sem v koraku, vranca je plašila koža, njen vonj mu je bil zopern, plašno je gledal po strani in nemiren je bil.

Pogledal sem nazaj.

Beduini so vreli iz tabora in skokoma dirjali za menoj.

Pojezdil sem hitreje, šele ko mi je bil prvi čisto blizu, sem se spustil v dir.

Pa koj sem si premislil.

Obstal sem, pomeril in ustrelil. Prvemu jezdecu se je zgrudil konj. Tem konjskim tatovom majhna kazen prav nič ni škodila —.

Skokoma sem odhitel in potoma nabil puško.

Ko sem se spet obrnil, sta mi bila dva za streljaj blizu. Drugi so daleč zaostali. Spet sem pomeril, dva strela sta počila in dva konja sta padla.

To jim je bilo le preveč, obstali so. Ko sem se po dolgem času spet obrnil, so bili že daleč za menoj. Le za mojo sledjo so še iskali.

Da bi jih premotil, sem jezdil v diru uro daleč proti zapadu, nato sem se na kamenitih tleh, kjer nisem puščal sledov, obrnil na sever in opoldne sem bil pri vrtincu Kelâb.

Vrtinec leži malo pod ustjem Malega Zâba in še par minut niže prehaja hribovje Kanûta v gorovje Hamrin. Posamične višine vežejo oba grebena, globoke in ozke doline ležijo med njimi.

Po najširši dolini, tako sem sodil, si bodo združeni sovražni rodovi po vsej priliki izbrali pot ven v puščino, ker čez gorovje niso mogli. Vse sem si dobro ogledal in si vtisnil v spomin.

Potem pa sem se obrnil nazaj na zapad. V poznem popoldnevu sem bil že ob reki Tartar. Gnalo me je domov k prijateljem, pa vranec je bil potreben počitka. Prenočil sem torej v puščini.

III.

Kako sem bil za generala.

Drugi dan proti poldnevu sem srečal prve črede Haddedinov.

V skoku sem jezdil po taboru, za menoj pa so doneli vzkliki čudenja in veselja. Šejh je pravkar stopil iz šotora, ko sem predenj prijezdil. Najbrž je bil radoveden, kaj da kričanje pomeni.

»El-hamdu lillâh, hvalabogu, da si se vrnil!« me je pozdravil. »Kako je bilo?«

»Dobro.«

»Si kaj zvedel?«

»Vse.«

»Vse —? Kaj —?«

»Zberi starejšine! Poročal bom.«

Tedaj šele je opazil levovo kožo. Vrgel sem jo na drugi strani konja na tla.

»Mâ šâ 'llâh, čudo božje —! Lev —! Kje si dobil kožo?«

»Levu sem jo vzela.«

»Njemu, gospodu samemu —?«

»Da.«

»Torej si govoril z njim?«

»Par minut.«

»Koliko lovcev si imel s seboj?«

»Nobenega.«

»Allâh naj ti pomaga —! Spomin te zapušča!«

»Sam sem bil.«

»Kje?«

»V taboru Abu Hammedov.«

»Ubili bi te bili.«

»Pa me niso, kakor vidiš! Celo Sidâr ben Hâli me je pustil živeti.«

»Tudi njega si videl —?«

»Tudi njega. In tri konje sem mu ustrelil.«

»Pripoveduj!«

»Ne sedaj in ne tebi samemu! Sicer bom moral svoje doživljaje desetkrat ponoviti. Skličiči svoje ljudi, vse boš točno in podrobno zvedel.«

Šel je.

Pravkar sem hotel stopiti v šotor, ko je skokoma odnekod pridirjal Anglež.

»Čul sem, da ste prišli, sir!« je klical že od daleč.

»Ste našli —?«

»Da! Sovražnike, bojno polje, vse.«

»Briga me to! Krilate bike —!«

»Tudi.«

»Izvrstno —! Imenitno —! Bomo kopali, mnogo našli, v London poslali —! Poprej pa bo treba v boj, kaj?«

»Seveda!«

»Tudi pojdem! Bili se bomo ko junaki!

Pa tudi jaz sem našel —!«

»Kaj?«

»Napis —!«

»Kje?«

»Kopal sem. Tod blizu. Opeko —!«

»Opeko z napisi?«

»Yes!« je pravil ponosno. »S klinopisi —! Znete brati?«

»Hm —! Malo.«

»Jaz nič. Poglejva!«

»Kje jo imate?«

»V šotoru. Koj prinesem.«

Stopil je v šotor in se kmalu vrnil s svojo dragoceno najdbo.

Opeka je bila že skoro čisto preperela, nadrobljena in okrhana. Le par klinopisnih znakov je še bilo videti in še ti so bili čisto slabi.

»Torej —? je silil radovedni sir Lindsay.

»Počakajte! To ni kar takole, take klinopise brati! Le par znakov je še kolikortoliko razločno vi-

»To ni kar takole, take klinopise brati — —!« (Str. 77.)

deti. Pomenijo pa, če se ne motim, ‚Pozidano v slavo Babila‘.«

Sir Lindsay je raztegnil svoj znani štirikot od ušesa do ušesa.

»Ste prav brali, sir —?«

»Mislim da.«

»Kaj sledi iz tega?«

»Vse in nič.«

»Hm —! Tukaj vendar ni stal Babilon —!«

»Ampak —?«

»Ninive so stale tod nekje —!«

»Radi mene Rio de Janeiro! Preberite in razberiti si svoj klinopis sami! Nimam časa!«

»Oho —! Čemu sem vas pa s seboj vzel —?«

»Dobro! Shranite opeko za pozneje, ko bom imel več časa.«

»Well! In kaj mislite sedaj početi?«

»Seja bo. Poročati moram.«

»Tudi jaz pojdem k seji —.«

»In pa jesti moram. Lačen sem ko volk.«

»Jaz tudi. Bom pomagal!«

Stopil je za menoj v šotor.

»Kako pa ste z arabščino shajali?«

»Strašno —! Zahtevam kruh, — Arabec mi prinese čevlje, zahtevam klobuk, — Arabec mi prinese sol, zahtevam puško, — Arabec mi prinese klobuk! Strašno —! Grozno! Ne pustim vas več od sebe —!«

Šejh se je vrnil in kmalu sem dobil jesti.

Medtem so se zbrali starejšine, pipe so se zakadile, kava je zaduhtela in sir Lindsay je silil ves radoveden:

»Začnite vendar! Rad bi že čul, kako ste poizvedovali!«

Molče in potrpežljivo so čakali Arabci, da sem se najedel.

In potem sem začel.

»Težko nalogo ste mi dali, pa neverjetno veliko srečo sem imel. Čisto gladko je šlo, izlahka sem vse poizvedel in povrh vam še prinašam podrobnih in dobrih poročil, kakršnih gotovo ne pričakujete.«

»Govori!« je prosil šejh.

»Sovražniki so s pripravimi že gotovi. Določen je kraj, kjer se bodo rodovi združili, določen je že tudi čas.«

»Pa ti nisi mogel poizvedeti o teh rečeh —!«

»Pač! Džowâri se bodo združili z Abu Hammedi na dan po prihodnjem jôm el-džum'a, in sicer v razvalinah Han Harnin. Tretji dan po prihodnjem jôm el-džum'a pa se ta dva rodova združita z Obeïdi med vrtincem Kelâb in gorovjem Kanûta.«

»In to veš čisto zanesljivo?«

»Da.«

»Od koga?«

»Od šejha Abu Mohammedov.«

»Si govoril z njim?«

»Bil sem celo njegov gost.«

»Abu Mohammedi živijo v sovraštvu z Abu Hammedi in Džowâri.«

»Pravil mi je. Dobro pozna tvojega vranca in tvoj prijatelj je. Prišel ti bo z rodом Alabeïdov na pomoč.

»Res —?«

»Povedal sem ti.«

Tedaj so skočili po koncu in se vriskajoč prijeli za roke. In mene bi bili skoraj zadušili. Vse natančno sem jim moral razložiti.

Pripovedoval sem. Vse so mi verjeli, le tega ne, da bi bil leva sam ustrelil in še celo ponoči. Zelo zelo so dvomili. Arabec je vajen napadati leva le po dne in še tedaj se spravi nadenj cela lovska družba, dvajset do štirideset ljudi.

Pokazal sem jim kožo.

»Ali ima tale koža kako luknjo od strela?«

Natančno so jo pregledali.

»Ne!« so priznali.

»Če Arabci ubijejo leva, dobi njegova koža vse polno lukenj. Jaz sem mu poslal dve krogli.

Poglejte! Prva je šla previsoko. Predaleč je bilo in v temi nisem mogel dobro meriti. Osmuknila mu je kožo in ranila uho. Vidite, tule!

Drugo kroglo sem mu dal, ko je bil komaj tri metre od mene. Zadela ga je v levo oko. Tule, vidite, je dlaka osmojena!«

»Allâh akbar! Res je! Pustil si strašnega gospoda tako blizu, da mu je smodnik dlako osmodil —! Kaj če bi te bil pojedel —!«

»Zapisano bi bilo v knjigi življenja —!

Tole kožo sem prinesel tebi, o šejh! Prosim, sprejmi jo! Naj krasi tvoj šotor!«

»Misliš za res —?«

»Za res.«

»Hvala ti, emir, hadži Karâ ben Nemsil! Na tej koži bom spal in levjega poguma se bo navzelo moje srce!«

»Ni ti treba levje kože, o šejh, da se navzameš levjega poguma! Sicer pa boš pogum prav kmalu potreboval!«

»Pa ti pojdeš z nami nad sovražnika?«

»Da! Tatovi in roparji so. Tudi meni so hoteli življenje vzeti.

Pod tvojim vodstvom se bova bojevala, jaz in moj prijatelj tule.«

»Ne! Ti ne boš pod mojim poveljstvom! Sam boš poveljeval! Svoj oddelek dobiš!«

»O tem se še pomenimo! Za sedaj dovoli, da se smem udeležiti posvetovanja!«

»Prav govoriš! Posvetovati se moramo! Samo pet dni še imamo časa.«

»Nisi dejal, da potrebuješ eden dan, da skličeš vse moštvo svojega rodu?«

»Da, eden dan potrebujem.«

»Jaz bi na tvojem mestu še danes poslal sele na vse strani.«

»Čemu danes?«

»Ker ni dovolj, da so vojaki zbrani, treba jih je tudi vaditi.«

Ponosno se je smehljaj.

»Sinovi rodu Haddedinov so od otroških let vajeni boja! Premagali bomo sovražnika!

Koliko mož šteje rod Abu Mohammedov?«

»Devetsto.«

»In rod Alabeidov?«

»Osemsto.«

»Torej nas je vsega dvatisočosemsto. K temu računaj še iznenadenje, ker nas sovražnik ne bo pričakoval. Zmagali bomo! Moramo zmagati!«

»Ali pa bomo premagani!«

»Mâ šâ 'llâh —! Premagal si leva, pa se ljudi bojiš —!«

»Motiš se! Pogumen si, junak si, pa pogum premore dvakrat več, če se mu pridruži še previdnost! Ali se ti ne zdi mogoče, da bi Abu Mohammedi ali pa Alabeidi utegnili priti prepozno —?«

»Mogoče je vsekakor.«

»Potem nas je le enajststo mesto tritisoč! Nasprotnik bo premagal najprvo nas, potem pa še naše zaveznike!

Dalje! Kako lahko se utegne zgoditi, da zve sovražnik o naših pripravah! Potem tudi iznenadenja ne bo. In kaj ti pomaga, če sovražnika samo premagaš in ga vržeš nazaj!

Če bi bil jaz šejh Haddedinov, bi udaril sovražnika, da bi se za dolgo let ne mogel več dvigniti in da bi mi moral plačevati vojni davek.«

»Kako bi to naredil?«

»Ne smemo se bojevati, kakor se bojujejo Arabci, ampak po frankovsko.«

»Kako?«

Vstal sem in začel govoriti o evropski strategiji, — jaz, popoln laik v tej umetnosti. Pa pomagati sem hotel dobrim Haddedinom, kakor sem pač vedel in znal. Predvsem pa sem hotel, kolikor je bilo v mojih močeh, zabraniti prelivanje krvi in nepotrebno ubijanje ter razne grozovitosti, ki so pri teh poldivjih

ljudeh v navadi, kadar obhajajo zmagó nad sovražnikom.

Opisal sem torej najprvo njihovo »strategijo« in njene senčne strani, nato pa sem povedal svoje misli o napadu po evropskem načinu.

Pozorno so me poslušali in ko sem povedal zadnjo besedo, je nastal molk, ki mi je pričal, da so moje besede zalegle.

Šejh je prvi začel:

»Tvoje besede so dobre in resnične! Zmagali bi in štedili z močmi, — če bi imeli čas, da se naučimo, kar svetuješ.«

»Imamo čas!«

»Pa si dejal, da je treba več let za šolanje v takem napadu —!«

»Dejal sem. Pa saj ni naš namen, izšolati številno stalno vojsko, le Obeide hočemo udariti in za to sta dva dneva priprave dovolj!

Če še danes razpošlješ svoje sele, so jutri tvoji Haddedini vsi zbrani in jaz jih naučim napada s konjico v sklenjeni vrsti, ki vrže nasprotnika nazaj, in boja pešcev v rojih.«

Vzel sem jezdno palčico in risal po tleh.

»Poglej! Tule teče Tigris, tule je vrtinec, tule je gorovje Hamrin in tule gorovje Kanûta. Sovražniki se snidejo tule. Abu Hammedi in Džowâri pridejo ob desnem bregu Tigrisa sem gori, za njimi pa skrivoma naši zavezniki, Abu Mohammedi in Alabeidi. Obeidi pridejo tule z levega brega čez reko.

Tule se bodo po vsej verjetnostji združili. Pot k nam jih pelje med temle gričevjem. Vsa pota pa peljejo po dolini Derâdž, »Dolini stopnic«, ki se tako imenuje, ker se njene stene dvigajo v stopnicah. Dolina ima le en vhod in izhod.

In tam jih moramo pričakovati.

Naši strelci zasedejo višine, sovražnik je spodaj pod njimi, vse lahko postrelijo, njim samim pa nihče ne more do živega. Izhod zapremo z barikadami, za

njimi postavimo strelce. Tule v teh dveh stranskih soteskah skrijemo našo konjico. Ko bo sovražnik v dolini, planejo nadenj. Pri vходу ga napadejo naši zavezniki v hrbet. Če bi iz kakršnegakoli vzroka ne prispeli pravočasno, pa vržemo sovražnika iz doline in ga jim priženemo pred puške.«

»Mâ šâ 'llâh —! Tvoje besede so kakor besede preroka, ki je svet premagal! Ubogali bomo tvoje nasvete, če so starejšine zadovoljni.

Kdor je proti, naj se oglasi!»

Nihče se ni oglašil. Šejh je nadaljeval:

»Torej bom nemudoma razposlal sele.«

»Bodi pa previden, o šejh! Nikar ne povej selom, zakaj gre! Prav lahko bi utegnili sovražniki zvedeti o naših namerah!«

Prikimal je in odšel.

Sir Lindsay je vidno nestrpno poslušal dolgi pogovor. Nevoljen se je oglašil:

»Sir —! Jaz sem tudi tukaj!«

»Vidim!«

»Bi tudi rad kaj čul —!«

»Moje doživljaje?«

»Da!«

»Si vendar lahko mislite, da ne bom radi vas angleški govoril! Koj zveste, kako je bilo!«

Nakratko sem mu povedal svoje dogodivščine in omenil še tudi svoj nasvet o evropski strategiji.

Ves navdušen je bil.

»Ah —! Ne več divjega napada! Urejene čete! Taktika —! Strategija —! Zasede —! Barikade —! Krasno, sijajno —! Bom poleg —! Vi ste general, jaz pa vaš pribočnik —!«

»Lep général in še lepši pribočnik —! General razume o strategiji toliko kakor nilski konj o čipkanju, — pribočnik pa ne zna besedice arabski in ne razume vojakov —!

Sicer pa je za vas bolje, da pustite vso zadevo pri miru!«

»Zakaj?«

»Radi konsula v Môsulu!«

»Ah —! Zakaj radi konzula?«

»Zdi se, da ima svoje prste vmes.«

»Naj jih pa proč vzame! Kaj briga mene konzul!«

Šejh se je vrnil. Razposlal je sele in prišel s celo zbirko misli in pomislekov.

»Je šejh Abu Mohammedov povedal, koliko plena zahteva?«

»Ne.«

»In kaj zahtevajo Alabeïdi?«

»Ne vem.«

»Vprašati bi bil morali!«

»Nisem vprašal, ker kot šejh Haddedinov vobče ne bi vprašal za plenom.«

»Mâ šâ 'llâh —! Za čim pa —? Kdo pa mi povrne škodo —?«

»Premagani sovražnik.«

»Torej moram le vpasti v njegov tabor in mu vzeti črede in drugo premoženje —!«

»Ni treba! Se boš z ženskami vojskoval? Če zajamemo sovražnika, kakor sem opisal in svetoval, boš imel v rokah več tisoč ujetnikov in ne daš jih prej iz rok, da dobiš, kar zahtevaš, — vojno odškodnino. Če zmagamo popolnoma, zahtevaš letni vojni davek in obdržiš šejhe ali pa njihove sorodnike za talce.«

Posvetovali smo se še tudi o tem. Sprejeli so moj predlog.

»Končno še nekaj!« sem omenil. »Neobhodno je potrebno, da smo uro za uro točno obveščeni o kretanjah naših sovražnikov, pa tudi naših zaveznikov. Upostaviti moramo torej odtod pa do Derâdža nepretrgano zvezo.«

»Kako?«

»Takole. V Derâdžu se skrijeta dva tvoja moža, ki si o njiju prepričan, da sta ti brezpogojno zvesta. Od Derâdža do tabora pa postaviš v enakih raz-

daljah straže. Štiri zadostujejo. Paziti morajo, da jih nihče ne najde.

Če opazi postojanka v Derâdžu kaj posebnega, gre eden stražnikov z novico k prvi bližnji postojanki, ta nese novico drugi, ta tretji itd. In vsak sel se koj vrne na svoje mesto.«

»Tudi ta nasvet je dober. Storili bomo, kakor praviš.«

»Prav tako zvezo moramo upostaviti z Abu Mohammedi. Govoril sem že o tem z njihovim šejhom. Polovico straž bo dal on. Poznaš razvaline el-Farr?«

»Da.«

»Tam bo stala njegova zadnja straža.«

»Koliko mož potrebujem za to zvezo?«

»Samo šest. Enako število jih je postavil šejh Abu Mohammedov.

Koliko ljudi imaš danes v taboru?«

»Morebiti štiristo.«

»Prosim te, zberi jih! Še danes jih moraš pregledati in koj moramo začeti z vajami.«

Živahno je zavrelo po taboru. V pol uri je bilo zbranih vseh štiristo ljudi.

V dolgem, navdušenem govoru, polnim orientalske bujnosti in pestrosti, jim je šejh razložil, zakaj gre, in jih pri bradi prerokovi zaprisegel, da nikomur ne bodo izdali priprav.

Nato jih je postavil v vrste in pogledali smo si bojne moči Haddedinov.

Vsi so bili na konjih, vsak je imel nož, sabljo in dolgo, s perjem okrašeno sulico, ki je bila, po primerni izobrazbi seve, strahovito orožje. Mnogi so imeli tudi bate in kratko kopje.

Njihove puške so bile zelo pomanjkljive. Nekateri so imeli še staro orožje na kresilo, ki je bilo njim samim bolj nevarno ko sovražniku, drugi nabojke starejšega ustroja s silno dolgo cevjo. Pa so bili tudi taki vmes, ki so nosili še lok in tulj ter s

kožo prevlečen ščit, prav kakor kedaj Asirci, ki so pred mnogimi tisoči let tod živel.

Poslal sem vse druge domov in jih povabil šele za drugi dan, tiste z nabojkami pa sem obdržal. Morali so razjahati in pokazati, kako znajo streljati. Na splošno niso bili slabi strelci. Sestavil sem iz njih dve stotnji in začel z vajami.

Te »vaje« seve niso bile bogvedi kako temeljite. Pa vsaj glavne pojme o korakanju, o tekanju in o naglem, nepretrganem streljanju sem jim moral vcepiti. Arabec je vaju, da napada sovražnika le na konju in ga draži, resnega, čelnega napada v sklenjenih vrstah ne pozna in takega napada tudi ne vzdrži. In tega so se morali naučiti.

Drugi dan sem vzel v delo druge, kar jih je še ostalo in ki so bili slabše oboroženi. Vadil sem jih v napadu s sulico in reči moram, da so me prav hitro razumeli.

Na večer smo zvedeli, da je zveza z Abu Mohammedi upostavljena. Obenem je straža prinesla poročilo, da je Abu Mohammed že zvedel o mojem doživljanju pri Sidâr ben Húliju. Poslali smo mu odgovor in odslej smo bili z njim v nepretrgani zvezi.

Temnilo se je že, ko sem še enkrat sedel na vranca, da pojezdím ven v puštinjo.

Nisem še bil daleč, ko sta mi prišla dva jezdeca naproti. Eden je bil srednje velik, drugi zelo majhen, pa silno živahen. Krilil je z rokami po zraku kot da hoče komarje loviti.

Nehote sem mislil na svojega Halefa.

Pognal sem konja v dir in se ustavil trdo pred njima.

Seveda je bil Halef —! Silno se je začudil.

»Mâ šâ 'llâh —! Gospod, ali si res ti —!«

»Kakor vidiš! Že od daleč sem te spoznal!«

Skočil je s konja in mi od veselja poljubil rob obleke.

- »Hamdulillâh, hvalabogu, gospod, da te spet vidim! Hrepenel sem po tebi kakor dan po solncu!«
- »Kako se počuti šejh Mâlek?«
- »Dobro!«
- »In Amša?«
- »Tudi dobro!«
- »In Hanne, tvoja prijateljica?«
- »O gospod, Hanne je kakor mladenka iz raja prerokovega!«
- »In drugi?«
- »Naročili so, da te naj pozdravim, ko te najdem.«
- »Kje so?«
- »Ostali so ob vznožju gorovja Šammar in mene poslali naprej, k šejhu Šammarov, da se pogajam z njimi o združitvi.«
- »H kateremu šejhu Šammarov?«
- »Vseeno h kateremu. K prvemu, ki bi ga našel.«
- »Skrbel sem že za vas. Tamle je tabor Haddedinov!«
- »Haddedini so tudi Šammari. Kako je ime njihovemu šejhu?«
- »Mohammed Emin.«
- »Nas bo sprejel? Ga poznaš?«
- »Poznam ga in povedal sem mu že, kaj želite, in da prideš. Poglej tegale vranca! Ti ugaja?«
- »Občudoval sem ga že, gospod! Gotovo je potomec plemenite kobile kohelske!«
- »Moj je! Šejh mi ga je podaril. Vidiš torej, da je moj prijatelj!«
- »Allâh mu naj za to podaljša življenje! Ali bo sprejel tudi nas?«
- »Dobrodošli ste mu! Pojdita kar z menoj!«
- Odjezdili smo v tabor.
- »Gospod«, je pravil Halef potoma, »pota Allâh-ova so nedoumna! Bal sem se, da bom moral dolgo popraševati za teboj. Pa glej, ti si prvi, ki ga srečam! Kako si pa prišel k Haddedinom?«

Pripovedoval sem mu, kolikor ga je zanimalo, in dejal:

»Veš kaj sem sedaj pri Haddedinih?«

»Kaj?«

»General!«

»General —?«

»General, da!«

»Ima šejh vojake?«

»Ne. Pa na vojsko se pripravlja.«

»S kom?«

»Z Obeidi, Abu Hammedi in Džowâri.«

»Ti rodovi so roparji in tatovi! Ob Zâbu in gornjem Tigrisu stanujejo. Mnogo slabega sem že čul o njih.«

»Pripravljajo se na bojni pohod na Haddedine. Nepričakovano jih hočejo napasti. Pa zvedeli smo o njihovih namerah. In sedaj sem njihov general in vadi Haddedine v vojskovanju po evropskem načinu.«

»Da, gospod, vem, ti vse znaš! Vse razumeš! Prava sreča je, da nisi več džaur!«

»Nisem več —?«

»Seveda ne! Izpreobrnil si se k pravi veri!«

»Ne da bi vedel —!«

»Da! V Mekki si bil in pri sebi nosiš vodo sve-tega studenca zemzem! Ti nisem vedno pravil, da se boš izpreobrnil, pa če hočeš ali nočeš —!«

Prijezdili smo v tabor in se ustavili pred šejh-ovim šotorom.

Mohammed Emîn je sedel s svojimi starejšini pri posvetovanju.

»Es-selâm alêkum!« sta pozdravila Halef in nje-gov spremljevalec.

Predstavil sem ju.

»Dovoli, o šejh, da ti pripeljem tule dva moža! Rada bi s teboj govorila.«

Tale tukaj je Nazar ibn Motallâh, tale pa je hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ, ki sem ti o njem že pripovedoval.«

»O njem?«

»Da. Le da ti še nisem povedal njegovega polnega imena, ampak ga samo Halefa imenoval.«

»Ta je torej tisti tvoj sluga in spremljevalec?«

»Da.«

»Ki je ubil Abu Seifa, 'Očeta sablje' —«?

»Da. Sedaj je Ateib in njegov šejh je Mâlek, tvoj prijatelj.«

»Dobrodošla sta mi! Posebno pa ti, hadži Halef! Majhen si po postavi, pa tvoj pogum je velik in tvoja moč je silna. Naj bi bili vsi možje kakor si ti!

Mi prinašaš novic od Mâleka, mojega prijatelja?«

»Prinašam jih. Pozdravlja te in te da vprašati, ali bi hotel njega in njegove ljudi sprejeti med Haddedine.«

»Poznam njegovo usodo. Prav dobrodošli so mi! Kje je sedaj?«

»Ob gorovju Šammar, poldrugi dan odtod. Čujem da potrebuješ bojevnikov.«

»Potrebujem jih. Sovraštvo je med nami in našimi sosedi.«

»Šestdeset pogumnih mož ti prinašam.«

»Šestdeset? Tule moj prijatelj, emir hadži Karâ ben Nemsî, mi je pravil, da vas je precej manj.«

»Med potom so se nam pridružili ostanki rodu el-Hariel.«

»Kako orožje imate?«

»Sablje, bodala, nože in same dobre puške. Mnogi imajo tudi samokrese. Kako znam streljati jaz, to bo vedel povedati moj gospod tule!«

»Vem prav dobro! Pa tale mož ni navaden gospod, ampak emir, zapomni si to, Halef!«

»Vem, gospod! Pa dovolil mi je, da ga preprosto gospoda imenujem.«

Ali se naj eden naju koj vrne in pripelje šejha Mâleka, ker praviš, da potrebuješ ljudi?«

»Trudna sta!«

»Nisva! Koj se vrnem.«

Spremljevalec mu je branil.

»Našel si svojega gospoda! Ostati moraš! Jaz se bom vrnil!«

»Jej in pij malo, preden odideš!« ga je silil šejh.

»Meh vode imam s seboj in tudi dateljnov.«

»Pa tvoj konj bo utrujen! Vzemi mojega! Spočiti je, naglo te ponese k šejhu Mâleku, ki mi ga moraš pozdraviti!«

Sprejel je ponudbo in že za par minut je bil na potu h gorovju Šammar.

»Emir«, je dejal šejh, »veš kaj pravijo moji ljudje o tebi?«

»No —?«

»Da te imajo radi!«

»Hvala ti, ó šejh!«

»In da bodo zmagali, če pojdeš z njimi.«

»Tudi jaz sem zadovoljen z njimi. Jutri bomo imeli velike vojaške vaje.«

»Kaj? Kako?«

»Osemsto jih je danes v taboru. Zadnji pridejo jutri. Nekaj pouka še potrebujejo, potem pa se »igramo vojsko«. Polovica mož bo za Haddedine, druga polovica pa za sovražnika. Tamle tisti grič nam bo za gorovje Hamrin in Kanûta. Pokazal bom tvojim ljudem, kako je treba sovražnika napasti.«

Moj predlog je vzbudil velikansko veselje in navdušenje po taboru, ki se je v zadnjih dneh po neprestanem dotoku moštva zelo razširil.

Druge jutro je bilo vse moštvo rodu Haddedinov zbrano. Imenoval sem častnike in podčastnike, ti so sprejemali novodošle čete v vežbanje in jih koj prideljevali armadi.

Popoldne so bile »velike vojaške vaje«. Z zadovoljen sem bil z ljudmi, pa tudi moštvo je bilo zadovoljno in navdušeno.

Proti večeru je prijezdila straža z novicami.

»Kaj prinašaš?« ga je vprašal šejh, ki se mu je obraz svetil od veselja.

»Džowâri in Abu Hammedi so se združili.«

»Kedaj?«

»Sinoči.«

»In Abu Mohammedi?«

»So jim za petami.«

»So razposlali oglednike, da jih sovražnik ne iznenadi?«

»Da.«

Še je mož govoril, ko je prijezdil drugi.

»Važno novico prinašam, emir!«

»Odkod?«

»Iz doline Derâdž.«

»Govoril«

»Obeïdi so poslali oglednike od Zâba gori, da preiščejo pot.«

»Koliko jih je?«

»Osem.«

»Kako daleč so prišli?«

»Do doline Derâdž.«

»So opazili naše straže?«

»Ne. Zelo dobro so skrite. Utaborili so se v dolini in se o marsičem pogovarjali.«

»Hm —! Dobro bi bilo, da bi jih kdo poslušal —!«

»Ibn Nazar jih je poslušal.«

Ibn Nazar je bil eden od obeh Haddedinov, ki sta stražila v dolini Derâdž.

»Kaj je čul? Če je kaj važnega zvedel, dobi nagrado!«

»Menila sta se, da bodo jutri opoldne Obeïdi prebredli Tigris ter se združili z Džowâri in Abu Hammedi, ki bodo nanje že čakali. Prenočili bodo v dolini Derâdž. Mislijo namreč, da jih tam nihče ne bo opazil. Drugi dan nas nameravajo napasti.«

»Ali so se ogledniki vrnili?«

»Šest se jih vrnilo, dva sta ostala. Dolino stražita.«

»Vrni se, pa nesi Ibn Nazaru vest, da pridem še nocej k njima. Eden naj ostane v dolini in naj pazi na

Obeida, drugi pa me naj pričakuje pri zadnji straži, da mi bo pot kazal.«

Mož je odšel. Oni drugi od Abu Mohammedov je še čakal.

»Čul si,« sem ga vprašal, »kako novico je prinesel?«

»Da, emir!«

»Torej pa sporoči svojemu šejhu, kaj si zvedel! Naj bo trdo za sovražnikom, pa pazi naj, da ga sovražnik ne bo videl. Ko bodo vsi zbrani v Dolini stopnic, naj jih napade v hrbet in za nobeno ceno naj jih ne pusti nazaj. Vse prehode med gorovjem Hamrin in Kanûta naj zasedejo. Drugo je naša skrb.«

Skokoma je odjezdil.

»V Dolino stopnic pojdeš?« me je vprašal šejh.

»Da.«

»Zakaj?«

»Da zajamem oglednike Obeidov.«

»Ne more tega kdo drugi oskrbeti?«

»Ne. Stvar je važna in nikakor ni lahka. Nikomur bi je ne zaupal. Če se nam ne posreči dobiti oglednike čisto lepo, mirno in tiho v roke, so naši načrti uničeni in vse naše priprave so zaman.«

»Kako to?«

»No, ogledniki Obeidov bi nas vendar opazili, ko bomo zasedali dolino —!«

»Res je! Pa vzemi vsaj par mož s seboj!«

»Ni treba! Motili bi me. Sicer pa mi lahko pomaga straža, Ibn Nazar in njegov tovariš.«

»Gospod, jaz pojdem s teboj!« se je ponudil Haleb, ki se ni genil od mene, odkar me je našel.

Vedel sem, da bi bil vsak ugovor več ko zaman. Zato sem mu pokimal.

»Pa ne vem, če bo tvoj konj vzdržal pot. Po noči moram priti v dolino in nazaj v tabor.«

»Dal mu bom enega svojih konjev!« je ponudil šejh.

Uro pozneje sva bila na potu, jaz na vrancu, Halef na šejhovem konstanjevcu, ki se je z vrancem prav uspešno kosal.

Kmalu sva prispela do zadnje postojanke v smeri proti dolini Derâdž. Ibn Nazar naju je pričakoval.

»Ti si tisti, ki je poslušal oglednike Obeïdov?« sem ga vprašal.

»Da, emîr!« je odgovoril.

»Dobil boš poseben delež na plenu! Kje je tvoj tovariš?«

»Čisto blizu obeh oglednikov.«

»Pelji naju k njemu!«

Jezdili smo dalje. Noč je bila svetla, kmalu smo bili pod vrhovi, za katerimi leži dolina Derâdž.

Ibn Nazar je krenil na desno. Lezli smo po skalovju navzgor in prišli do temne globeli.

»Tu doli so naši konji, gospod!« je javil Ibn Nazar.

Razjahali smo in spravili tudi naše konje v globel. Na varnem so bili, niti straže jim ni bilo treba.

Nato smo splezali na vrh in šli po grebenu do roba doline.

»Pazi, gospod, da se ti ne zakotali kak kamen izpod nog v dolino! Izdal bi nas!«

Previdno smo stopali navzdol, Ibn Nazar naprej, jaz za njim in Halef za menoj. Vsak je stopal v stopinje svojega prednika.

V dolini smo bili. Nekdo nam je prišel naproti.

»Nazar —?«

»Jaz sem. Kje sta?«

»Še vedno tam.«

Stopil sem bliže.

»Kje?«

»Ali vidiš tamle na desni tisto skalo?«

»Vidim.«

»Za tisto skalo sedita.«

»In kje sta njuna konja?«

»Nekaj korakov v stran sta privezana.«

»Ostanita tu, dokler vaju ne pokličem. Ti, Halef, pa pojdeš z menoj!«

Legel sem na tla in se plazil dalje. Halef je lezel trdo za menoj.

Neopažena sva prišla do skale. Zavohal sem tobak, dva človeka sta se polglasno pogovarjala.

Zlezel sem trdo do roba skale. Čul sem tole.

»Dva proti šestim!«

»Da! Eden je bil črn in siv, slok in dolg ko sulica, in je nosil na glavi sivo topovsko cev.«

»Šejtân!«

»Ne! Le džinn, eden izmed hudobnih duhov.«

»Oni drugi pa je bil šejtân?«

»Da! Toda imel je podobo pravega človeka. Strašno —! Iz ust se mu je kadilo, oči so sršale strele, roko je dvignil in vseh šest konj je padlo. Z drugimi štirimi pa sta ta dva šejtâna — Allâh naj nas varuje pred njima! — odjezdila po zraku!«

»Pri belem dnevu —?«

»Pri belem dnevu!«

»Grozno —! Allâh naj nas obvaruje pred trikrat kamenjanim šejtânom!

In potem je prišel celo v tabor Abu Hammedov?«

»Ni prišel. Pripeljali so ga!«

»Kako —?«

»Mislili so, da je človek in da je njegov konj tisti slavni vranec šejha Haddedinov. Radi bi bili dobili konja, pa so ga napadli in peljali s seboj. Ko so prišli v tabor, ga je spoznal šejhov sin.«

»Izpustiti bi ga bili morali!«

»Šejhov sin je še vedno mislil, da je človek.«

»Je bil zvezan?«

»Da. Pa prišel je lev v tabor in neznanec je dejal, da ga bo sam ustrelil, če mu dajo njegovo puško. Dali so mu jo in je šel ven v noč. Za nekaj časa so padli bliski z neba in dva strela sta počila.

In potem je prišel. Levovo kožo je nosil ogrnjeno čez rame. Sedel je na vranca in odjezdil po zraku.«

»Pa ga nobeden ni skušal prijeti?«

»Pač. Pa zgrabili so v zrak. In ko so jezdili za njim, so padle tri krogle z neba in ubile tri naše najboljše konje.«

»Odkod veš vse to?«

»Sel nam je pripovedoval, ki ga je Sidâr ben Hûli poslal našemu šejhu.

Ali verjameš sedaj, da je bil šejtân —?«

»Šejtân je bill!«

»Kaj bi storil, če bi se sedajle prikazal?«

»Streljal bi nanj in molil sveto fatho.«

Stopil sem krog oгла.

»Torej pa moli!«

»Allâh kerim —!«

»Lâ Allâhu illâ 'llâha wa-Muhammadun rasûlu 'llâhi —!«

To je bilo vse, kar sta mogla povedati.

»Jaz sem tisti, ki si o njem pripovedoval! Rekel si, da sem šejtân. Gorje tebi, če se le samo ganeš!

Halef, vzemi jima orožje!«

Nista se branila. Zobje so jima šklepetali.

»Zveži jima roke s pasom!«

Tudi to je Halef ročno opravil in prepričan sem bil, da vezi dobro držijo.

»Sedaj mi pa odgovarjajta na moja vprašanja, če vama je življenje ljubo! Iz katerega rodu sta?«

»Obeida sva.«

»Rod Obeïdov bo jutri šel čez reko?«

»Da.«

»Koliko moštva imate?«

»Tisočdvesto.«

»Kako so oboroženi?«

»Z loki, puščicami in puškami na kresilo.«

»Imate še druge puške? Morebiti tudi samokrese?«

»Malo.«

»Kako boste šli čez reko? V čolnih?«

»Na splavih. Nimamo čolnov.«

- »Koliko ljudi imajo Abu Hammedi?«
- »Toliko kakor mi.«
- »In kako so oboroženi?«
- »Večinoma z loki in puščicami.«
- »Koliko mož vam pripeljejo Džowâri?«
- »Tisoč.«
- »Imajo loke ali puške?«
- »Oboje.«

»Pridejo samo bojavniki črez reko ali vzamete tudi črede s seboj?«

»Samo bojavniki pridejo črez.«

»Zakaj hočete napasti Haddedine?«

»Môsulski mutasarrif nam je zapovedal.«

»Môsulski mutasarrif vam nima ničesar zapovedovati! Vi spadate pod Bagdâd!

Kje so vajini konji?«

»Tamle na desni.«

»Moja ujetnika sta! Če le samo poskusita uiti, dobita kroglo v glavo!

Nazar, pridi!«

Haddedina sta pristopila.

»Priveži ju na konja!«

Obeida sta se vdala v svojo usodo in zlezla na konja. Privezali smo ju tako trdno, da jima beg niti na misel ni mogel priti.

Naročil sem Haddedinoma:

»Pojdita po naše konje, pa je pripeljita k vhodu v dolino! Ti, Nazar, ostaneš v dolini na straži, tvoj tovariš in Halef pa spravita ujetnika v tabor!«

Haddedina sta pripeljala konje, zajahal sem, še naročil Halefu, naj pride kakor brž mogoče za menoj, in skokoma odjezdil v pustinjo.

Mudilo se mi je domov, mnogo dela me je še čakalo. Pa tudi sam sem hotel biti, — poskusiti sem hotel skrivnost vrančevu.

Lahno kakor ptič je letel po ravnini, v zabavo mu je bilo, takole dirjati. Veselo je parkrat zarezgetal.

Tedaj pa sem mu položil roko med ušesa —

»Rih —!«

Na ta klic je položil ušesa nazaj, podaljšal se je, zdelo se je, kot da bi hotel šiniti med delci zraka v daljavo.

Manjka mi primerov, da bi prav opisal njegovo brzino. Težko da bi mu eden izmed sto konjev mogel slediti v njegovim navadnem diru, na klic »Rih!« pa je šinil po zraku kakor lastavica, kakor puščica s te-tiva. Ne dohitela bi ga najhitrejša hedžinka, prehitel bi vsak brzovlak. In kako mirno in enakomerno je dirjal!

Res je bilo, kar je pravil šejh Mohammed Emin o njem: »Njegovo ime je veter. Pa še hitrejši je ko ve-ter, nagel je ko vihar. In svojega gospodarja ne bo zapustil, skozi tisoč sovražnikov ga bo varno nesel.«

Pa nisem ga smel presiliti. Zadržal sem ga, bo-žajoče sem mu položil roko na vrat. Veselo je zare-žetal in ponosno je nosil vitki vrat.

Od gorovja pa do tabora sem potreboval komaj četrti del časa, ki sem ga prej potreboval iz tabora do gorovja.

Pri šejhovem taboru je stala gruča kamel, kon-jev in ljudi, ki jih v temi nisem dobro videl. In v šo-toru me je čakalo nepričakovano iznenadenje — šejh Mâlek je stal pred šejhom Mohammed Eminom, prav-kar sta se najprisrčneje pozdravljala.

»Selâm!« me je pozdravil Ateib in mi podal obe roki. »Moje oči so vesele, da te spet vidijo, in moje uho je radostno, ko čuje tvoje korake!«

»Naj Allâh blagoslovi tvoj prihod, moj prijatelj! Čudež je storil, da te že nocoj vidimo!«

»Kateri čudež misliš?«

»Nismo te pričakovali! Saj je tri dni pota odtod h gorovju. Šammar in nazaj!«

»Res je! Pa selu ni bilo treba jezdit do gorovja. Ko je Halef odšel, smo zvedeli od nekega pastirja, da pasejo Haddedini tod svoje črede. Njihov šejh, po-gumni in slavni junak Mohammed Emin, je moj pri-

jatelj. Halef ni mogel naleteti na druge ko nanj. Zato smo sklenili, da ne bomo čakali na njegovo vrnitev, pa smo mu šli naproti.«

»Tvoj sklep je bil dober, sicer bi te ne mogli že danes pozdraviti!«

»Srečali smo sela na pol pota in moje srce je bilo veselja polno, ko sem zvedel, da bom tudi tebe našel pri svojih prijateljih. Allâh ljubi tebe in mene, on je vodil najina pota, da sva se kmalu spet srečala.

»Toda povej, kje je Halef, moj sin in moj ljubljenec?«

»Na potu v tabor je. Hitel sem naprej in ga pustil z ujetnikoma zadaj. Kmalu ga boš videl.«

»Se ti je posrečilo?« me je vprašal Mohammed Emin.

»Da. Oglednika smo dobili, ne moreta nam več škodovati.«

»Čujem,« se je oglasil šejh Mâlek, »da je sovražvo med Haddedini in med roparji, ki stanujejo ob Tigrisu?«

»Prav si čul! Jutri ko bo solnce na višku, bodo grmele naše puške in se bliskale naše sablje.«

»Napadli jih bodete?«

»Nas hočejo napasti. Mi se bomo le branili. Sprejeli jih bomo kakor se spodobi za tatove in roparje!«

»Ali vam smejo Ateibi posoditi svoje moči?«

»Vem, da je tvoja sablja kakor sablja Mohammedova, ki se ji nihče ni mogel ustaviti. Zelo dobrodošel si nam z vsemi, ki so pri tebi! Koliko vas je?«

»Nekaj nad petdeset.«

»Ste utrujeni?«

»Ali je Arabec utrujen, če čuje žvenket orožja in hrumenje boja —? Daj nam sveže konje, pa še nocoj pojedemo z vami, kamorkoli nas popelješ!«

»Poznam vas! Vaše krogle so nezmotljive in konic vaših sulic nikdar ne zgrešijo cilja.

Branil boš s svojimi ljudmi barikade pri vhodu na bojišče.«

»Kaffije je ovratna ruta — —« (Str. 100.)

Zunaj so medtem njegovi ljudje razjahali, čul sem, da so jim prinesli jesti. Tudi nam so obilo postregli.

Še med večerjo je prispel Halef z ujetnikoma. Pripeljali so ju pred šejha.

Zaničljivo ju je gledal.

»Vidva sta iz rodu Obeidov?«

»Tako je, o šejh!«

»Obeidi so strahopetci! Bojijo se Haddedine sami napasti, pa so se zvezali s šakali Abu Hammedov in Džowârov. Uničiti so nas hoteli, v trikrat večjem številu so se spravili nad nas. Pa mi jih bomo zdrobili!

Ali vesta, kaj je dolžnost poštenega, pogumnega bojavnika, če misli napasti nasprotnika?«

Gledala sta v tla in nista odgovorila.

»Pošten in pogumen Arabec,« je nadaljeval šejh, »ne pride kakor ropar in tat, sela pošlje in vojsko napove, da je boj pošten in odkrit.

Je vaš šejh to storil?«

»Ne vemo, o šejh!«

»Ne vesta —? Allâh naj vama prikrajša jezik! Vajina usta se cedijo laži in hinavstva! Ne vesta —! In vendar sta dobila naročilo, da stražita dolino Derâdž! Mi bi ne smeli ničesar zvedeti o vašem prihodu!

Storil bom z vama, kakor zaslužita!«

Obrnil se je k svojim ljudem:

»Pokličite Abu Mansûrja, 'Očeta noža'!«

Pripeljali so ga. Zaboječek je nosil pod pazduho. Brivec je bil.

Šejh je zapovedal:

»Zvežite ju, da se ne bosta mogla braniti! Odvzemite jima keffijje!«

Keffijje je ovratna ruta, ki jo nosi Arabec ogrnjeno čez glavo in tilnik, da se zavaruje pred solničnimi žarki, ki so za tilnik posebno nevarni. Sneti mohamedanu keffijjo, to je zanj velika sramota.

Pa šejh še s tem ni bil zadovoljen. Obrnil se je k mansûrju.

»Povej mi, mansûr, kaj je največji kinč moža in bojevnika?«

»Brki in brada, ki mu krasita obraz.«

»Kaj zasluži bojevnik, ki je strahopetnež in ki govori neresnico kakor hči svoje matere?«

»Naj bo podoben ženski in hčeri matere!«

»Tale dva Obeida imata brado in brke, pa sta ženski. Strahopetca sta in lažeta, kakor vsi iz njunega rodu. Nista vredna kinča, ki krasi dostojanstveni obraz poštenega moškega! Ženski sta po govorjenju in obnašanju.

Poskrbi torej, da bodeta tudi po obrazu ženskam podobna!«

»Jima naj vzamem brke in brado, o šejh?«

»Zapovem ti!«

»Naj te Allâh blagoslovi, o šejh, najpogumnejši in najmodrejši med sinovi Haddedinov! Blag in mil si do svojih prijateljev, pa strašen in pravičen do sovražnikov našega rodu! Ubogal te bom!«

Odprl je svojo omarico, v kateri je imel različno orodje svojega poklica, in vzel v roke kriv nož. Brušeno jeklo se je bleščalo v ognju, ki je gorel sredi šotora.

»Nož si vzel —? Zakaj ne vzameš britve?« se je čudil šejh.

»Ali naj se s tisto britvijo dotaknem tehle bojazljivcev, ki z njo brijem junaške sinove Haddedinov?«

»Prav govoriš! Stori da bo prav!«

Zvezana Obeida sta se branila kar sta mogla, zoper obred, ki pomeni največjo sramoto za beduina. Pa nič ni pomagalo.

Krepke roke so ju prijele, mansûr je zavihtel ostri nož in brada in brki so padali pod njim kakor zrelo žito pod ostrim srpom.

»Ven z njima!« je zapovedal šejh, ko je bilo delo končano. »Sedaj sta ženski in med ženske ju peljite! Ženske naj ju stražijo! Dajte jima kruha, dateljnov in vode! Če bi skušala uiti, pa kroglo!«

Ni se bilo bati, da bi ušla! Gotovo si nista upala domov, dokler jima brada in brki niso zopet zrastle.

Nato je vstal šejh in vzel svoj nož. Videl sem mu na slovesnem obrazu, da se pripravlja na nekaj nenavadnega, posebnega.

»Allâh illâ 'llâh!« je začel. »Ni ga boga razen Allâha! Vse, kar živi, je on ustvaril in mi smo njegovi otroci. Zakaj bi se naj sovražili, ki se ljubijo, zakaj bi naj bile razprtije med njimi, ki spadajo skupaj? V gozdu šumi mnogo listja in mnogo cvetlic cveti na polju. Podobne so si, poznajo se, skupaj ostanejo.

Ali si nismo podobni tudi mi? Šejh Mâlek, ti si velik junak in rekel sem ti: ‚Nahnû mâlihîn‘, ‚Skupaj sva jedla sol‘ —. Hadži emir Karâ ben Nemsî, tudi ti si velik junak in rekel sem ti: ‚Nahnû mâlihîn‘, ‚Skupaj sva jedla sol‘ —. V mojem šotoru prebivata, moja tovariša sta in moja prijatelja. Za mene umreta in jaz umrem za vaju.

Sem povedal resnico? Sem prav govoril?«

Vsi smo resnobno pokimali.

»Pa sol,« je nadaljeval, »se raztopi in premine. Sol je znamenje prijateljstva, če pa premine in izgine iz telesa, je tudi prijateljstvo pri kraju in treba ga je obnoviti.

Ali je to dobro —? Ali to zadostuje —?

Ne, pravim!

Junaški bojevniki ne sklepajo prijateljstva s soljo, ampak z neko drugo snovjo, ki nikdar ne premine iz telesa.

Ali veš, šejh Mâlek, katero snov mislim?«

»Vem.«

»Povej, katero!«

»Kril!«

»Prav si povedal! Kri ostane do smrti, prijateljstvo, ki se s krvjo sklepa, ne premine do smrti.

Šejh Mâlek, daj mi svojo roko!«

Vsi navzoči so prav dobro vedeli, da namerava Mohammed Emin skleniti z nama krvno prijateljstvo. Tudi meni je bil znan ta običaj. Ni bilo prvokrat, da sem sklepal krvno prijateljstvo s šejhi in poglavarji poldivjih narodov. In prav nič se jih ne sramujem. Odkritosrčnejša so bila, ta prijateljstva, in tesneje so držala ko tista, ki sem jih sklepal med »civiliziranimi« narodi.

Mâlek je razgalil roko in jo podržal šejhu. Ta mu je z nožem nalahno vbodel v kožo, priteklo je par kapljic krvi, vjel jih je v leseno čašo vode.

Potem je mignil meni.

»Emir hadži Karâ ben Nemsî, ali hočeš biti moj prijatelj in prijatelj tegale moža, ki se imenuje Mâlek, šejh Ateïbov?«

»Hočem.«

»Nama hočeš biti prijatelj do smrti?«

»Da.«

»Torej so tvoji prijatelji najini prijatelji, tvoji sovražniki tudi najini sovražniki?«

»Da.«

»Torej mi daj roko!«

Dal sem mu jo, vrezal je v kožo in vjel par kapljic krvi v čašo. Narezal si je še sam kožo na roki, pomešal vodo in rekel:

»Razdelite čašo prijateljstva na tri dele! Pijte jo, zavedajoči se vsevednega Allâha, ki pozna naše najskrivnejše misli! Šest nog, šest rok, šest oči, šest ušes in tri usta imamo, pa le ena noga bodi, ena roka, eno uho in ena usta! Troje src imamo in tri glave, pa le eno srce bodi in ena glava! Kjer je eden, tam bodita tudi druga dva, in kar eden stori, naj storita tudi druga dva!

El-hamdu lillâh, ki nam je ta dan poslal!«

Dal je čašo meni.

»Hadži emir Karâ ben Nemsî, tvoj rod stanuje najbolj oddaljen. Pij prvi in daj potem čašo najinemu prijatelju!«

Povedal sem nekoliko besed in izpil požirek, za menoj je pil Mâlek in za njim je čašo izpraznil šejh Mohammed Emin.

Nato naju je šejh Mohammed objel in dejal vsakemu:

»Moj rafik si, moj krvni prijatelj! In jaz sem tvoj rafik. Naše prijateljstvo bodi večno, če bi tudi Allâh naša pota ločil.«

Glas o sklenjenem krvnem prijateljstvu se je naglo raznesel po vsem taboru in kdor je le mislil, da ima pravico, je prišel v tabor in nam je častital. Dolgo je trajalo to pozdravljanje in čaščenje in pozno je že bilo, ko smo bili spet sami.

Popisal sem šejhu Mâleku bojišče in mu razložil tudi naš načrt.

Z vsem je soglašal. Končno je vprašal:

»Ali ne more sovražnik udariti proti severu?«

»Lahko bi prodrl med reko in gorovjem Kanûta. Pa zastavili mu bomo tudi to pot. Šejh Mohammed, ali si naročil sekire in drugo orodje, da postavimo barikade?«

»Vse je pripravljeno.«

»Si določil žene, ki nas bodo spremljale in ranjence obvezovale?«

»Da.«

»Torej pa še izberi konje za Mâleka in za njegove tovariše. Na pot moramo! Dan se dela!«

IV.

Zmaga.

V pol uri so Haddedini odrinili. Ne morebiti v nerednih gručah, kakor so Arabci vajeni, ampak v urejenih četah, ki so jezdile vzporedno in druga za drugo. Vsak je vedel, kje je njegovo mesto.

Mi, kar nas je bilo od »generalnega štaba«, mi smo jezdili v sredini. Pred nami so jezdile čete, za nami »sanitetni oddelki«, ženske pod vodstvom nekaterih še precej krepkih starcev. Zadnje so bile straže, ki bi naj skrbele za zvezo s taborom in ki bi naj stražile ujetnike.

Ko se je prikazalo solnce, so vsi razjahali, poklekneli in molili jutranjo molitev. Veličasten, vzvišen prizor!

Straže, postavljene proti dolini Derâdž, so nam sporočile, da se nič novega ni pripetilo. Nemoteno smo prišli do hribovja, za katerim leži Dolina stopnic, uro daleč segajoč od vzhoda do zapada.

Strelci so razjahali in pustili konje v dolini, v red in vrsto postavljene, da bi ne bilo zmešnjave pri morebitnem umiku. Blizu njih smo raztovorili kamele in postavili šotore za ranjence. Vode za ranjence je bilo dovolj, zdravil in obvez pa žal le malo.

Postojanke, ki so nas vezale z Abu Mohammedi, smo seve potegnili za seboj, tako da smo še bili v nepretrgani zvezi z njimi. Skoraj vsako uro so nam

poslali kako poročilo. Zadnje je povedalo, da sovražnik še vedno ničesar ne ve o našem pohodu.

Sir Lindsay je bil že dalj časa sem redkobeseden. Pa saj tudi nisem imel prilike, da bi ga bil kratkočasil.

Ko smo se utaborili, je prišel k meni.

»Kje se bomo udarili, sir?« je vprašal. »Tukaj?«

»Ne. Tamle, zadaj za tisto višino.«

»Ostanem pri vas?«

»Lahko.«

»Pri kateri četi ste, pri pešcih, pri dragoncih, pri pionirjih?«

»Pri dragoncih.«

»Torej ostanem pri vas.«

»Počakajte tukaj pri moji četi! Prišel bom po njo, ko jo bom potreboval.«

»Ne pojdete v dolino?«

»Ne. Postavlil bom svoje ljudi tamle proti reki, da zastavim nasprotniku izpad proti severu.«

»Koliko vas je?«

»Sto.«

»Dobro! Izvrstno!«

Namenoma sem si izbral to mesto.

Bil sem sicer prijatelj Haddedinov, pa ni mi bilo, da bi ubijal ljudi, ki mi niso nič storili. Prepirl med arabskimi rodovi mene osebno ni nič brigal in ker ni bilo verjetno, da se bo sovražnik obrnil proti severu, sem si izprosil, da smem ostati pri četi, ki je bila določena za obrambo te točke. Najrajši bi bil ostal pri sanitetnem oddelku, pa to ni bilo mogoče.

Šejh Mohammed Emin je peljal svojo konjico v dolino. Pridružil sem se mu. Razpostavil jo je po soteskah in desni in na levi.

Nato so odšli pešci. Tretjina je zasedla višine na desni, druga tretjina višine na levi. Poskrili so se za skalami in se pripravili, da zagrabiijo sovražnika od zgoraj. Zadnja tretjina, večinoma Ateibi s svojim

šejhom, je zasedla vhod, da ga po prihodu sovražnika zabarikadira in mu onemogoči umik.

Ogledal sem si vse postojanke in se vrnil k svojim ljudem.

Odjezdili smo na sever, si poiskali nizek prelaz, prekoračili hribovje in prišli v slabi uri do Tigrisa.

Niže spodaj je stopalo hribovje na dveh mestih tesno k bregu reke. Med obema tesninama je bila polkrožna ravnina, na eni strani jo je obdajalo hribovje, na drugi pa je mejila na reko. Kdor je v ta kotel zašel, je težko našel pot iz njega.

To mesto sem zasedel s svojimi ljudmi, več nego stokratni premoči smo izlahka zastavili pot v tej naravni trdnjavi.

Razpostavil sem predstraže in si poiskal udoben prostor za počitek.

Tedaj se me je spet lotil sir Lindsay.

»Poznate kraj?«

»Ne.«

»Morebiti so razvaline tod?«

»Ne vem.«

»Vprašajte!«

Poprašal sem in mu prevedel odgovor.

»Više gori.«

»Kako se imenujejo?«

»Kal'at Šergat.«

»Se najdejo tam tudi krilati biki?«

»Hm —! Treba pogledati.«

»Koliko je še časa do boja?«

»Do poldne, morebiti še več. Morebiti za nas

vobče boja ne bo.«

»Pojdem medtem pogledat —.«

»Kam?«

»No, v Kal'at Šergat —. Bom izkopal krilate bike,

jih v London poslal, se proslavil —. Well!«

»To pač trenutno ne bo lahko mogoče!«

»Zakaj ne?«

»Ker je do Kal'at Šergata najmanj petindvajset kilometrov.«

»Ah —! Hm —! Preklicana reč —! Bom ostal pri vas.«

Zleknil se je za grm, jaz pa sem sklenil, da pojdem na poizvedovanje. Dal sem ljudem potrebna navodila za čas svoje odsotnosti in odjezdil ob reki proti jugu.

Kakor vsi konji Šammarov je bil tudi moj vranec izvrsten plezavec, brez skrbi sem smel z njim poskusiti precej strmi greben, odkoder sem upal da bo lep razgled na bojišče ter čez bližnjo in daljno okolico.

In uspelo mi je.

Na vrhu sem vzel daljnogled v roke in preiskal obzorje na vzhodu.

Res, tam onstran Tigrisa ob Zâbu je vrvelo živahno življenje. Vsa ravnina je gomazela jezdecev, kakor daleč je segalo oko. In južno od Tigrisovih brzic so ležali celi kupi kozjih mehov, pripravljenih, da iz njih naredo splave za prehod čez reko. Tam so taborili Obeidi.

Desnega Tigrisovega brega nisem mogel videti, Zakrivali so mi ga vrhovi, za katerimi je ležala Dolina stopnic. Imel sem še časa dovolj, sklenil sem, da pojezdim še tudi na nje.

Po napornem jezenju sem za dobro uro priplezal do najvišjega vrha. Vrancu se prav nič ni poznal napor. Privezal sem ga k skali in sam zlezal po stenah na vrh.

Razgled je bil obsežen in hvaležen.

Pod menoj je ležala Dolina stopnic. Daleč zunaj na jugu pri vhodu je bil pripravljen prsobran, po pobojnih sem opazil naše strelce in trdo pod seboj naše »dragonce«.

Pogledal sem dalje na jug.

Tamle spodaj na desnem Tigrisovem bregu je stal šotor pri šotoru. Tam so taborili Abu Hammedi

in Džowâri. Pravkar so podirali šotore in se pripravljali na odhod.

In čez reko sem so prihajali splavi Obeidov, jezdeci so peljali konje za uzde, splavi so pristajali, zdelo se mi je, da slišim krik in vik, s katerim so se zavezniki pozdravljali.

In potem so vsi skupaj uprizorili sijajno, živahno »fantazijo«, ples na konjih, da že vnaprej proslavijo svojo zmagô.

Čisto prav, sem si mislil. Konji se bodo utrudili in ko jih bodo rabili za beg, bodo za nič —.

Celo uro sem sedel na vrhu. Obeidi so skoraj že vsi prebredli reko, združene čete so se pomaknile proti severu. Odločitev se je bližala.

Zlezel sem z vrha, zajahal in se vrnil.

Spet sem rabil celo uro, da sem našel primerno mesto, odkoder je bilo mogoče priti s konjem v dolino. Že sem se obrnil navzdol, ko zapazim, da se na severnem obzorju nekaj bliska. Bilo je kot bi solnce sijalo na košček stekla.

Vznemiril sem se.

Pričakoval sem sovražnika le od juga. Ali je prihajal tudi od severa —? To bi nam utegnilo naše račune občutno zmešati —!

Vzel sem daljnogled in poiskal mesto, kjer sem opazil blesk. Po dolgem iskanju sem končno našel trdo ob reki nekaj črnih točk, ki so se pomikale proti jugu. Na toliko daljavo jih nisem dobro videl, pa jezdeci so bili vsekakor, ker tod nihče peš ne hodi. Od enega izmed njih je odsevalo solnce. Najbrž od orožja, sem zasodil.

Ali so bili sovražniki?

Ni se dalo ugotoviti. Bili so od mojih ljudi prav toliko oddaljeni kakor jaz.

Nisem se smel dalje muditi. Prehiteti sem jih moral.

Pognal sem vranca, hitela sva navzdol, da se je kamenje valilo za nama. Spodaj po ravnini pa je šinil

kakor ptica. Prepričan sem bil, da pridem o pravem času.

In res sem še prišel prav. Brž sem sklical svoje ljudi in jim povedal, kaj sem opazil. Skrili smo konje za skale, polovico ljudi sem postavil za grmovje niže spodaj ob reki, drugo polovico pa više pri vhodu v sotesko. Tudi midva z Lindsayem sva legla za grmičje.

In koj nato smo čuli topot kopit. Lindsay je napel ušesa in vprašal:

»Koliko jih je?«

»Jih nisem mogel prav šteti.«

»Približno —?«

»Dvajset.«

»No —! Pač ni vredno truda!«

Vstal je, stopil izza grma in sedel na kamen. Služabnika sta sedla k njemu.

Tedaj so zavili krog ogla.

Načeloval jim je visok, krepko zrastel Arabec v svetlem luskinastem oklepu. Teža sem s hriba videl, da se je bleščal. Arabec je bil mogočna, res kraljevska postava.

Ta človek se še pač nikdar v življenju ni bal in ne ustrašil, kajti tudi sedaj, ko je nenadoma zagledal pred seboj več ko čudno postavo sivoškatlatega Angleža, ni trenil, le roka mu je lahko šinila k ročaju zakrivljene sablje.

Počakal je, da je njegovo spremstvo prijezdilo za njim, pa mignil človeku, dolgemu in suhemu, ki je visel na svojem kljusetu kot da še nikdar ni sedla okusil. Na deset korakov mu je bilo Grka videti.

Na migljaj poveljnikov je vprašal Angleža po arabsko:

»Kdo si?«

Sir Lindsay je vstal, lahko privzdignil svoj sivoškatalasti cilinder, se nekoliko priklonil, rekel pa ni nič.

Sloki Grk je ponovil vprašanje po turško.

»Inglis,« je povedal moj prijatelj.

»O —! Tedaj vas pozdravljam, velespoštovani gospod!« je pravil Grk po angleško. »To je res izredno iznenadenje, da srečamo tukaj v divji samoti sina velike Anglije! Ali smem vprašati za vašim imenom?«

»David Lindsay.«

»In tale dva sta vaša služabnika?«

»Yes.«

»In kaj delate tukaj?«

»Nothing, nič.«

»Pa — saj ste morali vendar imeti kak namen, da ste prišli sem v to divjino —!«

»Yes.«

»In sicer —?«

»Krilate bike.«

»Kako —?«

»Izkopine.«

»Hm —!« se je smehljal Grk važno. »Za izkopavanje je treba denarja, časa, ljudi in dovoljenja! Kako ste pa prišli semkaj?«

»Na parniku.«

»Na parniku —? In kje ga imate zasidranega?«

»V Bagdâdu.«

»V Bagdâdu —? Ne razumem!«

»Yes. Vrnil se je.«

»Ah —! Torej ste se izkrcali s služabnikoma?«

»Yes.«

»Hm —! Čudno! In kam ste sedaj namenjeni?«

»Krilate bike iskat. Kdo je tale?«

Pokazal je na Arabca v oklepu.

Grk je prevedel Arabcu pogovor z Angležem in nadaljeval:

»Tale mož je slavni Isla el-Mahem, šejh Obeidov, ki stanujejo tamle onstran reke.«

Začudil sem se. Torej šejh ni bil pri svojih ljudeh, ko so odrinili od doma?

»Kdo ste vi?« je vprašal Anglež Grka.

»Tolmač sem pri angleškem konzulatu v Môsulu.«

»Ah —! Kam potujete?«

»Prisostvoval bom bojnemu pohodu nad Haddedîne.«

»Bojnemu pohodu —? Na vojsko torej? Zakaj?«

»Haddedîni so uporen rod, ki ga je treba enkrat in za vselej pokorščine naučiti. Branili so neke Jezide, ko jih je môsulski namestnik hotel kaznovati.

Pa kako da —?«

Umolknil je. Za skalami je zarezgetal eden naših konjev, drugi so se mu oglasili.

Šejh je prijel za uzdo in pognal konja, da bi pogledal, kdo se skriva za skalo.

Tedaj sem stopil iz grmovja. Iznenaden je obstal šejh.

»Kdo ste vi?« me je vprašal tolmač po angleško.

»Tudi Anglež? Pa se nosite po arabsko —?«

»Nemec sem in spadam k temule Angležu. Kri-late bike hočeva izkopavati, obenem pa se tudi zanimava za šege in običaje dežele.«

»Kdo je ta?« je vprašal šejh Grka in kazal na mene.

»Nemsi.«

»So Nemsi pravoverni?«

»Kristjani so.«

»Kristjani —? Tale človek je vendar hadži —!

Ali je bil v Mekki?«

»Bil sem v Mekki,« sem odgovoril po arabsko.

»Naš jezik govoriš —?«

»Da.«

»In potuješ v družbi tegale Angleža?«

»Da.«

»Kako dolgo sta že v teh krajih?«

»Že več dni.«

Obrvi so se mu nasršile.

»Poznaš Haddedîne?« je nadaljeval.

»Poznam je.«

»Kako si jih našel?«

»Prijatelj sem njihovega šejha.«

»Torej si izgubljen!«

»Zakaj?«

»Moji ujetniki ste, ti in tile trije Angleži!«

»Od kedaj?«

»Od tega trenutka dalje.«

»Močen si, pa Sidâr ben Hûli je bil tudi močen!«

»Kaj hočeš s tem povedati?«

»Da sem bil njegov ujetnik, pa me ni mogel držati.«

»Mâ šâ 'llâh —! Torej si ti tisti človek, ki je po noči leva ustrelil —?«

»Seveda sem!«

»Moj ujetnik si! Meni ne boš ušel!«

»Ali pa si ti moj ujetnik in meni ne boš ušel!

Obrni se in poglej!«

Pogledal je, pa nikogar ni videl.

»Na plan, moške!« sem zaklical.

Haddedini so planili izza grmovja in dvignili puške v strel.

»Ah —! Pretkan si ko lisica, leve streljaš, mene pa ne boš dobil!«

Tako je kriknil, potegnil zakrivljeno sabljo, pogнал konja in zamahnil.

Ni bilo težko, se ga iznebiti.

Pomeril sem na konja, padel je in se parkrat zakotalil. Šejh je padel z njim. Koj sem ga prijel.

Izredno močen človek je bil, mnogo posla mi je dal. Nazadnje sem mu moral strgati turbân z glave in ga udariti s pestjo po golem sencu, da sem ga omamil.

Medtem so se spopadli tudi Haddedini in šejhovi spremljevalci.

Po mojem naročilu so Haddedini streljali le na konje. In že koj po prvi salvi so ležali vsi šejhovi ljudje na tleh v klopčiču mrtvih in ranjenih konj in od

vseh strani so jim grozile ostre sulice vrlih Haddedinov.

Uiti nam niso mogli. Pa če bi bil tudi kateri prodril skozi vrste mojih ljudi, bi ga bila koj dohitela krogla.

Izmotali so se iz klopčiča padlih konj in zamotanih vajeti ter zmedeni in boječe stali na kupu.

Brez vodje so bili, šejha sem porinil že prej Billu in njegovemu tovarišu, da ga zvezeta. Položaj je bil čisto v mojih rokah, sklenil sem, da opravi kolikor-mogoče mirno in brez krvi.

»Nikar se ne trudite, vi možje iz rodu Obeidov!« sem jih nagovoril. »V naših rokah ste! Vas je dvajset, nas pa nad sto in vaš šejh je zvezan in ujet!«

»Pobijte ga!« je kričal šejh.

»Če dvigne kateri le samo puško, bom vašega šejha na mestu ustrelil!«

»Pobijte ga, tega volka, šakala, zajca!« je vse besneje vpil šejh.

»Kdor se le gane, je izgubljen!« sem svaril.

»Naši bratje bodo maščevali vas in menel!« je besnel šejh.

»Vaši bratje —? Obeidi —? Ali ne morebiti tudi Abu Hammedi in Džowâri —?«

Iznenaden me je šejh pogledal.

»Kaj veš ti o Abu Hammedih in Džowârih?« je siknil.

»Da jih bodo Haddedini prav sedajle in prav tako obkolili, kakor smo mi vas!«

»Lažeš! Ti ne moreš nikomur škodovati! Moji ljudje bodo zajeli tebe in Haddedine in njihove sinove in hčere z živino vred in vas vse odpeljali v ujetništvo!«

»Allâh naj ti čuva možgane, da ne pozabiš misliti! Ali bi čakal tule, če bi ne vedel, kaj pripravljáš zoper Haddedine —?«

»Odkod veš, da sem bil na grobu hadžija Alija?« Tega seveda nisem vedel.

Pa nisem se mu smel izdati. Obenem pa sem mu hotel izvabiti še kaj več o njegovem obisku na grobu hadžija Alija.

Poskusil sem torej:

»Bil si na grobu hadžija Alija, da si izprosiš srečo za svoj pohod zoper Haddedine. Pa grob leži na levem bregu Tigrisa. Šel si na desni breg, da poižveš, kje se nahajajo še drugi rodovi Šammarov.«

Videl sem mu na obrazu, da sem pravo zadel s svojim ugibanjem.

Vkljub temu se mi je zaničljivo nasmejal in rekel:

»Tvoj razum je polenil, kakor blato v mlaki. Daj nam svobodo, pa se ti nič ne bo zgodilo!«

Topot sem se mu jaz nasmejal. Dejal sem:

»In kaj bi se zgodilo z menoj, če vam ne dam svobode?«

»Moji ljudje me bodo iskali in me našli. In potem si izgubljen!«

»Tvoje oči so slepe in tvoja ušesa so gluha! Nisi videl in nisi čul, kaj se je zgodilo, preden so tvoji ljudje šli črez reko!«

»Kaj bi se naj bilo zgodilo?« je vprašal prezirljivo.

»Pričakujemo jih, prav kakor smo tudi vas pričakovali.«

»Kje?«

»V dolini Derâdž.«

Vidno se je prestrašil. Nadaljeval sem torej:

»Tvoj načrt je izdan, kakor vidiš. Znano ti je, da sem bil pri Abu Hammedih. Poprej pa sem bil še tudi pri Abu Mohammedih. Abu Mohammedi in Alabeidi, tisti, ki si jih tolikokrat oropal in okradel, so se zvezali s Haddedini in vas bodo v dolini Derâdž zajeli. Čuj!«

Prav tedaj je bilo slišati zamolklo prasketanje pušk.

»Ali čuješ streljanje —! Tvoji ljudje so v pasti, po njih je, če se ne vdajo!«

»Alláh illá 'lláh —! se je prestrašil. »Je res —?«

»Res je!«

»Torej me ubij!«

»Strahopetnež!«

»Ali je strahopetnež, kdor si želi smrti?«

»Da! Ti si šejh Obeidov, njihov oče. Tvoja dolžnost je, da jim pomagaš v stiski. Pa jih hočeš zapustiti in umreti —!«

»Ali se ti je zmedlo? Pomagam jim naj —? Ko pa sem ujetnik in zvezan —!«

»Lahko jim dobro svetuješ! Haddedini niso hi-jene, ne žele si krvi. Le braniti se hočejo, napad hočejo onemogočiti. Nato pa žele skleniti mir z vami.

In pri mirovnih pogajanjih ne sme manjkati šejha Obeidov!«

»Še enkrat te vprašam, — ali govoriš resnico?«

»Resnico govorim!«

»Prisezil!«

»Moška beseda je prisega!

Stoj —! Stoj —!«

Ta klic je veljal Grku.

Mirno je stal poleg nas ves čas med mojim pogovorom s šejhom. Po mojih zadnjih besedah pa je hipoma šinil med Haddedine, ki so polagoma prišli bliže, da bi čuli pogovor, jih sunil par na stran, in planil za skale.

Par strelav je počilo za njim, pa slabo so bili pomerjeni, nobeden ga ni zadel. S par skoki je izginil za oglom.

»Ustrelite vsakega, ki bi se genil!« sem zaklical svojim ljudem in skočil za beguncem.

Ko sem prišel krog ogla, je bil že daleč.

»Stoj!« sem mu kriknil.

Ozrl se je, obstal pa ni.

Žal mi je bilo, pa uiti mi ni smel. Moral sem streljati. Pa dovolj je bilo, če sem ga v nogo ranil.

Ostro sem meril in sprožil.

Par skokov je še naredil, obstal, se obrnil krog svoje osi kot da ga je zasukala nevidna sila, pa je padel.

»Pojdite ponj!« sem naročil.

Par Haddedinov ga je prineslo. Krogla ga je zadela v stegno.

»Vidiš, Isla el-Mahem, mi mislimo resno! Zapovej svojim ljudem, naj se vdajo!«

»In če jim ne zapovem?«

»Jih bomo prisilili in tekla bo kri. To pa bi rad zabranil.«

»Ali mi boš, če bo treba, za pričo, da sem se vdal le, ker vas je bilo petkrat več in ker si mi pravil, da so Haddedini zajeli moje ljudi v dolini Derâdž?«

»Bom!«

»Torej oddajte orožje!« je naročil ljudem s stisnjenimi zobmi. »Pa Allâh naj te kaznuje v najgloblji džehenni, če si me nalagal!«

Razorožili smo Obeide.

»Sir —!« je nenadoma vzkliknil Anglež med tem delom.

»Kaj je?« sem se obrnil.

Držal je ranjenega Grka za roko.

»Papir žvečil!«

Stopil sem bliže.

Grk je še imel košček raztrganega papirja v pesti.

»Daj sem!« sem mu zapovedal.

»Nikdar!«

»Kaj še!«

Stisnil sem mu roko, zakričal je od bolečine in odprl pest.

Košček ovitka je bil, ena sama beseda je bila na njem, Bagdâd. Drugi del ovitka s pismom vred pa je Grk že požrl ali pa ga je imel še v ustih.

»Daj sem, kar imaš v ustih!«

Zlobno se je zarežal in obenem sem videl, kako je dvignil glavo, da bi laže požrl.

Koj sem ga prijel za vrat.
V strahu, da bi se ne zadušil pod mojim ne ravno rahlim prijemom, je zinil. Spravil sem mu iz ust kepo zmečkanega in raztrganega papirja.
Par vrstic v šifrirani pisavi je bilo na njem, čisto nemogoče se je zdelo, sestaviti koščke tako, da bi dali kak zmisel.

Ostro sem gledal Grka in ga vprašal:

»Od koga je pismo?«

»Ne vem,« je odgovoril.

»Od koga si ga prejel?«

»Ne vem,«

»Lažeš! Ali hočeš, da te tukaj pustim in da umreš od žeje in gladu?«

Prestrašen me je pogledal. Nadaljeval sem:

»Če mi ne odgovoriš, te ne bomo obvezali. Pustili te bomo tukaj, da te mrharji požrejo!«

»Molčati moram,« je rekel.

»Torej pa molči na večno!«

Vstal sem. Pomagalo je.

»Vprašaj, effendi!« je vzkliknil.

»Od koga imaš pismo?«

»Od angleškega konzula v Môsulu.«

»Na koga je bilo naslovljeno?«

»Na angleškega konzula v Bagdâdu.«

»Ali veš, kaj je v pismu?«

»Ne.«

»Ne laži!«

»Prisegam, da niti črke nisem bral!«

»Pa slutiš vsaj, kaj je v pismu!«

»Da.«

»Torej govori!«

»Politika.«

»Seveda!«

»Več ne smem povedati.«

»Si prisegel?«

»Da.«

»Hm —! Si Grk?«

»Da.«

»Odkod si doma?«

»Iz Lemnosa.«

»Mislil sem sil! Taki ste, vi Grki! Pristen Turek je pošten človek in če se je izpremenil ali če se bo kedaj izpremenil, ste vi krivi, vi, ki se kristjane imenujete, pa ste hujši ko najhujše hijene! Če se kje v Turčiji zgodi kaka lopovščina, ima gotovo Grk svoje prste vmes!

Ti bi koj prelomil prisego, če bi te silil ali če bi te dobro plačal! Kako si prišel do službe dragomana v Môsulu? Molči —! Slutim, kako, ker vem, kaki ste! In česa vsega ste zmožni in kaj ste!

Drži svojo prisego, kajti politiko, ki je v pismu, poznam dobro! Čemu hujskate arabske rodove drugega na drugega —? Čemu hujskate enkrat Turke, drugič spet Perze nanje —? Je to krščanski? Drugi, ki prinašajo nauke Kristusove v deželo, se trudijo in žrtvujejo, vi pa uničujete njihove trude!

Služil si tudi Rusom?«

»Da, effendi!«

»Kje?«

»V Carigradu.«

»Dobro! Vidim, da si vsaj zmožen resnico govoriti. Zato te ne bom izročil maščevanju Hadde-dinov.«

»Ne stori tega, effendi! Moja duša te bo blagoslavljalala!«

»Le obdrži zase svojo blagoslavljanje! Kako ti je ime?«

»Aleksander Kolettis.«

»Slavno ime! Pa tistemu, ki ga je pred teboj nosil, nisi prav nič podoben.

Bill!«

»Sir —?«

»Ali znate rano obvezati?«

»Rane obvezati pravzaprav ne znam, pa luknjo v koži zamašiti, to pa znam!«

»Torej mu jo zamašite!«

Povezal je Grku rano.

Kdo ve, če bi bil tako usmiljen s tem človekom, da sem vedel, v kakih okoliščinah se bova pozneje srečala —!

Obrnil sem se k šejhu.

»Isla el-Mahem, pogumen človek si in težko mi je gledati pogumnega junaka zvezanega in ponižanega.

Mi obljubiš, da ostaneš vedno blizu mene in da ne boš poskusil uiti?«

»Zakaj ti naj to obljubim?«

»Ker ti dam na to obljubo vzeti vezi.«

»Obljubljam!«

»Pri bradi prerokovi?«

»Pri bradi prerokovi in pri svoji bradi!«

»Tudi tvoji ljudje naj obljubijo!«

»Prisezite mi, da temu effendiju ne boste ušli!«

»Prisegamo!«

»Torej vas ne bom zvezal.«

Odvzel sem šejhu vezi.

»Gospod, ti si plemenit človek!« je dejal. »Dal si postreliti le naše konje, nam pa si prizanesel! Allâh naj te blagoslovi, čeprav mi je bil moj konj ljubši ko rodni brat!«

Videti je bilo temu človeku, da njegovo srce ne pozna izdajstva in nezvestobe. Zato sem mu rekel:

»Od drugih si se dal zapeljati v boj zoper lastni narod! Bodi v bodoče pametnejši!

Ali hočeš tudi svoje orožje nazaj?«

»Teга ne boš storil, effendi!« se je začudil.

»Storil bom! Šejh mora biti najplemenitejši v svojem rodu. Nočem ravnati s teboj kakor s kakim izvržencem. Kot svoboden človek, z orožjem v roki, boš stopil pred Mohammed Emina, šejha Hadde-dinov.«

Dal sem mu njegovo sabljo, puško in bodalo.

Planil je pokoncu in strmel vame.

»Kako ti je ime, gospod?«

»Haddedini me imenujejo emir Karâ ben Nemsî.«

»Kristjan si, emir! Vidim, da kristjani niso psi, ampak da so plemenitejši in modrejši ko muslimani! Kajti verjemi mi, s temle orožjem, ki si mi ga vrnil, si me laže in temeljiteje premagal nego s tistim tvojim orožjem, ki ga nosiš in ki bi mi z njim lahko življenje vzal.

Pokaži mi svoje bodalo!«

Dal sem mu ga.

Poskusil je ostrino in dejal:

»Tole železo zlomim z eno samo roko! Poglej pa moje bodalo!«

Pokazal mi ga je.

Krasno staro delo je bilo, dvorezno, nekoliko zakrivljeno bodalo, čudovito damascirano, v arabskih besedah je stalo na njem: »Le po zmagi v nožnico!« Gotovo ga je izdelal eden tistih slavnih orožarjev v Damasku, ki so nekdanj sloveli po vsem Orientu in tudi po Evropi in ki so dandanes že popolnoma izumrli. Nihče več ne zna izdelovati takega orožja.

»Ti ugaja?« me je vprašal.

»Vreden je svojih petdeset ovc!«

»Reci sto ali pa stopetdeset! Deset mojih pradedov ga je nosilo in nikdar se ni zlomil! Tvoj je, daj mi svojega v zameno!«

To je bila zamena, ki je nisem smel zavriniti, smrtno bi bil razžalil šejha.

Dal sem mu svoje bodalo.

»Hvala ti, Isla el-Mahem! Nosil bom tole bodalo v spomin na tebe in na tvoje dede!«

»Ne bo ti odpovedalo, dokler ga bo le tvoja roka mogla držati!«

Konj je zatopotal in jezdec se je prikazal izza skalovja, ki je zapiralo sotesko proti jugu.

Mali Halef je bil.

»Gospod, pridi!« mi je klical že od daleč.

»Kako je, hadži Halef Omar?«

»Zmagali smo!«

»Je bil boj hud?«

»Prav nič! Vsi so ujeti!«

»Vsi?«

»Vsi! Tudi njihovi šejhi. Le Isle el-Mahema, šejha Obeidov ni med njimi.«

Obrnil sem se k šejhu.

»Vidiš, da sem resnico govoril!«

Nadaljeval sem s Halefom:

»So prišli Abu Mohammedi o pravem času?«

»Prišli so trdo za Džowâri in jim zaprli dolino, da nihče ni mogel uiti.«

Šele tedaj je pozorneje pogledal po ujetih Obeidih in njihovem šejhu.

Začudil se je.

»Pa kdo so tile ljudje —?«

»Tale je šejh Isla el-Mahem, ki si pravkar o njem povedal, da ga ni med vašimi ujetniki. In oni tamle pa so njegovi ljudje, Obeidi, ki so prišli z njim.«

»In — tvoji ujetniki so?«

»Da. Šli bodo z menoj.«

»Wallâhi — billâhi — tallâhi —! Ta novica je pa važna! Dovolj, da se koj vrnem in jo ponese Muhammed Eminu in Mâleku!«

Odhitel je.

Šejh Isla el-Mahem je vidno pobledel med našim pogovorom. Zvedel je sicer že od mene, da je poražen in uničen, pa Halefovo poročilo ga je vkljub temu še hudo potrlo.

Posadili smo ga na enega naših konjev. Tudi Grku smo dali konja, ker radi rane ni mogel peš hoditi, vsi drugi pa so morali peš za nami.

In tako smo odrinili s postojanke, ki bi bila lahko usodna za vse nas, da nisem o pravem času opazil šejhovega prihoda. Zadovoljen sem bil. In če je v dolini Derâdž teklo tako malo krvi ko pri nas, sem bil lahko še bolj zadovoljen.

Jezdili smo najprvo na zapad čez hribovje, pa se obrnili proti jugu. Nismo še bili v dolini, ko so nam prijezdili naproti štirje jezdec.

Koj sem jih spoznal. Mohammed Emin je bil, Mâlek in šejha Abu Mohammedov in Alabeidov.

Pohitel sem jim naproti.

»Si ga dobil?« mi je klical Mohammed Emin že od daleč.

»Islo el-Mahema misliš? Da!«

»Hvala Allâhu! Le njega nam je še manjkalo! Koliko ljudi si izgubil v boju?«

»Nobenega.«

»In koliko jih je ranjenih?«

»Nobeden. Le eden sovražnikov je dobil kroglo v stegno.«

»Torej nam je bil Allâh milostljiv! Mi imamo le dva mrtva in enajst ranjenih.«

»In sovražniki?«

»Njim se je slabše godilo. Tako tesno smo jih obkolili, da se geniti niso mogli. Naši so dobro streljali, njih pa nihče ni zadel. Konjica se je dobro držala vkup, prav kakor si jo naučil. Vse so pogazili, ko so pridrli iz soteske.«

»Kje je sovražnik?«

»Zajet v dolini. Vsi so morali oddati orožje, nobeden nam ne more uiti, od vseh strani jih obdajamo —.«

Tedaj je opazil Obeide.

»Ha —!« je vzkliknil. »Tamle je Isla el-Mahem! Ampak —, kako je to? Orožje nosi —?«

»Da. Obljubil mi je, da ne bo pobegnil. Saj veš, da je treba častno ravnati s pogumnim, premaganim sovražnikom!«

»Ugonobiti nas je hotel —!«

»Za to bo kaznovan!«

»Pustil si mu orožje —. Naj bo! Pojdi!«

Čutil sem, da mu ni prav, kar sem storil. Pa Isla el-Mahem je bil moj ujetnik, storil sem lahko z njim, kar sem hotel.

Odjezdili smo na bojišče.

Zunaj na ravnini pri »saniteti« je vrvelo živahno življenje. Poleg šotorov so stražili Haddedinu zajete in zvezane šejhe. Drugi so prinašali ranjence in žene in dekleta Haddedinov so jih obvezovale. Sanitetni obrat prav po vzorcu Evrope!

Počakal sem, da je prišel Isla el-Mahem, in sem ga vprašal:

»Ostaneš pri meni?«

Odgovoril je, kakor sem pričakoval.

»Moji zavezniki so, pri njih moram ostati!«

Sedel je med ujete šejhe.

Nobeden ni zinil besedice. Pa videti jim je bilo, kako so se prestrašili. Njihovo zadnje upanje je bil in še tega smo jim vzeli —.

»Pelji svoje ujetnike v dolino!« mi je dejal Mâlek.

Pestra slika se je razgrnila pred nami, ko smo stopili na bojišče.

Vsa dolina je mrgolela ljudi in konjev. Čete Haddedinov so pobirale ujetnikom orožje in ga nosile na kupe, drugi so zbirali njihove konje in jih v čredah odganjali iz doline ven v puštinjo, na obeh koncih doline so taborile čete zaveznikov in krog in krog so stale straže.

»Ali si že kedaj videl tak prizor?« me je vprašal Mâlek.

»Še vse drugačne!«

»Jaz še nikdar!«

Rad sem mu verjel! Saj takega bojevanja ni bil vajen.

»Je za ranjence poskrbljeno?« sem ga vprašal.

»Obvezujejo jih, kakor si naročil.«

»Kaj mislite sedaj storiti?«

»Obhajali bomo zmagó in priredili največjo bojno igro, kar jih je kedaj bilo.«

»Ne, tega pa ne bodete!«

»Zakaj ne?«

»Ali hočete sovražnike dražiti s tako veselico?«

»Je sovražnik nas vprašal za našimi občutki, ko je pripravljaj napad —?«

»Ali imate čas za tako prireditve?«

»Zakaj ne?«

»Polno dela vas čaka! Treba je skrbeti prijatelju in neprijatelju za jed in pijačo!«

»Določili smo ljudi, ki bodo za to skrbeli.«

»Kako dolgo mislite obdržati ujetnike?«

»Da se smejo vrniti.«

»In kedaj bo to?«

»Kakor brž mogoče. Nimamo jesti za tako armado.«

»Glej, da sem prav dejal! Le obhajajte zmagó, pa šele tedaj, ko bo dovolj časa!

Sedaj je predvsem treba, da se šejhi zberejo v posvetovanje in potem je treba sklepe nemudoma izvršiti! Povej šejhom, da šest tisoč ljudi ne sme dolgo ostati takole skupaj!«

Odšel je.

Sir Lindsay je pristopil.

»Krasna zmagá, kaj?« je pravil.

»Krasna!«

»Sem dobro opravil svojo stvar, sir, kajne?«

»Izvrstno!«

»Lepo! Hm —! Mnogo ljudi je tukaj!«

»Je videti.«

»Ali pač kateri izmed njih ve za razvaline?«

»Mogoče. Treba vprašati.«

»Vprašajte, gospod!«

»Koj ko bo mogoče.«

»Koj sedajle!«

»Oprostite, nimam časa. Moram k posvetovanju, ki se bo sedajle vršilo.«

»Lepo! Hm —! Potem bode te pa vprašali?«

»Gotovo!«

Pustil sem ga in šel k šotorom.

Tam, med ranjenci, sem našel mnogo dela. Mar-sikak povoj je bilo treba popraviti. Ko sem vse oskrbel, sem stopil v šotor, v katerem so sedeli zvezni šejhi v posvetu.

No, seja je bila zelo živahna, govorilo se je mnogo, pa zediniti se niso mogli. Zelo dobrodošel sem jim bil, to sem opazil.

»Ti nam boš vedel svetovati, emir hadži Karâ ben Nemsil!« je dejal šejh Mâlek. »V vseh deželah sveta si že bil in veš, kaj je prav in koristno.«

»Vprašajte, odgovarjal bom.«

»Čigavo je orožje premaganih?«

»Last zmagovalcev.«

»In konji?«

»Tudi.«

»In obleka?«

»Obleko vzamejo premaganim le roparji. Pravoverni musliman jim jo pusti.«

»Čigav je njihov denar, čigave so njihove dragocenosti?«

»Pravoverni vzame premaganim le orožje in konje.«

»Čigave so njihove črede?«

»Če nimajo drugega premoženja, ostanejo črede njihova last. Pa plačati morajo vojne stroške in vojni davek.«

»Ti govoriš, kakor govori prijatelj naših sovražnikov! Mi pa smo jih premagali in sedaj je naše njihovo življenje in vse kar imajo.«

»Govorim kakor more in mora govoriti vaš in njihov prijatelj.

Praviš, da je življenje premaganih vaša last?«

»Da.«

»Ali jim hočete življenje vzeti?«

»Nel! Nismo ne rabeljni ne morilci!«

»Pa vzeti jim hočete njihove črede —? Ali morejo brez čred živeti —?«

»Ne.«

»Če jim vzamete črede, jim vzamete življenje. Še več! Celo sami sebe oropate in oškodujete!«

»Kako to?«

»Plačajo vam naj vojne stroške in plačujejo naj vojni davek?«

»Da.«

»S čim? S čim naj beduin plača vojni davek, če nima čred —?«

»Tvoja usta govorijo modrost in pravičnost!«

»Poslušajte dalje! Če jim vse vzamete, obleko, dragocenosti, črede, orožje, jih prisilite, da bodo morali krasti, sicer gladu poginejo. In kje bodo kradli? Pri svojih sosedih seve najprvo! In njihovi najbližnji sosedi ste vi! Pa tudi pri tistih bodo kradli, ki so jih na beraško palico spravili. In tisti ste pa spet vi! In maščevati se bodo hoteli!

Vprašam vas, kaj je bolje, prijatelja imeti za soseda ali sovražnika —?«

»Prijatelja.«

»Torej si jih napravite za prijatelje, ne pa za roparje! Premaganemu se vzame le to, s čimer more škodovati. Če jim vzamete konje in orožje, dobite deset tisoč kosov različnega orožja in tritisoč konjev. Ali imate dovolj?«

»Mnogo je, če se prav premisli.«

»In če jim vzamete konje in orožje, ne morejo več napadati in se ne braniti. Vi boste vladali nad njimi in jih branili, če jih kdo drug napade.

Govoril sem!«

»Še več nam povej! Koliko glav bomo vzeli od njihovih čred?«

»Toliko kolikor znaša vaša vojna škoda.«

»In koliko naj zahtevamo vojnega davka?«

»Toliko da še lahko živijo, ne da bi jim bilo treba stradati. Previden šejh mora na to gledati, da si so-

vražnik ne more kmalu opomoči in da se ne more maščevati za poraz.«

»Še je treba urediti vprašanje krvne osvete. Ubili smo nekaj njihovih ljudi.«

»Oni nekaj naših. Preden odpustite ujetnike, naj se posvetujejo obojestranski sorodniki in naj določijo krvno ceno. Vi ste več njihovih ljudi ubili, morali bode torej več plačati. Plačajte pa koj iz plena.«

»Nam bodo vojno odškodnino sami prinesli?«

»Ne. Iti morate sami ponjo. Ujetniki ostanejo pri vas, dokler je ne dobite. In da si zagotovite redno plačevanje vojnega davka, morajo nekateri odličnejši možje iz vsakega premaganih rodov ostati pri vas za talce. Če bi davka kedaj ne plačali, je življenje talcev v nevarnosti.«

»Ubili bi jih. Sedaj nam pa še eno povej! Kako si razdelimo vojno odškodnino in vojni davek? To je zelo težko!«

»Zelo lahko je! Saj ste prijatelji! Vojno odškodnino si vzamete, dokler ste še skupaj, pa si jo razdelite po številu glav.«

»Tako bodi!«

»Trije rodovi ste in vsi trije ste približno enako močni po številu glav. Premagani rodovi pa tudi trije. Torej si čisto enostavno vsak izmed vas treh izbere en rod in od njega dobiva vojni davek. Prijatelji ste, sobojevniki! Ali se bode te prepirali za en ovčji rep in za par kravjih rogov?«

»Prav govoriš! Kdo pa pojde po vojno odškodnino?«

»Določite toliko ljudi, koliko mislite da jih bo treba. Vzemite dve tretjini vaših in eno tretjino premaganih.«

»Tudi to je dobro. In kaj si boš vzela od vojne odškodnine?«

»Nič. Jaz potujem po svetu in ne potrebujem čred. Orožje in konja pa imam sam.«

»Pa oni trije, ki s teboj potujejo?«

»O, ti so bogati dovolj in ne potrebujejo čisto nič ne od vas ne od mene.«

»Torej boš moral vzeti, kar ti bomo sami dali v zahvalo za tvoj trud! Mlajši si ko mi, pa naučil si naše bojevnike, kako je treba zmagati nad močnejšim sovražnikom brez velikih izgub!«

»Če mi hočete biti hvaležni, storite dobro sovražnikom, ki leže ranjeni v šotorih tamle! In če veste za razvaline, v katerih bi se našlo stare kamene in napise, mi povejte. Moj prijatelj išče take reči.

Sedaj ste čuli, kar sem vam imel povedati. Sami boste zadeli, kar je prav.«

Odšel sem in preskrbel ujetim šejhom vode in dateljnov.

Nato sva šla s Halefom v dolino Derâdž.

Ujeti Abu Hammedi so me poznali. Eni so spoštljivo vstali, ko sem šel mimo, drugi so šepetaje stikali glave. Abu Mohammedi pa so me navdušeno sprejeli. Na koncu doline so taborili, polni veselja so bili, da so tako pocem premagali nevarnega sovražnika. Hodil sem od gručice do gručice in več ur je minilo, da sem spet prišel nazaj k šotorom.

Haddedini so že koj po zmagi poslali sele v tabor in ga preselili v neposredno bližino doline. Vsa ravnina je gomazela tisočglavih čred in koštrunov je bilo dovolj za slavnostno večerjo, ki so jo pripravljali pač v vsakem šotoru.

Mohammed Emin me je že iskal.

»Koliko odškodnine plača vsak rod?« sem ga vprašal.

Povedal mi je. Številke so bile visoke, pa ne previsoke. To me je veselilo, videl sem, da so moje besede zalegle. Vsekakor je bila vojna odškodnina mila v primeri z grozovitostmi in brezsrčnostmi, ki so pri takih zmagah med beduini v navadi. O suženjstvu seve ni bilo niti govora.

»Prošnjo imam do tebe!« mi je rekel šejh. »Ali mi jo boš uslišal?«

»Rad, če le morem. Povej, kaj želiš!«

»Poslali bomo po črede premaganih, pa potrebujemo pametne in pogumne vodje. Tri potrebujemo, enega za k Obeidom, enega za k Abu Hammedom, enega za k Džowârom. Jaz in šejh Mâlek morava ostati pri ujetnikih. Šejha Abu Mohammedov in Alabeidov pojmeta. Manjka nam še tretjega. Bi šel ti?«

»Rad!«

»H kateremu rodu bi šel?«

»Kam pojmeta šejha?«

»Pravita, da bi ti prvi izbral.«

»Torej pojdem k Abu Hammedom, ker sem že bil pri njih. Kedaj naj odrinemo?«

»Jutri. Koliko mož vzameš s seboj?«

»Štirideset Abu Hammedov in šestdeset Haddeđinov. Tudi Halef pojde z menoj.«

»Torej pa si jih izberi! Ali smejo biti Abu Hammedi oboroženi?«

»Nikakor ne! To bi bil velik pogrešek!

Ste se s premaganimi šejhi že pogodili?«

»Ne še. Pa nocoj do večerne molitve moramo biti edini.«

»Pridrži odličnejše Abu Hammede in daj mi le navadne ljudi. Dobri dovolj so za gonjače.«

Odšel sem, da si izberem ljudi.

Pri tem sem naletel na Angleža.

»Ste vprašali, sir?« me je nagovoril.

»Ne še.«

»Zakaj ne?«

»Ni treba. Naročil sem šejhom, naj poizvedujejo.«

»Krasno —! Imenitno —! Šejhi vedo vse! Našel bom razvaline, izkopal bom krilate bike —! Poslal jih bom v London, proslavil se bom —! Yes!«

»Upam! Pojdete z menoj na zanimiv sprehod?«

»Kam?«

»V tabor Abu Hammedov. Pod el-Fatho leži, pod otesko, ki po njej Tigris dere skozi skalovje Hamrin.«

»Kaj bo tam?«

»Po vojno odškodnino pojdeva, ki jo mora plačati rod Abu Hammedov.«

»Rod Abu Hammedov?«

»Da. Tisti so, ki so nama svojčas konje ukradli. Se spominjate?«

»Yes! Krasno, imenitno —! Pojdem! Koliko nas bo?«

»Sto.«

»Dobro, imenitno! Sijajen sprehod —!

Hm —! So razvaline tam?«

»Dovolj jih je. Pa ležijo na levem bregu.«

»Ne pridemo na levi breg?«

»Ne moremo.«

»Škoda, velika škoda —! Bi iskal —! Krilate bike —.«

»Našla bova nekaj, kar je mnogo boljše nego so vsi vaši krilati bik!«

»Hm —! Kaj?«

»Oblizek, ki sva ga že dolgo pogrešala —!«

»Oblizek —?«

»Gomoljike.«

»Gomoljike —?! O —! A —!«

Zinil je na široko, kot bi hotel celo gomoljično pašteto naenkrat pojesti.

»Na kupe jih raste v tistih krajih in čul sem, da jih prodajajo v Bagdád, v Basro, v Kerkuk in v Sulejmanjo, celo v Kirmanšo pridejo z njimi.«

»Pojdem z vami! Seveda! Gomoljike —! Hm —! Krasno!«

Izginil je, da naznani svojima služabnikoma izredno novico. Jaz pa sem šel izbirat svoje ljudi.

Do večera so res sprejeli premagani šejhi zahtevane pogoje in začelo se je gostovanje, ki ga je marsikateri mastni koštrun moral z življenjem plačati. Jaz pa sem ležal v duhtečem cvetju zunaj v pustinji in sanjaril o davnih dobah —.

Aššur je vladal tisočletja ob Tigrisu in izpreminjal pustinjo v rodovitna polja, pa njegova moč se

je sesula v prah in pesek. Perzi so prišli za njim, pa so spet odšli. Aleksander Makedonec je prišel, pa je odšel. In potem so arabski kalifi zavladali ob Tigrisu, arabski beduin je zavojeval pustinja in pase po njej svojo drobnico že nad tisoč let. Carigrajski sultân vlada zgrda in zlepa po pustih planotah Tigrisa.

Pa še vedno čaka pustinja, da jo kdo zdrami iz peska in prahu k nekdanji plodnosti —.

Kdo jo bo zbudil k življenju —?

V.

Skrivnostni otok.

Drugo jutro smo odrinili. Jaz, Halef in eden Abu Hammedov smo jezdili naprej, drugi za nami. Zadnji je jezdil Anglež s služabnikoma.

Potovali smo med hribovjem Hamrin in Kanûta, prišli do reke ter se obrnili ob njenem desnem bregu proti jugu. Na levem bregu ležijo zaporedoma razvaline, poželjivo se je oziral po njih sir Lindsay, pa žal, mu nisem mogel ustreči. Reka je široka, splavov pa nismo imeli. Tolažil sem ga, da se bomo dali v taboru Abu Hammedov prepeljati in da pojdemo k razvalinam iskat njegove krilate bike.

Opoldne smo počivali, na večer pa smo prišli do ožine el-Fatha. Tigris se zoži na petindvajset metrov in silno naglo drvi skozi skalnata »vrata« — to pomeni ime ožine —, ki si jih je v tisočletjih izkopal skozi hribovje. Tu smo se utaborili za čez noč.

Abu Hammedi so bili sicer razoroženi, pa vkljub temu sem razdelil Haddedine na dve četi, ki sta menjaje se stražili po noči. Da nam je le eden ujetnik ušel, vse bi nam bil skazil. Izdal bi bil naš prihod in Abu Hammedi bi bili svoje najlepše črede poskrili ali pa bi bili vobče zbežali.

Ko se je zdanilo, smo šli dalje.

Reka se je spet razširila na več kilometrov. Polno otokov, zeleno obraščenih z gostim trstičjem, leži

nize soteske, levi breg je gričat, desni pa raven in tam bi naj bilo taborišče Abu Hammedov.

»Koliko pašnikov imate?« sem vprašal vodjo.

»Enega.«

Na obrazu sem mu videl, da laže.

»Lažeš!«

»Ne lažem, emir!«

»Dobro! Potrudil se bom in ti verjel. Pa če najdem, da si me prevaril, dobiš kroglo v glavo!«

»Tega ne boš storil!«

»Bom!«

»Ne boš, ker povem ti, da imamo morebiti dva pašnika.«

»Morebiti?«

»Ali pa gotovo. Torej dva.«

»Ali pa tri.«

»Samo dva!«

»Dobro! Če najdem tri, si izgubljen!«

»Oprosti, emir! Lahko da so medtem še enega našli. Torej imajo sedaj tri.«

»Ah —! Morebiti celo štiri!«

»Še deset jih boš hotel imeti!«

»Abu Hammed si, pa nočeš izgubiti, kar ste si nakradli! Ne bom več silil v tebe!«

»Štiri imamo, emir!«

»Dobro! Molči sedaj! Sam bom našel vse vaše pašnike!«

Preiskal sem obzorje z daljnogledom in opazil v daljavi točke ki so se premikale.

Poklical sem Haddedina, ki je poveljeval svoje ljudi. Odločen, pameten človek je bil, vedel sem, da se lahko zanesem nanj.

»Štirideset Abu Hammedov imamo s seboj. Ali bi misliš trideset tvojih ljudi zadostovalo, da jih stražijo?«

»Deset bi jih zadostovalo, emir! Saj nimajo orožja!«

»Dobro! Jezdil bom s Halefom naprej na pozvedovanje. Ko bo stalo solnce nad onimle grmom in če me še ne bo nazaj, prideš s tridesetimi Haddedini za menoj in me poiščeš!«

Poklical sem Angleža in njegovega služabnika.

»Važen posel vam bom poveril, sir!«

»Well —?«

»Jezdil bom naprej, da pogledam, kako daleč segajo pašniki Abu Hammedov. Če me v dveh urah ne bo nazaj, pride polovica, torej trideset Haddedinov, za menoj —.«

»Jaz tudi?«

»Ne. Vi ostanete pri drugi polovici in stražite ujetnike. Kdor bi poskusil uiti, tega ustrelite!«

»Yes! Če pobegne eden, postrelim vse!«

»Dobro! Več pa ne!«

»Ne! Ampak, sir, če pridete k Abu Hammedom, vprašajte jih —!«

»Kaj?«

»Za razvalinami in krilatimi biki!«

»Dobro! Naprej, Halef!«

Skokoma sva odjezdila po ravnini, naravnost proti točkam, ki sem jih videl v daljnogledu.

Čreda ovc je bila, star človek jih je pasel.

»Selâm!« sem pozdravil.

»Alêk!« je odgovoril in se globoko priklonil.

»Je mir na tvoji paši?«

»Mir je, gospod! Ali tudi ti prinašaš mir?«

»Prinašam ga! Ti si iz rodu Abu Hammedov?«

»Da.«

»Kje je vaš tabor?«

»Spodaj na ovinku reke.«

»Koliko pašnikov imate?«

»Zakaj vprašaš, gospod?«

»Ker prinašam novico vsemu tvojemu rodu.«

»Od koga?«

»Od Sidâr ben Hûlija, vašega šejha.«

»Hamdulillâh! Gotovo prinašaš veselo novico?«

»Prinašam jo. Torej, koliko pašnikov imate?«

»Šest. Tri tukaj ob reki, tri pa na otokih.«

»So vsi otoki vaša last?«

»Vsi.«

»So vsi obljudeni?«

»Vsi razen enega.«

V njegovem glasu je bilo nekaj, kar mi ni uga-
jalo. Pa skril sem svoj sum in vprašal nedolžno:

»In kje je tisti otok?«

»Tamle pred nama leži prvi in tisti, ki ga mislim,
je četrti po reki navzdol.«

Sklenil sem na tihem, da bom na ta otok ostro
pazil.

Glasno pa sem vprašal:

»Zakaj ni obljuden?«

»Ker je težko priti nanj. Reka tam zelo dere.«

Hm —! Torej je bil otok zelo primeren za
ujetnike —! Tako sem premišljeval in vprašal:

»Koliko moških je v taboru?«

»Ali si res šejhov sel, gospod —?«

Njegova nezaupnost je seve povečala tudi mojo.

»Sem! Govoril sem z njim in s šejhi Obeidov in

Džowârov.«

»Kako vest prinašaš?«

»Mir prinašam!«

»Zakaj naš šejh ni poslal kakega Abu Ham-
meda?«

»Četa Abu Hammedov pride koj za menoj.«

Nisem maral več siliti vanj, jezdila sva s Ha-
lefm dalje, pa trdo ob reki.

Štel sem otoke. Za tretjim je bil ovinek in v njem
je ležal tabor. Vsa ravnina je bila polna kamel, goved,
koz in ovc. Konjev je bilo malo. Moških je bilo le
malo in še ti so bili slabi in stari.

Zajezdil sem med šotore.

Pred nama je stalo mlado dekle in božalo konja.
Ko naju je zagledalo, je zakričalo, skočilo na konja
in oddirjalo.

Ali bi naj skočil za njim?

Nisem. Bi tudi ne bilo mnogo pomagalo, kajti v hipu so me obkolili od vseh strani, starci, bolniki, žene in dekleta. Eden starcev je položil roko vrancu na vrat in vprašal:

»Kdo si ti, gospod?«

»Sel, ki vam ga pošilja vaš šejh, Sidâr ben Hûli.«

»Šejh —! Kake vesti nam prinašaš?«

»Koj vam povem, ko bodete vsi zbrani.

Koliko bojevnikov je v taboru?«

»Petnajst mladih ljudi. Tisto dekle je najbrž odjezdilo, da jih pokliče.«

»Torej dovolite, da razjaham! Ti pa, Halef,« sem se obrnil k njemu, »jezdi koj dalje! Tudi Džowâre moramo obvestiti.«

Halef je obrnil konja in odjezdil.

»Ali ne more tvoj tovariš ostati pri nas ter si odpočiti in se okrepčati?« je vprašal starec.

»Ni ne utrujen ne lačen in njegovo poslanstvo je nujno.

Kje so tisti mladi ljudje?«

»Na otoku.«

Že spet tisti otok!

»Kaj delajo tam?«

»Tam —.« Obtičal je, pomolčal, pa nadaljeval: »— pasejo.«

»Je otok daleč odtod?«

»Ne. Glej, že prihajajo!«

Res je od reke sem skokoma jezdila četa oboroženih ljudi. Sami mladi fantje so bili, skoraj še otroci. Nje in starce niso vzeli s seboj na vojsko. Pušk niso imeli, le sulice in bate.

Sprednji je v diru zasukal bat nad glavo, ga vrgel v mene in zakričal:

»Pes! Kako se drzneš priti k nam?«

Na srečo sem držal puško v roki, prestrigel sem bat. Pa vsa kopja so mi štrlela nasproti!

Nisem se mnogo zmenil zanje, pognal sem konja trdo k napadalcu. Ta edini je bil morebiti dvajset let star in še najpostavnejši med vsemi.

»Fant, ti se drzneš napasti gosta svojega rodul!«

Pograbil sem ga, ga dvignil iz sedla in si ga položil predse na vranca. Visel mi je na roki kakor lutka, vsi udje so mu ohlapnili, strah mu je šinil v kosti.

»Pa me zabodite, če si upate!« sem dejal.

Seveda tega niso storili, ranili bi bili tovariša, ki sem ga držal pred seboj kakor ščit.

Pa kar takole se tudi niso dali ugnati. Nekaj jih je skočilo s konja in skušali so me napasti od strani in v hrbet.

Bi naj streljal? Škoda jih je bilo, mladih ljudi!

Pognal sem torej konja trdo ob enega izmed šotorov, da sem bil varen v hrbet, in vprašal:

»Kaj sem vam storil, da me napadate?«

»Poznamo te!« je vpil eden. »Ne boš nam več ušel, ti človek z levjo kožo!«

»Zelo drzno govoriš, ti deček v ovčji koži!«

Tedaj je stara ženica dvignila roke in zakričala:

»Ali je on —? O, pustite ga, strašen je!«

»Ubili ga bomo!« so vpili mladiči.

»Raztrgal vas bo in odjezdil po zraku!«

»Ne bom jih raztrgal in tudi po zraku ne bom odjezdil! Pri vas ostanem!« sem zaklical in vrgel svoješa ujetnika med napadalce. Potem pa sem skočil s konja in stopil v šotor. Z nožem sem prerezal platno, da je mogel tudi vranec za menoj. V šotoru sem bil varen.

»Imamo ga! Hamdulillâh, imamo ga!« so se veselili zunaj.

»Obkolite šotor! Ne pustite ga ven!« je vpil nekdo.

»Ustrelite ga skozi šotor!« je nasvetoval eden.

»Ne! Živega ga moramo dobiti! Vranca ima pri sebi! Tega ne smemo raniti! Šejh ga hoče imeti!«

Bil sem torej na varnem. K meni v šotor si gotovo nobeden ni upal, to sem vedel.

Mirno sem sedel in segel po mesu, ki je ležalo na pladnjiku blizu mene.

Dolgo to ujetništvo ni trajalo. Halef je hitel in kmalu je zagrmel topot številnih konjev v taboru.

»Allâh kerim!« so vzklikali prestrašeni glašovi.
»Sovražniki —!«

Stopil sem iz šotora.

Žive duše ni bilo videti. Vsi so se poskrili.

»Gospod!« je klical Halef.

»Tukaj, hadži Halef Omar!«

»So ti kaj storili —?«

»Nič. Zasedi tabor, da nam nihče ne uide! Kdor bi skušal pobegniti, dobi kroglo!«

Te besede sem glasno zaklical, da so jih morali vsi slišati. Seveda sem le grozil.

Poslal sem Halefa od šotora do šotora, da je zbral starce. Tistih petnajst mladičev nisem potreboval.

Pa dolgo je trajalo, da so bili vsi skupaj. Poskrili so se in le s strahom in trepetom so prihajali bliže.

Ko so bili v plahem pričakovanju vsi zbrani krog mene, sem začel:

»Ali ste spoznali moje ljudi?«

»Da, gospod!«

»Katerega rodu so?«

»Haddedini so, gospod!«

»Kje so pa vaši možje?«

»Sam boš najbolje vedel, gospod!«

»Da, vem in povedal vam bom. Vsi so ujetniki Haddedinov, niti eden ni ušel!«

»Allâh kerim —!«

»Da da! Allâh naj bo njim in vam milostljiv!«

»Laže!« je šepnil eden, ki mu siva starost še ni vzela vsega poguma.

Obrnil sem se.

»Praviš da lažem —? Tvoji lasje so osiveli in tvoj hrbet se krivi pod težo tvojih let, zato ti tvojih besed ne zamerim.

Zakaj pa misliš da lažem?»

»Kako morejo Haddedini zajeti tri številne rodove —?»

»Verjel boš, če ti povem, da niso bili sami. Zvezali so se z Abu Mohammedi in z Alabeidi. Natančno so bili poučeni o vsakem vašem koraku. Tistikrat, ko ste me ujeli, sem pravkar prišel od Abu Mohammedov, kjer smo se dogovorili, kako vas bomo ujeli. V dolini Derâdž smo vam pripravili zasedo in nobeden nam ni ušel.

Poslušajte, kaj vam bom sedajle zapovedal!»

Stopil sem pred vhod šotora in mignil Halefu:

»Jezdi nazaj in pripelji ujete Abu Hammede!»

Prestrašili so se in starec je vprašal:

»Ali je mogoče, gospod?»

»Resnico sem povedal! Vsi možje vašega rodu so v naših rokah. Njihovo življenje je zapadlo, če ne plačate odkupnine, ki smo jo vam določili.»

»Tudi šejh Sidâr ben Hûli je ujet?»

»Tudi.«

»Torej bi bil moral z njim govoriti radi odkupnine!»

»Govoril sem!»

»In kaj je dejal?»

»Plačal jo bo. Dal mi je štirideset svojih ljudi, ti bodo sedajle prišli in pobrali odkupnino.»

»Allâh naj nam pomaga! Kako visoka je?»

»Koj bodete čuli! Koliko glav štejejo vaše črede?»

»Ne vemo!»

»Lažete! Vsak beduin ve za število čred, ki jih ima njegov rod!

Koliko konjev imate?»

»Dvajset, razen tistih, ki so odšli na vojsko.»

»Tisti so za vas izgubljeni! Koliko kamel?»

- »Tristo.«
- »Goved?«
- »Tisočdvesto.«
- »Oslov in mul?«
- »Morebiti trideset.«
- »Ovc?«
- »Krog devettisoč.«

»Vaš rod ni bogat. Odkupnina bo znašala: deset konjev, sto kamel, tristo glav goveje živine, deset oslov in mul ter dvatisoč ovc.«

Strašno so javkali in tarnali starci, ko so čuli te visoke številke.

Smilili so se mi, pa pomagati jim nisem mogel. Sicer pa bi bile številke še vse višje, da nisem pomirjevalno govoril pri posvetovanju in svetoval pri zanesljivosti do premaganih. Storil sem, kar sem mogel in imel sem mirno vest.

Ko mi je bilo javkanja že preveč, sem osorno zaklical:

»Tiho! Šejh Sidâr ben Hûli je v to odkupnino privolil.«

»Toliko ne moremo plačati!« so tarnali.

»Morete! Kar ste nakradli, bode te lahko spet vrnili!«

»Ničesar nismo ukradli! Zakaj nas imaš za tatove?«

»Molčite! Ali niste celo mene samega okradli?«

»Šala je bila, gospod!«

»Lepa šala! — Koliko pašnikov imate?«

»Šest.«

»Tudi na otokih?«

»Da.«

»Tudi na otoku, kjer so bili malo poprej vaši mladi ljudje?«

»Ne.«

»Pa ste mi pravili, da tam pasejo —! Pri vsaki besedi se zlažete!

Kdo je na otoku?«

V zadregi so se gledali. Nazadnje je eden odgovoril:

»Možje so na otoku.«

»Kaki možje?«

»Tujci.«

»Odkod so?«

»Ne vemo.«

»Kdo pa ve?«

»Le šejh sam.«

»Kdo je pripeljal tujce k vam?«

»Naši bojevniki.«

»Vaši bojevniki —? In le sam šejh ve, odkod so —? Vidim, da bom moral tritisoč ovc zahtevati mesto dvatisoč! Ali pa bodete resnico povedali!«

»Gospod, ne smemo!«

»Zakaj ne?«

»Šejh bi nas kaznoval! Imej usmiljenje z nami!«

»Prav! Nočem vam nakopati šejhove jeze!«

Tedaj je zatopotalo med šotori. Ujeti Abu Hammedi so prihajali, obdani od Haddedinov.

Spet so javkali in tarnali starci in žene. Vstal sem.

»Sedaj vidite, da sem resnico govoril! Tule vaši možje, štirideset jih je, so prišli po odkupnino. Pojdite sedaj in zberite vse ljudi, kar jih je v taboru, zunaj pred šotori! Govoriti moram z vami!«

Težko je bilo, zbrati vse starce, žene in otroke. Pa končno so bili zbrani.

Stopil sem k ujetim Abu Hammedom in jih nagovoril:

»Poglejte tule svoje očete, svoje žene, matere, sestre in otroke! V mojih rokah je njihovo življenje in njihova svoboda. Ujete jih bom odpeljal, če ne ubogate, kar vam bom sedajle naročil.

Šest pašnikov imate, vsi so blizu tabora. Razdelil vas bom na šest čet, vsaka pojde pod nadzorstvom enega mojih ljudi na enega izmed pašnikov in

izbere za odkupnino določeno število živali. V eni uri mora biti odkupnina zbrana.«

In tako se je zgodilo.

Le dvanajst Haddedinov sem si pridržal in tudi Halefa.

»Sedaj odidem, Halef!« sem mu dejal.

»Kam, gospod?«

»Na tisti otok. Ti ostaneš in paziš, da bo red! Skrbi, da tem ubogim ljudem ne bodo pobrali ravno najboljše živine! Izbira naj bo pravična!«

»Niso si zaslužili, gospod!«

»Pa jaz hočem tako, razumeš, Halef!«

Sir Lindsay je pristopil.

»Ste vprašali, sir?« me je nagovoril.

»Ne še.«

»Ne pozabite, sir!«

»Ne bom. Pa zaenkrat dobite spet važen posel!«

»Well! Kak?«

»Pazili bodete, da ne zbeži katera tehle ženski!«

»Yes! Hm —!«

»Če bi katera poskusila —.«

»Yes —?«

»Jo —.«

»— ustrelim.«

»Ne, mylord!«

»Ampak —?«

»— jo pustite, naj gre, kamor hoče!«

»Yes, sir!«

Te besede je še spravil iz sebe, ust pa ni mogel več zapreti.

Sicer pa sem bil čisto prepričan, da bo že sam pogled na gospoda Lindsaya ženske v strah vzel in da beg nobeni niti na misel ne bo prišel. Sivoškatalsti Anglež se jim je moral zdeti prava pošast —.

Vzel sem dva Haddedina s seboj in odšel proti reki.

Pred menoj je ležal skrivnostni četrti otok. Dolg in ozek je bil, gosto zaraščen s trstičjem, ki je bilo

za moža visoko. Žive duše ni bilo videti, skrival pa je skrivnost, to sem slutil. In za trdno sem bil namenjen, da jo bom razkril. Izmed Abu Hammedov nisem hotel nobenega vzeti s seboj, da bi mu ne škodoval. Šejh bi se bil maščeval nad njim.

»Poiščite splav!« sem naročil Haddedinoma.

»Kam se pa hočeš peljati?«

»Na onile otok.«

»Emir, to ni mogoče!«

»Zakaj ne?«

»Glej, kako reka dere! Vsak splav bi odnesla ali pa raztrgala!«

Mož je govoril resnico. Pa med bregom in otokom je morala biti zveza, to sem posnel iz pripovedovanja Abu Hammedov.

In res, ko sem natančneje pregledal obrežje otoka, sem opazil, da je na njegovem severnem koncu trstičje pohojeno.

»Poglejta, tamle so hodili ljudje!«

»Zdi se, emir.«

»Torej so gotovo imeli splav, da so prišli črez.«

»Razbilo bi ga, to je gotovo!«

»Iščita!«

Šla sta gorindol ob reki, pa nista nič našla. Šel sem sam iskat, pa tudi zaman.

Končno sem nekaj našel. Sicer ni bil splav in ne čoln, pač pa priprava, ki sem jo takoj razumel.

K močnemu deblu, ki je stalo trdo ob vodi, je bila privezana vrv iz palminih vlaken. Potegnil sem in privlekel iz grmovja kozji meh, seveda še ni bil napihnen. Počrez črez meh je bil pritrjen kos lesa.

»Poglejta,« sem razlagal Haddedinoma. »Tule je splav, ki ga kajpada nobena deroča voda ne more raznesti. Za tale les se prime plavač, napihnen meh ga drži nad vodo in če zna dobro plavati, pride varno na otok. Nazaj pa ga drugi potegnejo. Meh je shranjen na tem bregu in z otoka ne more nihče uiti.

Plaval bom črez. Skrbita, da nihče ne pride blizu!»

»Nevarno je, emir!»

»Tudi drugi so prišli črez!»

Slekel sem vrhnjo obleko, napihnil meh, mu zvezal odprtino, in še naročil Haddedinoma:

»Držita za vrv in jo počasi spuščajta v vodo!»

Krepko sem prijel za les in se spustil v deročo reko.

Koj me je pograbila in vse moči sem moral napeti, da sem ostal vsaj približno v smeri.

Pa srečno sem prispel na otok, privezal meh, prijel za bodalo, ki sem ga vzel s seboj, in šel na pozvedovanje.

Ozka, shojena steza je peljala skozi trstičje. Prišel sem do koč, narejene iz trstičja in iz trave. Nizka je bila, da bi odrastel človek ne mogel po koncu stati v njej. Kosi raztrgane moške obleke so ležali po tleh. Žive duše ni bilo videti, niti sledu ne, da bi bil sploh pred kratkim kdo tod hodil.

Pot je peljala dalje. Sledil sem ji in kmalu se mi je zdelo, da čujem rahlo stokanje.

Pospešil sem korake in prišel na jaso. Trstičje je bilo posekano in na tleh so stale — tri človeške glave. Vsaj tako se mi je prvi hip zdelo.

Vse zabuhle so bile. Cela megla komarjev in muh se je dvignila od njih, ko sem stopil bliže. Od njihovih pikov so glave otekle. Oči in usta so bila zaprta.

Ali so bile to glave mrličev ali živih ljudi —? In kdo jih je postavil sem —?

Sklonil sem se in se ene dotaknil.

Rahel vzdih se je izvil ustom, oči so se odprle in strmele vame s steklenim pogledom.

Malokedaj sem se še česa ustrašil v življenju, tistikrat pa sem ves prestrašen odskočil za par korakov.

Ko sem se pomiril, sem spet stopil bliže, da stvar natančneje preiščem.

Res, trije moški so bili tukaj zakopani, živi do vratu zakopani v vlažno, gnilo zemljo —!

»Kdo ste?« sem glasno vprašal.

Tedaj so vsi trije odprli oči in me gledali napol blazno. Eden je odprl usta in vzdihnil:

»O Adi —!«

Adi —? Ali ni bil Adi znani veliki svetnik Jezidov —?

»Kdo vas je spravil sem?«

Spet so se odprla usta, pa preslab je bil, da bi bil dal glas od sebe.

Skočil sem, se preril skozi goščavo k reki, zajel z dlanmi vode in jo nesel nesrečnežem. Seveda mi je je mnogo ušlo potoma med prsti in parkrat sem moral k vodi, pa končno so se ubožci vidno pokrepčali.

»Ali je kje tod kaka motika?« sem vprašal.

»Odnesel —!« je šepnil eden.

Pohitel sem h gornjemu koncu otoka.

Na bregu sta še stala Haddedina. Zaokrožil sem dlani krog ust in zakričal:

»Poiščita lopato in motiko ter pripeljita Angleža in njegova spremljevalca!«

Izginila sta. Halefa nisem smel klicati, potreben je bil v taboru.

Dolgo sem čakal in nepotrpežljivo stopal gorindol, pa končno so le prišli, Anglež s svojima človekoma, in oba Haddedina z nekako motiko.

»Sir David Lindsay!« sem zaklical čez reko.

»Yes —?«

»Brž pridite sem! Tudi Bill in oni drugi! Prinesite motiko s seboj!«

»Mojo motiko —? Ste našli krilate bike —?«

»Bodete že videli.«

Odvezal sem meh in ga spustil v vodo.

»Potegnite!«

Za nekaj časa je stal Anglež na otoku.

»Kje —?«

»Čakajte! Naj prideta še onadva sem!«

»Well!«

Mignil jima je, naj hitita.

Priplavala sta. Bill je nosil motiko. Privezal sem meh in dejal:

»Pojdite!«

»Ah —! Končno!«

»Sir David Lindsay, ali mi boste odpustili?«

»Kaj —?«

»Nisem našel krilatih bikov —.«

»Ne —?«

Obstal je in široko odprl usta.

»Ne —? Ah —!«

»Pa našel sem nekaj strašnega! Pojdite!«

Vzel sem motiko in šel naprej.

Od groze je kriknil Anglež in odskočil, ko smo stopili na jaso. Prizor je bil še strašnejši ko prej, voda je nesrečneže pokrepčala, oči so imeli odprte in glave so obračali, da bi se ubranili muham.

»Zakopali so je!« sem dejal.

»Kdo?« je vprašal Lindsay.

»Ne vem. Bomo že videli.«

Tako hlastno sem kopal z motiko in tako naglo so grebli tovariši z golimi rokami, da so v četrť uri nesrečneži ležali izkopani pred nami.

Goli so bili, vso obleko so jim vzeli, in roke in noge so imeli zvezane z vrvmi. Vedel sem, da Arabci pri nekaterih boleznih svoje bolnike do vratu zakopljejo v zemljo, misleč, da bo »izvlekla« bolezen, — pa ti močje so bili zvezani, torej niso bili bolniki.

Nesli smo je k reki in je umili. Kopel jih je osvežila in okrepčala.

»Kdo ste?« sem jih vprašal.

»Baadri!« so odgovorili skoraj vsi obenem.

Baadri je jezidska vas. Različne slutnje so se mi vzbujale, poznejše pripovedovanje nesrečnežev jih je potrdilo.

»Črez reko z njimi!« sem naročil.

»Kako?« je vprašal Anglež.

»Jaz bom plaval prvi črez, da pomagam vleči vas druge. Obenem vzamem njihovo obleko s seboj. Vi pa pridete eden za drugim in vsak si vzame enega s seboj.«

»Dobro!« Pa ne bo šlo tako gladko!«

»Vzemite si ga počrez na roke!«

Zložil sem obleko, kar sem je našel v koči, jo zvil v turbân in si ga nataknil na glavo. Nato sem zlezal v vodo in Haddedina sta me potegnila črez.

Potem smo vlekli enega za drugim črez vodo. Težko delo je bilo, nevarno za plavače, pa šlo je. Vseh šest je srečno prišlo črez.

»Oblečite jih!« sem naročil. »Ostali bodo tukaj ob vodi. Vi, sir Lindsay, jim bodete skrivaj hrano nosili, drugi pa jih bodo stražili.«

»Dobro! Vprašajte, kdo jih je zakopal!«

»Šejh sevel!«

»Ustreliti ga je treba za to, lopoval!«

Nad eno uro nas je zamudil nenavadni doživljaj. Ko smo prišli v tabor, je bila odkupnina že zbrana. Gomazelo je ovc in kamel in druge živine v taboru. Izbiranje je bilo težavno, pa moj Halef je bil poslu popolnoma kos. Jezdil je mojega vranca, da bi, je pravil, laže in hitreje nadzoroval izbiranje, v resnici pa seve, da bi se malo pokazal —. Haddedini so bili vsi navdušeni, ujeti Abu Hammedi, ki so jim morali pomagati, so kajpada temno gledali in le težko prikrivali jezo. Ženske in otroci so jokali, tarnali in tudi kleli.

Stopil sem k ženskam. Opazil sem med njimi eno, ki je z vidnim zadovoljstvom gledala, kako so Haddedini gonili živino vkup. Je morebiti šejha sovražila?

»Pojdi z menoj!« sem jo povabil.

»Gospod, usmiljenje! Ničesar nisem zakrivila!« je prestrašena prosila.

»Nič se ti ne bo zgodilo!«

Peljal sem jo v prazni šotor, kjer sem bil malo poprej za »ujetnika«. Tam sem jo postavil predse, ji pozorno gledal v obraz in jo vprašal:

»Sovražnika imaš v rodu?«

Začudena me je pogledala.

»Gospod, odkod veš to?«

»Govori odkrito! Kdo je?«

»Povedal mu boš!«

»Ne bom, ker je tudi moj sovražnik.«

»Ti si ga premagal?«

»Da! Šejha Sidâr ben Hûlija sovražiš?«

Temno oko ji je zaplamtelo.

»Da, gospod, sovražim ga!«

»Zakaj?«

»Sovražim ga, ker je ubil očeta mojih otrok.«

»Zakaj ga je ubil?«

»Moj gospodar ni maral krasti.«

»Zakaj ne?«

»Ker si šejh vzame večji del plena.«

»Si revna?«

»Stric mojih otrok me je vzela k sebi. Tudi on je reven.«

»Koliko živine ima?«

»Kravo in deset ovc. Oddati jih bo moral danes, kajti ko se šejh vrne, bomo morali mi nositi vso izgubo. Šejh ne bo obubožal, le rod.«

»Ne povrne se, če boš odkritosrčna!«

»Gospod, govoriš resnico?«

»Da! Pridržal ga bom v ujetništvu in dal Abu Hammedom šejha, ki bo pravičen in pošten. Stric tvojih otrok pa sme obdržati svojo živino.«

»Gospod, tvoje roke so polne dobrotljivosti! Kaj bi rad zvedel od mene?«

»Poznaš tisti otok zunaj na reki?«

Prebledela je.

»Zakaj vprašaš za otokom?«

»Ker bi rad o njem s teboj govoril.«

»O, ne stori tega, gospod! Če bo šejh zvedel, me bo ubil!«

»Če mi poveš skrivnost, se šejh nikdar ne bo vrnil!«

»Ali je res, kar praviš?«

»Verjemi mi! Torej kaj je s tistim otokom?«

»Šejhovi ujetniki so na njem.«

»Kaki ujetniki?«

»Šejh napada popotnike, ki pridejo čez puščavo ali pa po reki, in jim vse pobere. Če nimajo nič, jih ubije. Če so bogati, pa jih pridrži, dokler ne plačajo visoke odkupnine.«

»In medtem jih postavi na otok?«

»Da. V kočo. Ubežati ne morejo, zvezani so na rokah in na nogah.«

»In ko dobi odkupnino —?«

»Jih vkljub temu ubije, da ga ne morejo izdati.«

»In če nočejo ali ne morejo plačati?«

»Jih muči.«

»Kako?«

»Na razne načine. Navadno jih zakoplje v zemljo.«

»In kdo opravlja ta posel?«

»Šejh sam in njegovi sinovi.«

Tisti, ki me je pred par dnevi ujetega gnal v tabor, ko sem šel na poizvedovanje, tisti je bil šejhov sin. Videl sem ga med ujetniki v dolini Derâdž.

Morebiti je bil tudi mladič z batom šejhov sin —
Vprašal sem:

»Koliko sinov ima šejh?«

»Dva.«

»Ali je kateri v taboru?«

»Da. Tisti mladi človek, ki te je napadel, ko si prišel v tabor.«

»Ima šejh tudi sedaj ujetnike na otoku?«

»Tudi. Dva ali tri.«

»Kje so?«

»Tega ne vem. To zvedo le tisti, ki so poleg nje-
ga, ko jih zajame.«

»Kako jih je dobil?«

»Pripeljali so se na keleku po reki in so na večer
nedaleč od tabora pristali. Napadel jih je in odgnal
s seboj.«

»Koliko časa je temu?«

Pomislila je, pa dejala:

»Utegne biti že dvajset dni.«

»Kako je ravnal z njimi?«

»Ne vem.«

»Ali imate tahterwane?«

Tahterwan je ogromna košara, ki v njej arabske
žene potujejo na kamelah. Vprašal sem za njimi, ker
sem jih potreboval za nesrečne šejhove ujetnike.

»Jih bo par v taboru.«

Dal sem ji nekaj denarja. Od tistega je bilo, ki
sem ga našel v sedlu Abu Seifove hedžinke. Hed-
žinka mi je v Bagdâdu poginila, denar pa mi je ostal.

»Hvala lepa za tvoje novice! Tule vzemi!«

»O gospod, tvoja dobrotljivost je večja nego —!«

»Ne zahvaljuj se mi!« sem jo prekinil. »Ali je
stric tvojih otrok med ujetniki?«

»Da.«

»Prost bo! Pojdi k tistemu mlademu beduinu, ki
jezdi črnega konja, pa mu reci, naj ti na moje povelje
tvojo živino vrne! Šejh se ne bo več vrnil!«

»O gospod —!«

»Dobro dobro! Le pojdi, pa nikomur ne povej,
kaj sva govorila!«

Odšla je. Tudi jaz sem stopil iz tabora.

Živina je bila prešteta in za odgon pripravljena.
Poklical sem Halefa.

»Kdo ti je dovolil mojega vranca, Halef?«

»Hotel sem ga le malo na svoje noge navaditi,
gospod!«

»Tistih tvojih nog se menda ne bo nič preveč

ball! Čuj, Halef, neka žena bo prišla k tebi in zahtevala svojo kravo in deset ovc nazaj. Daj ji je!»

»Ubogal bom, gospod!«

»Poslušaj dalje! Vzemi tri tahterwane v taboru in osedlaj z njimi tri kamele!«

»Čemu, gospod?«

»Poglej tja k reki! Vidiš tistole grmovje in drevo tam na desni?«

»Vidim, gospod!«

»Tam ležijo trije bolniki. Tiste posadimo v tahterwane. Pojdi v šejhov šotor, tvoj je z vsem, kar je v njem. Vzemi odeje in naloži jih v tahterwane, da bodo bolniki na mehkem sedeli! Ampak živa duša ne sme zvedeti, kdo je v tahterwanih, ne tu v taboru ne med potom!«

»Saj veš, gospod, da vse storim, kar mi naročiš! Pa vsega tega sam ne morem opraviti!«

»Anglež je tam s svojima služabnikoma in dva Haddedina. Pomagali ti bodo.

Daj mi vranca! Sam bom nadzoroval odhod.«

Kmalu smo bili gotovi.

Odhod tisočglave karavane živali je vzel v zakup pozornost vsega tabora in Halef je lahko nemoteno in neopaženo spravil bolnike v tahterwane.

Preden smo odšli, sem še poiskal mladiča, ki me je napadel z batom. Stal je sredi svojih tovarišev. Blizu njega je stal sir Lindsay s svojima služabnikoma.

»Sir«, sem ga nagovoril. »Imate kako vrv pri roki?«

»Vrvi bo mislim dovolj tod.«

Stopil je h konjem, ki so še ostali v taboru, privezani h kolom, prerezal par vrvi in se vrnil.

»Ali vidite tistegale rjavega fanta tamle, sir?«

Pomignil sem mu z očmi.

»Vidim.«

»Tistega dam vam! On je stražil nesrečne zakopane ujetnike na otoku. Z nami pojde. Za kazen!

Zvežite mu roke na hrbtu in si pritrdite vrv k sedlu!
Naj se nauči tečil!»

»Yes, sir! Zelo lepo! Zanimivo!»

»Ne dobi ne jesti ne piti, dokler ne pridemo domov!»

»Zaslužil si je!»

»Pazite nanj! Če vam uide, sva ločena človeka!
Potem pa sami glejte, kje najdete krilate bike!»

»Pazil bom! Po noči ga zakopljem v zemljo!»

»Naprej torej!»

Anglež je stopil k mladiču in mu položil roko na ramo, prav kakor angleški policist, kadar »v imenu postave« vzame s seboj sumljivega človeka.

»V imenu postave, — z nami pojdeš, lopov!» ga je nagovoril po angleško.

Držal ga je in služabnika sta ga zvezala. Mladič je v prvem trenutku kar onemel in se ni genil. Šele ko je bil po vseh pravilih povezan, se je obrnil k meni in kričal:

»Kaj naj to pomeni, emir?»

»Z nami pojdeš!»

»Pa jaz nisem vojni ujetnik! Doma ostanem!»

Stara ženica se je pririla k meni.

»Allâh kerim, emir! Kaj misliš storiti mojemu sinu —?»

»Spremljal nas bo.»

»On —? Solnce mojih starih let, dika svojih tovarišev, ponos svojega rodu —? Kaj je zagrešil, da ga daš zvezati kakor morilca, ki je zapadel krvni osveti —?»

»Brž, sir! Privežite ga h konju, pa naprej!»

Dal sem znamenje za odhod in odjezdili smo.

Izprva se mi je rod smilil, po tem, kar sem našel na otoku, pa mi je bil vsak obraz zopern in oddahnil sem si, ki smo imeli tabor in jok in tarnanje za hrbtom.

Halef je jezdil s svojimi tahterwani čisto spredaj. Pojezdil sem k njemu.

»Ležijo udobno?«

»Kakor paša na divânu, gospod!«

»So pili in jedli?«

»Le mleko so pili.«

»Tem bolje! Že govorijo?«

»Le posamezne besede. Pa v jeziku, ki ga ne razumem.«

»Kurdijski bo.«

»Kurdijski —?«

»Da. Mislim, da so Jezidi.«

»Jezidi —? Ki šejtâna molijo —? Allâh illâ 'llâh! Bog nas varuj pred trikrat kamenjanim šejtânom! Kako morejo ljudje šejtâna moliti, gospod?«

»Saj ga ne molijo! Tako pravijo le zlobni ljudje, ki njihove vere ne poznajo. Pridni, delavni ljudje so in pošteni, pol kristjani pol muslimani.«

»Zato pa govorijo tudi jezik, ki ga noben pravi musliman ne razume! Pa ti jih gotovo tudi razumeš, gospod, jeli!«

»Ne.«

Ves prestrašen je šinil okoli.

»Ne —?! Gospod, to ni res —! Ti znaš vse jezike!«

»Pravim ti, da kurdijski ne znam!«

»Čisto nič?«

»Hm —! Znam jezik, ki je kurdijskemu soroden. Morebiti najdem par besed, ki jih bodo razumeli.«

»Vidiš, da sem vedel, gospod!«

»Le Bog je vseveden, Halef! Naše znanje pa je polovičarsko. Saj še niti tega ne vem, kako je Hanne, punčica tvojeга očesa, s svojim Halefom zadovoljna.«

»Zadovoljna, gospod —? Pri njej pride najprvo Allâh, potem njegov prerok Mohamed, potem šejtân, tisti, ki je na verižici in ki si ga ji ti podaril, potem pa pride koj hadži Halef Omar ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ.«

»Torej za šejtânom šele prideš ti —?«

»Ne za šejtânom! Za tvojim darilom, gospod!«

»Torej ji bodi hvaležen, pa jo lepo ubogaj, Halef!«

In s tem opominom sem ga pustil samega.

Razume se, da smo zelo počasi potovali. Črede so nas zadrževale. Zvečer smo se utaborili na sočnem travniku, sicer že onstran ožine el-Fatha, pa še vedno daleč od domačega tabora.

Poskrbel sem za zadostno število straž. Kar ni bila lahka reč, ker sem moral zastražiti Abu Hammede in še črede povrh. Šestdeset Haddedinov je komaj zadostovalo.

Ko je bilo vse oskrbljeno, sem se zavil v odeje in mislil zaspati.

Pa prišel je sir Lindsay odnekod in jadikoval:

»Strašno —! Grozno, sir!«

»Kaj pa je?«

»Hm —! Neverjetno, sir!«

»No no —! Kaj neki se je zgodilo? Vam je ujetnik ušel?«

»Ujetnik —? Ne! Trdno je povezan!«

»Kaj pa torej?«

»Glavno reč smo pozabili —!«

»No —! Krilate bike?«

»Ne —!«

»Torej govorite vendar!«

»Gomoljike —!«

Na ves glas sem se nasmejal.

»O, to je seveda strašno! In posebej še, ker sem jih v taboru Abu Hammedov cele polne žaklje videl!«

»Kje bova dobila gomoljike —?«

»Dovolj jih bova še našla, le pomirite se!«

»Dobro! Lahko noč!«

Drugo jutro sem najprvo obiskal Jezide.

Halef je postavil tahterwane tako da so se bolniki drug drugega videli. Precej so si že opomogli in govorjenje jim ni delalo posebnih težav.

Vsi trije so zelo dobro znali arabski, to sem

kmalu opazil, četudi so prejšnji dan v polnezavesti govorili le kurdijski.

Ko sem se približal, se je eden izmed njih dvignil v tahterwanu in me pozorno gledal.

»To je tisti!« je vzkliknil. »Ti si! Spoznal sem te!«

»Kdo sem, prijatelj?«

»Tisti, ki se mi je prikazal, ko je smrt stezala svoje koščene roke po meni. O emir Karâ ben Nemi, kako se ti naj zahvalim?«

»Odkod poznaš moje ime?«

»Poznam ga! Dobri hadži Halef Omar nam je moglit« *rovedal*

Obrnil sem se k Halefu.

»Klepetulja!«

»Gospod, ali ne smem o tebi govoriti?«

»Pa pretiravati ne smeš!«

»Ste dovolj močni, da morete govoriti?« sem se spet obrnil k Jezidom.

»Da, emir!«

»Torej dovolite, da vas vprašam, kdo ste?«

»Jaz se imenujem Pali, tale je Selek in onile Melaf.«

»Kje je vaša domovina?«

»Doma smo v mestu Baadri, severno od Môsula.«

»In kako ste prišli v ujetništvo?«

»Naš šejh nas je poslal v Bagdâd z darili in pis-mom za namestnika.«

»V Bagdâd? Baadri spada vendar pod Môsul!«

»Emir, môsulski mutasarrif je hudoben človek, sovraži nas in škoduje nam, kjer le more. Bagdâdski mutasarrif pa je naklonjen arabskim rodovom. Pro-sili bi ga bili, naj za nas posreduje pri sultânu v Carigradu.«

»Kod ste potovali? V Môsul in po Tigrisu?«

»Ne. Na reki Gazir smo si sestavili kelek ter pluli v Zâb in po Zâbu navzdol v Tigris. Niže pod

ožino el-Fatha smo prenočevali in tam nas je napadel šejh Abu Hammedov.«

»Oropal vas je?«

»Vzel nam je darove in pismo. Potem pa nas je silil, naj pišemo našim po odkupnino.«

»Niste pisali?«

»Ne. Ubogi smo in ne moremo plačati odkupnine.«

»Pa vaš šejh bi jo bil plačal!«

»Tudi njemu bi naj bili pisali, pa nismo hoteli. Plačal bi bil odkupnino, pa vedeli smo, da bi nas bili Abu Hammedi vkljub temu umorili.«

»Prav ste storili! Vzeli bi vam bili življenje, četudi bi bili odkupnino plačali.«

»In potem nas je mučil. Tepli so nas, po cele ure smo viseli na rokah in nogah, nazadnje pa so nas zakopali v zemljo.«

»In ves ta čas ste bili zvezani?«

»Da.«

»Ali veste, da je vaš rabelj v naših rokah?«

»Hadži Halef Omar nam je povedal.«

»Šejh bo kaznovan!«

»Emir, ne kaznuj ga!«

»Ti si musliman, mi pa imamo drugo vero. Spet smo oživali, odpustili mu bomo.«

»Motite se! Nisem musliman, kristjan sem.«

»Kristjan —? Saj vendar nosiš obleko muslimanov in celo znamenje hadžija!«

»Ali ne more kristjan tudi hadži biti?«

»Ne! Noben kristjan ne more v Mekko!«

»In vendar sem bil v Mekki! Vprašaj tule tega mojega Halefa, poleg je bil!«

»Da!« se je oglasil Halef. »Hadži emir Karâ ben Nemsî je bil v Mekki!«

»Kak kristjan si, emir? Kaldejec?«

»Ne. Frank.«

»O, emir, tvoja vera je prava! Veseli nas, da

smo te našli! Stori nam uslugo in odpusti šejhu Abu Hammedov, kar je zagrešil!»

»Bomo videli! Ali veste, kam potujemo?«

»Vemo! V dolino Derâdž potujemo.«

»Šejh Haddedinov vas bo z veseljem sprejell«

Potovali smo dalje.

Potoma sem imel srečo, da sem našel obširno naselbino gomoljik. Anglež je bil ves iz sebe. Nabral si jih je cele žaklje in me povabil na pašteto, ki jo bo, je pravil, sam spekel —.

Popoldne smo prekoračili hribovje Kanûta in se obrnili proti jugu, proti dolini Derâdž.

Namenoma nisem poslal sela naprej, rad bi bil šejha Mohammeda iznenadil. Pa straže Abu Mohammedov so nas zapazile in ko smo prijezdili v Dolino stopnic, so stene odmevale veselih vzklikov. Mohammed Emin in Mâlek sta nam prijezdila naproti. Moja čreda je prva prispela.

Pot k pašnikom Haddedinov je peljala skozi dolio. Lahko si mislite, kako so nas gledali Abu Hammedi, ko je kos za kosom njihove živine stopal mimo njih —!

Končno smo bili v ravnini in v taboru. Skočil sem s konja.

»Kdo je v tahterwanih?« me je vprašal Mohammed Emin.

»Trije moški, ki jih je hotel šejh Abu Hammedov do smrti mučiti. Pripovedoval ti bom o njih.

Kje so ujeti šejhi?«

»Tamle v šotoru.«

Prav tedaj so prišli ven. Sidâr ben Hûlijeve oči so se hudobno bleščale, ko je opazil svojo živino.

»Ali si več vzal, kakor bi smel?« je siknil.

»Misliš živino?«

»Da.«

»Prignal sem število, katero smo določili.«

»Štel bom.«

»Štej!« sem odvrnil hladno. »Pa vseeno sem več pripeljal.«

»Kaj?«

»Bi rad videl?«

»Moram videti!«

»Torej pokliči tamle onega!«

Njegov sin je pravkar stopil iz šotora. Poklical ga je k sebi.

»Pojdite z menoj, vsi, kar vas je!«

Mohammed Emin, Mâlek in premagani šejhi so šli z menoj k tahterwanom. Pravkar je pomagal Haleb Jezidom na tla.

»Poznaš te može?« sem vprašal šejha Abu Hammedov.

Ves prestrašen je odskočil. Tudi njegov sin se je prestrašil.

»Jezidi —!« je hlastnil.

»Da! Jezidi, ki si jih hotel počasi do smrti mučiti! Kakor si že mnoge druge mučil, hudobnež!«

Ošinil me je z očmi, ki so sršale bliske.

»Kaj je storil?« je vprašal Isla el-Mahem, šejh Obeidov.

»Daj da ti povem! Čudil se boš, kakega lopova si imel za zaveznika!«

Pripovedoval sem mu, kaj sem našel na otoku. Vsi so se za par korakov odmaknili od šejha Abu Hammedov.

Tedaj se je odprl pogled proti vhodu v dolino, odkoder so pravkar prihajali trije jezdec, Lindsay in njegova služabnika. In poleg njih se je vlekel peš šejhov sin. Zamudili so se.

Sidâr den Hûli je zagledal svojega sina. Sun-koma se je obrnil k meni.

»Allâh akbar! Kaj je to —? Moj sin ujetnik —?«

»Da, kakor vidiš!«

»Kaj je storil?«

»Pomagal ti je pri tvojih lopovščinah! Tvoja dva sinova bodeta dva dni stražila glavo svojega očeta,

ki ga bomo v zemljo zakopali. Še vse premajhna kazen —!

Pojdi in odveži svojega najmlajšega sina!«

Šejh je skočil k Lindsayevemu konju in prijel za vrv.

Anglež je pravkar stopil s konja. Porinil je šejha v stran.

»Poberi se, fant je moj!«

Tedaj je iztrgal šejh Lindsayu eno njegovih ogromnih pištol izza pasu, pomeril vanj in ustrelil.

Sir Lindsay se je bliskoma obrnil, pa krogla ga je zadela v roko.

Obenem pa je počil drugi strel —.

Bill, Irec, je dvignil puško, da bi branil svojega gospoda, krogla je zadela šejha v glavo.

Mrtev se je zgrudil.

Obrnil sem se v stran. Božja sodba —!

Kazen, ki sem jo namenil hudobnežu, je bila zanj premajhna!

In izpolnila se je moja obljuba, ki sem jo dal ženi v taboru Abu Hammedov. Šejh se ne bo vrnil —.

Dolgo je trajalo, da smo se pomirili.

Tedaj je vprašal Halef:

»Gospod, kam naj spravimo tele tri može?«

»To naj določi šejh Mohammed!«

Šejh je stopil k tahterwanom.

»Marhaba! Dobrodošli! Ostanite pri Mohammedu Eminu, dokler ne okreivate!«

Selek ga je pozorno pogledal.

»Mohammed Emin —?« ga je vprašal.

»Tako mi je ime.«

»Ti nisi Šammar, ampak Haddedin?«

»Haddedini so rod velikega naroda Šammarov.«

»O, gospod, torej imam novico za tebe!«

»Kako?«

»V Baadriju je bilo, preden smo odpotovali. Šel sem k potoku pit. Na bregu je sedela četa Arabcev, stražili so mladega beduina.

Prosil me je, naj mu dam piti in ko sem mu prinesel vode, mi je šepnil: „Pojdi k Šammarom, k Mohammed Eminu, pa mu povej, da me ženejo v Amadijo. Druge so umorili“.

To je, kar ti imam sporočiti.«

Šejh Mohammed Emin je odskočil.

»Amad el-Gandûr, moj sin —!« je vzkliknil. On je bil, on je bil —! Popiši mi ga!«

»Velik je bil, kakor ti, pa še bolj plečat. Črna brada mu je segala do prsi.«

»On —! El-hamdu lillâh —! Končno sem našel njegovo sled! Veselite se, o vi možje, veselite se z menoj! Današnji da bo dan veselja za vse, pa naj si bodo prijatelji ali sovražniki!

Kedaj si govoril z njim?«

»Šest tednov je minilo, gospod!«

»Hvala ti! Šest tednov —! Koliko časa! Pa dolgo ne bo več gineval in koprnel po svobodi! Po nje-ga pojdem, pa če bi moral trdnjavo Amadijo zavzeti in razdreti!

Hadži emir Karâ ben Nemsî, pojdeš z menoj? Me boš zapustil, prijatelj —?«

»S teboj pojdem!«

»Allâh naj te blagoslovi! Pojdite, da oznanimo veselo novico vsem Haddedinom!«

Odhitel je po dolini. Halef pa je stopil k meni.

»Gospod, je res, da pojdeš z njim?«

»Pojdem.«

»Gospod, smem s teboj?«

»Halef, misli na svojo ženo!«

»O, Hanne je v dobrih rokah! Ti, gospod, pa potrebuješ zvestega služabnika! Te smem spremljati?«

»Dobro, pa pojdi! Pa prej moraš vprašati šejha Mohammeda in šejha Mâleka, če ti dovolita!«

CIRILOVA KNJIŽNICA XXXIII. ZVEZEK

KRIŽEM PO JUTROVEM

POTOPISI IN POVESTI S SLIKAMI

ČETRТА KNJIGA

MED JEZIDI

MARIBOR 1930

TISK IN ZALOGA TISKARNE SV. CIRILA V MARIBORU

PO NEMŠKEM IZVIRNIKU

K. MAYA

AVTORIZIRAN PREVOD

MED JEZÎDI

I.

Pri môsulskem paši.

Tako sem torej prišel v Môsul in čakal na sprejem pri paši.

Potovala sva z Mohammed Eminom, kakor sem že pripovedoval, v kurdijske gore, da rešiva njegovega sina Amad el-Gandûrja s silo ali zvijačo iz trdnjave Amadija. Kar seve ni bila tako čisto enostavna reč. Junaški šejh Haddedinov bi bil najrajši z vsemi bojevniki svojega rodu vdrl skozi môsulski vilâjet in očitno napadel trdnjavo. Ta načrt je bil sicer vreden junaka Mohammed Emîna, pa je bil seve čisto neizvedljiv. En sam človek je z zvijačo laže in več opravil ko cela krdela beduinov. Po dolgem prigovarjanju se je Mohammed Emin vdal in odšli smo samo trije na pot, on, Halef in jaz.

Težave so bile z gospodom Lindsayem. Najrajši bi bil seve tudi on šel z nami. Pa kaj sem hotel s tem sivoškattlastim Angležem, ki niti arabski ni znal in sploh ni bil vaje potovanja po takih divjih krajih. Le škodoval bi nam bil. Uvidel je končno, da ga res ne moremo rabiti, in ostal je pri Haddedinih. Počakati je mislil na nas in medtem kopati za krilatimi biki. Haddedini so obljubili, da mu bodo pokazali razvalin, kolikor jih bo hotel videti, in ranjeni Grk Kolettis mu je bil lahko za tolmača.

Pa hotel nas je vsaj do Môsula pospremiti. Toda tudi to sem mu odsvetoval. Koristil bi mi ne bil v Môsulu prav nič, le za zadrego bi mi bil. In njegov glavni namen, ki ga je imel s svojo potjo, da bi namreč obiskal angleškega konzula in zahteval njegovo

varstvo, ta namen je bil brezpredmeten. Pri Haddedinih je bil popolnoma varen.

Prepiri med Haddedini in njihovimi sosedi so se lepo poravnali. Sovražni rodovi Abu Hammedov, Obeidov in Džowârov so se vdali, plačali odškodnino in morali pustiti talce pri Haddedinih. Mohammed Emin je lahko brez skrbi odpotoval, doma ga niso potrebovali.

V Môsul Mohammed Emin seve z nami ni šel. Poznali so ga in nevarno bi bilo zanj. Potovali smo skupno do vasi el-Kasr in tam smo se ločili. Mohammed se je na splavu prepeljal čez Tigris, se v velikem ovinku izognil Môsulu in potoval na levem bregu Tigrisa ob hribovju Maklûb v Khorsâbâd, asirski Dûr Šarrûkin, kjer bi naj bil, tako smo se domenili, na naju čakal, midva pa sva sama potovala naravnost v Môsul.

In česa sem jaz iskal v Môsulu?

Da bi morebiti šel k angleškemu konzulu in ga prosil varstva? Pač ne. Brez njega sem bil ravno tako in še bolj varen v teh divjih krajih. Ampak pašo sem moral obiskati, to je bilo v dosego naših namenov neobhodno potrebno. Dobiti sem si hotel od njega priporočilo na mutasallima v Amadiji in sploh izrabiti vse možnosti, ki bi le količkaj pospešile naše načrte.

Vročje je bilo v Môsulu. Toplomer je kazal nad 40 stopinj v senci. Najel sem si stanovanje v enem izmed podzemeljskih prostorov, ki jih imenujejo sardaub in ki v njih stanujejo v vročih poletnih dnevih.

Halef je sedel poleg mene in snažil svoje samokrese. Oba sva molčala, pa videti je bilo malemu, da mu nekaj srce teži.

Končno se je ojunačil, se obrnil k meni in povedal:

»Tega si pa nisem mislil, gospod!«

»Česa pa ne?«

»Da nikdar več ne bova videla Haddedinov.«

»O —! Zakaj pa ne, Halef?«

»Saj vendar hočeš v Amadijo, gospod!«

»Da. In tudi ti. Saj si sam prosil, da bi smel z nami.«

»Res je. Nisem pa vedel, kod bomo hodili. Allâh illâ 'llâh! Pot pelje naravnost v smrt in v džehenno!«
Skremžil je obraz v silno zabrižene gube.

»Tako nevarno misliš da je, hadži Halef Omar?«

»Ne veš tega, gospod? Saj sem čul, da hočeš potoma obiskati tiste tri može, ki se imenujejo Pali, Selek in Melaf, tiste, ki si jih rešil z otoka pri Abu Hammedih in ki so si pri Haddedihih opomogli in se vrnili v domovino.«

»Seveda jih bom obiskal.«

»No in zato sva izgubljena! Ti in jaz, oba sva pravoverni muslimana. Vsak pravoverni pa, ki pride k tem ljudem, je izgubljen za življenje in za nebesa.«

»Tega pa še nisem vedel, Halef! Kdo ti je neki to povedal?«

»To ve vsak musliman. Ali še nisi čul, da se njihova dežela imenuje šejtânistan, domovina šejtâna?«

Tedaj sem ga razumel. Čul je o Jezîdih, ki tod okoli o njih pravijo, da molijo šejtâna, vraga.

Pa naredil sem se, kot da bi ničesar ne razumel. Vprašal sem:

»Šejtânistan se imenuje, domovina šejtâna? Zakaj neki?«

»Ker tam stanujejo ridžâl eš-šejtân, ljudje, ki molijo šejtâna.«

»Hadži Halef Omar, kako moreš trditi, da ljudje molijo vraga?«

»Ne verjameš? Še nisi čul o njih?«

»Čul sem. In celò govoril sem že s takimi ljudmi.«

»Pa se delaš, kot da bi mi ne verjel —!«

»Ne verjamem ti.«

»Pa si res videl take ljudi?«

»Videl sem jih, pa ne tukaj. Bil sem v deželi on-

stran velikega morja, Franki jo imenujejo Avstralijo. Tam sem našel divjake, ki res malikujejo zlemu duhu. Tukaj pa ni takih ljudi, Halef!«

»Gospod, ti si pametnejši ko jaz. In pametnejši ko mnogi drugi. Včasih pa tudi tebe pamet zapustil. Vprašaj kogarkoli, tod in vsak ti bo povedal, da v šejtânistanu vraga molijo.«

»Si bil poleg, Halef, ko so ga molili?«

»Ne. Pa čul sem od drugih.«

»So bili tisti poleg, ki so ti to pripovedovali?«

»Tudi ne. Čuli so tudi od drugih.«

»Torej ti bom pa nekaj povedal. Nihče jih še ni videl, da bi bili šejtâna molili, kajti Jezidi ne trpijo nobenega drugoverca pri svojih verskih obredih.«

»Res ne?«

»Gotovo da ne! Moral bi že prav posebno imeniten tujec biti, da bi ga izjemoma pustili k svojim obredom.«

»Pa vendar vedo ljudje, kaj počenjajo!«

»No?«

»Luči ugasnejo, kadar molijo vraga!«

»Luči?«

»Luči, da! In v temi počenjajo reči, ki se o njih ne govori.«

»To je grdo obrekovanje, Halef! Tako počenja neka druga verska družba, ki je pa doma v Siriji. In kaj še veš o njih?«

»V svojih templjih imajo petelina. Tega molijo, ker je, pravijo, v njem vrag.«

»Res?«

»Da! In ti hočeš k tem ljudem! Pa si bil v Mekki, si hadži in imaš sveto vodo zemzem pri sebi —!«

»Lahko se vrneš, Halef! Bom pa sam potoval.«

»Da bi se vrnil k Haddedinom —? O gospod —! Tebe naj zapustim —?«

Res se je čisto razžalostil. Potolažil sem ga.

»Nič se ne boj teh ljudi, Halef! Ni res, da bi vraga molili. Niti njegovega imena si ne upajo iz-

reči. Pogumni, odkritosrčni, pošteni ljudje so, gostoljubni, zvesti, hvaležni, kakršnih tudi pri pravovernih muslimanih ni mnogo najti. In tudi za nebesa se ti ni treba bati, ker ti ne bodo vzeli tvoje vere.«

»Torej me ne bodo silili, da bi molil njihovega vruga?«

»Nikakor ne! Le pomiri se!«

»Pa ubili me bodo!«

»Kaj še! Ne tebe, ne mene.«

»Pa so jih že toliko pomorili. Kristjanov sicer ne, pač pa muslimane pobijajo.«

»Ne pobijajo jih. Le branijo se, ker jih hočejo muslimani uničiti. Kristjanov pa zato ne pobijajo, ker jih ti ne napadajo.«

»Jaz pa sem musliman —!«

»Tvoji prijatelji so, ker sem jaz njihov prijatelj. Ali nisi stregel tistim trem možem in jim mnogo dobrega storil?«

»Res je, gospod! Torej pa pojdem s teboj. Nočem te zapustiti in če ti praviš, da me ne bodo ubili, se jih tudi ne bojim.«

Tedaj so zaropotali koraki po stopnicah.

Dva do zob oborožena Arnauta sta vstopila, agi, podčastnika v turški vojski.

Obstala sta pri vratih in eden je robato vprašal:

»Si ti tisti nevernik, ki ga naj peljeva k našemu gospodu?«

V Môsulu sem seveda snel z vratu svoj hamâil, škatlico, ki sem v njej nosil korân. Čakal sem na obisk pri paši, vsak čas je lahko kdo prišel po mene in vpričo tako velikega gospoda ni bilo varno, igrati se hadžija ter javno kazati znake obiska v svetem mestu mohamedanov, prepovedanem vsem kristjanom. Zato me je Arnaut nagovoril z džaurom.

Na svoje sirovo vprašanje seve ni dobil nobene odgovora. Naredil sem se, kot da vobče ničesar nisem ne čul ne videl in z zanimanjem sem gledal Halefa, ki je v pravilnem umevanju položaja s

prav takim velikim zanimanjem ogledoval cev svojega samokresa.

»Si gluhi in slepi, da ne odgovoriš?« se je tedaj zadržal Arnaut.

Arnauti so sirovi, nebrzdani, nevarni ljudje, za vsako malenkost zgrabijo za orožje in ga tudi brezobzirno uporabljajo. Krogla tem ljudem čisto narahlo tiči v cevi.

Vkljub temu mi niti na misel ni prišlo, da bi se jim kar takole dal. Kakor slučajno in igraje sem vzel samokres izza pasu in vprašal Halefa:

»Hadži Halef Omar aga, povej, ali ni nekdo prišel?«

»Da, gospod!«

»Kdo?«

»Dva častnika, ki bi rada s teboj govorila.«

»Kdo pa ju pošilja?«

»Paša môsulski, ki mu Allâh naj podeli dolgost življenja.«

»To ne more biti res. Jaz sem emir Karâ ben Nemsi in meni bi paša — Allâh naj ga čuval! — gotovo poslal vljudne ljudi.«

Povej tema človekoma, ki sta s psovko na ustih stopila čez moj prag, naj odideta, odkoder sta prišla! In naj njemu, ki ju je poslal, ponovita, kar sem sedajle tebi povedal!«

Arnautoma sta šinili roki za pas, kjer sta tičali vsakemu po dve pištoli. Vprašaje sta se spogledala.

Dvignil sem samokres, spet kakor slučajno, grdo nagubal čelo in osorno dejal:

»Torej, hadži Halef Omar aga! Kaj sem ti zapovedal!«

Videti je bilo malemu, da je moje obnašanje in govorjenje čisto po njegovem okusu. Že je držal tudi on pištolo v roki. Z najponosnejšim obrazom, ki ga je zmogel, se je obrnil k vratom in povedal:

»Čujta, kaj vama imam sporočiti! Tale junaški in slavni effendi je emir Karâ ben Nemsi, jaz pa sem

hadži Halef Omar aga ben hadži Abu l'-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ. Slišala sta, kaj je moj effendi rekel. Pojdita in storita, kakor je zapovedall«

»Ne bova šla. Paša naju je poslal.«

»Torei se vrnita k paši in mu povejta, naj nama pošlje vljudnih ljudi! Kdor hoče govoriti z mojim effendijem, si mora na pragu čevlje sezuti in ga najprvo pozdraviti, kakor se spodobi.«

»Pred džaurom —,« je začel eden.

V hipu sem bil na nogah.

»Midva —,« je hotel nadaljevati.

»Marš ven!«

Trenutek pozneje sva bila s Halefom sama.

Sta le videla, da si ne dam od kogarsibodi naukov dajati. Orientalca je treba na pravem mestu prijeti. Tujca, ki tega ne zna, bo orientalec ali grdo izrabil, ali pa za nos vodil in še preziral povrh. Nekoliko osebnega poguma, odločen, samozavesten nastop, prav nič skromnosti, pač pa lepa porcija tiste čednosti, ki se pri nas sirovost in gospodovalnost imenuje, — take so lastnosti, ki te morajo dičiti v Orientu in ki boš z njimi jako dobro izhajal. Seveda ne vselej in v vsakem slučaju. Včasih utegne biti ena ali druga teh čednosti nevarna in v takih slučajih je treba marsikaj požreti in se narediti, kot bi človek ničesar ne videl in ne čul in če bi bil tudi užaljen. Seveda mora poznati Orient, ljudi in razmere, kdor hoče pravo sredstvo izbrati, sirovost ali potrpljenje, samokres ali bagšiš.

»Gospod, kaj si storil —!« je zatarnal Halef, ko sta odšla.

Strah ga je bilo posledic, vkljub vsej neustrašenosti.

»Kaj sem sforil —? No, vrgel sem oba neotesanca skozi vrata, druga nič.«

»Ali veš, kaki so ti Arnauti?«

»Sirovi ljudje, krvoločni in maščevalni.«

»Da! Nisi videl v Kairi, kako je eden takih ljudi

staro ženico enostavno ustrelil, samo ker se mu ni pravočasno izognila. Bila je slepa.«

»Spominjam se. Toda tale dva naju ne bodeta ustrelila.«

»Ali poznaš pašo?«

»Jako dober človek je.«

»O gospod! Jako dober —! Pol Môsula stoji praznega, ker se ga vse mesto boji. Ni ga dneva, da bi ne naklonil desetim, dvajsetim ljudem bastonade. Kdor je danes bogatin, utegne biti jutri mrtev in njegovo premoženje podeduje paša. Beduinske rodove ščuva, da se sovražijo in napadajo, in če kateri zmagaja, pride paša nadenj s svojo vojsko ter mu vzame plen. Svojim Arnautom pravi: ‚Kradite, ropajte, morite, storite kar hočete, toda denarja mi prinesite!‘ In Arnauti smejo počenjati, kar hočejo, nihče ni varen pred njimi, pa zgodi se jim nič, denarja prinašajo paši in paša je bogatejši nego sam sultân. Danes si še lahko njegov zaupnik, jutri sediš v ječi in pojutrišnjem si že ob glavo.

Tak je môsulski paša! Kaj misliš, kaj bo z nama storil?«

»Počakajva, pa bova videla!«

»Tole ti povem, gospod! Če bom videl, da kaj hudega namerava z nama, ga na mestu ustrelim. Če moram umreti jaz, pojde paša z menoj!«

»Pa ne boš dobil prilike, Halef, da bi ga ustrelil! Sam pojdem k njemu.«

»Sam —? Tega ne dovolim! S teboj pojdem!«

»Ali te smem vzeti s seboj, ko je dal le mene poklicati!«

»Allâh illâ 'llâh! Torej počakam tukaj na tebe. Ampak — prisegam ti pri preroku in pri vseh kalifih, če te do večera ni nazaj, bom šel zã teboj in mu dal povedati, da imam zanj važno novico, in ko bom stal pred njim, mu poženem v glavo obe krogli iz tele svoje pištole!«

Čisto resno je govoril moj mali Halef in pre-

pričan sem bil, da bi bil svojo grožnjo tudi uresničil, če bi se ne bil vrnil. Take prisege musliman ne prelomi.

»Toda — kaj pa bo potem s tvojo Hanno?«

»Naj joče, gospod! Pa naj bo tudi ponosna name! Naj ve in naj se pripoveduje po vseh taborih Hadde-dinov, da je njen Halef rajši življenje dal, ko pa da bi bil svojega gospoda zapustil!«

»Hvaležen sem ti, Halef, za tvojo zvestobo in ne bom ti je pozabil! Toda prepričan sem, da ne bo tako hudo.«

Kmalu sva spet čula korake.

Navaden vojak je vstopil. Bos je bil, čevlje je pustil zunaj pred vrati.

»Sallam!« je pozdravil.

»Sallam! Kdo si ti? Kaj hočeš?«

»Ali si ti tisti effendi, ki hoče govoriti s pašo?«

»Da.«

»Paša — Allâh mu naj nakloni tisoč let! — ti pošilja nosilnico. Naročil je, naj te ponesemo k njemu.«

»Pojdi naprej! Koj pridem za teboj!«

Ko je odšel, je rekel Halef:

»Vidiš, gospod, da bo nevarno!«

»Zakaj?«

»Ker ni poslal več age, ampak navadnega vojaka.«

»Morebiti. Pa ne boj se!«

Pripravil sem se za obisk, dal še Halefu potrebna navodila in odšel na ulico.

Res! Pred hišo je stala četa kakih dvajsetih Ar-nautov. Do zob so bili oboroženi in eden od obeh agov, ki sta me prvokrat obiskala, je poveljeval. Dva hammâla — nosača — sta čakala z nosilnico.

»Sedi!« mi je zapovedal aga s temnim obrazom.

Sedel sem kar moč brezskrbno. Slutil sem, da sem več ali manj ujetnik.

Naglo so stopali z menoj po ulicah in pred vrati v visokem zidu se je četa ustavila.

»Izstopi in pojdi z menoj!« je spet zapovedal temnogledi aga.

Peljal me je črez dvorišče in po stopnicah ter v neko sobo. Častniki so stali naokoli in me neprijazno gledali. Pri vhodu je stala gruča meščanov, videti jim je bilo, da se ne počutijo dobro v tem levjem brlogu.

Nemudoma so me najavili. Slekem sem sandale, ki sem si jih za obisk nataknil — čevljev si Evropejec v predsobi sultánovega namestnika pač ne more sezuvati — in vstopil.

»Es-selâm alêk!« sem pozdravil, prekrižal pri tem roke na prsih in se priklonil.

»Sal —.«

Paša je obstal sredi odgovora, me pogledal, pa rekel:

»Tvoj sel je dejal, da hoče neki Nемеc z menoj govoriti —?«

»Tako je.«

»Ali so Немci muslimani?«

»Ne. Kristjani so.«

»In ti se drzneš, me nagovoriti s pozdravom muslimanov?«

»Ti si musliman, ljubljeneц Allâhov in ljubljeneц padišahov — Allâh naj ga čuva! —, tebe bi naj nagovoril s pozdravom poganov, ki nimajo ne Boga ne svete knjige?«

»Drzen si, tujec!«

Čudno, prežeče me je pogledal.

Srednje postave je bil in suh, njegov obraz bi bil vsakdanji, da se ni v njem skrivala neka okrutnost in prekanjenost, ki pa jo je bilo takoj na prvi pogled videti. Desno lice je imel močno zateklo in poleg njega je stala srebrna posoda, z vodo napolnjena, ki mu je služila za pljuvalnik, kakor sem opazil. Obleko je imel iz same svile. Ročaj na bodalu in spona na njegovem turbânu sta bila posejana z demanti, njegovi

prstani so se bleščali briljantov in nârgile — pipa na vodo —, ki ga je kadil, je bil najdragocenejši, kar sem jih kedaj videl.

Nekaj časa me je meril od pete do glave, nato pa vprašal:

»Zakaj se mi nisi dal predstaviti po svojem konzulu?«

»Nemci nimajo konzula v Môsulu, konzuli drugih držav pa so mi prav tako tujci, kakor ti. Konzul mi ne more mnogo pomagati, ti pa imaš bistro oko, ni treba, da bi me spoznal šele po konzulu.«

»Mâ šâ 'llâh! Ti si pa res drzen človek —! Govoriš kakor bi bil kdove kak slaven mož!«

»Ali bi se kak drug človek drznil, tebe obiskati?«

V teh besedah je tičala seve obilna mera drzne samohvale. Pa tako mora v Orientu nastopati, kdor hoče kaj veljati.

In moj nastop je res tudi rodil uspehe.

Paša me je radovedno gledal.

»Kako ti je ime?«

»Hazretin — ekscelenca —, različna imena imam.«

»Različna? Kolikor vem, ima vsak človek le eno samo ime.«

»Navadno, da. Lahko pa je, da dobi človek tudi več imen ali bolje rečeno priimkov, posebno če potuje po svetu. In tako sem tudi jaz dobil različna imena. V vsaki deželi, ki sem jo obiskal, so me drugače imenovali.«

»Torej si videl mnogo ljudi in dežel?«

»Zelo mnogo.«

»Katere?«

»Osmane, Francoze, Angleže, Špance —.«

Precej imen sem mu naštel in iz vljudnosti sem postavil Osmane — Turke — na prvo mesto. Pri vsakem imenu so bile njegove oči večje. H koncu je vzkliknil:

»Glej, glej! Ali je toliko narodov na svetu?«

»Še mnogo več, nego sem ti jih imenoval!«

»Allâh akbar! Ustvaril je narodov kakor mravelj na mravljišču.

Mlad si še. Kako da si že toliko sveta videl? Koliko si bil star, ko si domovino zapustil?«

»Osemnajst let sem imel, ko sem šel črez veliko vodo v Ameriko.«

»In kaj si po poklicu?«

»Knjižge pišem, ki jih potem tiskajo.«

»In kaj pišeš?«

»Večinoma to, kar vidim, slišim in doživim.«

»Ali omeniš v svojih knjigah tudi ljudi, s katerimi se srečaš?

»Le najimenitnejše.«

»Boš tudi mene omenil?«

»Seveda!«

»Kaj boš pa pisal o meni?«

»Kako naj ti to že sedaj vem, o paša? Saj morem vendar o ljudeh pisati šele tedaj, ko spoznam, kaki so do mene.«

»In kdo bere, kar napišeš?«

»Tisoči ljudi vseh stanov in vsake starosti.«

»Tudi paše in knezi?«

»Tudi.«

Prav tedaj so spodaj nekje, menda na dvorišču, zapeli udarci bastonade, nekdo je vmes stokal in vpil.

»Ne meni se zanj!« je pravil paša. »Moj hekim je.«

»Tvoj zdravnik?« sem se čudil.

»Da. Ali so te kedaj zobje boleli?«

»Da, ko sem bil še otrok.«

»Torej veš, kako to boli. Tudi jaz imam bolan zob. Poklical sem svojega hekima in naročil temu psetu, naj mi ga izdere. In ta nerodnež mi je vse pokvaril, zob me še huje boli. Za kazen dobi bastonado. Jaz pa ust ne morem zapreti.«

Ust ni mogel zapreti? Ali mu je nerodni hekim morebiti zob že napol izdrl, vsaj zrahljal?

Koj sem sklenil, da uporabim ugodno priliko.

»Ali smem videti tvoj bolni zob, o paša?«

»Si tudi ti hekim?«

»Kadar je treba.«

»Pojdi in poglej! Spodaj na desni!«

Odprl je usta. Pogledal sem.

»Ali dovoliš, da ti zob otipam?«

»Če ne bo bolelo.«

Najrajši bi se bil presvetlemu paši naravnost v obraz smejal. Podočnik je bil bolan in le čisto narahlo je še visel v otečeni zobovini. S prsti bi ga bil lahko izvlekel.

»Koliko jih dobi hekim?« sem vprašal.

»Šestdeset.«

»Ali mu popustiš tiste, ki mu jih še manjka, če ti izmaknem zob, ne da bi te bolelo?«

»Teža ti ne znaš!«

»Znam!«

»Dobro! Naj bo! Pa če me bo bolelo, dobiš ti udarce, ki so bili namenjeni hekimu!«

Plosknil je z rokami, častnik je vstopil.

»Izpustite hekima! Tale tujec je prosil zanj.«

Mož je odšel z zelo začudenim obrazom.

Nato sem segel strogemu paši s palcem in kazalcem v usta, ga radi lepšega nekoliko otipaval po sosednih zobih, pa prijel bolni zob in ga potegnil ven.

Paša je malo skremžil obraz, pa niti sanjalo se mu ni, da je zob že zunaj. Prijel me je za roko in jo porinil v stran.

»Če si res hekim, ne smeš šele poskušati! Tamle, vzemi tisto!«

Pokazal je na tla. Skril sem zob med prste in pogledal za »tistim«.

Na tleh so ležale stare klešče, pa kake! Lahko bi bil z njimi pipal stenske žeblje vseh velikosti ali pa segel v ogenj po likalno železo vsake številke!

Nekoliko sleparjenja mi je moglo le koristiti. Sklonil sem se, pograbil klešče in šel z njimi paši v ne ravno majhna usta.

»Pazi,« sem mu dejal, »če te bo zbolelo! Ena — dve — tri —! Takole! Tule imaš nepokorneža, ki ti je toliko bolečin povzročal!«

Pokazal sem mu zob, ki sem ga imel skritega med prsti.

Zavzet me je gledal.

»Mâ šâ 'llâh! Prav nič nisem čutil!«

»Tako pipajo zobe Nemci, o paša!«

Potipal si je v usta, pogledal zob, potipal spet v usta in šele tedaj je verjel, da je zob res zunaj.

»Ti si velik hekim! Kako ti je ime?«

»Arabci me imenujejo Karâ ben Nemsî.«

»In ti izdereš vsak zob tako spretno in brez bolečin?«

»Hm —! Kakor pač pride!«

Plosknil je spet z rokami in spet je vstopil častnik.

»Pojdi,« mu je rekel, »in poprašaj, ali kje koga v naši hiši zobje bolijo!«

Častnik je izginil, meni pa je bilo prav kof da so me začeli vsi zobje boleti, čeprav je paša mahoma kazal zelo milosten obraz.

»Zakaj pa nisi takoj prišel z mojimi ljudmi?« me je vprašal.

»Ker sta me opsovala.«

»Tako —? Pripoveduj!«

Povedal sem mu, kako je bilo. Pozorno je poslušal in ko sem skončal, je grozeče dvignil roko.

»Ni bilo prav, kar si storil!« je dejal resno. »Zapovedal sem in nemudoma bi bil moral priti! Zahvali Allâha, da ti je razodel, kako je treba zobe pipati!«

»Kaj pa bi bil storil z menoj?«

»Kaznoval bi te bil. Kako, tega še trenutno ne vem.«

»Kaznoval? Tega bi ne bil storil!«

Začudil se je.

»Mâ šâ 'llâh —! Zakaj ne? Kdo bi mi bil branil?«

»Padišah sam.«

»Padišah —?« je osupnil.

»On sam, da! Nič nisem zagrešil in zato smem pač kot tujec zahtevati, da so tvoji age vljudni z menoj. Ali ne misliš, da bi bilo treba tale papir spoštovati? Vzemi in beril!«

Poiskal sem medtem svoj turški potni list in mu ga dal.

Vzel ga je in ko je zagledal pečat sultânove kabinetne pisarne, si ga je spoštljivo pritisnil na čelo, na usta in na srce.

»Budjeruldi padišahin —! Allâh naj blagoslovi padišaha!«

Prebral je potni list, ga zložil in mi ga vrnil.

»V senci padišahovi potuješ? Kako si to dosegel?«

»Kako —? Ti si namestnik v Môsulu. Kako si ti to dosegel?«

»Ti si pa res zelo drzen! Namestnik sem v Môsulu, ker sije nad menoj solnce padišahove milosti!«

»In jaz potujem v senci padišahovi, ker tudi nad menoj sije solnce padišahove milosti. Padišah mi je dovolil, da smem obiskati vse njegove dežele. In potem bom pisal časopise in debele knjige ter v njih poročal, kako so me njegovi namestniki sprejeli.«

To je zaleglo.

Pokazal je poleg sebe na dragoceno smirensko preprogo.

»Sedi!« je povabil.

Nato je zapovedal fantku-črncu, ki je čepel pri njegovih nogah in mu skrbel za pipo, naj prinese kave in meni pipo. Tudi po moje sandale je poslal, koj sem jih moral spet nataktniti.

In potem sva sedela, pila črno kavo ter kadila in govorila kakor dva stara prijatelja. Vse večje veselje je imel z menoj in da bi mi ga tudi dejanski pokazal, je dal poklicati obe agi, ki ju je prvokrat po mene poslal.

Gledal ju je z očmi, ki so napovedovale vse drugo ko srečo in naklonjenost.

»Poslal sem vaju po tegale beja?« je vprašal.

»Zapovedal si, o gospod!« je dejal eden.

»In niti pozdravila ga nista! Niti sezula se nista! In džaura sta ga imenovala —!«

»Tudi ti sam, o paša, si ga tako imenoval!«

»Molči, pes, in povej, ali sem ga res tako imenoval?«

»Gospod, ti si —.«

»Molči! Ali sem ga imenoval džaura?«

»Nisi, o gospod!«

»In vendar si prej trdil, da sem! Pojdita na dvorišče! In tam jih dobi vsak izmed vaju petdeset na podplate! Javita se zunaj! Marš!«

Petdeset na podplate —! Radi mene! Paša me je imel res že zelo rad in mnogo sem že pridobil na ugledu v njegovih očeh, da me je cenil na petdeset udarcev!

Pa petdeset jih je bilo le preveč! Takole deset, petnajst pa sta si jih res zaslužila za svojo sirovost. Moral sem posredovati.

»Pravično sodiš, o paša!« sem dejal. »Velika je tvoja modrost in tvoja pravičnost je še večja. Toda usmiljenje je plemenita pravica cesarjev, kraljev in vladarjev. Ti si knez Môsula in boš dal svetiti milost svojega obličja tudi tema dvema nesrečnežema!«

»Tema lopovoma, ki sta tebe razžalila —? Ali ni prav tako, kakor da bi bila mene razžalila?«

»Gospod, ti si vzvišen nad njima, kakor so vzvišene zvezde nad zemljo! Šakal oblaja zvezde, te pa ga ne poslušajo in svetijo nemoteno dalje. Slavili bodo v Frankistanu tvoje usmiljenje, če bom pripovedoval, da si uslišal mojo prošnjo!«

»Tale pseta niso vredna, da jim odpustim. Pa da vidiš, kako rad te imam, naj jima bo kaznen spre-gledana.

Poberita se in glejta, da vaju ne vidim več!«

Ko sta zapustila sobo, je vprašal:

»V katerih deželah si bil, preden si prišel v Môsul?«

»Bil sem v Egiptu. In iz Egipta sem prišel čez veliko puščavo sem k tebi.«

Nisem mu hotel lagati, pa tudi prave smeri svojega potovanja mu nisem hotel izdati. Ni mu bilo treba vedeti, da sem bil pri Haddedînih.

»Čez veliko puščavo?« se je čudil. »Čez katero? Gotovo skozi Sinajsko puščavo in Sirsko. Huda pot je, pa hvali Allâha, da si si pravo pot izbrall!«

»Zakaj?«

»Ker bi bil sicer prišel Šammarom v roke in ti bi te bili gotovo ubili!«

Da bi bil dobri paša vedel, kaj sem mu zamolčall

»Ali so tisti Šamari res taki hudobneži?« sem zavzeto vprašal.

»Lopovi so, roparska drhal, ki jo bom že ugnall!« se je hudoval. »Nobenega davka ne plačujejo in sklenil sem, da jih uničim.«

»Si poslal svoje čete nad nje?«

»Ne. Arnauti se dajo za boljše reči uporabiti.«

Tiste »boljše reči« sem lahko uganil. Ropanje in plenjenje v korist nenasitnemu paši!

»Hm —! Mislím, da sem že uganil, kaj nameravaš.«

»Kaj si uganil?«

»Pameten vladar štedi s svojimi ljudmi in preмага sovražnike s tem, da jih razdvoji.«

Začudil se je.

»Allâh illâ 'llâh! Niste neumni, vi Nemci! Res sem tako naredil.«

»Pa se ti je posrečilo?«

»Slabo! In veš, kdo je kriv?«

»Kdo?«

»Angleži in neki tuji emír. Haddedîni so najpogumnejši izmed vseh Šammarov. Uničiti sem jih

hotel, ne da bi bilo treba žrtvovati le enega mojih ljudi, naščuval sem tri sosedne rodove nad nje. Pa sta prišla neki Anglež in tisti emir in sta Haddedinom pomagala. Zvabili so moje zaveznike v zasedo ter jih vse zajeli in pomorili. Vzeli so jim črede in še vojni davek morajo Haddedinom plačevati.«

»Odkod pa je tisti emir?«

»Nihče ne ve, odkod je prišel. Pravijo pa, da ni človek. Sam ustrelil leva po noči, njegova krogla zadene na več milj daleč in njegove oči se bleščijo kakor ogenj džehenne.«

»In — ali ga ne moreš najti, tistega človeka?«

»Poskusil bom, pa ne verjamem, da bo šlo. Abu Hammedi so ga dvakrat dobili v pest, pa vsakikrat jim je ušel. Enostavno po zraku jim je odjezdil, pravijo.«

Dobri paša je bil precej praznoveren —. In niti sanjalo se mu ni, da sedi tisti vražji emir trenutno poleg njega, da kadi njegov tobak in pije njegovo kavo.

»Odkod si pa vse to zvedel, Visokost?« sem ga vprašal, ker je bilo vsekakor važno za mene, da sem vedel, kdo izmed mojih nasprotnikov je bil pri njem.

»Sela so mi poslali Obeidi, eden od rodov, ki so ga tudi Haddedini premagali. Toda poslali so mi ga prepozno. Haddedini so jim že pobrali najlepše črede.«

»In ti jih boš kaznoval?«

»Da.«

»Tako?«

»Bi rad. Pa trenutno še ne morem, čeprav so moje čete že vse zbrane.

Ali si že bil v Kujundžiku?«

Kujundžik je tell, grič, na levem bregu Tigrisa, par kilometrov oddaljen od Môsula. V njem leže razvaline nekdanjih Niniv. Nisem še obiskal tella, zato sem mu odgovoril:

»Nisem še bil. Hotel sem najprvo tebe obiskati.«

»No, tam je zbrana moja vojska, ki sem jo pripravil, da napadem in kaznujem Šammare. Trenutno pa potrebujem svojo vojsko nekje drugje.«

»Kje pa, če smem vprašati?«

»To je moja skrivnost in nihče je ne sme zvedeti. Saj sam veš, da je treba diplomatske skrivnosti strogo čuvati.«

Tedaj je vstopil častnik, ki ga je naša poslal iskat ljudi z bolnimi zobovi.

»Môsul leži na desnem bregu Tigrisa . . .« (Str. 43.)

Poln skrbi sem mu skušal, še preden je zinil, z obraza brati uspehe njegovega iskanja. Prav nič prijetno bi mi ne bilo, če bi bil moral lomiti vrzeli v plotove arnautskih zobov s tistimi kovaškimi kleščami in povrh še brez bolečin, kakor so to najbrž pričakovali od frankovskega hekima.

»No —?« je vprašal paša.

»Oprosti, paša! Nikogar nisem našel, ki bi ga zobje boleli.«

»In tudi tebe ne bolijo zobje?« ga je podjetno vprašal paša.

»Tudi ne, o gospod!«

Odleglo mi je. Ljubeznivi paša pa se je obrnil k meni in obžalovaje dejal:

»Škoda! Rad bi ti bil dal priliko, da pokažeš svojo umetnost v pipanju zobov! Morebiti pa jutri ali pojutrišnjem koga najdem, in če ne v moji hiši, pa vsaj v mestu.«

Hm —! Lepi vidiki so se mi obljubovali!

Hitel sem mu odgovoriti:

»Jutri me že ne bo več v Môsulu, o paša!«

»Ne —?« je obžaloval. »Kako da ne?«

»Odpotujem.«

»Odpotuješ? Čuj, ostal boš pri nas! V moji hiši boš stanoval, postregli ti bodo, kakor meni samemu.

Odstopi!«

Povelje je veljalo častniku, ki je še vedno stal pri vratih.

Ko je odšel, sem mu odgovoril:

»Hvala ti, o paša, za ljubeznjivo povabilo! Pa oditi moram. Toda vrnil se bom.«

»Kam pa pravzaprav potuješ?«

»V kurdijsko gorovje moram.«

»V kurdijsko gorovje? Kako daleč?«

»Teга še ne vem. Morebiti do Tura Šina ali pa celo do Džulamerika. Morebiti še dalje.«

»In kaj boš tam?«

»Rad bi videl, kaki ljudje da tam živijo in kake rastline da rastejo v tistih krajih.«

»In zato se ti tudi tako mudi? Saj počakaj! Nekaj dni še vkljub temu lahko ostaneš pri nas!«

»Poletje je, o paša, in cvetlice, ki jih iščem, cvetejo prav sedaj. Ovene le bi se in posušile, če ne grem takoj.«

»Tistih ljudi tam gori ti pač ni treba iti gledat! Razbojniki so, nekaj Jezidov živi tam, ki naj jih Allâh ugonobil!

In čemu rabiš rastline in cvetlice? Ah da! hekim si in zdravila kuhaš iz rastlin! Kaj pa če te Kurdi ubijejo?»

»Še pri vse hujših ljudeh sem bil nego so tisti Kurdi!«

»Sam —? Brez spremstva? Brez Arnautov in bašibozûkov?»

»Sam. Moje bodalo je ostro in moja puška je dobra. In — saj imam tebe, o paša!«

»Mene —?»

»Da, tebel! Tvoja moč sega vendar tja gori do Amadije?»

»Prav samo do Amadije. Amadija je naša obmejna trdnjava. Topove imamo v njej in tristo mož posadke.«

»Torej je Amadija močna trdnjava?»

»Ne samo močna, ampak vobče nepremagljiva je. Ključ je k deželi svobodnih Kurdiv. Pa tudi rodove, ki so nam podložni, strahujemo iz te trdnjave. Razbojniki so in ubogati nočejo.«

»Videl si moj budjeruldi padišahin. Prosim te, da me vzameš v svoje mogočno varstvo. Zato sem te danes obiskal.«

»Dal ti bom svoje varstvo. Pa pod enim pogojem.«

»In sicer —?»

»Da se vrneš k meni in da si moj gost.«

»Ta pogoj je za mene časten. Sprejemem ga!«

»Dal ti bom na pot dva kawwâsa, stregla ti bodeda in te čuvala.

Pa veš, da boš potoval tudi po deželi Jezidov?»

»Vem.«

»Jezidi so hudobni, nepokorni ljudje! Zobe jim je treba pokazati. Vraga molijo, luči ugašajo, pa vino pijejo —!»

»Vino pijejo —?«

»Da! Pomisli!«

»Ali je to tak strašen greh?«

Nekaj časa me je gledal po strani in pozorno, pa dejal:

»Ali ti tudi vino piješ?«

»Pa še rad ga pijem!«

»Ga imaš pri sebi?«

»Ne.«

»Mislil sem, da ga imaš, in — in bil bi te pred odhodom obiskal na tvojem stanovanju.«

Pašine besede so mi priznale, da sem že globoko zlezal v njegovo zaupanje, ker mi je celò razodel, da rad vino pije.

To zaupanje je bilo treba izkoristiti.

»Obišči me!« sem ga vabil. »Izlahka si poskrbim vino.«

»Tudi takega, ki se peni?«

Gotovo je mislil s temi besedami šampanjec.

»Si že kdaj pil vino, ki se peni?«

»O ne —!« je zategnil. »Ali ne veš, da nam je prerok vino prepovedal? In jaz sem pravoveren sin prerokov —!«

»Vem, o paša! Toda vino, ki se peni, se da tudi narediti. In narejeno vino ni pravzaprav vino.«

»In ti znaš narediti vino, ki se peni?«

»Da.«

»Pa menda gotovo dolgo traja, da je narejeno? Najbrž par tednov, če ne par mesecev?«

»Samo par ur traja.«

»Bi naredil meni tako vino, ki se peni in ki ni pravo vino?«

»Rad, o paša! Pa nimam primeskov, ki jih je k temu treba.«

»Česa pa potrebuješ?«

»Predvsem steklenice.«

»Steklenic imam dovolj.«

»Sladkor in rozine.«

»Jih tudi dobiš.«

»Kis in vodo.«

»To dobiva v kuhinji.«

»In pa nekatere primesi, ki se dobijo le v lekarni.«

»Ali so zdravila?«

»Da.«

»Moj hekim ima lekarno. Še česa potrebuješ?«

»Ne. Toda dovoliti bi mi moral, da smem napraviti to peneče se vino v tvoji kuhinji.«

»Ali smem biti poleg? Rad bi videl, kako se dela vino, ki pravzaprav ni vino.«

Glej glej, mož mi je vse globlje odpiral skrivnosti svojega srca!

Odgovoril sem:

»To je pa skoraj nemogoče, o paša! Vino kuhati, ki ga sme piti tudi pravoveren musliman, tako vino, ki se peni in vedri dušo, — to je velika skrivnost, o paša!«

»Plačam ti, kolikor hočeš!«

»Taka skrivnost ni na prodaj! Le prijatelj jo sme zvedeti.«

»Ali nisem jaz tvoj prijatelj, o Karâ ben Nemsî? Ljubim te in vse ti bom dal, za karkoli me prosiš!«

»Vem, o paša! In zato boš tudi zvedel za mojo skrivnost, kako se kuha vino, ki se peni.

Koliko steklenic ti ga naj napravim?«

»Dvajset. Je preveč?«

»Ne, Pojdiva v kuhinjo!«

Môsulski paša je bil nedvomno velik prijatelj vinskega boğa Baha. Kajti z neverjetno gibčnostjo je vstal, naročil sveže napolnjene in nažgane čibûke in nemudoma sva odšla v kuhinjo.

Gospodje v predsobi so naju debelo gledali, posebno mene, ko sva, vsak s svojo »mirovno pipo« v ustih, kakor dva dobra prijatelja, korakala sredi med njimi. Paša jih seve niti pogledal ni, jaz pa sem kar moč dostojanstveno stopal za njim.

Kuhinja je ležala v pritličju. Velika, mračna je bila, kleti podobna, na sredi je stalo mogočno ognjišče in na njem je vrel poln kotel vode. Za črno kavo seve, ki jo ti ljudje neprestano pijejo.

Najin obisk ni vzbudil prijetnega iznenadenja, pač pa naravnost grozo.

Kakih šest moških je lenuharilo po tleh, čibûke so kadili in kavo so pili. Njegovo visočanstvo, môsulski paša, pač še nikdar ni bil v svoji kuhinji na obisku, kajti častivredni kuharji so pri njegovem vstopu kar otrpnili. Obsedeli so in buljili vanj s širokimi očmi kakor v prikazen.

Stopil je med nje, jih razbrcal in kričal:

»Na noge, vi lenuhi, vi sužnji, ve mrcine! Ali me ne poznate, da ste obsedeli, kot da sem eden izmed vas?«

Planili so na noge, pa se vrgli na obraz.

»Imate vroče vode?«

»Tamle, o gospod!« je odgovoril eden. Najbrž je bil prvi kuhar, vsaj najdebelejši je bil in najbolj umazan.

»Prinesite rozin, vi cepci neotesani!«

»Koliko?«

»Koliko potrebuješ?« je vprašal mene.

Pogledal sem v kotel, ocenil količino vode in pokazal na prazno skledo.

»Tole skledo polno.«

»In sladkorja?«

»Še enkrat toliko.«

»In kisa?«

»Približno deseti del.«

»Ste čuli, ve gnusobe! Poberite sel!«

Pobrali so se in nemudoma spravili vkup zahtevane primesi.

Dal sem rozine umiti in osnažiti ter zdeval vse vkup v vrelo vodo. Strokovnjak, tovarnar šampanjca, bi se bil moji kuhariji pač smejal, toda meni je bilo le na tem, da sem bil kmalu gotov s svojim vinom,

»ki se peni«, in da kemičnega spomina plemenitega paše nisem obtežil s preveliko množino znanstvenih pridatkov. Kak bo moj izdelek, to me ni mnogo skrbelo. Dobri paša v daljnem Môsulu gotovo ni bil preveč izbirčen v nasladah frankovskih dežel.

»Sedaj pa pojdiva v lekarno!« sem ga prosil.

»Pojdi!«

Stopil je naprej in me peljal v neko drugo sobo, tudi v pritličju.

In tam sva našla ubogega hekima s povezanimi nogami ležati na tleh. Celil si je posledice bastonade.

Tudi njega je počastil paša z izdatno brco.

»Vstani, mrcina, pa pozdravi mene in tegale effendija, kakor se spodobi! In zahvali se mu, kajti on je prosil za tebe, da sem ti odpustil tvoj odmerjeni in zasluženi delež palic! Vedi, ti šušmar, da mi je izdrl zob, ne da bi me bilo le količkaj bolelo! Zapovem ti, da se mu zahvališ!«

O, koliko veselje, biti telesni zdravnik turškega paše!

Siromak je res padel pred mene in mi poljubil rob mojega starega haika.

Paša ga je vprašal:

»Kje je tvoja lekarna?«

Hekim je pokazal na veliko črvivo omaro.

»Tamle, o gospod!«

»Odpri!«

Odpri je in zagledal sem celo zmešnjavo zvitkov, listja, škatel, pušic, obližev, steklenic in stekleničic, tuljav, talismanov in druge navlake, vse križem razmetano po predalih in nastavljeno po policah. Bog sam vedi, kako se je pašin hekim znašel v tem neredu, kadar je bilo treba poiskati kak lek. Jaz vsaj pri najboljši volji nisem vedel, kaj je eno, kaj pa drugo.

Vprašal sem ga, ali ima ogljikokisli natron in birsno kislino.

Prvega je mnogo imel, drugega pa le malo. Pa zadostovalo je.

»Sedaj imaš vse?« me je vprašal paša.

»Da.«

Dal je še hekimu brco za slovo in mu zapovedal:

»Glej da mi nemudoma nabaviš večjo količino teh dveh zdravil! In dobro si zapomni, kako se imenujejo! Nujno jih potrebujem, če kak konj zboli. Če pozabiš imena, jih dobiš petdeset pošteno naštetih na podplate!«

Pustila sva siromaka in se vrnila v kuhinjo.

Poskrbeli so nama še steklenice, pečatnega voska, žico in mrzle vode in nato je paša spodil vse svoje kuharje iz kuhinje. Nihče bi naj ne smel zvedeti za veliko skrivnost, kako se dela vino, ki se peni, ki pa ni vino in ki ga sme vsak pravoverni musliman piti, ne da bi se pregrešil zoper preroka in zoper korân.

In nato sva kuhala, varila, hladila, polnila, mašila in pečatila, da je paši curljal znoj po licu. In šele ko sva bila čisto gotova, so smeli kuharji spet vstopiti. Znosili so steklenice v najhladnejši kot kleti, eno pa je paša vzel in jo lastnoročno nesel v svojo sobo.

Tam sva sedla in vprašal me je:

»Ga bova poskusila?«

»Še ni hladen!«

»Pila bova toplega.«

»Topel ni dober, o paša!«

»Mora biti!«

Seveda je moral biti, kajti paša môsulski je tako zapovedal.

Dal je prinesiti dve čaši in ukazal, da nihče ne sme vstopiti, niti službujoči častnik ne. In potem je odvil žico od zamaška.

»Bummmmm!«

Zamašek je zletel v zrak.

»Allâh illâ 'llâh —!« se je prestrašil.

Šumeče je kipelo umetno vino iz steklenice. Brž sem podmaknil čašo.

»Mâ šâ 'llâh —! Pa se res peni!«

In paša je odprl usta in nagnil steklenico. In skoraj prazna je bila, ko jo je odstavil. Zamašil jo je s prstom.

»Saltanatli — sijajno!« je vzkliknil. »Čuj, prijatelj, ljubim te! Tole vino je boljše ko voda iz studenca zemzem!«

»Res?«

»Da! In še boljše je ko voda iz rajskega studenca!

Veš kaj! Ne bom ti dal samo dveh kawwâsov, štiri dobiš!«

»Hvala ti, o paša! Pa si si tudi dobro zapomnil, kako se tako vino dela?«

»Jako natančno sem si zapomnil! In ne bom pozabil!«

Spet je nagnil steklenico. Še mislil ni na to, da sta dve čaši pripravljene in da sedi poleg njega njegov »prijatelj«. Izpil je do dna.

»Bom boš — prazna je! Zakaj steklenica ni bila večja?«

»Sedaj vidiš, kako dragocena da je moja skrivnost?«

»Pri bradi prerokovi, dragocena je! O, vi Nemci ste pametni ljudje! Pa dovoli, da te za trenutek pustim samega!«

Vstal je in odšel.

Črez malo časa se je vrnil in nekaj nosil pod svojim obilnim, dragocenim kuftanom.

Sedel je k meni in izvlekel — dve steklenici »šampanjca!«

»Sam si šel ponj?« sem se čudil.

»Sam! Tega vina, ki ni vino, se ne sme nihče dotakniti, le jaz sam. Tako sem spodaj zapovedal in kdor se mi steklenic le samo dotakne, tega dam do smrti bičati!«

»Še boš tudi to steklenico izpil?«

»Zakaj pa ne? Ali ni imenitna pijača?«

»Povedal sem ti že, da dobi pravi okus šele, ko se dobro ohladi.«

»Kako mora to vino šele biti, če je že sedaj tako izvrstno! Hvala Allâhu, ki je ustvaril vodo, rozine, sladkor in zdravila, da z njimi razveseljuje srca svojih vernikov!«

In spet je pil in name niti mislil ni. Obraz mu je sijal zadovoljstva in sreče in ko je bila druga steklenica prazna, je dejal:

»Prijatelj, tebi ga ni enakega, ne med pravovernimi ne med neverniki! Veš, štirje kawwâsi so za tebe premalo! Šest jih dobiš!«

»Tvoja dobrotljivost je velika, o paša! Vedel jo bom ceniti in slaviti!«

»Ali boš tudi o tem pripovedoval, kako sva pila vino, ki se peni?«

»Ne, o tem bom molčal. Pa bi tudi ne mogel pripovedovati, ker jaz še nič nisem pil.«

»Mâ šâ 'llâh! Prav govoriš! Pijem, na tebe pa nič ne mislim! Daj sem čašo! Še tole steklenico bova odprla!«

In tako sem poskusil tudi jaz svoj izdelek. Imel je seve okus, kakršnega ima mlačna sodavica, z rozinami in s sladkorjem kuhana. Za nerazvajeno grlo môsulskega paše je bila ta pijača seveda užitek.

»Veš kaj,« je pravil in spet izdatno nagnil steklenico, »tudi šest kawwâsov je za tebe še mnogo premalo. Deset ti jih bom dal!«

»Hvala ti, o paša!«

No, sem si mislil, če bo mogočni paša nocoj izpil še par steklenic, me bo končno osrečil s celo vojsko kawwâsov. Tako veliko spremstvo bi mi bilo seve zelo na poti.

»Torej skozi deželo Jezidov misliš potovati?« je spet načel vprašanje, ki ga je, se mi je zdelo, zelo micalo. »Ali znaš njihov jezik?«

»Kurdijski govorijo, ali ne?«

»Da. Njihov jezik je narečje kurdijskega. Le malo jih je, ki bi znali tudi arabski.«

»Kurdijski ne znam.«

»Torej ti dam še tolmača s seboj!«

»Mislim, da ne bo treba. Kurdijski je sorodno s perzijskim in perzijski znam.«

»Ne znam ne kurdijski ne perzijski in ti boš že sam najbolje vedel, ali ti je tolmač potreben ali ne. Toda ponavljam ti, nikar se predolgo ne mudi pri njih! Niti počivati ne smeš pri njih! Naravnost naprej moraš jezdit!«

»Zakaj?«

»Utegnil bi doživeti neprijetnosti!«

»Kake?«

»To je moja skrivnost. Povem ti le, da ti utegne biti nevarna prav moja straža, ki ti jo bom dal. Pij!«

To je bila že druga skrivnost, na katero me je opozoril!

»Tvoji ljudje me bodo spremljali le do Amadije, ali ne?«

»Da. Moja moč ne sega dalje.«

»Katera dežela pa leži onstran Amadije?«

»Dežela Kurdov iz rodu Berwari.«

»In katero je njihovo glavno mesto?«

»Njihov bej stanuje v gradu Gumri. Dal ti bom zanj pismo, obljubiti ti pa ne morem, da bo mnogo pomagalo.

Koliko spremljevalcev imaš?«

»Enega samega.«

»Ne več? Imaš dobre konje?«

»Da.«

»To je važno. Kajti svoboda in celò življenje jezdečevo zavisi mnogokrat le od dobrega konja. Škoda bi bilo, če bi te doletela kaka nesreča! Pameten človek si in imenitno skrivnost si mi razodel!

Pa ti hočem biti tudi hvaležen. Veš, kaj bom še storil za tebe?«

»Kaj?«

Izpil je zadnje ostanke iz steklenice in rekel z najprijaznejšim glasom:

»Veš, kaj je diš parasi?«

»Vem.«

»No —!«

»Diš parasi je davek, ki ga smeš pobirati le ti.«

Moje besede so bile pravzaprav le opis tega, kar pomeni diš parasi. Dobesedno pomeni namreč davek za zobe in je davek, ki ga mora prebivalstvo plačevati, kjerkoli se ustavi paša, in sicer zato, ker si paša obrablja zobove na jedilih, ki mu jih mora ljudstvo brezplačno dajati.

»Uganil si!« je dejal. »Dal ti bom pismo, v katerem bom zapovedal, da ti morajo povsod, kamor prideš, izplačevati diš parasi, prav kakor da bi bil jaz osebno navzoč.«

Kedaj odpotuješ?«

»Jutri zarana.«

»Počakaj, pojdem po pečat, koj bom dal pisma napisati.«

Odšel je. Ker mu je moral črncem nesti pipo, sem za nekaj časa ostal sam.

Na preprogi poleg njega je ležal kup papirjev. Najbrž se je z njimi pečal, preden sem vstopil.

Brž sem segel in enega razgenil.

Bil je zemljevid doline Šejh Adi.

Hm —! Ali je bil morebiti ta zemljevid v kaki zvezi z njegovimi skrivnostmi? Nisem imel več časa razmišljati, koraki so se približali in paša je vstopil.

Poklical je svojega tajnika in mu narekoval tri pisma, eno na beja v Gumriju, eno na poveljnika trdnjave Amadija in eno na vse razne oblasti. In v tem pismu je stalo, da imam pravico na davek za zobe in da mora ljudstvo moje zahteve prav tako izpolniti, kot da je paša osebno navzoč.

Ali sem mogel še več zahtevati? Namen svojega bivanja v Môsulu sem nad vse pričakovanje gladko

dosegel in k mojim uspehom mi je razen pogumnega nastopa pripomogel edinole ogljikokisli natron.

»Si zadovoljen z menoj?« me je vprašal.

»Izredno zadovoljen, o paša! Tvoja ljubeznivost me hoče z dobrotami udušiti!«

»Ne zahvaljуй se mi danes, ampak pozneje!«

»Želim, da bi ti mogel biti kedaj hvaležen!«

»Lahko boš!«

»Kako, o paša?«

»To ti koj povem.

Poprej pa ti bom še nekaj povedal. Ti nisi samo hekim, ampak tudi častnik!«

»Iz česa sklepaš to?«

»Hekim ali pa človek, ki knjige piše, bi si nikdar ne upal priti pred mene brez svojega konzula. Povrh potuješ v senci padišahovi in jaz prav dobro vem, da padišah včasih pošlje tuje častnike, da potujejo po njegovih deželah in mu poročajo o vojaškem položaju. Priznaj, tudi ti si tak častnik!«

Kar je paša povedal o tujih častnikih, je bilo seveda res. Glede mene se je kajpada popolnoma zmotil. Pa njegovo napačno mnenje o meni mi je utegnilo mnogo koristiti. Zelo nespametno bi bilo, če bi mu bil ugovarjal.

Pa tudi nalagati ga nisem hotel in zato sem diplomatično povedal:

»Teža ti ne morem priznati, o paša! Ako veš, da padišah včasih pošlje inozemske častnike po svojih deželah, potem tudi veš, da se to zgodi tajno. Ali smejo taki častniki svojo tajnost izdati?«

»Ne. Te tudi ne silim, da bi jo. Pa hvaležen si mi lahko. In to je, kar sem ti hotel povedati.«

»S čim ti naj bom hvaležen?«

»Ko se vrneš s kurdijskih gor, te pošljem k Šammarom, posebej k Haddedinom. Potoval boš po njihovih taboriščih in pašnikih in mi povedal, kako bi jih najlaže premagal.«

»Ah —!«

»Dal To bo tebi laže ko kakemu mojemu človeku. Častniki Frankov so mnogo pametnejši nego naši, čeprav sem bil tudi jaz svojčas polkovnik in sem padašahu storil marsikatero uslugo.

Prosil bi te bil tudi, da si ogledaš deželo Jezidov. Pa zato je sedaj že prepozno, ker že vem o njih vse, kar potrebujem.«

Te njegove besede so me prepričale, da sem prej prav slutil. Vojaštvo, ki se je zbiralo pri Kujundžiku, je bilo namenjeno nad Jezide.

V tem je paša nadaljeval.

»Naglo potuj skozi njihovo deželo! Ne čakaj na dan, ko obhajajo svoj veliki narodni praznik!«

»Kateri praznik?«

»Praznik svojega velikega svetnika. Obhajajo ga na grobu svojega šejha, ki mu pravijo Adi. Grob leži v dolini Šejh Adi.

Tule, vzemi pisma! Allâh s teboj! Ob kateri uri boš jutri mesto zapustil?«

»Ob času prve molitve.«

»Četa desetih kawwâsov, ki sem ti jih obljubil, te bo jutri čakala pred tvojim stanovanjem.«

»Dobrotljiv si, o paša, pa dva mi zadostujeta!«

»Ti tega ne razumeš! Bolje deset nego dva, zapomni si to! Dal ti bom pet Arnautov in pet bašibozûkov.

Kmalu se vrni in ne pozabi, da sem ti naklonil svojo ljubezen!«

Mignil mi je z roko in mi s tem dal znamenje, da sem milostno odpuščen.

Ponosno sem stopil po predsobi skozi zbrane čudeče se častnike, mimo katerih so me pred nekaj urami peljali kakor kakega ujetnika.

Doma me je čakal Halef do zob oborožen.

»Hvalaboğu, da si prišel, gospod!« je vzkliknil. »Če bi te do solnčnega zapada ne bilo, bi bil prisego izpolnil in pašo ustrelil.«

»Paše ne smeš ustreliti, Halef! Moj prijatelj je!«

»Tvoj prijatelj —?« se je zavzel. »Kako more biti tiger prijatelj človeku?«

»Ukrotil sem ga.«

»Mâ šâ 'llâh —! To je pa res prav čudno! Kako se ti je to posrečilo?«

»Laže je bilo, nego sem si mislil. Pod njegovim varstvom bova potovala in deset kawwâsov dobiva s seboj. Spremljali naju bodo vse do Amadije.«

»To je dobro!«

»Morebiti pa tudi ne. Povrh mi je dal še razna priporočilna pisma in pa pravico, da smem pobirati davek za zobe.«

»Allâh akbar! Torej si se popašil!

Ampak povej, gospod, kdo mora ubogati, jaz kawwâse ali kawwâsi mene?«

To je seve mojega Halefa pred vsemi drugimi zadevami najbolj skrbelo!

Potolažil sem ga.

»Kawwâsi morajo tebe ubogati, Halef! Ti nisi moj sluga, ampak hadži Halef Omar aga, moj spremljevalec in varuh.«

»Dobro, gospod!« je dejal pomirjen. »In povem ti, zvedeli bodo, kdo da sem jaz, če jim le na misel pride, da bi me prezirali!«

II.

V Baadri.

Paša je bil mož beseda.

Ko je drugo jutro Halef vstal in pomolil glavo skozi vrata najinega skromnega bivališča, je čakalo zunaj na ulici deset mož na konjih.

Spoštljivo so ga pozdravili in koj se je vrnil ter me zbudil. Seveda sem pohitel, da si ogledam svoje »zaščitnike«.

Res jih je bilo deset, pet Arnautov in pet bašibozûkov.

Arnaut je turško ime za Albanca. Do zadnjega časa so bili bojeviti Albanci jedro turških vojsk. Bašibozûki — beseda pomeni pravzaprav norega, zdivjanega človeka — so redni turški vojaki. V vojski se nikdar niso dobro obnesli.

Moji bašibozûki so nosili običajni kroj turških vojakov, Arnauti pa živordeče suknjiče, zelene, z žametom obšite telovnike, široke prepasnice, rdeče tarbûše in toliko orožja so imeli na sebi, da bi se dalo z njihovimi noži in pištolami oborožiti trikrat številnejšo četo. Bašibozûke je poveljeval starikav bulûk eminî — stotnijski pisar —, Arnaute pa onbaši — četovodja —, ki je divje obračal svoje črne oči.

Moj bulûk eminî je bil čudak. On edini ni jahal konja, ampak osla, in je nosil znamenje svoje časti, ogromen črnilnik, na jermenu kroč vratu, v turbânu pa mu je tičalo par tucatov gosjih peres. Majhen, debelušasti možek je bil in nosu mu je manjkalo. Tem večji pa so bili njegovi brki, kar viseli so mu čez ust-

nice. Njegova lica so bila zasinela in tako debela, da mu je skoraj koža pokala na njih, in maščoba mu je zalivala oči, da je komaj našel tanek žarek svojo pot skozi majhne, okrogle odprtine v njegove možgane.

Dal sem Halefu steklenico rakije in mu naročil, naj junake pogosti. Šel je ven k njim, jaz pa sem se postavil za vrata, da sem mogel neopažen poslušati.

»Dobro jutro, vi junaški bojevniki! Dobrodošli ste mi!«

»Dobro jutro!« so vsi hkrati odgovorili.

»Prišli ste, da spremljate slavnega Karâ ben Nem-sija na njegovem potovanju?«

»Tako nam je paša naročil.«

»Torej vam pa povem tole. Moje ime je hadži Halef Omar aga ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ. Jaz sem spremljevalec in prijatelj visokega gospoda, h kateremu vaš je paša poslal. Me-ne torej morate ubogati.

Kako se glasi povelje, ki vam ga je paša dal?«

Odgovoril je bulûk emini. Njegov glas je donel visoko in plehko kakor glas stare, zarjavele trobente.

»Jaz sem bulûk emini, v službi sem padišahovi, ki ga naj Allâh blagoslovi, in moje ime je Ifra. Zapomni si to ime! Paša, čigar najzvestejši služabnik sem, mi je dal tale črnilec in tale peresa in mnogo papirja, da vse popišem, kar bomo doživeli. Jaz sem junaški poveljnik tehle ljudi in vama bom dokazal, da —.«

»Molči, oslar!« ga je prekinil onbaši in si vihal velikanske brke. »Kaj praviš da si? Naš poveljnik —? Ti pritlikavec ti! Ti gospodar črnila in gosi, katerim si vzel svoja peresa! To si, druga pa nisi prav nič, da veš!«

»Kaj —? Jaz sem bulûk emini in se imenujem Ifra. Moje junaštvo je tako —.«

»Molči, ti rečem! Tvoje junaštvo tiči v nogah tvojega osla, ki ga naj Allâh ugonobi! Kajti tisto tvoje živinče ima nesrečno navado, da jo podnevi odkuri, ka-

mor se mu ljubi, in da po noči obrigava nebo in mesec. Vsi ga poznamo, tistega tvojega osla, vkljub temu pa ne vemo prav, kateri izmed vaju da je pravzaprav bulúk eminî, in kateri osel.«

»Drži jezik za zobmi, onbaši, to ti rečem! Ali ne veš, kako velik je moj pogum? Tako silen je, da sem si v boju upal celo v tiste vrste, kjer nosove sekajo. Poglej moj nos, ki ga sicer ni več, in čudi se junaštvu, s katerim sem se boril! Ali ne veš za tisto zgodbo, kako sem nos izgubil? Poslušaj! Tistikrat je bilo, ko smo Sebastopol branili pred Moskovljani. Tistikrat sem stal v najhujšem bojnem metežu in pravkar sem dvignil roko, ko —.«

»Le kar tiho bodi! Tisto tvojo zgodbo smo že tisočkrat čuli!«

In obrnil se je k Halefu.

»Jaz sem onbaši Ular Ali. Čuli smo, da je emir Karâ ben Nemsî velik junak. To nam ugaja. Čuli smo tudi, da se je potegnil za naše age in to nam še bolj ugaja. Čuvali ga bomo in mu služili in zadovoljen bo z nami.«

»Vprašam te torej še enkrat,« se je oglasil Halef, »katera so povelja, ki vam jih je dal paša?«

»Skrbeti moramo, da bo emir povsod sprejet kakor najboljši prijatelj, kakor pravi pašin brat.«

»Torej dobimo povsod brezplačno stanovanje in tudi hrano?«

»Da. Vse kar potrebujeta, dobita. Enako tudi mi.«

»Ali vam je tudi o davku za zobe pravil?«

»Tudi.«

»Tega iztirjavate v gotovini?«

»Da.«

»Kako velik je ta davek?«

»Kakor bo emir določil.«

»Allâh naj blagoslovi pašo! Njegov razum je sijajen kakor solnce in njegova modrost razveseljuje svet.«

Dobro vam bo pri nama! Ste pripravljeni, da lahko takoj odpotujemo iz Môsula?»

»Da.«

»Imate hrano s seboj?»

»Za en dan.«

»Pa nič šotorov?»

»Ne potrebujemo jih. Vsak večer dobimo dobro stanovanje.«

»Ali veste, da bomo potovali skozi deželo Jezidov?»

»Vemo.«

»Se jih bojite?»

»Da bi se jih bali —? Aga Halef Omar, ali si že kedaj čul, da je Arnauta strah bilo? Povej emîru, da smo pripravljeni!«

Pripravila sva se tudi midva s Halefom, dal sem osedlati konja in stopil sem ven.

Spoštljivo so stali, vsak ob glavi svojega konja. Pokimal sem jim, zajahal in jim mignil, naj jezdijo za menoj.

In tako smo odjezdili iz Môsula ter po pontonskem mostu, ki pelje čez Tigris.

Môsul leži na desnem bregu Tigrisa na majhni višini. Na levem bregu, kake štiri kilometre oddaljene od reke, pa ležijo razvaline starega asirskega mesta Ninive.

Mesto, zidano s sirovo, na solncu žgano opeko, je izginilo, fellah orje in žanje po ulicah in trgih asirskega velemesta, le dva tella — griča —, tell Kujundžik (ovnov grič) in tell Nebi Junus (grič preroka Jone), ostanka kraljevskih palač in templjev, zidanih z žgano opeko, pričata o nekdanji slavi Niniv in pa mogočen, ure daleč segajoč nasip v štirikotniku, razvaline mestnega obzidja.

Proti tema dvema gričema smo jezdili.

Šele ko smo bili zunaj mesta na cesti proti Kujundžiku, sem poklical onbašija k sebi in ga vprašal:

»Komu služiš sedaj, paši ali meni?«

»Tebi, o emir!« je odgovoril.

»Dobro! Zadovoljen sem s teboj. Naj pride bulúk emini k meni!«

Kmalu je prijezdil debeli možicelj na svojem oslu na mojo stran.

»Tvoje ime je Ifra, kajne? Čul sem, da si velik junak.«

»Velik junak!« je ponovil s svojim trobentastim, plehkim glasom.

»In ti si tudi pismen? Znaš pisati in brati?«

»Zelo lepo, jako lepo, o emir!«

»Kje povsod si se vojskoval?«

»Po vseh deželah sveta.«

»Res? Daj, naštej mi tiste dežele!«

»Čemu, o emir? Bilo bi jih več ko tisoč!«

»Torej si ti zelo slaven bulúk emini?«

»Zelo slaven! Še nisi čul o meni?«

»Ne še.«

»Torej gotovo še v vsem svojem življenju nisi prišel z dežele ven, sicer bi bil gotovo čul o meni govoriti. Zato ti moram res na primer vsaj enkrat pripovedovati, kako sem izgubil svoj nos. To je bilo namreč tistikrat, ko smo se pred Sebastopolom topli z Moskovljani. Stal sem v najgostejšem bojnem mežu in pravkar sem dvignil roko, ko —.«

Dalje ni prišel.

Moj vranec najbrž ni mogel prenesti oslovega vonja, jezno je prhal, sršil grivo in grizel sivca. Temu pa je bilo končno tudi preveč, postavil se je na zadnje noge, da bi se umaknil vrančevim čeljustim, se obrnil v stran, skočil in jo v divjem begu vdrl po ravnini. Debeli bulúk emini se je komaj obdržal na sedlu in v nekaj minutah sta nam osel in jezdec izginila izpred oči.

»Tako se mu vedno godi!« je pravil onbaši Halefu.

»Za njim moramo, sicer ga izgubimo!« je omenil Halef.

»Tega —?« se je smejal Arnaut. »Škoda bi sicer ne bila zanj. Pa ne boj se! Že tisočkrat nam je ušel osel z njim, pa nikdar ga še nismo izgubili.«

»Ampak zakaj vendar jezdi tako mrcino?«

»Mora!«

»Mora? Zakaj?«

»Jüzbaši — stotnik — hoče tako. Ifra in njegov osel sta mu v zabavo.«

In onstran Kujundžika nas je res že čakal.

Že od daleč mi je klical:

»Gospod, morebiti misliš, da je osel ušel z menoj?«

»Prepričan sem, da je.«

»Motiš se, o emir! Le naprej sem jezdil, da pot pregledam.

Ali bomo jezdili ob potoku Khauser ali po običajni stezi?«

»Držali se bomo steze.«

»Torej dovoli, da ti svojo povest o nosu, ki sem ga izgubil, ob kaki drugi priliki do konca povem! Sedaj vam moram pot kazati.«

In odjezdil je naprej.

Khauser je potok, ki izvira v severnih obronkih džebel Maklûba ter daje vodo vasem in poljem vse do Môsula. Ob Kujundžiku, Môsulu nasproti, se izliva v Tigris.

Onstran Kujundžika smo ga prekoračili na mostu in potovali odslej na njegovem levem bregu.

Naša pot je peljala proti severu in naš prvi cilj so bile razvaline Khorsâbâd. Tam je čakal na nas šejh Mohammed Emîn, kakor smo se dogovorili. Razvaline Khorsâbâd ležijo kakih sedem ur ježe severno od Môsula. Svet je valovit, deloma močviren.

Mudilo se nam je, naglo smo potovali. Pa ni še minila ura, kar smo zapustili Môsul, ko smo srečali četo kakih petdeset Arnautov. Na čelu je jezdilo nekaj častnikov in sredi med njimi sem opazil bel be-

duinski burnus. In ko smo prijezdili bliže, sem spoznal šejha Mohammed Emina.

O jej —! On, pašin sovražnik, v pesti pašinih ljudi; ki so imeli ujetega že tudi njegovega sina —!

Kako se je to moglo zgoditi?

Naglo sem pogledal po Arnautih. Nobeden ni bil ranjen. Torej se Mohammed Emin najbrž ni branil, ali se vsaj ni mogel braniti, sicer bi ga ne bili zlepa dobili v pest. Ali so ga v spanju prijeli? Mogoče!

Vsekakor sem ga moral rešiti iz nevarnega položaja, in sicer nemudoma.

Obstal sem torej sredi ceste in čakal, da mi je prišla četa bliže.

Moji spremljevalci so razjahali in se ob robu ceste vrgli v prah, le Halef in jaz sva ostala v sedlu. Poveljnik čete je jezdil naprej in se nama v naglem diru bližal.

Trdo pred menoj je ustavil konja in me vprašal, ne da bi pogledal po mojih spremljevalcih:

»Sallam! Kdo si?«

»Alêk! Emir iz Frankistana,« sem odgovoril prav tako kratko in rezko.

»Katerega rodu?«

»Iz rodu Nemsî.«

»Kam potuješ?«

»Na vzhod.«

»H komu?«

»K vsakomur, ki me bo pod streho vzel.«

»Človek, zelo nevljudno odgovarjaš! Ne vidiš, kdo sem?«

»Vidim.«

»Odgovarjaj vljudneje! Ali imaš pravico tod potovati?«

»Isto kakor ti!«

»Pri Allâhu, predrzen si, človek! Jaz potujem tod na povelje môsulskega mutasarrifa, to si lahko misliš!«

»In jaz potujem tod na povelje môsulskega mu-tasarrifa in carigrajskega padišaha, to si lahko misliš!«
Zavzet in radoveden je dvignil obrvi in za-povedal:

»Dokaži!«

Dal sem mu svoje papirje.

Počastil je pečat sultanove kabinetne pisarne kakor je predpisano, odprl potni list, ga prebral, skrbno zložil in mi ga vrnil.

Zelo vljudno mi je dejal:

»Sam si kriv, da sem strogo govoril s teboj! Vi-del si, kdo da sem, vljudneje bi bil moral odgovarjati!«

»Sam si kriv, da tega nisem storil,« sem mu od-govoril. »Videl si moje spremstvo in bi si bil lahko mislil, da tako potuje le človek, ki je pašin prijatelj, in vljudneje bi bil moral staviti svoja vprašanja!

Pozdravi svojega gospoda v mojem imenu! Allâh s teboj!«

»Allâh s teboj!«

Nalašč sem izzval ta prizor ter zamotil častnika in njegove ljudi. Za ujetnika se nihče ni brigal.

Mohammed je imel roke zvezane na hrbtu, pa najbrž le nalahno, in že med pogovorom sem opazil, da se je skušal vezi iznebiti. Posrečilo se mu je in prav v trenutku, ko smo se poslovili, je skočil z obema nogama svojemu konju na hrbet.

»Pazi, Halef!« sem šepnil svojemu spremljevalcu. Tudi on je bistro opazoval Mohammeda.

»Poženiva se med njega in med vojake!« mi je odgovoril. Razumel je, kaj nameravam.

V tem se je Mohammed z nad vse drznimi skoki poganjal črez hrbte konjev proti zadnji vrsti, kjer so gnali njegovega konja praznega. Njegovo orožje je vi-selo konju ob sedlu.

Vojake je ta njegova strelovita drznost tako osupnila, da se izprva niti genili niso, in preden so se še zavedli, je bil Mohammed že v sedlu, je sunil vo-jaka, ki je peljal njegovega konja za uzdo, se obrnil

in skokoma oddirjal naravnost v potok.

Krik in vik vojakov se je zagnal za njim. Poveljnik se je obrnil in opazil, kaj se je zgodilo.

»Tvoj ujetnik ti je ušel!« sem mu zaklical. »Brž za njim!«

Obrnil sem konja in se pognal k potoku. Halef je bil trdo ob moji strani.

»Ne tako blizu, Halef!« sem mu še povedal. »Več razdalje! Jezdi tako, da ne bodo mogli streljati na ujetnika! Na poti jima morava bitil!«

In nato se je začela divja gonja.

Na srečo vojaki izprva na streljanje niti mislili niso, le dohiteti so hoteli ujetnika. Toda Mohammedov konj je bil desetkrat boljši ko vojaška kljuset, daleč zadaj jih je pustil in šele ko so opazili, da jim bo ušel, so prijeli za puške. Pa streljati niso mogli, bila sva jim s Halefom napoti. Nisva namreč jezdila v ravni črti za ubeglim, ampak križem skakaje, in moj vranec je bil hipoma strašno trmast. Sedaj je obstal in brcal z zadnjimi nogami, pa je spet šinil naprej, nenadoma skočil na stran, se postavil na zadnje noge in se sukal krog lastne osi, planil naravnost ali pa v stran in se hipoma spet obrnil na drugo stran. Isto je počenjal tudi Halefov konj in tako sva se nekaj časa igrala slabe jezdece in trmaste konje, nobeden Turek ni mogel priti do strela in Mohammed je ušel iz območja njihovih pušk.

Pognal je konja v potok in ga srečno prebredel, midva s Halefom tudi in preden se je Arnautom posrečilo spraviti njihove konje na drugi breg, smo bili mi že daleč.

Naglo so nas nesli naši dobri konji proti severu, zasledovalci so zaostali in nazadnje izginili za valovitim svetom.

Kaki dve uri smo jezdili in nazadnje prišli na cesto, ki pelje iz Môsula v Raban Hormuzd in ki teče vzporedno s potjo, po kateri smo pred srečanjem z

Arnauti hoteli priti čez Khorsâbâd in Džerajjo v Baadri.

Šele tam se je Haddedin ustavil. Ko je videl, da sva sama, naju je počakal.

»Hamdulillâh, effendi!« je vzkliknil. »To je bila pomoč o pravem času! Hvala lepa, da si jim vzel roke od pušk!

Toda kaj pa sedaj?«

»Kako pa si jim vendar prišel v pest, šejh?« je radovedno vprašal Halef.

»To nama bo pozneje povedal, Halef!« sem branil. »Sedaj ni čas za to! Mohammed Emin, ali poznaš svet med Tigrisom in džebel Maklûbom?«

»Enkrat sem že hodil tod.«

»Da? Svet je močviren, kajne?«

»Je nekoliko. Pa močvirje ni nevarno.«

»Dobro. Ali vidita tamle na severovzhodni strani tiste višine? Kake tri ure bodo odtod.«

»Vidiva.«

»Tam se spet snidemo. Sedaj pa se moramo ločiti. Po cesti ne smemo, utegneje priti za nami, videli bi nas in uganili, kam hočemo. Na desno in levo v močvirje moramo, in sicer vsak v drugo smer. Če pridejo za nami, ne bodo vedeli, kateremu bi naj sledili.«

»Kaj pa bo z našim spremstvom?« je vprašal Halef, »z našimi Arnauti in bašibozûki?«

»To nas trenutno nič ne briga. Vobče bi nam bili bolj na škodo ko v korist in dokler smo v Turčiji, nam zadostuje moj potni list in priporočilna pisma, ki sem jih dobil od paše.

Halef, ti boš jezdil v severovzhodni smeri, ti, šejh Mohammed Emin, severozapadno, jaz pa ostanem na sredi. Vsaj za pol ure hoda moramo biti drug od drugega oddaljeni.«

Ločili smo se in zajezdil sem s ceste v močvirni svet proti severovzhodu. Pravega močvirja seve ni bilo videti, le mokroten je bil svet in le včasih se je konju za pedenj vdrlo.

Pokrajina je v zgodovinskem in narodopisnem oziru zelo zanimiva.

Tod, ob obalah Tigrisa in visoko gori v kurdijsko gorovje, se je širilo pred tritisoč leti mogočno kraljestvo asirsko, strah sprednjega Orienta. Spodaj, vštric današnjega Môsula, so ležale Ninive, tam, kjer dandanes samevata pusta griča Kujundžik in Nebi Junus, tu gori, ne daleč od smeri, v kateri smo jezdili, je ležal Dûr Šarrukîn, palača in trdnjava mogočnega kralja Sargona II., osvojevalca Samarije in Egipta, dandanes grič Khorsâbâd. In med Ninivami in Dûr Šarrukînom so ležale raztresene vasi in naselbine, so zelenela rodovitna polja, je stanovalo ponosno, bojevito ljudstvo Asircev. Tako nagosto so bile nasejane naselbine, da so se zdele preroku Joni, ki je po božjem naročilu prišel v Ninive pridigovat pokoro, eno samo mesto, ki je imelo »tri dni hoda v obsegu«. In globlje v hribovje, na vzhod proti mejam medijskega kraljestva, današnje Perzije, na sever do jezer Wan in Urmija, so prebivali rodovi, nam nepoznani, ki so pošiljali asirskim kraljem tiste silne, bojevite, utrjene vojake, s katerimi so zmagovali od Tigrisa do Nila, od Perzijskega zaliva do Sredozemskega morja.

Prazen, pust svet se širi dandanes, koder so nek-daj sejali in želi asirski rodovi in so korakale strnjene vrste njihovih slavnih vojsk. Viharji narodnih selitev so se valili črez te dežele, Perzi, Arabci, Tatari, Turki in Mongoli so jih pustošili, mesta so razpadla v prah, kanali so se razsuli, polja so se spremenila v puštinjo, prebivalstvo je večinoma zbežalo v nedostopne gore. In od vseh narodov, ki so kedaj tod mimo hodili, jih je nekaj ostalo v deželi in dandanes staneje tod zmes, ki jo je po narodnosti in veri skoraj nemogoče opredeliti: Arabci, Turki, Judi, Armenci, Kurdi, Perzi, Turkmeni, kristjani vseh različnih izpovedovanj, nestorijanci, kaldejci, vragomolci, ognjemolci, tudi katoličani med njimi. Večno sovraštvo jih loči, ki ga povzroča krvna osveta, prehajajoč iz roda

do roda, v večnih bojih živijo, njihova stanovanja so trdnjave visoko v gorah, da so zavarovana pred napadi sosedov. Nad deželo pa vlada Turek, izmozgava in izsesava ljudstvo do zadnje kaplje krvi, preganja vse, kar ni mohamedansko, pleni, rop, požiga in preliva potoke krvi. Ljudstvo se skriva v gorah, prijatelj ne zaupa več prijatelju, sosed ne sosedu in gorje tujcu, ki zaide med nje! Ako ga ne dobi mohamedan v pest, ga dobi nestorijanec ali pa kaldejec, nemogoče je obema prav storiti, če si enemu prijatelj, si drugemu sovražnik.

In v to deželo sem potoval, sam s svojim Halefom in Mohammed Eminom, in povrh še na nevarno in tvegano podjetje.

Vse bliže so prihajale dogovorjene višine. Močvirni svet je prenehal, jezdil sem spet po suhih tleh.

Od desne sem je hitel samotni jezdec. Halef je bil.

»Si koga srečal?« sem ga vprašal.

»Nikočar, gospod!«

»Te je kdo videl?«

»Nihče. Le daleč spodaj na jugu sem videl hiteti po samotni nekega človeka, živinče je vlekel za seboj. Pa nisem ga spoznal na toliko daljavo.«

»Poznaš tistega tamle?« sem pokazal na severozapad.

»O, tisti ni nihče drug ko naš šejh!«

»Da. Mohammed Emin je. V desetih minutah bo pri naju.«

Res je bil on. Ko naju je zapazil, je prihitel.

»Kaj sedaj?« je vprašal.

»To je zavisno od tega, kar nam boš poročal. Te je kdo videl?«

»Nihče. Le neki pastir je gnal svojo čredo mimo mene.«

»Kako si prišel Turkom v pest?«

»Naročil si, naj vaju počakam v razvalinah pri Khorsâbâdu. Jezdil sem torej v Khorsâbâd in se skri-

val v južnem delu razvalin. Davi pa sem šel bliže k cesti, da bi vaju videl priti. In tam so me našli vojaki in me obkolili. Nisem se mogel braniti, preveč jih je bilo. Zakaj so me prijeli, tega ne vem.«

»Ali so te vprašali za tvojim imenom in rodom?«

»Vprašali so me, pa sem jim seveda napačna imena napovedal.«

»Ti ljudje ne vedo nič. Beduin bi te bil koj spoznal po znakih tvojega rodu, ki jih imaš tetovirane na roki. Prijeli pa so te, ker imajo pri Kujundžiku zbrano vojsko, ki jo hoče paša poslati nad Šammare.«

Prestrašen je pridržal konja.

»Nad Šammare —? Allâh naj nam pomaga! Tako se moram vrniti!«

»Ni treba, šejh! Poznam pašin načrt.«

»Kak načrt?«

»Pohod na Šammare je zaenkrat le samo vojna zvijača. Môsulski mutasarrif misli predvsem udariti na Jezide. Ti pa tega seve ne smejo niti slutiti, zato je dal raztrositi vest, da se pripravlja zoper Šammare.«

»Veš to za gotovo?«

»Čisto za gotovo. Z mutasarrifom samim sem govoril. Naročil mi je celò, naj se vrnem k njemu, da me bo poslal na poizvedovanje med Šammare.«

»Pa če z Jezidi kmalu opravi, bo porabil priliko in poslal svoje čete nad Šammare —!«

»Z Jezidi ne bo tako kmalu opravil, verjemi mi! In ko bo gotov, bo pomlad mimo.«

»Mâ šâ 'llâh! Kaj ima pomlad z vojsko opraviti, effendi?«

»Zelo mnogo! Koj ko pridejo vroči dnevi poletja, se trava posuši, pustinja porjavi. Beduini se umaknejo s svojimi čredami v sindžârsko gorovje in mutasarrifova vojska bi morala v puščavi žalostno poginiti.«

»Prav praviš, effendi! Torej pa jezdimo dalje. Le pota ne vemo!«

»Na desno je cesta v Ain Sifni, na levo pa pot čez Džerajjo v Baadri. Da nas ne bodo videli in uganili, kam potujemo, je najbolje, ako se držimo potoka Khauser. Onstran Džerajje se nam ni treba več bati, da bi nas kdo došel. Zato se nam tudi skrivati ne bo treba več.«

»Kako daleč je še do Baadrija?«

»Tri ure.«

»Gospod, ti si velik emîr! Z daljnih dežel si prišel k nam, pa bolje poznaš naše kraje nego mi, ki tu blizu živimo!«

»No, stvar ni vredna, da bi o njej govoril. Ker hočemo priti v Amadijo, sem enostavno v Môsulu poprašal za pot in si dal kraje popisati. To bi znal tudi vsak drug človek.

Sedaj pa pojdimo!«

Obe poprej omenjeni poti sta komaj za pol ure narazen, vkljub temu nas nihče ni videl. Kadar smo zapazili, da prihajajo ljudje od desne, smo se brž izognili na levo, in če smo videli ljudi na levi, smo šli bolj na desno. Moj daljnogled nam je pri tem seve prav dobro služil in njemu gre zahvala, da smo končno neopaženo prišli do Baadrija.

Blizu deset ur smo že bili v sedlu in utrujeni smo bili, ko smo končno zagledali ob vznožju hribovja vas, ki je prestolica duhovnega poglavarja vseh Jezidov, obenem pa tudi prestolica njihovega skupnega šejha.

Prvega človeka, ki nam je prišel naproti, sem nagovoril in ga vprašal, kako se njihov bej imenuje.

V zadregi me je gledal. Pozabil sem, da pri Jezidih malokdo arabski govori.

Ponovil sem vprašanje po turško.

»Kako je ime beju?«

»Ali bej,« je odgovoril.

»Kje stanuje?«

»Pojdi, popeljem te k njemu!« se je ponudil.

Peljal nas je pred veliko kamenito hišo.

»Tukaj stanuje,« je dejal in se poslovil.

Na vasi je vrvelo živahno življenje. Med hišami in kočami je stalo vse polno šotorov, konji in osli so bili privezani h kolom, številna množica je valovala po glavni cesti, ljudje so prihajali in odhajali. Našega prihoda niti opazili niso.

»Glej, gospod, ali poznaš tistega tamle?«

Pokazal je na osla, ki je bil privezan pri vhodu v neko hišo.

Res! Bil je osel debelega bulûk eminija.

Šli smo bliže, razjahal sem in vstopil.

In koj sem že tudi čul visoki, prevpiti glas junškega Ifre.

»In ti nam torej res nočeš odkazati nobenega drugega stanovanja?«

»Nimam ga,« je nekdo suho odgovarjal.

»Ti si občinski predstojnik, ti nam moraš poskrbeti za dostojno stanovanje!«

»Povedal sem ti že, da nimam drugega. Vas je polna romarjev, vsi prostori so zasedeni. Zakaj nima tvoj effendi šotora?«

»Moj effendi —? Emir je, slaven bej, slavnejši, nego vsi šejhi Jezidov!«

»Kje pa je?«

»Koj bo prišel. Še mora prej nekega ujetnika prijeti.«

»Ujetnika? Se ti meša?«

»I no, ujetnika, ki je ušel, sevel!«

»A tako —!«

»Potni list ima od padišaha, potni list od konzula, potni list in mnoga priporočila od môsulskega mutasarrifa. In tule je tudi moja izkaznica.«

»Naj pride sam!«

»Kaj —? Pravico ima davek za zobe pobirati, ti pa praviš, naj sam pride! S šejhom hočem govoriti!«

»Šejha ni doma.«

»Torej pa z bejem.«

»Pa pojdi k njemu!«

»Šel bom! Jaz sem bulûk eminî, v službi padišahovi sem, imam 35 piastrov mesečne plače in nobenega občinskega predstojnika se mi ni treba bati. Razumeš!«

»Da, razumem! Petintrideset piastrov na mesec!« je donelo skoraj posmehljivo. »In kaj vse še dobiš?«

»Kaj vse še? Poslušaj! Dva funta kruha, 17 lotov mesa, tri lote masla, pet lotov riža, en lot soli, poldrugi lot prikuhe. In to dnevno! Povrh pa še milo, olje in mazilo za čevlje! Ali razumeš sedaj? In če se posmehuješ mojemu nosu, ki ga pravzaprav ni več, pa ti bom povedal, kako sem ga izgubil. To je bilo tistikrat, ko smo stali pred Sebastopolom. Boril sem se v najgostejšem bojnem metežu in —.«

»Nimam časa, da bi poslušal tvojo zgodbo. Ali te naj prijavim beju?«

»Stori to! Pa ne pozabi omeniti, da se ne dam kar takole odpraviti!«

O meni torej sta govorila.

Vstopil sem, Mohammed Emin in Halef sta prišla za menoj.

Občinski predstojnik je pravkar prijel za kljuko, da bi odšel k beju, pa obrnil se je, ko nas je videl, in obstal.

»Tule prihaja emir sam!« je vzkliknil Ifra. »Pokazal ti bo, koga moraš ubogati!«

Obrnil sem se predvsem k bulûk eminiju.

»Ti si tukaj? Kako pa prideš čisto sam sem v Baadri?«

Na licu se mu je pojavila zadrega. Pa brž je našel odgovor.

»Ali ti nisem rekel, emir, da bom jezdil sam naprej?«

»In kje so drugi?«

»Izginili so, razpršili so se, izgubili so se!«

»Kam?«

»Ne vem, emir!«

»Saj si vendar moral videti, kam so odšli.«

»Le čisto malo. Ko je ušel ujetnik, so planili vsi za njim, tudi moji ljudje in Arnauti.«

»In ti pa ne?«

»Moj osel ni hotel, emir! In razen tega — saj veš, da sem moral naprej v Baadri, da ti preskrbim stanovanje!«

»Si si ujetnika dobro pogledal?«

»Kako neki! Ležal sem z obrazom na tleh in ko sem vstal, ga že ni bilo več.«

To mi je bilo zelo ljubo, sicer bi bil s šejhom Haddedinov še zadrego imel.

»Ali bo prišlo naše spremstvo za nami?«

»Kdo ve, o emir? Allâhova pota so nepreračunljiva. On vodi svoje vernike, kamor hoče, enega sem, drugega tja, enega na desno, drugega na levo, kakor se mu zljubi. Kajti pota človeška so zapisana v knjigi življenja.«

»Je Ali bej doma?« sem vprašal predstojnika.

»Da.«

»Kje?«

»Tukaj za temi vrati.«

»Je sam doma?«

»Da.«

»Povej mu, da bi rad z njim govoril!«

Odšel je v drugo sobo. Ifra pa je dregnul Halefa in ga rahlo vprašal, mežikujoč k šejhu Haddedinov:

»Kdo je ta Arabec?«

»Šejh je,« je kratko odgovoril Halef.

»Odkod?«

»Našli smo ga. Prijatelja sta si z našim gospodom in pri nas bo ostal.«

»Rad daje bagšiš?«

»Zelo rad,« je povedal Halef in mu pokazal vseh deset prstov.

Dobri bulûk eminî je bil zelo zadovoljen. Njegov obraz se je vidno razjasnil.

V tem so se odprla vrata in občinski predstojnik se je vrnil.

Za njim je prišel mlad človek izredno lepe postave. Visok, vitek je bil, lepe, pravilne poteze je imel v obrazu in oči so se mu svetile v nenavadnem, čudovitem blesku. Nosil je fino vezane turške hlače, bogato okrašen suknjič in velik turbân, izpod katerega so se sipali bogati, črni kodri. Za pasom je imel le nož z umetno izdelanim ročajem.

»Dobrodošli!« nas je pozdravil in podal roke meni in šejhu. Bulûk eminija ni pogledal.

»Oprosti, gospod, da sem stopil v tvojo hišo!« sem dejal. »Večer prihaja in prositi sem te hotel, če bi kje v tvoji deželi dobil mesto, kamor bi položili naše trudne glave.«

Pozorno me je ogledoval od pete do glave in nato odgovoril:

»Popotnika se ne sme vprašati, odkod prihaja in kam gre. Pa moj občinski predstojnik mi je povedal, da si emir.«

»Nisem ne Arabec ne Turek, ampak Nемеc iz daljnega Frankistana.«

»Nемеc? Ne poznam tega ljudstva, tudi še nobenega Nemca videl nisem. Pa čul sem o nekem Nemcu in tistega bi pač zelo rad spoznal.«

»Te smem vprašati, zakaj?«

»Ker mu dolgujem življenje treh svojih ljudi.«

»Kako to?«

»Rešil jih je iz ujetništva in jih peljal k Haddedinom.«

»In tisti trije so doma tu v Baadriju?«

»Da.«

»In se imenujejo Pali, Selek in Melaf?«

Zavzet je stopil za korak nazaj.

»Ti jih poznaš —?«

»Kako je bilo ime tistemu Nemcu, ki jih je rešil?«

»Pravili so mu Karâ ben Nemsî.«

»Tako pravijo meni. Tale mož je Mohammed Emin, šejh Haddedinov, in oni tamle je Halef, moj spremljevalec.«

»Ali je mogoče —? Koliko iznenadenje! Daj, objeti te moram!«

Objel me je in poljubil na obe lici, tudi šejha je poljubil. Halefa je le objel.

Nato me je prijel za roko in dejal:

»Gospod, o pravem času prihajaš! Velik praznik bomo obhajali, tujcev sicer ne pripustimo k našim slovesnostim, toda ti se boš smel z nami veseliti. Ostani pri nas, dokler bodo trajali dnevi veselja, in še pozneje! Prav dolgo!«

»Ostanem. Pa le, dokler dovoli šejh Haddedinov.«

»Dovolil bo!«

»Vedi, da ga srce žene dalje! Pripovedoval ti bom še o tem.«

»Vem, kaj ga žene dalje! Pa vstopite vendar! Moja hiša je vaša hiša in moj kruh je vaš kruh! Naši bratje bodete, dokler živimo!«

Ko sem odhajal skozi vrata, sem slišal Ifro praviti občinskemu predstojniku:

»Vidiš, si čul, stari, kako imeniten emir da je moj effendi! Glej, da boš tudi ti mene primerno cenil! Zapomni si to!«

Stopili smo v preprosto opremljeno sobo. Jaz in šejh sva morala sesti na desni in levi Ali beju. Še vedno me je držal za roko in neprestano me je ogledoval.

»Torej ti si tisti, ki je premagal sovražnike Haddedinov —?«

»Ali hočeš, da mi rdečica oblije lice?«

»— in ki si po noči in sam leva ubil? Rad bi bil, kakor ti!

Povedali so mi, da si kristjan —.«

»Da, kristjan sem.«

»Krščanski narodi so mogočnejši ko vsi drugi. Pa tudi mi smo kristjani.«

»Ali so Jezidi kristjani?«

»Jezidi so vse. Jezidi so iz vsake vere vzeli za sebe najboljše.«

»Misliš —?«

Nagubal je čelo.

»Povem ti, emir,« je pravil »v naših gorah bi ne mogla nobena vera sama za sebe vladati. Naše ljudstvo je razdeljeno, naši rodovi so razcepljeni, naša srca so raztrgana. Vsaka dobra vera mora ljubezen pridigovati, ljubezen pa zaenkrat pri nas še ne more pognati korenin, ker so tla prepojena s sovraštvom, maščevalnostjo, izdajstvom in sirovostjo.

Da imam moč, bi pridigoval ljubezen, pa ne z jezikom, ampak z mečem v roki. Kajti tam, kjer naj požene plemenita cvetlica, tam je treba prej plevel izrjavati. In povem ti, pridiga mojega meča bi morala narediti iz volkov ovce! Kdor bi jo poslušal, bi bil srečen, kdor bi se ji pa ustavljal, tega bi zdrobila. In potem bi vtaknil meč v nožnico, se vrnil v svoj šotor, moje delo bi bilo opravljeno in bi rodilo sad.«

Lica so mu rdela, oči so se mu bleščale. Beseda mu je prihajala iz globin srca. Ni bil samo lep človek, tudi plemenit človek je bil. Morebiti je po naših krščanskih pojmih govoril nekoliko trdo, pa poznal je razmere svoje dežele, poznal je svoje Kurde. Morebiti je imel v sebi poklic za narodnega junaka, ki bi z mečem v roki prisilil rodove divjih kurdijskih gorâ k pameti in k mirnemu sožitju.

»Ti torej misliš,« sem mu pravil, »da bi razni krščanski misijonarji pri vas ničesar ne opravili?«

»Mislim —? Vem iz lastne izkušnje! Prišli so k nam razni pridigarji in misijonarji iz Amerike. Mnogo so učili in govorili. Obdarovali so naše ljudi z lepimi darili, tudi knjige so tiskali. In ljudje so jih poslušali, vzeli darove, se dali tudi krstiti, — potem pa so šli in so ropali, kradli in morili kakor poprej. Misijonarji so nam dali sveto pismo, tiskano v našem jeziku, pa nihče tistih knjig ni razumel, nihče jih ni bral. Kajti naši ljudje ne znajo ne brati ne pisati. Ali misliš, da potrebujejo naši ljudje branja in pisanja? Meča potrebujejo, krepke roke potrebujejo, Mozesa, ki bi jih

vodil, Jozueta, Samsona, ki bi jih s pestmi prisilil k dobremu, Davida, ki bi ubil hudobnega, sovražnega Goliata.

Čudno me gledaš. Misliš si, da je mir boljši ko vojska in lopata boljši ko meč. Tudi jaz tako mislim. Toda — ali moreš priboriti mir brez meča? Kdor hoče pri nas v miru živeti, mora imeti meč v roki. Poglej samega sebe! Polno orožja nosiš, mnogo boljše je, nego ga imamo mi. Zakaj ga nosiš? Ali doma tudi orožje nosiš, kadar greš na potovanje?»

»Ne,« sem mu moral po resnici povedati.

»Poglej! Pri vas lahko greste v cerkev brez skrbi, brez strahu lahko greste v šolo, brez strahu živite in obdelujete svoja polja. Kajti pri vas je red in mir. Pri nas ga pa ni.

Mi še čakamo junaka, ki bi nam prinesel red in mir. In povem ti, prišel bo! Ne bo Rus in tudi ne Anglež, tudi Turek ne, ki nas izmozgava, in tudi ne Perz, ki nam vljudno laže in nas goljufa. Svojčas smo mislili, da bo naš junak Napoleon Bonaparte, veliki šejh Francozov. Pa danes vemo, da lev ne more pričakovati pomoči od orla, njuna svetova sta različna.

Ali si kedaj bral in čul, koliko so Jezidi že trpeli?»

»Da.«

»V miru in v složnosti smo živeli v deželi Sindžâr. Pa prišli so Turki, napadli so nas, morili in preganjali. Spomladi je bilo, reka je stopila čez bregove, odnesla je mostove. Naši starčki, naše žene in naši otroci so ležali spodaj ob Môsulu pri vodi. In Turki so jih gnali v deročo reko in jih klali kakor živino in meščani môsulski so stali na ploščadih svojih hiš ter ploskali in vzklikali k temu morenju. In kar jih je ostalo živih, ti niso vedeli, kam bi položili trudno glavo. Zbežali so v gore. Tu so si priborili novo domovino, tu delajo in živijo in če pogledaš njihove domove, njihovo obleko, njihove vrtove in njihova polja, si jih vesel. Red vidiš, snago, delavnost; pri sosedih

pa nesnažo in lenobo. In sosedi so nevoščljivi. Če potrebujejo denarja, planejo nad nas in nas morijo in nam jemljejo našo srečo.

Tako je in taka je naša zgodovina in naše življenje —!

V treh dneh obhajamo praznik našega narodnega svetnika. Že dolgo let ga nismo mogli obhajati, romarji bi bili na potovanju k svetišču šejha Adija življenje tvegali. Letos pa se zdi, da nam bodo Turki dali mir. Zato bomo po dolgem času spet skupno častili našega svetnika.

Dobrodošel si nam! Tujec si, pa naš dobrotnik si in zato te sprejmemo kakor enega naših.«

Njegovo vabilo mi je bilo zelo ljubo. Na njihovem narodnem prazniku sem imel najlepšo priliko, da vidim in študiram vero in običaje teh skrivnostnih, nepoznanih »vragomolcev«. Toliko sem o njih čul, po večini samo slabe reči, pa že koj po prvem srečanju z njimi, to moram priznati, so se mi pokazali čisto drugačni nego je šel glas o njih. Res, želel sem si, da bi jih podrobneje spoznal.

»Prav hvaležen sem ti za tvoje povabilo,« sem mu odgovoril, »in rad bi ostal pri tebi. Pa posle imam, ki zahtevajo, da čimpreje odidemo iz Baadrija.«

»Vem, katere posle misliš! Pa vkljub temu se lahko udeležiš praznika.«

»Ti veš, kake posle imamo tu gori v kurdijskih gorah?«

»Vem. K šejhovemu sinu Amad el-Gandûrju potujete, ki se nahaja v Amadiji.«

»Kdo ti je to povedal?«

»Oni trije, ki si jih rešil. Toda zaenkrat ne morete v Amadijo!«

»Zakaj ne?«

»Môsulski mutasarrif menda pričakuje vpad vzhodnih Kurdiv in zbira vojaštvo v Amadiji. Nekaj jih je že tam.«

»Mnogo?«

»Dva jüzbašija — stotnika — z dvesto možmi od šestega diarbekrskega pešpolka in trije jüzbašiji s tristo možmi od tretjega kerkuškega pešpolka, skupaj torej pesto mož, ki jim poveljuje bimbaši — major —.«

»In Amadija leži dvanajst ur odtod?«

»Da. Pa pot je naporna, navadno se potrebuje več ko dan hoda. Običajno se prenočuje v Helokiju ali pa v Spandareju in drugi dan se nadaljuje pot čez strmo in težko dostopno hribovje Gara, za katerim leži ravnina in skalnati stožec amadijski.«

»In katere čete so v Môsulu?«

»Deli drugega dragonskega polka in četrtega pešpolka mezopotamske divizije. Tudi ti so na potu. Eni pojdejo nad beduine, drugi pa čez naše gore v Amadijo.«

»In koliko je teh?«

»Tisoč mož pod poveljstvom miralâja — polkovnika —. Tudi alâj emini — polkovni nastanjevalec — potuje z njimi. Tistega miralâja poznam. Dal je ženo in sinova našega pira — višjega duhovna — Kameka umoriti.«

»In veš, kje se zbirajo?«

»Tisti, ki pojdejo nad beduine, se zbirajo pri Kujundžiku. To sem zvedel od svojih izvidnikov. In tudi to, da bodo že pojutrišnjim šli na pot. Oni drugi, ki so namenjeni v Amadijo, pa odidejo pozneje.«

»Mislim, da so ti tvoji izvidniki napačno poročali.«

»Kako to?«

»Ali res misliš, da bo môsulski mutasarrif poslal čete iz daljnega Diarbekra nad vzhodne Kurde? Ali nima bliže drugega pešpolka, ki je nastanjen v Sulejmaniji? In v kerkuškem polku služijo skoraj sami Kurdi! Res misliš, da bo tristo Kurdov poslal nad njihove lastne brate —?«

Zamišljen me je nekaj časa gledal, pa dejal:

»Tvoje besede so pametne, pa ne vem prav, kaj pomenijo.«

»Ali imajo čete, ki se zbirajo pri Kujundžiku, tudi topove?«

»Ne.«

»Pa so namenjene v puščavo nad beduine, torej v ravnino —! Takim četam pridelijo vendar vedno tudi topove!

Nasprotno pa, čete, ki nimajo topov, so gotovo namenjene v gore.«

»Torej so se moji izvidniki zmotili. Čete, ki se skrivajo pri Kujundžiku, so namenjene v Amadijo.«

»In že pojutrišnjim bodo odrinile? Ali torej ne bodo prav na dan vašega narodnega praznika v Baadriju —?«

»Emir —!«

Le to eno samo besedo je povedal, pa iz nje je donel ves njegov strah.

Nadaljeval sem:

»Opozarjam te, da ni ne južna ne severna stran doline Šejh Adi dostopna za vojaške čete, ampak le zapadna in vzhodna. Deset ur odtod se zbira pri Môsulu, torej zapadno od vas, tisoč mož, in dvanajst ur odtod se zbira v Amadiji, torej vzhodno od vas, pesto mož. Te čete bodo dolino Šejh Adi na zapadu in na vzhodu zaprle in nihče jim ne bo mogel uiti.«

»Gospod, ali je res tako mišljeno —?«

»Ali res misliš, da bi bilo pesto mož, ki so pripravljani v Amadiji, dovolj za rodove vzhodnih Kurdov? Ti lahko že v treh dneh zberejo tri tisoč mož in se postavijo Turkom v bran.«

»Prav sodiš, emir! Nam je namenjeno!«

»In sedaj, ko sem ti povedal razloge za verjetnost svoje trditve, sedaj pa še tole poslušaj! Iz ust mutasarrifa samega vem, da vas namerava napasti v Šejh Adiju.«

»Res?«

»Poslušaj!«

In pripovedoval sem mu o svojem obisku pri môsulskem paši, o njegovih »skrivnostih« in o zemlje-

vidu doline Šejh Adi, ki sem ga skrivaj pogledal, ko paše ni bilo v sobi.

Ko sem končal, je bej vstal in nekaj časa molče korakal po sobi. Potem pa mi je dal roko.

»Zahvaljujem te, gospod, da si nas rešil! Izgubljeni bi bili, če bi nas bilo tisoč petsto Turkov nepričakovano napadlo. Sedaj pa, ko vem, da pridejo, mi bo ljubo, če pridejo!

Mutasarrif nas je namenoma hotel uspavati, zbrali bi se naj bili v Šejh Adiju, tam bi nas bil napadel in vse uničil. Lepo si je vso stvar zamislil, pa na eno je pozabil. Miši, ki jih hoče ujeti, bodo tako številne, da bodo mačko raztrgale.

Prosim te, nikomur ne povej o tem, kar sva govorila! In dovoli, da te za nekaj časa zapustim!«

»Kako ti ugaja?« sem vprašal Mohamed Emīna, ko je bej odšel.

»Prav kakor tebi!«

»In tak človek bi naj bil vragomolec —?« se je čudil Halef. »Dosedaj sem si Jezide predstavljal kot ljudi z volčjim žrelom, tigrovimi očmi in s kremplji krvosesa.«

»No, ali še verjameš, da ti bodo Jezidi nebesa vzeli?« sem se mu smejal.

»Le počakaj še, gospod! Tudi vrag si včasi nade ne ovčje oblačilo in obnašanje goloba, da laže zapelje vernike!«

Tedaj so se odprla vrata in v sobo je stopil ne navaden človek.

Njegova obleka je bila snežnobela, snežnobeli so bili tudi njegovi lasje, ki so mu v dolgih kodrih valovali po ramenih. Osemdeset let je že gotovo imel, njegova lica so bila upadla, njegove oči so ležale globoko v jamah, pa njegov pogled je bil oster in njegove kretnje so bile živahne. Črna brada, ki mu je visela globoko doli do pasu, je čudno nasprotovala snegu njegovih las.

Priklonil se je in s polnim glasom pozdravil po turško:

»Naj nikdar ne zatone vaše solnce!«

Pa umolknil je in pridjal, kot da bi se hotel popraviti:

»Hun be kurmandži zanin — znate po kurdijsko govoriti?«

Povedal je vprašanje po kurdijsko, v narečju, ki se imenuje kurmandži, kakor sem pozneje zvedel.

Tistikrat sem seve ves v zadregi molčal, ker še nisem znal kurdijski, in spet je vprašal:

»Šima zazadža zani?«

To je bilo povedano v kurdijskem narečju zaza. Kurmandži in zaza sta najvažnejši kurdijski narečji.

Tudi topot ga seve nisem razumel, pa uganil sem zmisel njegovih vprašanj in dejal po turško:

»Ne razumem te. Prosim, govori po turško!«

Vstal sem, kakor se spodobi za mladega človeka vpricho tolike starosti.

Pa prijel me je za roko in rekel:

»Ti si tisti Nemec?«

»Da.«

»Dovoli, da te objamem!«

Prisrčno me je objel, sedel pa ni, obstal je pred menoj na mestu kjer je prej bej stal.

»Moje ime je Kamek. Bej me pošilja,« je dejal preprosto.

»Kamek —? Bej mi je pravil o tebi.«

»Kaj pa je pravil?«

»Bolelo bi te, če bi ti povedal.«

»Bolelo? Kameka ničesar več ne boli. V eni sami uri življenja sem izkusil vse bolečine, ki jih sploh more izkusiti človeško srce. Kako bi me naj še kaj bolelo?«

»Ali bej je pravil, da poznaš miralâja Omar Ameda.«

Niti trenil ni in njegov glas je bil popoŕnoma miren, ko je odgovoril:

»Poznam ga, on pa mene še ne pozna. Ubil mi je ženo in dva sina. Kaj je z njim?«

»Ne zameri! Ali bej sam ti bo povedal.«

»Vem, da naj ne govoriš o tem, pa bej ničesar ne skriva pred menoj. Povedal mi je, kaj si pravil da Turki nameravajo. Res misliš, da bodo prišli in nas motili na naš praznik?«

»Res mislim.«

»Našli nas bodo bolje pripravljene, nego tistikrat, ko sem izgubil dušo svojega življenja. Si oženjen? Imaš otroke?«

»Ne.«

»Torej tudi ne razumeš, da sem živ in sem vendar že mrtev. Pa pripovedoval ti bom o tem.

Poznaš tell Afer?«

»Poznam ga.«

»Si bil tam?«

»Ne. Pa bral sem o njem.«

»Kje?«

»V neki knjigi, ki popisuje vašo deželo in tudi — Pa saj si pir, slaven svetnik Jezidov, in gotovo tudi poznaš svete knjige kristjanov!«

»Poznam jih in tudi sam imam tisti del, ki se imenuje stari zakon.«

»No, torej si gotovo bral knjigo preroka Izaje?«

»Poznam jo. Izaja je prvi izmed šestnajsterih prerokov.«

»Torej poišči v knjigi preroka Izaje 37. poglavje in tam boš našel na šestnajsti vrsti tele besede: 'Ali so mar oteli bogovi poganov tiste, ki so jih pogubili moji očetje, Gozana in Harana in Resefa in sinove Edena, ki so bili v Telasaru?'

Telasar preroka Izaje je tvoj tell Afer.«

Začuden me je pogledal.

»Torej poznaš iz vaših svetih knjig mesta, ki so stala v naših deželah pred tisočletji?«

»Da.«

»Vaše svete knjige so boljše nego korân.

Toda poslušaj!

Mirno sem živel v Mirkanu, ob vznožju džebel Sindžara. Pa planili so Turki nad našo naselbino in zbežal sem z ženo in sinovoma v tell Afer. Močna trdnjava je in prijatelja sem imel v mestu, ki me je vzel k sebi ter me skrnil. Toda Turki so prišli za nami, iskali so Jezide, pobiti so jih hoteli.

Našli so nas. Mojega prijatelja so ustrelili, ker nas je vzel pod streho in skrnil, mene pa so zvezali in me z ženo in otroki peljali ven pred mesto. Tam so goreli ognji, pripravljeni za nas, in tam je tekla kri naših mučenikov. Da bi me mučili, mi je mülâzim — poročnik — prebodel obe lici z nožem. Tule še lahko vidiš brazgotine. Moja sinova sta bila pogumna mladeniča, planila sta nadenj. Zgrabili so ju, ju zvezali in ženo tudi. Nato so jima odsekali roke in ju vrgli v ogenj. Tudi ženo so sežgali. In jaz sem moral gledati njihove muke.

Nato mi je poročnik potegnil nož iz lic in mi ga počasi, čisto počasi zabodel v prsi.

Ko sem se zbudil, je bila noč in ležal sem med ubitimi brati. Nož ni zadell srca, pa ves v krvi sem ležal. Neki kaldejec me je našel in me skrnil v razvalinah Karâ tepê. Mnogo tednov je minilo, preden sem si opomogel, in v uri smrti so se mi pobelili lasje. Moje telo je še živo, pa moja duša je mrtva. Srca nimam več, mesto njega tolče in bije Omar Amed. Kajti tako se je imenoval tisti mülâzim. Danes je seve že miralâj.«

Z mirnim, ravnodušnim glasom je pripovedoval, njegovo pripovedovanje je bilo tako hladno in enolično, kot da govori mesečnik ali pa hipnotiziran človek. Pa bolj me je prijelo, ko da bi bil govoril poln plamenečega, strašnega maščevanja. Kar stresalo me je.

»Torej se boš maščeval?« sem ga vprašal.

»Maščeval —? Kaj je maščevanje?« je pravil z

istim enoličnim glasom. »Grdo in hudobno, zahrbtno dejanje je.

Kaznoval ga bom. In potem bo šlo tudi moje telo tja, kjer je moja duša že zdavnaj —.

Ostali bodete pri našem narodnem prazniku?«

»Še ne vemo.«

»Ostanite! Ako odidete, se vam vaša namera ne bo posrečila, ako pa ostanete, je mnogo upanja, da vam uspe. Noben Turek vam ne bo na poti in Jezidi vam bodo pomagali.«

Spet je govoril s svojim običajnim, prijetnim, polnim glasom in tudi njegove oči so spet dobile življenje.

»Motili bi vas! Tujci smo!«

Odkimal je.

»Ali res verjamete bajkam, ali pravzaprav lažem, ki jih o nas pripovedujejo? Primerjaj nas z drugimi in našel boš pri nas le čistost in resnico. Čistost ljubimo, čistost telesa in duha, čistost v besedah in čistost v vseh naukih. Čista pa je voda in čist je tudi ogenj. Zato ljubimo vodo in krstimo z njo naše otroke. Zato častimo ogenj, simbol nam je čistega bitja božjega, ki o njem tudi vaša sveta knjiga pravi, da biva v luči, katere nihče ne more prodreti. Zato se tudi čistimo z ognjem. Z roko se dotaknemo ognja in z njo blagoslovimo čelo, prav kakor vi isto delate z blagoslovljeno vodo.

Vi pravite, da je bil Gospod Jezus na zemlji in da bo spet prišel. Tudi mi vemo, da je živel med ljudmi in verjamemo, da bo spet prišel. Vemo, kedaj je živel na zemlji, ne vemo pa, kedaj bo spet prišel. Zato pa živimo po njegovih besedah, ki jih je povedal svojim učencem, ko jih je našel speče v vrtu Getsemani: »Čujte in molite —!«

Znak čuječnosti nam je petelin. Ne molimo ga, kakor tudi vi ne molite kipov in drugih znakov, ki jih imate v svojih cerkvah, le znamenje nam je, da moramo biti čuječi.

Vaši duhovniki so modrejši nego naši in vaši nauki so boljši. Tudi naši nauki bi bili boljši, da imamo boljše učениke. Jaz sem med vsemi Jezidi edini, ki zna brati vaše svete knjige, in zato govorim s teboj, kakor bi noben drug Jezid ne mogel govoriti.«

Škoda, da je tedaj vstopil bej. Rad bi še bil poslušal, rad bi še bil zvedel to in ono o veri in o verskih obredih tega tako uboгеga, pa zanimivega naroda.

Pir Kamek mi je dal roko.

»Allâh bodi s teboj in tudi z menoj! Šel bom pot, ki jo moram iti, pa videla se še bova.«

Tudi mojim tovarišem je podal roko, pa odšel.

Ali bej je dejal:

»On je najmodrejši med Jezidi, nobeden mu ni enak. V Perziji je bil, v Indiji, v Jeruzalemu in v Stambûlu. Povsod je imel odprte oči in povsod se je učil. Celò knjigo je napisal.«

»Knjigo —?« sem se začudil.

»On je edini, ki zna pri nas pravilno pisati. Srčno si je želel, da bi bilo tudi naše ljudstvo nekđaj izobraženo, kakor so vaši ljudje. Toda izobrazbe se moremo naučiti le iz knjig Frankov. Da pa bomo mogli kedaj vaše knjige prevajati na naš jezik, nam je zbral besede našega jezika. In to je njegova knjiga.«

»To je pa zelo zanimivo! In kje je tista knjiga?«

»Na svojem stanovanju jo ima shranjeno.«

»Kje pa stanuje?«

»V moji hiši. Pir Kamek je svetnik, povsod je doma, povsod je dobrodošel. Ves Kurdistan je njegovo stanovanje, njegova prava domovina pa je pri meni.«

»Misliš, da mi bo pokazal tisto svojo knjigo?«

»Prav rad!«

»Koj ga poprosim za njo. Kam pa je odšel?«

»Ostani! Ne boš ga našel, šel je k svojim, da čuva nad njimi. Pa dobil boš knjigo. Sam ti jo prinesem.

Najprvo pa mi obljubi, da ostaneš pri našem prazniku!«

»Torej misliš, da bi odložili naše potovanje?«

»Da. Onidan so prišli k meni trije Kurdi. Iz Kalonija so, iz rodu Badinan. Pogumni, pametni in zvesti ljudje so ter meni zelo vdani. Poslal sem jih v Amadijo na poizvedovanje. Obenem bodo tudi iskali za el-Gandúrjem. To sem jim prav posebno naročil in zato lahko mirno ostaneš pri nas, dokler se ne vrnejo.«

Obljubili smo torej, da ostanemo, bej pa nas je ves vesel objel in nas povabil:

»Pojdite, da vas tudi moja žena vidi!«

Čudil sem se povabilu, pa videl sem pozneje, da Jezidi ne zapirajo svojih žen kakor mohamedani. Našel sem pri njih prav zgledno družinsko življenje, ki me je zelo spominjalo na družinske razmere v moji domovini. Navadni ljudje pri njih seveda nimajo vsi tako jasnih verskih pojmov, kakor pir Kamek ali pa bej, toda ti toliko obrekovani »vragomolci«, kakor jih njihovi sosedi čisto po nedolžnem imenujejo, so daleč vzvišeni nad lažnjivimi Grki, nad nenavnimi, kramarskimi Armenci, nad maščevalnimi Arabci in lenimi Turki, nad hinavskimi Perzi in roparskimi Kurdi.

Stopili smo za njim.

Zunaj pred hišo je slonel bulûk eminî poleg svojega osla. Obadva sta južinala, osel ječmen, bulûk eminî pa posušene sindžârske fige, katerih je kar cel venec ležal pred njim. In vmes je s polnimi usti pripovedoval čudečim se poslušalcem svoja junštva. Halef je ostal pri njem, mi pa smo odšli v tisti del hiše, kjer je imela bejeva žena svoj stan.

Mlada je še bila in otroka je nosila na rokah. Lepe črne lase je imela spletene v dolge kite, ki so ji visele po hrbtu, krog čela pa ji je po običaju Orienta visel cel niz zlatnikov.

»Dobrodošli, gospodje!« nas je pozdravila preprosto pa pristrčno in nam podala roko.

Ali bej nas je predstavil, njeno ime sem žal pozabil. Vzel sem dečka iz naročja in ga poljubil. To

ji je zelo ugajalo in videl sem, da sem se ji prikupil. Mali bej je bil ličen, čeden fantič, snažen in rdečeličen, pa prav nič podoben debelušastim in zgodaj starim orientalskim otrokom, ki jih je posebno v turških rodbinah pogosto najti.

Ali bej nas je vprašal, kje bi hoteli jesti, ali v naši sobi, ali pri hišni gospodarici. Koj sem se odločil za zadnje.

Sedli smo. Vzel sem tantička na kolena in malemu »vragomolcu« se je pri meni vsekakor zelo dopadlo. Šegavo me je gledal s svojimi bistrimi očmi, me vlekel za brado, cepetal z nogami in krilil z rokami ter včasi zablebetal kako besedo, ki je nisva razumela ne on ne jaz. Kurdijski sva pač oba enako dobro znala. Da sem za svoj trud dobival od matere najboljše koščke, se razume samo po sebi.

Po prigrizku mi je bej pokazal mojo sobo. Na strehi je ležala, krasen razgled po vsej okolici sem imel raz njo.

Na mizici je ležal debel zvezek.

»Knjiga pira Kameka,« je povedal bej, ko je videl moje vprašujoče poglede.

Koj sem jo vzel v roke in sedel na divan. Smehljaje se je odšel, da bi me ne motil.

Knjiga je bila z roko pisana in v arabsko-perzijskih znakih. Pir je res sestavil zbirko besed in rečenic iz raznih kurdijskih narečij.

Listal sem po njej in se kmalu prepričal, da mi ne bo težko, naučiti se kurdijskega, le glasovni pomen znakov mi je bil nepoznan. Potreboval sem živega jezika, učitelja, sklenil sem, da si ga naprosim in da svoje bivanje v Baadriju kolikor mogoče dobro izkoristim za studij kurdijskega jezika.

III.

Priprave.

Ko se je zvečerilo, sem šel pred hišo.

Živahno je bilo na vasi, gostje so venomer prihajali in si postavljali šotore. Videti je bilo, da se Baadri pripravlja na velik praznik.

Pred vrati je stala gruča ljudi in sredi med njimi je pripovedoval naš bulúk emini.

»Že pri Saidi sem se boril,« se je hvalil ta nepoboljšljivi junak, »in potem na otoku Kandiji pod slavnim Mustafo Nûri pašo, — njegova duša se sedaj že veseli v raju. Tistikrat sem še imel svoj nos, izgubil sem ga pa v Srbiji pod Kjamil pašo.«

Dobri emini že menda vobče ni več vedel, kje je pravzaprav svoj nos izgubil. Pravil je:

»Napadli so me pri Bukarešti. Pogumno sem se branil, že je ležalo nad dvajset sovražnikov mrtvih na tleh. Tedaj je eden zamahnil s sabljo, glavo bi mi bil odsekal, pa odmaknil sem jo in mahljaj je zadel moj n —.«

V tistem trenutku je zadonel čisto blizu nas glas, kakršnega še v življenju nisem čul. Bil je kakor visoki, rezki glas parne sirene, temu je sledilo jezno grgranje purana in nato je bilo slišati stokajoče cvilenje orgel, ki jim je nenadoma sape zmanjkalo.

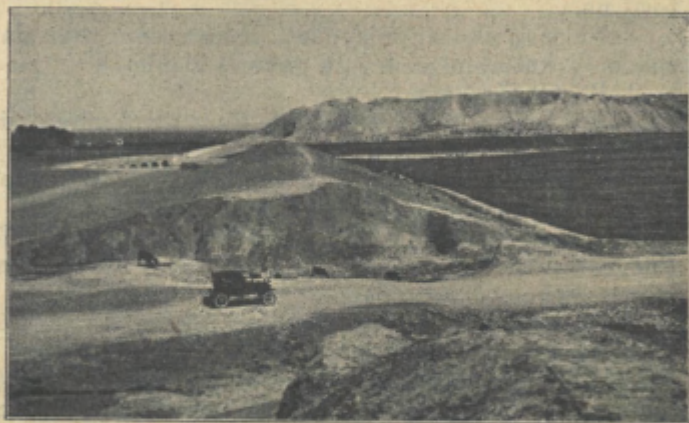
Prestrašeni so ljudje gledali bitje, ki je dajalo od sebe te zažgonetne, predpotopne glasove, Ifra pa je mirno dejal:

»Kaj se čudite? Moj osel je bil! Teme se boji, zato vso noč kriči, vse dokler se ne zdani.«

Hm —!

Emininijev osel je bil torej res prav ljubezniva živalica. Njegov glas je moral mrtve obuditi! Kako bomo pa spali, če bomo morali vso noč poslušati glasbena proizvajanja tega štirinogatega opernega pevca, ki je imel v pljučah pozavno, v sapniku dudo, v grlu pa celi orkester klarinet —!

Sicer pa je bilo topot že vtretje, da sem čul povest o nosu bulúk eminija. In nobenkrat je ni končal. Menda je bilo »zapisano v knjigi življenja«, da je nikdar ne bo mogel povedati do konca.

Razvaline Niniv. V ozadju tell Kujundžik. (Str. 43.)

»Tale žival torej vso noč vpije?« je vprašal eden njegovih poslušalcev.

»Vso noč!« je pritrdil Ifra z vdanim obrazom mučenika. »Vsaki dve minuti.«

»Odvadi mu njegovo vpitje!«

»Kako?«

»Tega pa ne vem.«

»Torej pa tudi svoj nasvet zase obdrži! Vse sem že poskušal: tepel sem ga, stradal je, piti mu nisem dal —. Vse zaman!«

»Razloži mu prav resno, da to ne sme biti!«

»Govoril sem mu resno, pa tudi prijazno. Gleda me, mirno me posluša, zmaje z glavo — in spet kriči.«

»Čudno! Razume dobro, prav gotovo, da te razume. Pa zdi se, da se mu ne ljubi ubogati.«

»Da. Tudi jaz sem že čul, da žival človeka razume. Pravijo, da se v živali preselijo duše ranjkih, ki so obsojene, da se morajo na tak način pokoriti za svoje grehe. Nesrečnež, ki sedaj prebiva v mojem oslu, je bil svojčas najbrž gluh, nem pa prav gotovo ne.«

»Najprvo skušaj poizvedeti, h kateremu rodu da spada. V katerem jeziku pa govoriš z njim?«

»Po turško seve.«

»Kaj pa, če tiči v njem kak Perz ali Arabec ali celo kak džaur, ki turški ne razume?«

»Allâh akbar — Allâh je velik! To je res! Na to pa še mislil nisem!«

»Zakaj maje tvoj osel z glavo, če govoriš z njim? Pač zato, ker njegov duh ne zna turški. Govori z njim v kakem drugem jeziku!«

»Pa kako naj najdem pravi jezik! In — saj ne znam vseh jezikov!

Že vem, našega emirja bom vprašal! Hadži Halef Omar, njegov aĝa, mi je pravil, da govori jezike vseh narodov. Morebiti pa on zve, kje je prej živel duh mojega osla. Saj je tudi Salomon živali razumel.«

»Tudi drugi ljudje so to že znali. Si že čul tisto povest, tisto o bogatem možu, ki sta se njegova sinova celò s kamenjem pogovarjala?«

»Ne še.«

»Torej pa poslušaj!

Ob času Izraelovih sinov je živel bogat človek, ki je umrl. Zapustil je dva sina, mnogo bogastva in hišo. Ko sta si sina hišo delila, sta se sprla. Prvi je pravil: 'Hiša je moja!', drugi pa: 'Ne, moja je!'

Tedaj je po Allâhovi volji vstala opeka v steni in povedala: 'Ali vaju ni sram! Tale hiša ni ne tvoja ne

tvoja! Jaz sem bil človek, mogočen kralj, tristo let sem bil slaven na svetu, potem sem umrl. Tristo let sem ležal v grobu, sprhnel sem in se spremenil v prah.

Pa prišel je človek in naredil iz mene opeko. Štirideset let sem bil hiša, pa sem razpadel. Triinšedemdeset let sem ležal na polju in spet je prišel človek, spet sem bil opeka in v tole hišo me je pozidal. In v tej hiši sem že tristo trideset let in kaj bo z menoj, tega še ne vem. Zaenkrat še nisem žalosten. Ampak —'.«

Obstal je v pripovedovanju.

Osel turški ni razumel, kakor so ljudje pravkar ugotovili, dolgčas mu je bilo, odprl je gobec in zadržal gostolevko, ki se je dala primerjati le združenim naporom piščalke in polomljene trobente.

Tedaj se je preril skozi množico neki človek in stopil v vežo.

Opazil je mene.

»Emir,« je vzkliknil, »je res, da si prišel k nam? Bil sem v gorah in šele nocoj sem čul o tvojem prihodu. Kako sem vesel! Dovolj, da te pozdravim!«

Selek je bil. Poljubil mi je roko. Ta pozdrav je pri Jezidih sploh zelo v navadi.

»Kje sta Pali in in Melaf?« sem ga vprašal.

»Našla sta pira Kameka in sta šla z njim v Môsul.

Poročilo prinašam beju. Se še vidiš?«

»Pravkar sem mislil k njemu iti. Ali je tvoje poročilo morebiti tajno?«

»Mogoče. Pa ti ga smeš slišati. Pojdi!«

Šla sva v stanovanje gospodarice. Zdi se, da sme pri Jezidih vsak stopiti v tisti del hiše, ki je določen za ženske. Tudi Halefa sva že našla tam. Že spet je jedel.

»Gospod,« je začel Selek poročati beju, »bil sem v gorah onstran Bozana. Poročilo ti prinašam.«

»Govoril« je dejal bej.

»Ali smejo vsi poslušati?«

»Vsi.«

»Mislili smo, da zbira mōsulski mutasarrif čete proti Amadiji in da hoče napasti Kurde. Pa ni res. Tistih dvesto mož iz Diarbekra je korakalo čez Urmeli in se skriva trenutno v gozdovih Tura Gara.

»Kdo ti je to povedal?«

»Neki drvar. Bil je na potu v Kjunli, kjer leži eden njegovih splavov.

In tistih tristo mož kerkuškega polka tudi ni korakalo v Amadijo. Šli so čez Altin Kjupri v Arbil in v Gardašir in stojijo trenutno ob reki Gazir.«

»In od koga veš to?«

»Od nekega Kurda iz rodu Zibarov. Potoval je čez Gozan v Dohuk.«

»Zibari so zanesljivi ljudje, ne lažejo in Turke sovražijo. Bo res, kar je pravil.

Ali poznaš dolino Idiz ob Gomeku, nad Kalonijem?«

»Malo je znana, pa poznam jo. Večkrat sem že bil tam.«

»Ali se da odtod spraviti konje in živino v dolino?«

»Pot po gozdovih je treba dobro poznati.«

»Koliko časa bi potrebovali, da bi spravili v dolino Idiz naše žene in otroke in našo živino?«

»Pol dneva. Za grobom svetnikovim v Šejh Adiju pelje ozka soteska navzgor, tam bo treba iti in noben Turek nas ne bo opazil.«

»Ti najbolje poznaš pokrajino. Govoril bom še s teboj, do tedaj pa molči o vsem! Prosil bi te bil, da bi stregel temule emirju, pa si najbrž drugod zaposlen.«

»Ali mu smem svojega sina poslati?«

»Dobro!«

»Zna tvoj sin dobro kurdijski?« sem se tedaj oglasil.

Imel sem svoje posebne namene. Sam se namreč iz pirove knjige nisem mogel naučiti kurdijski. Po-

treboval sem učitelja. Živi jezik in živa govorica sta najboljša učitelja za tuje jezike.

»Dobro razume narečja kurmangdži in zaza«, je odgovoril Selek.

»Pošlji mi ga! Zelo dobrodošel mi bo.«

Selek je odšel, nam pa so pripravili večerjo.

Gostoljubnost Jezidov je neomejena, nad dvajset oseb je bilo povabljenih in Mohammed Emínu in meni na čast so poskrbeli tudi za godbo. Godci so bili trije, igrali so temburo, kamanče in büluro, ki bi jih najboljše primerjal z našo flavto, gitaro in goslimi. Godba je bila blagoglasna in nežna. Sploh sem opazil, da so Jezidi zelo nadarjeni za glasbo, bolje nego Turki in Arabci.

Po večerji je prišel Selekov sin, šla sva v mojo sobo in se koj lotila Kamekovega rokopisa.

Duševno obzorje mojega učitelja je bilo sicer precej omejeno, pa na primerno stavljen in razumljiva vprašanja mi je dobro odgovarjal in zvedel sem vse, kar mi je bilo potrebno za umevanje jezika. Pir Kamek je bil med Jezidi vsekakor še najbolj izobražen in le pri njem in pri beju sem našel jasne verske nazore. Vsi drugi so bili več ali manj omejeni in nisem se čudil, da so vzeli verske simbole za stvar samo in če so se svojih verskih običajev držali bolj iz navade in pokorščine ko iz prepričanja. Tudi tajinstvenost njihovih obredov je globoko vplivala nanje, kakor vobče orientalskim narodom bolj ugaja to, kar je tajinstveno, ko pa to, kar je jasno in lahko razumljivo.

Nemoteno pa nisva studirala.

V točnih presledkih, vsaki dve minuti, se je oglasilo presunljivo, zoprno riganje osla in sčasoma mi je že res segalo na živce. Spodaj na vasi so se ljudje smejali in se norca brili iz ubogega bulûk eminija, sevele dokler je bila vas še po koncu in dokler so še prihajali romarji. Ko pa je legel mir na vas in so ljudje šli k počitku, je bilo strašno vpitje osla naravnost

neznosno; ljudje so se nevoljno oglašali in se kregali in kmalu je bil bulûk emini središče splošnega prerekanja.

Pa mesto da bi se bil osel jeznih glasov ustrašil, so ga le še huje navdušili. Samega sebe je prekašal, presledki med njegovimi izvajanji so bili vse krajši in nazadnje se je vpitje spremenilo v nepretrgano simfonijo, ki je bila že res peklenska.

Pravkar sem vstal, da bi odločno posegel vmes, ko se je spodaj oglasilo zmedeno kričanje. Vse vprek so vpili ljudje in nazadnje navalili na debelušastega eminija. Kaj so mu dopovedovali, nisem razumel, vsekakor mu je taka slaba predla, da si ni vedel več pomagati, kajti koj nato sem čul na stopnicah njegove korake.

Odprl je vrata.

»Že spiš, emir?« je boječe vprašal.

Njegovo vprašanje je bilo pravzaprav nepotrebno, saj je videl, da sva bila oba še po koncu. Pa v svoji zadregi ni znal drugače začeti.

»Še vprašaš?« sem mu dejal. »Kako bom pa spal pri takem strašnem vpitju, ki ga proizvaja tvoj osel!«

»O gospod, to je prav tisto!« je zajavkal. »Saj tudi jaz ne morem spati! In vsi so prišli nad mene pa zahtevajo, da bi zavlekel osla ven v gozd in ga privezal k drevesu, sicer, pravijo, ga bodo ubili. Tega pa ne smem dovoliti. Z oslom se moram vrniti v Mòsul, sicer dobim bastonado in še službo mi vzamejo.«

»Torej pa ga spravi v gozd!«

»O emir, tega ne morem!«

»Zakaj ne?«

»V gozdu so volkovi, o emir!«

»No in —?«

»— in bi mojega osla raztrgali!«

»Torej pa ostani pri njem v gozdu in ga brani!«

»Effendi, kaj pa, če — če bi prišla dva volka?«

»Kaj bi bilo potem?«

»Eden bi snedel mojega osla, drugi pa mene!«

»To bi bilo zelo dobro za tebe! Bi se ti vsaj bastonade ne bilo treba več bati!«

»Gospod, ti se šališ! Ampak — veš, po kaj sem prišel?«

»Po kaj?«

»Ljudje so me poslali. Pravijo, da bi tebe za svet vprašal.«

»Mene? Radi česa?«

»Gospod, ali verjameš, da ima osel dušo?«

»Seveda jo ima!«

»Tako tudi oni spodaj pravijo. Pa veš, kaj si mislim?«

»Kaj?«

»Morebiti ima moj osel kako drugo dušo, ne pa svoje —!«

»Kje pa bi bila potem njegova duša? Hm, morebiti sta vidva menjala —. Njegova duša je šla v tebe in tvoja duša v osla. Ti si torej osel, pa te je strah kakor zajca, osel pa je bulûk emini in rjove kakor lev. Kako ti torej naj pomagam?«

»Emir, prav gotovo da je v njem druga duša! Toda turška duša ni, govoril sem z njim turški, pa me ni razumel. Ti pa govoriš vse jezike sveta in zato te prosim, pojdi z menoj! Govori z oslom v vseh različnih jezikih, pa boš kmalu spoznal, ali tiči v njem Perz ali Turkoman, Arabec ali Armenec. Mogoče celò kak Rus, ker me ne pusti pri miru.«

»Ti torej res misliš, da —.«

Tedaj se je spet oglasil osel, pa s tako silnim glasom, da se mu je vsa razjarjena družba spodaj na vasi v zboru odzvala.

»Allâh kerim — Allâh je milostljiv! Ubili mi ga bodo! Gospod, pojdi brž, sicer je izgubljen in mojega življenja bo tudi konec!«

Odhitel je ven.

Tudi jaz sem šel. Bi se pošalil z njim? Morebiti ni bilo čisto prav, kar sem nameraval, pa njegovo mnenje o potovanju duš me je spravilo v veselo raz-

položenje. Razen tega bi s svojo šalo sebi in drugim poskrbel za mirno noč.

Ljudje spodaj so me pričakovali.

»Ali ve kateri kako sredstvo, ki bi z njim oslu odvadili njegovo vpitje in mu zavezali gobec?« sem vprašal.

Nihče ni odgovoril. Le Halef se je oglasil:

»Gospod, le ti sam mu moreš pomagati!«

Torej tudi Halef je spadal med tiste »vernike«, ki so verovali v potovanje duš!

Stopil sem k oslu, ga prijel za uzdo in ga glasno nagovoril v več tujih jezikih. Vsakikrat sem pri tem nagnil uho k njegovemu gobcu in »poslušal«.

H koncu sem se iznenaden vzravnal in vprašal Ifro:

»Bulûk emini, kako je bilo ime tvojemu očetu?«

»Nahir Mirja.«

»Ta ni. In očetu tvojega očeta?«

»Mutallam Sohuf.«

»Ta je! Kje je živel?«

»V vasi Hirmenli pri Edrinu.«

»Da! Nekega dne je, pravi, jezdil iz Hirmenlija v Tazkôj in je v jezi svojemu oslu kamen na rep privezal. Ker pa je prerok zapovedal: ‚Ljubi svojega osla!‘, se mora tvoj ded za ta svoj greh pokoriti in Allâh ^{ga} je poslal v tvojega osla. Rešil ga boš le, če mu tudi ti kamen privežeš na rep. Ali ga hočeš rešiti, Ifra?«

»O, emîr, hočem!« je vzkliknil Ifra bolj z jokom ko v smehu. Misel, da živi v njegovem oslu duh njegovega deda, je morala biti zanj, pravovernega muslimana, naravnost strašna.

»Povej mi pa,« je tarnal, »ali je res to vse, kar moram storiti, da ga rešim!«

»Prinesi kamen in vrv!«

Osel je opazil, da se pečamo z njim. Stegnil je vrat in mogočno zarigal.

»Brž, Ifra! Topot je zadnjikrat zastokal.«

Prijel sem žival za rep, emini pa je nanj privezal kamen.

Ko je bilo delo končano, je osel zasukal glavo, da bi z gobcem kamen odstranil, pa seve ni mogel. Nato je skušal z repom migati, da bi kamen sam odletel. Pa kamen je bil pretežek in rep se je le čisto malo zgenil. Pri tem mu je udarjal po nogah in nazadnje si ubožec vobče ni več upal pomigati z repom.

Ves zavzet nad tem čudnim, nepoznanim pojavom v ozadju svojega telesa je siromak sukal glavo, škilil na svoj rep, ves zamišljen pomigaval z dolgimi ušesi, nevoljno pihal, odprl gobec, — pa glas mu je odpovedal. Zavest, da je najlepši kras njegovega telesa oviran v svobodnem kretanju, ta zavest mu je popolnoma vzela glas.

»Allâh akbar! Res ne riğa več!« je vzkliknil bulúk emini. »Emir, ti si najmodrejši človek, ki sem ga kedaj videl!«

Pustil sem eminija, njegovega osla in ljudi ter šel spat. Spodaj pa so stali romarji dolgo v noč in čakali, ali bo moj »čudež« res deloval.

Živahno vrvenje na vasi me je drugo jutro zbudilo. Še vedno so prihajali romarji, eni so ostali v Baadriju, drugi so nadaljevali pot v Šejh Adi.

Prvi je prišel k meni Mohammed Emin.

»Ali si že pogledal ven pred hišo?« me je vprašal.

»Ne še.«

»Poglej vendar!«

Stopil sem po strehi in pogledal.

Res! Tam doli je stalo več sto ljudi pri oslu. Z začudenimi očmi so ga gledali. Eden je drugemu pravil o »čudežu« in ko so mene opazili, so se spoštljivo odmaknili od hiše.

Tega pa res nisem nameraval! Nedolžno šalo sem si mislil privoščiti, nikakor pa jih nisem hotel potrditi v njihovem praznoverju.

Tudi bej je prišel. Nasmehnil se je.

»Emir, hvala ti, da si nam vsaj mirno noč poskrbel! Veliki čarovnik si! Ali bo osel spet rigal, če mu kamen odvzameš?«

»Seveda bo! Strah ga je po noči in pogum si dela z riganjem. Tisto s kamenom je šala, ki jo pri nas pozna vsak človek.«

»Pojdimo sedaj k zajutрку!« nas je povabil.

Šli smo v ženino stanovanje. Halef je bil že tam in tudi Selekov sin, ki sem ga imenoval za svojega učitelja iz kurdijskega jezika. Prav ponosen je bil na ta svoj naslov.

Tudi Ifra je bil poleg. Ves otožen je povešal glavo.

Bejeva žena nam je prišla prijazno naproti in mi podala roko.

»Dobro jutro!« sem pozdravil po kurdijsko.

»Dobro jutro!« je tudi ona odgovorila po kurdijsko. »Kako se počutiš?«

»Dobro. In ti?«

»Hvala Bogu, tudi dobro.«

Bej se je zavzel.

»Kaj čujem —?« se je čudil. »Ti znaš že kurdijski?«

»Le nekaj stavkov, ki sem se jih sinoči naučil iz Kamekove knjige,« sem odgovoril. »Malo je še.«

V tem so prinesli zajutrk.

»Sedite, prosim!« je povabil bej.

Dobili smo kavo z medenimi kolači, nato pa pečenega kozlička. Pili smo arpa, neko vrsto lahkega piva, ki ga Turki imenujejo arpa-su, ječmenova voda.

Vsi smo jedli, le bulúk emini je žalosten čepel v svojem kotu.

»Ifra, zakaj pa ne ješ?« sem ga sočutno vprašal.

»Ne morem, gospod!«

»Ne moreš? Kaj pa ti je?«

»Žalosten sem.«

»Žalosten? Nad čem?«

»Radi svojega osla.«

»Radi osla? Saj ne vpije več!«

»Seveda ne, gospod! Pomagali smo njegovemu duhu. Toda pomisli! Tako slabo sem doslej vedno ravnal z njim, jezdil sem ga, tepel, klel, krtačil ga nisem in umival, lačnega sem ga pustil —. Sedaj pa zvem, da je oče mojega očeta —! Tamle zunaj stoji in še vedno mu visi kamen na repu!«

Ubogi bulúk emini!

Vest se mi je zbudila, pa vsa stvar je bila tako neumna, da se nisem mogel premagati, na ves glas sem se nasmejal eminijevemu žalostnemu obrazu in njegovemu tarnanju.

»Smeješ se!« mi je očitajoče pravil. »Če bi ti imel osla, ki bi ne bil osel, ampak oče tvojega očeta, ti bi se tudi jokal! V Amadijo naj bi te spremljal, pa ne morem. Kajti nikdar več ne bom sedel na duha svojega očeta!«

To je bilo že preveč. Koj sem moral popraviti, kar sem zagrešil.

»Teга ti tudi ni treba!« sem povedal. »Niti ne moreš. Nihče ne more sestiti na duha, ker duh nima telesa.«

»Na kom pa torej naj jezdim?«

»Na oslu.«

Čisto zmedeno me je pogledal.

»Moj osel je vendar duh! Sam si tako rekell!«

»Šala je bila, Ifra!«

»O, to praviš le zato, da bi me pomiril!«

»Ne! Smiliš se mi, ker si tako zelo žalosten.«

»Effendi, ti bi me res rad samo potolažil!« je jokavo povedal. »Jaz pa vem, da je res, kar si pravil. Zakaj me je osel vrgel tolikokrat na tla? Zakaj mi je tolikokrat ušel? Ker je vedel, da ni osel, da je oče mojega očeta in da sem jaz sin njegovega sina. In zakaj je kamen takoj pomagal? Zato, ker sem storil, kar ti je duh mojega očeta razodel!«

»Ničesar mi ni povedal!

Poslušaj, emini in daj si dopovedati! Vse skupaj je bila le šala in razložil ti bom, zakaj je kamen pomagal. Si že videl, da petelin oči zatisne, kadar poje?«

»Seveda sem že videl.«

»No glej! Drži mu oči odprte, da jih ne bo mogel zatisniti, pa ne bo več pel. In — ali si že opazil, da osel vedno rep dvigne, kadar hoče zarigati?«

»Res je, effendi!«

»Če torej narediš, da repa ne bo mogel dvigniti, se tudi drl ne bo več.«

»Je to res?«

»Sam se prepričaj! Odvzemi mu kamen in koj bo začel rigati, obesi mu ga spet na rep, pa ne bo več dajal svojega lepega glasu od sebe.«

»Torej oče mojega očeta res ni v njem?«

»Ne.«

»El-hamdu lillâh — hvala Allâhu, effendi! To sem pa vesel! Koj grem, da mu odvzamem kamen.«

Stekel je ven in odvezal oslu kamen od repa.

Nato pa se je ves vesel vrnil in sedel k mizi. Od same žalosti siromak še nič ni jedel, lačen je bil in izdatno je segel po zajutrku.

Da je on, navaden vojak in še Turek povrh, smel z bejem pri eni mizi sedeti, to mi je bil nov dokaz za izredno gostoljubnost in za svobodoljubno, prav demokratično mišljenje Jezidov.

Po zajutrku sva šla s tolmačem na sprehod. Mohammed je ostal doma, svetoval sem mu, naj se kolikormogoče malo pokaže med ljudmi.

»Poznaš dolino Idiz?« sem vprašal spremljevalca potoma.

»Da.«

»Koliko je do nje odtod?«

»Dve uri.«

»Rad bi jo videl. Pelji me tja!«

»Z veseljem, gospod! Pojdeva naravnost ali čez Šejh Adi?«

»Torej sta dve poti?«

»Da.«

»Katera je krajša?«

»Tista, ki pelje naravnost čez hrib. Pa je tudi napornejša.«

»Pojdiva po krajši poti!«

»Pa jo bo vzdržal tvoj vranec? Dragocen konj je, kakršnega še nisem videl, pa menda bo navajen samo na ravnino.«

»Le pojdiva! Rad bi vranca preizkusil, kako je v hribih poraben.«

Odšla sva.

Pot seve ni bila nadelana, le slaba steza je bila. Peljala je strmo navzgor pa spet navzdol, izprva po grmovju, više gori pa po temnih gozdovih. Nekaj časa sva še jezdila, nato pa sva morala razjahati in konja voditi za uzdo, vsako stopinjo je bilo treba previdno preizkusiti, ali drži nogo. Tolmačev konj je bil sklovitega sveta vajen, poznal je nevarna mesta, previdno, varno je stopal. Pa tudi moj vranec se je dobro držal. Izkušnjo sta mu nadomeščala prirojeni nagon in izredna previdnost. Poleg tega je napore z lahkoto prenašal, niti potil se ni, medtem ko je imel tolmačev konj težave s sapo in se je kmalo uznožil.

Prepričan sem bil, da bo moj Rih v nekaj dneh izvrsten hribolazec.

Dve uri sva bila na potu, ko mi je tolmač pokazal visoko grmičje.

»Tu leži dolina!« je povedal.

Razgrnil je grmičje, prerila sva se skozi in kmalu stala na robu skoraj navpične stene, ki je padala v globoko, kotlu podobno dolino.

»Pa kod prideva po tej navpični steni v dolino?« sem začuden vprašal.

»Le ena pot pelje v dolino in ta pride sem od Šejh Adija.«

»Je shojena?«

»Ne. Ni pravzaprav pot, le smer je, po kateri se najlaže pride navzdol. Pojdi!«

Stopala sva ob gostem grmovju, popolnoma je zakrivalo rob prepada. Tujec bi ga brez vodnika vobče ne mogel najti, niti slutil bi ne, da leži za grmovjem rob doline.

Jezdila sva, pa čez nekaj časa je vodnik spet razjahal in vodila sva konja peš dalje.

Pokazal je na desno.

»Tule se pride skozi gozd v Šejh Adi. Pa le mi Jezidi poznamo pot. In tule se pride v dolino.«

Razgrnil je grmovje in gledal sem v skalnato dolino, katero so od vseh strani obdajale strme stene. Le na mestu, kjer sva stala, je bil sestop mogoč.

Zlezla sva s konjev in peš plezala navzdol.

Dno kotline je bilo poraščeno z gosto, visoko travo. Tu pa tam so bile izkopane jame, ki so dajale dovolj dobre vode. Več tisoč ljudi se je lahko skrilo v tej naravni trdnjavi z živino vred. Votline v stenah in druga znamenja so pričala, da so še pred nedavnim časom tod prebivali ljudje.

Pustila sva konje na pašo po sočni trati in legla.

»Ta kotlina,« sem začel, »je res skrivališče, ki ga lepšega ni mogoče najti!«

»Je pa tudi že nekaterekrati služilo temu namenu!« je poudaril Selekov sin. »Ob zadnjem preganjanju je nad tisoč ljudi našlo v njem varno zavetje. Skrivališče je znano le nam in noben Jezid ga ne bo izdal. Kdo ve, če ga spet kedaj ne bomo potrebovali!«

»Zdi se, da ga bodete!«

»Vem, da bomo. Pa topot ne bo preganjanja radi vere, ampak čisto navaden roparski napad. Mutasarrif rabi denarja, obogatel bi rad, zato je zbral tisoč petsto mož in nas misli nepričakovano napasti.

Pa topot se je uračunal! Že dolgo let sem nismo obhajali našega narodnega praznika, Turki nam niso dali miru. Toda letos bodo prišli vsi, ki le morejo, in Turek bo našel več tisoč dobro oboroženih Jezidov in sprejeli ga bomo, kakor se za takega roparja spodobi!«

»Toda — ali imate orožje in dovolj smodnika?«

»Vsi Jezidi so oboroženi. Čul boš, koliko se bo na našem prazniku streljalo. Vse leto ne porabi mutasarrif toliko smodnika, kolikor ga bomo mi postrelili v treh dneh našega praznika.«

»Ampak — povej mi, zakaj vas pravzaprav preganjajo? Radi vere?«

»Nikar ne verjemi, emir, da radi vere! Môsulskemu mutasarrifu je pač popolnoma vseeno, kaj verujejo njegovi podaniki! Le za eno mu je, — obogatel bi rad. In k temu mu morajo vsi pomagati, enkrat Arabci, drugikrat Kurdi, pa spet Kaldejci ali pa Jezidi. Ali misliš, da je naša vera tako slaba, da bi jo bilo treba iztrebiti?«

Tako je pogovor nanesel na verska vprašanja in to mi je bilo zelo ljubo. Upal sem, da bom od mlađeega Jezida zvedel kaj več o veri tega ljudstva.

»Ne poznam vaše vere,« sem mu vabeče odgovoril.

»Ali še ničesar nisi čul o njej?«

»Zelo malo. Pa ne verjamem tega, kar so mi pravili.«

»Da, effendi, res je! Mnogo neresničnega in lažnjivega govorijo o nas. Ti tudi moj oče ni ničesar pravil o naši veri? Ali pa Pali ali Melaf?«

»Nič, vsaj nič posebnega mi niso pravili. Upam, da mi boš ti kaj več povedal.«

»O emir, mi nikdar ne govorimo s tujci o naši veri!«

»Ali sem vam jaz tujec?«

»Nisi, o emir! Rešil si življenje mojemu očetu in njegovima dvema tovarišema in si nas, kakor sem zvedel od beja, posvaril, da nas hočejo Turki napasti. Hvaležni smo ti in ti si edini, ki z njim lahko govorimo o naših verskih zadevah. Pa opozarjam te, da tudi jaz vsega ne vem.«

»Ali so v vaši veri tudi skrivnosti, ki jih ne sme vsak vedeti?«

»Ne. Pa vsaka družina ima zadeve, ki jih je treba vedeti le starišem. In naši duhovni so naši očetje.«

»Te smem vprašati za pojasnila o nekaterih stvareh?«

»Vprašaj! Pa prosim te, da enega imena ne izgovoriš!«

»Vem, katerega ne smem izgovoriti. Pa prav o tistem bi rad kaj več zvedel. Mi boš odgovoril, če imena ne imenujem?«

»Kolikor vem in znam.«

Ime, ki ga Jezidi nikdar ne izgovorijo, je ime hudega duha. Tako strogo je pri njih prepovedano, ga izgovoriti, da se izogibljejo celò besed, ki so temu imenu slične. Ime hudega duha le opišejo, kadar morajo o njem govoriti. Imenujejo ga melek el-kuht, močni kralj, ali pa melek tâus, kralj pav.

»Poleg dobrega duha,« sem torej previdno vprašal, »ki je Bog, poznate še tudi neko drugo bitje?«

»Poleg? Ne! Bitje, ki ga misliš, je nižje ko Bog. Tisto bitje je bilo v začetku najvišji izmed vseh ustvarjenih duhov, pa bil je stvar, Bog ga je ustvaril.«

»In kje je sedaj?«

»Ta najvišji duh se je Bogu uprl in Bog ga je zavržel.«

»Kam?«

»Na zemljo in na zvezde.«

»In vi ga častite, ga molite?«

»Ne molimo ga, ker je stvar kakor mi. Pa spoštljivo govorimo o njem, ker bi nam lahko škodoval.«

»In kaj pomeni petelin, ki ga imate pri vaših verskih obredih?«

»Petelin ne pomeni tistega, ki ga ti misliš. Le simbol, znak nam je čuječnosti. Ali vam ni Sin Božji pripovedoval o devicah, ki so ženina čakale?«

»Da.«

»Pet si jih je zaspalo ženinov prihod in te niso smele na ženitnino. Poznaš tudi zgodbo o učencu, ki je Gospoda zatajil?«

»Poznam jo.«

»Tistikrat je zapel petelin. Zato nam je petelin simbol, ki nas naj opominja, da bodimo čuječi in da naj čuječi pričakujemo našega ženina.«

»Ali verujete to, kar je v svetem pismu?«

»Verujemo. Pa jaz ne vem vsega, kar je v svetem pismu.«

»Ali imate tudi vi svete knjige, v kateri so zapisani vaši verski nauki?«

»Imeli smo je. V Baašejhi je bila shranjena, pa čul sem, da se je izgubila.«

»Kateri so vaši verski obredi?«

»Videl jih boš vse na praznik v Šejh Adiju.«

»Ali veš, kdo da je bil šejh Adi?«

»Tega ne vem točno.«

»Ali molite k njemu?«

»Ne. Častimo ga in molimo na njegovem grobu. Svetnik je bil in pri Bogu je sedaj.«

»Koliko vrst duhovnov imate?«

»Prvi so piri. Ta beseda pomena pravzaprav starega, modrega moža. Pri nas pa pomeni svetnika.«

»Kako so oblečeni?«

»Oblačijo se, kakor se jim ljubi. Živijo pa zelo sveto in zato jim daje Bog moč nad boleznimi telesa in duha.«

»Koliko pirov imate?«

»Jaz poznam le tri. In pir Kamek je največji in najmodrejši med njimi.«

»In kateri so vaši drugi duhovni?«

»Za piri pridejo šejhi. Znati morajo toliko arabski, da razumejo naše verske pesmi.«

»Ali so vaše obredne pesmi pisane v arabskem jeziku?«

»Da.«

»Zakaj pa ne v kurdijskem?«

»Tega ne vem. Iz vrst šejhov se volijo čuvarji svetnikovega groba. Skrbeti morajo za sveti ogenj pri grobu in romarje pogostujejo.«

»Ali imajo šejhi posebno obleko?«

»Belo obleko nosijo in pas, ki je rdeče in rumene barve.

Za šejhi so kawali, pridigarji. Iz kraja v kraj hodijo in ljudi poučujejo. Pa tudi godbo oskrbujejo.«

»Katera glasbila uporabljate pri vaših svetih obredih?«

»Tamburino in flavto. Kawali tudi pojejo pri svetih opravilih.«

»Kako so oblečeni?«

»Njihova obleka je lahko poljubne barve, navadno pa je bela. Če so belo oblečeni, morajo nositi črn turbân, da se ločijo od šejhov.

Imamo še fakirje. Ti opravljajo nižjo službo pri svetem grobu. Obleko nosijo temno, počrez čez turbân imajo ovito rdečo ruto.«

»Kdo imenuje ali voli vaše duhovne?«

»Nihče jih ne imenuje in ne voli. Njihova čast in služba je dedna. Če umre duhoven, mu nasleduje njegov sin. Če pa ni imel sina, podeduje duhovniško službo njegova hči.«

To je bilo zelo zanimivo, posebej še za Orient, kjer ženska nikdar ne nastopa v javnosti.

»In kdo je vaš veliki duhoven?«

»Šejh baadrijski. Nisi ga še videl, pa je že prišel v Šejh Adi, kjer pripravlja vse potrebno za veliki praznik.

»Želiš še kaj več zvedeti?«

»Še mnogo! Ali krstite svoje otroke?«

»Krstimo jih in obrezujemo.«

»Ali poznate tudi nečista jedila, ki jih ne smete uživati?«

»Svinjskega mesa ne smemo jesti. In modre barve ne smemo rabiti, ker je barva neba, ki je vzvišeno nad človekom.«

»Kam se obrnete, kadar molite?«

»Kadar molimo, se obrnemo proti kraju, kjer je

tisto jutro solnce vzhajalo. Tudi naše mrtve položimo tako, da so obrnjeni proti vzhodu.«

»Ali veš, odkod je vaša vera?«

»Šejh Adi, naš svetnik, nas jo je učil. Mi pa smo pripotovali sem iz ravnine ob spodnjem Eufratu. Od tam so se naši očetje izselili v Sirijo, iz Sirije h gorovu Sindžâr, od tam pa sem v kurdijske gore.«

Še več bi bil rad vprašal, pa iz najinih pogovorov naju je nenadoma zdramil krik, ki je prišel od nekod iz sten nad nama.

Pogledala sva kvišku. Selek je bil, ki ga je bej poslal, da si ogleda dolino. Hitel je k nama.

»Skoraj bi vaju bil ustrelil!« je dejal, ko je prišel do naju in nama podal roko.

»Naju? Zakaj?« sem vprašal.

»Videl sem vaju od zgoraj, pa sem mislil, da sta tujca. Noben tujec ne sme v to dolino. Prišel sem gledat, kaj bi bilo treba pripraviti, da bodo naši ljudje varni tu v dolini.«

»Torej za begunce si prišel pripravljat?«

»Za begunce —? Mi ne bomo bežali, le na varno bomo spravili naše ljudi in našo živino. Pripovedoval sem beju, kako zvito si zvabil sovražnike Šammarov v Dolino stopnic in jih vse ujel. Tudi mi bomo tako storili s Turki.«

»Turke mislite zvabiti v tale kotel?«

»Ne sem, ampak v dolino Šejh Adi. Naše ljudi pa bomo pred napadom skrili tukaj v dolini Idiz. Tako je zapovedal bej in šejh je s tem zadovoljen.«

Šel je pogledat po studencih in po votlinah, katerih je bilo dovolj v stenah, pa se vrnil.

»Vse je v redu,« je dejal in naju vprašal, ali ga hočeva spremiti nazaj v Baadri.

Pridružila sva se mu, peljali smo konje za uzde po strmini navzgor, v gozdu na grebenu pa spet zajahali in se vrnil v Baadri po isti poti, po kateri sva prišla s tolmačem.

Doma smo našli beja precej razburjenega.

»Dobil sem poročilo medtem ko si bil v dolini Idiz,« je pravil, »Diarbekske čete stojijo že ob reki Gomel in kerkuške so niže spodaj pod hribovjem že tudi prišle od reke.«

»Ali so se izvidniki iz Amadije že vrnili?«

»Vobče niso prišli do Amadije. Deliti so se morali, da so laže opazovali. Sedaj vem, da je napad res nam namenjen.«

»Ali že vedo tvoji ljudje o napadu?«

»Še ne. Sovražnik bi utegnil zvedeti, da vemo za njegovo nakano, in lahko bi si mislil, da se bomo pripravili.

Povem ti, emir, borili se bomo in bomo ali padli v boju, ali pa bomo dali mutasarrifu tak nauk, da ga bo pomnil vse življenje.«

»Ostal bom pri tebi do konca boja.«

»Hvala ti, emir! Bojevati pa se ne smeš!«

»Zakaj ne?«

»Moj gost si in Allâh mi je tvoje življenje v varstvo izročil.«

»Allaâh ga bo tudi znal čuvati! Tvoj gost praviš da sem, pa bi ne smel v boj s teboj? Ali naj ljudje pravijo, da sem strahopeten —?«

»Te ga ne bo nihče rekel! Toda pomisli, da si bil gost mutasarrifov in da imaš v žepu njegovo priporočilno pismo! Se boš zoper njega boril? Pomisli, da hočeš rešiti sina svojega prijatelja! Ali mi ne moreš tudi brez prelivanja krvi pomagati?«

»Res je! Pa saj tudi nisem hotel moriti, ampak le zabraniti prelivanje krvi in morenje.«

»Preпусти to skrb meni, emir! Tudi jaz nisem krvoločan človek. Le našega najhujšega sovražnika hočem odbiti.«

»Kako boš to storil?«

»Poslušaj! Sedaj je tri tisoč romarjev v Šejh Adiju, Do začetka slovesnosti jih bo šest tisoč. Ženske in otroke pošljem v dolino Idiz, možje pa ostanejo v Šejh Adiju. Čete iz Diarbekra in iz Kerkuka se bo-

do združile na potu sem iz Kalonija, čete iz Môsula pa pridejo čez Džerajjo ali pa čez Ain Sifni. Radi bi nas v dolini zajeli, mi pa bomo dolino zapustili, zasedli višine, jih mirno spustili v dolino, pa jim zaprli vhod. Vdati se morajo, če ne, jih vse pomorimo.

In nato pošljem mutasarrifu sela v Môsul in mu naznanim pogoje, pod katerimi dam ujetim četam svobodo. Zagovarjati se bo moral pred padišahom v Stambûlu.«

»Pa mu bo lažnivo poročall«

»Se mu ne bo posrečilo! Že je odšlo tajno poslanstvo pred nekaj tedni v Stambûl, prehiteli bomo mutasarrifovo poročilo.«

Priznati sem moral, da Ali bej ni samo pogumen ampak tudi pameten in previden vodja svojih Jezidov.

»In kako boš mene porabil?« sem ga vprašal.

»Šel boš s tistimi, ki bodo stražili naše žene in otroke in naše imetje v Idizu.«

»Tudi svoje imetje vzamete s seboj?«

»Kolikor bomo mogli. Še danes bom naročil vsem prebivalcem Baadrija, da spravijo vse, kar imajo, v dolino Idiz, pa skrivaj, da sovražnik ne bo opazil.«

»In kaj bo s šejhom Mohammed Eminom?«

»S teboj pojde. V Amadijo itak ne moreta, pot je zasedena.«

»Pa turške vojaške oblasti morajo spoštovati padišahov potni list in priporočilna pisma môsulskega mutasarrifa!«

»Pa med četami bodo tudi ljudje iz Kerkuka. In ti ljudje bi utegnili šejha spoznatil«

V tem sta me prišla dva moška iskat. Bila sta Pali in Melaf, moja dobra znanca.

Razume se, da sta bila vsa iz sebe, ko sta me spet videla. Pač desetkrat sta mi od veselja stisnila roko.

»Kje je pir?« je vprašal bej.

»Na grobu preroka Jone pri Kujundžiku. Po-

šilja naju, naj poveva, da nas bodo napadli rano drugega dne našega praznika.«

»In kak razlog navaja mutasarrif za napad?«

»Pravi, da sta v Maltajji dva Jezida ubila dva Turka. Pravi, da bo zločinca v Šejh Adiju poiskal.«

Bej se je ujezil.

»V Maltajji sta dva Turka ubila dva Jezida. Taka je resnica!

Vidiš, emir, kaki so Turki! Naše ljudi ubijajo, da najdejo povod za napad. Pa našli bodo, kar iščejo!«

Odšel sem v svojo sobo in sedel h knjigi. Mohammed Emin je sedel poleg mene, kadil svojo pipo in se čudil, da se toliko mučim s tujim jezikom. Ves ta dan in še drugi dan mi je minil pri tem prijetnem delu.

Baadri je bil ves na nogah.

Ljudje so odnašali svoje blago v dolino Idiz, drugi so lili v bejevi hiši cele zaloge krogel. Romarji so prihajali po družinah in v večjih gručah, mnogi so prignali s seboj kozo ali vola za daritev. Od vseh strani so prihajali ljudje skupaj in spet odhajali, — le mojih Arnautov in bašibozûkov ni bilo od nikoder, še do danes ne vem, kje so obtičali.

Povedati še moram, da eminijev osel vse te dni ni »zinil besedice«, kajti njegov gospod in mojster mu je redno vsak večer kamen na rep privezal.

Tretji dan, na prvi dan praznika, sem spet sedel s svojim učiteljem pri pirovi knjigi. Pravkar je solnce vzhajalo.

Tako sem bil zatopljen v učenje, da nisem opazil bulûk eminija, ki je vstopil in obstal sredi sobe.

»Emir!« je dejal, ko je že nekekrati zakašljajal, da bi me opozoril nase.

Začuden sem pogledal kvišku.

»Kaj je?«

»Odhajam!«

Šele tedaj sem videl, da je popolnoma pripravljen za odhod. Celo škornje si je obul in ostroge si je privezal na pete.

Skočil sem na noge.

Čisto sem pozabil na praznik in da se moram tudi jaz okopati in preobleči, če se hočem vobče udeležiti slovesnosti. Brž sem si poiskal sveže perilo in odhitel ven pred vas.

Ob potoku je mrgolelo romarjev, ki so se tudi kopali in umivali, da se dostojno udeležijo narodnega praznika, in precej dolgo sem moral čakati, da sem dobil prostor, kjer sem lahko neopažen opravil svoje »očiščevanje«.

Okopal sem se, in sicer ne samo radi praznika Jezidov, ampak tudi ker sem imel čas za to in ker že dolgo sem — ne bodi nelepo povedano! — nisem imel prilike za kopanje. Suhi, peščeni Orient nima mnogo vode in mesta v Orientu ne nudijo prilike za taka evropska kulturna udejstvovanja.

Ves osvežen in prerujen k novemu življenju sem zlezal iz vode, se posušil na solncu, menjal perilo, se oblekel in pravkar hotel oditi, ko zapazim, da se zibljejo veje na bližnjem grmu.

Vetra ni bilo, mogel je biti le človek ali pa žival. Bili smo v vojnem stanju in prav nič ni škodilo, če sem bil previden.

Počasi sem torej stopil ob bregu, utrgal tu pa tam cvetlico in se delal, kot bi ničesar ne bil opazil. Ko pa sem bil že blizu grma, sem nenadoma planil v vejevje.

In res, tam je čepel mlad človek. Nož mu je tičal za pasom, drugega orožja ni imel. Desno lice mu je rezala globoka brazgotina, ne bil bi dvakrat rekel, da ni vojak.

Vstati je hotel, preplašen je bil, uteči mi je mislil, pa zgrabil sem ga za roko.

»Kaj počenjaš tu?« sem ga vprašal.

»Nič.«

»Kdo si?«

»Jezid,« je obotavljaje se dejal.

»Odkod?«

»Lassa mi je ime in iz rodu Dassinijev sem.«
Čul sem, da so Dassini eden izmed najmenitnej-
ših jezidskih rodov. Pa seveda mu nisem verjel, čisto
nič ni imel podobe, da bi bil Jezid.

»Torej, kaj počenjaš tukaj?«

»Skril sem se. Nisem te hotel motiti.«

»In kaj si delal tu, preden sem jaz prišel sem?«

»Kopati sem se hotel.«

»Kje je tvoje perilo?«

»Nimam ga.«

»Nimaš perila? Čudno! Pa praviš, da si Jezid in
da si se prišel kopat in očiščevati za praznik!

Pred menoj si bil tukaj! Lahko bi se bil že oko-
pal! Čemu si se skrila? Kje si prenočil?«

»Na vasi.«

»Pri kom?«

»Pri —, pri —. Ne vem, kako mu je ime.«

»Ne veš, kako mu je ime? Jezid iz rodu Dassini
ne bo prenočeval pri družini, ki je ne pozna!

Pojdi z menoj, pa mi pokaži, pri kom si stanoval!«

»Okopati se moram prej.«

»Kopal se boš pozneje. Pojdi!«

Skušal se mi je iztrgati.

»S kako pravico mi braniš oditi?«

»Ker si mi sumljiv.«

»Tudi ti bi mi lahko bil sumljiv!«

»Seveda! Zato pa pojdi z menoj na vas, da zveš,
kdo sem!«

»Pojdi ti, kamor hočeš!«

»To bom tudi storil, pa ti pojdeš z menoj!«

Njegove oči so šinile k mojemu pasu. Videl je,
da nimam orožja. Na obrazu sem mu bral, da hoče
zgrabiti za svoj nož.

To me seve prav nič ni prestrašilo, krèpkeje sem
ga prijel za zapestje in ga porinil prèdse, da je moral
stopiti iz grmovja.

»Kako se drzneš —!« me je ošinil z jeznimi očmi.

»Prav nič se ne drznem! Z menoj pojdeš, pa je konec! Marš!«

»Izpusti mojo roko, sicer —!«

»Kaj sicer —?«

»Sicer se bom branil!«

»Pa se brani!«

»Tule —!«

Zgrabil je za nož in sunil.

Pa prijel sem ga od spodaj za dvignjeno roko in mu jo stisnil, da je zastokal in nož izpustil. Pobral sem ga in moža prijel za suknjo.

»Sedaj pa pojdi, sicer —! Tule, vzemi še moje perilo in mi ga nesi v vas!«

»Gospod, ne sili me!« je prosil.

»Zakaj ne?«

»Si Jezid?«

»Nisem.«

»Zakaj me torej siliš, da bi moral s teboj na vas k Jezidom?«

»Pa ti bom povedal. Ti tudi nisi Jezid, ampak turški vojak. Vohun si!«

Prebledel je.

»Motiš se, gospod! Izpusti me, če nisi Jezid!«

»Vseeno, Jezid ali ne! Z menoj pojdeš!«

Zvijal se je pod mojo pestjo, pa trdo sem ga držal. Šla sva in prisilil sem ga, da je moral tudi moje perilo nositi.

Na vasi so naju seveda zelo začudeno gledali in cela gruča radovednežev je pritisnila za nama, ko sem ga gnal k bejevemu stanovanju.

Pri vratih bejeve hiše je stal bulûk emini, ves prestrašil se je, ko je zagledal mojega ujetnika. Najbrž ga je poznal.

Bej je bil v selamluku.

»Koga si nam prignal?« me je vprašal, ko sva vstopila.

»Tujca. Našel sem ga zunaj pri potoku. Skrit je bil, in sicer na takem mestu, da je lahko pregledal vso vas in tudi pot v Šejh Adi.«

»Kdo je ta človek?«

»Pravi, da mu je Lassa ime in da je iz rodu Dassinijev.«

»Potem bi ga moral poznati. Tega človeka pa ne poznam.«

»Hotel me je z nožem suniti, ko sem ga prijel. Tule je, storite z njim, kar mislite, da je prav.«

Odšel sem.

Zunaj je stal bulúk emini.

»Poznaš tega človeka?« sem ga vprašal.

»Da.«

»Kdo je?«

»Kaj si storil, emir! Gotovo si se zmotil! Ta človek ni tat in tudi ne ropar!«

»Kaj pa je?«

»Kol agasi je, štabni častnik pri mojem polku.«

»Ah —! Kako mu je ime?«

»Nasr. Imenovali smo ga Nasr agasi. Dobra prijatelja sta si z miralâjem Omar Amedom.«

»Dobro. Reci Halefu, naj osedla konja!«

Vrnil sem se v sobo.

Bej je v prisotnosti nekaterih odličnejših vaščanov zasliševal ujetnika.

»Kako dolgo si ležal v grmu?«

»Dokler se je tale mož kopal.«

»Ta mož je emir! Zapomni si to!

Pa tebi ni ime Lassa, tudi iz rodu Dassini nisi, vobče nisi Jezid! Priznaj to in povej, kako ti je ime!«

»Tega ne morem povedati.«

»Zakaj ne?«

»Krvno osveto imam z nekom gori v kurdijskem gorovju, zato moram molčati.«

»Hm, od kedaj ima turški kol agasi krvno osveto s svobodnimi Kurdi?« sem se tedaj oglasil jaz.

Prebledel je še huje ko prej ob potoku.

Pa vkljub svojemu strahu je še dokaj pogumno vprašal:

»Kol agasi —? Kaj misliš s tem?«

»Mislim tako, da Nasr agasija, prijatelja miralâjevega, dobro poznam in da nas ne more prevariti.«

»Ti — ti — me poznaš? Pri Allâhu, izgubljen sem! Tak je moj kismet.«

»Ni tvoj kismet! Odkrito povej, kaj si počenjal za vasjo, pa se ti morebiti nič hudega ne bo zgodilo!«

»Ničesar nimam povedati.«

»Torej si izgub —.«

Z naglo kretnjo sem prekinil jeznega beja in se spet obrnil k ujetniku.

»In tisto o krvni osveti je torej res?«

»Da, emir!«

»Torej pa bodi v drugič previdnejši! Ako mi obljubiš, da se boš nemudoma vrnil v Môsul, si svoboden.«

»Effendi —!« je prestrašen vzkliknil bej vmes.
»Pomisli, da —!«

»Vem, kaj hočeš povedati!« sem ga spet prekinil. »Tale človek je častnik môsulskega mutasarrifa, še general bo lahko iz njega, in ti živiš z mutasarrifom v miru in v največjem prijateljstvu. Žal mi je, da sem ga nadlegoval.

Torej mi obljubiš,« sem se spet obrnil k častniku, »da se boš nemudoma vrnil v Môsul?«

»Obljubim ti!«

»Ali imaš krvno osveto s kakim Jezidom?«

»Ne.«

»Torej pojdi in Allâh bodi s teboj!«

Ves zavzet me je gledal. Še pred nekaj trenutki je zrl smrti v obraz, sedaj pa je bil nenadoma prost.

Prijel me je za roko in mi dejal:

»Effendi, hvala ti! Allâh blagoslovi tebe in vse tvoje!«

In po teh besedah je z največjo naglico odšel iz

sobe. Se je menda bal, da bi utegnili našo veliko-
dušnost še obžalovati.

»Kaj si storil?« se je jezil bej. »Tale človek je
vohun, smrt si je zaslužil!«

»Seveda si jo je!«

»In ti si ga izpustil!«

»Seveda sem ga!«

»Ne da bi ga bil zaslišal!«

»Čisto prav!«

»Nevarnemu vohunu si dal svobodo!«

»Da!«

Moji kratki odgovori so ga le spravili v zadrego.
Nevoljen je utihnil. Tudi drugi Jezidi so me temno
gledali.

Pa to me ni prav nič motilo. Mirno sem dejal:

»In kaj bi bili zvedeli, če bi ga bili prisilili h
govorjenju?«

»Morebiti zelo mnogo!«

»Morebiti pa tudi ne! Najbrž pa čisto nič druga
ko to, kar že itak vemo. To namreč, da nas hoče
mutasarrif napasti. Sicer pa se mi čisto zdi, da je ta
mož eden tistih, ki rajši umrejo, ko pa da bi izdali
vojaško tajnost.«

»Torej bi pa bil umrl!«

»In kaj bi bila posledica?«

»Kaj? Enega vohuna bi bilo manj!«

»O, posledice bi bile še vse drugačne! Poslušaj,
bej!

Miralâj je svojega štabnega častnika gotovo le
za to poslal, da zve, ali sumimo kaj o njegovih na-
kanah. Ako bi ga bili umorili ali pa pridržali ujetega,
bi se ne bil vrnil in koj bi bil miralâj zasumil, da ve-
mo, kaj pripravlja zoper nas.

Pa pustili smo mu mirno oditi. Miralâj Omar
Amed bo prepričan, da o napadu ničesar niti ne
slutimo ne. Kajti rekel si bo, da bi pač največjo ne-
umnost zagrešil, kdor bi izpustil vohuna, ako ve, da
bo napaden.

Povej, ali prav sodim?«

Bej me je objel.

»Oprosti, emir! Nisem tako daleč mislil kakor ti! Pa poslal bom oglednika za njim, da se prepričam, ali se je res tudi vrnil naravnost v Môsul.«

»Tudi tega ne smeš storiti!«

»Zakaj ne?«

»Utegnil bi ga videti in zasumil bi, da smo ga namenoma izpustili.

Sicer pa mislim, da se mu ne bo ljubilo pri nas ostati, — vsaj po tem ne, kar je pravkar pri nas doživel. Razen tega prihajajo vsako uro novi romarji v smeri iz Môsula, pri njih lahko zveš, ali so ga videli ali ne.«

Tudi s tem predlogom sem prodr.

Zadovoljen sem bil, dvoje sem dosegel. Rešil sem življenje človeku, ki ni ravnal po lastnem nagibu, ampak le na povelje, pa mutasarrifu sem njegove načrte prekrizal.

Dobre volje sem odšel na zajutrak k bejevi so-progi. S seboj sem vzel iz zbirke svojih »dragocenosti«, ki mi jih je daroval Isla ben Maflei svojčas v Kairi, zapestnico z majhnim medaljonom.

Mali bej je že tudi »vstal«. Mati ga je držala v naročju, vzel sem svinčnik in skušal narisati njegovo zanimivo glavico.

Posrečilo se mi je, položil sem risbo v medaljon in poklonil materi zapestnico.

»Vzemi tole v spomin na nemškega emirja!« sem jo prosil. »Obrazek tvojega sina je v njem narisano, večno bo mlad ostal, tudi ko se bo tvoj sin že postaral.«

Pogledala je sliko in vzklikala od veselja. Kako lahko je zadovoljiti te preproste, pa dobre ljudi! In v petih minutah so že vsi, kar jih je bilo v hiši, videli sliko malega beja in komaj sem se branil čestitkam in zahvaljevanju.

IV.

Praznik Jezîdov.

Po zajtrku smo se odpravili na narodni praznik h grobu svetnika v dolino Šejh Adi. Seveda ne s čuvstvi, kot da gremo na veselico, ampak zelo resno razpoloženi. Saj nobeden ni vedel, kako se bo svečanost še končala.

Bej si je nadel svojo najdragocenejšo obleko. Jezdil je z menoj naprej in za nama so jezdili odličnejši vaščani iz Baadrija. Mohammed je seve jezdil z nama. Slabe volje je bil. Ni mu bilo prav, da se je naše potovanje v Amadijo tako zelo zavleklo. Pred nami so korakali godci s flavtami in tamburini, za nami so šle gruče romarjev, moški, ženske in otroci. Gnali so osličke, natovorjene s preprogami, blazinicami, živili in raznim kuhinjskim orodjem.

»Ali je v Baadriju vse pripravljeno za sprejem sovražnika?« sem vprašal beja.

»Da. Do Džerajje stojijo naše predstraže, ki nam bodo prihod Turkov pravočasno javile.«

»Torej boš Baadri Turkom brez boja prepustil?«

»Da. Izpraznili ga bomo in Turkom prepustili. Seveda bodo tiho prikorakali v vas, da nas pred časom ne opozorijo na svoj prihod. Pa naše straže na višinah nas bodo sproti obveščale o vsaki njihovi kretnji.«

Pot je peljala navzgor na visoko gorsko sedlo, ozka je bila in mestoma tako strma, da smo morali razjahati in drug za drugim peš voditi konje čez skale. Šele čez dobro uro smo bili na sedlu in pred

nami je ležala dolina Šejh Adi. Ozka soteska je, od vseh strani obdana od strmih sten. Na dnu doline je bilo obilo trave, grmičja in drevja, ki se je proti robu zgoščalo v zelene gozdove.

Nekako sredi doline je stalo nekaj kamenitih plospij in sredi med njimi svetišče. Dva stolpiča sta se belila med zelenjem. Vsak romar je izstrelil svojo puško, ko je z višine zagledal bela stolpiča, in iz doline mu je odgovarjalo streljanje romarjev, ki so se že utaborili pri svetišču, neprestano so prasketale puške, zdelo se je, da smo zašli v bojno črto dveh sovražnih čet.

Spustili smo se po pobočju. Med drevjem so taborile gruče romarjev, počivale od dolgega potovanja in uživale lepoto gorske narave, ki je bila posebno za prebivalce puste Mezopotamije pravi užitek.

Naproti nam je prišla družba častitljivih šejhov, njim na čelu je bil duhovni poglavar Jezidov, mir šejh kan. Pravijo, da je iz rodu Omajjadov, njegova družina je prva in najimenitnejša med Jezidi. Emir hadži ga naslavljajo, častitljiv mož je bil, visoke rasti, pa blažega, milega obličja.

Razjahali smo seve spoštljivo. Mir je pristopil k meni in me objel kakor sina.

»Mir in usmiljenje Allâhovo bodi s teboj!« me je pozdravil. »Dobrodošli ste nam!«

»Allâh ti daj pomoč v tvoji vzvišeni službi!« sem mu odgovoril. »Pa dovoli, ali bi ne hotel turški govoriti z menoj? Ne znam še prav vašega jezika.«

»Zapoveduj z menoj po svoji volji in bodi moj gost v hiši njeга, ki na njegovem grobu slavimo vse-mogočnost in milost Allâhovo!«

Peš smo šli k svetišču.

Zid ga obdaje v štirikotu in zunaj tega zidu so se, prav kakor na naših »žegnanih«, nastanili trgovci, le da stojnic niso imeli. Vse mogoče reči so prodajali, sukno, tkanine, ki so jih navesili kar po drevju, sadje, živila, ki so jih razpoločili kar po travi, orožje,

ogrlice, zapestnice, zanožnice in vso raznovrstno drugo orientalsko drobnjad.

Množice so nam spoštljivo naredile pot in stopili smo v zunanji predvor. Poln romarjev je bil. Za tem dvorom je drugi, manjši, v katerega Jezidi le bosí stopijo. Kakor moji spremljevalci sem tudi jaz sezul čevlje, jih pustil pri vhodu in vstopil. Senčnato drevje je stalo naokoli, oleander je opojno cvetel, ob strani pa je zelenela mogočna vinska trta in se zgrinjala v senčnato lopo. Tja nas je peljal mir šejh kan.

Sredi tega drugega dvora stoji svetišče Jezidov, grob njihovega svetnika in ustanovitelja njihove vere, šejha Adija. Med belima stolpoma je glavni vhod, notranjščina svetišča je razdeljena, kakor sem pozneje videl, v tri prostore. Prvi je široka dvorana s stebri in oboki, v njej izvira studenec, ki ga je baje šejh Adi sam priklical iz žive skale. Njegova voda je, pravijo, čudodelna, Jezidi prinašajo od daleč svoje otroke in jih dajo s to vodo krstiti. V drugem prostoru je grob šejha Adija. Nad njim se dviga velika stavba v obliki kocke, narejena iz gline in prevlečena z mavcem. Zeleno vezana preproga je pokrita čez njo in svetiljka z »večno lučjo« gori pred njo. V tretjem, najmanjšem prostoru je še eden grob, ki pa o njem Jezidi sami ne vedo, kaj pomeni.

Sedli smo v zeleno senčnato lopo in se pogovarjali.

Radovednost me je mučila, marsikaj bi bil rad zvedel o veri in o verskih obredih Jezidov, prilika je bila ugodna, saj sem bil neposredno ob njihovem svetišču in to povrh še na dan njihovega narodnega praznika. Pa premağoval sem se, nisem hotel biti nadležen s svojo preveliko vedoželjnostjo.

Govorili smo o bližnjem napadu Turkov, pa ta predmet kmalu opustili, ker se je izkazalo, da je bej z največjo previdnostjo in skrbjo že vse pripravil za sprejem neljubih »gostov«. Nato je nanesel pogovor

na Mohammed Emīna, na naše doživljaje in na naš pohod v Amadijo.

»Pot je nevarna, pomoči utegnete potrebovati!« je dejal mir šejh kan. »Dal vam bom znamenje in vsak Jezid, ki mu ga pokažete, vam bo rad pomagal.«

»Hvaležen ti bom!« sem odgovoril. »Pa kako bo tisto znamenje? Morebiti pismo?«

»Ne. Ampak melek tâus.«

Ves iznenaden sem ga pogledal.

Melek tâus je ja bilo ime, ki so ga dajali hudobnemu duhu, ime, o katerem sem čul najhujša obrekovanja! Toliko sem že čul o tem skrivnostnem imenu, pa nihče prav ni vedel, kaj pomeni. Jezidi ne govorijo s tujci o svojih verskih obredih. In že zelo sem si pridobil njihovo zaupanje, da mi je mir šejh kan to ime vobče omenil.

Pa skrtil sem svoje veselo iznenadenje in nedolžno vprašal:

»Melek tâus? Ali smem vprašati, kaj je to?«

Prijazno kakor oče nevednemu sinu mi je razlagal:

»Melek tâus je tisti, čigar imena Jezidi ne imenujejo. Pa je tudi ime tiste živali, ki nam je simbol poguma in čuječnosti, in končno je melek tâus tudi podoba te živali in to podobo damo njim, ki jim zaupamo, in ki potrebujejo naše pomoči. Vem, da se mnogo obrekljivega in tudi neumnega govori o melek tâusu, pa ti si moder človek in teh govoric gotovo ne verjameš. Mi ne molimo te podobe, prav kakor tudi vi ne molite podob svetnikov, ki jih imate v svojih cerkvah. Podobe so nam kakor vam le simbol, vidno znamenje.«

Škoda, da so prav tedaj prišle cele trume romarjev. Mir šejh kan je moral oditi k njim.

Vsak romar je prinesel oljenko, po večini v zahvalo za zdravje ali pa za rešitev iz nevarnosti. S temi oljenkami so razsvetlili zvečer svetišče in okolico, goreti pa sme v njih le plemenito, drago sezam-

sko olje. Vsi moški romarji so bili močno oboroženi s puškami in pištolami. To njihovo orožje je imelo seve morebiti mnogo vrednosti za kak muzej ali pa za ljubitelja starin, kako so z njim streljali ali pa celò kaj zadeli, to je bila za mene vsaj velika uganka. Romarji so poljubili mir šejh kanu roko in so pri tem orožje nagnili pred njim ali pa ga celò odložili. Oljenke so izročili nižjim duhovnom.

In spet so prišle nove gruče romarjev, eni z novorojenčki, ki so jih duhovni krstili in obrezali. V tem je prišel pir Kamek. In videl sem, kako ga ljudstvo ljubi. Koj so se strnili krog njega, vsak se je hotel dotakniti, če drugega ne, vsaj roba njegove obleke. Nagovoril jih je po kurdijski, nisem ga razumel, pa videl sem, kako so mu vihrali beli lasje v jutranjem vetru, kako so se iskrile njegove oči in kako živahne so bile njegove kretnje. Navdušeno je govoril. H koncu je zapel pesem in vse ljudstvo je pelo z njim.

Ko so se romarji razkropili, je stopil pir k meni.

»Si razumel, kaj sem romarjem povedal?«

»Nisem. Saj veš, da ne govorim vašega jezika!«

»Povedal sem jim, da bom daroval šejh šemsu, solncu, daritev, in šli so v gozd po drva. Ako si hočeš daritev ogledati, si nam dobrodošel.

Pa dovoli, da odidem! Že prihajajo z voli, ki so določeni za daritev.«

Odšel je k svetišču, pred katerim so pravkar postavljali vole v dolgo vrsto. Počasi smo stopali za njim.

»Kaj bodo s temi voli?« sem vprašal svojega tolmača, Selekovega sina.

»Darovali jih bodo.«

»Komu?«

»Solncu.«

»Ali jih bo solnce povžilo?«

»Ne. Razdelilo jih bo med uboge.«

»Le meso?«

»Vse, meso, drobovino in kože. Mir šejh kan bo delil.«

»In kri?«

»Krví ne zauživamo, ampak jo zakopljemo v zemljo. V krvi je duša.«

Jezidski daritveni obredi so bili torej popolnoma podobni starozakonskim. Tudi Mozesova postava določa, da se mora meso razdeliti med uboge, krvi pa da se ne sme uživati. Jezidske daritve torej niso bile poganske, ampak so bile posnete po starem zakonu in so povrh še poskrbele, da so reveži na praznik dobili kaj boljšega.

V tem so se zbrali duhovni, mir šejh kan, pir Kamek, šejhi in kawali. Vsi so imeli nože v rokah. Mir šejh kan je s spretnim sunkom svojega noža podrl prvega vola na tla in pir Kamek je posel nadaljeval. Vmes so pokale puške in romarji so vzklikali. Ko so bili volí zaklani, so prignali čredo ovc. Spet je zaklal šejh kan prvo ovco, druge pa nižji duhovni.

Po končanih daritvah je stopil bej k meni.

Ali me hočeš spremljati v Kaloni?«

»Kaj bo tam?«

»V Kaloniju prebiva šejh badinanskih Kurdov in rad bi si zagotovil njegovo prijateljstvo.«

»Si nista prijatelja?«

»V prijateljstvu živimo z Badinani, sicer bi ne bil mogel izbrati iz njihovega rodu svojih oglednikov. Njihov šejh je moj osebni prijatelj. Toda položaj je danes tak, saj veš, da si moramo biti z njim čisto na jasnem. Ozemlje badinanskih Kurdov je nam v zaledju in to ozemlje si moramo v boju s Turki na vsak način zavarovati. Zato moram badinanskega šejha obiskati.

Pojdi z menoj! Najprvo pa te povabim na majhen prigrizek!«

Šli smo torej v hišo, v kateri je Ali bej za časa slovesnosti stanoval. Njegova žena nas je že čakala.

Postregla nam je na strehi. Preproge so bile položene po tleh in nanje smo po jutrovski navadi počenili in se obilno pokrepčali.

S strehe se je odpiral lep razgled po vsej dolini. Kaka pestra slika se nam je nudila! Vsako drevo se je spremenilo v taborišče, kamor smo pogledali, povsod je migljalo romarjev, ki so počivali, si pripravljali obed, se razgovarjali in se zabavali.

V bližini, desno od nas, je stal tempelj, posvečen šejhu šemsu, solncu. Solnce častijo Jezidi, ker je izvor svetlobe in ognja, ki velja Jezidom za simbol čistosti. Pozneje sem si ga ogledal, prav ničesar nisem našel v njem, kar bi spominjalo na poganstvo, le gole stene sem videl, sredi templja studenec in na steni napis v arabskem jeziku: »O solnce, o luč, o življenje od Allâha!«

Ob templju je sedelo nekaj družin bogatega rodu Kočêrjev, potujočih Kurdiv. Moške so nosili svetle suknjiče in turbâne ter tičali do zob v vsem mogočem čudnem orožju. Ženske so nosile svilene obleke, lase spletene v dolge kite in okrašene s cveticami, na čelu nize zlatih in srebrnih novcev in krog vratu ogrlice iz ponarejenih steklenih in kamenitih draguljev.

Spodaj pod nami je stal zagorel mož iz hribovja Sindžâr, belo, snažno oblečen. Bistro je gledal krog sebe in si včasi sunkoma vrgel dolge lase z lica. Njegova puška je bila starodavno orožje na kresilo, njegov nož je imel preprosto izrezljan lesen ročaj, pa možu je bilo videti, da zna, ako je treba, tudi to svoje preprosto orožje dobro rabiti. Poleg njega je čepela njegova žena ob majhnem ognju in pekla ječmene podpepelnike, njuna dva napol naga fantiča pa sta plezala po bližnjem drevju in že tudi nosila na vrvici vsak svoj ostro nabrušen nožek.

Nedaleč vstran so taborili meščani, morebiti iz Môsula. Moške so krmili mršave osličke, žene so bile blede in izmučene, vsi so bili živa slika bede in pre-

ganjanja, katerim je izpostavljeno to ljudstvo v neposredni bližini turških oblasti.

In dalje ven po trati so sedeli ljudje iz Mardina, iz Nisibisa, iz daljne Sirije onstran puščave in kdo ve, odkod še vse. Eni so bili bolje oblečeni, drugi so komaj zakrivali nagoto, vsi pa so bili oboroženi. Kakor bratje in sestre so občevali med seboj, si stiskali roke, se poljubovali, nobena ženska ni zakrivala obraza, vsi so se čutili kakor otroci ene velike rodbine.

Po prigrizku sva s šejhom zajahala konje in odjezdila k Badinanom.

Štiri ure daleč je do Kalonija. Pot je peljala ob strmih stenah doline navzgor in ko sva prišla na vrh, sem zagledal pred seboj hribovit gozdnat svet, razklan od dolgih, ozkih dolin. Tam stanujejo Kurdi plemena Misuri in k njim spada tudi rod badinanskih Kurdov. Jezdila sva v doline, pa spet na vrhove, po skalnatem svetu med golimi stenami, pa spet po gostih gozdovih. Bredla sva divje gorske potoke, ki valijo svoje mrzle, bistre valove v reko Gomel, iz nje v Gazir, v Veliki Zâb in v Tigris. Po pobočjih so ležale vasi z ličnimi hišami sredi vinogradov in nasadov sezama in bombaža, med skrbno negovanim figovim, breskvinim, črešnjevim, oljčnim in drugim drevjem. Tudi žitna polja sva srečavala. Pa vasi so bile prazne, prebivalci so bili vsi v Šejh Adiju.

Dve uri sva jezdila, ko naju nekdo iz gozda pokliče.

Kurd je bil, zelo široke, spodaj odprte hlače je nosil in na nogah nizke, usnjate čevlje. Telo mu je tičalo v nekaki platneni srajci, ki je bila na vrata štirioglato izrezana in mu je segala do gležnjev. Gosti lasje so mu v dolgih kodrih viseli na ramena in na glavi je imel čudno, pri Kurdih običajno klobučinasto pokrivalo, okrašeno z dolgimi traki. Zdelo se mi je, da nosi na glavi ogromnega pajka, njegovo telo da leži Kurdu na temenu, njegove dolge, tanke noge pa da mu visijo v tilnik in na ramena. Za pasom mu je tičal

nož, poleg so visele mošnje za krogle in za smodnik, puške pa ni imel.

»Dober dan!« nas je pozdravil. »Kam jezdi Ali bej, pogumni junak?«

»Alláh te čuvaj!« je odgovoril bej. »Poznaš me? Od katerega rodu pa si?«

»Badinan sem, gospod!«

»Iz Kalonija?«

»Da, iz Kalonija, ki ga mi Kalahoni imenujemo.«

»Ali še stanujete na vasi?«

»Ne. Preselili smo se v kočje.«

»In vaše kočje so tu v bližini?«

»Iz česa sklepaš to?«

»Če se bojevniki misli oddaljiti od svojega stanovanja, bo vedno vzel puško s seboj. Ti pa je nimaš.«

»Uganil si! S kom hočeš govoriti?«

»S tvojim šejhom.«

»Torej pa stopi s konja in pojdi z menoj!«

Razjahala vsa ter mu peš sledila skozi gozd.

Globoko v gozdu sva videla močen, iz debel narejen obrambni zasek in za njim številne kočje iz vejja. Skozi odprtino v zaseku smo stopili med kočje. Otroci so letali med njimi, odrasli, moški in ženske, pa so utrjevali zasek. Pred največjo kočjo je sedel mož in je koj skočil na noge, ko naju je zagledal, ter nama prišel naproti.

»Dobrodošel!« je pozdravil. »Naj ti Alláh pomnoži tvoje bogastvo!«

Dal je beju roko in žena je prinesla odejo, na katero smo sedli. Mene še pogledal ni. Jezid bi bil vljudnejši. Žena je še prinesla tri pipe, precej sirovo izrezljane iz pomarančnega lesa, in mlado dekle je prineslo skledo grozdja in strdi.

Šejh si je odvezal od pasu tobačnico iz mačje kože in ponudil:

»Vzemi! Kar z roko in brez okoliščin, ki med nama niso potrebne!«

In segel je z umazanimi prsti v strd in si je nesel lepo zalogo v usta.

Bej si je prižgal pipo in vprašal:

»Povej mi, ali je prijateljstvo med teboj in med menoj?«

»Prijateljstvo je med teboj in med menoj!«

»Tudi med tvojimi in mojimi ljudmi?«

»Tudi med tvojimi in mojimi ljudmi!«

»In ti bi mi prihitel na pomoč, če bi me sovražnik napadel?«

»Pomagal bi ti, če tvoj sovražnik ni moj prijatelj.«

»Ali je môsulski paša tvoj prijatelj?«

»Moj sovražnik je. Sovražnik je vseh svobodnih Kurdov, ropar, ki nam jemlje naše črede in naše hčerke.«

»Ali že veš, da nas hoče napasti v Šejh Adiju?«

»Zvedel sem od tvojih izvidnikov.«

»Turki bodo prišli skozi tvojo deželo. Kaj boš storil?«

»Saj vidiš!« je pokazal po kočah. »Zapustili smo Kalahoni in postavili smo si kočje v gozdu ter je obdali z zasekom. In tu se bomo branili, če nas napade.«

»Vas ne bo napadel!«

»Odkod veš to?«

»Ker hoče nas iznenaditi v Šejh Adiju. Tiho bodo prišli, morebiti se bodo celò shojenih potov izogibali in šli skozi gozdove. Pa če nas premagajo, bodo prišli tudi nad vas!«

»Toda ti se ne boš dal premagati!«

»Če mi boš ti pomagal!«

»Bom! Kaj naj storim? Ti naj pošljem svoje ljudi v Šejh Adi?«

»Ni treba! Dovolj nas je. Ti le tiho ostani v svojem zaseku, da se bodo Turki čutili varne, pa jim založi pot, da se ne bodo mogli vrniti. Na drugi višini odtod proti Šejh Adiju leži prelaz, tako ozek je, da dva človeka komaj vštric gresta. Tam napravi branik, pa boš z dvajsetimi ljudmi tisoč Turkov pobil!«

»Storil bom to. Pa — kaj dobim za svojo pomoč?«

»Če se ti ne bo treba udariti s Turki, dobiš petdeset pušk, če pa prideš do boja s Turki, boš dobil sto turških pušk.«

»Sto turških pušk —?« je presenečen vzkliknil šejh, ves navdušen segel po strd in si je tak zalogaj zmašil v usta, da sem se vsak čas bal nesreče. »Sto turških pušk —!« je ponavljal in cmokal. »Boš pa tudi mož beseda?«

»Sem te že kedaj nalagal?«

»Ne! Ti si moj brat, moj prijatelj, moj zaveznik in verjamem ti! Zaslužil si bom puške!«

Govorila sta še o podrobnostih in šejh je dejal ves navdušen:

»Napravila bova s Turki prav tako, kakor so spodaj v dolini Haddedini premagali svoje sovražnike. Kajti dober vojskovodja mora biti tudi zvit, ne samo pogumen.«

»Si čul o tisti zmagi?«

»Kako bi ne bil čul? Vest o takih junaštvih se hitro razširi po hribih in dolinah. Šejh Mohammed Emim je v enem samem dnevu obogatil svoj rod, da je sedaj najbogatejši daleč naokoli.«

Ali bej se mi je nasmehnil in dejal badinanskemu šejhu:

»Šejhu Haddedinov je res treba čestitati, da se mu je posrečilo, z enim samim udarcem zajeti toliko tisoč ujetnikov! To ni mala reč!«

»Njemu samemu bi se pač nikdar ne bilo posrečilo!« je tehtno povedal šejh Badinanov. »Vkljub temu, da je junak in mogočen šejh! Neki tuji vojskovodja mu je pomagal.«

»Tuj vojskovodja —? je dvomil hudomušni bej.

Najbrž ga je jezilo, da je šejh mene enostavno preziral, in napeljeval je pogovor tako, da bi ga lahko osramotil. Da je pri tem seve precej pretiraval, tega mu ni bilo zameriti.

»Da, tuj vojskovodja!« je poudarjal šejh, »Še nisi čul?«

»Pripoveduj!«

In šejh Kurdiv je pripovedoval s pravo orientalsko bujnostjo moje doživljaje pri Šammarih.

»Mohammed Emin, šejh Haddedinov. je sedel pred svojim šotorom in se posvetoval s starešinami rodu. Tedaj se je razgrnil oblak in jezdec je stopil iz njega prav na sredo zborovalcev.

»Naročil si, naj vaju počakam v razvalinah pri Khorsâ bâdu.«
(Str. 51.)

„Es-selâm alêk!“ je pozdravil in „Alêk selâm!“ mu je odgovoril Mohammed Emin. „Tujec, kdo si in odkod si prišel?“

Tujčev konj je bil črn ko noč, tujec sam pa je nosil jeklen oklep in čelado iz čistega zlata. Krog čelade je imel ovit šal, ki so ga stkale rajske mladenke, in tisoč svetlih zvezd je krožilo v njegovih petljah. Kopljišče njegove sulice je bilo srebrno, njena konica je sršala strele in pod njo je bilo pritrjenih sto brad

ubitih sovražnikov. Njegovo bodalo se je bleščalo ko demant in njegov meč je sekal jeklo in železo.

„Jaz sem vojskovodja iz daljne dežele,“ je odgovoril šejhu. „Ljubim te in čul sem, da hočejo sovražniki tvoj rod uničiti. In sedel sem na svojega konja, ki je nagel ko misel, in sem prihitel, da ti pomagam.“

„Kdo hoče uničiti moj rod?“ je vprašal Mohammed Emin.

In nebeški sel mu je povedal imena njegovih sovražnikov.

„Ali je vse to res?“ je vprašal Mohammed Emin.

„Moj ščit mi pove vse, kar se na zemlji godi. Poglej!“

In Mohammed je pogledal zlati ščit. Sredi ščita je bil živordeč rubin, petkrat večji ko moška roka, in v njem je videl vse svoje sovražnike, kako so se zbirali zoper njegov rod.

„Koliko sovražnikov!“ je vzkliknil Mohammed Emin. „Izgubljeni smo!“

„Niste, ker jaz vam bom pomagal!“ je odgovoril tujec. „Zberi vse svoje bojovnike in pelji jih v Dolino stopnic! In tam počakaj, da ti pripeljem sovražnike!“

In odšel je za oblake. Mohammed pa je zbral svoje bojovnike v Dolini stopnic in jo zasedel od vseh strani, tako da so sovražniki sicer lahko prišli v dolino, ven pa niso mogli.

Drugo jutro je prišel tuji junak. Svetil se je ko sto solnc, njegov sijaj je oslepil sovražnike, da niso nič videli in da so kakor slepi šli za njim v dolino. Tam pa je obrnil ščit, ni se več svetil in odprle so se jim oči pa so videli, da so obkoljeni. Vdali so se, Mohammed Emin pa jih ni pobil, le del njihovih čred jim je vzel in letni vojni davek mu morajo plačevati, dokler bo zemlja stala.«

Tako je pripovedoval šejh Badinanov in umolknil.

„In kako je bilo potem z vojskovodjem iz tuje dežele?“ je vprašal Ali bej.

»Selâm alêkum!« je pozdravil in nato se je dvignil njegov vranec v oblake in izginil z jezdecem vred.«

»Tvoja zgodba je sicer jako lepa, ampak — povej, ali je tudi resnična?«

»Resnična! Možeje iz Dželuja so bili ob tistem času v Salamiji in so vse to izvedeli od Haddedinov samih. Prišli so tod mimo in zgodbo pripovedovali mojim ljudem.«

»Prav si povedal! Vse to se je res zgodilo, toda drugače, nego si ti pripovedoval!

Ali hočeš videti vranca, ki ga je jezdil tisti tuji junak?«

»Gospod, to ni mogoče!«

»Je! Poglej, tamle stoji!«

»Kje?«

»Tamle je tisti vranec.«

»Šališ se, bej!«

»Ne šalim se! Resnico govorim!«

»Hm —! Krasen konj je, kakršnega še nisem videl! Pa tale vranec je vendar last tegale človeka!«

»In tale človek je tuji vojskovodja, ki si o njem pripovedoval!«

»Ni mogoče —!«

Zinil je od čudenja tako široko, da bi bil vsak zobozdravnik z lahkoto izvrševal najobsežnejša popravila v njegovem zobovju.

»Ni mogoče, praviš? Ali sem te že kedaj nalagal? Ponavljam ti, res je!«

Šejh je še bolj široko odprl usta, odprl tudi oči, strmel v mene, mislil je seči po strd, pa segel v svojem razburjenju nehote in nevede mimo ter zagrabil v tobačnico. Ne da bi opazil, je zasegel precejšnji zalogaj duhtečega zelja in si ga porinil v široko odprta usta.

Že dolgo sem slutil, da je tisti »tobak« vse drugo ko tobak. In prav sem slutil. Kajti v hipu je šejha krčevito streslo, zaklopil je čeljusti in brusnil beju vsebino svojih ust v obraz in po obleki.

»Pri preroku — ali je res?« je še povedal, ves prestrašen.

»Rekel sem ti, da je res!« je zatrjeval bej ter si brisal obraz in obleko.

»O veliki junak!« se je obrnil šejh k meni. »Naj bi nam tvoj obisk srečo prinesel!«

»Prinesel ti jo bo! Prepričan bodi!«

»Tvoj vranec je tu. Pa kje je tvoj ščit z rubinom, kje je tvoj oklep, kje je tvoja čelada, tvoja sulica, tvoj meč?«

»Čuj, kaj ti povem! Res sem tujec, ki je Mohammed Eminu pomagal, iz nebes pa nisem prišel. Iz daljnega Frankistana sem, navaden človek sem, nimam orožja, ki si ga naštel, pa tole orožje imam, ki je boljše nego vaše, in ki se mi z njim v roki številnih sovražnikov ni treba bati. Ali ti naj pokažem, kako streljam?«

»Pri tvoji glavi, pri glavi tvojega očeta, pri glavi tvojega prijatelja Ali beja, prosim te, ne stori tega!« je prestrašen vzkliknil. »Odložil si svoje svetlo orožje pa si si nadel drugo, ki je morebiti še nevarnejše.

Ne vem, kaj bi ti dal. Pa obljubi mi, da boš moj prijatelj!«

In sklenili smo prijateljstvo.

Šejh badinanskih Kurdov nam je slovesno obljubil svojo pomoč, tem rajši, ker je sedaj vedel, da se sloviti »vojskovodja«, ki je pomagal Šammarom, bori ob strani Jezidov, in da bo torej gotovo dobil obljubljene turške puške. Ponujal nama je strdi in tobaka, pa Ali bej, ki je bil gotovo snažnejših užitkov vaje, se mu je zahvalil.

»Zajutrkovali smo, preden smo odšli, in mudi se nam nazaj v dolino Šejh Adi. Oprosti torej!«

Poslovila sva se. Šejh naju je spremil skozi gozd in vrnila sva se po isti poti, odkoder sva prišla.

Ko sva prišla do bejeve hiše, sva zagledala pred njo ogromno grmado. Ljudje so nakladali suho vejje, pir Kamek je stal poleg in vrgel od časa do

časa vanjo kos zemeljske smole.

»To je njegov oltar,« je dejal Ali bej.

»In kaj bo daroval na njem?«

»Ne vem.«

»Morebiti živali?«

»Ne verjamem. Živali sežigajo le pogani.«

»Morebiti sadeže?«

»Jezidi ne sežigajo ne živali ne sadežev. Pir mi ni povedal, čemu rabi grmado. Pa svetnik je in kar stori, je gotovo prav.«

Oddala sva konje in šla h grobu.

Potoma sva prišla k vodometu, ki je bil obdan z nizko, zidano pregrajo, pokrito s kamenitimi ploščami.

Mir šejh kan je sedel na njej in govoril z romarji, ki so spoštljivo stali pred njim.

»Ta studenec je svet,« je dejal bej. »Le mir, jaz in duhovni smemo sedeti ob njem. Zato ne zameri, če boš moral stati!«

»Vaše obrede bom vedno spoštoval!« sem odgovoril.

Ko naju je kan zagledal, nama je prišel naproti in nama podal roke.

»Dobrodošla! Sedita na mojo desnico in levico!«

Nihče se ni zgražal, ko sem na kanovo povabilo sedel na njegovo desnico. Kolika razlika med temi obrekovanimi Jezidi, pa med fanatičnimi mohamedanskimi imâmi!

»Si govoril s šejhom badinanskih Kurdov?« je vprašal mir beja.

»Da. Vse je v redu. Si že obvestil romarje o napadu Turkov?«

»Ne še.«

»Torej bo treba zbrati ljudi in jim povedati. Zapovej ti!«

»Jaz sem le duhovni poglavar, vse drugo je tvoja zadeva! Nočem ti kratiti slave, da si premagal sovražnika in obvaroval ljudstvo nesreče!«

Ali bej je odšel.

Obsedel sem pri kanu v zanimivem, prijateljskem pogovoru, pa kmalu opazil med romarji živahno vrvenje. Žene in otroci so ostali v taboriščih, moške pa so se zbrali ob potoku, razdeljeni po vaseh in družinah. Sredi med njimi je stal bej in jim razlagal namere mōsulskega mutasarrifa. Mirno in v redu se je vršilo zborovanje, brez običajnega orientalskega šundra in vpitja, in ko so moške čuli naročila svojega vodje, so se enako mirno in v redu razšli, da obvestijo svoje ljudi o bejevih poveljih.

»Kaj si naročil?« ga je vprašal kan, ko se je vrnil k nam.

»Poglej!« je pokazal na četo dvajsetih mož, ki so stopali po strmini. »Ti so bojevniki, ki poznajo okolico. Šli bodo Turkom naproti in nas obvestili o njihovem prihodu. Tudi proti Baadriju sem postavil straže. Ne morejo nas iznenaditi. Do noči bomo izpraznili dolino in znosili vse najpotrebnejše reči v dolino Idiz. Koj bodo začeli moške s selitvijo. Selek jih bo vodil.«

»Pa se bodo vrnili do večernih slovesnosti?«

»Gotovo!«

»Torej pa naj gredo!«

Črez nekaj časa je prišla mimo nas dolga vrsta ljudi. Eni so gonili natovorjene osle, drugi so nosili težke cule. Drug za drugim so izginjali za svetiščem, koder je peljala pot v dolino Idiz, se vzpenjali po strmi stezi navzgor na rob kotline in izginjali v gozdu. Selitev se je začela.

Odšla sva z bejem k obedu in nato je prišel k meni moj bulúk emini.

»Gospod,« mi je tožil, »tile vragomolci me že nekaj časa sem gledajo s strašnimi očmi, prav kakor da bi me hoteli ubiti!«

Dobri pašev bašibozúk je še vedno nosil svoj turški vojaški kroj. Zato sem razumel, da ga Jezidi po strani gledajo. Pa prepričan sem bil, da se mu nič ne bo zgodilo.

»To je pa nevarno!« sem mu dejal, da bi se malo z njim pošalil. »Če te ubijejo, kdo bo pa tvojemu oslu pri repu stregel?«

»Gospod! Tudi mojega osla bodo z menoj vred ubili! Nisi videl, da so prejle klali vole in ovce?«

»Varna sta, ti in tvoj osel! Nič se ne bojta!«

»Res se mi nič ni treba bati?«

»Prav gotovo da ne!«

»Prej me je bilo tako strah, ko si odšel! Saj me ne boš več zapustil, kajne gospod!«

»Ne bom te ne! Toda zapovem ti, da moraš ostati tule v hiši in da ne smeš med Jezide! Sicer te ne morem braniti!«

Potolažen je odšel, on, junak, ki mi ga je paša za varuha dal.

Pa še nekdo drug je prišel s pomisleki, moj Halef namreč.

»Gospod,« je pravil, »ali veš da bo vojska med Turki in temile vragomolci?«

»Kdo ti pa je to povedal?«

»Nihče.«

»Nihče? Najbrž si čul, kaj smo davi v Baadriju govorili.«

»Čul sem, pa nisem razumel, ker ti ljudje turški tako izgovarjajo, da jih ne razumem.«

Pa videl sem, da so zborovali in da so nato moški pregledovali svoje orožje. In potem so odgnali živino in odnesli svoje stvari ne vem kam. In ko sem obiskal šejha Mohammeda, je pravkar vlagal nove naboje v svojo pištolo.

Ali ne govorijo ta znamenja dovolj razločno, da bo vojska?«

»Prav si videl, Halef! Jutri zarana bodo Turki napadli Jezide od Baadrija in od Kolonija sem.«

»In Jezidi to vedo?«

»Seveda vedo!«

»Koliko bo Turkov?«

»Tisoč petsto.«

»Torej jim bo slaba predla! Manj jih je ko Jezidov in povrh se še Jezidi lahko pripravijo, ker vedo, da bodo napadeni.

In komu boš ti pomagal, gospod? Turkom ali Jezidom?»

»Jaz se ne bom bojeval.«

»Ne —?« je dejal razočaran. »In — jaz se tudi ne smem boja udeležiti?«

»S kom bi pa ti držal?«

»Z Jezidi, sevel!«

»Z Jezidi, Halef? Pa si mi v Môsulu pravil, da ti bodo tvoj raj vzeli in še življenje povrh!«

»O, gospod, tistikrat jih še nisem poznal! Sedaj jih imam pa rad.«

»Če so pa neverniki!«

»Ali nisi tudi ti vselej tistim pomagal, ki so bili dobri, pa nisi vprašal, ali verujejo v Allâha ali v kakega drugega boga!«

Moj dobri Halef me je svojčas hotel napraviti za mohamedana. Mesto tega pa se je v občevanju z menoj že čisto navzel krščanskega mišljenja.

Rekel sem mu:

»Ostal boš pri meni, Halef!«

»Medtem ko se bodo drugi borili in se z junaškimi deli proslavili?«

»Utegne se nama nuditi prilika, da bova morala biti še vse bolj pogumna in junaška, ko oni, ki se bodo borili z orožjem v roki!«

»Torej pa ostanem pri tebi, effendi! Bo bulûk eminî tudi pri tebi ostal?«

»Tudi.«

Poiskal sem šejha Mohammed Emina, vedel sem, da bodo tudi z njim težave.

Sedel je na strehi in vesel me je bil, da sem prišel.

»Hamdulillâh, hvalabogu, da si prišel!« je dejal.

»Koprnel sem po tebi, kakor cvetlica po solncu!«

»Si bil ves dan tu gori?«

»Da. Nihče me ne sme videti, sicer bi me kdo spoznal in škodoval bi sebi in vam. Kaj je novega?«

Povedal sem mu o pripravah na napad. Ko sem končal, je pokazal na svoje orožje, ki je ležalo pred njim na tleh.

»Sprejeli jih bomo!« je dejal.

»Šejh Mohammed, ti svojega orožja ne boš rabil!«

»Ne?« se je zavzel. »Ali ne smem braniti sebe in svojih prijateljev?«

»Dovolj jih je. Ne potrebujejo te! Razen tega bi se podajal v nevarnost, ti, ki si prišel pravzaprav sem, da rešiš svojega sina in trdnjave Amadija!«

»Emir, ti govoriš, kakor govori moder človek, ne pa kakor bi govoril junak!«

»Šejh, ti veš dobro, da se ne bojim nikogar! Ne govori strah iz mene! Ali bej sam želi, da se ti boja ne udeležiš. Sicer pa je prepričan, da do resnega boja vobče ne bo prišlo. In tako tudi jaz sodim.«

»Misliš torej, da se bodo Turki brez boja vdali?«

»Če se ne bodo, jih bodo Jezidi vse postrelili.«

»Branili se bodo! Njihovi častniki so sicer za nič, pa vojaštvo je dobro.«

»Tisoč petsto Turkov zoper šest tisoč mož v izvrstnih postojankah, pomisli!«

»Torej pojdeva z ženskami in otroki v dolino Idiz?«

»Ti pojdeš z njimi.«

»In ti —?«

»Jaz ostanem tu.«

Zavzel se je.

»Allâh kerim! To bi bila tvoja smrt!«

»Menda ne. V senci padišahovi potujem, priporočilo imam od môsulskega mutasarrifa in povrh bo še moj bulûk emini pri meni ostal. In on sam že zadostuje, da bom popolnoma varen.«

»In zakaj hočeš ostati?«

»Da zabranim nepotrebno prelivanje krvi.«

»Ali ve bej, da boš ostal?«

»Ne.«

»In mir šejh kan?«

»Tudi ne.«

Dolgo sem ga prepričeval, končno sem ga le pregovoril.

Pa dejal je:

»Allâh illâ 'llâh! Pota človeška so zapisana v knjigi življenja! Ne bom ti branil, pa če ostaneš ti, bom ostal tudi jaz!«

»Ti? Ti ne smeš ostati!«

»Zakaj ne?«

»Turki te ne smejo videti!«

»Tebe tudi ne!«

»Povedal sem ti že, da za mene ni nevarnosti. Če pa tebe spoznajo, te čaka gotova smrt!«

»Smrt človekova je zapisana v knjigi življenja. Če moram umreti, bom umrl, in vseeno je, ali umrjem tu pri Jezidih ali v Amadiji.«

»V nevarnost siliš pa ne pomisliš, da tudi mene spravljáš v nevarnost!«

»Tebe? Zakaj?«

»Če me najdejo samega, me bodo ščitila moja pisma, če pa najdejo pri meni tudi tebe, sovražnika mutasarrifa, ubeglega ujetnika, mi vsa moja priporočilna pisma nič ne bodo več pomagala. Vsi bomo izgubljeni!«

To je zaleгло.

Zamišljen je zrl predse. Vedel sem, zakaj mu ni bilo iti v dolino Idiz, pa dal sem mu časa, da se je odločil.

Z negotovim glasom je končno dejal:

»Emir, ali me boš imel za strahopetneža?«

»Ne. Vem, da si pogumen junak.«

»Pa kaj si bo mislil Ali bej?«

»Bej je v tem oziru istih misli ko jaz. In tudi mir šejh kan.«

»In drugi Jezidi?«

»Vsi te poznajo in vedo, da se sovražnika ne bojiš.«

»Ali me boš zagovarjal, če bodo dvomili nad mojim pogumom? Ali boš povsod in javno povedal, da sem šel z ženskami v Idiz le zato, ker si mi ti naročil?«

»Bom.«

»Dobro. Torej te bom pa ubogal.«

Porinil je puško od sebe in se obrnil proti dolini, ki je že tonela v mraku.

Prav tedaj so se vračali možje iz doline Idiz. V dolgih vrstah so stopali po strmini navzdol in mimo svetišča ter se razkropili po dolini. Koj nato so zadoneli številni streli in Ali bej je prišel k nama ter naju povabil:

»Večerna slovesnost se prične. Še nikoli ni bil pri njej navzoč tujec, pa mir šejh kan mi je v imenu vseh duhovnov naročil, naj vaju povabim.«

Povabilo je bilo seve izredno častno za naju, pa Mohammed Emin ga je odklonil.

»Hvala ti, bej! Musliman sem in muslimanu je prepovedano, se udeležiti češčenja drugega boga ko Allâha.«

Kot musliman je sicer prav govoril, pa lahko bi bil svojo odpoved izrazil v milejših besedah.

Ostal je doma, jaz pa sem šel z bejem. Seveda se tudi jaz nisem udeležil jezidskih obredov iz prepričanja, ampak zgolj iz znanstvenega zanimanja.

Čaroben pogled se nam je nudil, ko smo stopili iz hiše. Svetišče, poslopja in dolina, vse je bilo razsvetljeno. Na tisoče in tisoče oljenk je gorelo, kjer se je le dalo, so jih nastavili ali pritrdili, po zidih, po stenah, celò po drevju.

Mir je prižgal ob večni luči pri grobu oljenko, na njej so si prižgali svoje svetiljke duhovni in romarji, z rokami so segali v plamenčke in se nato dotaknili čela in prsi. Tako so se »očiščevali«.

Nato je mir šejh kan odšel v svetišče, duhovni pa so se postavili v dveh vrstah po notranjem dvoru.

Na eni strani so stali šejhi v belih oblekah, na drugi kawali, menjaje se s flavto in tamburinom v roki. Z bejem sva šla v ložo in sedla, da sem laže opazoval obrede.

Iz groba je zadonel klic in kawali so zaigrali. Izprva rahlo, tožečo pesem, h kateri so tamburini nalahno udarjali takt. Pesem je nenadoma prešla v za-tegel, doneč, štiriglasen akord, ki je postajal vse glasnejši, in h koncu so flavte zapele dvoglasno skladbo, ki je izzvenela v mil, prijeten finale.

Tedaj je mir šejh kan stopil iz svetišča, dva duhovna sta ga spremljala. Eden je nesel nekak pult in ga postavil sredi dvora, drugi pa dve posodi, v eni je bila voda, v drugi pa neka goreča tekočina. Posodi je postavil na desno in levo od pulta.

Mir je stopil k pultu in dal z roko znamenje, spet je zaigrala godba. Za njo so duhovni zapeli enoglasno pesem v arabskem jeziku, ki je pozivljala vernike k čistosti, vernosti in čuječnosti.

Ko so jo odpeli, je mir šejh kan duhovne nagovoril v kurdijskem jeziku. Kaj jim je povedal, nisem razumel. Po nagovoru je prisedel k nama v ložo in eden od duhovnov je prinesel od nekod živega petelina ter ga privezal k pultu na sredo med posodi z vodo in z ognjem. Spet je zaigrala godba.

Tiho je čepel petelin na tleh, pa zapazil posodo z vodo. Brž je vtaknil vanjo kljun in godba je pozdravila to njegovo kretnjo z živahnimi udarci na tamburinu. Petelina je godba najbrž spravila v dobro razpoloženje, pozorno je poslušal. Pri tem je opazil, da je čisto blizu ognja. Hotel se je umakniti, pa bil je privezan. To ga je ujezilo, zaplahotal je in zapel glasen »Kikiriki!« Flavte in tamburini so mu odgovorili. Petelin je najbrž mislil, da gre za muzikaličen dvoboj, spet je zakikirikal in spet so mu odgovorili tamburini in flavte. In nato se je začel duet, ki je petelina končno tako ujezil, da se je odtrgal od pulta in besno kokodakajoč zbežal v svetišče.

Njegov beg je pozdravila godba z najmočnejšimi glasovi, duhovni so zapeli in sklep je bil tak, da sem skoraj oglušil.

Ves obred je bil dostojen, nič nenravnega nisem videl. Verski čut kristjana pa seve neprijetno dirne taka gledališka predstava s petelinom.

Nato sva dobila z bejem v dar vsak po sedem kroglic, narejenih iz gline, iz katere je pozidan nastavek na nagrobni spomenik. Na nekaterih kroglah je bilo v arabskem jeziku vrezano ime eš-šems. Romarji so si kroglice kupovali.

Stopil sem iz svetišča in v stanovanje po Halefa. S sedla na potu v Baadri, sem si mislil, bo krasen razgled po razsvetljeni dolini.

Našel sem Halefa na strehi, sedel je pri bulûk eminiju in čul sem ju govoriti:

»Kaj? Rusi da so bili?«

»Da. Rusikov, ki mu naj Allâh glavo odreže! Kajti če bi ga ne bilo, bi jaz še danes imel svoj nos. Ves divji sem mahal krog sebe, tisti lopov pa je zavihTEL svoj meč nad menoj, glavo bi mi bil rad odsekAL, pa umeknil sem se in mesto glave je zadel moj —.«

»Halef —!« sem tedaj zaklical.

Zakaj bi tudi jaz vsaj enkrat ne smel prekiniti tiste slavne povesti o njegovem nosu?

Skočila sta in prišla k meni.

»Z menoj pojdeš, Halef!« sem mu dejal.

»Kam, gospod?«

»Gori na sedlo.«

»Na sedlo? Zakaj?«

»Ogledala si bova razsvetljava.«

»O emir, pusti tudi mene s seboj!« je moledoval

Ifra.

»Pa pojdi!«

Šli smo navzgor po cesti proti Baadriju. Potoma so nas srečavale gruče romarjev z oljenkami in pla-

menicami, moški, ženske in otroci. Vsi so nas prijazno pozdravljali.

Z višine je bil pogled v dolino res nadvse lep. Par Jezidov je prišlo z nami, hoteli so nam svetiti, pa prosil sem jih, naj luči ugasnejo. Užitek je bil popoln le, če sem stal v temi.

Morje plamenov je valovalo spodaj. Svetle točke so se križale, so preskakovale, plesale sem in tja, svetišče je objemalo celo morje sijaja, stolpa sta plamtela v nočno nebo kakor dva ogromna zublja. Zamolklo bučanje tisoč in tisoč glasov je donelo iz globine kakor hrumenje viharnega morja, in včasi je šinil vmes jasen vesel vrisk. Cele ure bi bil stal gori v temi in užival veličastni pogled.

Pa poleg mene so se začeli pogovarjati Jezidi.

»Glej, tamle tisto zvezdo!« je pravil eden v kurdijskem jeziku.

»Kje?« je vprašal drugi.

»Ali vidiš tamle Rimsko cesto? Tamle na desni?«

»Vidim.«

»Pod Rimsko cesto je pravkar zasijala svetla zvezda. Sedaj spet! Vidiš?«

»Vidim. Tisto bo Veliki medved.«

»Ni mogoče! Veliki medved ima vendar štiri zvezde! Večernica bo!«

»Večernica stoji višje! In tale zvezda je novrh na jugu! Tehtnica bo!«

»Tudi tehtnica ima več zvezd.

Gospod, kaj pa ti misliš, da bi bilo?« se je obrnil k meni.

Opazoval sem nekaj časa čudni pojav. Bilo je kot bi vešče plesale, zasvetilo se je, pa spet ugasnilo.

Stvar se mi je zdela sumljiva.

»Halef,« sem mu naročil, »pohiti nemudoma k Ali beju pa ga prosi, naj pride sem gori!«

Halef je odhitel z naglimi koraki, jaz pa sem stopil nekoliko naprej, da bi bolje videl, pa tudi, da bi se umaknil izpraševanju.

Na srečo se je prav tedaj bej namenil za menojo in Halef ga je dobil na pol poti.

»Kaj mi hočeš pokazati, emir?« me je vprašal.

»Poglej tamle!« sem pokazal. »Vidiš tisto zvezdo?«

»Vidim.«

»Sedaj je izginila. Jo poznaš?«

»Ne. Zelo nizko stoji. Ne verjamem, da bi bila del kakega ozvezdja.«

Stopil sem k bližnjemu grmu in odrezal nekaj vejic. Eno sem vtaknil v zemljo, stopil naprej in rekel beju:

»Poklekni natančno za tisto vejico! In ko se bo zvezda spet zasvetila, bom v tisti smeri zataknil drugo vejico.

Si sedajle videl sijaj?«

»Da. Čisto jasno!«

»Kam naj zasadim vejico? Sem?«

»Za čevelj dalje na desno.«

»Sem?«

»Da. Tako bo prav.«

»Takole! Sedaj pa spet opazuj!«

Zataknil sem drugo vejico in bej je opazoval dalje.

Črez nekaj časa je povedal:

»Spet sem videl zvezdo!«

»Kje? Zataknil bom tretjo vejico.«

»Zvezda ni bila na prejšnjem mestu. Mnogo dalje na levo sem jo opazil.«

»Kako daleč? Povej!«

»Dva čevlja od prejšnje.«

»Tukaj?«

»Da.«

Zataknil sem tretjo vejo in spet je bej opazoval.

»Spet jo vidim!« je povedal.

»Kje pa je sedaj?«

»Ne več na levi, ampak na desni.«

»Dobro! Konec! To je tisto, kar sem ti hotel pokazati! Lahko vstaneš, bej!«

Jezidi so začudeni gledali moje počenjanje in tudi bej je bil radoveden.

»Zakaj si me dal radi tiste zvezde poklicati?« je vprašal.

»Tisto ni nobena zvezda!«

»Kaj pa?«

»Ugani!«

»Luč?«

»Da! In sumljivo bi že bilo, če bi bila ena sama luč. Tamle pa jih je več.«

»Iz česa sklepaš to?«

»Zvezda ni, tista svetloba, ker leži pod vrhom hriba, ki stoji za njo. Da pa ni samo ena luč, ampak da jih je več, to ti dokazuje tvoje lastno opazovanje. Enkrat si videl luč na desni, drugikrat na levi, potem pa spet na desni.

Povem ti, tamle zunaj hodijo ljudje s plamenicami in lučmi, zato se vidi sedaj ena luč, pa spet druga.«

»Kdo bi utegnil biti?« se je čudil bej.

»Romarji niso. Te bi videli na poti v Šejh Adi. Misli na Turke!«

Ali bej se je vidno prestrašil.

»Ali bi bilo mogoče —?«

»Zagotovo ne vem, ker kraja ne poznam. Popiši mi ga!«

»Tule naravnost pelje pot v Baadri, tukaj na levo pa v Ain Sifni. Na prvi tretjini tega pota, na levi ob vodi, ki teče iz doline Šejh Adi, tam vidimo tiste luči.«

»Se da ob vodi jezdit?«

»Da.«

»Vse do Šejh Adija?«

»Da.«

»Torej si zagrešil veliko napako!«

»Napako? Katero?«

»Poslal si izvidnike v Baadri in v Kaloni, nobenih pa v Ain Sifni!«

»Od tam Turki ne morejo neopaženi priti. Ljudje iz Ain Sifnija bi nam jih izdali.«

»Kaj pa če so se Ain Sifniju izognili in neopaženi prišli mimo?»

Glej, luči se spet na levo pomičejo!»

»Emir, tvoje domnevanje utegne biti pravilno! Koj bom razposlal straže.«

»Jaz pa pojdem, da si tiste zvezde malo bliže pogledam. Ali imaš koga, ki kraj tod dobro pozna?«

»Seleka ti dam. Nihče ne pozna kraja bolje ko on.«

»Dober jezdec je, vodil me bo.«

Odhiteli smo v dolino. Kmalu smo našli Seleka, vzel si je konja, se oborožil in odjezdili smo po poti v Ain Sifni. Tudi Halef je moral z menoj. Nanj sem se lahko bolj zanesel ko na vse druge.

Na prvi višini smo se ustavili. Skrbno sem opazoval pokrajino, ki je v temi ležala pred menoj. Spet se je pojavilo sumljivo svetlikanje.

Opozoril sem nanj Seleka.

»Emir, to ni nobena zvezda!« je dejal tudi on.

»Pa tudi plamenice niso, te bi dajale večjo svetlobo. Svetiljke so.«

»Trdo do njih moram priti. Poznaš kraj dobro?«

»Zanesljivo te bom vodil! Poznam tod vsak kamen in vsak grm. Le trdo za menoj jezdi in konja drži visoko!«

Obrnil se je na desno ob potoku in v diru smo jezdili čez drn in strn. Huda pot je bila, pa v dobri četrti ure smo že dobro videli več luči. Nato so se nam skrile za bregom, ki je, kakor je Selek pojasnil, ležal pred nami. Pojezdili smo nanj in res koj zagledali pred seboj dolgo vrsto luči. Ljudje seve še niso bili videti in hipoma so tudi luči izginile v temni noči.

»Ali leži tam spet kak grič?« sem vprašal vodnika.

»Ne. Tam je ravnina.«

»Ali morebiti kaka globel, kaka dolina, v kateri bi bile luči izginile?«

»Tudi ne.«

»Kak gozd?«

»Da, emir!« se je spomnil. »Tam, kjer so luči izginile, leži majhen oljkov gozd.«

»Zelo dobro! Ti boš ostal pri konjih, s Halefom pa pojdeva dalje.«

»Gospod, vzemi tudi mene s seboj!« je prosil Selek.

»Živali bi nas izdale!«

»Privezali jih bomo.«

»Pa nekdo jih vsekakor mora stražiti, kajti moj vranec mi je vse predragocen, da bi ga samega pustil. Sicer pa se ti tudi ne znaš neslišno priplaziti do sovražnika!«

»Emir, saj bom znal!«

»Tiho bodi!« se je tedaj Halef vtaknil vmes. »Tudi jaz sem mislil, da se znam priplaziti v dûwâr in ukrasti najboljšega konja, pa ko sem moral pred effendijem prvokrat poskusiti, sem se sramoval kakor šolar. Toda potolaži se! Allâh ni hotel, da bi iz tebe postal martinček!«

Pustila sva konje in puške Seleku in šla peš dalje. Bilo je toliko svetlo, da se je na petdeset korakov za silo dalo videti človeka. Pred nama je ležala temna senca, od minute do minute se je večala in nazadnje se je razvil iz nje temen oljkov gozdič.

Ko sva bila še kakih pet minut hoda oddaljena, sem obstal in napeto poslušal. Nobenega glasu ni bilo čuti.

»Stopaj trdo za menoj!« sem naročil Halefu. »Tako, da bova oba v eni črti in da se bo videla samo ena postava!«

Imel sem le suknjič in hlače na sebi, oboje je bilo temne barve, s tarbûša pa sem si snel šâš — ruto —. Tudi Halef je bil temno oblečen. Težko naju je bilo v temi opaziti.

Neslišno sva stopala dalje in vlekla na ušesa.

Končno sva čula nekaj kakor pokanje suhih vej. Legla sva in se po trebuhu plazila dalje. Vse različneje sva slišala, kako so pokale veje.

»Suhe veje nabirajo in lomijo!« sem šepnil. »Morebiti bodo celò zanetili.«

»Dobro za naju!« je pripomnil Halef.

Prilezla sva na rob gozdiča, moške glasove je bilo slišati in hrzkanje konj. Pokazal sem na gost grm poleg naju in naročil Halefu:

»Ostani tukaj in počakaj name!«

»Gospod, ne zapustim te! S teboj pojdem!«

»Izdal bi me! Neslišno se priplaziti do nasprotnika je v gozdu zelo težko! Vzel sem te le s seboj, da mi kriješ umik. Ostani tu, tudi če slišiš streljanje. Le če bi te poklical, pridi takoj!«

»In če me ne pokličeš in se vobče ne vrneš?«

»Pa pridi za pol ure za menojo in poglej, kaj se mi je zgodilo.«

»Gospod, če te ubijejo, jih vse postrelim!«

Odlezel sem.

Pa nisem še prišel daleč, ko začujem povelje:

»Zanetite!«

Glas je bil kakih sto korakov oddaljen. Koj nato je zaprasketalo in med drevjem je posijal plamen.

Moj položaj ni bil preveč lahek.

»Naložite kamenja krož ognja!« je zapovedal isti glas.

Sijaj je izginil, najbrž so obložili ogenj s kamenjem. Lezel sem od debla do debla in za vsakim počakal, dokler se nisem prepričal, da me nisi opazili.

Na srečo je bila moja previdnost nepotrebna. Nisem bil v ameriških pragozdih in tile dobri ljudje niso niti najmanj slutili, da bi prišlo komu na misel, se plaziti krož njih.

Prilezel sem do stare oljke z debelimi koreninami, iz katerih je poganjalo celo grmovje mladik. Za deblom sta sedela dva turška častnika.

Previdno sem lezel h koreninam in legel med mladike. Zanimiv prizor sem gledal, vreden truda.

Zunaj pred gozdičem so stali štirje gorski topovi in k drevju je bilo privezано kakih dvajset mul, ki so je potrebovali za pripravo k topovom. Vojaki so ležali po tleh in se polglasno pogovarjali. Častnikoma pa se je zahotelo po kavi in po čibûku, dala sta zanetiti in že se je grela voda v kotličku nad ognjem. Eden je bil stotnik, debelušast človek, za las podoben srednjeevropskemu malomeščanskemu peku, ki si je za zabavo oblekel turške hlače. Drugi je bil poročnik, dolg, suh, postaren človek, podoben vaškemu pisarju, ki se hoče nekoliko »Turka igrati«.

Pravkar sta se pogovarjala. Dobro sem ju čul, trdo za njima sem ležal.

»Naši topovi so dobri!« je zagodel stotnik.

»Zelo dobri!« je zvesto pritrdil poročnik.

»Streljali bomo, vse bomo postreljali!«

»Vse!« je donelo v odmev.

»Velik plen bomo dobili!«

»Zelo velik plen!«

»Pogumno se bomo borili!«

»Zelo pogumno!«

»Povišani bomo!«

»Zelo visoko povišani!«

»In potem bova kadila perzijski tobak!«

»Tobak iz Širasa!«

»In pila kavo iz Arabije!«

»Kavo iz Mekke!«

»Jezidi morajo poginiti!«

»Vsi!«

»Ničvredneži!«

»Lopovi!«

»Nečistniki, hudobneži!«

»Pseta!«

»Pobili jih bomo!«

»Koj jutri zarana!«

»Seveda! Razume se!«

Čul in videl sem dovolj.

Zlezel sem iz grmovja in se splazil nazaj. Nazadnje sem stopal celò že po koncu, nad čimer se je Halef zelo čudil.

»Kdo je, gospod?«

»Turško topništvo. Pojdi! Ne smeva izgubiti časa!«

Šla sva h konjem, zajahali smo in naglo odjezdili v dolino Šejh Adi. Vkljub pozni uri je še vedno vrvelo živahno življenje po dolini. Nihče ni slutil, kako blizu je nevarnost.

Našel sem beja in kana v notranjem dvoru svetišča.

»Kaj si videl?« me je radovedno vprašal bej.

»Topove.«

»O —! se je prestrašil. »Koliko?«

»Štiri majhne gorske topove.«

»Kaj neki hočejo z njimi?«

»Obstreljevali bodo Šejh Adi, medtem ko bodo pešci napadli od Baadrija in Kalonija sem. Misel ni slaba, kajti iz gozdiča se da vsa dolina izlahka obstreljevati. Najtežavnejše je bilo, spraviti topove neopazeno čez višino. Naložili so je na mule.«

»Kaj pa sedaj, emir?«

»Daj mi koj šestdeset mož in nekaj svetiljk, pa boš v dveh urah imel topove in moštvo tukaj v dolini!«

»Ujete?«

»Ujete!«

»Emir, sto ljudi ti dam!«

»Dobro! Daj mi jih osemdeset in naroči jim, naj me počakajo pri potoku.«

Halef in Selek sta bila še pri konjih. Stopil sem k njima.

»Kaj bo storil Ali bej?« je vprašal Halef.

»Nič. Sami bomo storili, kar bo treba.«

»Na kaj misliš, gospod? Smeješ se! O, poznam te! Že vem! Šli bomo po topove!«

»Seveda! Pa rad bi opravil brez krvi. Zato sem si vzel osemdeset mož od Ali beja.«

Odjezdili smo k potoku. Ni nam bilo treba dolgo čakati, pa so prišli naročeni ljudje.

Poslal sem Seleka z desetimi ljudmi naprej, da bi bil varen pred vsakim iznenadenjem, z drugimi pa sem počasi jezdil za njimi.

Nemoteno smo prišli na višino, kjer je prej Selek čakal na naju s Halefom. Tam smo razjahali. Spet sem poslal nekaj mož naprej, deset sem jih pustil pri konjih, mi drugi pa smo previdno lezli dalje.

Pri gozdiču sem ustavil svojo četo in šel sam med drevje. Brez težave sem spet prilezel pod grčavo oljko. Vojaki so še vedno ležali v gručah po tleh in govorili, spali pa niso. Vojaška čuječnost in skorajšnji napad jim najbrž nista dala zaspati. Naštel sem s častnikoma vred 34 mož in se vrnil k svojim ljudem.

»Halef in Selek, pojdita po svoja konja! Jezdila bodeta okoli gozdiča in prišla na drugi strani v tabor Turkov. Ustavili vaju bodo. Povejta, da sta si zašla in da sta namenjena k slovesnostim v Šejh Adi. Zamotila jih bodeta, da bomo mi laže prišli bliže. Vse drugo je naša stvar. Pojdita!«

Svojo četo sem razdelil v dva dela, vsak bi naj od svoje strani obkolil gozdič. Dal sem jim še potrebna navodila in nato sem legel ter se po vseh štirih plazil dalje.

Kmalu sem pustil druge, ki niso bili vajeni naporega plazenja, za seboj, prilezel do oljke in počenil v grmičje. Ogenj je še gorel, častnika pa sta kadila in pila kavo.

»Šejh Adi je hudobno gnezdo!« je pravil stotnik.

»Čisto hudobno!« je pritrdil poročnik.

»Ti ljudje molijo vraga!«

»Vraga! Allâh naj jih razseka in pomečka!«

»To bomo mi poskrbeli!«

»Da! Mi jih bomo raztrgali!«

Tedaj so ob robu gozdiča zapela kopita.

Poročnik je dvignil glavo.

»Nekdo prihaja!«

Tudi stotnik je poslušal.

»Kdo bi neki bil?«

»Dva jezdeca sta! Dobro ju čujem.«

Vstala sta. Tudi vojaki so vstali.

V svitu ognja sta se pojavila Halef in Selek. Stotnik je stopil k njima in potegnil sabljo.

»Stojta! Kdo sta?«

Turki so ju obkolili. Halef jih je z višine svojega konja gledal z obrazom, ki mi je povedal, da prav tako misli o njih kakor jaz.

»Kdo da sta, sem vprašal?« se je zadril stotnik.

»Človeka,« je povedal Halef.

»Kaka človeka?«

»Moška.«

»Kaka moška?«

»Jezdeca.«

»Vrag vaju zadavi! Odgovarjajta pošteno, sicer vaju dam batinati! Torej še enkrat, kdo sta?«

»Jezida,« je povedal Selek malodušno.

»Jezida —? Aha! Odkod?«

»Iz Mekke.«

»Iz Mekke —? Ali tudi v Mekki živijo vragomolci?«

»Točno petsto tisoč jih je.«

»Allâh akbar! Allâh je usmiljen in da rasti plevel tudi med pšenico! Kam jezdit?«

»V Šejh Adi.«

»Hm! Aha, torej vaju imamo! In kaj hočeta tam?«

»Tam obhajamo velik praznik.«

»Vem. Plešete in pojete z vragom! In molite petelina, ki ga je rodil ogenj džehenne! Razjahajta! Moja ujetnika sta!«

»Ujetnika —? Kaj pa sva zagrešila?«

»Vragova sinova sta, tepena bodeta, da vaju vrag zapusti! Doli s konjev!«

Potegnili so ju s konjev.

»Izročita orožje!«

Vedel sem, da Halef tega nikdar ne bo storil. Pogledal je proti ognju in dvignil sem glavo toliko, da me je mogel videti. Iz rahlega šuštenja zadaj v gozdu sem posnel, da so moji ljudje tabor že popolnoma obkolili.

Pomirjen je Halef nadaljeval:

»Orožje? Poslušaj, jüzbaši, nekaj bi ti rad povedal!«

»Kaj?«

»Le tebi in mülâzimu smem povedati.«

»Nama ni treba ničesar povedati!«

»Pa je važno, zelo važno!«

»Kaj bi rad?«

»Poslušaj!«

Šepnil mu je nekaj na uho in koj je stotnik stopil za korak nazaj in mnogo spoštljiveje gledal svoja ujetnika. Pozneje sem zvedel, da mu je rekel: »Vajino mošnje zadeval!«

»Res?« je vprašal stotnik.

»Res je!«

»Boš molčal o tem?«

»Ko ģrob!«

»Prisezil!«

»Kako naj prisežem?«

»Prisezi pri Allâhu in pri bradi —. Ne, saj sta Jezida! Prisezi mi pri vragu, ki ga molite!«

»Dobro! Vrag vedi, da ne bom pozneje ničesar povedal!«

»Ampak raztrgal te bo, če si se zlagal! Pojdi, mülâzim, pojdiva, vidva!«

Vsi štirje so stopili k ognju pod oljko, čisto blizu mene.

»Torej —?« je začel stotnik.

»Izpusti naju! Plačala boval!«

»Imata denar?«

»Imava!«

»Pa tisti vajin denar je že moj! Moja ujetnika sta in vse, kar imata, je moje!«

»Pa ne boš našel najinega denarja! Iz Mekke prihajava in na takem dolgem potovanju mora človek denar dobro shraniti!«

»Našel ga bom!«

»Ne boš in če naju tudi ubiješ! Vragomolci znajo napraviti denar neviden.«

»Allâh je vseveden!«

»Pa ti nisi Allâh!«

»Ne smem vaju izpustiti!«

»Zakaj ne?«

»Izdala bi nas!«

»Izdala? Kako to?«

»Ali ne vidita, da smo na bojnem pohodu!«

»Ne bova vas izdala.«

»Če pa pravita, da sta v Šejh Adi namenjena! Povedala bodeta, da smo tu v gozdu.«

»Torej ne smeva v Šejh Adi?«

»Ne.«

»Pa naju pošlji drugam!«

»Pojdita v Baaweizo in tam počakajta dva dni!«

»Dobro!«

»In koliko plačata?«

»Koliko zahtevaš?«

»Petnajst tisoč piastrov bo vsak plačal.«

»Gospod, revna romarja sva! Toliko nimava.«

»Koliko pa imata?«

»Kvečjemu petsto piastrov ti lahko dava.«

»Petsto —? Lopova! Goljufala bi me rada!«

»Morebiti spraviva šeststo vkup.«

»Dvanajst tisoč piastrov bodeta plačala pa niti pare manj! To vama prisegam pri preroku! In če ne plačata, vaju dam tepsti, dokler ne izročita denarja! Pravita, da znata denar neviden narediti, torej imata dovolj denarja s seboj. Jaz pa imam čudodelno sredstvo, da ga znam spet vidnega narediti.«

Halef se je naredil, kot da se je silno prestrašil.

»Res ne daš ceneje?«

»Niti za paro ne!«

»Torej bova pač plačala.«

»Vidiš! Lopova sta! Saj sem vedel, da sta bogata!
Ne samo dvanajst tisoč, petnajst tisoč bodeta dala!«

»Oprosti, gospod, to je premalo!«

Stotnik je osupel gledal malega Halefa.

»Kako misliš to, lopov?«

»Mislim, da je vsak izmed naju več vreden kot
petnajst tisoč piastrov. Dovolj, da ti dava petdeset
tisoč!«

»Človek, si nor?«

»Ali pa recimo sto tisoč!«

Jüzbaši je ves nem gledal Halefa pa spet svojega
slokega mülâzima in dejal:

»Mülâzim, kaj praviš?«

Mülâzim je zijal z odprtimi ustmi in prostodušno
odgovoril:

»Nič, prav nič ne pravim!«

»Jaz tudi nič! Ti ljudje so strašno bogati!«

Obrnil se je spet k Halefu.

»Kje imata denar?«

»Imava nekoga s seboj, ki bo za naju plačal. Pa
ti ga še ne moreš videti.«

»Allâh naj nas čuva! Vraga misliš?«

»Ali naj pride?«

»Ne ne, nikar! Jaz nisem Jezid! Ne znam go-
voriti z vragom. Umrli bi od strahu.«

»Ne boš, ker vrag bo imel podobo človeka. Glej
tamle!«

Že med pogovorom sem zlezal iz grma, pri zad-
njih Halefovih besedah pa sem z dvema naglima ko-
rakoma planil k častnikoma. Prestrašena sta odsko-
čila, eden na desno, drugi na levo. Ker pa moja zu-
nanjost le ni bila tako strašna, sta obstala in nema
strmela vame.

»Jüzbaši,« sem začel, »vse sem čul, kar sta go-
vorila! Rekla sta, da je Šejh Adi hudobno gnezdo!«

Globoko sta zasopla.

»Rekla sta, naj Allâh tiste ljudi razseka in pomečka.«

»O —! O —!«

»Rekla sta, da bodeta te ničvredneže, lopove, nečistnike, hudobneže in pse pobila in dobila mnogo plena.«

Poročnik je bil polmrtev od strahu, stotnik pa ni znal druga ko stokati.

»Povišana bi rada bila in tobak iz Širasa bi rada kadila.«

»Vse ve —!« je zasopel stotnik.

»Da, vse vem! Povišal vaju bom! Ali veš, kam?«

Odkimal je.

»V Šejh Adi, k tistim nečistnikom in ničvrednežem, ki sta jih hotela pobiti. In sedaj povem vama, kar sta malo prej rekla temale dvema. Moja ujetnika sta!«

Vojaki so stali v tesni gruči in niso vedeli, kaj se godi. Na moj migljaj so planili Jezidi iz zasede in jih obkolili. Vsi so bili osupli, nobeden se ni branil. Le častnika sta takoj razumela položaj in segla za pas po samokrese.

»Stojta!« sem vzkliknil in tudi sam prijel za samokres. »Kdor prime za orožje, dobi kroglo!«

»Kdo si ti?« me je vprašal stotnik.

Kar potil se je. Skoraj smilil se mi je. Njegovo povišanje je s plenom vred splavalo po vodi —.

»Vajin prijatelj sem in zato nočem, da bi vaju Jezidi postrelili. Oddajta orožje!«

»Orožje potrebujemo sami!«

»Čemu?«

»Topove moramo braniti!«

Nasmejal sem se tej brezmejni naivnosti.

»Ne bojta se!« sem jo tolažil. »Topove bomo že mi branili!«

Malo smo se še prerekali, pa končno so Turki oddali orožje.

»In kaj bo sedaj z nami?« je skrbelo stotnika.

»To zavisi popolnoma od vašega obnašanja. Morebiti vas vse postrelimo, morebiti pa bomo usmiljeni, če ubogate.«

»Kaj naj storimo?«

»Predvsem boš po resnici odgovarjal na moja vprašanja.«

»Vprašaj!«

»Ali prihaja še več čet za vami?«

»Ne.«

»Ste res sami tu?«

»Da.«

»Torej je miralâj Omar Amed nesposoben človek! V Šejh Adiju je zbranih več tisoč oboroženih ljudi, on pa pošilja nad nje štiri topove in trideset mož! Ta človek menda misli, da bo ujel in pobil Jezide kakor muhe! Katera povelja ste dobili?«

»Topove bi naj neopaženo spravili v dolino.«

»In potem?«

»In potem bi naj šli ob robu potoka navzgor ter se ustavili pol ure od Šejh Adija.«

»Dalje!«

»In tam bi naj počakali na miralâjevega sela. Potem bi naj prodrli do doline in obstreljevali Jezide.«

»Prodirate lahko! Prodrli bodete celò dalje ko samo do vhoda v dolino. Streljali pa bodo drugi.«

Vdali so se v svojo usodo. Turek je fatalist, njegova usoda je zapisana v knjigi življenja —.

Postavili smo jih v strnjeno vrsto in Jezidi so jih odvedli. Topove smo zložili na mule in močna straža jih je odpeljala za nami.

Tudi mi smo zajahali in odjezdili v dolino Šejh Adi. Pol ure pred dolino sem pustil topove pod varstvom dvajsetih mož. Tam bi naj počakali na miralâjevega sela.

V.

Daritev pira Kameka.

Vest o našem pohodu se je hitro raznesla in že pri vходу v dolino so nam prišle radovedne gruče romarjev naproti. Prenehali so tudi s streljanjem pri svetišču, hoteli so slišati, če bi bilo prišlo s Turki do resnega spopada.

Tudi Ali bej nam je prišel naproti.

»Končno prihajaš!« se je razveselil. Pa v skrbeh je pristavil: »Ampak — brez topov —! In ljudi ti manjka!«

»Niti enega ne manjka, niti ranjen ni nobeden.«

»Kje pa so?«

»S Halefom in s Selakom pri topovih, ki sem jih pustil zunaj pred dolino.«

»Zakaj?« se je čudil.

»Jüzbaši mi je povedal, da mora iti ob potoku pol ure navzgor in se tam ustaviti ter počakati njegovega sela. In potem bi naj prodiral dalje in ob-streljeval Šejh Adi. Ali imaš ljudi, ki se razumejo na turške topove?«

»Dovolj jih imamo!«

»Pošlji jih ven k topovom! Naj menjajo s Turki obleko, naj ujamejo miralâjevega sela in koj oddajo strel. Strel bo za nas znamenje, da je sovražnik blizu in obvarovani bomo nenadnega napada. Kaj boš storil z ujetniki?«

»Poslal jih bom v stran in jih strogo zastražil.«

»V dolini Idiz?«

»Ne. Zanjó ne sme nihče zvedeti, ki ni Jezid. Pa

v bližini je še ena soteska, tja bom spravil ujetnike. Nekaj ljudi zadostuje, da jih stražijo. Pojdi!»

Peljal me je na svoj dom in žena mi je postregla z obilno večerjo. Sam pa je odšel, da poskrbi glede ujetnikov. Izbral je četo šolanih topničarjev izmed svojih ljudi, jih preoblekel v turške kroje in jih poslal k topovom.

Zvezde so že bledele, ko se je vrnil.

»Si pripravljen, emir, da pojdeš z menoj?«

»Kam?«

»V dolino Idiz.«

»Dovoli, da ostanem tukaj!«

»Ali se hočeš udeležiti boja?«

»Ne.«

»Bi torej samo rad vedel, ali smo pogumni?«

»Ne pojdem z vami v Idiz, tukaj pri svetišču bom ostal.«

»Emir, kaj neki misliš —!«

»Mislím, da je tako najbolje.«

»Ubili te bodo!«

»Ne. Pod varstvom padišaha in mutasarrifa sem.«

»Pa si naš prijatelj! In topove si jim vzeli! Če te dobijo, te stane življenje in noben potni list ti ne bo pomagal!«

»Kdo me bo pa izdal Turkom? Ostal bom tu s Halefom in bulúk eminijem, pa je! Tukaj bom morebiti lahko več storil za vas, ko pa če bi se boril v vaših vrstah.«

»Morebiti govoriš prav. Pa mi bomo streljali na Turke in utegne te zadeti kaka naša krogla!«

»Tega ne verjamem. Ne bom se izpostavljaj vašim kroglam.«

Tedaj so se vrata odprla in neki Jezid je vstopil. Bil je od straže, ki jo je razpostavil Ali bej.

»Gospod,« mu je javil, »umaknili smo se! Turki so že v Baadriju in čez uro bodo tukaj.«

»Vrni se!« mu je naročil bej, »in povej svojim

ljudem, naj ostanejo blizu Turkov! Pa videti se jim ne smejo datil!»

Stopili smo pred hišo. Ženske in otroci so odhajali mimo nas za svetišče in po strmini navzgor po poti v dolino Idiz.

Drugi sel je prihitel in javil:

»Gospod, Turki so zapustili Kaloni in korakajo skozi gozdove! V eni uri utegnemo biti tukaj.«

»Postavite se onstran prve doline in umaknite se, ko pridejo! Gori na strmini vas bodo naši pričakovali.«

Mož je odšel in za njim je čez nekaj časa odšel tudi bej.

Stal sem ob hiši. Mimo so prihajale zadnje gruče žensk in otrok. Za njimi pa so prišli v dolgih vrstah možje peš in na konjih. Niso pa šli po strmini proti Šejh Adiju, ampak so zasedli višine proti Baadriju in Kaloniju. V dolini so ugašale luči, le stolpa sta še samotno plamtela.

Skoraj prazna je bila že dolina, pripravljena na sprejem Turkov. Sam sem bil. Bulûk emini je spal na strehi, Halefa pa še ni bilo nazaj.

Precej časa sem sameval, ko so zadonela kopita. Halef je prihajal. Prav tedaj je nekje spodaj v dolini bobneče zaprasketalo.

»Kaj je to?« sem vprašal Halefa, ki je pravkar razjahal.

»Drevesa podirajo. Ali bej je naročil. Iz debel bodo napravili branike in zaprli dolino, da zavarujejo topove pred Turki.«

»Dobra misel! In kje je tistih dvajset mož?«

»Eni so šli drevesa podirati, drugi so ostali pri topovih. Bej je še novih trideset poslal, da krijejo topove.«

»Torej skupaj petdeset mož. Ti že vzdržijo napad.«

»In kje so ujetniki?« je vprašal Halef.

»Odšli so, strogo zastraženi.«

»In tile: možje že odhajajo na postojanke?«

»Da.«

»In mi?«

»Ostanemo. Radoveden sem na obraze Turkov, ko bodo zapazili, da so prišli v past.«

Halef je bil zadovoljen. Gotovo je tudi njega mikal v boj, pa mislil si je, da bo spodaj v dolini še nevarnejše ko gori na postojankah.

»Kje je Ifra?« je vprašal.

»Spi na strehi.«

»Zaspanec je, gospod! Zato mu je dal njegov stotnik osla, ki vso noč vpije. Ali ve, kaj se pripravlja?«

»Mislim, da ne. Mu ni treba vedeti, koliko sva midva pri tem boju udeležena. Razumeš!«

Ali bej se je vrnil po konja. Spet me je silil, naj se umaknem v Šejh Adi. Pa zaman. Končno se je odpravil, mi želel, da se mi nič hudega ne bi pripetilo in čisto resnobno obljubil, da bo dal vseh tisoč petsto Turkov postreliti, če mi kaj žalega storijo. Prosil me je tudi, naj položim na streho veliko belo rjuho, ki je visela v sobi. Z višine se je na streho dobro videlo in dokler bi rjuha ležala na strehi, bi vedel, da je vse v redu. Če bi jo pa odstranil, bi mu bilo to v znamenje, da mi preti nevarnost in bi mi koj poslal pomoč.

In nato je odjezdil, zadnji svojih ljudi.

Nebo je bledele, dan se je delal. Že sem razločeval vejevje dreves, če sem pogledal kvišku. V stenah so odmevala kopita bejevega konja. Ker je moral tudi Selek oditi, sem bil res čisto sam s svojima služabnikoma v skrivnostni dolini, posvečeni še skrivnostnejšim obredom.

Pa sem bil res sam?

Ali niso prihajali koraki tamle iz malega, solncu posvečenega svetišča?

Dolga, bela postava je stopila na prosto, velik, suh, dostojanstven mož je bil. Dolga črna brada mu je visela na prsi, beli lasje so mu valovali na ramena.

Spoznal sem ga. Pir Kamek je bil.

Ozrl se je naokoli, pa zagledal mene pred bejevo hišo. Stopil je bliže.

»Ti tukaj —?« je vprašal skoraj s trdim glasom.

»Zakaj nisi šel z bejem?«

»Ker ostanem tukaj.«

»Ostaneš? Zakaj?«

»Ker vam tukaj lahko več koristim ko drugje.«

»Mogoče, emir, pa ti bi vkljub temu moral oditi!«

»Prav tako lahko tudi jaz tebe vprašam, zakaj nisi šel z drugimi!«

»Ostal bom.«

»Zakaj?«

»Nisi videl tamle tiste grmade?« je dejal mračno.

»Tista me zadržuje.«

»Zakaj?«

»Ker je prišel čas, da opravi daritev, ki sem radi nje dal grmado nakopičiti.«

»Turki te bodo motili!«

»Ne. Celò sami mi bodo prinesli dar, ki ga bom daroval. Današnji dan bo najimenitnejši mojega življenja.«

Skoraj da me je streslo ob njegovem grozečem, votlem glasu.

Premağal sem svojo grozo in mirno vprašal:

»Ali nisi dejal, da bi rad danes govoril z menoj o svoji knjigi, ki mi jo je Ali bej posodil?«

»Bi te veselilo in ti koristilo?«

»Seveda!«

»Emir, ubog duhoven sem in le troje imam: svoje življenje, svojo obleko in pa knjigo, ki o njej govoriš. Pa to troje je moja last. Svoje življenje vračam Vsemogočnemu in Usmiljenemu, ki mi ga je posodil, svojo obleko prepuščam sili narave, v kateri bo pokopano tudi moje telo, knjigo pa darujem tebi, da bo moj duh govoril s teboj, ko naju bodo časi, dežele, morja in svetovi že davno ločili.«

Ali so bile njegove besede le izliv orientalske bujne domišljije? Ali pa je morebiti res govorila iz njih slutnja bližnje smrti? Zazeblo me je in nisem se mogel ubraniti neprijetnim mislim.

»Pir Kamek, tvoj dar je predragocen! Skoraj da ga ne morem sprejeti!«

»Emir, ljubim te! Dobil boš knjigo in če bodo tvoje oči gledale besede, ki jih je zapisala moja roka, tedaj misli na zadnjo besedo, ki jo bo moja roka zapisala v knjigo krvave zgodovine Jezidov, zaničevanih in preganjanih!«

Nisem se mogel ubraniti, objel sem ga.

»Hvala ti, pir Kamek! Tudi jaz te ljubim in kadar bom knjigo odprl, bo stopila pred mene tvoja postava in čul bom spet besede tvojih ust, ki si mi jih govoril.

Sedaj pa moraš zapustiti Šejh Adi, dokler še ni prepozno!«

»Glej tamle svetišče! V njem leži pokopan on, ki je bil preganjan in umorjen. Nikdar ni bežal. Ali ne stoji tudi v vaši sveti knjigi, da naj se ne bojimo tistih, ki morejo le telo umoriti, duše pa ne? Ostal bom, ker vem, da mi Turki ne morejo škodovati. In če me ubijejo, kaj zato? Ali se ne dvigne kapljica k solncu? Ali ne zatone vsak večer eš-šems, svetlo solnce, da vsako jutro spet izide? Ali ni smrt vhod v čistejši, sijajnejši svet? Ali si kedaj čul, da je Jezid o kom dejal: 'Umril je'? Le spremenil se je, bo rekel. Kajti ni ne smrti ne groba, ampak le življenje, samo življenje. Zato tudi vem, da te bom spet videl!«

Po teh besedah je odšel in izginil za zidom svetišča.

Zamišljen sem šel v hišo in stopil na streho. Glasove sem čul. Halef in Ifra sta se pogovarjala.

»Čisto sam« je popraševal Ifra.

»Da.«

»In kam so drugi odšli, tisoči in tisoči?«

»Kdo ve!«

»Pa zakaj so odšli?«

»Pobegnili so.«

»Pred kom?«

»Pred vami!«

»Pred nami? Hadži Halef Omar, ne razumem te!«

»Torej ti bom jasneje govoril. Pobegnili so pred tvojim mutasarrifom in pred tvojim miralâjem Omar Amedom.«

»Pa zakaj neki?«

»Ker bo miralâj prišel in napadel Šejh Adi.«

»Allâh akbar, Allâh je velik in mutasarrifova roka je mogočna! Povej, ali naj ostanem pri našem effendiju, ali pa naj se borim ob strani miralâja?«

»Pri naju moraš ostati!«

»Hamdulillâh! Kajti dobro mi je pri emirju, ki ga moram čuvati!«

»Ti —? Kedaj si ga pa ti že čuval?«

»Vse dni sem, odkar potuje pod mojim varstvom!«

Halef se je nasmejajal.

»Da, ti si mož za to! Ali veš, kdo je varuh emirja?«

»Jaz vendar!«

»Ne, jaz!«

»Ali ga ni mutasarrif meni v varstvo izročil?«

»Ali se ni on sam podal pod moje varstvo? In kdo velja več, effendi ali tvoj ničvrednež, ki mu praviš mutasarrif?«

»Halef Omar, drži jezik za zobmi! Če bi tvoje besede mutasarrifu povedal —!«

»Misliš da se ga bojim? Jaz sem hadži Halef Omar aga ben hadži Abu 'l-Abbâs ibn hadži Dawûd al-Gosarâ!«

»In jaz sem Ifra, bašibozûk padišaha, ki me je za moje junaštvo imenoval za bulûk eminija! Za tebe skrbi le eden sam človek, za mene pa padišah in vsa država, ki jo imenujemo osmansko.«

»Bi le rad vedel, kako korist imaš od tiste skrbi!«

»Kako korist? Povedal ti bom! Petintrideset piastrov dobivam mesečne plače, dnevno dva funta kruha, 17 lotov mesa, tri lote masla, pet lotov riža, lot soli, poldrugi lot prikuhe in še milo, olje in mazilo za čevlje povrh.«

»In za to opravljaš junaška dela?«

»Da! Velika in slavna junaška dela!«

»Bi jih rad videl, tista tvoja velika in slavna junaška dela!«

»Kaj —? Ne verjameš? Ali nisem morebiti izgubil svojega nosu, ki ga nimam več? To je bilo namreč pri nekem prepiru med Druzi in Maroniti na Libanonu. Poslali so mene, da priborim postavi spoštovanje in da poskrbim za red. Prišlo je do bojev. Ko divji sem sekaj krog sebe. Tedaj je nekdo zamahnil proti meni. Umaknil sem se in udar je mesto moje glave zadel moj n —.

Oooooo —! Aaaaa —! Kaj pa je to bilo?«

»Res, kaj je to bilo? Strel iz topa je bil!«

Halef je prav povedal. Res je bil strel iz topa, ki je pogumnega eminija prestrašil in ga prikrajšal za konec njegove slavne zgodbe. Naši topničarji so dali znamenje, da so ujeli polkovnikovega sela.

Koj sta prihitela Halef in bulúk eminî k meni.

»Effendi, streljajol!« je vzkliknil Halef in pripravljaval pištolo.

»S topovil!« je važno pridjal Ifra.

»Lepo! Pojdita po konje in jih spravita na dvorišče!«

»Tudi mojega osla?«

»Da. Potem pa zaprta vrata.«

Vzel sem rjuho in jo razgrnil po strehi. Nato sem si dal prinesti odeje in sem legel nanje, pa tako, da me od spodaj niso mogli videti. Halef in bulúk eminî sta pozneje sedla blizu mene.

V tem se je popolnoma zdanilo. Megla se je dvignila iz doline, pa luči na svetišču so še vedno

gorele in v bledi jutranji svetlobi neprijetno bodle v oči.

Minilu je pet, minilo je deset minut napetega pričakovanja.

Tedaj je zunaj nekje na pobočju Baadrija razrezgetal konj in še eden. In tretji mu je odgovoril od druge strani. Turki so torej obenem ob obeh strani prodirali v dolino. Polkovnikova povelja so se točno izvrševala.

»Prihajajo!« je dejal Halef.

»Da, prihajajo!« je pritrdil Ifra. »Toda kaj pa če nas bodo imeli za Jezide in nas ubili —?«

»Potem pošlješ svojega osla ven in koj te bodo spoznali, da si v službi osmanske države!«

Konjice še ni bilo blizu, sicer bi bili slišali topotanje konj. Rezgetali so le konji častnikov. Polagoma, izprva rahlo, pa vse močnejše, je prihajal od vhoda v dolino drug glas, umerjen korak številnih čet. Nato je bilo slišati govorjenje in dve minuti pozneje je zadonel vojaški korak pred hišo.

Dvignil sem glavo in pogledal na cesto.

Kakih dvesto Arnautov je bilo, velike, lepo zrastle postave z divjimi obrazi. Alâj eminî jih je vodil in dva jüzbašija. V sklenjenih vrstah so korakali skozi dolino. Za njimi je prišla četa bašibozûkov, ki so se koj razkropili na desno in levo, iskat nevidne prebivalce doline. Nato je prišla četa samih častnikov, dva jüzbašija, dva alâj eminija, dva bimbašija — bataljonska poveljnika —, kajmakâm — podpolkovnik —, več kol agasijev — štabnih častnikov —, in na čelu vsem dolg, slok človek z izredno robatim, oglatim obrazom, v blestečem se kroju polkovnega poveljnika.

»Tisti je miralâj Omar Amed,« je razlagal Ifra s spoštljivim glasom.

»In kdo je tisti človek poleg njega v civilni obleki?«

Polkovniku ob strani je namreč jezdil človek z nenavadnimi potezami v obrazu. Vem, da se ne sme človeka primerjati z živaljo, pa dejstvo je, da obrazi nekaterih ljudi nehote spominjajo na živali. Videl sem opičje, pasje, mačje obraze, pri pogledu na nekatere obraze sem nehote koj mislil na vola, na osla, na sovo, na lisico ali pa na medveda. In čudno, da se držanje, hoja, izraževanje, obnašanje in vobče vsi življenski pojavi takega človeka točno ujemajo z navadami tistih živali, katerim so v obrazu podobni.

Obraz človeka, ki je jezdil ob polkovniku, je bil čisto podoben glavi ptice-roparice.

»Tisti je môsulski makredž, zaupnik muta-sarrifov,« je povedal bulûk emini.

Makredž je predsednik sodnega dvora. Kaj je imel predsednik sodnega dvora z vojsko opraviti —?

Nisem imel časa za ugibanja, kajti prav tedaj je zagrmel strel iz topa in koj nato še eden. Divje tuljenje, kričanje in vpitje je zadonelo in čulo se je topotanje bežečih ljudi.

Častniki so se ustavili prav pred hišo.

»Kaj je to bilo?« je vzkliknil miralâj.

»Dva strela iz topa,« je povedal makredž.

»Čisto pravilno!« je posmehljivo dejal polkovnik.

»Častnik bi bil težko našel tak točen odgovor.

Toda, pri Allâhu, kaj pa naj to pomeni?«

Arnauti, ki so pravkar odkorakali mimo, so v največjem neredu in kriče pribežali nazaj. Mnogi so bili ranjeni, vsi pa silno prestrašeni.

»Stojte!« je zagrmel polkovnik. »Kaj se je zgodilo?«

»Z granatami so streljali na nas. Alâj emini je padel in eden jüzbašijev tudi. Drugi je ranjen.«

»Allâh naj jih ubije! Na lastne ljudi streljajo! Do smrti jih dam bičati! Nasr aga, jezdi naprej in pojasni jim položaj!«

Štabni častnik, ki mu je veljalo povelje, je bil tisti Nasr aga, ki sem ga ujel pri potoku v Baadriju in

mu vrnil svobodo. Obrnil je konja, odjezdil, pa se koj spet vrnil.

»Gospod, niso naši, ki streljajo, ampak Jezidi. Pustili so me blizu in mi sami to povedali.«

»Kje pa so naši topovi?«

»V njihovih rokah so. Z našimi topovi so streljali. Odvzeli so jih po noči našemu jüzbašiju.«

Polkovnik je grdo zaklel.

»Drago mi bo plačal svojo neumnost, lopov! Kje je?«

»Ujet z vsemi drugimi vred.«

»Ujet? Z vzemi? Torej se ni branil?«

Sunil je konju ostroge med rebra, da se je zravnal na zadnjih nogah, in je vprašal:

»Kje tičijo Jezidi, vragomolci, džauri vseh džaur-rov? Poloviti sem jih hotel, bičati, pobiti, pa nobe-nega ni videti! Kam so izginili? Poiščite jih!

Najprvo pa mi pripeljite topove nazaj! Čete iz Diarbekra so strnjene. Naprej z njimi! In za njimi čete iz Kerkuka!«

Nasr aša je odhitel in diarbekrski pešci so se premaknili. Polkovnik je stopil na stran, korakali so mimo njega. Več nisem videl, izginili so za ovinkom. Pa čez dobro minuto je zagrmel strel in še drugi in tretji in četrti in potem se je ponovil prejšnji prizor. Vojaki so pribežali nazaj, mnogi so bili ranjeni. Mrtvi in težko ranjeni so ostali na bojišču.

Polkovnik je pognal konja med nje in jih tepel s sabljino ploskvo.

»Stojte, strahopetneži! Sicer vas lastnoročno pošljem v džehenno! Ašasi, dragonci, naprej!«

Pribočnik je odhitel. Begunci so se polagoma zbirali in bašibozuki so prihajali javljat, da so hiše prazne.

»Razderite gnezdo! Požgite vse! Poiščite sle-dove! Vedeti moram, kam so se ti džauri skrili!«

Za mene je prišel čas, da se oglasim, če sem vobče hotel komu kaj koristiti.

»Halef, če mi bo pretila nevarnost, vzemi rjuho s strehe! To je znamenje za beja.«

Po teh besedah sem se zravnal. Koj so me opazili.

»Ah —!« je vzkliknil miralâj. »Tamle gori je že eden! Pridi doli, ti pasji sin! Vedeti moram, kam so se skrili!«

Pokimal sem in stopil nazaj.

»Halef, zakleni vrata za menoj in nikogar ne pušči noter brez mojega dovoljenja! Če te pokličem, mi koj odpri!«

Šel sem po stopnicah in pred hišo. Vrata so se zaprla za menoj. Koj so me častniki obkolili.

»Črv, ki si, odgovarjaj na moja vprašanja! Sicer te dam zaklati!« me je nahrulil polkovnik.

»Črv?« sem mirno vprašal. »Vzemi in beri!«

Ošinil me je z jeznim pogledom, pa vendar vzel potni list. Ko je zagledal pečat, si ga je pritisnil na čelo, pa površno in skoraj prezirljivo, in prebral vsebino.

»Ti si Frank?«

»Nemec.«

»Vseeno! Kaj počenjaš tu?«

»Prišel sem proučevat šege in navade Jezidov,« sem odgovoril in spet shranil potni list.

»Čemu to? Kaj mene briga tvoj budjeruldi padišahin! Si bil pri mutasarrifu v Môsulu?«

»Da.«

»Imaš od njega dovoljenje, da smeš tod hoditi?«

»Da. Tule je.«

Dal sem mu priporočilo môsulskega paše, prebral ga je in mi ga vrnil.

»Dobro! Ampak —.«

Umolknil je. Na pobočju doline so zaprasketale puške in topot številnih konj se je čul.

»Šejtân! Kaj je tam gori?«

Vprašanje je veljalo napol meni, odgovoril sem torej:

»Jezidi so. Obkoljen si! In vsak odpor je zaman.«

Zravnal se je na sedlu.

»Pes!« me je nahrulil.

»Pusti to besedo, miralâj! Še enkrat jo povej, pa grem!«

»Ostal boš!«

»Kdo me bo držal? Vedi, da nisem vaje, ubogati miralâjevih povelij! Pokazal sem ti, pod čigavim varstvom da potujem in če to ne bo pomagalo, si bom sam pomagal.«

»Ah —!«

Dvignil je roko, da bi me udaril.

Skočil sem med konje, vrata so se odprla in komaj da sem jih zaloputnil za seboj, že je zaškrtala krogla v lesu. Polkovnik je streljal name.

»To je veljalo tebi, gospod!« je v skrbeh rekel Halef.

»Pojdi z menoj!«

Še ko sva stopala po stopnicah, sva čula od zunaj divje vpitje in topotanje konj. Ko sem prišel na streho, je pravkar izginila za oglom zadnja vrsta konjice v boj.

Blazno je bilo, kar je polkovnik počenjal. Gonil je svoje ljudi naravnost pred topove, ki jih je mogel zajeti le z bočnim napadom pešcev. Mož vobče ni vedel, v kakem položaju da se nahaja, in sreča je bila zanj, da Ali bej ni hotel brez potrebe krvi prelivati. Kajti pri svetišču in ob vznožju strmine so stali Turki tako nagosto, da bi bila vsaka krogla zadela.

Spet so zažrmeli topovi, granate so gotovo strašno mesarile med konjico. Res so koj nato pribežali po dolini bežeči jezdec na konjih in peš ter prazni konji.

Polkovnik je bil čisto trd od jeze, pa menda se mu je končno le zasvetilo, da ni prav, kar počenja. Zapazil me je na strehi in mi mignil. Vstal sem.

»Pojdi doli!«

»Čemu?«

»Vprašati te moram!«

»Da boš spet streljal na mene!«

»Ni veljalo tebi.«

»Dobro! Pa vprašaj! Odgovarjam ti lahko tudi odtod, čisto dobro me boš čul. Toda, —« pri tem sem mignil Halefu, ki me je takoj razumel, »vidiš tegale človeka? Moj sluga je, puško ima v rokah in na tebe bo meril. Če se dvigne le ena sama cev proti meni, te bo ustrelil, miralâj, in potem bom prav tako rekel kakor ti prej, da ni veljalo tebi.«

Halef je pokleknil trdo na rob strehe in nameril puško na polkovnikovo glavo. Polkovnik je prebledel, ali od jeze ali od strahu, tega ne vem.

»Vzemi puško proč!« je zapovedal.

»Ostala bo!«

»Človek, več nego dvatisoč vojakov imam pri sebi, zdrobim te lahko!«

»Jaz pa imam le tega enega samega, pa te z enim samim migljajem lahko pošljem k tvojim očetom.«

»Moji ljudje bi me strašno maščevali.«

»Mnogo bi jih padlo, preden bi prišli do mene. Sicer pa stoji kroginkrog tebe nad štiri tisoč oboroženih mož, z lahkoto vas v pol uri vse uničijo.«

»Koliko praviš da jih je?«

»Štiri tisoč. Poglej tja gor! Ali vidiš glavo pri glavi? In tamle stopa s hriba človek, ki maha z belo ruto. Bej baadrijski ga je nedvomno poslal in se hoče s teboj pogajati. Odposlanec je, sprejmi ga, kakor je običaj, in skrbi, da se bo nedotaknjen vrnil k svojem ljudem!«

»Ne potrebujem tvojih nauk! Upornik naj le pride! Kje so Jezidi?«

»Daj da ti povem! Ali bej je zvedel, da hočeš ro-marje napasti. Razposlal je svoje izvidnike in je dal opazovati čete iz Môsula, Diarbekra in Kerkuka. Žene in otroke je spravil v varnost, izpraznil dolino, ter pustil, da si neoviran prišel vanjo, pa jo zasedel od vseh strani. Daleč te nadkriljuje po številu svojih

ljudi in tudi njegove postojanke so boljše. Razen tega so topovi v njegovi oblasti in tudi vsa tvoja municija. Izgubljen si, če se ne pogodiš z njegovim odposlancem.«

»Hvala, Frank! Najprvo se bom pogajal z njim, potem pa s teboj! Ti imaš budjeruldi padišahin in priporočilo mutasarrifa, pa se družiš z njunimi sovražniki! Izdajalec si in kazen te čaka!«

Tedaj je pogнал Nasr aĝa svojega konja k polkovniku in mu nekaj povedal. Polkovnik je pokazal name in vprašal:

»Torej tale je bil?«

»On je bil. Ne družī se z našimi sovražniki, slučajno je njihov gost, meni pa je življenje rešil.«

»Torej bomo še o tem govorili. Zasedaj pa stopimo v onole hišo!«

Jezdili so k solnčnemu templju, razjahali in vstopili.

Medtem je bejev odposlanec hitel od skale do skale naravnost v dolino in prebredel potok. Stopil je v hišo, streljanje je umolknilo, le korake vojakov je bilo slišati, ki so se pomikali nazaj v dolino na varnejše postojanke.

Dobre pol ure je minilo. Odposlanec je spet stopil iz hiše, pa ne več sam, — peljali so ga, zvezan je bil.

Polkovnik je stopil na prag, se ozrl naokoli, zagledal grmado in pokazal nanjo. Deset Arnautov je prišlo, prijeli so Jezida in ga vlekli h grmadi. Eni so ga držali, drugi so prijeli za puške. Ustreliti so ga mislili.

»Stoj!« sem zaklical polkovniku. »Kaj počenjaš! Odposlanec je, ne smeš se ga dotakniti!«

»Upornik je kakor ti! Najprvo on, potem pa ti! Kajti sedaj vemo, kdo je napadel topove!«

Dvignil je roko, strelī so počili.

Odposlanec je bil mrtev.

Tedaj se je zgodilo nekaj, česar nisem pričakoval.

Skozi vojake se je nekdo preril.

Pir Kamek je bil. Šel je h grmadi ter pokleknil pri ustreljenem odposlancu.

»Aha! Spet eden!« je vzkliknil polkovnik in stopil bliže. »Vstani in odgovarjaj mi!«

Druga nisem čul. Razdalja je bila prevelika. Videl sem le svečane kretnje starčkove, in jezne kretnje miralâjeve. Potem sem videl, kako je pir vtaknil roko v grmado, in kako je nekaj sekund pozneje šinil plamen po njej.

Strašna misel me je prešinila. Veliki Bog! Ali je tako mislil kaznovati in maščevati smrt svoje žene in svojih sinov —?

Prijeli so ga in vlekli od grmade proč. Pa prepozno je bilo. Že je gorela, da so visoko proti nebu švigali plameni. Zemeljska smola, ki jo je pir nametal med suho vejevje, je bila le predobro netivo.

Pira so držali vojaki, polkovnik pa je mislil oditi. Pa vrnil se je k duhovnu, govorila sta, polkovnik razburjeno, pir pa mirno in z zaprtimi očmi.

Hipoma pa je pir odprl oči, sunil v stran vojake, ki so ga držali, in pograbil miralâja. Z orjaško močjo ga je dvignil od tal, z dvema skokoma je stal pri grmadi — še en skok — in izginila sta v plamenih.

Grmada se je zibala, žrtvi sta se borili, ena, da bi si rešila življenje, druga, da bi še v smrti priklenila nase svojo žrtev —.

Bilo mi je, kot da me je nekdo v najhujši zimi polil z ledenomrzlo vodo.

Torej zato je bil ta dan najimenitnejši njegovega življenja —!

To je torej bila zadnja beseda, ki jo je njegova roka zapisala v knjigo krvave zgodbe Jezidov, zaničevanih in preganjanih —! In ogenj je bila tista sila narave, v kateri je hotel pokopati svoje telo —.

Zatisnil sem oči. Nič več nisem hotel videti. Šel sem v sobo, legel in obrnil obraz k steni.

Zunaj se je streljanje ponovilo.

Pa kaj je vse to mene brigalo —?!

Ležal sem z zaprtimi očmi in gledal bele lase Kamekove, njegovo valovito črno brado in blesteči se krog turškega miralâja in kako sta oba izginila v plamenih —.

Škoda je tudi za eno samo človeško življenje.

In vendar —!

